شنجاڭ پۇللرى

新疆錢幣

新 疆 錢 幣

編　輯：《新疆錢幣》圖册編輯委員會

出　版：新疆美術攝影出版社
（烏魯木齊市西虹路118號）
香港文化教育出版社
（香港北角蜆殼街9-23號秀明中心24樓B座）

製　版：良友製版社

印　刷：隆泰印刷製本公司

850×1168毫米　大16開本　17.5印張
1991年8月第一版　1991年8月第一次印刷
印數：1～4,500册

ISBN 7-80547-037-5/J·26　定價 ¥:480

版權所有，不准翻印、轉載

شىنجاڭ پۇللىرى

تۈزگۈچى : «شىنجاڭ پۇللىرى» رەسىملىك توپلىمىنى تۈزۈش ھەيئىتى
نەشر قىلغۇچى : شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
(ئۈرۈمچى شەھەرلىك شىخۇڭ يولى 118 ـ قورو)
شياڭگاڭ مەدەنىيەت ـ مائارىپ نەشرىياتى
(شياڭگاڭ بېيجياۋدىكى مۇشىڭ كوچىسى 3 ـ قورو زىبىلىق مەركىزىي 502
ـــ 505 ـ ئىشخانا)
ياسىغۇچى : لياڭيۇ ياساش ئورنى
باسقۇچى : لىڭتەي بېسىش ـ كىتاب شىركىتى
چوڭ 16 فورماتلىق مىللىمېتر 850 × 1186
باسما تاۋاق 5.21
1993 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
1993 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 1 ــــــــ 2000

ISBN 7—80547—194—0/J · 167
باھاسى : 180 يۈەن

بېسىش ھوقۇقى بىزدە ، كۆپەيتىپ ۋە كۆچۈرۈپ بېسىشقا بولمايدۇ.

巴爾喀什湖
Balkhash Lake
蘇聯
U.S.S.R.
准噶爾盆地
ZHUNGAR BASIN
古爾班通古特沙漠
Gurbantonggute Desert
新疆
Xinjiang
精河
Jinghe
烏蘇
Wusu
瑪納斯
Manas
吉木薩爾
Jimusar
奇台
Qitai
木壘
Mulei
霍爾果斯口岸
Huorguos Pass
伊寧
YINING
石河子
Shihezi
阿拉木圖
ALMA-ATA
(SUIYE)
伊塞克湖
Yisak Lake
烏魯木齊
URUMQI
Ruins of Ancient Jiaohe
吐魯番
TURFAN
Ancient Gaochang
至裏海沿岸
TO THE CASPIAN COASTS
托克遜
Tuokexun
焉耆
Yanqi
鄯善
Shanshan (Puchang)
克孜爾石窟
Kezir Buddha Caves
庫車(龜茲)
Kuche (Qiuci)
輪台
Luntai
庫米什
Kumishi
阿克蘇
AKSU (GUMO)
新和
Xinhe
庫爾勒
KURLE
烏什
Uq
至伊朗(波斯)、地中海沿岸
TO IRAN (PERSIA) THE MEDITERRANEAN COASTS
喀什(疏勒)
KASHI (SULE)
巴楚
Bachu
塔里木盆地
TALIMU BASIN
樓蘭遺址
(Loulan)
英吉沙
Yingjisha
塔克拉瑪干沙漠
Takelamagan Desert
莎車
Shache
若羌
Ruoqiang
至阿富汗、伊朗
TO AFGHANISTAN, IRAN
塔什庫爾干
Tashkurgan
葉城
Yecheng
(尼雅)
(Nirang)
且末
Qiemo
皮山
Pishan
紅其拉甫口岸
Hongqilap Pass
和田
HETIAN
巴基斯坦
Pakistan
至印度(天竺)
TO INDIA (TIANZHU)
西藏
Tibet
圖例
ILLUSTRATIONS
城、鎮
Cities Towns
絲綢之路
Silk Road
國界
Boundaries of Countries
未定界
Undefined Boundary
省區界
Provincial Boundaries
地區界
Boundaries of Localities
長城
Great Wall
河流・湖泊
Rivers Lakes
古遺址
Historic Sites

絲綢之路示意圖
A SKETCH MAP OF THE SILK ROAD

شىنجاڭ پۇللىرى

新疆錢幣

«شىنجاڭ پۇللىرى» رەسىملىك توپلىمىنى تۈزۈش ھەيئىتى تۈزگەن

《新疆錢幣》圖册編輯委員會編

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت- فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شياڭگاڭ مەدەنىيەت- مائارىپ نەشرىياتى
نەشر قىلدى.

新疆美術攝影出版社
香港文化教育出版社
出版

《新疆錢幣》圖册編輯委員會

主任委員　朱源節

副主任委員　艾買提・阿西木　董慶煊　蔣其祥

韓　翔　祁協玉

委　　員　全秉中　阿不都熱依木・阿吉

阿不都熱依木・塔西別克　秦玉林

柳用能　馬力平　張承燕　王敏賢

王永生　阿達來提・吐尼牙孜

撰　　文　董慶煊　蔣其祥

攝　　影　賈鴻勳

總體設計　馬力平　祁協玉

英文翻譯　高登璋

英文校對　許建英

責任編輯　秦玉林　柳用能

«شىنجاڭ پۇللىرى» رەسىملىك توپلىمىنى تۈزۈش ھەيئىتى تۈزگەن

«شىنجاڭ پۇللىرى» رەسىملىك توپلىمىنىڭ تەھرىر ھەيئىتى:

ھەيئەت مۇدىرى: جۇيۈەنجى، دۇڭ چىڭشۈەن

مائاۋىن مۇدىر: ئەھمەت ھاشىم، جياڭ چىشياڭ

ھەيئەتلەر: چۈەن بىڭجۇڭ، ئابدۇرېھىم ھاجى، ئابدۇرېھىم تاشبېك، چىن يۈلىن، ليۇيۇڭنىڭ، مالىپىڭ، جاڭ چىڭيەن، ۋاڭ مىنشيەن، ۋاڭ يۇڭشېڭ، ئادالەت تۇنىياز

ئاپتورى: دۇڭ چىڭشۈەن، جياڭ چىشياڭ

تەرجىمە قىلغۇچى: ئابدۇرېھىم تاشبېك

كەسپىي جەھەتتىن تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچىلەر : ئەھمەت ھاشىم ، ئەركىن روزى

تەرجىمىسىنى تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: خوجائابدۇللا ئوسمان

مەسئۇل مۇھەررىر: نۇربىيە ئەزىز

مەسئۇل كوررېكتور: نۇربىيە ئەزىز

註：一、本圖册內各種錢幣凡未註明尺寸者均為原大，標明尺寸者其單位為毫米

二、錢幣稀有度標記

極罕見　＊＊＊＊

甚罕見　＊＊＊

罕見　＊＊

較少見　＊

一般

ئەسكەرتىش:

1. مەزكۇر توپلامدىكى تۈرلۈك پۇللار ئەينەن چوڭ. كىچىكلىك ئۆلچىمى كۆرسىتىلمىگەنلىرى ئەسلى چوڭلۇقى بويىچە بېسىلدى، ئۆلچىمى كۆرسىتىلگەنلىرىدە مىللىمېتىر بىرلىك قىلىندى

2. پۇلنىڭ ئاز- كۆپلۈك بەلگىسى

ئىنتايىن ئاز * * * *

ناھايىتى ئاز * * *

ئاز * *

بىر قەدەر ئاز *

ئادەتتىكىدەك

目　　錄

導　言

上　編 …… 1

漢代—明代(公元前 206 年—公元 1644 年)

甲、歷代中原王朝的錢幣 …… 4
- 1、漢代錢幣 …… 4
- 2、晉代至唐代錢幣 …… 8
- 3、宋代錢幣 …… 10
- 4、元、明時期錢幣 …… 12

乙、新疆本地製造的錢幣 …… 14
- 1、漢佉二體錢 …… 14
- 2、巴楚出土的五銖錢和錢範 …… 16
- 3、龜兹五銖錢 …… 17
- 4、高昌吉利錢 …… 21
- 5、突騎施錢 …… 24
- 6、西州回鶻錢 …… 25
- 7、黑汗朝錢幣 …… 26
  - (一)馬斯烏德與玉素甫阿爾斯蘭汗錢幣 …… 26
  - (二)桃花石可汗錢幣 …… 28
  - (三)穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣 …… 31
- 8、察合台汗國錢幣 …… 34
  - (一)金幣 …… 34
  - (二)銀幣 …… 37
  - (三)銅幣 …… 41
  - 歪思汗銀幣 …… 42

中　編 …… 43

清代(公元 1644 年—1911 年)

1. 金銀塊—新疆自古以來習用的貨幣之一 …… 46
2. 清代新疆的貨幣制度 …… 47

3. 紅錢與制錢 …… 48
4. 新疆紅錢、制錢的流通區域和鑄錢局 …… 49
5. 準噶爾部普爾—紅錢的前身 …… 50
6. 前期紅錢—乾隆在世時鑄造的紅錢 …… 52
7. 後鑄的乾隆紅錢 …… 54
8. 其他中期紅錢 …… 55
9. 新疆寶伊局制錢 …… 55
10. 新疆折二紅錢的開端—道光八年十 …… 57
11. 咸豐大錢 …… 58
(一)南疆紅錢系統的大錢和小錢 …… 58
(二)北疆制錢系統的大錢 …… 63
12. 大錢的尾聲 …… 67
(一)同治大錢—同治寶伊當四 …… 67
(二)同治朝南疆各局只鑄"通寶"錢 …… 68
13. 庫車熱西丁維文紅錢 …… 69
14. 和闐哈比不拉小天罡 …… 70
15. 入侵者阿古柏錢幣 …… 70
(一)阿古柏鑄造的金、銀、銅三品錢幣 …… 71
(二)阿古柏天罡銀幣 …… 71
16. 光緒小天罡 …… 73
(一)庫車造 …… 73
(二)阿克蘇造 …… 74
(三)喀什噶爾造 …… 74
(四)和闐造 …… 75
(五)英吉沙造 …… 75
(六)葉爾羌造 …… 75
17. 左宗棠與新疆鑄幣 …… 76
(一)做內地鑄錢局名的乾隆後鑄紅錢 …… 76
(二)鑄造銅錢形的"足銀壹錢"銀幣 …… 77
18. 光緒朝的庫車局紅錢 …… 78
19. 光緒年間鑄造的帶"十"字紅錢 …… 80
20. 新疆建省紀念幣 …… 84
21. 委托代鑄紅錢 …… 85
(一)庫車局代迪化寶新局鑄錢 …… 85
(二)庫車局代喀什噶爾局鑄錢 …… 86
(三)阿克蘇局代喀什噶爾局鑄錢 …… 86
22. 成套的光緒銀圓 …… 87

(一)早期銀圓 …… 87
(二)中期銀圓 …… 88
(1)喀什造 …… 88
(2)阿克蘇造 …… 92
(3)迪化造 …… 93
(三)晚期銀圓 …… 94
(1)光緒元寶 …… 94
(2)大清銀幣 …… 96
23. 干支紀年紅錢 …… 98
24. 晚清機鑄錢幣 …… 99
(一)機鑄金幣——餉金一錢、二錢 …… 99
(二)機鑄銀幣——餉銀銀幣 …… 100
(三)機鑄紅錢——光緒通寶 …… 103
(四)機鑄銅圓——光緒元寶 …… 103
25. 宣統年間的鑄幣 …… 104
(一)最後的紅錢——宣統通寶 …… 104
(二)"宣統元寶"銅元 …… 105
(三)宣統年間的銀圓 …… 106
26. 晚清紙幣 …… 110
(一)老龍票 …… 110
[附]私商錢票 …… 111
(二)伊帖及銅牌代幣 …… 112

下 編 …… 113

民國時期(公元1912年—1949年)

1. 民國前期新疆的貨幣制度 …… 115
2. 民國成立紀念幣 …… 116
3. 省票和省票區 …… 118
(一)大龍票和狗娃子票 …… 118
(二)省票和油布帖 …… 121
(三)大面額省票 …… 126
[附]假票 …… 129
4、省票區內同時流通的其他錢幣 …… 130
(一)銀圓 …… 130
(二)銅元 …… 131
(三)期票 …… 134
5、喀票和喀票區 …… 134

(一)老龍票 …… 134
(二)喀票的標誌 …… 135
(三)喀票和小喀票 …… 136
(四)大面額喀票 …… 138
6、喀票區内同時流通的其他錢幣 …… 139
(一)銀圓 …… 139
(二)銅元 …… 140
7、臨時兑換券性質的阿爾泰通用銀券 …… 145
8、未發行的殖邊銀行新疆專用鈔票 …… 146
9、華俄道勝銀行在新疆發行的金券 …… 147
10、新疆軍閥混戰時期各地割據政權發行的錢幣 …… 149
(一)吐魯番縣期票(馬仲英票) …… 149
(二)奇臺縣商會流通券(馬仲英票) …… 150
(三)喀什區行政長公署紙幣(馬紹武票) …… 150
(四)南疆邊防總司令部軍用鈔票(馬紹武票、油布帖) …… 151
(五)喀什偽"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"錢幣 …… 152
(六)偽"伊斯蘭共和國和闐政府"紙幣 …… 154
(七)和闐行政長公署鈔票(馬虎山票) …… 155
11. 發行新省幣的十年 …… 157
(一)1939年、1940年發行的新省幣 …… 158
(二)1943年發行的省幣 …… 163
(三)國民黨接管新疆後發行的省幣 …… 165
(四)改名新疆省銀行後發行的省幣 …… 167
(五)中國最大面值的紙幣——60億元券 …… 168
12. 中央銀行新疆省流通券 …… 169
13. 最後的新疆銀圓和銀圓票 …… 170
(一)1949年鑄造的壹圓銀圓 …… 170
(二)1949年新疆解放前印製的銀圓票 …… 172
(三)1949年新疆解放初期印製的銀圓票1元券 …… 173
[附]1950年印製的銀圓票 …… 173
14. 伊、塔、阿三區革命政府發行的期票 …… 174
(一)1945年發行的期票 …… 174
(二)蓋章省幣 …… 176
(三)1947年發行帶漢文的"新疆商業銀行伊犁分行期票" …… 178
(四)1948年發行維文"省商業銀行伊犁專區分行期票" …… 179

附 錄 …… 181

1. 古代流入新疆的外國錢幣 …… 183
(一)貴霜錢 …… 183
(二)拜占庭金幣 …… 183
(三)波斯銀幣 …… 184
2. 清代流入新疆的外國錢幣 …… 185
(一)日本"寬永通寶"和安南"景興通寶" …… 185
(二)浩罕汗國和布哈拉汗國的金銀幣 …… 185
(三)其它外國銀圓 …… 186
3. 近代流入新疆的外國錢幣 …… 187
(一)沙俄錢幣 …… 187
(二)英屬印度錢幣 …… 190

錢幣說明 …… 191

圖 表 …… 235

(一)新疆銅錢沿革表 …… 236
(二)新疆銀幣沿革表 …… 238
(三)新疆銅元沿革表 …… 240
(四)新疆紙幣沿革表 …… 242

編後記 …… 244

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز

بىرىنچى قىسمى 1

خەن سۇلالىسىدىن مىڭ سۇلالىسىغىچە (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 206- يىلدىن مىلادى 1644- يىلغىچە)

A . تارىختىكى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك سۇلالىلىرىنىڭ پۇللىرى 4

1 . خەن سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى 4

2 . جىن، تاڭ سۇلالىلىرىنىڭ پۇللىرى 8

3 . سۇڭ سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى 10

4. يۈەن، مىڭ سۇلالىلىرىنىڭ پۇللىرى 12

B . شىنجاڭنىڭ ئۆزىدە ئىشلەنگەن پۇللار 14

1. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇللار 14

2. مارالبېشىدىن قېزىۋېلىنغان بەش جۇلۇق پۇل ۋە پۇل قېلىپى 16

3. كۇسەنىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى 17

4. قوجو ئېلى (ئىدىقۇت) پۇلى 21

5. تۈركەش پۇللىرى 24

6. قوجو ئۇيغۇر پۇلى 25

7. قاراخانىلار سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى 26

(1) مەسئۇد ۋە يۇسۇپ ئارسلانخان پۇلى 26

(2) تابغاچ خان پۇلى 28

(3) مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى 31

8. چاغاتاي خانلىقىنىڭ پۇللىرى 34

(1) ئالتۇن پۇل 34

(2) كۈمۈش پۇل 37

(3) مىس پۇل 41

ئۇۋەيسخان كۈمۈش پۇلى 42

ئىككىنچى قىسمى 43

چىڭ سۇلالىسى (مىلادى 1644- يىلىدىن 1911- يىلىغىچە)

1. ئالتۇن، كۈمۈش قۇيمىسى — شىنجاڭدا قەدىمدىن ئىشلىتىلىپ كەلگەن پۇللارنىڭ بىرى 46
2. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمى 47
3. داچەن ۋە يارماق 48
4. شىنجاڭدا داچەن، يارماق خەجلەنگەن رايونلار ۋە پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرى 49
5. جۇڭغار پۇلى — داچەن پۇلىنىڭ ئاساسى 50
6. دەسلەپكى داچەن پۇلى — چيەنلۇڭ ھايات ۋاقتىدا قۇيدۇرغان داچەن پۇل 52
7. كېيىن قۇيدۇرۇلغان چيەنلۇڭ داچەن پۇلى 54
8. ئوتتۇرا مەزگىلدىكى باشقا داچەن پۇللار 55
9. شىنجاڭ ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ يارماق پۇلى 55
10. شىنجاڭدا ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان پۇلنىڭ ئىشلىتىلىشى داۋگۇاڭنىڭ «8- يىل 10» يارماق پۇلىدىن باشلانغان 57
11. شيەنفېڭنىڭ داچەن پۇلى 58

(1). جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ قىزىل مىس پۇل سىستېمىسىدىكى چوڭ پۇل ۋە كىچىك پۇللىرى 58

(2) شىمالىي شىنجاڭنىڭ يارماق پۇل (ئىچكىرىنىڭ) سىستېمىسىدىكى چوڭ پۇلى 63

12. داچەننىڭ ئاخىرقى دەۋرى 67

(1) تۇڭجىنىڭ داچەن پۇلى — تۇڭجى ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ تۆت يارماقلىق پۇلى 67

(2) تۇڭجى جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ھەرقايسى پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىغا پەقەت «تۇڭباۋ» پۇلىنىلا قۇيدۇرغان 68

13. كۇچار راشىددىن خانىنىڭ ئۇيغۇرچە خەتلىك مىس پۇلى 69
14. خوتەنلىك ھەبىبۇللا خانىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى 70
15. تاجاۋۇزچى ياقۇببەگنىڭ پۇللىرى 70

(1) ياقۇببەگنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش، مىستىن قۇيدۇرغان ئۈچ خىل پۇلى 71

(2) ياقۇببەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى 71

16. گۇاڭشۈينىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى 73

(1) كۇچاردا ئىشلەنگىنى 73

(2) ئاقسۇدا ئىشلەنگىنى 74

(3) قەشقەردە ئىشلەنگىنى 74

(4) خوتەندە ئىشلەنگىنى 75

(5) يېڭىساردا ئىشلەنگىنى 75
(6) يەركەندە ئىشلەنگىنى 75
17. زو زۇڭتاڭ ۋە شىنجاڭ پۇلى 76
(1) ئىچكىرىنىڭ پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىنىڭ نامىدا قۇيۇلغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى 76
(2) داچەن شەكلىدە قۇيۇلغان «بىر مىسقاللىق كۈمۈش»پۇل 77
18. گۇاڭشۈي خانى كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىدا قۇيدۇرغان داچەن پۇل 78
19. گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان «10» خەتلىك داچەن پۇللار 80
20. شىنجاڭ ئۆلكىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ خاتىرە پۇلى 84
21. ھاۋالە قىلىپ قۇيدۇرۇلغان داچەن پۇل 85
(1) كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىگە ۋەكالىتەن قۇيغان پۇلى 85
(2)كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىگە ۋەكالىتەن قۇيغان پۇلى 86
(3) ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىگە ۋەكالىتەن قۇيغان پۇلى 86
22. گۇاڭشۈينىڭ بىر يۈرۈش كۈمۈش پۇلى 87
(1) دەسلەپكى كۈمۈش تەڭگە (1889) 87
(2)ئوتتۇرا مەزگىلدىكى كۈمۈش تەڭگە (1892 —1907) 88
1) قەشقەردە ئىشلەنگىنى 88
2) ئاقسۇدا ئىشلەنگىنى 92
3) ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگىنى 93
(3) ئاخىرقى مەزگىلدىكى كۈمۈش تەڭگە (1905— 1910) 94
1) گۇاڭشۈينىڭ يۈەنباۋ تەڭگىسى 94
2) داچىڭ كۈمۈش پۇلى 96
23. بۇرج - مۆچەل خاتىرىلەنگەن داچەن پۇللار 98
24. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدە ماشىنىدا قۇيۇلغان پۇللار 99
(1) ماشىنىدا قۇيۇلغان ئالتۇن پۇل— بىر مىسقاللىق، ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات ئالتۇن پۇلى 99
(2) ماشىنىدا قۇيۇلغان كۈمۈش پۇل — ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى 100
(3) ماشىنىدا قۇيۇلغان داچەن— گۇاڭشۈينىڭ تۇڭباۋ پۇلى 103
(4) ماشىنىدا قۇيۇلغان تومپۇر پۇل— گۇاڭشۈينىڭ يۈەنباۋ پۇلى 103

25. شۇەنتۇڭ يىللىرىدا قويۇلغان پۇللار 104

(1) ئەڭ ئاخىرقى داچەن پۇل— شۇەنتۇڭ تۇڭباۋ پۇلى 104

(2) «شۇەنتۇڭ يۈەنباۋ» مىس پۇلى 105

(3) شۇەنتۇڭ يىللىرىدىكى كۈمۈش تەڭگە 106

26. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدىكى قەغەز پۇل 110

(1) ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل 110

[قوشۇمچە]1. شەخسىي سودىگەرلەر ئىشلىگەن پۇل 111

(2) ئىلى پۇلى ۋە پۇل ئورنىدىكى مىس قويما 112

ئۈچىنچى قىسمى 113

مىنگو دەۋرى (مىلادىنىڭ 1912- يىلىدىن 1949- يىلىغىچە)

1. مىنگونىڭ دەسلەپكى دەۋرىدىكى شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمى 115

2. مىنگو قۇرۇلغانلىقىنىڭ خاتىرە پۇلى 116

3. ئۈلكە پۇلى ۋە ئۈلكە پۇلى رايونى 118

(1) ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل ۋە كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل 118

(2) ئۈلكە پۇلى ۋە مايلىق لاتا پۇل 121

(3) قىممىتى چوڭ ئۈلكە پۇلى 126

[قوشۇمچە]ساختا پۇللار 129

4. ئۈلكە پۇلى رايونى ئىچىدە تەڭ ئوبوروت قىلىنغان باشقا پۇللار 130

(1) كۈمۈش يارچەن 130

(2) مىس پۇللار 131

(3) ۋاقىتلىق چەك 134

5. قەشقەر پۇلى ۋە قەشقەر پۇلى رايونى 134

(1) ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل 134

(2) قەشقەر پۇلىنىڭ كۆرسىتىلىشى 135

(3) قەشقەر پۇلى ۋە كىچىك قەشقەر پۇلى 136

(4) قىممىتى چوڭ قەشقەر پۇلى 138
6. قەشقەر پۇلى رايونىدا تەڭ ئوبوروت قىلىنغان باشقا پۇللار 139
(1) كۇمۇش تەڭگىلەر 139
(2) تومپۇر پۇللار 140
7. ئالتاينىڭ ۋاقىتلىق ئالماشتۇرۇش چېكى 147
8. جىيەن بانكىسىنىڭ تارقىتىشقا ئۇلگۇرمىگەن، مەخسۇس شىنجاڭدا ئىشلىتىدىغان پۇلى 146
9. رۇس ـ ئاسىيا بانكىسىنىڭ شىنجاڭدا تارقاتقان چېكى 147
10. شىنجاڭدا مىلىتارىستلار يېغىلىقى بولۇۋاتقان مەزگىلدە جايلاردىكى بۆلۈنمە ھاكىمىيەتلەر تارقاتقان پۇللار 149
(1) تۇرپان ناھىيىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى (ما جۇڭيىڭ پۇلى) 149
(2) گۇچۇڭ ناھىيىلىك سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسىنىڭ ئوبوروت چېكى (ما جۇڭيىڭ پۇلى) 150
(3) قەشقەر مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ قەغەز پۇلى (ما شاۋۇ پۇلى) 150
(4) جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانلىق شتابىنىڭ ھەربىي خىراجەت پۇلى (ما شاۋۇ پۇلى، مايىلىق لاتا پۇل) 151
(5) قەشقەر قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ پۇلى 152
(6) قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» نىڭ قەغەز پۇلى 154
(7) خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ پۇلى (ما خۇسەن پۇلى) 155
11. يېڭى ئۆلكە پۇلى تارقىتىلغان ئون يىل 157
(1) 1939- ۋە 1940- يىللىرى تارقىتىلغان يېڭى ئۆلكە پۇلى 158
(2) 1943- يىلى تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى 163
(3) گومىنداڭ شىنجاڭنى ئۆتكۈزۈۋالغاندىن كېيىن تارقاتقان ئۆلكە پۇلى 165
(4) نامى شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى دەپ ئۆزگەرتىلگەندىن كېيىن تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى 167
(5) جۇڭگونىڭ قىممىتى ئەڭ چوڭ قەغەز پۇلى — 6 مىليارد دوللارلىق پۇل 168
12. مەركىزىي بانكىنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىسىدە ئۆتىدىغان پۇلى 169
13. شىنجاڭنىڭ ئەڭ ئاخىرقى كۇمۇش تەڭگىسى ۋە كۇمۇش دوللىرى 170
(1) 1949- يىلى قۇيۇلغان بىر دوللارلىق كۇمۇش تەڭگە 170
(2) 1949- يىلى شىنجاڭ ئازاد بولۇشتىن ئىلگىرى بېسىلغان كۇمۇش پۇل 172

(3) 1949- يىلى شىنجاڭ ئازاد بولغان دەسلەپكى مەزگىلدە بېسىلغان بىر دوللارلىق كۈمۈش پۇل 173
[قوشۇمچە]1950- يىلى بېسىلغان كۈمۈش دوللار 173
14. ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىي ھۆكۈمىتى تارقاتقان ۋاقىتلىق چەك 174
(1) 1945- يىلى تارقىتىلغان ۋاقىتلىق چەك 174
(2) تامغا بېسىلغان ئۆلكە پۇلى 176
(3) 1947- يىلى تارقىتىلغان خەزىنىچە خەتلىك «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» 178
(4) 1948- يىلى تارقىتىلغان ئۇيغۇرچە خەتلىك «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» 179

قوشۇمچە 181

1. قەدىمكى زاماندا شىنجاڭغا كىرگەن چەتئەل پۇللىرى 183
(1) كۇشان پۇلى 183
(2) ۋىزانتىيە ئالتۇن پۇلى 183
(3) پېرسىيە كۈمۈش پۇلى 184
2. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە شىنجاڭغا كىرگەن چەتئەل پۇللىرى 185
(1) ياپونىيىنىڭ «كۆنيۇڭ تۇڭباۋ» پۇلى ۋە ئاننام (ۋيېتنام) نىڭ «جىڭشىڭ تۇڭباۋ» پۇلى 185
(2) قوقان خانلىقى بىلەن بۇخارا خانلىقىنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش پۇللىرى 185
(3) باشقا چەتئەل كۈمۈش پۇللىرى 186
3. يېقىنقى زاماندا شىنجاڭغا كىرگەن چەتئەل پۇللىرى 187
(1) چار روسىيىنىڭ پۇللىرى 187
(2) ئەنگلىيە ھامىلىقىدىكى ھىندىستاننىڭ پۇلى 190
پۇللارغا ئىزاھات 191
ئاخىرقى سۆز 245

導 言

新疆是我們偉大祖國不可分割的組成部分，面積約占全國的六分之一，是我國西部邊疆的民族自治區。它地處歷史上著名的絲綢之路必經的孔道，在近代海路交通發達之前，一直是中國和西方主要交通幹綫經過的地區，在東西方經濟文化交流中起過重要作用。

新疆自古以來就是多民族聚居的地區，先後生息在這個地區的古代部族，包括漢族在内，有羌、塞、月氏、烏孫、匈奴、柔然、鐵勒、突厥、回鶻、黠戛斯、吐蕃、蒙古、哈薩克等，他們都對推動新疆歷史的發展作出了自己的貢獻。

新疆從公元前 60 年起就已正式列入我國版圖。各兄弟民族人民，在新疆這塊廣袤的土地上流血流汗，共同開發、建設和保衛了祖國邊疆。

以上三個基本特點便構成了新疆歷史的本質内涵。反映在貨幣文化上，新疆錢幣不僅具有與全國一致的共性，而且具有鮮明的地區特色和民族特色，同時還具有一定的國際性。

考古和文獻資料表明，新疆地區和中原地區早在遠古就有一定的歷史聯繫。新疆細石器文化與甘肅、内蒙等地的同類文化基本相似，表明那時雙方已有了某種接觸。新疆古樓蘭遺址、哈密五堡、鄯善洋海、和靜、木壘等地古墓中都發現了先秦直至二、三千年以前的若干海貝，它們雖然還不能說是正式貨幣，但顯然是通過交換或饋贈得來的，可以作為我們考察新疆貨幣起源的重要綫索。新疆特產的和闐玉早在距今 3,200 年前即已傳至殷商王室，雲南江川縣李家山墓葬也出土了公元前 5 世紀春秋晚期的和闐玉。這些確鑿的歷史事實告訴我們：遠古時期新疆居民的活動範圍已日益擴大，並通過各種方式和中原地區進行着接觸。隨着歷史的發展，新疆和内地交往更加密切，中原地區的絲織品、漆器、戰國時期的銅鏡等都曾在新疆發現，就是明證。

舉世聞名的絲綢之路在公元前 138 年張騫通西域後得以完全暢通。西漢宣帝神爵二年（公元前 60 年）創建了西域都護府，對新疆正式行使國家主權。新疆和内地的關係進入了一個新的歷史時期。考古發現新疆各地出土的歷代中原王朝錢幣數量巨大，種類繁多，朝代銜接，自漢至清，歷代

皆有。其中時代最早的是西漢半兩錢，雖迄今僅發現9枚，卻很有意義。而漢五銖錢發現的數量之多，分佈地域之廣，更為我們提供了有力的歷史佐證。20世紀70年代後期和田縣買力克阿瓦提遺址一次出土45公斤西漢五銖錢，說明自西域都護府建立以後，漢王朝的鑄幣就曾在新疆大量地流通過。在封建經濟文化高度發達、中西交通大開的唐代，中央王朝的錢幣更是暢行無阻地流通於天山南北。即使在北宋時期，中原錢幣也普遍地在南北疆各遺址中出土，這表明歷代中原的錢幣都是新疆的主要通用貨幣之一，並且對新疆自鑄錢幣發生了重大影響。如魏晉南北朝時期，中原地區多次發生戰爭，各小國政權更迭頻繁，它們的鑄幣傳入新疆不多，不能滿足新疆市場流通的需要，所以當時龜茲國就仿照內地傳統外圓方孔錢的形制鑄造過五銖、龜茲五銖和龜茲小銅錢等。

絲綢之路溝通了我國和西方諸國的貿易往來。我國絲織品很早就傳入了西方，故古代希臘、羅馬稱中國為"賽里斯(serice)國"，意即"絲國"。絲綢之路的暢通，促進了中外經濟文化的交流，一些外國錢幣隨之傳入新疆。如和田地區就曾發現中亞貴霜王國錢幣約30枚。更大量的是波斯銀幣，不僅進入新疆地區，還在南起廣東，北至河北、山西、陝西、青海等廣大地區都有出土。1959年新疆烏恰縣一次出土古幣900枚，其中波斯銀幣占絕大部分。此外，新疆也曾發現拜占庭(東羅馬)金幣。這些外幣流入中國後，曾在我國某些地區的市場上作為貨幣流通使用。

古代新疆本地製造的錢幣也為數不少，它是新疆各族人民對祖國錢幣文化寶庫的重要貢獻。迄今發現的有：漢佉二體錢(和田馬錢)、巴楚出土的五銖錢和錢範、龜茲五銖錢(漢龜二體錢)、龜茲小銅錢、高昌吉利錢、突騎施錢、西州回鶻錢、黑汗朝(喀喇汗朝)錢、察合台汗國錢、準噶爾部普爾錢等，它們都具有鮮明的地區特色和民族特色。特別是錢幣銘文所用的文字，種類繁多，有漢文、佉盧文、龜茲文、粟特文、回鶻文、阿拉伯文、托忒蒙古文和察合台文，其中不少已變成死文字而從歷史上消失，如佉盧文、龜茲文、粟特文等。

新疆錢幣上使用阿拉伯文字是在公元10世紀以後。那時正是宋、遼、西夏以及新疆的高昌回鶻、于闐國、黑汗朝等各個政權並存的時期，新疆歷史發生了重大變化，佛教勢力衰落，伊斯蘭教傳入新疆並積極擴展力量。從黑汗朝開始，新疆有些民族逐漸采用阿拉伯文字來拼寫自己的語言。反映在錢幣上，北宋時期的黑汗朝、元代的察合台汗國和明代的葉爾

光汗國都用打壓法造錢，銘文均為阿拉伯文，只是黑汗朝錢、察合台汗國錢幣上還偶爾保留有回鶻人早期使用過的回鶻文。

另一些古錢幣上同時鑄有兩種文字。如于闐國的漢佉二體錢，一面使用漢代小篆，另一面使用當時于闐通行的佉盧文；龜兹國的龜兹五銖錢又名漢龜二體錢，也是一面有漢文"五銖"字樣，另一面是龜兹文，正是新疆各民族和漢族人民相互團結和密切聯繫的反映。

清朝乾隆二十四年(1759)平息了天山南北的叛亂，重新統一新疆。為了加強統治和鞏固祖國西北邊防，清政府建立了以伊犁將軍府為首的新疆統治機構，並在新疆行使全國統一形制的錢幣——外圓方孔銅錢：北路通行內地制錢，南路則將原來通行的準噶爾部普爾錢改鑄為與內地制錢形式一致的紅錢。新疆紅錢，極富地區特色和民族特色，亦名普爾(pul，意為錢，尤指銅幣)或新普爾，以別於準噶爾部之舊普爾。初只通行一文小平紅錢，道光八年(1828)始鑄"八年十"折二紅錢。咸豐三年(1853)全國財政困難，新疆亦隨同內地開鑄大錢，但不久即因折當過多，受到群衆抵制而停鑄，只留"當十"的折二紅錢。至光緒初年，"當十"的折二紅錢也被群衆貶值為一文紅錢行使，錢背仍留漢文"十"字，作為官鑄好錢的例行標誌。

新疆自古以來習用銀塊，南路通行的白銀稱量單位是天罡(tanga 之音譯，也作騰格。原意為銀幣，後轉義為白銀稱量單位)。乾隆統一新疆後仍沿用天罡制，白銀 1 天罡合庫平 1 兩。因此，清代新疆的幣制大體上是銀兩和紅錢平行本位，白銀 1 兩合紅錢 400 文，大數用銀，小數用錢，兩者相輔而行。

近代新疆銀鑄幣的流行始自浩罕入侵者阿古柏。清同治四年(1865)，英俄等國支持的中亞浩罕汗國軍官阿古柏率軍侵入我國喀什噶爾，進而佔領了新疆大部分土地，建立"哲德沙爾"(七城國)偽政權，自稱為汗，並仿照浩罕汗國的錢幣形制鑄造鐵拉金幣、天罡銀幣和普爾銅幣，其中以天罡銀幣流通最廣。1877 年清軍統帥左宗棠率師收復新疆，阿古柏敗死，餘部被逐出新疆。當時市場紅錢短缺，日用不便，清廷乃繼續鑄造仿阿古柏的五分天罡小銀幣，以應市場需要。自此天罡小銀幣通行天山南北，直至銀圓興起，始被取代。

19 世紀 80 年代後期，內地各省為抵制外國銀圓(俗稱洋錢)的流行，紛紛自鑄龍洋(背有蟠龍紋的銀圓)。新疆也在 1889 年開始自鑄銀圓，仍沿用以兩、錢為單位的天罡制，民間稱為天罡銀圓，逐漸取代了銀塊和五

分天罡小銀幣的行使。

清末宣統年間，新疆停鑄紅錢，並倣法中原各省開始機鑄銅元，規定折當紅錢若干文，為紅錢制度之延續。市面上紅錢與銅元混合使用。

新疆紙幣始自清光緒十六年(1890)設立的迪化官錢總局，發行布票，每張面值紅錢 400 文，合銀 1 兩，為兑換券性質。以後各地官錢局相繼發行紙幣，其間一些大商家曾一度發行油布錢票。直至 1908 年迪化官錢總局發行著名的老龍票 100 萬兩，印刷精美，信用良好，為民衆所樂用，在流通中取代了其他紙幣。

民國時期，新疆為軍閥楊增新、金樹仁和盛世才連續割據統治達 33 年之久。反映在貨幣制度上是繼續實行清代的幣制——紅錢(包括銅元)與天罡銀圓平行本位，發行紙幣作為它們的兑換券。辛亥革命後，中央對新疆的協餉(財政補助款)斷絶，財政困窘，只賴發行無充分準備金的紙幣來籌款。故民國 2 年(1913)發行的省票(大龍票)一開始即不斷貶值，為喀什商民所拒用，只流通於新疆北路和南路的阿克蘇道。喀什道則專用清代留下的老龍票，亦名喀票。當局也默認了這一事實。這種省內地區性貨幣——喀票和省票同為省庫發行的官票，但劃地流通，幣值不同。開始時省票 2 兩折合喀票 1 兩，以後喀票的信用一直較好，省票後期由於濫發，幾成廢紙。

1931 年哈密發生農民暴動，接着 1933 年盛世才、馬仲英之間的軍閥混戰，兵燹蔓延，全疆大亂。省票、喀票均因軍費需要，開始濫發，尤其是省票，濫發更烈，幣值猛跌。市場上銀圓、銀塊、銅元、紅錢等金屬貨幣一時間均銷聲匿迹，退出流通領域，不可復見。

與此同時，各地方割據勢力紛紛乘機揭竿而起，佔城奪地。為籌措軍費，競相濫發紙幣，瘋狂掠奪商民資財。這些粗製濫造的紙幣隨着政權的迅速崩潰，大多成為廢紙，擾民特甚。

1933 年軍閥盛世才上臺，重新統一了新疆。其前期親蘇聯共，實行"反帝、親蘇、民平、清廉、和平、建設"六大政策，經濟稍有恢復和發展，但仍是千瘡百孔，困難重重。1939 年理財專家、中共黨員毛澤民為執行我黨的抗日民族統一戰綫政策，幫助盛世才整頓財政，改革幣制，廢兩改元，收兑省票和喀票，發行不兑現但有充足準備金的新疆省幣，統一了全省幣制。幣值穩定，信用良好，促進了新疆經濟建設的發展。1942 年盛世才投靠國民黨，反蘇反共。1944 年國民黨接管新疆，經濟金融情況日趨逆轉，加之內地

法幣和關金券大量流入,促使省幣加速貶值。同年伊犁、塔城、阿爾泰三區爆發武裝起義,成立三區革命政府,發行期票,在三區內流通。此後省幣的發行逐漸失去控制,通貨膨脹愈演愈烈。1949 年發行每張面值為 60 億元的巨額省幣,需 100 張才能抵換大洋 1 元,而 1939 年開始發行省幣時省幣 1 元就能抵換大洋 1 元,10 年間計貶值為 6 千億分之一,經濟金融開始崩潰。當局為擺脫困境,1949 年 5 月又一次實行幣制改革,采用銀本位,發行新銀圓,恢復銀圓流通,同時發行可兑現的銀圓票,但未幾又因不能保證兑現而開始貶值。1949 年 9 月 25 日新疆和平解放,人民政府為安定人心,穩定金融物價,明令通告銀圓票為新疆暫時的合法貨幣,但停止兑現。另一方面,對伊犁、塔城、阿爾泰三區期票亦規定了與銀圓票的比價,逐步收兑,使全疆的幣制先統一於銀圓票。1951 年 10 月 1 日發行印有維吾爾文的人民幣,收兑銀圓票,同時禁止金銀流通,使新疆延續近 200 年的種種地區性貨幣終於和全國完全統一起來,反映了我們這個多民族的偉大祖國達到了空前的統一。

新疆是東西方錢幣文化薈萃之地,新疆錢幣生動地反映了這兩種錢幣文化的特色,並且以其圖案的新穎奇特,風格的質樸粗獷,使人耳目一新,且又版式繁多,同中有異,倍受錢幣愛好者的青睞。它在祖國眾多的地區性錢幣中獨樹一幟,引人注目。近年來海內外錢幣專家收集和研究新疆錢幣的熱潮,對我們是很大的鞭策和鼓舞。我們編著這本圖册的目的,在於將我們研究的初步成果介紹給海內外專家、學者和廣大錢幣愛好者,以期拋磚引玉,推動這一研究熱潮不斷向縱深發展,使祖國錢幣文化寶庫中這朵奇葩發出更加絢麗的光彩,藉以激發愛國主義精神,加強各兄弟民族的團結,促進我國四化建設,並為國際間錢幣文化的交流略盡微薄之力。不足之處,誠懇希望專家、學者和讀者們提出批評和意見。

كىرىش سۆز

شىنجاڭ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى. ئۇ يەر كۆلىمى يۈتكۈل مەملىكىتىمىزنىڭ ئالتىدىن بىر قىسمىنى ئىگىلەيدىغان، مەملىكىتىمىزنىڭ غەربىي زېمىنىدىكى مىللىي ئاپتونوم رايوندۇر. ئۇ تارىختىكى مەشھۇر يىپەك يولى ئۆتىدىغان مۇھىم قاتناش يولىغا جايلاشقان. يېقىنقى زامان دېڭىز قاتنىشى تەرەققىي قىلىشتىن ئىلگىرى، جۇڭگو بىلەن غەربنىڭ مۇھىم قاتناش لىنىيىسى ئۆتىدىغان بىردىن-بىر رايونى بولۇپ، شەرق بىلەن غەربنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇشىدا مۇھىم رول ئوينىغان.

شىنجاڭ قەدىمدىن تارتىپ كۆپ مىللەت ئولتۇراقلاشقان رايون. بۇ رايوندا ئىلگىرى، كېيىن بولۇپ خەنزۇلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ھالدا، چياڭ، ساك، ياۋچى، ئۇيسۇن، ھون، جورجان، تېلى، تۈرك، ئۇيغۇر، قىرغىز، تۇبۇت، موڭغۇل، قازاق قاتارلىق قەدىمكى قەبىلىلەر ئولتۇراقلىشىپ ياشىغان. ئۇلار شىنجاڭنىڭ تارىخىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ئۆز ھەسسىلىرىنى قوشقان.

شىنجاڭ مىلادىدىن ئىلگىرىكى 60- يىلىدىن باشلاپ دۆلىتىمىزنىڭ تېررىتورىيە خەرىتىسىگە رەسمىي كىرگۈزۈلگەن. ھەرقايسى قېرىنداش مىللەت خەلقى شىنجاڭدىن ئىبارەت بۇ كەڭ زېمىندا قان-تەر ئاققۇزۇپ ۋەتىنىمىزنىڭ چېگرا رايونىنى ئورتاق ئاچقان، گۈللەندۈرگەن ۋە قوغدىغان.

يۇقىرىدىكى ئۈچ ئاساسىي ئالاھىدىلىك شىنجاڭ تارىخىنىڭ ماھىيەتلىك مەزمۇنىنى تەشكىل قىلىدۇ. ئۇ، يۇل مەدەنىيىتى جەھەتتە شىنجاڭ پۇللىرىنىڭ پۈتكۈل مەملىكىتىمىز بىلەن ئورتاقلىققىلا ئىگە بولۇپ قالماستىن، روشەن رايون ئالاھىدىلىكى ۋە مىللىي خۇسۇسىيەتكىمۇ ئىگە ئىكەنلىكىنى، شۇنىڭدەك يەنە مۇئەييەن خەلقارالىق خاراكتېرگىمۇ ئىگە ئىكەنلىكىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدۇ.

ئارخېئولوگىيىلىك ماتېرىياللار ۋە يازما ماتېرىياللار شىنجاڭ رايونى بىلەن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك رايونىنىڭ ئەزەلدىن مۇئەييەن تارىخىي باغلىنىشى بارلىقىنى كۆرسەتمەكتە. شىنجاڭنىڭ مىكرولىت (تاش قوراللار) مەدەنىيىتى بىلەن گەنسۇ، ئىچكى موڭغۇل قاتارلىق جايلارنىڭ شۇ خىلدىكى مەدەنىيىتىنىڭ ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاشلىقى ئەينى ۋاقىتتا ئىككى تەرەپنىڭ مەلۇم ئالاقىدە بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. شىنجاڭنىڭ قەدىمكى كىروروەن خارابىلىقى، قۇمۇل قارا دۆۋە يېزىسى، پىچان ياڭخې يېزىسى، خوتۇنسومول، مورى قاتارلىق جايلىرىدىكى قەدىمكى قەبرىلەردىن ئاۋۋالقى چىن دەۋرىدىكى ھەتتا 2 — 3 مىڭ يىل ئىلگىرىكى بىرمۇنچە دېڭىز قۇلۇلىسى تېپىلدى. ئۇلارنى ھازىرچە رەسمىي پۇل دەپ ئېيتالمىساقمۇ، لېكىن روشەنكى بۇ نەرسىلەر ئالماشتۇرۇش ياكى تارتۇق قىلىنىشتىن كەلگەن بولۇپ، بىزنىڭ شىنجاڭ پۇللىرىنىڭ كېلىپ چىقىشىنى تەكشۈرۈشىمىزدە مۇھىم يىپ ئۇچى بولالايدۇ. شىنجاڭنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى بولغان خوتەن قاشتېشى بۇنىڭدىن 3200 يىل ئىلگىرىكى يىن. شاڭ خان ئوردىلىرىغىچە يېتىپ بارغان. يۇنىنەندىكى جياڭچۈەن ناھىيىسىنىڭ لىجاشەن قەبرىستانلىقىدىنمۇ مىلادىدىن ئىلگىرىكى 5- ئەسىردىكى ئەمىنىيە دەۋرىنىڭ ئاخىرقى مەزگىلىدىكى خوتەن قاشتىشى تېپىلغان. بۇ مۇكەممەل تارىخىي پاكىتلار بىزگە شۇنى ئۇقتۇرىدىكى ، يىراق قەدىمكى دەۋردە شىنجاڭ ئاھالىسىنىڭ پائالىيەت

دائىرىسى كۈندىن-كۈنگە كېڭىيىپ بارغان ھەمدە ئۇلار تۈرلۈك يوللار ئارقىلىق، ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك رايونى بىلەن باردى-كەلدى قىلغان. تارىخنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، شىنجاڭ بىلەن ئىچكىرىنىڭ ئالاقىسى تېخىمۇ قويۇقلاشقان. ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك رايونىنىڭ يىپەك توقۇلما بۇيۇملىرى، سىرلىق قاچىلىرى، ئۇرۇشقاق بەگلىكلەر دەۋرىدىكى مىس ئەينەك قاتارلىقلارنىڭ شىنجاڭدىن تېپىلىشى بۇنىڭ روشەن دەلىلىدۇر.

دۇنياغا مەشھۇر يىپەك يولى مىلادىدىن ئىلگىرىكى 138-يىلى جاڭ چيەن غەربىي دىيارغا بارغاندىن كېيىن راۋانلاشقان. غەربىي خەن سۇلالىسى پادىشاھى شۈەندى شىنجۆنىڭ 2-يىلى (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 60-يىل) غەربىي يۇرت قورۇقچىبەگ مەھكىمىسىنى قۇرۇپ، شىنجاڭغا قارىتا رەسمىي دۆلەت ئىگىدارچىلىق ھوقۇقىنى يۈرگۈزگەن. شۇنىڭدىن ئېتىۋارەن شىنجاڭ بىلەن ئىچكىرىنىڭ ئالاقىسى يېڭى بىر تارىخىي دەۋرگە كىرگەن. ئارخېئولوگىيىلىك تەكشۈرۈشلەردە شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن قېزىۋېلىنغان ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك خاندانلىقلىرىنىڭ پۇللىرى ناھايىتى نۇرغۇن، تۈرى كۆپ بولۇپ، سۇلالىلار بىر-بىرىگە ئۇلىنىپ كەتكەن. خەن سۇلالىسىدىن تارتىپ چىڭ سۇلالىسىغىچە ئۆتكەن پادىشاھلىقلارغا تەۋە پۇللارنىڭ ھەممىسى تېپىلىدۇ. بۇلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ بالدۇرقى پۇل غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ يېرىم سەرلىك پۇلى بولۇپ، ھازىرغىچە ئاران 9 تال تېپىلغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ ئەھمىيىتى ناھايىتى زور. خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى سان جەھەتتە كۆپ، تارقىلىشى كەڭ بولۇپ، بىزنى تېخىمۇ كۈچلۈك تارىخىي پاكىتلار بىلەن تەمىن ئېتىدۇ. 20-ئەسىر 70-يىللىرىنىڭ كېيىنكى مەزگىلىدە خوتەن ناھىيىسىنىڭ مەلىكە ئاۋات خارابىلىقىدىن غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلىدىن بىر قېتىمدا 45 كىلوگرام تېپىلىشى غەربىي يۇرت قورۇقچىبەگ مەھكىمىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن، خەن سۇلالىسى قويما پۇللىرىنىڭ شىنجاڭدا زور مىقداردا ئوبوروت قىلىنغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. فېئودال ئىقتىساد، مەدەنىيەت يۈكسەك تەرەققىي قىلغان، جۇڭگو بىلەن غەربنىڭ قاتنىشى روناق تاپقان تاڭ سۇلالىسى دەۋرىدە، مەركىزىي خاندانلىقنىڭ قويما پۇللىرى تەڭرى تېغىنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىدا تېخىمۇ توسالغۇسىز ھالدا كەڭ ئوبوروت قىلىنغان. شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك قويما پۇللىرىمۇ شىنجاڭنىڭ شىمالىي ۋە جەنۇبىدىكى خارابىلىقلاردىن ئومۇمىيۈزلۈك تېپىلدى. بۇ ھال تارىخىي دەۋرلەردىكى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك قويما پۇللىرىنىڭ شىنجاڭدا ئاقىدىغان ئاساسىي پۇللارنىڭ بىرى بولغانلىقىنى ھەمدە شىنجاڭنىڭ ئۆزىدە پۇل قۇيۇشنىڭ مەيدانغا كېلىشىگە زور تەسىر كۆرسەتكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ. مەسىلەن، ۋېي، جىن ۋە جەنۇبىي، شىمالىي سۇلالىلار دەۋرلىرىدە، ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك رايونىدا كۆپ قېتىم ئۇرۇش بولۇپ، ھەرقايسى كىچىك دۆلەتلەرنىڭ ھاكىمىيەتلىرى توختىماي ئالمىشىپ تۇرغانلىقتىن، ئۇلارنىڭ قويما پۇللىرىنىڭ شىنجاڭغا كېلىشى ئازىيىپ، شىنجاڭ بازارلىرىنىڭ ئوبوروت ئېھتىياجىنى قاندۇرالمىغان، شۇڭا شۇ چاغدىكى كۈسەن (كۇچار) دۆلىتى ئىچكىرىنىڭ يۇملاق، ئوتتۇرىسى چاسا تۆشۈكلۈك كەلگەن ئەنئەنىۋى پۇلىنى ئۈلگە قىلىپ بەش جۇلۇق پۇل، كۈسەن بەش جۇلۇق پۇلى ۋە كۈسەن كىچىك مىس پۇلى قاتارلىق پۇللارنى قۇيدۇرغان.

يىپەك يولى ئېلىمىزنىڭ غەرب بىلەن بولغان سودا ئالاقىسىنى راۋانلاشتۇرغان. ئېلىمىزنىڭ يىپەك توقۇلما بۇيۇملىرى خېلى بۇرۇنلا غەربكە ئېلىپ بېرىلغان. قەدىمكى يۇنان، رىملىقلار جۇڭگونى «سېرىس (ecirec) دۆلىتى» يەنى «يىپەك دۆلىتى» دەپ ئاتىغان. يىپەك يولىنىڭ راۋانلىشىشى جۇڭگو بىلەن چەتئەللەرنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇشىنى ئىلگىرى سۈرگەن، شۇنىڭ بىلەن بەزى چەتئەل پۇللىرى شۇ چاغدا شىنجاڭغا كىرگەن. مەسىلەن، خوتەن رايونىدىن ئوتتۇرا ئاسىيا كۇشان دۆلىتىنىڭ پۇلىدىن 30 دانە تېپىلدى. تېخىمۇ كۆپ مىقداردا تېپىلغىنى پېرسىيە كۈمۈش پۇلى بولۇپ، ئۇ يالغۇز شىنجاڭ رايونىدىلا تېپىلىپ قالماستىن، جەنۇبتا گۇاڭدۇڭ، شىمالدا خېبېي، سەنشى، شەنشى، چىڭخەي قاتارلىق كەڭ رايونلاردىمۇ قېزىۋېلىندى. 1959-يىلى شىنجاڭنىڭ ئۇلۇغچات ناھىيىسىدىن بىر قېتىمدا 900 دانە قەدىمكى پۇل قېزىۋېلىنغان، بۇنىڭ كۆپ قىسمىنى پېرسىيە كۈمۈش پۇلى تەشكىل قىلىدۇ. بۇنىڭدىن تاشقىرى، شىنجاڭدا ۋىزانتىيە (شەرقىي

رىم) نىڭ ئالتۇن پۇلىمۇ تېپىلدى . بۇ چەتئەل پۇللىرى جۇڭگوغا كىرگەندىن كېيىن ، دۆلىتىمىزنىڭ مەلۇم رايونلىرىدىكى بازارلاردا پۇل ئوبوروتىغا قاتناشتۇرۇلغان.

قەدىمكى شىنجاڭنىڭ ئۆزىدە ئىشلەنگەن پۇللارمۇ ئاز ئەمەس. ئۇ شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ۋەتىنىمىزنىڭ پۇل مەدەنىيىتى خەزىنىسىگە قوشقان مۇھىم تۆھپىسى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. بۇلاردىن ھازىرغىچە بايقالغىنى خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل (خوتەننىڭ ئات سۈرەتلىك پۇلى)، مارالبېشىدىن تېپىلغان بەش جۇلۇق پۇل ۋە پۇل قېلىپى، كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى (خەنزۇچە، كۇسەنچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل)، كۇسەننىڭ كىچىك مىس پۇلى، قوجو ئېلى (ئىدىقۇت) پۇلى، تۈركەش پۇلى، قوجو ئۇيغۇر پۇلى، قاراخانىلار پۇلى، چاغاتاي خانلىقىنىڭ پۇلى ، جۇڭغار پۇلى قاتارلىقلار بولۇپ، بۇ پۇللارنىڭ ھەممىسى روشەن رايون ئالاھىدىلىكى ۋە مىللىي ئالاھىدىلىككە ئىگە. بولۇپمۇ پۇللاردىكى يېزىقلارنىڭ تۈرى كۆپ بولۇپ، خەنزۇ يېزىقى، كاروشتى يېزىقى، كۇسەن يېزىقى، سوغدى يېزىقى، ئۇيغۇر يېزىقى، ئەرەب يېزىقى، تودې موڭغۇل يېزىقى ۋە چاغاتاي يېزىقى قوللىنىلغان . بۇلارنىڭ ئىچىدە كاروشتى يېزىقى ، كۇسەن يېزىقى ،سوغدى يېزىقى قاتارلىقلار تارىختىن ئۆچكەن ئۆلگەن يېزىقلاردۇر.

شىنجاڭ پۇللىرىدا ئەرەب يېزىقىنىڭ قوللىنىلىشى مىلادى 10- ئەسىردىن كېيىن باشلانغان.ئۇ چاغ دەل سۇڭ، لياۋ، غەربىي شيا سۇلالىلىرى ۋە شىنجاڭدىكى ئىدىقۇت ئۇيغۇرلىرى، ئۇدۇن (خوتەن) دۆلىتى، قاراخانىلار دۆلىتى قاتارلىقلار بىللە مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان دەۋر بولۇپ، شىنجاڭنىڭ تارىخىدا ناھايىتى زور ئۆزگىرىشلەر بولغان، بۇددا دىنى زاۋاللىققا يۈزلىنىپ ، ئىسلام دىنى شىنجاڭغا كىرگەن ھەمدە تەسىر كۈچىنى پائال كېڭەيتىۋاتقانىدى. قاراخانىلار دەۋرىدىن باشلاپ، شىنجاڭدىكى بەزى مىللەتلەر تەدرىجىي ئەرەب يېزىقىنى قوللىنىپ، ئۆزلىرىنىڭ تىلىنى ئىپادىلەپ ، ئۇنى پۇللاردا ئەكس ئەتتۈردى. شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى قاراخانىلار، يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدىكى چاغاتاي خانلىقى ۋە مىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى يەركەن خانلىقى —بۇلارنىڭ ھەممىسى بېسىش، سوقۇش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئىشلىگەن پۇللارغا بىردەك ئەرەب يېزىقىنى قوللانغان، پەقەت قاراخانىلا پۇلى ۋە چاغاتاي خانلىقىنىڭ پۇلىدىلا ناگاندا ئۇيغۇرلارنىڭ ئىلگىرى قوللانغان ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ساقلىنىپ قالغانلىقىنى ئۇچراتقىلى بولىدۇ.

بەزى قەدىمكى پۇللارغا ئىككى خىل يېزىق تەڭ بېسىلغان. مەسىلەن، ئۇدۇن (خوتەن) دۆلىتىنىڭ خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇلىنىڭ بىر تەرىپىگە خەن سۇلالىسىنىڭ كىچىك جۇەنشۇ خەت شەكلى بېسىلغان. يەنە بىر تەرىپىگە شۇ چاغدا ئۇدۇندا قوللىنىلغان كاروشتى يېزىقى بېسىلغان؛ كۇسەن دۆلىتىنىڭ كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلىنىڭ يەنە بىر نامى خەنزۇچە، كۇسەنچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل بولۇپ، ئوخشاشلا بىر تەرىپىگە خەنزۇچە «五铢» (بەش جۇ) دەپ يېزىلغان، يەنە بىر تەرىپىگە كۇسەنچە خەتلەر بېسىلغان. بۇلار شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ خەنزۇ خەلقى بىلەن ئۆزئارا ئىتتىپاقلاشقانلىقى ۋە قويۇق مۇناسىۋەت ئورناتقانلىقىنىڭ ئىنكاسىدۇر.

چىڭ سۇلالىسى چيەنلۇڭنىڭ 24- يىلى (1759- يىلى) تەڭرى تېغىنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىدىكى تۈپىلاڭنى تىنجىتىپ، شىنجاڭنى يېڭىباشتىن بىرلىككە كەلتۈردى. چىڭ ھۆكۈمىتى ئۆزىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىنى كۈچەيتىش ۋە ۋەتىنىمىزنىڭ غەربىي شىمال چېگرىسىنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن، ئىلى گېنرال مەھكىمىسىنى ئاساس قىلغان شىنجاڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلىش ئاپپاراتلىرىنى قۇردى،ھەمدە شىنجاڭدا مەملىكەت بويىچە بىر خىل شەكىلدە قۇيۇلغان ئۆلچەملىك پۇل — چۆرىسى يۇمىلاق، چاسا تۆشۈكلۈك مىس پۇلنى قوللاندى. شىمالىي شىنجاڭدا ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلنى ئوبوروت قىلدى. جەنۇبىي شىنجاڭدا بولسا ئوبوروت قىلىنىۋاتقان جۇڭغار پۇلىنى ئۆزگەرتىپ ، شەكلىنى ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلىغا ئوخشاش قىلىپ داچەن پۇل قۇيدۇردى . شىنجاڭنىڭ بۇ پۇلى يەرلىك ئالاھىدىلىك ۋە مىللىي ئالاھىدىلىككە باي بولۇپ، كونا جۇڭغار پۇلىدىن ئالاھىدە پەرقلىنەتتى. دەسلەپتە بىر داچەنلىك كىچىك مىس پۇل خەجلەندى، داۋگۇاڭنىڭ 8- يىلى

(1828-يىلى) دىن باشلاپ، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان «8-يىل 10» دېگەن پۇل قۇيدۇرۇلدى. شيەنفېڭنىڭ 3-يىلى (1853-يىلى) مەملىكەت بويىچە مالىيەدە قىيىنچىلىق كۆرۈلگەنلىكتىن، شىنجاڭمۇ ئىچكىرىگە ئوخشاش داچەن پۇل قۇيدى. لېكىن، پۇلنىڭ سۇندۇرۇلۇشى بەكمۇ ئېشىپ كەتكەنلىكتىن، ئۇزاققا بارماي ئاممىنىڭ قارشىلىقىغا ئۇچراپ، بۇ پۇل قۇيۇلۇشتىن توختىدى، پەقەت ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان «ئون يارماقلىق» پۇللا داۋاملىق قۇيۇلدى. گۇاڭشۈينىڭ دەسلەپكى يىللىرى مەزكۇر پۇلمۇ ئاما تەرىپىدىن قىممىتى چۈشۈرۈلۈپ بىر داچەن قىممىتىدە خەجلەندى. پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى خەنزۇچە «ئون» دېگەن خەت ھۆكۈمەت پۇلىنىڭ بەلگىسى سۈپىتىدە ساقلاپ قېلىندى.

شىنجاڭدا قەدىمدىن تارتىپ كۈمۈش قۇيمىسى ئىشلىتىلگەن. جەنۇبىي شىنجاڭدا خەجلەنگەن ئاق كۈمۈشنىڭ ئۆلچەم بىرلىكىگە تەڭگە پۇل قوللىنىلغان. چيەنلۇڭ شىنجاڭنى بىرلىككە كەلتۈرگەندىن كېيىن، يەنىلا تەڭگە پۇل تۈزۈمىنى قوللىنىپ، بىر تەڭگە ئاق كۈمۈشنى خەزىنە ئۆلچىمىدە بىر سەر كۈمۈشكە باراۋەر قىلدى. شۇڭا چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمىدە ئاساسىي جەھەتتىن سەر ئۆلچىمىدىكى كۈمۈش پۇل بىلەن داچەن بىرلىك قىلىنىپ، بىر سەر ئاق كۈمۈش 400 داچەنگە باراۋەر قىلىندى. چوڭ مىقدارلارغا كۈمۈش، كىچىك مىقدارلارغا داچەن ئىشلىتىلدى.

شىنجاڭنىڭ يېقىنقى زامان كۈمۈش پۇل قۇيمىچىلىقى قوقانلىق تاجاۋۇزچى ياقۇپبەگدىن باشلانغان. چىڭ سۇلالىسى تۇڭجىنىڭ 4-يىلى (1865)، ئەنگلىيە، روسىيە قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ مەدەت بېرىشى بىلەن ئوتتۇرا ئاسىيا قوقان خانلىقىنىڭ ھەربىي ئەمەلدارى ياقۇپبەگ دۆلىتىمىزنىڭ قەشقەر رايونىغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرىپ، شىنجاڭنىڭ نۇرغۇن زېمىنىنى بېسىۋېلىپ، «يەتتە شەھەر» قورچاق ھاكىمىيىتىنى قۇرۇپ، ئۆزىنى خان دەپ ئېلان قىلدى ھەمدە قوقان دۆلىتىنىڭ قۇيما پۇل شەكلىنى ئۆرنەك قىلىپ تىللا، كۈمۈش تەڭگە ۋە مىس پۇل قۇيدۇردى. بۇنىڭ ئىچىدە كۈمۈش تەڭگە كەڭ دائىرىدە ئوبوروت قىلىنغان. 1877-يىلى چىڭ قوشۇنى زو زۇڭتاڭنىڭ قوماندانلىقىدا شىنجاڭنى قايتۇرۇۋالدى، ياقۇپبەگ ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولۇپ ئۆلدى. ئۇنىڭ قالدۇق قوشۇنى شىنجاڭدىن چېكىنىپ چىقىپ كەتتى. شۇ چاغدا بازاردا داچەن پۇل كەمچىل بولۇپ، تۇرمۇشتا قولايسىزلىقلار كېلىپ چىققانلىقتىن، چىڭ ھۆكۈمىتى ياقۇپبەگنىڭ بەش تىيىنلىق كىچىك كۈمۈش تەڭگىسىنى ئۆرنەك قىلىپ يەنە پۇل قۇيدۇرۇپ، بازارنىڭ ئېھتىياجىنى تەمىن ئەتتى. شۇنىڭدىن كېيىن كىچىك كۈمۈش تەڭگە تەڭرى تېغىنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىدا تاكى كۈمۈش پۇل (كۈمۈش يارچەن) چىققانغا قەدەر ئىشلىتىلدى.

19-ئەسىر 80-يىللىرىنىڭ كېيىنكى مەزگىلىدە، ئىچكىرىدىكى ئۆلكىلەر چەتئەل كۈمۈش پۇلى (ئادەتتە يارچەن دەپ ئاتالغان) نىڭ ئوبوروت قىلىنىشىغا قارشى تۇرۇپ، ھەر قايسىسى ئۆز ئالدىغا لوڭيالىق پۇلى (ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل) نى قۇيدۇردى. شىنجاڭمۇ 1889-يىلى كۈمۈش پۇل قۇيدۇرۇپ، ئۇنىڭغا يەنىلا سەر، مىسقالنى بىرلىك قىلدى، خەلق ئىچىدە تەڭگە دەپ ئاتالغان كۈمۈش پۇل پەيدىنپەي كۈمۈش قۇيمىسى بىلەن بەش فۇڭلۇق كىچىك كۈمۈش تەڭگىنىڭ ئورنىنى ئالدى.

چىڭ سۇلالىسىنىڭ شۇەنتۇڭ يىللىرى شىنجاڭ داچەن پۇل قۇيۇشنى توختاتتى ھەمدە ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى ئۆلكىلەرگە ئوخشاش ماشىنىدا مىس پۇل قۇيۇپ، ئۇنى بىر قانچە داچەنگە باراۋەر قىلىپ، داچەن پۇل تۈزۈمىنى داۋاملاشتۇردى. بازارلاردا داچەن پۇل مىس پۇل بىلەن بىللە خەجلەندى.

شىنجاڭنىڭ قەغەز پۇلى چىڭ سۇلالىسى گۇاڭشۈينىڭ 16-يىلى (1890-يىلى) تەسىس قىلىنغان ئۈرۈمچى پۇل بېسىش ئىدارىسى تارقاتقان لاتا پۇلدىن باشلانغان. ئۇنىڭ ھەر بىرى 400 داچەنگە، بىر سەر كۈمۈشكە باراۋەر بولۇپ، ئاكسىيە خاراكتېرىدە بولغان. كېيىنچە ھەرقايسى پۇل بېسىش ئىدارىلىرى قەغەز پۇل تارقىتىشقا باشلىدى. مۇشۇ مەزگىلدە بەزى چوڭ سودا كاپىتالىستلىرى مايلىق لاتا پۇلنى تارقاتتى. 1908-يىلىدىن باشلاپ ئۈرۈمچى باش پۇل بېسىش ئىدارىسى 1 مىليون سەر كۈمۈش سەرپ قىلىپ داگىلىق ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇلنى تارقاتتى. ئۇنىڭ بېسىلىشى نەپىس، ئىناۋىتى يۇ-

قىرى بولغاچقا، ئاۋام خەلق قوبۇل قىلىپ، ئوبوروت داۋامىدا باشقا پۇللارنىڭ ئورنىنى ئىگىلىدى.

مىنگو دەۋرىدە شىنجاڭغا مىلىتارىست ياڭ زېڭشىن، جىن شۇرېن ۋە شىڭ شىسەيلەر ئۇدا 33 يىل ئايرىم بەگلىك هۆكۈمرانلىقىنى يۈرگۈزۈپ، پۇل تۈزۈمىدە چېك سۇلالىسىنىڭ داچەن پۇل (مىس پۇلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) بىلەن كۈمۈش تەڭگە پۇلنى پۇل بىرلىكى قىلغان پۇل تۈزۈمىنى داۋاملىق يولغا قويدى، قەغەز پۇل تارقىتىپ ئۇنى ئۆزلىرىنىڭ ئاكسىيىسى قىلدى. شىنخەي ئىنقىلابىدىن كېيىن، مەركەز شىنجاڭغا بېرىدىغان مالىيە قوشۇمچە ياردەم پۇلنى توختاتتى، شىنجاڭنىڭ مالىيىسىدە قىيىنچىلىق كۆرۈلگەنلىكتىن، پەقەت تولۇق تەييارلىق فوندى بولمىغان قەغەز پۇل تارقىتىشقىلا تايىنىپ، پۇل تەييارلىدى. مىنگونىڭ 2- يىلى (1913- يىلى) تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى (ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل) نىڭ هەدېگەندىلا كۆرسى چۈشۈپ كەتكەنلىكتىن، قەشقەر خەلقى تەرىپىدىن رەت قىلىنىپ، پەقەت شىنجاڭنىڭ شىمالىدا ۋە جەنۇبىدىكى ئاقسۇدىلا ئوبوروت قىلىندى، قەشقەردە بولسا مەخسۇس چېك سۇلالىسىدىن قالغان كونا ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل ئوبوروت قىلىندى ۋە ئۇ قەشقەر پۇلى دەپ ئاتالدى، يەرلىك دائىرىلەرنىڭمۇ بۇنىڭ بىلەن كارى بولمىدى، ئۆلكە ئىچىدىكى بۇ خىل رايون خاراكتېرلىك پۇل— قەشقەر پۇلى ۋە ئۆلكە پۇللىرىنىڭ هەممىسى ئۆلكە خەزىنىسىدىن تارقىتىلغان هۆكۈمەت پۇلى بولسىمۇ، ئوبوروت قىلىنىدىغان جاي، پۇل قىممىتى ئوخشاش بولمىدى. دەسلەپتە ئىككى سەر ئۆلكە پۇلى بىر سەر قەشقەر پۇلىغا سۇندۇرۇلدى، كېيىن قەشقەر پۇلىنىڭ ئىناۋىتى داۋاملىق ياخشى بولغانلىقى، ئۆلكە پۇلى كېيىنكى مەزگىلدە هەددىدىن ئارتۇق كۆپ تارقىتىلغانلىقى سەۋەبىدىن، كېرەكسىز قەغەزگە ئايلىنىپ قالدى.

1931- يىلى قۇمۇلدا دېهقانلار قوزغىلىڭى كۆتىرىلدى. كۆپ ئۆتمەي، 1933- يىلى شىڭ شىسەي بىلەن ما جۇڭيىڭ ئوتتۇرىسىدا مىلىتارىستلار ئۇرۇشى باشلىنىپ، ئۇرۇش ئوتى ئۈزۈنغا سوزۇلۇپ، پۈتكۈل شىنجاڭ قالايمىقانلاشتى. ئۆلكە پۇلى بىلەن قەشقەر پۇلى هەربىي ئېهتىياج ئۈچۈن زور مىقداردا تارقىتىلىشقا باشلىدى. بولۇپمۇ ئۆلكە پۇلى بەكمۇ كۆپ تارقىتىلغانلىقتىن، قىممىتى شىددەت بىلەن تۆۋەنلەپ كەتتى. بازاردا كۈمۈش يارچەن، كۈمۈش قۇيمىسى، مىس پۇل، داچەن، پۇل قاتارلىق مېتال پۇللار بىر مەهەل ئوبوروت ساهەسىدىن چېقىپ كېتىپ، كۆرۈنمەيدىغان بولۇپ قالدى.

شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، جايلاردىكى فېئودال كۈچلەر پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئارقا- ئارقىدىن باش كۆتىرىپ زېمىن ئىشغال قىلدى. ئۇلار هەربىي خىراجەت توپلاش ئۈچۈن بەس- بەستە قەغەز پۇل تارقاتتى، ئاۋامنىڭ مال- مۈلكىنى غالجىرلارچە تالان- تاراج قىلدى. قوپال ئىشلەنگەن بۇ قەغەز پۇللارنىڭ كۆپىنچىسى هاكىمىيەتلەرنىڭ تېز يىمىرىلىشىگە ئەگىشىپ، كېرەكسىز قەغەزگە ئايلىنىپ، خەلقنى ئېغىر زىيانغا ئۇچراتتى.

1933- يىلى مىلىتارىست شىڭ شىسەي تەختكە چىقىپ، شىنجاڭنى يېگىباشتىن بىرلىككە كەلتۈردى. ئۇ دەسلەپتە سوۋېت ئىتتىپاقى بىلەن دوست بولۇپ كوممۇنىستىك پارتىيە بىلەن بىرلىشىپ، «جاهانگىرلىككە قارشى تۇرۇش، سوۋېت ئىتتىپاقى بىلەن دوست بولۇش، مىللەتلەر هوقۇقتا باراۋەر بولۇش، پارىخورلۇقنى يوقىتىش، تېنچلىقنى ساقلاش، قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىش» تىن ئىبارەت ئالتە بۈيۈك سىياسەتنى يولغا قويۇپ، ئىگىلىكنى ئازراق ئەسلىگە كەلتۈرگەن ۋە تەرەققىي قىلدۇرغان بولسىمۇ، لېكىن جاراهەت ئېغىر، قىيىنچىلىقلار قاتمۇ- قات ئىدى.

1939- يىلى مالىيە مۇتەخەسسىسى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ ئەزاسى ماۋ زېمىن پارتىيىمىزنىڭ ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى مىللىي بىرلىكسەپ سىياسىتىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن شىڭ شىسەيگە ياردەملىشىپ، مالىيەنى تەرتىپكە سېلىپ، پۇل تۈزۈمىنى ئىسلاھ قىلىش، سەرنى يۈەنگە (سومغا) ئۆزگەرتىش، ئۆلكە پۇلى بىلەن قەشقەر پۇلنى يىغىۋېلىپ، ئايرىۋاشلانمايدىغان لېكىن تولۇق زاپاس فوندى بولغان شىنجاڭ ئۆلكە پۇلىنى تارقىتىش ئارقىلىق، پۈتۈن ئۆلكىنىڭ پۇل تۈزۈمىنى بىرلىككە كەلتۈردى، شۇنىڭ بىلەن پۇلنىڭ قىممىتى مۇقىملىشىپ، ئىناۋىتى ئۆسۈپ، شىنجاڭنىڭ

ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش تەرەققىياتى ئىلگىرى سۈرۈلدى. 1942- يىلى شىڭ شىسەي گومىنداڭ بىلەن بىرلىشىپ، سوۋېت ئىتتىپاقىغا، كومپارتىيىگە قارشى چىقتى. 1944- يىلى گومىنداڭ شىنجاڭنى ئۆتكۈزۈۋالدى، شۇنىڭدىن كېيىن پۇل مۇئامىلە ئەھۋالى كۈندىن- كۈنگە يامانلاشتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىچكىرىنىڭ فابى پۇلى بىلەن گومىنجىن پۇلى زور مىقداردا ئېقىپ كىرىپ، ئۆلكە پۇلىنىڭ كۇرسىنى چۈشۈرۈۋەتتى، شۇ يىلى ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي قاتارلىق ئۈچ ۋىلايەتتە قوراللىق قوزغىلاڭ كۆتۈرۈلدى، ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىي ھۆكۈمىتى قۇرۇلۇپ، ئۈچ ۋىلايەتتە ئوبوروت قىلىنىدىغان ۋاقىتلىق چەك تارقاتتى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۆلكە پۇلىنىڭ تارقىتىلىشى پەيدىنپەي كونترولسىز قىلىپ، پۇل پاخاللىقى بارغانسېرى ئېغىرلاشتى.1949- يىلى، 6 مىليارد دوللارلىق قىممىتى ئەڭ چوڭ ئۆلكە پۇلى تارقىتىلدى، بۇنىڭ 100 دانىسىنى ئاران بىر داياڭ پۇلغا تېگىشكىلى بولاتتى. 1939- يىلىدىن باشلاپ ئۆلكە پۇلى تارقىتىلغان چاغدا بىر دوللارلىق ئۆلكە پۇلىنى بىر دوللار دا- ياڭ پۇلغا تېگىشكىلى بولاتتى، 10 يىل ئىچىدە ئۇنىڭ كۇرسى چۈشۈپ $\frac{1}{600.000.000.000}$ گە تەڭلىشىپ، ئىقتىساد، پۇل مۇئامىلە ۋەيران بولۇش گىردابىغا بېرىپ قالدى، ھۆكۈمەت دائىرىلىرى مۈشكۈل ۋەزىيەتتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن، 1949- يىلى 5- ئايدا يەنە بىر قېتىم پۇل تۈزۈمىنى ئىسلاھ قىلىپ، كۈمۈشنى پۇل بىرلىكى قىلىپ، يېڭى كۈمۈش تەڭگە تارقىتىپ، كۈمۈش پۇل ئوبوروتىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئالماشتۇرۇشقا بولىدىغان كۈمۈش پۇل تارقاتتى، لېكىن ئۇزۇنغا بارمايلا، ئايرىۋاشلاپ بېرىشكە كاپالەتلىك قىلىنمىغانلىقتىن ، بۇ پۇلنىڭ كۇرسى چۈشۈشكە باشلىدى. 1949- يىل 9- ئاينىڭ 25- كۈنى شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولدى. خەلق ھۆكۈمىتى خەلقنى خاتىرجەم قىلىش، پۇل مۇئامىلىسى ۋە مال باھاسىنى مۇقىملاشتۇرۇش ئۈچۈن ، كۈمۈش پۇلنى شىنجاڭنىڭ ۋاقىتلىق قانۇنىي پۇلى قىلىش ، لېكىن ئايرىۋاشلاپ بېرىشنى توختىتىش توغرىسىدا ئومۇمىي بۇيرۇق چىقاردى . يەنە بىر تەرەپتىن، ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى بىلەن كۈمۈش پۇلنىڭ باھا سېلىشتۇرمىسىنى بەلگىلەپ، ئۇنى تەدرىجىي يىغىۋېلىپ، شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمىنى ئالدى بىلەن كۈمۈش پۇلغا بىرلىككە كەلتۈردى. 1951- يىلى 10- ئاينىڭ 1- كۈنى ئۇيغۇرچە خەتلىك خەلق پۇلى تارقىتىلىپ، كۈمۈش پۇل يىغىۋېلىندى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئالتۇن، كۈمۈش پۇل ئوبوروتى توختىتىلىپ، شىنجاڭدا 200 يىل داۋام قىلغان تۈرلۈك يەرلىك پۇللار مەملىكەت بويىچە بىرلىككە كەلتۈرۈلۈپ، كۆپ مىللەتلىك ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ مىسلىسىز بىرلىككە كەلگەنلىكى نامايەن قىلىندى.

شىنجاڭ شەرق بىلەن غەربنىڭ پۇل مەدەنىيىتى توپلانغان جاي بولۇپ، شىنجاڭ پۇللىرىدا بۇ ئىككى خىل پۇل مەدەنىيىتىنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى جانلىق ئەكس ئەتتۈرۈلگەن ھەمدە ئۇنىڭ سۈرەت نۇسخىلىرىدىكى يېڭىلىق، ئۇسلۇبىدىكى ئاددىيلىق ۋە جۇشقۇنلۇق كىشىلەرگە يېڭىچە تەسىرات بېرىدۇ. ئۇنىڭ باسما شەكلىنىڭ كۆپلۈكى، ئوخشاش تۈرلەرنىڭ پەرقلىنىدىغانلىقى پۇل يىغقۇچى ھەۋەسكارلارنىڭ ھېرىسمەنلىكىنى قوزغايدۇ. ئۇ ۋەتىنىمىزدىكى نۇرغۇن يەرلىك پۇللار ئىچىدە بىر دۇردانە بولۇپ، كىشىلەرنىڭ دىققەت- نەزىرىنى تارتماقتا، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دۆلىتىمىزنىڭ ئىچى ۋە سىرتىدىكى پۇل مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ شىنجاڭ پۇللىرىنى يىغىش ۋە تەتقىق قىلىش قىزغىنلىقى بىزگە ناھايىتى زور تۈرتكە ۋە ئىلھام بولدى. بىزنىڭ مەزكۇر كىتابنى تۈزۈشىمىزدىكى مەقسەت ئۆزىمىزنىڭ دەسلەپكى تەتقىقات نەتىجىلىرىمىزنى دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى مۇتەخەسسىسلەر، ئالىملار ۋە كەڭ پۇل ھەۋەسكارلىرىغا تونۇشتۇرۇش يولى بىلەن، قۇم چېچىپ مەرۋايىت ئېلىپ، تەتقىقات قىزغىنلىقىنى ئۈزلۈكسىز راۋاجلاندۇرۇپ ، ۋەتىنىمىزنىڭ پۇل مەدەنىيىتى خەزىنىسىدىكى بۇ ئاجايىپ گۈلنى تېخىمۇ يارقىن پۈرەكلىتىش ئارقىلىق، ۋەتەنپەرۋەرلىك روھىنى ئۇرغىتىپ، قېرىنداش مىللەتلەرنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ، ئېلىمىزنىڭ تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ھەمدە خەلقئارا پۇل مەدەنىيىتى ئالماشتۇرۇش يولىدا ئاز- تولا كۈچ چىقىرىشتىن ئىبارەت. يېتەرسىز جايلىرىغا مۇتەخەسسىسلەر، ئالىملار ۋە كىتابخانلارنىڭ تەنقىدىي پىكىر بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

上 編

漢代——明代

（公元前206年——公元1644年）

بىرىنچى قىسمى

خەن سۇلالىسىدىن مىڭ سۇلالىسىغىچە

(مىلادىدىن ئىلگىرىكى 206- يىلىدىن مىلادى 1644- يىلىغىچە)

歷代中原王朝錢幣在新疆流通的有：漢代、晉代至唐代、宋元和明清時期的錢幣。

新疆本地製造的錢幣有：漢佉二體錢、巴楚出土的五銖錢、龜兹五銖錢、龜兹小銅錢、高昌吉利錢、突騎施錢、西州回鶻錢、黑汗朝錢、察合台汗國錢等。

絲綢之路暢通後流入新疆的外國貨幣有：貴霜錢、波斯銀幣、拜占庭金幣等。

تارىختا ئوتتىكەن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك سۇلالىلىرىنىڭ ئىچىدە، خەن، جىن ، تاڭ ، سۇڭ ، يۈەن ۋە مىڭ، چىڭ سۇلالىلىرىنىڭ پۇللىرى شىنجاڭدا ئوبوروت قىلىنغان.

شىنجاڭنىڭ ئۆزىدە، خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل، مارالبېشىدىن قېزىۋېلىنغان بەش جۇلۇق پۇل، كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇسەن كىچىك مىس پۇلى، قوچو ئېلى (ئىدىقۇت) پۇلى، تۈركەش پۇلى، قوچو ئۇيغۇر پۇلى، قاراخانىلار پۇلى، چاغاتاي خانلىقىنىڭ پۇلى قاتارلىقلار ئىشلەنگەن.

يىپەك يولى راۋانلاشقاندىن كېيىن شىنجاڭغا چەتئەل پۇللىرىدىن كۇشان پۇلى، پېرسىيە كۈمۈش پۇلى، ۋىزانتىيە ئالتۇن پۇلى قاتارلىقلار كىرگەن.

張騫出使西域圖

جاڭ چيەننىڭ غەربىي

يۇرتقا ئەلچىلىككە كېلىشى

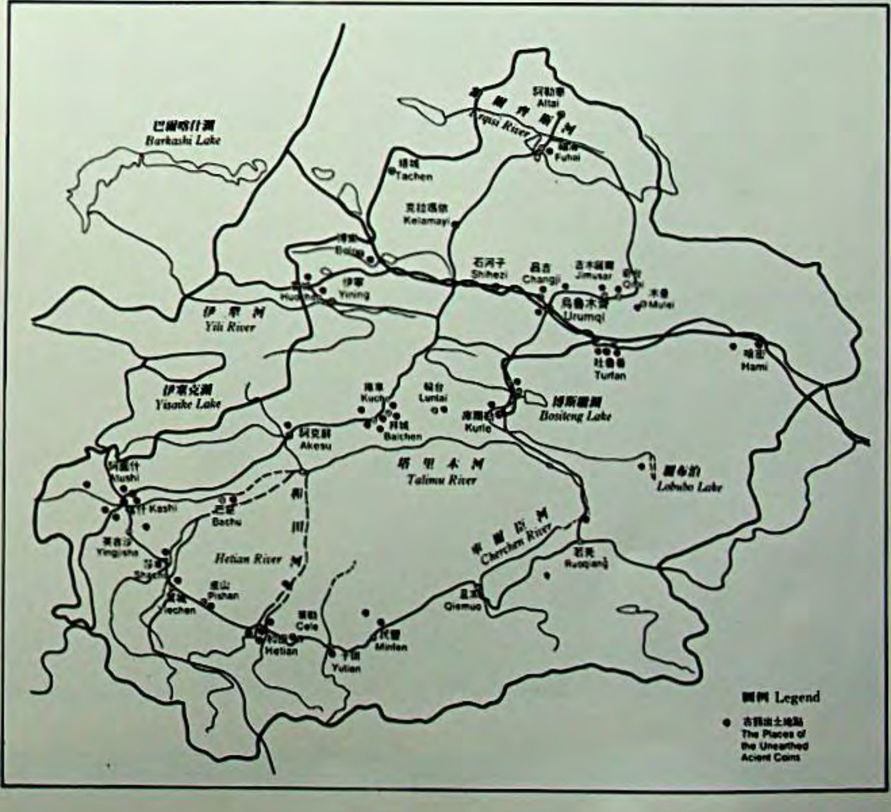

新疆古錢出土地點分布圖

شىنجاڭ قەدىمكى پۇللىرى قېزىۋېلىنغان

جايلارنىڭ خەرىتىسى

شەرتلىك بەلگە

甲、歷代中原王朝錢幣

A. تارىختىكى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك سۇلالىلىرىنىڭ پۇللىرى

1、漢代錢幣

1. خەن سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى

西漢宣帝神爵二年(公元前 60 年)在新疆創建西域都護府,維護了絲綢之路的暢通,進一步加強了新疆和内地的聯繫,出現了"立屯田于膏腴之地,列郵置於要害之路,馳節走驛、不絕於時日,商胡販客,日款於塞下"的興盛景象。漢代鑄幣大量進入新疆,最早的是西漢半兩,出土於古樓蘭、木壘、奇臺等地。漢五銖則大量發現於新疆各地,如 20 世紀 70 年代後期在和田買力克阿瓦提遺址一次出土 45 公斤西漢五銖。新莽時期所鑄大泉五十、貨泉等古幣也在樓蘭遺址出土。

غەربىي خەن سۇلالىسى شۈەندىنىڭ 2- يىلى (مىلادىدىن ئىلگىرى 60- يىل) شىنجاڭدا غەربىي يۇرت قورۇقچىبەگ مەھكىمىسىنى قۇرۇپ، يىپەك يولىنىڭ راۋانلىقىنى قوغداپ، شىنجاڭ بىلەن ئىچكىرىنىڭ مۇناسىۋىتىنى تېخىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا كۈچەيتكەنلىكى ئۈچۈن «مۇنبەت زېمىندا بوز يەرلەر ئېچىلغان، مۇھىم يوللاردا پوچتا ئۆتەڭلىرى قۇرۇلغان، ئىچكىرىنىڭ ئەلچىلىرى توختىماي كېلىپ، كېتىپ تۇرىدىغان، ساقاللىق سودىگەرلەر ئىچكىرىگە كېلىپ تۇرىدىغان» گۈللىنىش مەنزىرىسى بارلىققا كەلگەن. خەن سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى زور مىقداردا شىنجاڭغا كىرگەن، ئەڭ بۇرۇنقىسى غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ يېرىم سەرلىك پۇلى بولۇپ، بۇ پۇل قەدىمكى كرورەن، مورى، گۇچۇڭ قاتارلىق جايلاردىن قېزىۋېلىندى. خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن زور مىقداردا تېپىلدى. مەسىلەن، 20- ئەسىرنىڭ 70- يىللىرىنىڭ كېيىنكى مەزگىلىدە خوتەننىڭ مەلىكە ئاۋات خارابىلىقىدىن غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلىدىن بىر قېتىمدا 45 كىلوگرام قېزىۋېلىنغان. ۋاڭ ماڭ دەۋرىدە قۇيۇلغان «داچۈەن 50» يارمىقى، «خوچۈەن» يارمىقى قاتارلىق قەدىمكى پۇللارمۇ كرورەن خارابىلىقىدىن تېپىلغان.

散布在羅布荒漠古道上的古錢

لوپ قۇملۇقىدىكى قەدىمكى يولدا چېچىلىپ ياتقان قەدىمكى پۇللار

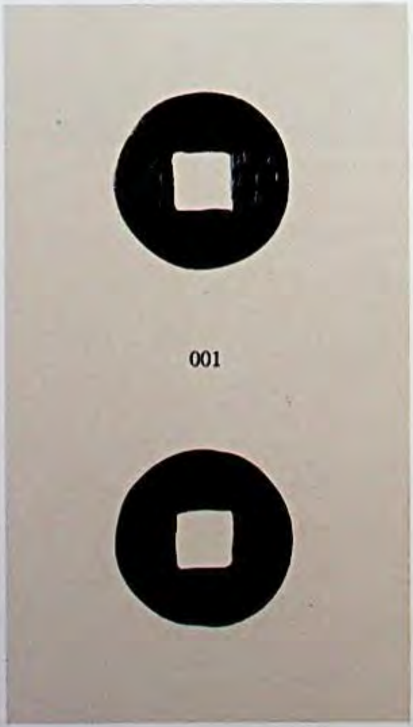

001

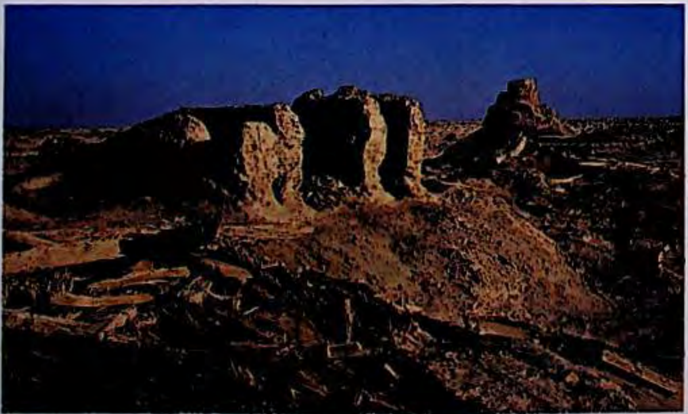

古樓蘭遺址

قەدىمكى كرورەن خارابىلىقى

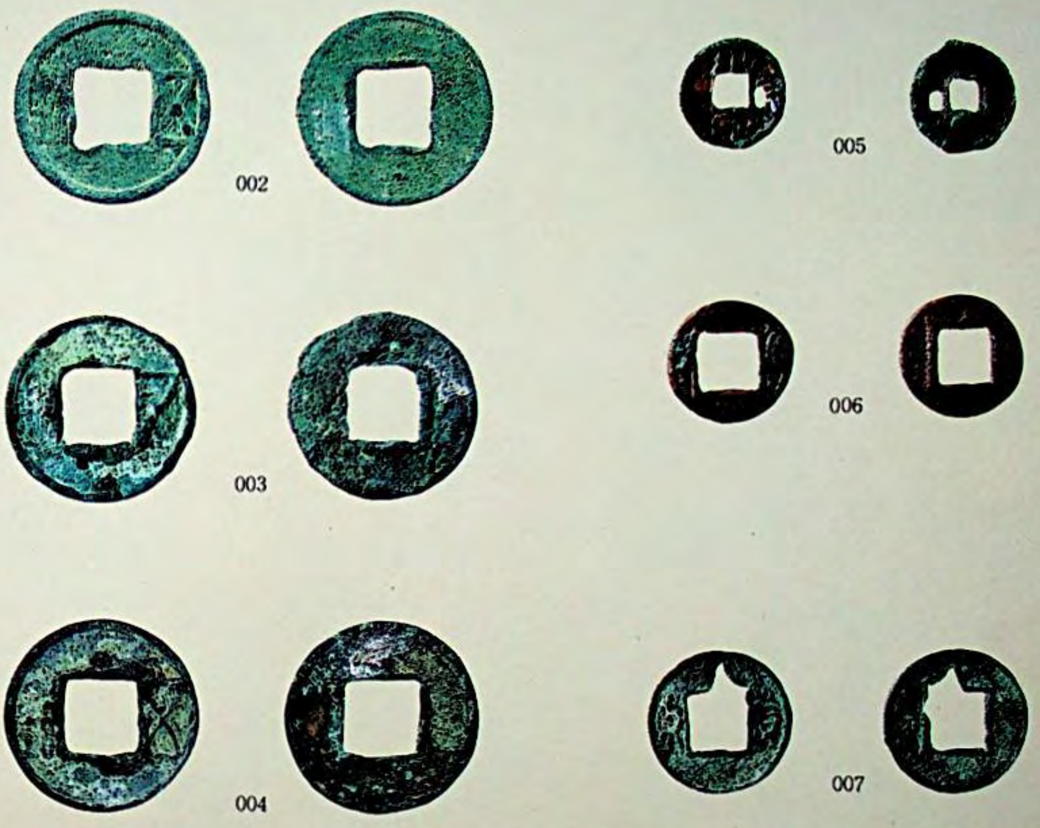

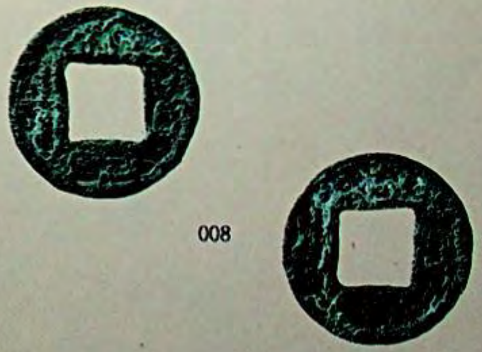

001 西漢半兩，奇臺出土
002 西漢五銖，樓蘭遺址出土
003 西漢五銖，樓蘭遺址出土
004 西漢五銖，樓蘭遺址出土
005 小泉直一，新莽，樓蘭遺址出土
006 貨泉，新莽，樓蘭遺址出土
007 貨泉，新莽，樓蘭遺址出土
008 大泉五十，新莽，樓蘭遺址出土

001 غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ يېرىم سەرلىك پۇلى، گۇچۇڭدىن قېزىۋېلىنغان.
002 غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىروران خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
003 غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىروران خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
004 غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىروران خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
005 «شياۋچۈەن جىبى پۇلى»، ۋاڭ ماڭ پادىشالىقى، كىروران خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
006 «خوچۈەن» پۇلى، ۋاڭ ماڭ پادىشالىقى، كىروران خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
007 «خوچۈەن» پۇلى، ۋاڭ ماڭ پادىشالىقى، كىروران خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
008 «داچۈەن 50» پۇلى، ۋاڭ ماڭ پادىشالىقى، كىروران خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

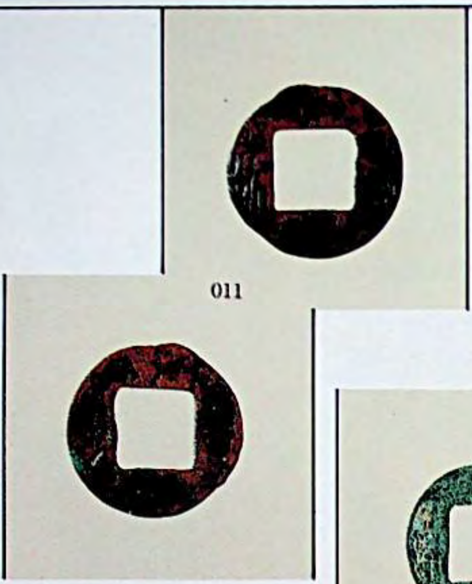

011

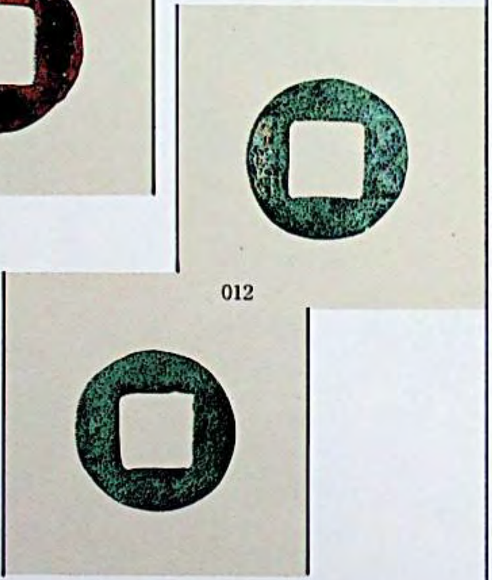

012

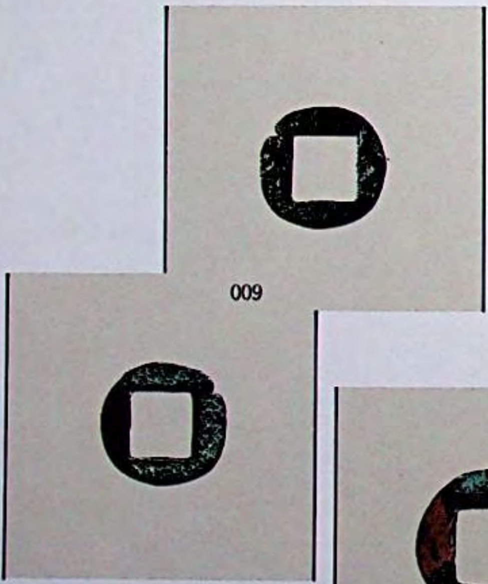

009

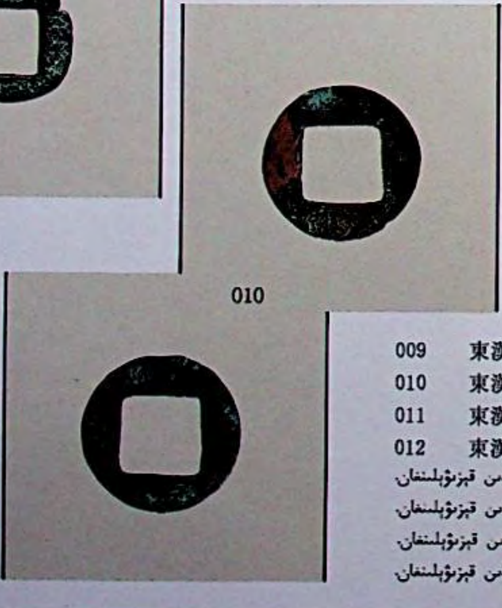

010

009 東漢剪輪五銖,樓蘭遺址出土
010 東漢剪輪五銖,樓蘭遺址出土
011 東漢剪輪五銖,樓蘭遺址出土
012 東漢剪輪五銖,樓蘭遺址出土

009 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جىيەنلۈن بەش جۇلۇق پۇلى، كىروورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
010 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جىيەنلۈن بەش جۇلۇق پۇلى، كىروورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
011 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جىيەنلۈن بەش جۇلۇق پۇلى، كىروورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
012 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جىيەنلۈن بەش جۇلۇق پۇلى، كىروورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

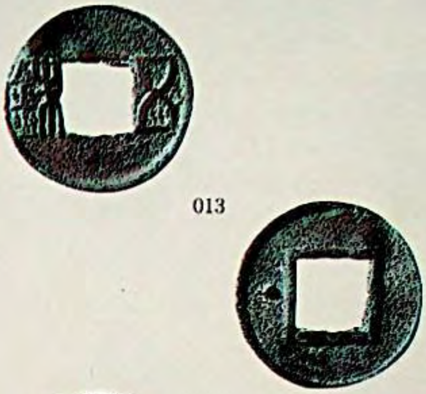

013

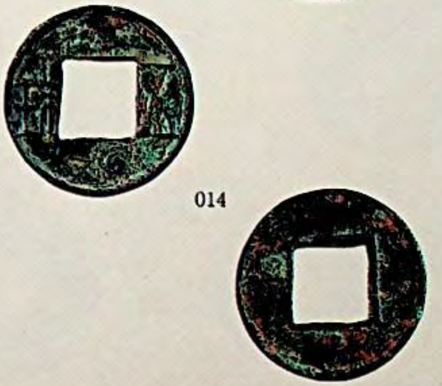

014

015

016

017

018

013 東漢五銖，樓蘭遺址出土
014 東漢五銖，樓蘭遺址出土
015 東漢五銖，樓蘭遺址出土
016 東漢五銖，樓蘭遺址出土
017 東漢五銖，樓蘭遺址出土
018 東漢五銖，樓蘭遺址出土

013 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
014 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
015 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
016 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
017 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.
018 شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

2. جىن، تاڭ سۇلالىلىرىنىڭ پۇللىرى

在晉至唐代的 600 余年間，隋代以前中原大地常處於戰亂頻繁的分裂割據局面，內地錢幣流入新疆較少。新疆本地即倣照五銖形式，鑄造了大量五銖、龜茲五銖和龜茲小銅錢。

唐代國力強盛，對外經濟文化交流空前活躍。唐王朝於天山南北分設安西、北庭兩大都護府，故唐代開元通寶、乾元重寶、大歷元寶、建中通寶等在新疆各地都有發現。

جىن سۇلالىسىدىن تاڭ سۇلالىسىغىچە 600 يىلدىن ئارتۇق ۋاقىت ئۆتكەن، سۇي سۇلالىسىدىن بۇرۇن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك زېمىنى ئۇرۇش قالايمىقانچىلىقى ئىچىدە قېلىپ، بەگلىككە بۆلۈنۈپ كەتكەنلىكتىن، ئىچكىرىنىڭ پۇللىرى شىنجاڭغا ناھايىتى ئاز كىرگەن. شىنجاڭ ئۆزىدە بەش جۇلۇق پۇلنىڭ شەكلىنى ئۆرنەك قىلىپ، زور مىقداردا بەش جۇلۇق پۇل، كۈسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى ۋە كۈسەن كىچىك مىس پۇلىنى قۇيغان.

تاڭ دەۋرىدە دۆلەت قۇدرەت تېپىپ، سىرتقا قارىتا ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش مىسلىسىز جانلانغان. تاڭ سۇلالىسى تەڭرى تېغىنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىغا (كۇچار) ۋە بېشبالىق (جىمسار) دىن ئىبارەت ئىككى يەردە قورۇقچىبەگ مەھكىمىسىنى قۇرغان. شۇڭا، تاڭ سۇلالىسىنىڭ كەيۈەن تۇڭباۋ، چيەنيۈەن جۇڭباۋ، دالى يۈەنباۋ، جيەنجۇڭ تۇڭباۋ قاتارلىق پۇللىرى شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن تېپىلدى.

019

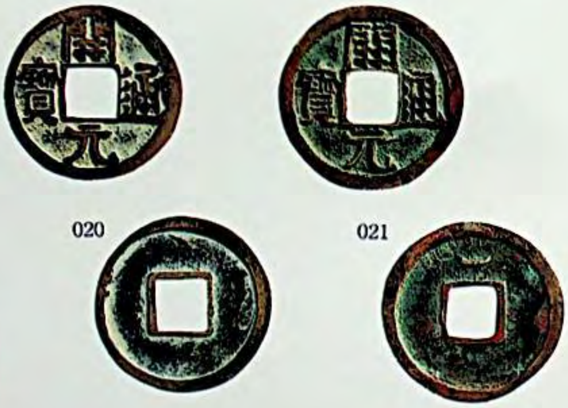

020 021

024 023 022

019 常平五銖，北齊
020 開元通寶，唐，庫車出土
021 開元通寶，唐，庫車出土
022 乾元重寶，唐，庫車出土
023 乾元重寶，唐，庫車出土
024 乾元重寶，唐，庫車出土

019 چاگپىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، شىمالىي چى سۇلالىسى
020 كەييۈەن تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
021 كەييۈەن تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
022 چيەنيۈەن جۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
023 چيەنيۈەن جۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
024 چيەنيۈەن جۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

025 026 027 028

029 031 032 030

025	大歷元寶,唐,庫車出土	025 دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
026	大歷元寶,唐,庫車出土	026 دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
027	大歷元寶,唐,庫車出土	027 دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
028	大歷元寶,唐,庫車出土	028 دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
029	建中通寶,唐,庫車出土	029 جيەنجۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
030	建中通寶,唐,庫車出土	030 جيەنجۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
031	建中通寶,唐,庫車出土	031 جيەنجۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
032	周元通寶,后周,奇臺出土	032 جۇيۈەن تۇڭباۋ پۇلى، كېيىنكى جۇ سۇلالىسى، گۇچۇڭدىن قېزىۋېلىنغان.

安西都護府(龜茲故城)遺址　(كۇچار) قورۇقچىبەگ مەھكىمىسىنىڭ (قەدىمكى كۇسەن شەھىرىدىكى) خارابىسى

3 宋代錢幣

3. سۇڭ سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى

宋代內地處於宋、遼、金、西夏等王朝並立、互不統率的分裂局面。新疆則為西州回鶻、于闐（後為黑汗朝所併）、黑汗朝幾個政權共存。但北宋錢的很多品種在天山南北普遍發現，正是新疆地區和中原地區交往頻繁的物證。金朝所鑄正隆元寶、大定通寶也在木壘、奇臺和博樂等地出土。

سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدە ئىچكىرىدە سۇڭ، لياۋ، جىن، غەربىي شيا قاتارلىق سۇلالىلەر تەڭ ھاكىمىيەت يۈرگۈزىدىغان، ئۆزئارا بېقىنمايدىغان بۆلۈنۈش ئەھۋالى كېلىپ چىققان، شىنجاڭدا قوچۇ ئۇيغۇرلىرى، ئۇدۇن خانلىقى (كېيىنكى ۋاقىتتا قاراخانىلارغا قوشۇلۇپ كەتكەن)، قاراخانىلاردىن ئىبارەت ئۈچ ھاكىمىيەت بىللە مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى پۇللىرىنىڭ نۇرغۇن تۈرى تەڭرى تېغىنىڭ شىمالىي ۋە جەنۇبىدىن ئومۇميۈزلۈك تېپىلدى، بۇ شىنجاڭ رايونى بىلەن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىك رايونىنىڭ ئالاقىسى ناھايىتى قويۇق بولغانلىقىنىڭ ماددىي ئىسپاتىدۇر. جىن سۇلالىسىنىڭ جېڭلۇڭ يۈەنباۋ، دادىڭ تۇڭباۋ پۇللىرىمۇ مورى، گۇچۇڭ ۋە بۇرتالا قاتارلىق جايلاردىن قېزىۋېلىنغان.

033

034

035

037

038

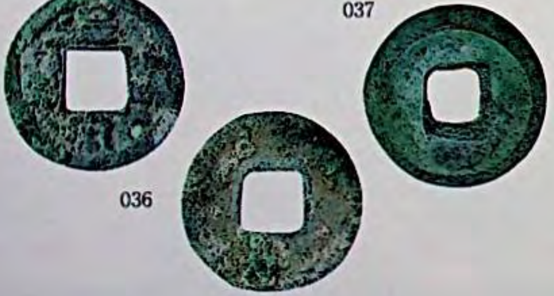

036

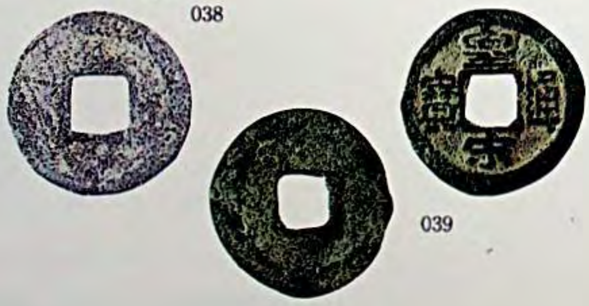

039

033 景德元寶，北宋，阿圖什出土
034 天聖元寶，北宋，阿圖什出土
035 天聖元寶，北宋，阿圖什出土
036 皇宋通寶，北宋，阿圖什出土
037 皇宋通寶，北宋，阿圖什出土
038 皇宋通寶，北宋，阿圖什出土
039 皇宋通寶，北宋，阿圖什出土

033 جىڭدې يۈەنباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
034 تيەنشېڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
035 تيەنشېڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
036 خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
037 خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
038 خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
039 خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

040

042

041

043

044

045

040 熙寧元寶,北宋,阿圖什出土
041 政和通寶,北宋,阿圖什出土
042 大定通寶,金,博樂出土
043 正隆元寶,金,博樂出土
044 正隆元寶,金,博樂出土
045 泰和通寶,金

040 شىنىڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
041 جېڭخې تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
042 دادىڭ تۇڭباۋ پۇلى، جىن سۇلالىسى، بۆرتالادىن قېزىۋېلىنغان .
043 جېڭلۇڭ يۈەنباۋ پۇلى ، جىن سۇلالىسى، بۆرتالادىن قېزىۋېلىنغان.
044 جېڭلۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، جىن سۇلالىسى ، بۆرتالادىن قېزىۋېلىنغان.
045 تەيخې تۇڭباۋ پۇلى، جىن سۇلالىسى

阿圖什莫爾佛塔遺址
ئاتۇشتىكى مورىبۇد مۇنارىسى خارابىلىقى

[redacted]

4. يۈەن، مىڭ سۇلالىلىرىنىڭ پۇللىرى

元代開始發行紙幣。在新疆吐魯番等地不但發現了元代中央政府發行的中統元寶交鈔，還出土了一些元代銅錢。明代錢幣在新疆東部發現較多。

يۈەن سۇلالىسىدىن باشلاپ قەغەز پۇل تارقىتىلغان. شىنجاڭنىڭ تۇرپان قاتارلىق جايلىرىدىن يۈەن سۇلالىسى مەركىزىي ھۆكۈمىتى تارقاتقان جۇڭتۇڭ يۈەنباۋ جياۋچاۋ قەغەز پۇلى تېپىلدى، يەنە يۈەن سۇلالىسىنىڭ بەزى مىس پۇللىرىمۇ قېزىۋېلىندى. مىڭ سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى شىنجاڭنىڭ شەرقىي قىسمىدىن كۆپرەك تېپىلدى.

046

047 239.2×343.4

048

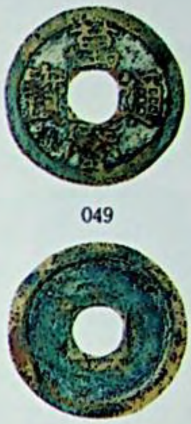

049

050

051

052

046	至元通行寶鈔,元	046 جىيۈەن تۇڭشىڭ قەغەز پۇلى، يۈەن سۇلالىسى
047	中統元寶交鈔,元	047 جۇڭتۇڭ يۈەنباۋ قەغەز پۇلى، يۈەن سۇلالىسى
048	洪武通寶,明	048 خۇڭۋۇ تۇڭباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى
049	萬歷通寶,明	049 ۋەنلى تۇڭباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى
050	萬歷通寶,明	050 ۋەنلى تۇڭباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى
051	天啟通寶,明	051 تيەنچى تۇڭباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى
052	崇禎通寶,明	052 چۇڭجېن تۇڭباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى

乙、新疆本地製造的錢幣

1、漢佉二體錢

于闐國錢幣。

于闐，西域古國名，位於今新疆和田一帶，漢代屬西域都護府，魏、晉時併戎盧、扜彌、渠勒、皮山等國，成為西域幾個較大政權之一。唐代設于闐鎮，後又設毗沙都督府，隸屬安西都護府。于闐國內多桑麻，以特產玉石著稱於世，有文字，盛行佛教。11 世紀初為黑汗朝所併，佛教衰敗，伊斯蘭教進入于闐。清代改稱和闐。

漢佉二體錢（或稱和闐馬錢）是公元 2 世紀下半葉至 3 世紀上半葉在古于闐國製造的銅幣，圓形無孔，用源自希臘的打壓法製造，銘文為漢文和佉盧文合璧，有大錢和小錢兩種。

放 大
Enlarged

B. شىنجاڭنىڭ ئۆزىدە ئىشلەنگەن پۇللار

1. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇللار

ئۇدۇن غەربىي يۇرتتىكى قەدىمكى دۆلەتنىڭ ئىسمى بولۇپ، ھازىرقى شىنجاڭنىڭ خوتەن رايونىغا جايلاشقان، ئۇ خەن سۇلالىسىنىڭ غەربىي يۇرت قوروقچىبەگ مەھكىمىسىگە قارىغان. ۋېي، جىن دەۋرىدە روگلار، ئۇزۇن تەتى، كورلى، گۇما قاتارلىق بەگلىكلەرنى بىرلەشتۈرۈپ، غەربىي يۇرتتىكى بىر نەچچە چوڭ ھاكىمىيەتنىڭ بىرى بولغان. تاڭ سۇلالىسى ئۇدۇن قورغىنىنى، كېيىن يەنە كىرىيە تۇتۇق مەھكىمىسىنى تەسىس قىلىپ، ئۇنى ئەنشى (كۇچا) قوروقچىبەگ مەھكىمىسىگە تەۋە قىلغان. ئۇدۇن دۆلىتىدە يىپەكچىلىك، كەندىرچىلىك تەرەققىي قىلغان، ئۇ ئۆزىنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى بولغان قاش تېشى بىلەن دۇنياغا تونۇلغان، يېزىقى بولغان، بۇددا دىنى روناق تاپقان. 11- ئەسىرنىڭ باشلىرىدا قاراخانىلار سۇلالىسىگە قوشۇلۇپ، ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغان. چىڭ سۇلالىسى ئۇنى خوتەن دەپ ئۆزگەرتىپ ئاتىغان.

خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل (خوتەن ئات سۈرەتلىك پۇلى دەپمۇ ئاتىلىدۇ) مىلادى 2- ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدىن 3- ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمىغىچە قەدىمكى ئۇدۇن دۆلىتىدە ياسالغان يۇملاق، تۆشۈكسىز مىس پۇل بولۇپ، يۇناننىڭ سوقۇش، بېسىش ئۇسۇلى بىلەن ياسالغان، ئۇنىڭغا خەنزۇ يېزىقى بىلەن كاروشتى يېزىقى پۈتۈلگەن. مەزكۇر پۇلنىڭ چوڭ، كىچىك ئىككى تۈرى بار.

尼雅遺址

نىيە خارابىلىقى

053

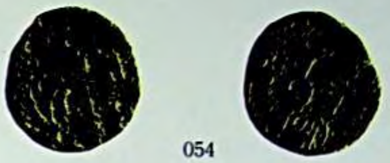

054

055

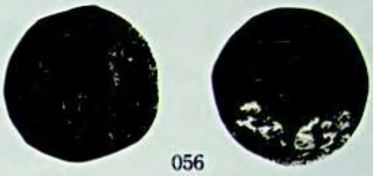

056

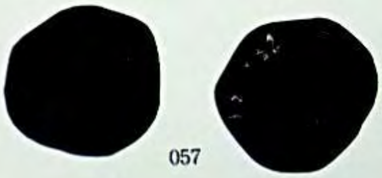

057

058

خوتەن ئاقسىپىلدىن قېزىۋېلىنغان «خوتەن ئات سۈرەتلىك پۇلى»
1. ۋە 2. سى پۇلنىڭ ئەسلى نۇسخىسى؛ 3. ۋە 4. سى تەقلىد قىلىپ سىزىلغان نۇسخىسى

059

* * * *	053	漢佉二體錢	053 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل
* * * *	054	漢佉二體錢	054 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل
* * * *	055	漢佉二體錢	055 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل
* * * *	056	漢佉二體錢	056 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل
* * * *	057	漢佉二體錢	057 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل
* * * *	058	漢佉二體錢	058 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل
* * * *	059	漢佉二體錢	059 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل
* * * *	060	漢佉二體錢	060 خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل

2. 巴楚出土的五銖錢和錢範

2. مارالبېشىدىن قېزىۋېلىنغان بەش جۇلۇق پۇل ۋە پۇل قېلىپى

1959 年在巴楚縣托庫孜薩來遺址出土五銖錢範和一批五銖錢。錢範有大小兩種，同時出土的還有小坩堝等冶鑄工具，説明這里確曾是鑄幣遺址，是迄今在新疆地區發現的按外圓方孔錢幣式樣鑄錢的最早遺物。

1959۔ يىلى مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ توققۇز ساراي خارابىلىقىدىن بەش جۇلۇق پۇل قېلىپى ۋە بىر تۈركۈم بەش جۇلۇق پۇل قېزىۋېلىندى. پۇل قېلىپى چوڭ، كىچىك ئىككى خىل بولۇپ، بۇنىڭ بىلەن بىللە كىچىك چاناق قاتارلىق قۇيمىچىلىق سايمانلىرىمۇ تېپىلغان. بۇ ھال بۇ يەرنىڭ ھەقىقەتەن پۇل قۇيغان جاينىڭ خارابىسى ئىكەنلىكى ۋە ئۇ ئەرسىلەرنىڭ بۈگۈنگىچە شىنجاڭ رايونىدىن تېپىلغان شەكلى يۇملاق، چاسا تۆشۈكلۈك پۇل قۇيۇلغان ئەڭ بالدۇرقى بۇيۇملار ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ.

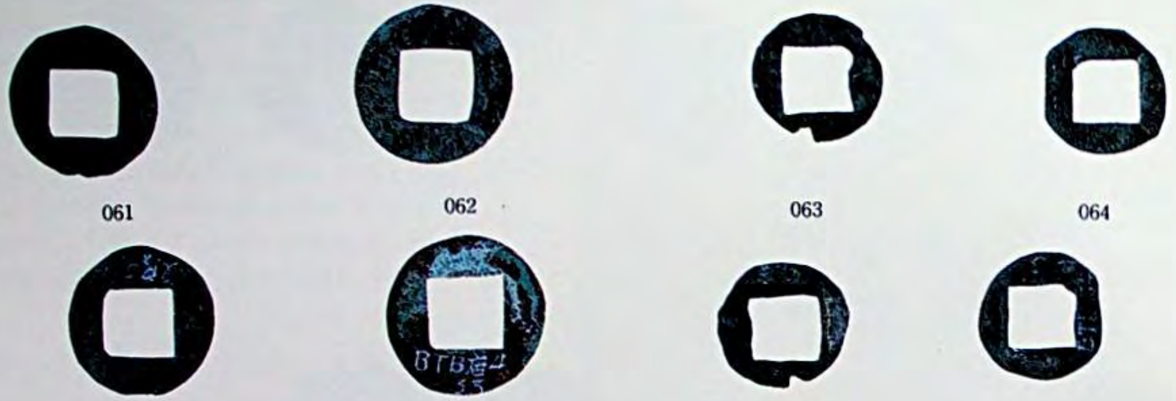

061 062 063 064

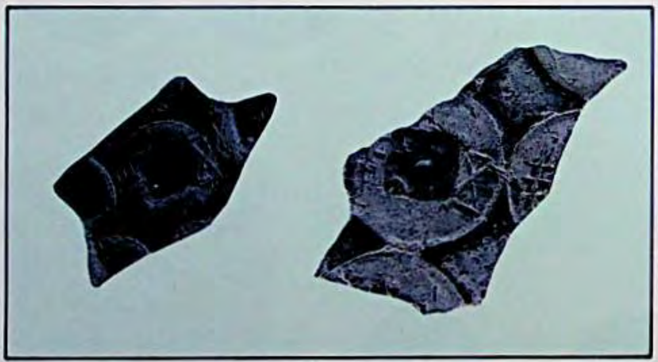

五銖錢範
بەش جۇلۇق پۇل قېلىپى

* * 061 五銖錢，巴楚出土
* * 062 五銖錢，巴楚出土
* * 063 五銖錢，巴楚出土
* * 064 五銖錢，巴楚出土

061 بەش جۇلۇق پۇل. مارالبېشىدىن قېزىۋېلىنغان.
062 بەش جۇلۇق پۇل. مارالبېشىدىن قېزىۋېلىنغان.
063 بەش جۇلۇق پۇل. مارالبېشىدىن قېزىۋېلىنغان.
064 بەش جۇلۇق پۇل. مارالبېشىدىن قېزىۋېلىنغان.

托庫孜薩來遺址
توققۇز ساراي خارابىلىقى

3. 龜兹五銖錢

3. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى

龜兹，古西域國名，其中心在今庫車縣，漢代屬西域都護府。境内盛行佛教，物產豐富，能冶鑄。魏、晉、南北朝時期曾先後鑄造五銖銅錢、龜兹五銖錢(漢龜二體錢)、龜兹小銅錢，表明其經濟貿易的興盛。龜兹國有文字，擅歌舞，歷史上曾以龜兹樂著稱。其轄境大體上東起輪臺，西南抵巴楚，北依天山，南接塔里木盆地。唐代為安西四鎮之一。安西都護府設在龜兹長達 1 個多世紀。唐代後期回鶻人入居龜兹，史稱"龜兹回鶻"，元代稱曲先，清以後稱庫車。

龜兹五銖錢質地以紅銅為主，兼有黄銅。仿五銖錢形制鑄造，銘文為漢文和龜兹文合璧。龜兹五銖錢至今在新疆已發現 1 萬多枚。

كۇسەن قەدىمكى غەربىي يۇرتتىكى دۆلەتنىڭ ئىسمى بولۇپ، ئۇنىڭ مەركىزىي ئورنى ھازىرقى كۇچا ناھىيىسىگە توغرا كېلىدۇ. خەن سۇلالىسى دەۋرىدە غەربىي يۇرت قورۇقچىبەگ مەھكىمىسىگە قارىغان. ئۇ دۆلەتتە بۇددا دىنى كەڭ تارقالغان. ئۇنىڭ بايلىقى مول بولۇپ، قۇيمىچىلىق ئىقتىدارىغا ئىگە بولغان. ۋېي، جىن ۋە جەنۇبىي، شىمالىي سۇلالىلەر دەۋرىدە ئۇنىڭ ئىلگىرى- كېيىن بولۇپ بەش جۇلۇق مىس پۇل، كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى (خەنزۇچە كۇسەنچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل) ۋە كۇسەن كىچىك مىس پۇلىنى قۇيدۇرغانلىقى، ئۇنىڭ ئىقتىساد، سودا ئىشلىرىنىڭ روناق تاپقانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. كۇسەن دۆلىتىنىڭ يېزىقى، ئۆز ئالدىغا ناخشا- ئۇسۇل سەنئىتى بولغان. تارىختا كۇسەن مۇزىكىسى مەشھۇر دەپ ئاتالغان. ئۇنىڭ زېمىنى شەرقتە بۇگۇردىن باشلىنىپ، غەربىي جەنۇبتا مارالبېشىغىچە بارغان. شىمالى تەڭرى تېغى ئېتىكىگە، جەنۇبى تەكلىماكان ئويمانلىقىغا تۇتاشقان. ئۇ تاڭ سۇلالىسى دەۋرىدە ئەنشىدىكى تۆت قورغاننىڭ بىرى بولغان. ئەنشى (كۇچا) قورۇقچىبەگ مەھكىمىسى كۇسەندە بىر ئەسىردىن ئارتۇق ۋاقىت تۇرغان. تاڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى مەزگىلىدە ئۇيغۇرلار كۇسەنگە كىرىپ ئولتۇراقلىشىپ، تارىختا «كۇسەن ئۇيغۇرلىرى» دەپ ئاتالغان. يۈەن سۇلالىسى كۇسەن دەپ ئاتىغان، چىڭ سۇلالىسى كېيىنچە كۇچار دەپ ئاتىغان.

كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى قىزىل مىسنى ئاساس، سېرىق مىسنى قوشۇمچە قىلىپ ئىشلەنگەن. بەش جۇلۇق پۇلنىڭ شەكلى ئۆرنەك قىلىنىپ، خەنزۇ يېزىقى بىلەن كۇسەن يېزىقى يېزىلىپ قۇيۇلغان. شىنجاڭدىن ھازىرغىچە بۇ خىل پۇلدىن تېپىلغىنى 10 مىڭ دانىدىن ئاشىدۇ.

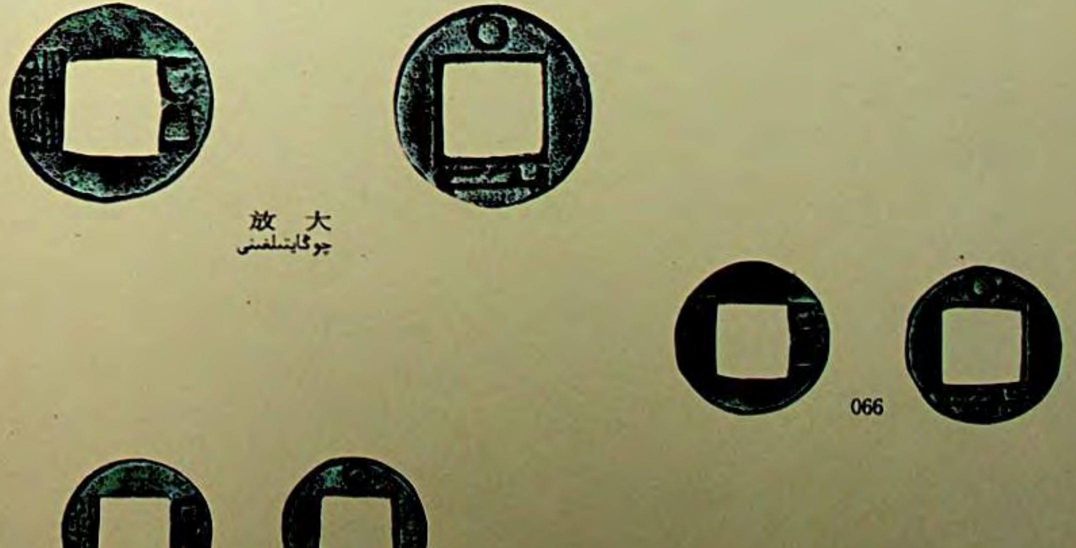

* * 065 龜兹五銖，庫車出土
* * 066 龜兹五銖，庫車出土

065 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.
066 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

067

068

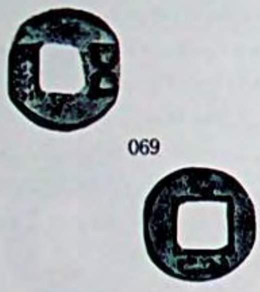

069

070

071

* * 067 龜茲五銖,庫車出土
* * 068 龜茲五銖,庫車出土
* * 069 龜茲五銖,庫車出土
* * 070 龜茲五銖,庫車出土
* * 071 龜茲五銖,庫車出土

067 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان
068 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان
069 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان
070 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان
071 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان

庫車蘇巴什佛寺遺址

كۇچاردىكى سۇ باشى بۇتخانىسىنىڭ خارابىسى

072

073

* * 072 龜茲五銖，庫車出土 072 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى. كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

* * 073 龜茲五銖，庫車出土 073 كۇسەن بەش جۇلۇق پۇلى. كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

錢範，庫車出土 پۇل قېلىپى. كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

錢範，庫車出土

پۇل قېلىپى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

* 龜兹小銅錢

كۇسەننىڭ كىچىك مىس پۇللىرى

龜兹小銅錢

龜兹小銅錢，此錢紅銅質，薄小，正、背均無文字或花紋，無内外郭，肉窄穿大。龜兹鑄造。約在公元 5—8 世紀通用於龜兹、于闐國。

كۇسەننىڭ كىچىك مىس پۇلى

كۇسەننىڭ كىچىك مىس پۇلى قىزىل مىستىن ئىشلەنگەن ، نېپىز ، كىچىك بولۇپ ، ئالدى، كەينىدە يېزىق ياكى گۈل نۇسخىلىرى يوق، ئىچكى، تاشقى پەۋزىسى يوق، يۈزى تار، تۆشۈكى چوڭ. كۇسەندە قۇيۇلغان. تەخمىنەن مىلادى 5 ــ 8 ـ ئەسىرلەردە كۇسەن، ئۇدۇن دۆلەتلىرىدە خەجلەنگەن.

4. 高昌吉利錢

4. قوچو ئېلى (ئىدىقۇت) پۇلى

高昌，車師前部故地，以其"地勢高敞，人庶昌盛，因名高昌"。漢代派兵駐守，建壁壘，稱高昌壁。東晉咸和二年（公元 327 年）設高昌郡。南北朝至唐初（公元 460—640）高昌王國建都於高昌城，其中以麴氏高昌立國時間最長，達 141 年。公元 640 年為唐所滅，以其地為西州。9 世紀中葉，回鶻西遷居此，史稱"西州回鶻"或"高昌回鶻"。高昌王國最盛時，南接羅布泊，北鄰天山，東連敦煌，西近龜兹。境内居民多漢、魏以來屯戍西域的漢人後裔和從甘肅等地遷來的移民。文字以漢文為主。建國以來在高昌故城附近墓地出土 2000 餘件古文書，史料價值甚高。

高昌吉利錢為麴氏高昌國（499—640）時期所鑄，外圓方孔，銘文隸體，大而厚重，製作精良，歷來受到泉家珍視。清代學者翁樹培《古泉匯考》中即有著錄。高昌吉利錢傳世極少，至今僅發現 10 餘枚。

قوچو ئالدى قاڭقىللارنىڭ قەدىمكى ماكانى، يەر تۈزۈلۈشى ئېگىز، ئاھالىسى باياشات بولغانلىقى ئۈچۈن قوچو دەپ ئاتالغان. خەن سۇلالىسى لەشكەر تۇرغۇزۇپ، ھەربىي ئىستىھكام قورغان ۋە ئۇنى قوچو قورغىنى دەپ ئاتىغان. شەرقىي جىن شيەنخېگنىڭ 2. يىلى (مىلادى 327. يىلى) قوچو ۋىلايىتى تەسىس قىلىنغان. جەنۇبىي، شىمالىي سۇلالىلاردىن تاڭ سۇلالىسىنىڭ باشلىرى (مىلادى 460 — 640. يىللار) غىچە قوچو پادىشالىقى ئىدىقۇت شەھرىنى پايتەخت قىلغان، بۇلارنىڭ ئىچىدە كۇ جەمەتىنىڭ قوچودا ھاكىمىيەت يۈرگۈزگەن ۋاقتى ئەڭ ئۇزۇن بولۇپ، 141 يىل داۋاملاشقان. مىلادى 640. يىلى ئۇ تاڭ سۇلالىسى تەرىپىدىن يوقىتىلىپ، قوچو ئايمىقى قىلىنغان. 9. ئەسىرنىڭ ئوتتۇرلىرى ئۇيغۇرلار غەربكە كۆچۈپ بۇ جايدا ئولتۇراقلاشقاندا، تارىختا «قوچو ئۇيغۇرلىرى» ياكى «ئىدىقۇت ئۇيغۇرلىرى» دەپ ئاتالغان. قوچو پادىشالىقى تازا ئاۋاتلاشقان مەزگىلدە، جەنۇبىي تەرىپى لوپنۇرغا، شىمالىي تەرىپى تەڭرىتاغقا، شەرق تەرىپى دۇنخۇاڭغا تۇتاشقان، غەربىي تەرىپى كۇسەنگە يېقىنلاشقان. ئاھالىسىنىڭ كۆپ قىسمى خەن، ۋېي سۇلالىلىرىدىن بۇيان غەربىي يۇرتتا ئولتۇراقلىشىپ يەر ئۆزلەشتۈرگەن خەنزۇلارنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرى بىلەن گەنسۇ قاتارلىق جايلاردىن كۆچۈپ كەلگەن كۆچمەنلەر تەشكىل قىلغان. يېزىقتا خەنزۇ يېزىقى ئاساس قىلىنغان. دۆلىتىمىز قۇرۇلغاندىن بۇيان، قەدىمكى ئىدىقۇت شەھرى ئەتراپىدىكى قەبرىلەردىن 2000 پارچىدىن ئارتۇق قەدىمكى مەدەنىي يادىكارلىقلار ۋە قىممەتلىك تارىخىي ماتېرىياللار قېزىۋېلىندى.

قوچو ئېلى پۇلى كۇ جەمەتى قوچودا ھاكىمىيەت يۈرگۈزگەن (499 — 640. يىللار) دەۋردە قۇيۇلغان. شەكلى يۇملاق، چاسا تۆشۈكلۈك، خەتلىرى لىتى شەكلىدە يېزىلغان، چوڭ ھەم ئېغىر، سۈپەتلىك ياسالغان بولۇپ، تارىختىن بۇيان يارماق پۇل مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ دىققەت-ئېتىبارىغا ئېرىشىپ كەلمەكتە. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى ئالىم ۋېڭ شۇپېي (1765 — 1809) نىڭ «قەدىمكى يارماق پۇللار ئۈستىدە تەھلىل» دېگەن ئەسىرىدىمۇ خاتىرلەنگەن. قوچو ئېلى پۇلىنىڭ دەۋرىمىزگىچە ساقلىنىپ قالغىنى ناھايىتى ئاز بولۇپ، ھازىرغىچە تېپىلغىنى ئاران 10 داندىن ئاشىدۇ.

高昌故城遺址
ئىدىقۇت قەدىمىي شەھىرىنىڭ خارابىسى

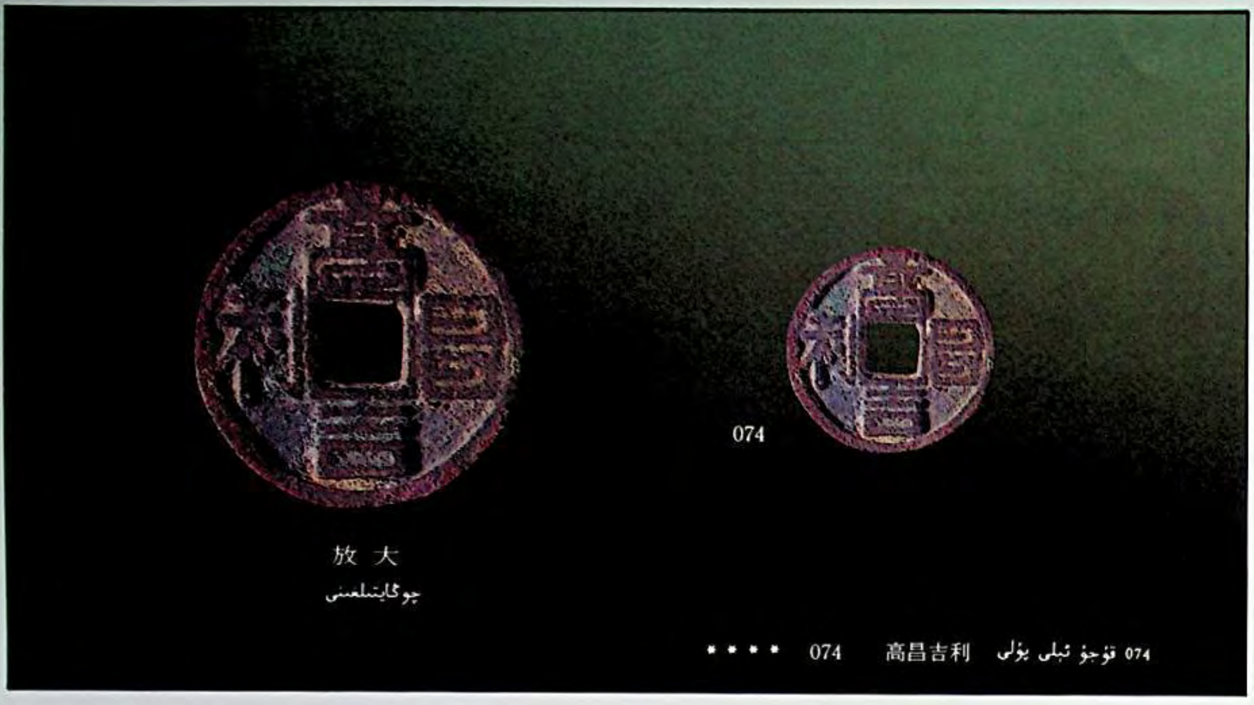

* * * * 074 高昌吉利 074 قوچو ئىبلى يۇلى

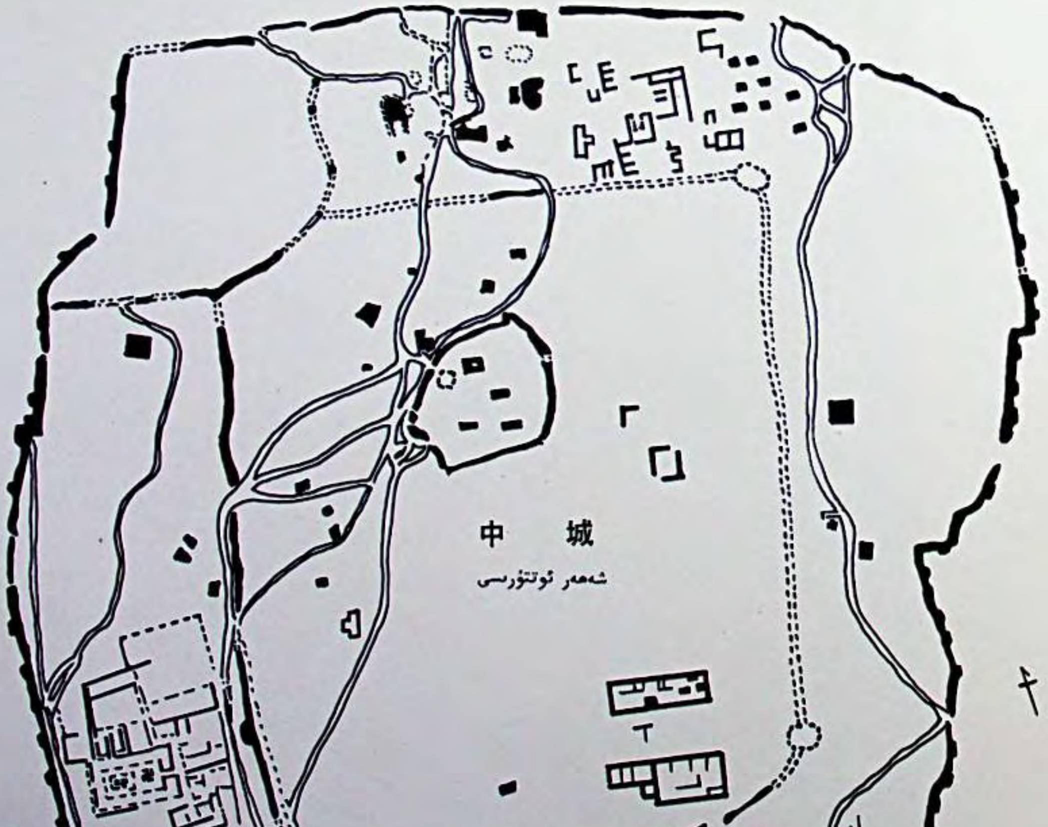

高昌故城平面图

ئىدىقۇت قەدىمىي شەھىرىنىڭ تەكشىلىك خەرىتىسى

图 例

城 墙……
复原城墙……
墓 址……
寺庙遗址……
道路干沟……

075

放 大
چوڭايتىلغىنى

076

* * * * 075 高昌吉利 075 قوجو ئېلى پۇلى
* * * * 076 高昌吉利 076 قوجو ئېلى پۇلى

5. 突騎施錢

5. تۈركەش پۇللىرى

突騎施，我國古代民族之一，原屬西突厥。公元690年（武周天授元年）烏質勒即位後勢力漸盛，以“碎葉為大牙，伊麗水弓月城為小牙”。707—711年（唐景龍元年——景雲二年）其子娑葛繼位，統一各部，稱汗建國，接管唐濛池都護府轄境，雄主中亞。突騎施汗國和唐朝關係密切，歷代首領烏質勒、娑葛、蘇祿、莫賀達干等都受唐册封。至唐大歷（公元766—779）後，勢力衰微，其地位被葛邏祿所取代。突騎施汗國曾仿唐開元通寶形制鑄造錢幣，銘文采用粟特文。

تۈركەشلەر دۆلىتىمىزدىكى قەدىمكى مىللەتلەرنىڭ بىرى بولۇپ، ئەسلىدە غەربىي تۈركلەرگە تەۋە بولغان. مىلادى 690- يىلى (ۋۇ زېتيەن قوللانغان تيەنشۇ 1-يىلى) ئۇجىل تەختكە ئولتۇرغاندىن كېيىن، پەيدىن- پەي قۇدرەت تېپىپ «سوياپنى چوڭ قارارگاھ ئىلى ۋادىسىدىكى كۈنەس قەلئەسىنى كىچىك قارارگاھ قىلىپ بەلگىلىگەن». 707— 711- يىللىرى (تاڭ سۇلالىسى جىڭ لۇڭنىڭ 1- يىلى — جىڭ يۈننىڭ 2- يىلى) ئۇنىڭ ئوغلى شاغا تەختكە ئولتۇرۇپ، ھەرقايسى قەبىلىلەرنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، ئۆزىنى خاقان دەپ ئاتاپ، تاڭ سۇلالىسىنىڭ ئىپنقۇر قورۇقچىبەگ مەھكىمىسىنى ئۆز قارمىقىغا ئۆتكۈزۈۋېلىپ، ئوتتۇرا ئاسىياغا قۇدرەتلىك پادىشاھ بولغان. تۈركەش خانلىقى بىلەن تاڭ سۇلالىسى قويۇق مۇناسىۋەت ئورناتقان، تارىختىكى خانلاردىن ئۇجىل، شاغا، سۇلۇ، باغاداگان قاتارلىقلارغا تاڭ سۇلالىسى تەرىپىدىن نام بېرىلگەن. تاڭ سۇلالىسى دالى (مىلادى 766— 779- يىللار) دىن كېيىن، كۈچى ئاجىزلاپ، زېمىنى قارلۇقلار تەرىپىدىن ئىگەللەنگەن. تۈركەش خانلىقى تاڭ سۇلالىسىنىڭ كەيۈەن تۇڭباۋ پۇلىنىڭ شەكلىنى ئۆرنەك قىلىپ پۇل قۇيدۇرغان، ئۇنىڭغا سوغدى يېزىقى يېزىلغان.

077 078

* * * * 077 突騎施錢，公元8世紀，吐魯番出土

* * * * 078 突騎施錢，公元8世紀，木壘出土

077 تۈركەش پۇلى، مىلادى 8- ئەسىر، تۇرپاندىن قېزىۋېلىنغان.

078 تۈركەش پۇلى، مىلادى 8- ئەسىر، مورىدىن قېزىۋېلىنغان.

可汗自垂拱已後十姓部落頻被突厥默啜侵掠死散
殆盡及隨斛瑟羅纔六七萬人徙居內地西突厥阿史
那氏於是遂絕
突騎施烏質勒者西突厥之別種也初隸在斛瑟羅下
號為莫賀達干後以斛瑟羅用刑嚴酷衆皆畏之尤能
撫恤其部落由是為遠近諸胡所歸附其下置都督二
十員各統兵七千人嘗屯聚碎葉西北界後漸攻陷碎
葉徙其牙帳居之東北與突厥為鄰西南與諸胡相接
東南至西庭州斛瑟羅以部衆削弱自則天時入朝不
敢還蕃其地並為烏質勒所併景龍二年詔封為西河
郡王令攝御史大夫解琬就加冊立未至烏質勒卒其
長子娑葛代統其衆詔便立娑葛為金河郡王仍賜以

《舊唐書·突騎施傳》

《新唐書·突騎施傳》

«كونا تاڭنامە تۈركەش تەزكىرىسى»

«يېڭى تاڭنامە تۈركەش تەزكىرىسى»

6. 西州回鶻錢

6. قوجو ئۇيغۇر پۇلى

西州回鶻是 9 世紀中葉西遷回鶻的一支，以吐魯番和北庭（今吉木薩爾縣）為中心建立的封建政權，又稱高昌回鶻、阿薩蘭回鶻，與遼、宋都有頻繁的交往，使用唐開元七年歷法。西州回鶻首領稱阿斯蘭汗獅子王或亦都護。回鶻錢即回鶻西遷後仿唐開元錢形制而用回鶻文鑄造的錢幣。

قوجو ئۇيغۇرلىرى 9- ئەسىرنىڭ ئوتتۇرلىرىدا غەربكە كۆچۈپ كەلگەن ئۇيغۇرلارنىڭ بىر تارمىقى بولۇپ، تۇرپان بىلەن بېشبالىق (بۈگۈنكى جىمسار ناھىيىسى) نى مەركەز قىلىپ فېئودال ھاكىمىيەت قۇرغان، ئۇ يەنە ئىدىقۇت ئۇيغۇرلىرى، ئارسلان ئۇيغۇرلىرى دەپمۇ ئاتالغان، ئۇلار لياۋ، سۇڭ سۇلالىلىرى بىلەن قويۇق بېرىش- كېلىش قىلىشقان، تاڭ سۇلالىسى كەيۈەن- نىڭ يەتتە يىللىق كالىندارىنى قوللانغان. قوجو ئۇيغۇرلىرىنىڭ خانى ئارسلانخان ياكى ئىدىقۇت دەپ ئاتالغان. قوجو ئۇيغۇرلىرىنىڭ پۇلى ئۇيغۇرلار غەربكە كۆچۈپ كەتكەندىن كېيىن، تاڭ سۇلالىسىنىڭ كەيۈەن پۇلىنىڭ نۇسخىسىدا ئىشلەنگەن، ئۇنىڭغا ئۇيغۇر يېزىقى يېزىلغان.

079

080

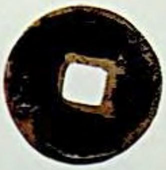

081

放 大

چوڭايتىلغىنى

* * * * 079 回鶻亦都護錢 079 ئۇيغۇر ئىدىقۇت پۇلى

* * * * 080 回鶻亦都護錢 080 ئۇيغۇر ئىدىقۇت پۇلى

* * * * 081 回鶻亦都護錢 081 ئۇيغۇر ئىدىقۇت پۇلى

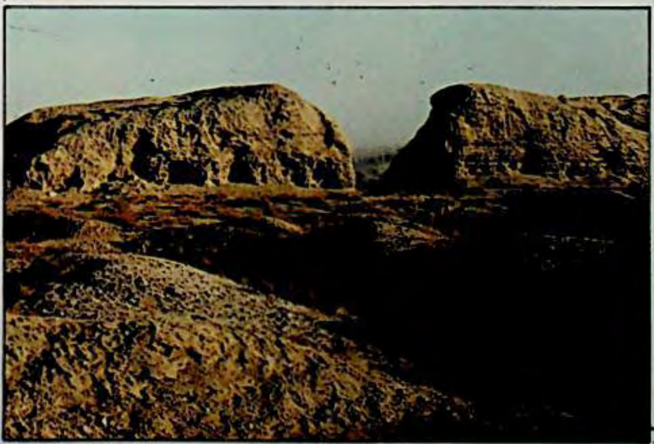

北庭故城遺址

بېشبالىق خارابىسى

7. قاراخانىلار سۇلالىسىنىڭ پۇللىرى

黑汗朝(喀喇汗朝)約建於 10 世紀上半葉，居民有回鶻、葛邏祿、樣磨等族。鼎盛時包括新疆西南部，西至中亞費爾干納、撒馬爾罕等地。黑汗朝向西摧垮了薩曼尼王朝，向東擊潰于闐佛教政權，12 世紀曾隸屬西遼，13 世紀初滅亡。王朝首領薩圖克布格拉汗第一個接受伊斯蘭教，採用阿拉伯文字拼寫自己的語言，對新疆和中亞歷史文化的發展有重大影響。黑汗朝曾在喀什噶爾和鴉爾看(莎車)兩地製造大量錢幣，新疆各地已發現 22,000 多枚。

قاراخانىلار سۇلالىسى تەخمىنەن 10. ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدە قۇرۇلغان بولۇپ، ئۇيغۇر، قارلۇق، ياغما قاتارلىق قەبىلىلەردىن تەركىپ تاپقان. ئۇ روناق تاپقان دەۋردە شىنجاڭنىڭ غەربىي جەنۇب قىسمى ۋە ئوتتۇرا ئاسىيادىكى پەرغانە، سەمەرقەند قاتارلىق جايلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. قاراخانىلار سۇلالىسى غەربتە سامانىلار خاندانلىقىنى ئاغدۇرۇپ تاشلىغان، شەرقتە ئۇدۇن بۇددىزىم ھاكىمىيىتىنى ۋەيران قىلغان. 12. ئەسىردە غەربىي لياۋ سۇلالىسىغا قارىغان. 13. ئەسىرنىڭ باشلىرىدا يوقىتىلغان. خاندانلىقنىڭ قۇرغۇچىسى سۇتۇق بۇغراخان بىرىنچى بولۇپ ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلغان ھەمدە ئەرەب يېزىقىنى قوللىنىپ، شىنجاڭنىڭ ۋە ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ تارىخىي مەدەنىيەت تەرەققىياتىغا زور تەسىر كۆرسەتكەن. قاراخانىلار سۇلالىسى قەشقەر ۋە يەكەندە زور مىقداردا پۇل قۇيدۇرغان. بۇ پۇللاردىن ھازىرغىچە شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن تېپىلغىنى 22 مىڭ دانىدىن ئاشىدۇ.

(一)馬斯烏德與玉素甫阿爾斯蘭汗錢幣

馬斯烏德錢幣屬典型的"迪爾赫姆"(銀幣)形制，邊緣雙周綫圈内銘文大都磨損嚴重而不能辨識。可能係 11 世紀初在喀什噶爾打製的。

(1) مەسئۇد ۋە يۈسۈپ ئارسلانخان پۇلى

مەسئۇد پۇلى تىپىك دىرھەم (كۈمۈش پۇل) شەكلىدە ياسالغان. چۆرىسىدىكى بىر جۈپ چەمبەر ئىچىگە خەت يېزىلغان. خەتلەرنىڭ تولىسى ئۇچۇپ كەتكەنلىكتىن پەرقلەندۈرۈشكە بولمىدى. مەزكۇر پۇل 11. ئەسىرنىڭ باشلىرىدا قەشقەردە ياسالغان بولۇشى مۇمكىن.

082

083

* * * 082 馬斯烏德錢幣，阿圖什出土 082 مەسئۇد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

* * * 083 馬斯烏德錢幣，阿圖什出土 083 مەسئۇد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

084

085

086

* * * 084 馬斯烏德錢幣,阿圖什出土 084 مەسئۇد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

* * * 085 馬斯烏德錢幣,阿圖什出土 085 مەسئۇد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

* * * 086 馬斯烏德錢幣,阿圖什出土 086 مەسئۇد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

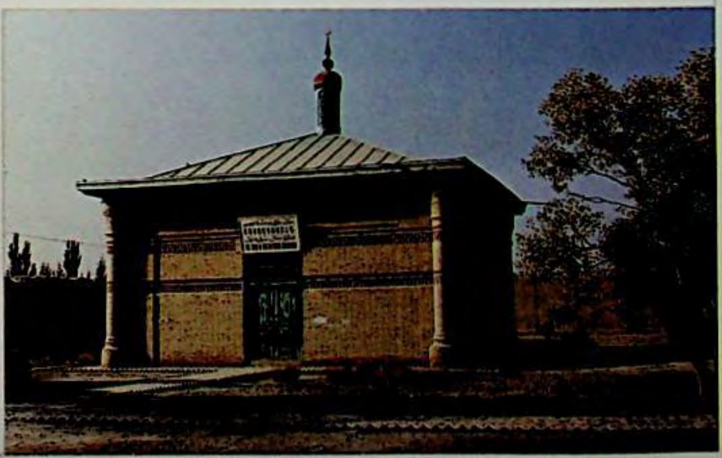

薩圖克布格拉汗瑪札(陵墓)
سۇتۇق بۇغراخان مازىرى

玉素甫阿爾斯蘭汗錢幣，是玉素甫・本・哈桑11世紀初——1032年間在位時打製的。此即新疆歷史上著名的曾摧毁于闐佛教政權的首領玉素甫卡得爾汗。他也曾打製過很多銀幣，但主要發現於蘇聯，新疆尚未發現。

يۈسۈپ ئارسلانخان پۇلى يۈسۈپ ئىبنى ھەسەن تەرىپىدىن 11- ئەسىرنىڭ باشلىرى - 1032- يىللىرى قۇيۇلغان. مەزكۇر كىشى شىنجاڭ تارىخىدا مەشھۇر بولغان، ئۇدۇن بۇددىزىم ھاكىمىيىتىنى ۋەيران قىلغان سەردار يۈسۈپ قادىرخاندۇر. ئۇمۇ نۇرغۇن پۇل قۇيدۇرغان، لېكىن بۇ پۇللار سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدىن تېپىلدى، شىنجاڭدىن ھازىرغىچە بايقالمىدى.

087

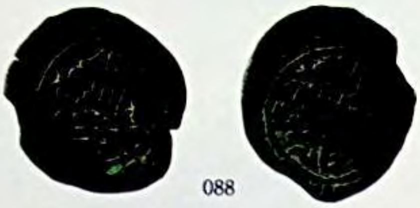
088

* * * 087 玉素甫阿爾斯蘭汗錢幣 087 يۈسۈپ ئارسلانخان پۇلى

* * * 088 玉素甫阿爾斯蘭汗錢幣 088 يۈسۈپ ئارسلانخان پۇلى

(二)桃花石可汗錢幣

(2) تابغاچ خان پۇلى

桃花石可汗錢幣背面銘文中的"蘇來曼・卡得爾桃花石可汗"(有的錢幣中無"蘇來曼"字樣)全名蘇來曼・本・玉素甫，係玉素甫阿爾斯蘭汗長子。蘇來曼在公元1032年前曾使用過"桃花石可汗"稱號，此類錢幣即製造於這一時期。

"桃花石 "一詞，歷史上北方各兄弟民族曾用來指稱中國或漢人。錢幣上的"桃花石可汗"，可以譯為"中國汗"

تابغاچ خان پۇلىنىڭ ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان «سۇلايمان قادىر تابغاچ خان»(بەزى پۇللاردا «سۇلايمان» دېگەن ئىسىم يوق) نىڭ تولۇق ئىسمى سۇلايمان ئىبنى يۈسۈپ بولۇپ، يۈسۈپ ئارسلانخاننىڭ چوڭ ئوغلى. سۇلايمان مىلادى 1032- يىلىدىن ئىلگىرى «تابغاچ خان» دېگەن نامنى قوللانغان . بۇ خىلدىكى پۇللار شۇ دەۋردە ئىشلەنگەن.

«تابغاچ» دېگەن سۆزنى تارىختا شىمالدىكى ھەرقايسى قېرىنداش مىللەتلەر ئىشلەتكەن بولۇپ، جۇڭگو ياكى خەنزۇ دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈپ كەلگەن. پۇلدىكى «تابغاچ خان» دېگەن سۆزنى «جۇڭگو خانى»دەپ تەرجىمە قىلىشقا بولىدۇ.

089

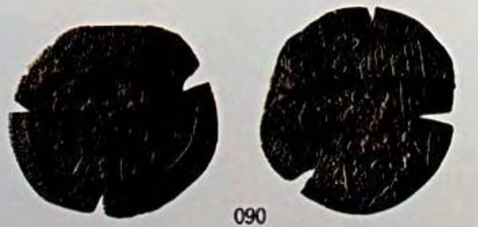
090

* * 089 桃花石可汗錢幣 089 تابغاچ خان پۇلى

* * 090 桃花石可汗錢幣 090 تابغاچ خان پۇلى

091

092

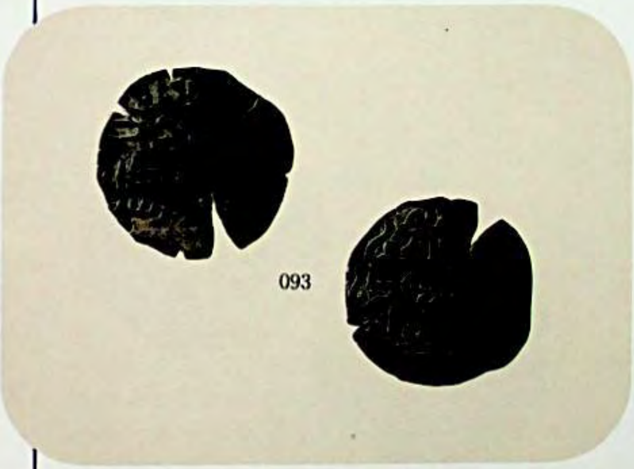

093

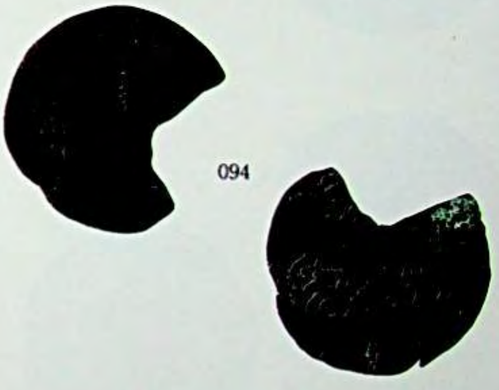

094

095

096

* *	091	桃花石可汗錢幣	091 تابغاچ خان پۇلى
* *	092	桃花石可汗錢幣	092 تابغاچ خان پۇلى
* *	093	桃花石可汗錢幣	093 تابغاچ خان پۇلى
* *	094	桃花石可汗錢幣	094 تابغاچ خان پۇلى
* *	095	桃花石可汗錢幣	095 تابغاچ خان پۇلى
* *	096	桃花石可汗錢幣	096 تابغاچ خان پۇلى

097

099

098

100

* * 097 桃花石可汗錢幣 097 تابغاچ خان پۇلى
* * 098 桃花石可汗錢幣 098 تابغاچ خان پۇلى
* * 099 桃花石可汗錢幣 099 تابغاچ خان پۇلى
* * 100 桃花石可汗錢幣 100 تابغاچ خان پۇلى
* * 101 桃花石可汗錢幣 101 تابغاچ خان پۇلى

101

103

102

* * 102 桃花石可汗錢幣 102 تابغاچ خان پۇلى

* * 103 桃花石可汗錢幣 103 تابغاچ خان پۇلى

(三)穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣

(3) مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى

穆罕默德阿爾斯蘭汗全名穆罕默德·本·玉素甫，係玉素甫阿爾斯蘭汗之次子，因與其兄蘇來曼·本·玉素甫不和，約在公元1056年穆罕默德戰勝其兄，登上阿爾斯蘭汗(大可汗)寶座。他為適應當時經濟發展的需要，打製了大量錢幣，是新疆出土的黑汗朝錢幣中最多的一種，表明它在當時經濟生活中佔有重要地位。

مۇھەممەد ئارسلانخاننىڭ تولۇق ئىسمى مۇھەممەد ئىبنى يۇسۇپ بولۇپ، يۇسۇپ ئارسلانخاننىڭ ئىككىنچى ئوغلى. ئۇ ئاكىسى سۇلايمان ئىبنى يۇسۇپ بىلەن ئىتتىپاق بولالمىغانلىقتىن، تەخمىنەن مىلادى 1056- يىلى ئاكىسىنى ئورۇشتا يېڭىپ، ئارسلانخانلىق (ئۇلۇغ خانلىق) تەختىگە ئولتۇرغان. ئۇ شۇ چاغدىكى ئىگىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئېھتىياجىغا ئۇيغۇنلىشىش ئۈچۈن زور مىقداردا پۇل قۇيدۇرغان. بۇ ئۇردىكى پۇل شىنجاڭدىن تېپىلغان قاراخانىلار سۇلالىسىغا تەۋە پۇللار ئىچىدە ئەڭ كۆپ. بۇ ھال ئۇ پۇلنىڭ ئەينى زاماندا ئىقتىسادىي تۇرمۇشتا مۇھىم ئورۇن تۇتقانلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

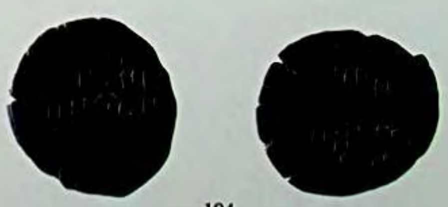

104

105

* 104 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣，阿圖什出土 104 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

* 105 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣，阿圖什出土 105 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

106

107

108

109

110

* 106 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣, 阿圖什出土
* 107 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣, 阿圖什出土
* 108 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣, 阿圖什出土
* 109 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣, 阿圖什出土
* 110 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣, 阿圖什出土
* 111 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣, 阿圖什出土
* 112 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣, 阿圖什出土
* 113 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣, 阿圖什出土

106 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
107 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
108 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
109 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
110 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
111 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
112 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
113 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

111

112

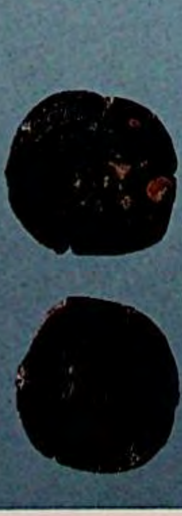

113

114

115

116

117

118

119

* 114 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣，阿圖什出土
* 115 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣，阿圖什出土
* 116 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣，阿圖什出土
* 117 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣，阿圖什出土
* 118 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣，阿圖什出土
* 119 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣，阿圖什出土
* 120 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣，阿圖什出土
* 121 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣，阿圖什出土

114 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
115 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
116 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
117 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
118 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
119 ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
120 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.
121 مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان

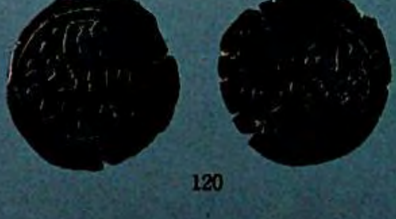
120

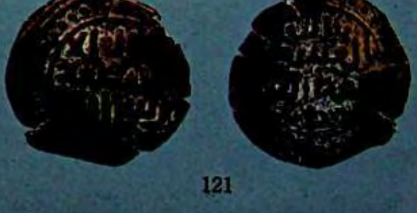
121

8. 察合台汗國錢幣

8. چاغاتاي خانلىقىنىڭ پۇللىرى

察合台汗國是成吉思汗西征中亞後分封的四大汗國之一。初轄西遼舊地，後範圍擴大，包括今新疆大部地區，東起畏兀地面，西至撒馬爾罕一帶，建都於阿力麻里（今新疆霍城縣境内）。14 世紀下半葉分裂為東西兩部，逐漸衰微。汗國統治時期，在阿力麻里、喀什噶爾等地打製大量錢幣，有金、銀、銅三品，以銀幣為主。

چاغاتاي خانلىقى چىڭگىزخان غەربكە يۈرۈش قىلىپ ئوتتۇرا ئاسىيانى بويسۇندۇرغاندىن كېيىن، سۇيۇرغال قىلىنغان تۆت چوڭ خانلىقنىڭ بىرى. دەسلەپتە زېمىنى غەربىي لياۋغا قاراشلىق جايلار بىلەن چەكلەنگەن، كېيىن دائىرىسى كېڭىيىپ، ھازىرقى شىنجاڭنىڭ كۆپ قىسىم رايونىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. شەرق تەرىپى ئۇيغۇرلارنىڭ يېرىدىن باشلىنىپ، غەربىي تەرىپى سەمەرقەنتكىچە بارغان. ئالمىلىق (شىنجاڭنىڭ ھازىرقى قورغاس ناھىيىسىدە) پايتەختى بولغان. 14- ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا شەرق، غەرب بولۇپ ئىككى قىسىمغا بۆلۈنۈپ، پەيدىنپەي ئاجىزلىشىپ خارابلاشقان. خانلىق ھاكىمىيەت يۈرگۈزگەن مەزگىلدە، ئالمىلىق، قەشقەر قاتارلىق جايلاردا زور مىقداردا ئالتۇن، كۈمۈش، مىستىن پۇل قۇيدۇرغان، كۈمۈش پۇل ئاساسىي پۇل قىلىنغان.

(一)金幣

察合台汗國金幣近年來在阜康和博樂兩地發現，銘文字體和形制與銀幣相近。金幣的發現有助於了解當時社會經濟情況和汗國的貨幣制度。

(1) ئالتۇن پۇل

چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى يېقىنقى يىللاردىن بېرى فۇكاڭ بىلەن بۆرتالادىن تېپىلدى. پۇلدىكى خەتلەر ۋە پۇلنىڭ شەكلى كۈمۈش پۇل بىلەن ئوخشاش. ئالتۇن پۇلنىڭ تېپىلىشى شۇ چاغدىكى ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي ئەھۋال ۋە خانلىقنىڭ پۇل تۈزۈمىنى چۈشىنىشكە ياردەم بېرىدۇ.

放 大
چوڭايتىلغىنى

122

123

124

125

126

* * * * 122 察合台汗國金幣，博樂出土 122 چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.
* * * * 123 察合台汗國金幣，博樂出土 123 چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.
* * * * 124 察合台汗國金幣，博樂出土 124 چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.
* * * * 125 察合台汗國金幣，博樂出土 125 چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.
* * * * 126 察合台汗國金幣，博樂出土 126 چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

達勒特故城遺址
دالتى قەلئەسىنىڭ خارابىسى

127 128 129 130 131

[illegible]

(二)銀幣

察合台汗國銀幣在新疆庫車、吐魯番、木壘、奇臺、昌吉、博樂、霍城(阿力麻里)先後多次出土,是察合台汗國的主要流通貨幣。銀幣品種繁多,按形制特點和銘文內容可劃分為 40 個類型以上,制造年代在公元 13 世紀 40 年代至 14 世紀初,大都在新疆境內阿力麻里、喀什噶爾等地製造。

(2) كۈمۈش پۇل

چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى شىنجاڭنىڭ كۇچار، تۇرپان، مورى، گۇچۇڭ، سانجى، بۇرتالا، قورغاس (ئالمىلىق) قاتارلىق جايلىرىدىن ئىلگىرى- كېيىن كۆپ قېتىم قېزىۋېلىندى. بۇ پۇل چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئاساسىي ئوبوروت پۇلى ھېسابلىنىدۇ. كۈمۈش پۇلنىڭ تۈرى كۆپ بولۇپ، ئۇنىڭ شەكلىدىكى ئالاھىدىلىك ۋە خەتلەرنىڭ مەزمۇنىغا قاراپ 40 نەچچە تۈرگە ئايرىشقا بولىدۇ. ياسالغان ۋاقتى مىلادى 13- ئەسىرنىڭ 40- يىللىرىدىن 14- ئەسىرنىڭ باشلىرىغا توغرا كېلىدۇ، ئۇنىڭ كۆپىنچىسى شىنجاڭنىڭ ئالمىلىق، قەشقەر قاتارلىق جايلىرىدا ئىشلەنگەن.

132 133 134

135 136 137

132 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
133 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
134 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
135 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
136 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
137 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

** 132 察合台汗國銀幣,昌吉出土
** 133 察合台汗國銀幣,昌吉出土
** 134 察合台汗國銀幣,昌吉出土
** 135 察合台汗國銀幣,昌吉出土
** 136 察合台汗國銀幣,昌吉出土
** 137 察合台汗國銀幣,昌吉出土

• • 138 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 138 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 139 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 139 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 140 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 140 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 141 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 141 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 142 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 142 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 143 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 143 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 144 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 144 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 145 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 145 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 146 察合台汗國銀幣, 昌吉出土 146 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

147

148

149

放 大

چوڭايتىلغىنى

• • 147 察合台汗國銀幣，昌吉出土 — 147 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 148 察合台汗國銀幣，昌吉出土 — 148 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

• • 149 察合台汗國銀幣，昌吉出土 — 149 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

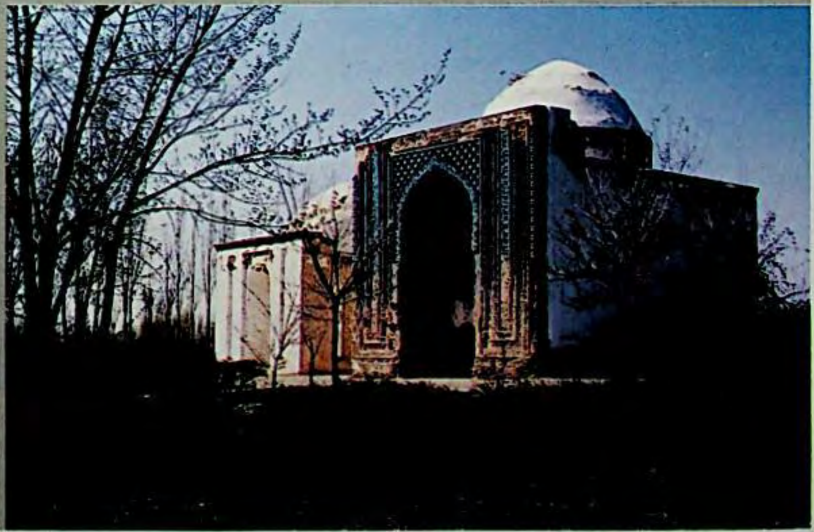

吐虎魯克·鐵木耳瑪札

تۇغلۇق تۆمۈر مازىرى

150

151

152

153

154

155

* * 150 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 151 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 152 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 153 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 154 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 155 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 156 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 157 察合台汗國銀幣,昌吉出土
* * 158 察合台汗國銀幣,昌吉出土

150 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
151 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
152 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
153 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
154 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
155 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
156 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
157 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.
158 چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، سانجىدىن قېزىۋېلىنغان.

156

157

158

（三）銅幣

(3) مىس پۇل

察合台汗國銅幣僅見於博樂達勒特古城遺址附近的古墓葬，可能是當時的一種輔幣。

چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى پەقەت بۇرتالادىكى دالتى قەدىمكى شەھەر خارابىسى ئەتراپىدىكى قەدىمكى قەبرىستانلىقتىن تېپىلغان. بۇ پۇل شۇ چاغدىكى قوشۇمچە پۇل بولۇشى مۇمكىن.

159

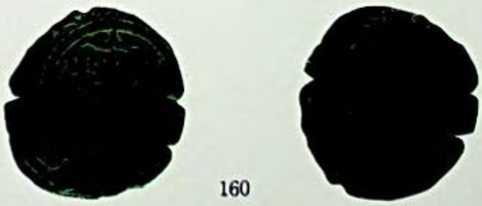

160

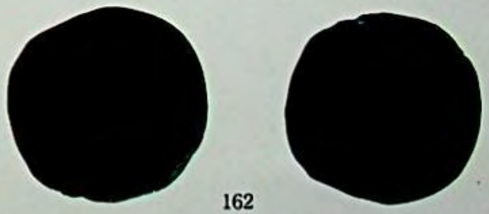

162

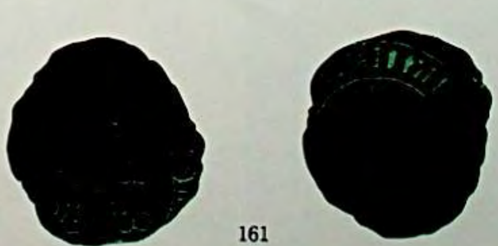

161

* * * 159 察合台汗國銅幣，博樂出土 159 چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

* * * 160 察合台汗國銅幣，博樂出土 160 چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

* * * 161 察合台汗國銅幣，博樂出土 161 چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

* * * 162 察合台汗國銅幣，博樂出土 162 چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، بۇرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

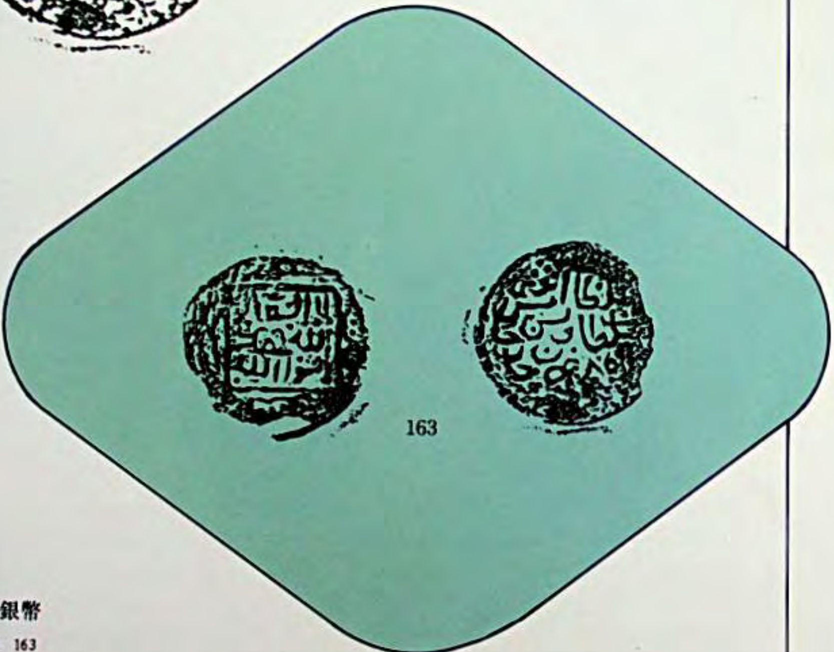

**** 163 歪思汗銀幣

163 ئۇۋەيسخان كۈمۈش پۇلى

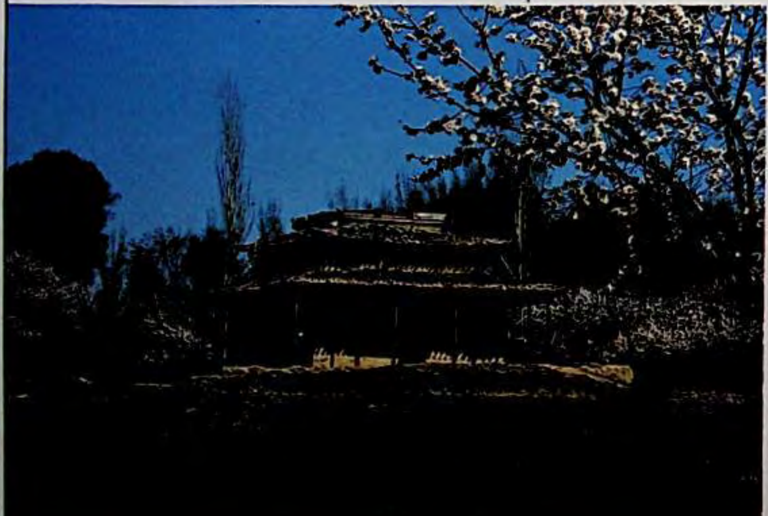

歪思汗銀幣

歪思汗，别失八里首領，明永樂年間西遷伊犁，改國號為“伊力把里”。銀幣應是此時製造的。

ئۇۋەيسخان كۈمۈش پۇلى

ئۇۋەيسخان بېشبالىق (مازىرقى جىمسار) نىڭ خانى بولۇپ، مىڭ سۇلالىسىنىڭ يۇڭلى يىللىرىدا غەربتىكى ئىلىغا كۆچۈپ، دۆلەت نامىنى «ئىلىبالىق» قا ئۆزگەرتكەن. كۈمۈش پۇل شۇ دەۋردە ئىشلەنگەن.

歪思汗瑪札

ئۇۋەيسخان مازىرى

中 編

清　代

（公元1644年——公元1911年）

ئىككىنچى قىسمى

چىڭ سۇلالىسى (مىلادى 1644- يىلىدىن 1911- يىلىغىچە)

新疆錢幣在清代前期以銀兩和紅錢為主，後期則天罡銀圓與紅錢相輔而行，紙幣亦已開始萌芽。

شىنجاڭ پۇللىرى چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە، سەر ئۆلچىمىدىكى كۈمۈش پۇل بىلەن داچەن پۇلنى ئاساس قىلغان، كېيىنكى مەزگىلدە كۈمۈش تەڭگە بىلەن داچەن پۇل ئارىلاش ئىشلىتىلگەن ، قەغەز پۇل يېڭىدىن پەيدا بولۇشقا باشلىغان.

1. 金銀塊—新疆自古以來習用的貨幣之一

1. ئالتۇن، كۈمۈش قۇيمىسى — شىنجاڭدا قەدىمدىن ئىشلىتىلىپ كەلگەن پۇللارنىڭ بىرى

中亞諸國自古以來習用金銀幣，而祖國內地自唐宋元以來習用金銀塊。新疆地處絲綢之路要衝，受來自東西方的影響，亦喜用金銀塊。銀塊的形狀有大元寶（大錠，50 兩）、小元寶（中錠，10 兩）、錁子（小錠，3、5 兩）和碎銀。金塊的形狀一般為金條（1、2 兩）。直至民國 28 年（1939）新疆禁止金銀流通以前，市上仍可行使金銀塊。

ئوتتۇرا ئاسىيادىكى دۆلەتلەر قەدىمدىن تارتىپ ئالتۇن، كۈمۈش پۇل ئىشلىتىپ كەلگەن، ۋەتىنىمىزنىڭ ئىچكى جايلىرى تاڭ، سۇڭ، يۈەن سۇلالىلىرىدىن تارتىپ ئالتۇن، كۈمۈش قۇيمىسى ئىشلىتىپ كەلگەن. شىنجاڭ يىپەك يولىنىڭ مۇھىم تۈگۈنىگە جايلاشقان بولغاچقا، شەرق بىلەن غەربنىڭ تەسىرىگە ئۇچراپ، ئالتۇن، كۈمۈش قۇيمىسىنى ئىشلىتىشكە ئادەتلەنگەن. كۈمۈش قۇيمىسى شەكىل جەھەتتە چوڭ يامبۇ (50 سەرلىك)، كىچىك يامبۇ (10 سەرلىك)، تۈگچە (كىچىككى 3 سەرلىك، 5 سەرلىك) ۋە پارچە كۈمۈشلەردىن ئىبارەت بولغان. ئالتۇن قۇيمىسىنىڭ شەكلى ئادەتتە زىغچە ئالتۇن (1 سەرلىك ۋە 2 سەرلىك) بىلەن چەكلەنگەن. مىنگونىڭ 28-يىلى (1939) شىنجاڭدا ئالتۇن، كۈمۈش ئوبوروتى مەنئى قىلىنغانغا قەدەر بازارلاردا ئالتۇن، كۈمۈش قۇيمىسى توختىماي خەجلىنىپ تۇرغان.

165

166

2. 清代新疆的貨幣制度

2. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمى

清代新疆幣制大體上是銀兩和紅錢平行本位，兩者相輔而行，大數用銀，小數用錢。銀塊的稱量單位是天罡，白銀 1 天罡合庫平 1 兩。新疆紅錢僅在南路流通，北路則通行內地制錢。銀錢比價是紅錢 400 文為 1 貫，合白銀 1 兩。

شىنجاڭنىڭ چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى پۇل تۈزۈمىدە سەر تۆلچىمىدىكى كۈمۈش پۇل بىلەن داچەن پۇل ئاساسىي جەھەتتىن تەڭمۇ-تەڭ بىرلىك قىلىنىپ، ماسلاشتۇرۇپ ئىشلىتىلگەن، چوڭ سانلارغا كۈمۈش، كىچىك سانلارغا داچەن قوللىنىلغان. كۈمۈش قۇيمىسىنىڭ مىقدار بىرلىكى تەڭگە بولۇپ، بىر تەڭگە خەزىنە تۆلچىمىدە بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان. شىنجاڭنىڭ داچەن پۇلى پەقەت جەنۇبىي شىنجاڭدىلا ئوبوروت قىلىنغان، شىمالىي شىنجاڭدا بولسا ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلى ئوبوروت قىلىنغان. كۈمۈش پۇلنىڭ سېلىشتۇرما قىممىتىدە 400 داچەن بىر تىزىق قىلىنىپ بىر سەر ئاق كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان.

167

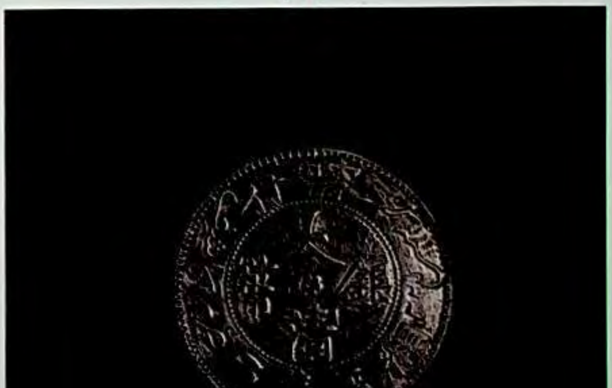

168

169

3. 紅錢與制錢

3. داچەن ۋە يارماق

制錢是清代官鑄標準的一文小錢，黄銅質，通行於内地各省和新疆北路。官價每1000文為1貫，合銀1兩，但只作為虚價，清末市價已貶至2貫合銀1兩。紅錢是專限在新疆南路流通的一種特殊制錢，幣質紅銅，故名紅錢，每400文為1貫。紅錢與制錢的比價為以1當5。

يارماق پۇل چىڭ سۇلالىسى ھۆكۈمىتى ئۆلچەملىك قۇيدۇرغان ئۇششاق پۇل بولۇپ، سېرىق مىستىن ئىشلەنگەن، ئىچكىرىدىكى ھەر قايسى ئۆلكىلەردە ۋە شىنجاڭنىڭ شىمالىدا ئوبوروت قىلىنغان. ئۇنىڭ ھۆكۈمەت بەلگىلىگەن قىممىتى 1000 دانىسى بىر تىزىق قىلىنىپ بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان، كېيىن ئۇ ساختا قىممەت بولۇپ قالغان. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدە بازاردىكى قىممىتى تۆۋەنلەپ، ئۇنىڭ ئىككى تىزىقى بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان. داچەن پۇل مەخسۇس شىنجاڭنىڭ جەنۇبىدا ئوبوروت قىلىنغان بىر خىل ئالاھىدە ئۆلچەملىك پۇل بولۇپ، قىزىل مىستىن ئىشلەنگەچكە قىزىل پۇل دەپ ئاتالغان. ئۇنىڭ 400 دانىسى بىر تىزىق قىلىنغان. داچەن بىلەن يارماقنىڭ سېلىشتۇرما قىممىتى 1:5 بولغان.

176

4. 新疆紅錢、制錢的流通區域和鑄錢局

紅錢限於在新疆南路通行，制錢限於在新疆北路通行，兩者作價不同，在托克遜進行兌換。後因制錢短絀，不敷應用，光緒十六年（1890）後北疆亦改用紅錢。

清代新疆鑄錢局共有 7 個，即：葉爾羌、阿克蘇、烏什、庫車、喀什噶爾、寶伊（伊犁）和寶迪（迪化，後改名寶新）等局。前 5 局屬南疆，均鑄紅錢；後 2 局屬北疆，屬制錢體系。光緒十二年（1886）重新成立的迪化寶新局改鑄紅錢。

4. شىنجاڭدا داچەن، يارماق خەجلەنگەن رايونلار ۋە پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرى

داچەن شىنجاڭنىڭ جەنۇبىدا، يارماق شىنجاڭنىڭ شىمالىدا خەجلەنگەن، بۇ ئىككى خىل پۇلنىڭ قىممىتى ئوخشاش بولمىغانلىقتىن، توقسۇن ناھىيىسىدە تېگىشىپ بېرىش يولغا قويۇلغان. كېيىن يارماق پۇل يېتىشمىگەنلىكتىن، گۇاڭشۈيننىڭ 16- يىلىدىن (1890) كېيىن، شىمالىي شىنجاڭدىمۇ داچەن پۇل خەجلىنىدىغان بولغان.

چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە شىنجاڭدا جەمى يەتتە پۇل قۇيۇش ئىدارىسى بولغان، بۇلار يەركەن، ئاقسۇ، ئۇچتۇرپان، كۇچار، قەشقەر، ئىلى ۋە ئۈرۈمچى (دەسلەپتە باۋدى، كېيىنچە باۋشىن دەپ ئاتالغان) پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىدىن ئىبارەت. ئالدىنقى بەش پۇل قۇيۇش ئىدارىسى جەنۇبىي شىنجاڭغا قاراشلىق بولۇپ، بىردەك داچەن پۇل قۇيغان، كېيىنكى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى شىمالىي شىنجاڭغا قاراشلىق بولۇپ، يارماق پۇل سىستېمىسىغا مەنسۇپ پۇل قۇيغان؛ گۇاڭشۈيننىڭ 12- يىلى (1886) يېڭىباشتىن قۇرۇلغان ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى داچەن پۇل قۇيىدىغان بولغان.

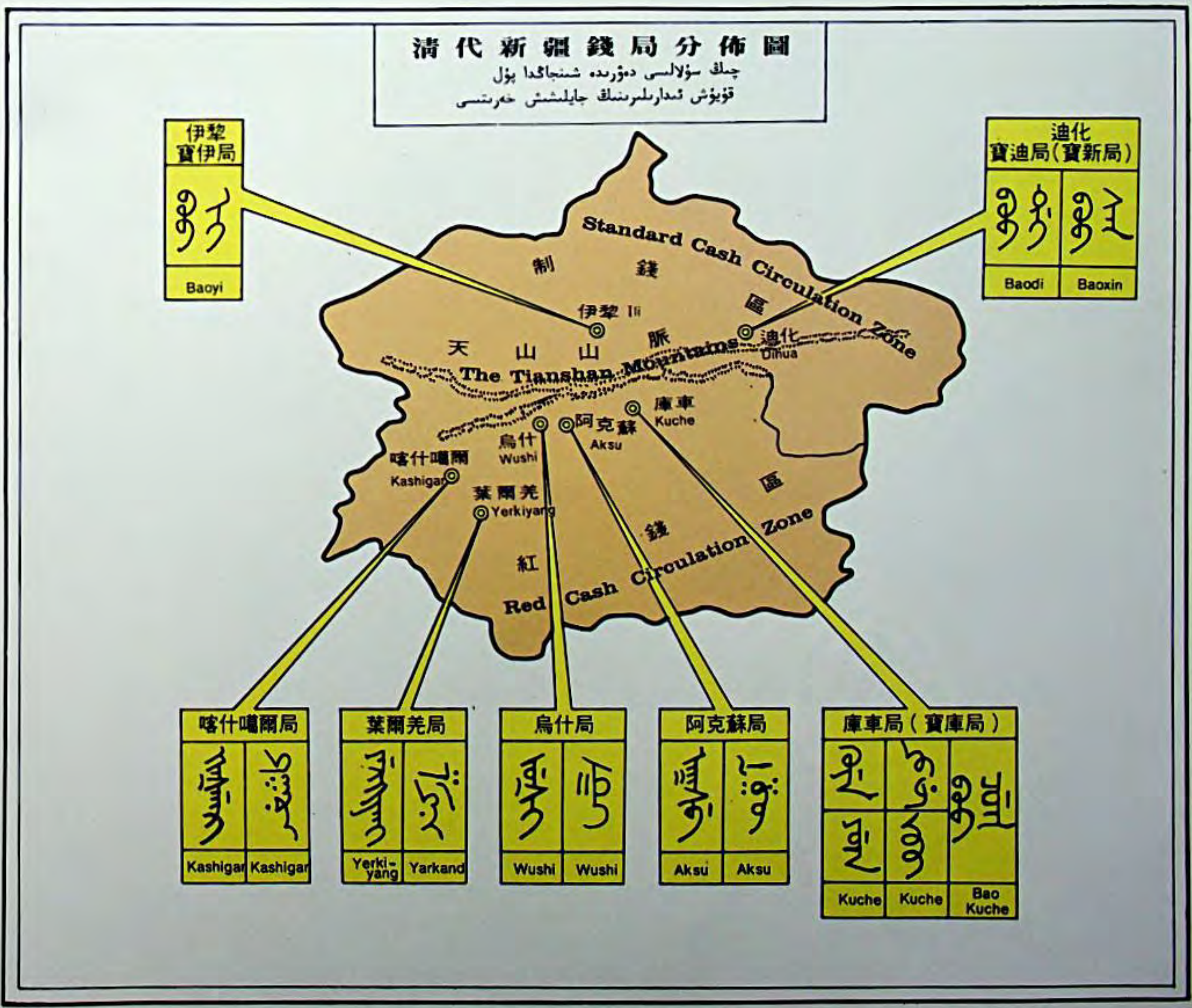

準噶爾部普爾—紅錢的前身

5. جۇڭغار پۇلى— داچەن پۇلنىڭ ئاساسى

清初，新疆北路的準噶爾部逐漸強大，連年對清朝發動戰爭。康熙三十九年(1700)，準噶爾汗策妄阿拉布坦又進軍新疆南路，征服了葉爾羌汗國，命令後者鑄造面有策妄名字的普爾銅幣，以其一部分作為貢賦運往北疆使用。策妄死，子噶爾丹策零繼位，改鑄普爾，正面易以噶爾丹策零名字，以新普爾 1 個收兑舊普爾 2 個。噶爾丹策零死，其後繼者未再改鑄普爾。乾隆二十二年(1757)，準噶爾部被清軍平定。

چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى يىللىرىدا، شىنجاڭنىڭ شىمالىدىكى جۇڭغار قەبىلىسى يەيدىن- يەي كۈچىيىپ، ھەر يىلى چىڭ خاندانلىقىغا قارشى ئۇرۇش قوزغاپ تۇرغان. كاڭشىنىڭ 39- يىلى (1700)، جۇڭغار خانى سېۋىن ئارۋىدان شىنجاڭنىڭ جەنۇبىغا يۈرۈش قىلىپ، يەكەن خانلىقىنى بوي سۇندۇرۇپ، سېۋىن دېگەن ئىسىم پۇتۇلگەن مىس پۇل قۇيۇش، ئۇنىڭ بىر قىسمىنى شىمالىي شىنجاڭغا يۆتكەپ ئىشلىتىش توغرىسىدا يارلىق چۈشۈرگەن. سېۋىن ئۆلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئوغلى غالدان سېرىن تەختكە چىقىپ، مىس پۇل قۇيدۇرۇپ، ئالدى تەرىپىگە ئۆز ئىسمىنى پۈتكەن، مەزكۇر يېڭى پۇلنىڭ بىر دانىسىنى كونا پۇلنىڭ ئىككى دانىسىغا ئايرىۋاشلىغان. غالدان سېرىن ئۆلۈپ، ئۇنىڭ تەخت ۋارىسى مىس پۇل قۇيۇشنى ئۆزگەرتمىگەن. چيەنلۇڭنىڭ 22- يىلى (1757)، جۇڭغار قەبىلىسى چىڭ سۇلالىسى قوشۇنى تەرىپىدىن تىنجىتىلغان.

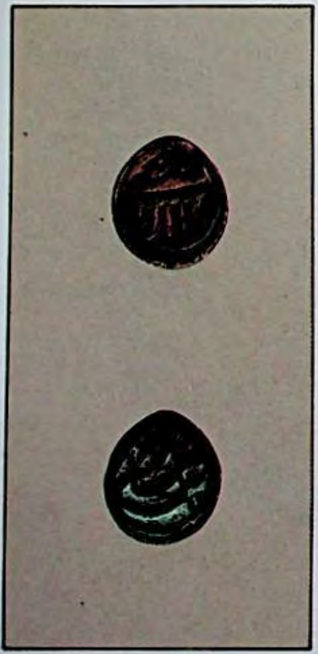

177

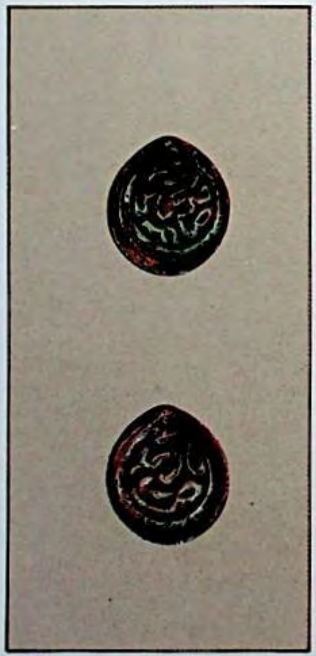

178

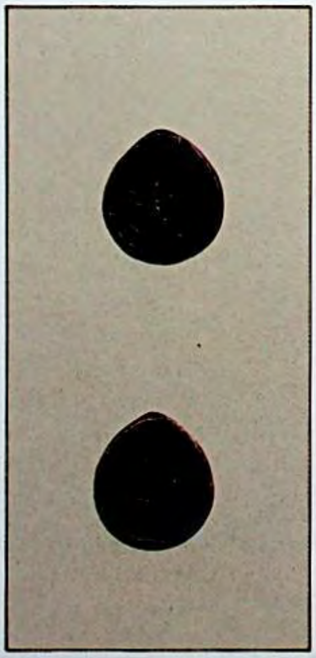

179

180

* * 177 策妄阿拉布坦普爾

* 178 噶爾丹策零普爾

* * * 179 噶爾丹策零普爾

* * * 180 策妄阿拉布坦普爾(黄銅)

177 سېرىن ئارۋىدان پۇلى

178 غالدان سېرىن پۇلى

179 غالدان سېرىن پۇلى

180 سېرىن ئارۋىدان پۇلى (سېرىق مىستىن ئىشلەنگەن)

正面
ئالدى تەرىپى

策妄
سېۋن

正面
ئالدى تەرىپى

噶爾丹策凌
غالدان سېرىن

放大
چوڭايتىلغىنى

背面
ئارقا تەرىپى

葉爾羌打造
يەكەندە سوقۇلغان

6. 前期紅錢 —乾隆在世時鑄造的紅錢

清乾隆統一新疆後，於 1760 年起將南路原來流通的準噶爾部普爾銅幣銷熔，改鑄成全國統一形式外圓方孔的"乾隆通寶"紅錢，並為炫耀其功業，下令新疆地區不必按內地制錢定例，即：隨皇帝年號的變更而改毀另鑄，要求後代永遠恪遵。嘉慶朝定為新鑄乾隆錢二成，當朝錢八成；光緒朝又改為新鑄乾隆錢四成，當朝錢六成。故乾隆紅錢除乾隆在世時鑄造外，其後歷朝皇帝也都新鑄一部分乾隆年號錢，此即乾隆後鑄錢。

6. دەسلەپكى داچەن پۇل — چيەنلۇڭ ھايات ۋاقتىدا قۇيدۇرغان داچەن پۇل

چىڭ سۇلالىسىنىڭ چيەنلۇڭ خانى شىنجاڭنى بىرلىككە كەلتۈرگەندىن كېيىن، 1760- يىلىدىن باشلاپ جەنۇبىي شىنجاڭدا بۇرۇن ئوبوروت قىلىنغان جۇڭغار مىس پۇلىنى بىكار قىلىپ، مەملىكەت بويىچە بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن چۆرىسى يۇمىلاق، چاسا تۆشۈكلۈك «چيەنلۇڭ تۇڭباۋ» داچەن پۇلىنى قۇيدۇرغان ھەمدە ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ ئىشلىرىنى نامايەن قىلىش ئۈچۈن، شىنجاڭ رايونىدا ئىچكىرىنىڭ پۇل قۇيۇش قائىدىسىگە ئېسلىۋالماسلىق توغرىسىدا يارلىق چۈشۈرۈپ، پادىشاھلىق يىلنامىسىنىڭ ئۆزگىرىشىگە ئەگىشىپ، پۇلنى ئۆزگەرتىپ قۇيۇپ، كېيىنكى ئەۋلادلارنىڭ قاتتىق ئەمەل قىلىشىنى تەلەپ قىلغان. جياچىڭ خان يېڭى چيەنلۇڭ پۇلىنى 20پىرسەنت، ئۆز خانلىقىنىڭ پۇلىنى 80 پىرسەنت قىلىشنى بەلگىلىگەن، گۇاڭشۈي خان يېڭى چيەنلۇڭ پۇلىنى 40 پىرسەنت، ئۆز خانلىقىنىڭ پۇلىنى 60 پىرسەنت قىلىشنى بەلگىلىگەن. چيەنلۇڭ داچەن پۇلى چيەنلۇڭ خان ھايات ۋاقتىدا قۇيۇلغاندىن باشقا، كېيىنكى پادىشاھلارمۇ يېڭىدىن بىرقىسىم چيەنلۇڭ يىلنامىسىدىكى پۇللارنى قۇيدۇرغان. بۇ پۇللار چيەنلۇڭنىڭ كېيىنكى پۇللىرى بولۇپ قالغان.

181

放 大
چوڭايتىلغىنى

182

183

184

185

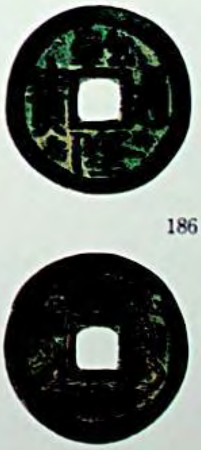

186

187

188

189

- * 181 乾隆通寶,葉爾奇木局
- * 182 乾隆通寶,葉爾奇木局
- * 183 乾隆通寶,葉爾羌局
- * 184 乾隆通寶,阿克蘇局
- * 185 乾隆通寶,阿克蘇局
- * 186 乾隆通寶,烏什局
- * 187 乾隆通寶,烏什局
- 188 乾隆通寶,烏什局(減重)
- 189 乾隆通寶,烏什局(減重)

181 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
182 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
183 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
184 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
185 چيەنليۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
186 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۇچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
187 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۇچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
188 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۇچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى (ئېغىرلىقى كېمەيتىلگەن)
189 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۇچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى (ئېغىرلىقى كېمەيتىلگەن)

七、錯鑄的乾隆紅錢

7. كېيىن قۇيدۇرۇلغان چيەنلۇڭ داچەن پۇلى

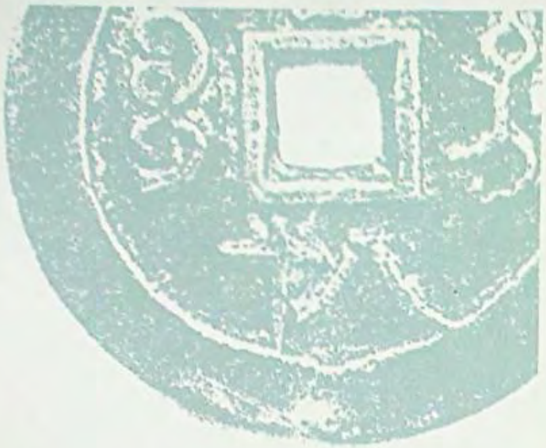

190

191

192

193

190 乾隆通寶,阿克蘇局
191 乾隆通寶,阿克蘇局
192 乾隆通寶,阿克蘇局
193 乾隆通寶,阿克蘇局

190 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
191 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
192 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
193 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

8. 其它中期紅錢

8. ئوتتۇرا مەزگىلدىكى باشقا داچەن پۇللار

194

195

196

194 嘉慶通寶,阿克蘇局
195 嘉慶通寶,阿克蘇局
196 道光通寶,阿克蘇局

194 جياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
195 جياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
196 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

9. 新疆寶伊局制錢

新疆北路自準噶爾部叛亂被乾隆平定後,即開始通行内地制錢。以後伊犁寶伊局成立(1775),又自鑄制錢,與内地制錢混合流通。

9. شىنجاڭ ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ يارماق پۇلى

شىنجاڭنىڭ شىمالىدىكى جۇڭغار توپىلىڭى چيەنلۇڭ خان تەرىپىدىن بېسىقتۇ. رۇلغاندىن كېيىن، ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلى خەجلەنگەن. كېيىن ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇرۇلۇپ (1775)، يارماق پۇل قۇيغان. بۇ پۇل ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلى بىلەن بىللە ئوبوروت قىلىنغان.

197

198

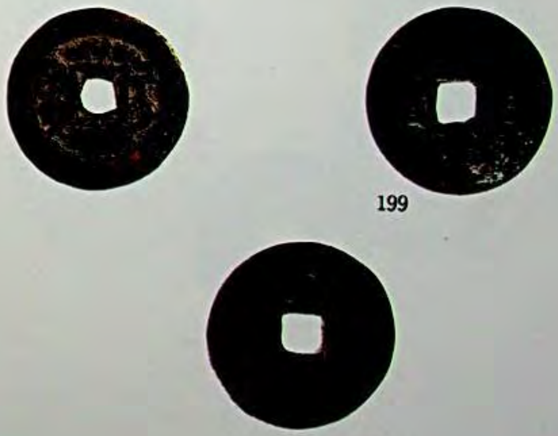

199

* 197 乾隆通寶,寶伊局
* * 198 乾隆通寶,寶伊局
* * 199 乾隆通寶,寶伊局

197 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
198 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
199 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

200

202

201

203

204

205

206

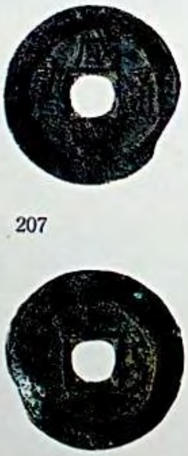

207

*	200	嘉慶通寶,寶伊局	200 جياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* *	201	嘉慶通寶,寶伊局	201 جياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* *	202	嘉慶通寶,寶伊局	202 جياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* * *	203	嘉慶通寶,寶伊局(鐵錢)	
*	204	道光通寶,寶伊局	204 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* *	205	道光通寶,寶伊局	205 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* * *	206	咸豐通寶,寶伊局	206 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* * *	207	咸豐通寶,寶伊局	207 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

10. 新疆折二紅錢的開端——“道光八年十”

清道光八年(1828)前後,新疆南路張格爾叛亂,清軍雲集阿克蘇,軍費開支大增。為籌款需要,是年阿克蘇局開鑄“八年五”和“八年十”兩種紅錢。“八年十”的意思是道光八年當制錢10文,即當紅錢2文,是折二錢,故仍名通寶。它只比“八年五”小平紅錢略大一些,於財政為有利可圖。此後南疆各局競相倣傚,多鑄“當十”錢。

10. شىنجاڭدا ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان پۇلنىڭ ئىشلىتىلىشى داۋگۇاڭنىڭ «8 ـ يىل 10» يارماق پۇلدىن باشلانغان

چىڭ سۇلالىسى داۋگۇاڭنىڭ 8 ـ يىللىرى (1828) ئەتراپىدا، شىنجاڭنىڭ جەنۇبىدا جاھانگىر خوجا قوزغىلىڭى كۆتۈرۈلۈپ، چىڭ قوشۇنى ئاقسۇغا توپلانغانلىقتىن، ھەربىي خىراجەت زور دەرىجىدە ئېشىپ كەتكەن. پۇل تەييارلاش ئېھتىياجى بىلەن شۇ يىلى ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى «8 ـ يىل 5»، «8 ـ يىل 10» دېگەن ئىككى خىل داچەن پۇل قۇيغان. پۇلدىكى «8 ـ يىل 10» دېگەن خەتلەر داۋگۇاڭنىڭ 8 ـ يىلى ئىچكىرىنىڭ 10 يارماقلىق پۇلى شىنجاڭنىڭ ئىككى داچەن پۇلىغا باراۋەر دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. شۇ سەۋەبتىن، يەنىلا تۇڭباۋ دەپ ئاتالغان. ئۇ پەقەت «8 ـ يىل 5» كىچىك يارماق پۇلدىن سەللا چوڭ بولغانلىقى ئۈچۈن، مالىيىگە پايدىلىق بولغان. شۇنىڭدىن كېيىن جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ھەرقايسى پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرى ئاقسۇ پۇلىنى ئۈرنەك قىلىپ، «10 يارماقلىق» پۇلنى كۆپلەپ قۇيغان.

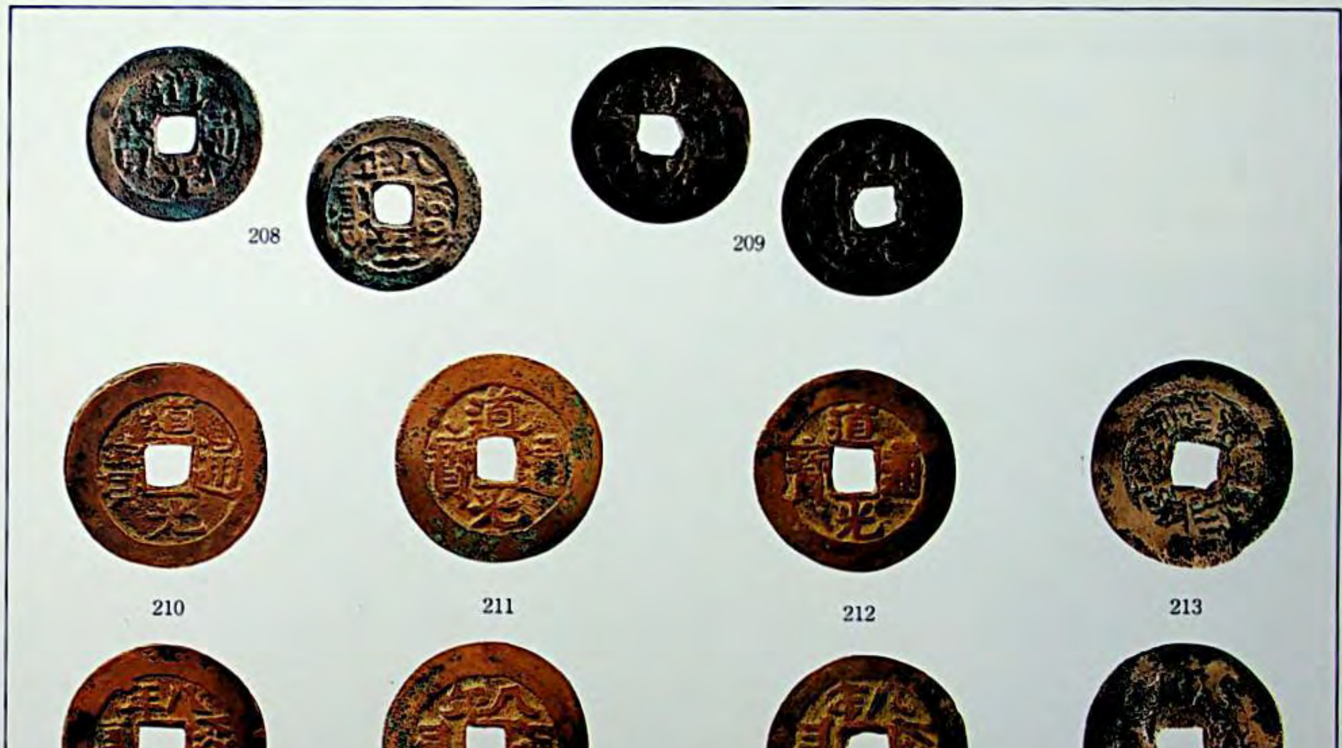

208 道光通寶,阿克蘇局,八年五 — 208 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 ـ يىل 5
209 道光通寶,阿克蘇局,八年五 — 209 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 ـ يىل 5
210 道光通寶,阿克蘇局,八年十 — 210 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 ـ يىل 10
211 道光通寶,阿克蘇局,八年十 — 211 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 ـ يىل 10
* * * 212 道光通寶,阿克蘇局,八年十 — 212 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 ـ يىل 10
* * * 213 道光通寶,阿克蘇局,八年十 — 213 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 ـ يىل 10

11、咸豐大錢

咸豐大錢是清政府為鎮壓太平天國革命，籌措軍費而採取通貨膨脹政策的產物之一。新疆南北兩路自咸豐三年(1853)起陸續開鑄各種大錢，但不久即以折當過多，群衆不願行使而停鑄。咸豐錢有一定的名稱：小平錢、折二錢稱通寶，當四至當五十稱重寶，當五十以上至當千稱元寶。重寶、元寶均為大錢。

11. شيەنفېڭنىڭ داچەن پۇلى

شيەنفېڭنىڭ داچەن پۇلى چىڭ ھۆكۈمىتىنىڭ تەيپىڭ تيەنگو ئىنقىلابىنى باستۇرۇش ئۈچۈن، ھەربىي خىراجەت توپلاش مەقسىتىدە، قوللانغان پۇل پاخاللىقى سىياسىتىنىڭ مەھسۇلى. شىنجاڭنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىدا شيەنفېڭنىڭ 3- يىلى (1853) دىن باشلاپ داۋاملىق تۈردە ھەر خىل داچەن پۇللار قۇيۇلغان. لېكىن بۇ پۇللارنىڭ سۇندۇرۇلىشى بەك ئېشىپ كېتىپ ئاۋام خەلق ئىشلىتىشنى رەت قىلغانلىقتىن، قۇيۇش توختىتىلغان. شيەنفېڭ پۇللىرى مۇئەييەن نام بىلەن ئاتالغان: كىچىك يارماق پۇل، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان پۇل تۇڭباۋ دەپ ئاتالغان. «تۆت يارماقلىق» تىن «50 يارماقلىق» قىچە بولغىنى جۇڭباۋ دەپ ئاتالغان. «50 يارماقلىق» تىن «مىڭ يارماقلىق» قىچە بولغىنى يۈەنباۋ دەپ ئاتالغان. جۇڭباۋ بىلەن يۈەنباۋ چوڭ پۇل ھېسابلانغان.

(一)南疆紅錢系統的大錢和小錢

(1) جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ قىزىل مىس پۇل سىستېمىسىدىكى چوڭ پۇل ۋە كىچىك پۇللىرى

"當十"為折二紅錢，仍名通寶，"當五十"以上為大錢。

«10 يارماقلىق» پۇل ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا تۇڭباۋ دەپ ئاتالغان. «50 يارماقلىق» تىن يۇقىرى قىممەتكە سۇندۇرۇلغان پۇللار چوڭ پۇل ھېسابلانغان.

214 215 216

217

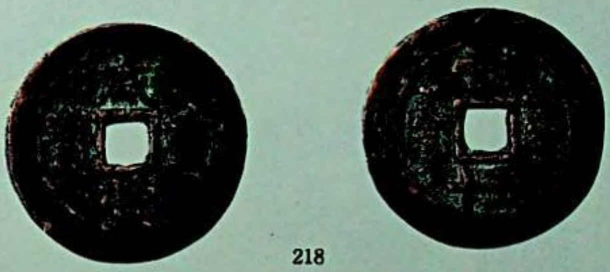

218

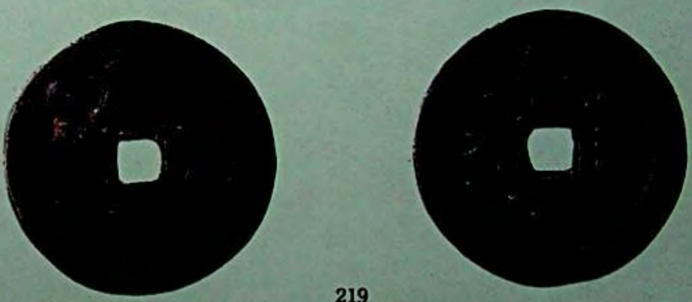

219

* * *	214	咸豐重寶，阿克蘇局，當五十
* * *	215	咸豐元寶，阿克蘇局，當百
* * *	216	咸豐元寶，阿克蘇局，當百
* * * *	217	咸豐元寶，庫車局，當百
* * * *	218	咸豐重寶，喀什噶爾局，當五十
* * * *	219	咸豐元寶，喀什噶爾局，當百

214 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 50 پارماقلىق
215 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 100 پارماقلىق
216 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 100 پارماقلىق
217 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 100 پارماقلىق
218 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 50 پارماقلىق
219 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 100 پارماقلىق

220

222

221

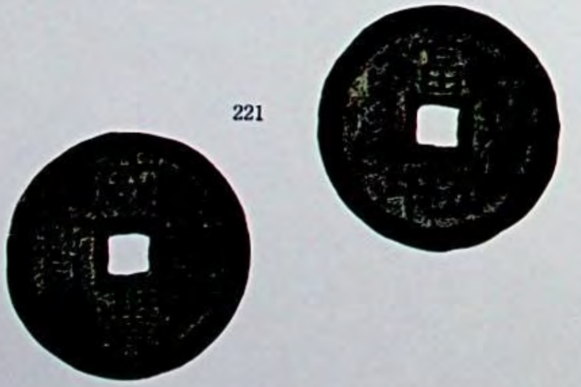

* * * 220 咸豐重寶,葉爾羌局,當五十

* * * 221 咸豐重寶,葉爾羌局,當五十

* * * 222 咸豐元寶,葉爾羌局,當百

220 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، يەركەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 50 يارماقلىق

221 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، يەركەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 50 يارماقلىق

222 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، يەركەن پۇل قويۇش ئىدارىسى، 100 يارماقلىق

223

224

225

226

228

227

* *	223	咸豐通寶，阿克蘇局，當五	223 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 5 يارماقلىق
* *	224	咸豐通寶，阿克蘇局，當五	224 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 5 يارماقلىق
	225	咸豐通寶，阿克蘇局，當十	225 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
	226	咸豐通寶，阿克蘇局，當十	226 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
	227	咸豐通寶，阿克蘇局，當十	227 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
* *	228	咸豐通寶，喀什噶爾局，當十	228 شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق

229

230

232

231

233

234

229 咸豐通寶，葉爾羌局，當十 229 شيەنفېڭ تۈڭباۋ پۇلى، يەركەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
230 咸豐通寶，葉爾羌局，當十 230 شيەنفېڭ تۈڭباۋ پۇلى، يەركەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
* 231 咸豐通寶，葉爾羌局，當十 231 شيەنفېڭ تۈڭباۋ پۇلى، يەركەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
** 232 咸豐通寶，庫車局，當五 232 شيەنفېڭ تۈڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 5 يارماقلىق
233 咸豐通寶，庫車局，當十 233 شيەنفېڭ تۈڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
234 咸豐通寶，庫車局，當十 234 شيەنفېڭ تۈڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق

(二)北疆制錢系統的大錢

"當四"以上均為大錢。

(2) شىمالىي شىنجاڭنىڭ يارماق پۇل (ئىچكىرىنىڭ) سىستېمىسىدىكى چوڭ پۇلى

«4 يارماقلىق» تىن يۇقىرى قىممەتكە سۇندۇرۇلغان پۇللار چوڭ پۇل ھېسابلانغان.

235	咸豐重寶,寶迪局,當八(紅銅)	235 شيەنفېڭ جوڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 يارماق (قىزىل مىس)
236	咸豐重寶,寶迪局,當八(紅銅)	236 شيەنفېڭ جوڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 يارماق (قىزىل مىس)
237	咸豐重寶,寶迪局,當八(紅銅)	237 شيەنفېڭ جوڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8يارماق (قىزىل مىس)
238	咸豐重寶,寶迪局,當八(紅銅)	238 شيەنفېڭ جوڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 8 يارماق (قىزىل مىس)
239	咸豐重寶,寶迪局,當十(紅銅)	239 شيەنفېڭ جوڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق (قىزىل مىس)
240	咸豐重寶,寶迪局,當十(黃銅)	240 شيەنفېڭ جوڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق (سېرىق مىس)
* * * 241	咸豐重寶,寶迪局,當十(鐵錢)	241 شيەنفېڭ جوڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق (تۆمۈر پۇل)

242

243

244

245

246 247

• • • •	242	咸豐元寶, 寶迪局, 當八十(黃銅	242 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 80 بارماق (سېرىق مىس)
• • •	243	咸豐重寶, 寶迪局, 當十(紅銅)	243 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 بارماق (قىزىل مىس)
• • •	244	咸豐重寶, 寶迪局, 當十(紅銅)	244 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 بارماق (قىزىل مىس)
• • •	245	咸豐重寶, 寶迪局, 當十(鐵錢)	245 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 بارماق (تۆمۈر پۇل)
• • •	246	咸豐元寶, 寶伊局, 當百(紅銅)	246 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 100 بارماق (قىزىل مىس)
• •	247	咸豐元寶, 寶伊局, 當百(黃銅)	247 شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 100 بارماق (سېرىق مىس)

248

249

250

* * *	248	咸豐重寶，寶伊局，當五十（紅銅）
* * *	249	咸豐重寶，寶伊局，當五十（黃銅）
* *	250	咸豐重寶，寶伊局，當四（紅銅）
* * *	251	咸豐重寶，寶伊局，當十（紅銅）
* * *	252	咸豐重寶，寶伊局，當十（黃銅）

248 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 50 يارماق (قىزىل مىس)
249 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 50 يارماق (سېرىق مىس)
250 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 4 يارماق (قىزىل مىس)
251 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق (قىزىل مىس)
252 شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق (سېرىق مىس)

251

252

12. 大錢的尾聲

12. داچەننىڭ ئاخىرقى دەۋرى

(一)同治大錢—同治寶伊當四

(1) تۇڭجىنىڭ داچەن پۇلى— تۇڭجى ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ تۆت يارماقلىق پۇلى

* * * 253 同治重寶,寶伊局,當四(紅銅)

253 تۇڭجى جوڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، تۆت يارماق (قىزىل مىس)

(二)同治朝南疆各局只鑄“通寶”錢

(2) تۇڭجى جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ھەرقايسى پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىگە پەقەت «تۇڭباۋ» پۇلىنىلا قۇيدۇرغان.

* * *	254	同治通寶，阿克蘇局，當五	254 تۇڭجىنلىق تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 5 يارماق
	255	同治通寶，阿克蘇局，當十	255 تۇڭجىنلىق تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق
	256	同治通寶，阿克蘇局，當十	256 تۇڭجىنلىق تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق
* * *	257	同治通寶，庫車局，當五	257 تۇڭجىنلىق تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 5 يارماق
	258	同治通寶，庫車局，當十	258 تۇڭجىنلىق تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق
	259	同治通寶，葉爾羌局，當十	259 تۇڭجىنلىق تۇڭباۋ پۇلى، يەركەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماق

13. 庫車熱西丁維文紅錢

13. كۇچار راشىددىن خاننىڭ ئۇيغۇرچە خەتلىك مىس پۇلى

庫車大阿訇熱西丁(Rashidin,舊譯作拉錫丁,?—1867)在清同治三年(1864)爆發的當地反清農民起義中被推為領袖,自稱"汗和卓"(和卓意為聖裔,指宗教首領),以庫車為都城,建立地方割據政權。同治六年(1867),被浩罕入侵者阿古柏襲殺。他曾沿用庫車局折二紅錢形制鑄造維文紅錢。

كۇچارلىق موللاراشىددىن (؟ — 1867) چىڭ سۇلالىسى تۇڭجىنىڭ 3- يىلى (1864) پارتلىغان چىڭ ھۆكۈمىتىگە قارشى يەرلىك دېھقانلار قوزغىلىڭىدا داھىلىققا كۆتۈرۈلۈپ، ئۆزىنى «خان خوجا» (خان خوجا - پەيغەمبەر ئەۋلادى، دىنىي داھىي دېگەن مەنىدە) دەپ ئاتىغان ۋە كۇچارنى پايتەخت قىلىپ، يەرلىك فېئودال بۆلۈنمە ھاكىمىيەت قۇرغان. ئۇ تۇڭجىنىڭ 6- يىلى (1867)، قوقانلىق تاجاۋۇزچى ياقۇپبەگ تەرىپىدىن يوقىتىلغان. ئۇ كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيغان ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان پۇلنىڭ شەكلىدە ئۇيغۇرچە خەتلىك مىس پۇل قۇيدۇرۇپ ئىشلەتكەن.

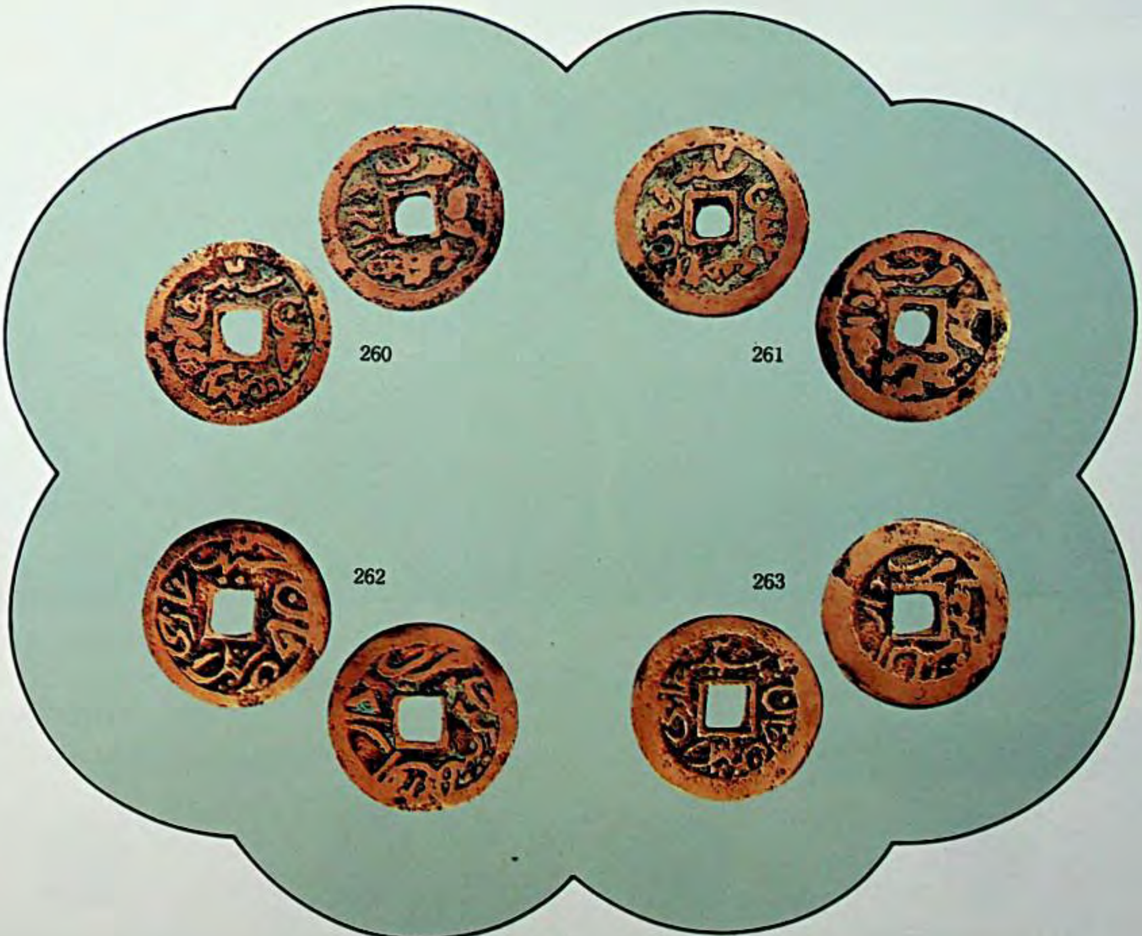

264

* * 260　熱西丁錢,庫車造　260 راشىددىن پۇلى، كۇچاردا ئىشلەنگەن.

* * 261　熱西丁錢,庫車造　261 راشىددىن پۇلى، كۇچاردا ئىشلەنگەن.

262　熱西丁錢,庫車造　262 راشىددىن پۇلى، كۇچاردا ئىشلەنگەن.

263　熱西丁錢,庫車造　263 راشىددىن پۇلى، كۇچاردا ئىشلەنگەن.

* * 264　熱西丁錢,阿克蘇造　264 راشىددىن پۇلى، ئاقسۇدا ئىشلەنگەن.

14. 和闐哈比不拉小天罡

14. خوتەنلىك ھەبىبۇللا خاننىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى

哈比不拉(? —1866)、清新疆和闐人,宗教法官(mufti),曾赴麥加等地朝聖並旅居 7 年後回國。值同治三年(1864)庫車起義,和闐諸伯克乘機起事,被舉為"帕夏"(意為國王),建立地方割據政權,據有和闐全境,同印度的英國殖民當局有勾結。同治五年(1866)冬,浩罕入侵者阿古柏侵至和闐,被殺。他曾倣中亞諸國銀幣形制鑄造一錢小天罡。

ھەبىبۇللا (؟ ـــ1866) خوتەنلىك بولۇپ، مۇپتى بولغان. مەككە قاتارلىق جايلارغا بېرىپ ھەج قىلىپ ئۇ يەرلەردە يەتتە يىل تۇرۇپ، كېيىن ۋەتەنگە قايتقان. تۇڭجىنىڭ 3. يىلى (1864) كۇچار قوزغىلىڭىدا، خوتەنلىك بەگلەر پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئۇنى «پاشا» قىلىپ تەختكە چىقارغان ھەمدە ئۇ يەرلىك فېئودال بۆلگۈنچى ھاكىمىيەت قۇرۇپ، بارلىق خوتەن زېمىنىنى ئىلكىگە ئېلىپ، ھىندىستاندىكى ئەنگلىيە مۇستەملىكىچىلىرى بىلەن تىل بىرىكتۈرگەن. تۇڭجىنىڭ 5. يىلى (1866) قىش پەسلىدە، قوقانلىق تاجاۋۇزچى ياقۇپبەگ تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن. ئۇ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى دۆلەتلەرنىڭ كۈمۈش پۇلى شەكلىدە بىر مىسقاللىق تەڭگە پۇل قۇيدۇرغان.

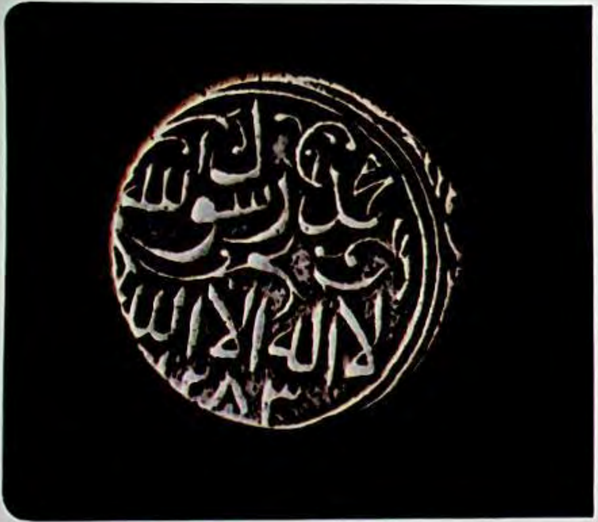

放　大　　＊＊＊＊ 265　和闐哈比不拉一錢小天罡

چوڭايتىلغىنى　　265 خوتەنلىك ھەبىبۇللانىڭ بىر مىسقاللىق تەڭگە پۇلى

15. 入侵者阿古柏錢幣

15. تاجاۋۇزچى ياقۇپبەگنىڭ پۇللىرى

阿古柏(Yakub Beg, 1825—1877),中亞浩罕汗國軍官,安集延人。清同治四年(1865)率軍侵入我國喀什噶爾,進而佔領了新疆大部分土地,建立"哲德沙爾(Yatta Shahar 之音譯,意為七個城市)"汗國,自稱為汗,以喀什噶爾為都城,得到英、俄等國的支持,並投靠奧斯曼帝國,承認其為宗主國,自己為其附庸。清廷命左宗棠率軍收復新疆,1877 年(清光緒三年)阿古柏敗死。翌年初,餘部被逐出新疆。

ياقۇپبەگ (1825 ـــ1877)، ئوتتۇرا ئاسىيادىكى قوقان دۆلىتىنىڭ ھەربىي ئەمەلدارى، ئەنجانلىق. چىڭ سۇلالىسى تۇڭجىنىڭ 4. يىلى (1865) قوشۇن باشلاپ، دۆلىتىمىزنىڭ قەشقەر رايونىغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرگەن ۋە ئارقىدىنلا شىنجاڭنىڭ كۆپ قىسىم زېمىنىنى بېسىۋېلىپ، «يەتتە شەھەر» دۆلىتىنى قۇرۇپ، ئۆزىنى خان دەپ ئاتىغان، قەشقەرنى پايتەخت قىلىپ، ئەنگلىيە، چار روسىيە قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ قوللىشىغا ئېرىشكەن ھەمدە ئوسمان ئىمپېرىيىسىدىن پاناھ ئىزدەپ، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ تىزگىنىدە بولىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىپ، ئۇنىڭ بېقىندىسى بولغان. چىڭ ھۆكۈمىتى زو زوڭتاڭنى قوشۇن باشلاپ شىنجاڭنى قايتۇرۇۋېلىشقا ئەۋەتكەن. 1877. يىلى (چىڭ سۇلالىسى گۇاڭشۈينىڭ 3. يىلى) ياقۇپبەگ ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولۇپ ئۆلگەن، 2. يىلى ئەتىيازدا ئۇنىڭ قالدۇق قوشۇنى شىنجاڭدىن قوغلاپ چىقىرىلغان.

(一)阿古柏鑄造的金、銀、銅三品錢幣

阿古柏曾做其本國浩罕汗國的錢幣形制鑄造金、銀、銅 3 品錢幣，幣面均鑄有當時奧斯曼帝國蘇丹的名字"阿不都艾則孜汗"，以示尊奉。

(1) ياقۇببەگنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش، مىستىن قۇيدۇرغان ئۈچ خىل پۇلى

ياقۇببەگ ئۆز ۋەتىنى بولغان قوقان دۆلىتىنىڭ پۇل شەكلىنى ئۆرنەك قىلىپ ئالتۇن، كۈمۈش، مىستىن ئۈچ خىل پۇل قۇيدۇرغان. بۇ پۇللارغا شۇ چاغدىكى ئوسمان ئىمپېرىيىسىنىڭ سۇلتانى «ئابدۇل ئەزىزخان» نىڭ ئىسمىنى يوتۇپ، شۇ ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ئېھتىرامىنى بىلدۈرگەن.

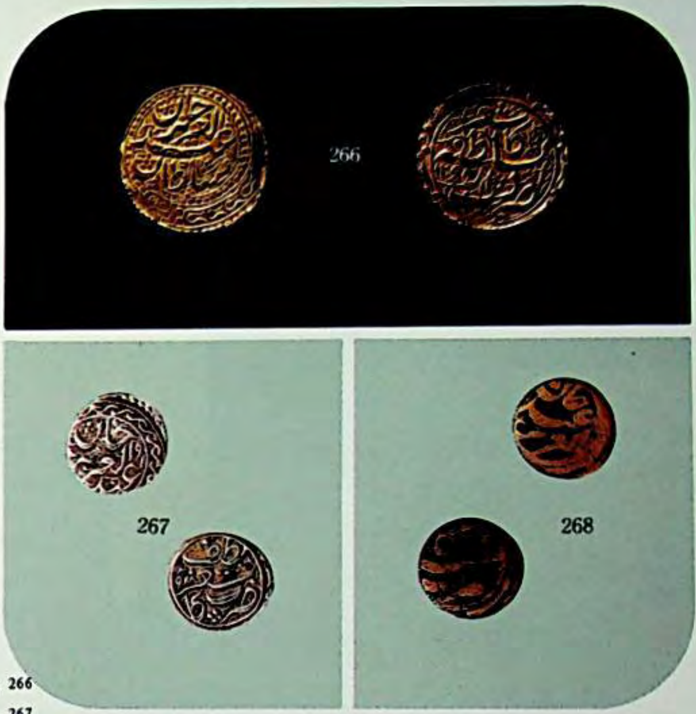

* * * *　266　阿古柏鐵拉金幣　266 ياقۇببەگنىڭ تىللا پۇلى

*　267　阿古柏天罡銀幣　267 ياقۇببەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى

* * *　268　阿古柏普爾銅幣　268 ياقۇببەگنىڭ مىس پۇلى

(二)阿古柏天罡銀幣

阿古柏錢幣金、銀、銅 3 品中以值銀五分的天罡銀幣鑄量最多，流通最廣，版式亦最多。

(2) ياقۇببەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى

ياقۇببەگ ئالتۇن، كۈمۈش، مىستىن قۇيدۇرغان ئۈچ خىل پۇل ئىچىدە ئېغىرلىقى بەش پۇڭلۇق كۈمۈش تەڭگە پۇلنىڭ سانى ئەڭ كۆپ، ئوبوروت قىلىنىشى ئەڭ كەڭ، تۈرىمۇ ئەڭ كۆپ بولغان.

* *　269　阿古柏天罡　269 ياقۇببەگنىڭ تەڭگە پۇلى

* *　270　阿古柏天罡　270 ياقۇببەگنىڭ تەڭگە پۇلى

* *　271　阿古柏天罡　271 ياقۇببەگنىڭ تەڭگە پۇلى

* *　272　阿古柏天罡　272 ياقۇببەگنىڭ تەڭگە پۇلى

273

274

275

276

放 大

چوڭايتىلغىنى

*	273	回曆 1291 年	273 ھىجرىيە، 1291- يىلى
*	274	回曆 1292 年	274 ھىجرىيە، 1292- يىلى
*	275	回曆 1293 年	275 ھىجرىيە، 1293- يىلى
*	276	回曆 1294 年	276 ھىجرىيە، 1294- يىلى
* * *	277	回曆 1295 年	277 ھىجرىيە، 1295- يىلى

16. 光緒小天罡

16. گۇاڭشۈينىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى

光緒三年(1877)南疆重鎮庫車收復後，因市面紅錢短缺，影響發放軍餉及人民生活，清軍統帥左宗棠即命駐軍庫車的大將張曜着手多鑄五分小銀幣和紅錢，以應急需。五分小銀幣係倣照阿古柏小天罡鑄造，形制相似，圖文不同，是為光緒小天罡，與阿古柏小天罡混合使用，以後也逐漸通行於北疆。由於南疆六城均陸續鑄造，故品種繁多，版式龐雜，流弊滋多。

گۇاڭشۈينىڭ 3. يىلى (1877) جەنۇبىي شىنجاڭدىكى مۇھىم شەھەر كۇچار قايتۇرۇۋېلىنغاندىن كېيىن، بازاردا داچەن پۇل ئازلىق قىلىپ ھەربىي تەمىنات تارقىتىشقا ۋە خەلق تۇرمۇشىغا تەسىر يەتكەنلىكتىن، چىڭ قوشۇنىنىڭ قوماندانى زو زۇڭتاڭ كۇچاردا تۇرۇشلۇق قوشۇننىڭ باشلىقى جاڭ ياۋغا دەرھال تۇتۇش قىلىپ بەش پۇڭلۇق كىچىك كۇمۈش تەڭگە بىلەن قىزىل مىس يارماقنى كۆپرەك قۇيۇپ جىددى ئېھتىياجغا تۇيغۇنلىشىش توغرىسىدا يارلىق چۈشۈرگەن. بەش پۇڭلۇق كىچىك كۇمۈش تەڭگە پۇل ياقۇپبەگنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلىنىڭ شەكلىدە قۇيۇلغان، يېزىقى ئوخشاشمايدىغان گۇاڭشۈي تەڭگىسى بولۇپ، ياقۇپبەگنىڭ كىچىك تەڭگىسى بىلەن بىللە خەجلەنگەن، كېيىن تەدرىجىي شىمالىي شىنجاڭدىمۇ ئاقىدىغان بولغان. بۇ پۇل جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئالتە شەھەردە داۋاملىق قۇيۇلغانلىقتىن، تۈرى، شەكلى كۆپىيىپ ئوبوروتتىكى سانى ئېشىپ كەتكەن.

(一)庫車造 　 (1) كۇچاردا ئىشلەنگىنى

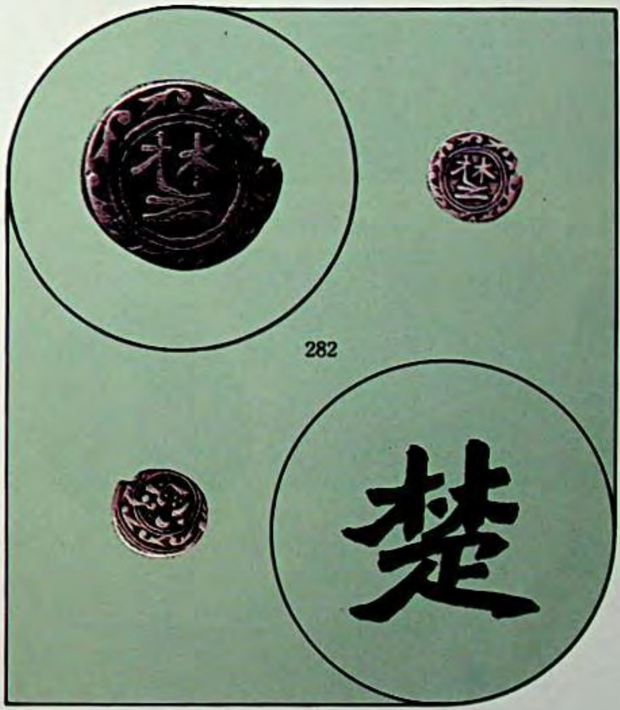

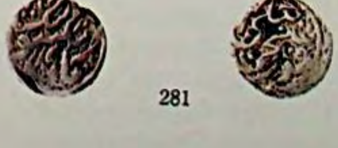

*	278	"足銀五分"天罡	278 «بەش پۇڭلۇق كۇمۇش» تەڭگە پۇل
* *	279	"足銀五分"天罡	279 «بەش پۇڭلۇق كۇمۇش» تەڭگە پۇل
* * *	280	方框"足銀五分"天罡	280 چاسا «بەش پۇڭلۇق كۇمۇش» تەڭگە پۇل
* *	281	"光緒四年"天罡	281 «گۇاڭشۈي 4. يىلى» تەڭگە پۇلى
* * *	282	"楚"字天罡	282 «چۇ» خېتى يېزىلغان تەڭگە پۇل

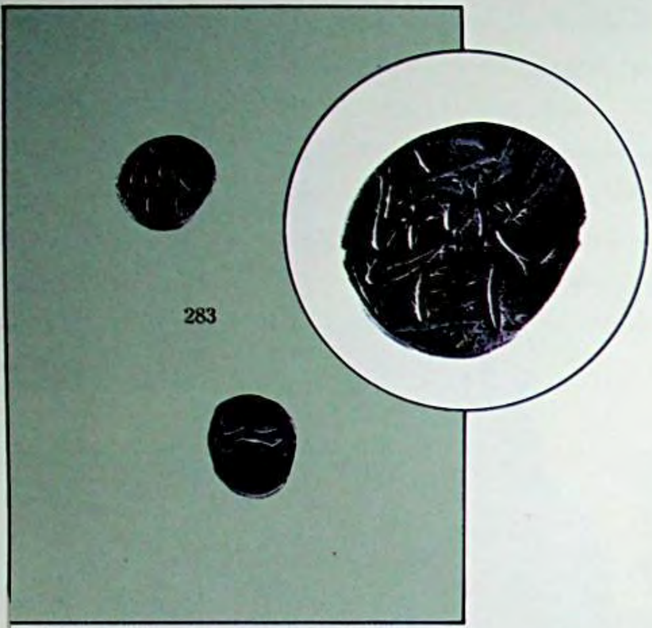

283

（二）阿克蘇造 (2) ئاقسۇدا ئىشلەنگىنى

284 285

（三）喀什造 (3) قەشقەردە ئىشلەنگىنى

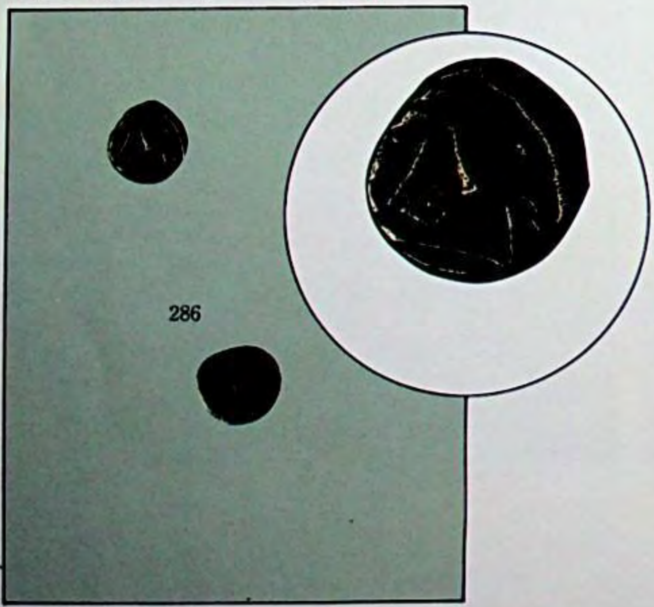

286

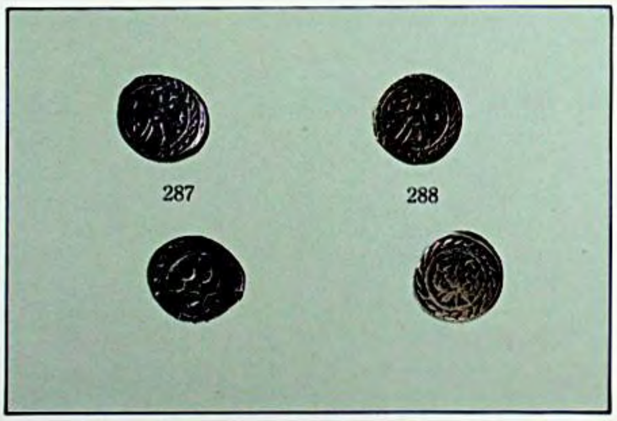

287 288

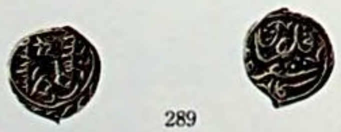

289

* * *	283	"寶"字天罡	283 «باۋ» خېتى يېزىلغان تەڭگە پۇل
* *	284	"真正五分"天罡	284 «راست بەش پۇڭلۇق» تەڭگە پۇل
*	285	"光"字天罡	285 «گۇاڭ» خېتى يېزىلغان تەڭگە پۇل
* * *	286	"元"字伍分天罡	286 «يۈەن» خېتى يېزىلغان 5 پۇڭلۇق تەڭگە پۇل
* * *	287	"五分"天罡	287 «5 پۇڭلۇق» تەڭگە پۇل
* * *	288	"五分"天罡	288 «5 پۇڭلۇق» تەڭگە پۇل
*	289	喀什造"五分"天罡	289 قەشقەردە ئىشلەنگەن «5 پۇڭلۇق» تەڭگە پۇل

(五)英吉沙造 (5) يېڭىساردا ئىشلەنگىنى

290 291

292

295

296

(四)和闐造 (4) خوتەندە ئىشلەنگىنى

293

294

(六)葉爾羌造 (6) يەركەندە ئىشلەنگىنى

297

298

299

*	290	光緒銀錢,喀什造,五分	290 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، 5 پۇڭلۇق
* *	291	光緒銀錢,喀什造,伍分	291 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، 5 پۇڭلۇق
* *	292	光緒銀錢,喀什造,五分	292 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، 5 پۇڭلۇق
* *	293	光緒銀錢,和闐造,五分	293 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، خوتەندە ئىشلەنگەن، 5 پۇڭلۇق
* *	294	光緒銀錢,和闐造,五分	294 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، خوتەندە ئىشلەنگەن، 5 پۇڭلۇق
* * *	295	光緒銀錢,英吉沙造	295 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، يېڭىساردا ئىشلەنگەن.
* * *	296	光緒元年,英吉沙造	296 گۇاڭشۈينىڭ 1- يىلى پۇلى، يېڭىساردا ئىشلەنگەن.
*	297	光緒銀錢,葉爾羌造,五分	297 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، يەركەندە ئىشلەنگەن، 5 پۇڭلۇق
*	298	光緒銀錢,葉爾羌造,五分	298 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، يەركەندە ئىشلەنگەن، 5 پۇڭلۇق
* *	299	光緒銀錢,葉爾羌造,五分	299 گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، يەركەندە ئىشلەنگەن، بەش پۇڭلۇق

17、左宗棠與新疆鑄幣

17. زو زۇڭتاڭ ۋە شىنجاڭ پۇلى

(一)仿内地鑄錢局名的乾隆後鑄紅錢

(1) ئىچكىرىنىڭ پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىنىڭ نامىدا قۇيۇلغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى

光緒四年(1878)庫車駐軍將領張曜根據左宗棠的命令重開庫車鑄錢局，鼓鑄紅錢。按新疆過去成例，每次鑄錢需有二成為乾隆年號錢。左乃親自從内地發來數枚不同鑄局但均重 1 錢 2 分的乾隆制錢作為樣錢，按式鑄造，有寶泉、寶源、寶浙、寶陝等局名，這樣便更使新疆紅錢的版式複雜化。

گۇاڭشۇينىڭ 4- يىلى (1878) كۇچاردا تۇرۇشلۇق قوشۇننىڭ ئەمەلدارى جاڭ ياۋ قوماندان زو زۇڭتاڭنىڭ بۇيرۇقىغا ئاساسەن، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنى يېڭىباشتىن ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، داچەن پۇل قۇيدۇرغان. شىنجاڭنىڭ بۇرۇنقى پۇل قۇيۇش قائىدىسى بويىچە، ھەر قېتىم پۇل قۇيغاندا 20 پىرسەنت پۇل چيەنلۇڭ يىلنامىسىدا قۇيۇلغان. زو زۇڭتاڭ ئىچكىرىنىڭ پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرى قۇيغان، ئېغىرلىقى 1 مىسقال 2 پۇڭلۇق چيەنلۇڭ يارماق پۇللىرىنى ئېۋەتىپ بېرىپ، ئۇنى ئۈلگە قىلىپ پۇل قۇيدۇرغان. بۇلارنىڭ ئىچىدە باۋچۇەن، باۋيۈەن، باۋجې، باۋشەن قاتارلىق ئىدارىلەرنىڭ ئىسمى بار ئىدى. بۇ ھال شىنجاڭ داچەن پۇلىنىڭ تۈرىنى تېخىمۇ كۆپەيتىپ مۇرەككەپلەشتۈرۈۋەتكەن.

300

301

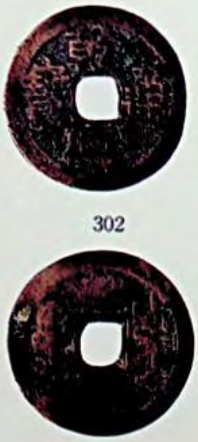

302

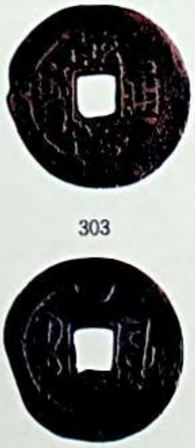

303

304

305

(二)鑄造銅錢形的"足銀壹錢"銀幣

(2) داچەن شەكلىدە قۇيۇلغان «بىر مىسقاللىق كۈمۈش» پۇل

光緒六年(1880),左宗棠鑒於五分天罡小銀幣成色、重量上下差別甚大,群衆使用很不方便,决定改鑄一種外圓方孔的標準銀幣,以取代五分小天罡。他先在蘭州機器局製成新式銅模,發交庫車張曜,委托他就地監督製造,用銀片打壓而成,工藝精細,大小厚薄如一。惜製造成本太高,開鑄不到一年,就因不勝虧賠而停止。

گۇاڭشۈيىنىڭ 6- يىلى (1880) زو زۇڭتاڭ 5 پۇڭلۇق كىچىك تەڭگە پۇلنىڭ كۈمۈش تەركىبى ۋە ئېغىرلىقىدا زور پەرق بارلىقىنى، ئاممىنىڭ ئىشلىتىشىگە ناھايىتى قولايسىز بولۇۋاتقانلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ، ئۇنىڭ ئورنىغا چۆرىسى يۇمىلاق، چاسا تۆشۈكلۈك ئۆلچەملىك كۈمۈش پۇل قۇيۇپ ئىشلىتىشنى قارار قىلغان. ئۇ ئاۋۋال لەنجۇ ماشىنىسازلىق ئىدارىسىدا يېڭى پۇلنىڭ مىس قېلىپىنى ياساتقان. ئاندىن ئۇنى كۇچاردىكى جاڭ ياۋغا ئەۋەتىپ، ئۇنىڭغا پۇل قۇيۇشقا نازارەت قىلىشنى ھاۋالە قىلغان. مەزكۇر پۇل كۈمۈشتىن سوقۇپ ياسالغان بولۇپ، ياسىلىشى نەپىس، چوڭ- كىچىكلىكى، قېلىن- نېپىزلىكى ئوخشاش بولۇپ چىققان. ئەپسۇسكى، پۇلنىڭ ياسىلىش تەننەرقى ناھايىتى يۇقىرى بولۇپ كېتىپ، بىر يىلغا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدىلا زىيانغا بەرداشلىق بېرەلمەي توختىتىلغان.

* * * * 306　"足銀壹錢"方孔銀幣　306 «بىر مىسقاللىق كۈمۈش» چاسا تۆشۈكلۈك كۈمۈش پۇل

* 300　乾隆通寶,寶泉局　300 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

* 301　乾隆通寶,寶泉局　301 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

* 302　乾隆通寶,寶源局　302 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

* 303　乾隆通寶,寶源局　303 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋيۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

* 304　乾隆通寶,寶浙局　304 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋجې پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

* 305　乾隆通寶,寶陜局　305 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋشەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

[illegible]的庫車局紅錢

18. گۇاڭشۈي خانى كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىدا قۇيدۇرغان داچەن پۇل

光緒四年(1878)重開的庫車局，沒有完全按照過去的章程鑄錢，體例雜亂，如：(一)除按成例鑄造乾隆錢外，也鑄道光、同治後鑄錢。(二)除乾隆錢方便内地鑄局名外，光緒錢也有倣内地局名的。(三)自行創製乾隆後鑄錢背為維文"光緒"或漢文"庫局"字樣。

گۇاڭشۈيناڭ 4. يىلى (1878) ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەن كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى بۇرۇنقى قائىدە بويىچە پۇل قۇيمىغانلىقتىن، پۇل قۇيۇش تەرتىپى قالايمىقانلىشىپ كەتكەن. مەسىلەن، 1) قائىدە بويىچە چيەنلۇڭ پۇلىنى قۇيغاندىن باشقا، داۋگۇاڭ، تۇڭجى پۇللىرىنىمۇ قۇيغان. 2) چيەنلۇڭ پۇللىرى ئىچىدە ئىچكى ئۆلكىلەردىكى پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىنىڭ نامى بولغاندىن تاشقىرى، گۇاڭشۈي پۇللىرى ئىچىدىمۇ ئىچكى ئۆلكىلەردىكى پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىنىڭ نامىدىكى پۇللار بولغان. 3) ئۆز ئالدىغا ئىشلىگەن چيەنلۇڭنىڭ كېيىنكى پۇلىنىڭ ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇر يېزىقىدا «گۇاڭشۈي» ياكى خەنزۇ يېزىقىدا «كۇچار ئىدارىسى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان.

307

308

309

310

311

312

* 307 乾隆通寶，背維文"光緒"
* 308 乾隆通寶，背維文"光緒"
* 309 乾隆通寶，庫車局
* 310 乾隆通寶，庫車局
* 311 乾隆通寶，寶庫局，背漢文"庫局"
* 312 乾隆通寶，寶庫局，背漢文"庫局"

307 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دېگەن خەت يېزىلغان.
308 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى،ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دېگەن خەت يېزىلغان.
309 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
310 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
311 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دېگەن خەت يېزىلغان.
312 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دېگەن خەت يېزىلغان.

313

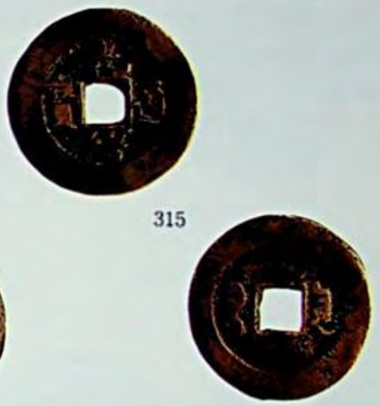

315

314

316

317

318

	313	光緖通寶,寶泉局	313 گۇاڭشۇي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
	314	光緖通寶,寶泉局	314 گۇاڭشۇي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* *	315	光緖通寶,寶泉局	315 گۇاڭشۇي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* *	316	光緖通寶,寶泉局	316 گۇاڭشۇي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى.
*	317	光緖通寶,寶庫局	317 گۇاڭشۇي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى
* *	318	光緖通寶,庫車局	318 گۇاڭشۇي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى

19. 光緒年間鑄造的帶“十”字紅錢

19. گۇاڭشۇي يىللىرىدا قۇيۇلغان «10» خەتلىك داچەن پۇللار

約自光緒初年（1875）起（當時南疆尚在阿古柏統治下），南疆維族人民為抵制通貨膨脹政策，已將折二的“當十”紅錢作為一文小平錢使用，認為紅錢上的“十”字只是官鑄好錢的標誌。以後新鑄一文小平紅錢，都要求有“十”字，已成為定例。光緒九年（1883）起，新鑄紅錢均加“當十”字樣。光緒十一年（1885）以後，又改為“庫十”、“阿十”、“新十”、“喀十”等字樣。

تەخمىنەن گۇاڭشۇينىڭ دەسلەپكى يىللىرىدىن (1875) باشلاپ (ئۇ چاغدا جەنۇبىي شىنجاڭ تېخى ياقۇپبەگنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا تۇراتتى)، جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئۇيغۇر خەلقى پۇل پاخاللىقى سىياسىتىگە قارشى تۇرۇش ئۈچۈن، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان «10 يارماق»نى 5 يارماق ئورنىدا ئىشلەتكەن. بۇ داچەندىكى «10» خېتى پەقەت ھۆكۈمەت قۇيدۇرغان پۇلنىڭ بەلگىسىدىنلا ئىبارەت دەپ قارالغان. كېيىن يېڭىدىن قۇيۇلغان ھەر بىر داچەندە «10» خېتىنىڭ بولۇشىنى تەلەپ قىلىش قائىدە بولۇپ قالغان. گۇاڭشۇينىڭ 9. يىلى (1883) دىن باشلاپ، شىنجاڭدا قۇيۇلغان داچەن پۇلنىڭ ھەممىسىگە «10 يارماقلىق» دېگەن خەت قوشۇپ يېزىلغان. گۇاڭشۇينىڭ 11. يىلى (1885) دىن كېيىن، «كۇچار 10»، «ئاقسۇ 10»، «ئۈرۈمچى 10»، «قەشقەر 10» دەپ يېزىلىدىغان بولغان.

319

320

321

322

* 319 乾隆通寶，庫車局，當十 319 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10يارماقلىق

* 320 乾隆通寶，寶庫局，庫十 320 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10

* 321 乾隆通寶，寶庫局，庫十 321 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10

322 道光通寶，庫車局，庫十 322 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10

323

325

327

324

326

331

328

329

330

332

333

	323	同治通寶,庫車局,庫十	323 تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
	324	同治通寶,庫車局,庫十	324 تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
*	325	同治通寶,庫車局,庫十	325 تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
* * *	326	同治通寶,庫車局,庫十	326 تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
	327	同治通寶,寶庫局,庫十	327 تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
	328	光緒通寶,庫車局,庫十	328 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
*	329	光緒通寶,庫車局,庫十	329 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
* *	330	光緒通寶,庫車局,庫十	330 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
	331	光緒通寶,寶庫局,庫十	331 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
	332	光緒通寶,寶庫局,庫十	332 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10
* *	333	光緒通寶,寶庫局,庫十	333 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار 10

334 335 336 337

338 339 340 341 342

* 334 乾隆通寶,阿克蘇局,當十
335 乾隆通寶,阿克蘇局,阿十
336 乾隆通寶,阿克蘇局,阿十
* * * 337 道光通寶,阿克蘇局,阿十
338 光緒通寶,阿克蘇局,阿十
339 光緒通寶,阿克蘇局,阿十
* 340 光緒通寶,阿克蘇局,阿十
* 341 光緒通寶,阿克蘇局,阿十
342 光緒通寶,阿克蘇局,阿十

334 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 10 يارماقلىق
335 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10
336 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10
337 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10
338 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10
339 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10
340 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10
341 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10
342 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئاقسۇ 10

343

344

345

346

348

349

347

	343	光緒通寶，寶新局，新十	343 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10
	344	光緒通寶，寶新局，新十	344 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10
* *	345	光緒通寶，寶新局，新十	345 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10
* *	346	光緒通寶，喀什噶爾局，喀十	346 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر 10
* *	347	光緒通寶，喀什噶爾局，喀十	347 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر 10
* * * *	348	光緒通寶，喀什噶爾局，喀十	348 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر 10
* *	349	光緒通寶，寶喀局，喀十	349 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر 10

20. 新疆建省紀念幣

20. شىنجاڭ ئۆلكىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ خاتىرە پۇلى

新疆建省工作從光緒九年(1883)開始，廢除伯克制度，委任了巡撫和布政使以下的各級官吏，至翌年(光緒十年，1884)宣布新疆巡撫和布政使人選為止，建省的整個過程始告完成。當時阿克蘇和庫車兩大鑄錢局特地鑄造了帶"九年"或"九"字的紅錢作為建省紀念幣。以後史學界討論決定以光緒十年為正式建省時間。

شىنجاڭنى ئۆلكە قىلىپ قۇرۇش خىزمىتى گۇاڭشۈينىڭ 9- يىلى (1883) دىن باشلانغان بولۇپ، بەگلىك تۈزۈمىنى بىكار قىلىپ، باش مۇپەتتىش، پەرمانبەردار ۋە ئۇنىڭدىن تۆۋەن ھەر دەرىجىلىك ئەمەلدارلارنى قويۇش بەلگىلەنگەن. 2- يىلى (گۇاڭشۈينىڭ 10- يىلى، 1884) شىنجاڭدا باش مۇپەتتىش ۋە پەرمانبەردار سايلاش ئاياقلاشقانلىقى ئېلان قىلىنىپ، ئۆلكە قۇرۇش ئىشى تاماملانغان. شۇ چاغدا، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى بىلەن كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ئۆلكە قۇرۇلغانلىقىنىڭ خاتىرە پۇلى سۈپىتىدە «9- يىل» دېگەن سۆز ياكى «9» دېگەن رەقەم يېزىلغان داچەننى قۇيغان. كېيىن تارىخچىلار مۇھاكىمە قىلىپ گۇاڭشۈينىڭ 10- يىلىنى رەسمىي ئۆلكە قۇرۇلغان يىل قىلىپ بېكىتكەن.

350

351

352

* * 350 乾隆通寶，阿克蘇局，背"九"字

* * 351 光緒通寶，庫車局，九年十

* * * 352 光緒通寶，寶庫局，九年十

350 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىگە «9» دېگەن رەقەم يېزىلغان.

351 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 9- يىل 10

352 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، 9- يىل 10

21. 委托代鑄紅錢

21. ھاۋالە قىلىپ قۇيدۇرۇلغان داچەن پۇل

新疆建省後，南疆各地紅錢短缺。自 1886 年起，庫車和阿克蘇兩局因規模較大，附近產銅較豐，承擔起代其它錢局鑄造紅錢的任務。此種委托代鑄紅錢，背面都有兩個不同的局名：滿文或滿、維文為鑄造局名，漢文穿上字為發行局名，穿下"十"字為官鑄好錢的例行標志。

شىنجاڭ ئۆلكە بولۇپ قۇرۇلغاندىن كېيىن، جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا داچەن پۇل كېمىيىپ كەتكەن. 1886- يىلدىن باشلاپ، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى بىلەن ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كۆلىمى بىر قەدەر چوڭ، ئۇز ئەتراپىدىن چىقىدىغان مىس بىر قەدەر مول بولغانلىقتىن، باشقا پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىغا ۋەكالىتەن داچەن پۇل قۇيۇش ۋەزىپىسىنى زىممىسىگە ئالغان. ھاۋالە بويىچە قۇيۇلغان بۇ پۇللارنىڭ ئارقا تەرىپىدە باشقا ئىككى ئىدارىنىڭ نامى يېزىلغان: مانجۇ يېزىقىدا ياكى مانجۇ ۋە ئۇيغۇر يېزىقلىرىدا پۇل قۇيغان ئىدارىنىڭ نامى، خەنزۇ يېزىقىدا تارقاتقۇچى ئىدارىنىڭ نامى ۋە ھۆكۈمەت پۇلىنىڭ بەلگىسىنى بىلدۈرىدىغان «10» دېگەن خەت يېزىلغان.

(一)庫車局代迪化寶新局鑄錢。

(1) كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىغا ۋەكالىتەن قۇيغان پۇلى

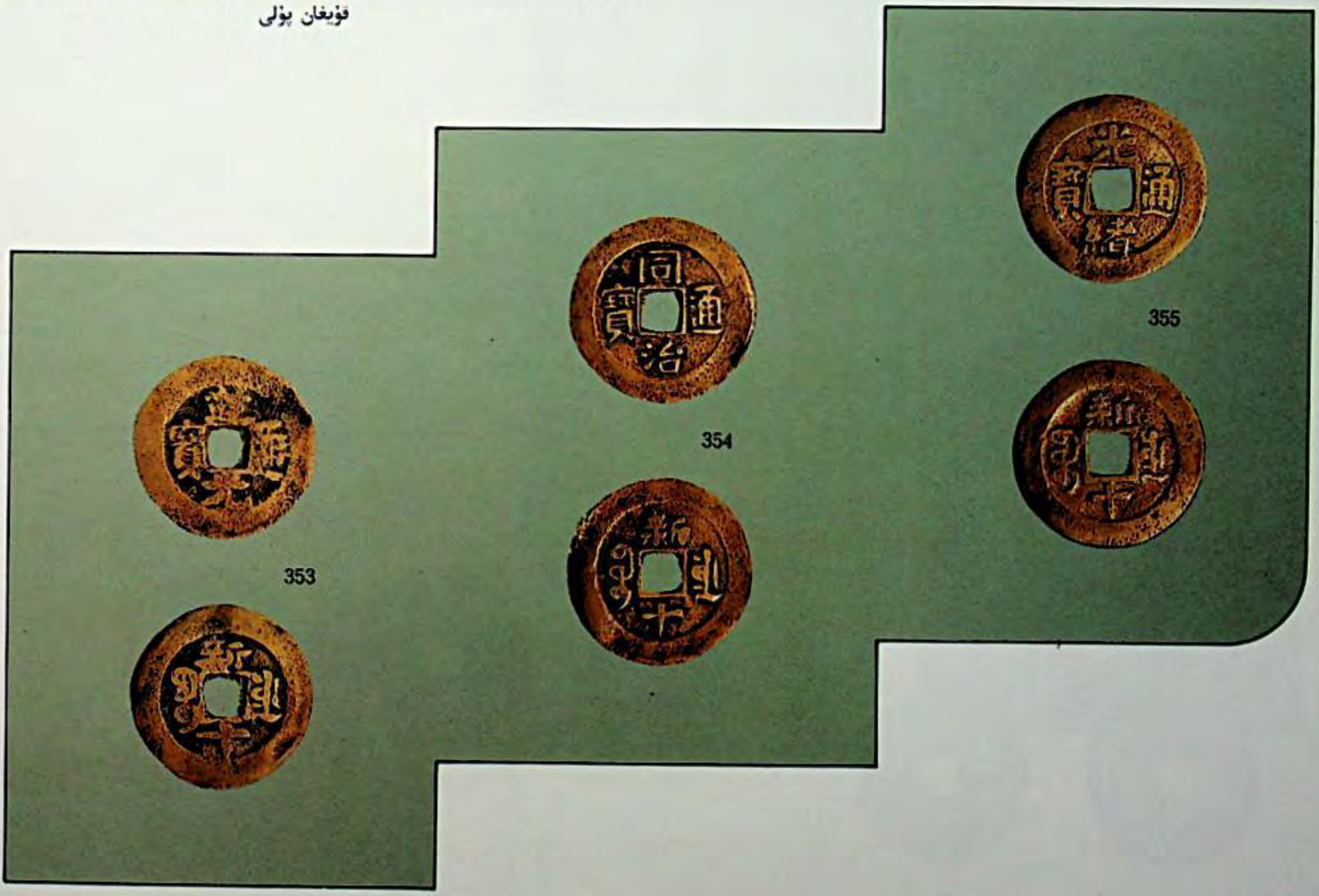

353 354 355

353 道光通寶，寶庫局，新十

354 同治通寶，寶庫局，新十

355 光緒通寶，寶庫局，新十

353 داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10

354 تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10

355 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10

(二)庫車局代喀什噶爾局鑄錢。

(2) كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىغا ۋەكالىتەن قۇيغان پۇلى

358

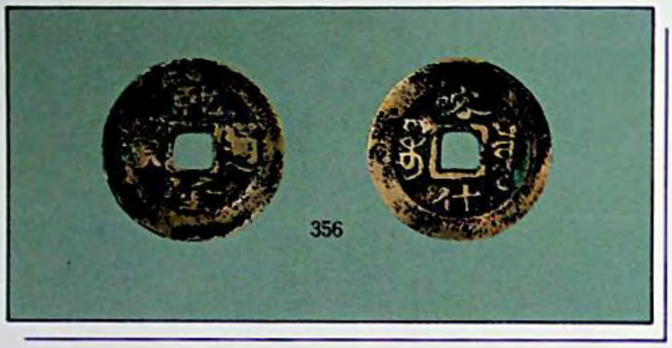

356

357

* * *	356	乾隆通寶,寶泉局,喀什	356 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر
* *	357	乾隆通寶,寶庫局,喀十	357 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر
*	358	光緒通寶,寶庫局,喀十	358 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر

(三)阿克蘇局代喀什噶爾局鑄錢。

(3) ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىغا ۋەكالىتەن قۇيغان پۇلى

360

359

*	359	乾隆通寶,阿克蘇局,喀十	359 چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر
*	360	光緒通寶,阿克蘇局,喀十	360 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، قەشقەر

22. 成套的光緒銀圓

22. گۇاڭشۇيىنىڭ بىر يۈرۈش كۈمۈش پۇلى

光緒年間，民間樂於使用外國銀圓，感到比銀塊方便。內地各省為抵制外國銀圓的流行，自1887年起紛紛自鑄龍洋。新疆亦於1889年開始鑄造銀圓。

گۇاڭشۇي يىللىرىدا خەلق كۈمۈش قۇيمىسىغا قارىغاندا ئىشلىتىشكە ئەپلىك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ، چەتئەللەرنىڭ كۈمۈش پۇلىنى ئىشلىتىشنى ياقتۇرۇپ قالغان. ئىچكى ئۆلكىلەر چەتئەل كۈمۈش پۇللىرىنىڭ كىرىشىنى توسۇش ئۈچۈن، 1887- يىلدىن باشلاپ بەس- بەس بىلەن ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇلنى قۇيغان. شىنجاڭمۇ 1889- يىلدىن باشلاپ كۈمۈش پۇل قۇيغان.

(一) 早期銀圓 (1889)

(1) دەسلەپكى كۈمۈش پۇل (1889)

款式近似內地機鑄龍洋，但係土製機器打壓，邊緣平滑，無齒紋，只迪化一地鑄造。

ئۇسلۇبى ئىچكىرىدە ماشىنىدا ئىشلەنگەن ئەجدىھار سۈرەتلىك تەڭگىنىڭكىگە ئوخشاپ كېتىدۇ. لېكىن يەرلىك ماشىنىدا سوقۇپ ئىشلەنگەن بولغاچقا، چۆرىسى تۈز، سىلىق، نەقىشسىز كەلگەن بۇ تەڭگە پەقەت ئۈرۈمچىدىلا ئىشلەنگەن.

361

362

* * * * 361 光緒銀圓五錢 361 گۇاڭشۇينىڭ 5 مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى

* * * * 362 光緒銀圓三錢 362 گۇاڭشۇينىڭ 3 مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى

（二）中期銀圓（1892—1907）

(2) ئوتتۇرا مەزگىللەردىكى كۈمۈش تەڭگە (1892 — 1907)

為土法機器打壓的成套銀圓，邊緣倣外國銀圓有一圈齒紋，背面為阿拉伯風格的圖案。首先在喀什創製，隨後阿克蘇、迪化兩地先後倣造。

يەرلىك ئۇسۇلدا ماشىنىدا سوقۇلغان بۇ بىر يۈرۈش كۈمۈش تەڭگىنىڭ چۆرىسىگە چەتئەل تەڭگىلىرىنىڭكىگە ئوخشاش چىش چىقىرىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئەرەب ئۇسلۇبىدا گۈل چىقىرىلغان. ئاۋۋال قەشقەردە ئىشلەنگەن، ئارقىدىنلا ئاقسۇ ۋە ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن.

（1）喀什造 (1) قەشقەردە ئىشلەنگىنى

363 光緒銀圓伍錢，背維文"喀什造"
364 光緒銀圓叁錢，背維文"喀什造"
* * 365 光緒銀圓壹錢，背維文"喀什造"

363 گۇاڭشۈيىنلىك 5 مىسقال كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە «5 مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.
364 گۇاڭشۈيىنلىك ئۈچ مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە «ئۈچ مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.
365 گۇاڭشۈيىنلىك بىر مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە «بىر مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.

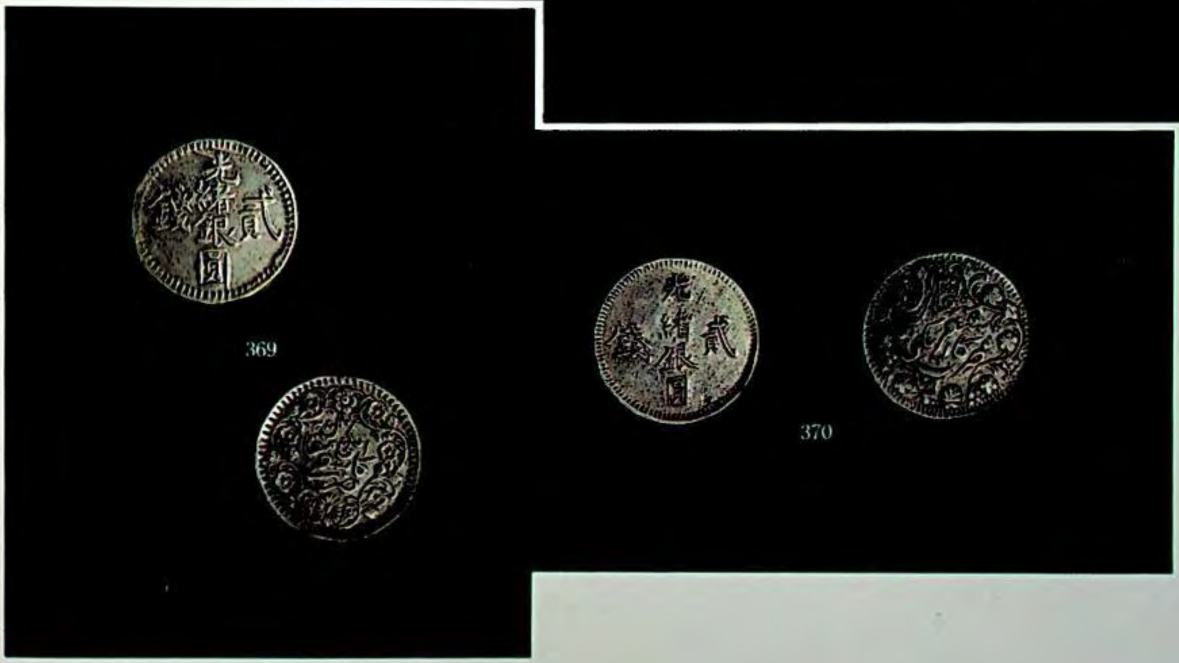

* * 366 光緒銀圓，背維文"喀什造，壹錢"

* * 367 光緒銀圓，背漢文"壹錢"，維文"喀什造"

* * 368 光緒銀圓，背漢文"壹錢"，維文"喀什造"

369 光緒銀圓貳錢，背維文"喀什造"

* * 370 光緒銀圓貳錢，背維文"喀什造"

366 گۇاڭشۈيىنلاڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە «بىر مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.

367 گۇاڭشۈيىنلاڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا خەنزۇچە «بىر مىسقال»، ئۇيغۇرچە «بىر مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.

368 گۇاڭشۈيىنلاڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا خەنزۇچە «بىر مىسقال»، ئۇيغۇرچە «بىر مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.

369 گۇاڭشۈيىنلاڭ ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە «ئىككى مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.

370 گۇاڭشۈيىنلاڭ ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە «ئىككى مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان.

371 喀什，光緒銀圓，伍錢
372 喀什，光緒銀圓，叁錢
373 喀什，光緒銀圓，貳錢
** 374 喀什，光緒銀圓，壹錢
*** 375 私鑄喀什光緒銀圓，伍錢

371 قەشقەر، گۇاڭشۈيىنلاڭ كۈمۈش تەڭگىسى، بەش مىسقال
372 قەشقەر، گۇاڭشۈيىنلاڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئۈچ مىسقال
373 قەشقەر، گۇاڭشۈيىنلاڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئىككى مىسقال
374 قەشقەر، گۇاڭشۈيىنلاڭ كۈمۈش تەڭگىسى، بىر مىسقال
375 گۇاڭشۈيىنلاڭ قەشقەردە شەخسلەر ئىشلىگەن كۈمۈش تەڭگىسى 5 مىسقال

376

377

378

379

376 喀造,光緒銀圓,伍錢 376 گۇاڭشۈيىنلۇق قەشقەردە ئىشلەنگەن كۈمۈش تەڭگىسى، بەش مىسقال
377 喀造,光緒銀圓,叁錢 377 گۇاڭشۈيىنلۇق قەشقەردە ئىشلەنگەن كۈمۈش تەڭگىسى، ئۈچ مىسقال
* * 378 喀造,光緒銀圓,貳錢 378 گۇاڭشۈيىنلۇق قەشقەردە ئىشلەنگەن كۈمۈش تەڭگىسى، ئىككى مىسقال
* * 379 喀什壹錢 Kashgar, 379 قەشقەر، بىر مىسقال.

(2)阿克蘇造

2) ئاقسۇدا ئىشلەنگىنى

380

381

382

383

384

380 ئاقسۇ، گۇاڭشۇيىنلىك كۈمۈش تەڭگىسى، ئىككى مىسقال
381 ئاقسۇ، گۇاڭشۇيىنلىك كۈمۈش تەڭگىسى، ئۈچ مىسقال
382 ئاقسۇ، گۇاڭشۇيىنلىك كۈمۈش تەڭگىسى، بەش مىسقال
383 ئاقسۇ، گۇاڭشۇيىنلىك كۈمۈش تەڭگىسى،بەش مىسقال
384 ئاقسۇ، گۇاڭشۇيىنلىك كۈمۈش تەڭگىسى، بەش مىسقال

- * * 380 阿城，光緒銀元，二錢
- * * 381 阿城，光緒銀元，三錢
- * 382 阿城，光緒銀元，伍錢
- * 383 阿城，光緒銀元，伍錢
- * * * 384 阿城，光緒銀元，伍錢

(3)迪化造

3) ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگىنى

385

386

388

387

389

390

385 ئۈرۈمچى، گۇاڭشۈيىنلىق كۈمۈش تەڭگىسى، بەش مىسقال
386 ئۈرۈمچى، گۇاڭشۈيىنلىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئۈچ مىسقال
387 ئۈرۈمچى، گۇاڭشۈيىنلىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئىككى مىسقال
388 ئۈرۈمچى، گۇاڭشۈيىنلىق كۈمۈش تەڭگىسى ، ئىككى مىسقال
389 ئۈرۈمچى، گۇاڭشۈيىنلىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئۈچ مىسقال
390 ئۈرۈمچى، گۇاڭشۈيىنلىق كۈمۈش تەڭگىسى ، بەش مىسقال

385 迪化, 光緒銀圓, 五錢
386 迪化, 光緒銀圓, 三錢
387 迪化, 光緒銀圓, 二錢
388 迪化, 光緒銀圓, 貳錢
389 迪化, 光緒銀圓, 叁錢
390 迪化, 光緒銀圓, 伍錢

(三)晚期銀圓(1905—1910)

(3) ئاخىرقى مەزگىلدىكى كۈمۈش تەڭگە (1905 — 1910)

土法機器打壓,邊緣有一圈齒紋,正、背面圖文均倣照內地龍洋,唯正面加鐫維文。幣名有光緒元寶和大清銀幣兩種,均在喀什鑄造。

يەرلىك ماشىنىدا سوقۇلغان بولۇپ، چۆرىسىگە چىش چىقىرىلغان. ئالدى، كەينى تەرىپىدىكى سۈرەت ئۇسلۇبى ئىچكىرىدە ئىشلەنگەن ئەجدىھار سۈرەتلىك تەڭگىنىڭكىگە ئوخشىتىلغان، پەقەت ئالدى تەرىپىگە ئۇيغۇرچە خەت قوشۇپ بېزىلگەن. پۇلنىڭ ئىسمى «گۇاڭشۈي يۈەنباۋ» ۋە «داچىڭ كۈمۈش پۇلى» دەپ ئىككى خىل ئاتالغان. ئىككىلىسى قەشقەردە ئىشلەنگەن.

(1)光緒元寶

1) گۇاڭشۈينىڭ يۈەنباۋ تەڭگىسى

391

392

393

394

391 光緒元寶,喀什,伍錢 391 گۇاڭشۈيلىك يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال
392 光緒元寶,喀什,伍錢 392 گۇاڭشۈيلىك يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال
393 光緒元寶,喀什,伍錢 393 گۇاڭشۈيلىك يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال
394 光緒元寶,喀什,伍錢 394 گۇاڭشۈيلىك يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال

	395	光緒元寶，喀什，伍錢	395 گۇاڭشۈيسلىق يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال
	396	光緒元寶，喀什，伍錢	396 گۇاڭشۈيسلىق يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال
	397	光緒元寶，喀什，伍錢	397 گۇاڭشۈيسلىق يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال
* *	398	光緒元寶，喀什，叁錢	398 گۇاڭشۈيسلىق يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، ئۈچ مىسقال
* *	399	光緒元寶，喀什，三錢	399 گۇاڭشۈيسلىق يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، ئۈچ مىسقال
* *	400	光緒元寶，喀什，二錢	400 گۇاڭشۈيسلىق يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، ئىككى مىسقال
* * *	401	壹錢，維文"喀什造"	401 بىر مىسقاللىق كۈمۈش پۇل، ئۇيغۇرچە «بىر مىسقال، قەشقەر» دەپ يېزىلغان.

395

396

397

398

399

401

400

(2)大清銀幣

⑵ داچىڭ كۈمۈش پۇلى

402

403

404

402 داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەر، خۇنەن ئۆلچىمى بىر سەر

403 داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەر، خۇنەن ئۆلچىمى بەش مىسقال

404 داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەر، خۇنەن ئۆلچىمى بەش مىسقال

402 大清銀幣，喀什，湘平壹兩

403 大清銀幣，喀什，湘平伍錢

404 大清銀幣，喀什，湘平伍錢

405

406

407

408

405 داچىلاق كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، خۇنەن ئۆلچىمى، بەش مىسقال
406 داچىلاق كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، خۇنەن ئۆلچىمى، بەش مىسقال
407 شەخسلەر ئىشلىگەن داچىلاق كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، خۇنەن ئۆلچىمى، بەش مىسقال
408 داچىلاق كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، خۇنەن ئۆلچىمى، ئىككى مىسقال

405 大清銀幣，喀什造，湘平五錢
406 大清銀幣，喀什造，湘平五錢
* * * 407 私鑄大清銀幣，喀什造，湘平五錢
* * 408 大清銀幣，喀什造，湘平二錢

23. 干支紀年紅錢

23. بۇرج، مۇچەل خاتىرىلەنگەن داچەن پۇللار

光緒末年，庫車局受迪化寶新局委托代鑄"新十"錢，正面漢文不用通寶式錢幣的傳統格式，而改用干支紀年（丁未、戊申），這在清代錢制上是一種創新，惜製作窳劣，又不能避免虧賠，不久即告停鑄。

گۇاڭشۇينىڭ ئاخىرقى يىللىرى كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسى بويىچە «ئۈرۈمچى 10» داچەن پۇلنى قۇيغان. پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىگە خەنزۇ يېزىقىنىڭ ئۇگباۋ پۇلدىكى ئەنئەنىۋى شەكلى ئىشلىتىلمەي، بۇرج، مۇچەل خاتىرە يىلى (دىڭۋېي يىلى، ۋۇشېن يىلى) يېزىلغان. بۇ — چىڭ سۇلالىسىنىڭ پۇل قۇيمىچىلىقىدىكى بىر يېڭىلىق. لېكىن بۇ پۇلنىڭ ياسىلىشى ناچار بولغانلىقى ھەم زىيان كۆرۈلگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇزاققا بارماي قۇيۇشتىن توختىتىلغان.

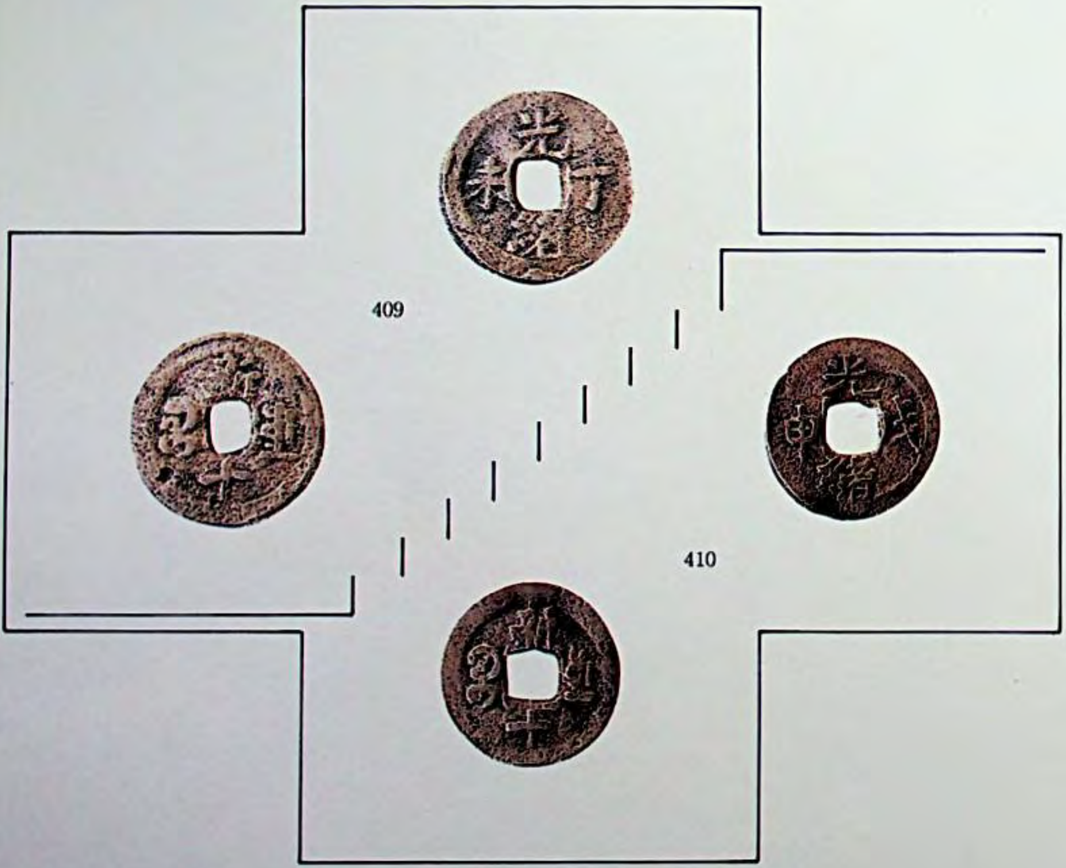

* 409 光緒丁未，寶庫局，新十 — 409 گۇاڭشۇينىڭ دىڭۋېي يىلى پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10
* 410 光緒戊申，寶庫局，新十 — 410 گۇاڭشۇينىڭ ۋۇشېن يىلى پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10

24. 晚清機鑄錢幣

24. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدە ماشىنىدا قۇيۇلغان پۇللار

光緒三十三年(1907)新疆藩司王樹楠在迪化城外水磨溝機器局(兵工廠)內籌設銀圓局,開始機鑄金銀幣,隨後又以鑄機鑄紅錢和銅元。新疆境內真正屬於機鑄錢幣的廠局,只此一處。其機器的衝壓力不足,以致幣面凸出甚淺,容易磨平。

گۇاڭشۈيىنىڭ 33. يىلى(1907) شىنجاڭنىڭ مالىيە مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى ۋاڭ شۈنەن ئۈرۈمچى شەھىرىنىڭ سىرتىدىكى شىمگو ماشىنسازلىق ئىدارىسى (ھەربىي سانائەت زاۋۇتى) دا كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنى تەسىس قىلىپ، ئالتۇن، كۈمۈش پۇل قۇيدۇرغان، ئارقىدىنلا يەنە داچەن ۋە مىس پۇل قۇيدۇرغان. شۇ چاغدا شىنجاڭدا ماشىنىدا پۇل قۇيغان مۇشۇ بىرلا زاۋۇت بولغان. زاۋۇتنىڭ پۇل سوقۇش ماشىنىسىنىڭ كۈچى ئاجىز بولغانلىقتىن، پۇلنىڭ يۈزى ئىگىز- پەس چىقىپ، ئاسانلا ئۇپرايدىغان بولۇپ قالغان.

(一)機鑄金幣—餉金一錢、二錢

(1) ماشىنىدا قۇيۇلغان ئالتۇن پۇل— بىر مىسقاللىق، ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات ئالتۇن پۇلى

新疆藩司當時庫存砂金甚豐,售換不易,因鑄作金幣,易於周轉行使。此種金幣"只作通用之品,不作制幣"。有一錢、二錢兩種,每錢抵紋銀3兩。但發行後因金價上漲,多被商人兑去,很少流通,不久即停鑄。

شىنجاڭ مالىيە مەھكىمىسىنىڭ شۇ چاغدا خەزىنىدە ئۇرغۇن كېپەك ئالتۇنى بولۇپ، ئۇنى سېتىماق تەس بولغان. ئالتۇن پۇل قۇيسا ئاسان ئوبوروت قىلىنىدىغانلىقى ئۈچۈن، بىر مىسقاللىق، ئىككى مىسقاللىق ئىككى خىل ئالتۇن پۇل قۇيغان. بۇ خىل ئالتۇن پۇل «پەقەت ھەممىگە ئاقىدىغان بۇيۇم قىلىنىپ، ئۆلچەملىك پۇل قىلىنمىغان». ئۇنىڭ بىر مىسقىلى ئۈچ سەر ساپ كۈمۈشكە باراۋەر قىلىنغان. لېكىن تارقىتىلغاندىن كېيىن ئالتۇننىڭ باھاسى ئۆرلەپ كەتكەنلىكتىن، تولىسىنى سودىگەرلەر ئالماشتۇرۇۋېلىپ، ناھايىتى ئاز قىسمى ئوبوروت قىلىنغان، ئۇزاق ئۆتمەي قۇيۇش توختىتىلغان.

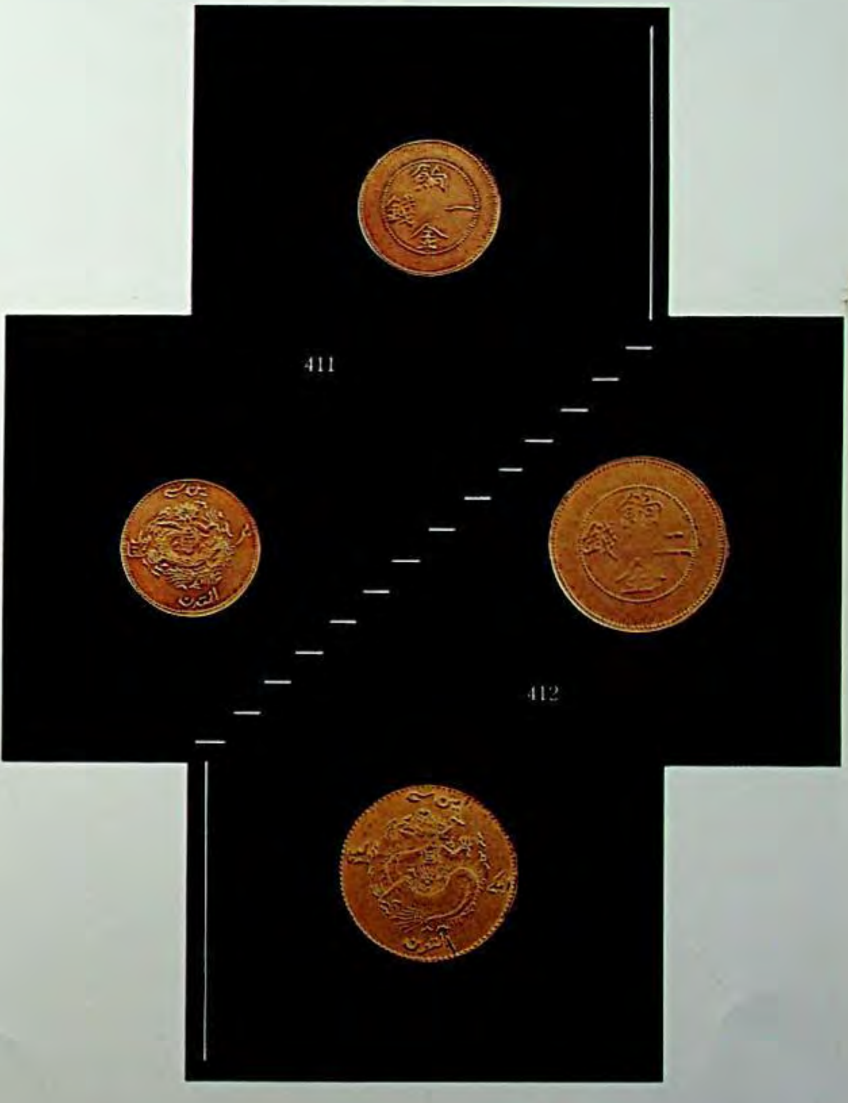

411

412

* * * * 411 餉金一錢 411 بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات ئالتۇن پۇلى
* * * * 412 餉金二錢 412 ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات ئالتۇن پۇلى

(二)機鑄銀幣—餉銀銀幣

(2) ماشىندا قۇيۇلغان كۈمۈش پۇل— ھەربىي تەمـ
ـنات كۈمۈش پۇل:

新疆係我國西北邊境省份，清代駐防軍隊較多，鑄造銀幣主要用於發餉，兼顧市面流通，故名“餉銀”。此種銀圓為系列幣，有五種面值，鑄額甚多，版式龐雜。

شىنجاڭ دۆلىتىمىزنىڭ غەربىي شىمال چېگرىسىدىكى ئۆلكە بولغانلىقتىن، چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە بۇ يەردە تۇرغۇزۇلغان مۇداپىئە قوشۇنى خېلى كۆپ بولغان ۋە قۇيۇلغان كۈمۈش پۇللار ئاساسەن ئەسكەرلەرگە مائاش قىلىپ تارقىتىلغان، بازار ئوبوروتىغىمۇ بېرىلگەن. شۇڭا ئۇ «ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى» دەپ ئاتالغان. بۇ خىل پۇل بىر يۈرۈش بولۇپ، قىممىتى بەش خىل بولغان ۋە ناھايىتى كۆپ قۇيۇلغان، بۇ پۇلنىڭ تۈرىمۇ كۆپ بولغان.

413

414

416

415

417

*	413	餉銀一兩	413 بىر سەرلىك ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
	414	餉銀五錢	414 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* * *	415	餉銀四錢	415 تۆت مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* *	416	餉銀二錢	416 ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* *	417	餉銀一錢	417 بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى

418

420

419

421

* * * *	418	餉銀五錢	418 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* * *	419	餉銀五錢	419 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
*	420	餉銀一兩	420 بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* *	421	餉銀一錢	421 بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى

422

426

427

423

428

429

424

425

* * *	422	餉銀一兩	422 بىر سەرلىك ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* * *	423	餉銀五錢	423 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* * *	424	餉銀二錢	424 ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
* * *	425	餉銀一錢	425 بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
	426	餉銀五錢	426 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
*	427	餉銀五錢	427 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
	428	餉銀五錢	428 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى
*	429	餉銀五錢	429 بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى

430

431

* * 430 餉銀二錢 430 ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى

* * 431 餉銀二錢 431 ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى

(三)機鑄紅錢—光緒通寶

(3) ماشىنىدا قۇيۇلغان داچەن— گۇاڭشۈينىڭ تۇڭباۋ پۇلى

係一文小平紅錢。當時銅價高漲，試鑄一批後，仍不免虧賠，遂即停鑄。

بۇ— قىممىتى كىچىك داچەن پۇل. ئەينى ۋاقىتتا مىسنىڭ باھاسى ئۆرلەپ كەتكەنلىكتىن، سىناق تەرىقىسىدە بىر تۈركۈم پۇل قۇيۇلغاندىن كېيىن، زىيان كۆرۈلگەچكە قۇيۇش توختىتىلغان.

432

* * * * 432 機鑄光緒通寶，寶源局，新十

432 ماشىنىدا قۇيۇلغان گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، باۋيۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، ئۈرۈمچى 10

(四)機鑄銅元—光緒元寶

(4) ماشىنىدا قۇيۇلغان تومپۇر پۇل— گۇاڭشۈينىڭ يۈەنباۋ پۇلى

幣名倣內地光緒元寶銅元，面鑄“市銀一分五厘”，與銀兩制度挂鈎，每 100 枚抵白銀 1 兩 5 錢（湘平），每枚合紅錢 6 文，在和紅錢混合使用時換算很不方便。試鑄一批後，遂即停鑄。

پۇلنىڭ ئىسمى ئىچكىرىنىڭكىگە ئوخشاش گۇاڭشۈي يۈەنباۋ بولۇپ، يۈزىگە «بىر پۇڭ بەش لى كۈمۈش» دەپ يېزىلىپ، كۈمۈشنىڭ سەرلىك ئۆلچەم تۈزۈمى قوللىنىلغان. بۇ پۇلنىڭ ھەر 100 دانىسى بىر سەر بەش مىسقال ئاق كۈمۈشكە (شياڭپىڭ ئۆلچىمىدە)، بىر دانىسى ئالتە داچەنگە سوندۇرۇلغان. داچەن بىلەن بىللە خەجلەنگەندە، سوندۇرۇپ ھېسابلاش قىيىن بولغانلىقتىن، سىناق تەرىقىسىدە بىر تۈركۈم قۇيۇلغاندىن كېيىن، قۇيۇش توختىتىلغان.

433

* * * 433 光緒元寶，新省，市銀一分五厘

433 گۇاڭشۈي يۈەنباۋ پۇلى، شىنجاڭ ئۆلكىسى بازار ئۆلچىمىدە بىر پۇڭ بەش لى كۈمۈش

叁、宣統年間的鑄幣

25. شۈەنتۇڭ يىللىرىدا قۇيۇلغان پۇللار

(一)最後的紅錢—宣統通寶

(1) ئەڭ ئاخىرقى داچىن پۇل— شۈەنتۇڭ تۇڭباۋ پۇلى

光緒末年，因銅價高昂，鑄錢無利可圖，反致虧賠，新疆各鑄局均先後停歇。宣統登基(1909)，為裝潢門面，由最後歇業的庫車局委托烏什(曾在乾隆年間鑄過紅錢)臨時開爐，代鑄一批宣統紅錢。當時銅元已在新疆開始流行，此為最後的一種新鑄紅錢，工藝粗糙窳劣，因鑄量甚少，轉覺名貴。

شىنجاڭدا 1890- يىللىرى ئەتراپىدا جەنۇبىي ۋە شىمالىي شىنجاڭدىكى ھەرقايسى پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرى ئۆز ئالدىغا قەغەز پۇل بېسىپ تارقاتقان. بۇ پۇل ئالماشتۇرۇش چېكى خاراكتېرىدە بولۇپ، قوپال، سۈپەتسىز بېسىلغان ۋە پەقەت ئۆز تەۋەسىدىلا ئوبوروت قىلىنغان. گۇاڭشۈينىڭ 34- يىلى (ۋۇشېن يىلى، 1908- يىل) ئۈرۈمچى باش پۇل قۇيۇش ئىدارىسى تارقاتقان چوڭ تىپتىكى ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇللا شاڭخەيگە ھاۋالە قىلىپ باستۇرۇلغان. ئۇ سۈرەت نۇسخىلىرى نەپىس ئىشلەنگەن ۋە سۈپەتلىك قەغەزگە بېسىلغان بولۇپ، ئۇزلۇكسىز ئوبوروت قىلىنغان. بۇ پۇلنىڭ ئىناۋىتى ئۈستۈن بولۇپ، ئاۋام خەلقنىڭ قارشى ئېلىشىغا ئېرىشكەن. ئۇ جەمئىي بىر مىليون سەر تارقىتىلىپ، ئوبوروت جەريانىدا باشقا ھۆكۈمەت پۇلى ۋە شەخسىي سودىگەرلەر ئىشلىگەن پۇللارنىڭ ئورنىنى ئىگىلىگەن. كىچىك تىپتىكى ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل بولسا مىنگونىڭ بىرىنچى يىلى (چىڭ ھۆكۈمىتىنىڭ باش مۇپەتتىشى ئىبخى تەختتىن چۈشمىگەن چاغدا) ئۈرۈمچىنىڭ ئۆزىدىلا ئۆرنەك قىلىپ بېسىلغان. ئۇنىڭ قەغىزى كىچىكرەك بولۇپ بېسىلىشى ئازا سىپتە چىقمىغان. بۇ پۇل جەمئىي 267 مىڭ 200 سەر تارقىتىلغان.

435

434

** 434 宣統通寶，烏什局，庫十 10 434 شۈەنتۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۇچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار

*** 435 宣統通寶，烏什局，庫十 10 435 شۈەنتۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۇچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى، كۇچار

(二)"宣統元寶"銅元

(2) «شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ» مىس پۇلى

宣統元寶為首鑄的正式新疆銅元，開鑄於光緒三十四年(1908)十二月，機鑄。其特點是：(1)當時内地各省銅元均已改名為大清銅幣，獨有新疆名為宣統元寶。(2)新疆銅元標明當紅錢十文，與紅錢制度挂鈎，只限在新疆流通。

شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى تۇنجى قېتىم قۇيۇلغان شىنجاڭنىڭ رەسمىي مىس پۇلى بولۇپ، گۇاڭشۈينىڭ 34- يىلى (1908) 12- ئايدىن باشلاپ ماشىنىدا قۇيۇلغان. ئۇنىڭ ئالاھىدىلىكى شۇكى، (1) شۇ چاغدا ئىچكىرىدىكى ئۆلكىلەر مەزكۇر مىس پۇلنى بىردەك داچىڭ مىس پۇلى دەپ ئۆزگەرتىپ ئاتايدىغان بولغان، يالغۇز شىنجاڭدىلا شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ دەپ ئاتالغان. (2) شىنجاڭ مىس پۇلى 10 داچەنگە باراۋەر قىلىنىپ، داچەن پۇل تۈزۈمى قوللىنىلغان، پەقەت شىنجاڭدىلا ئوبوروت قىلىنغان.

436

437

438

439

436　宣統元寶　شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى 436

437　宣統元寶　شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى 437

438　宣統元寶　شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى 438

439　宣統元寶　شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى 439

(三)宣統年間的銀圓

宣統年間除迪化銀圓局機鑄的餉銀系列幣外，喀什亦廣鑄銀圓，名稱有宣統銀幣、宣統圓寶、餉銀、銀圓等，其特點是：(1)主要鑄造五錢銀圓，因其使用最多，需要量大。也新鑄少量的二錢、三錢小銀圓，但均不是系列幣。(2)仍用土法機器打壓，不是正式機鑄。

(3) شۈەنتۇڭ يىللىرىدىكى كۈمۈش تەڭگە

شۈەنتۇڭ يىللىرىدا ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ماشىنىدا بىر يۈرۈش كۈمۈش تەڭگە قۇيغاندىن باشقا، قەشقەردىمۇ ئۇرغۇن كۈمۈش تەڭگە قۇيغان. بۇ پۇللار شۈەنتۇڭ كۈمۈش پۇلى، شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ، ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، كۈمۈش تەڭگە دەپ ئاتالغان. ئۇنىڭ ئالاھىدىلىكى شۇكى: (1) ئۇ ئاساسەن بەش مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگە بولۇپ، ئىشلىتىلىشى بەكمۇ كۆپ بولغانلىقتىن، ئۇنىڭغا ئېھتىياج زور بولغان. شىنجاڭدا ئاز مىقداردا ئىككى مىسقاللىق، ئۈچ مىسقاللىق كىچىك تەڭگىلەرمۇ قۇيۇلغان، لېكىن بۇ پۇللار بىر يۈرۈش ئەمەس ئىدى. (2) رەسمىي ماشىنىدا قۇيۇلغان بولماستىن، يەرلىك ماشىنىدا سوقۇلغان.

440 441 442

••• 440 銀圓叁錢 — 440 ئۈچ مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگە

•• 441 銀圓二錢 — 441 ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگە

••• 442 銀圓二錢 — 442 ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگە

443

444

445

443 喀什餉銀五錢
* 444 喀什餉銀五錢
* * 445 喀什餉銀五錢

443 قەشقەر بەش مسقاللىق ھەربىي تەمنات كۈمۈش پۇلى
444 قەشقەر بەش مسقاللىق ھەربىي تەمنات كۈمۈش پۇلى
445 قەشقەر بەش مسقاللىق ھەربىي تەمنات كۈمۈش پۇلى

446

447

448

449

446 宣統銀幣,五錢,喀什造
* * 447 宣統元寶,伍錢,喀什造
* * 448 宣統元寶,伍錢,喀什造
449 宣統元寶,伍錢,喀什

446 شۈەنتۇڭ كۈمۈش پۇلى، بەش مىسقال ، قەشقەردە ئىشلەنگەن.
447 شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، بەش مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن.
448 شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، بەش مىسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن.
449 شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، بەش مىسقال، قەشقەر

450

451

452

453

* *	450	宣統元寶,五錢,喀什	450 شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، بەش مىسقال، قەشقەر
	451	宣統元寶,五錢,喀什	451 شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، بەش مىسقال، قەشقەر
*	452	宣統元寶,五錢,喀什	452 شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، بەش مىسقال، قەشقەر
* * *	453	宣統元寶,五錢,喀什	453 شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، بەش مىسقال، قەشقەر

26. 晚清紙幣

26. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى دەۋرىدىكى قەغەز پۇل

(一)老龍票

(1) ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل

新疆在 1890 年前後南北疆各官錢局多自行印發紙幣，屬兑換券性質，印製粗劣，只流通於本道屬轄内。只有光緒三十四年(戊申年，1908 年)迪化官錢總局發行的大型老龍票，係委托上海印製，圖案精美，紙質亦好，通行全省，信用卓著，為民衆所樂用，共發行 100 萬兩，在流通中取代了其他官帖和私商錢票。小型老龍票係民國元年(時清巡撫尚未下臺)迪化當地倣印，紙型較小，印製不精，共發行 267，200 兩。

گۇاڭشۈينىڭ ئاخىرقى يىللىرى مىنىڭ نەرقى ناھايىتى يۇقىرى بولۇپ، پۇل قويۇشتا پايدا بولماي، ئەكسىچە زىيان كۆرۈلگەنلىكتىن، شىنجاڭ دىكى ھەرقايسى پۇل قويۇش ئىدارىلىرى ئىلگىرى-كېيىن ئىشتىن توختىغان. شۇمتۇڭ خانى تەختكە چىققاندىن كېيىن (1909)، ئۆزىنى بىزەپ كۆرسىتىش ئۈچۈن، ئەلا ئاخىرىدا ئىشتىن توختىغان كۆچار پۇل قويۇش ئىدارىسىدىن ئۆچتۆرپانغا (چيەنلۇڭ يىللىرىدا داچەن پۇل قويغان) دەماللىققا ئىش باشلاپ، بىر تۈركۈم شۇمتۇڭ داچەن پۇلنى قويۇشنى ھاۋالە قىلغان. ئۇ چاغدا مىس پۇل شىنجاڭدا ئېقىشقا باشلىغان. ئەلا ئاخىرقى قېتىم قويۇلغان بۇ داچەن پۇل ناھايىتى قوپال، سۈپەتسىز قويۇلغان بولسىمۇ سانى بەكمۇ ئاز بولغانلىقتىن، ئەتىۋارلىق پۇل بولۇپ قالغان.

454 260×130

* * * 454 老龍票(大型) (چوڭ تىپى) 454 ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل

455

200×105

[附]私商錢票

[قوشۇمچە] شەخسىي سودىگەرلەر ئىشلىگەن پۇل

455 ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل (كىچىك تىپى)
456 ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن، گۇڭجۈيچېڭ ماگىزىنى تارقاتقان پۇل (نۇسخىسى)

456

220×115

* * * * 455 老龍票(小型)
* * * * 456 迪化公聚成商號錢票(票樣)

(二)伊帖及銅牌代幣

(2) ئىلى پۇلى ۋە پۇل ئورنىدىكى مىس قۇيما

清代新疆建省時，伊犁地區由伊犁將軍代管，不歸新疆巡撫節制，市面通行制錢。伊犁官錢局發行的紙幣俗名伊帖，以制錢為單位。宣統元年發行的伊帖係北京印製，甚精美，每張面值制錢 1 千文，合銀 1 兩，只限在伊犁一府兩縣流通。又曾發行一種黄銅質的銅牌，正背面分别鐫刻"官錢總局"和"壹錢"字樣，合制錢 100 文，係代幣性質。

چىڭ سۇلالىسى شىنجاڭنى ئۆلكە قىلىپ قۇرغاندا، ئىلى رايونىنى ئىلى جياڭجۇنى ۋەكالىتەن ئىدارە قىلغان بولۇپ، شىنجاڭنىڭ باش مۇپەتتىشىنىڭ كونتروللۇقىغا ئۆتمىگەن، بازاردا يارماق پۇل خەجلەنگەن. ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى تارقاتقان قەغەز پۇل ئاددىلا ئىلى پۇلى دەپ ئاتىلىپ، يارماق پۇل بىرلىك قىلىنغان. شۈەنتۇڭنىڭ 1. يىلى تارقىتىلغان ئىلى پۇلى بېيجىڭدا بېسىلغاچقا، ناھايىتى نەپىس ئىشلەنگەن، ئۇنىڭ ھەر بىر دانىسىنىڭ قىممىتى 1000 داچەنلىك بولۇپ، بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان ۋە پەقەت بىر ئىلى مەھكىمىسى، ئىككى ناھىيىدىلا ئوبوروت قىلىنغان. يەنە بىر خىل سېرىق مىستىن ئىشلەنگەن مىس قۇيما تارقىتىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئالدى، كەينىگە ئايرىم- ئايرىم «پۇل قۇيۇش باش ئىدارىسى» ۋە «بىر مىسقال» دېگەن خەتلەر ئويۇلغان، ئۇ 100 يارماققا سۇندۇرۇلغان ھەم ۋەكالەت پۇل خاراكتېرىدە خەجلەنگەن.

457 186×110

458

* * * * 457 伊帖制錢壹千文

* * * 458 伊犁官錢總局壹錢銅牌

457 ئىلى پۇلى، 1000 داچەنلىك

458 ئىلى پۇل قۇيۇش باش ئىدارىسىنىڭ بىر مىسقاللىق مىس قۇيمىسى

下 編

民國時期

（公元1912年——公元1949年）

ئۈچىنچى قىسمى

مىنگو دەۋرى(1912- يىلىدىن 1949- يىلىغىچە)

1. 民國前期新疆的貨幣制度

1. مىنگونىڭ دەسلەپكى دەۋرىدىكى شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمى

新疆在民國前期（1912—1938）由於軍閥割據，閉關自守，在貨幣制度上繼續沿用清代紅錢（包括與紅錢挂鈎的銅元）和天罡銀圓的平行本位制，發行紙幣作為它們的兑换券。因此新疆銅元（當紅錢十文）與内地銅元（當制錢十文）大小不同，價值不同；新疆天罡銀圓（以湘平兩、錢為單位）與内地銀圓（以元、角為單位）重量不同，價值亦不同。

مىنگونىڭ دەسلەپكى دەۋرىدە (1912 — 1938) مىلىتارىستلار بۆلۈنمە ھاكىمىيەت قۇرۇپ بېكىنمىچىلىك قىلغانلىقتىن، شىنجاڭ چىڭ سۇلالىسىنىڭ داچەن پۇلى (داچەن بىلەن مۇناسىۋەتلىك مىس پۇلنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)، بىلەن كۈمۈش تەڭگە تەڭ بىرلىك قىلىنغان پۇل تۈزۈمىنى داۋاملىق قوللانغان، بۇ پۇللارنىڭ ئالماشتۇرۇش چېكى سۈپىتىدە قەغەز پۇل تارقاتقان. شۇنىڭ ئۈچۈن، شىنجاڭنىڭ مىس پۇلى (10داچەنگە باراۋەر) بىلەن ئىچكىرىنىڭ مىس پۇلى (10يارماققا باراۋەر) نىڭ چوڭ- كىچىكلىكى ۋە قىممىتى ئوخشاش بولمىغان، شىنجاڭنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى (خۇنەن ئۆلچىمىدىكى سەر، مىسقال بىرلىك قىلىنغان) بىلەن ئىچكىرىنىڭ كۈمۈش تەڭگىسىنىڭ (يۈەن، موچەن بىرلىك قىلىنغان) ئېغىرلىقى ئوخشاش بولمىغان، قىممىتىمۇ ئوخشاش بولمىغان.

新疆銀圓、銅元與内地銀圓、銅元比較圖

شىنجاڭنىڭ تەڭگىسى، مىس پۇلى بىلەن ئىچكىرىنىڭ تەڭگىسى، مىس پۇلىنىڭ سېلىشتۇرمىسى

2. 民國成立紀念幣

2. مىنگو قۇرۇلغانلىقىنىڭ خاتىرە پۇلى

新疆為紀念中華民國成立，在省城迪化發行了有"壬子"兩字的銀、銅兩品機鑄紀念幣。

شىنجاڭ جۇڭخۇا مىنگونىڭ قۇرۇلغانلىقىنى خاتىرلەش ئۈچۈن، خەنزۇچە «رېنزى (壬子)» خېتى يېزىلغان، ماشىنىدا قۇيۇلغان كۈمۈش، مىس پۇل تارقاتقان.

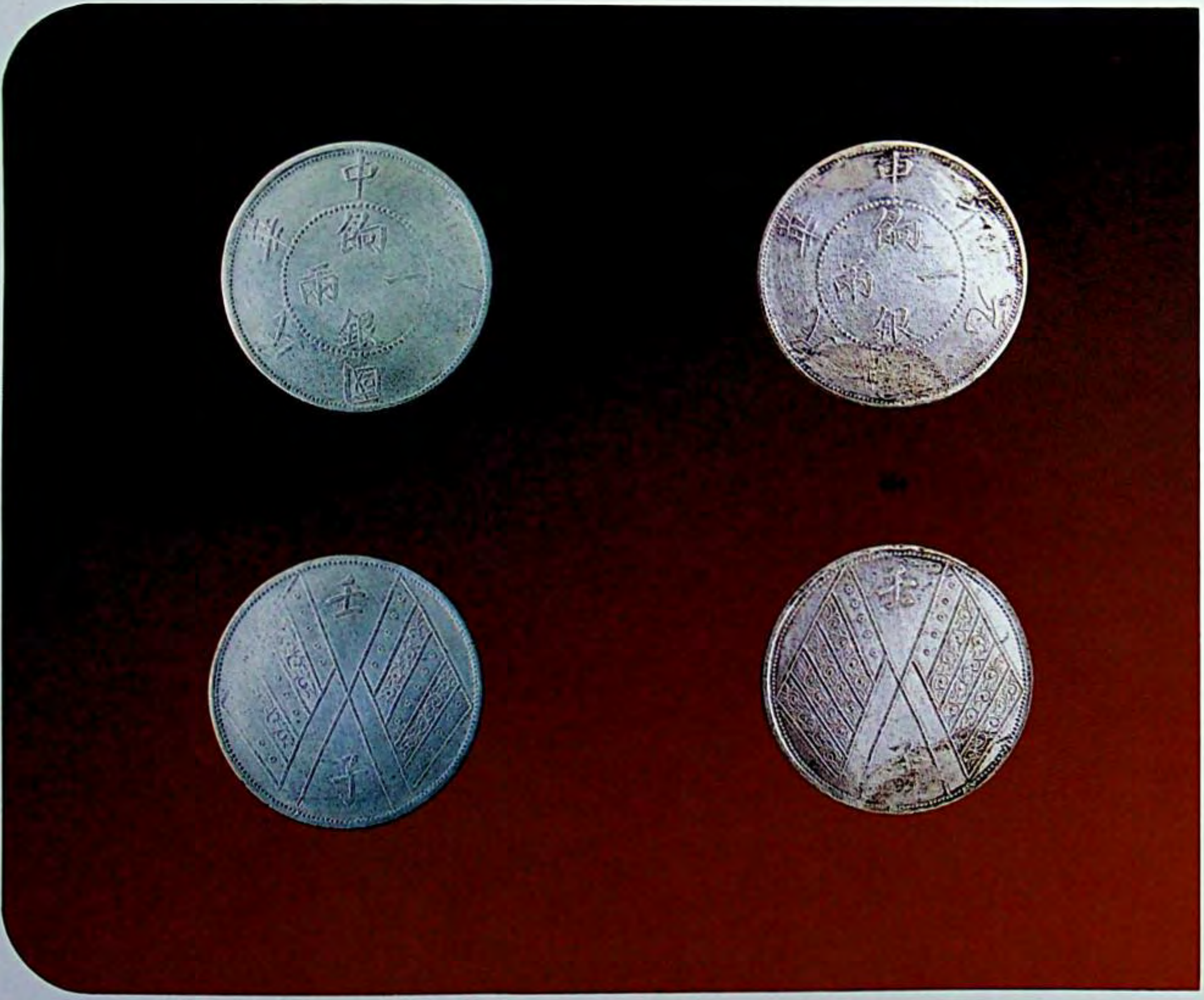

** 463 壬子餉銀一兩 — 463 رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات پۇلى، بىر سەر

* 464 壬子餉銀一兩 — 464 رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات پۇلى، بىر سەر

467

468

* 465 壬子餉銀伍錢
* * 466 壬子餉銀伍錢
* 467 壬子銅元，當紅錢十文
* 468 壬子銅元，當紅錢十文

465 رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات پۇلى، بەش مىسقال
466 رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات پۇلى، بەش مىسقال
467 رېنزى يىلى مىس پۇلى، 10 داچەنگە تەڭ
468 رېنزى يىلى مىس پۇلى، 10 داچەنگە تەڭ

3、省票和省票區

新疆在民國建立後，來自中央政府的巨額協餉（財政補助款）斷絕，只賴發行無足够準備金的紙幣—省票（大龍票）以解決財政困難。故大龍票一開始就貶值，一兩票只能兑換半兩白銀，被位於省西南隅的喀什道（喀什、和田二區）商民所拒用，只能流通於北疆（包括迪化）及南疆的阿克蘇道，此即所謂省票區。省票的輔幣有狗娃子票（面額紅錢一百文）及小油布帖（面額紅錢 40 文）。以後在軍閥混戰時期省票濫發無度，貶值劇烈，幾同廢紙。

（一）大龍票和狗娃子票　(1) ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل ۋە كۈچۈك سۈرەتلىك پۇل

469　215×113

＊＊＊＊ 469　大龍票（民國貳年）　469 ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل (مىنگونىڭ 2-يىلى)

* * * * 470 大龍票(民國肆年) 470

470 ئەجدىھار سۇرەتلىك پۇل (مىنگونىڭ 4-يىلى)

219×113

3. ئۆلكە پۇلى ۋە ئۆلكە پۇلى رايونى

مىنگو قۇرۇلغاندىن كېيىن، مەركىزىي ھۆكۈمەتتىن بېرىلىدىغان مالىيە قوشۇمچە ياردەم پۇلى ئۈزۈلۈپ قالغاچقا، شىنجاڭ مالىيە قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن، يېتەرلىك تەييارلىق فوندى بولمىغان قەغەز پۇل — ئۆلكە پۇلى (ئەجدىھار سۇرەتلىك پۇل) نى تارقىتىشقىلا تايانغان، ئەجدىھار سۇرەتلىك پۇل تارقىتىلىشى بىلەنلا قىممىتى تۆۋەنلەپ بىر سەرلىك پۇل ئاران يېرىم سەر كۈمۈشكە ئالماشتۇرۇلىدىغان بولۇپ قېلىپ، ئۆلكىنىڭ غەربىي جەنۇبىغا جايلاشقان قەشقەر ۋىلايىتىدىكى (قەشقەر، خوتەننى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى) سودىگەرلەر ئىشلىتىشنى رەت قىلغاچقا، پەقەت شىمالىي شىنجاڭ (ئۈرۈمچىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) ۋە جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئاقسۇ رايونىدىلا خەجلەنگەن، شۇڭا بۇ جايلار ئۆلكە پۇلى رايونى دەپ ئاتالغان.

ئۆلكە پۇلىنىڭ قوشۇمچىسى كۈچۈك سۇرەتلىك پۇل (قىممىتى 100 داچەن) ۋە مايلىق لاتا پۇل (قىممىتى 40 داچەن) بولغان. كېيىن مىلىتارىستلار يېغىلىق بولغان دەۋردە، ئۆلكە پۇلى ھەددى - ھېسابسىز كۆپ تارقىتىلىپ، قىممىتى شىددەت بىلەن تۆۋەنلەپ كەتكەنلىكتىن، كېرەكسىز قەغەزگە ئايلىنىپ قالغان.

471

135×106

472

145×118

* * * * 471 狗娃子票(民國叁年)
* * * * 472 狗娃子票(民國肆年)

471 كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل (مىنگونىڭ 3. يىلى)
472 كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل (مىنگونىڭ 4. يىلى)

(二)省票和油布帖

(2) ئۆلكە پۇلى ۋە مايلىق لاتا پۇل

473

208×106

474

116×94

473 省票紅錢肆百文(民國六年)

* * 474 小省票紅錢壹百文(民國九年)

473 ئۆلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونلىق 6۔ يىلى)

474 كىچىك ئۆلكە پۇلى، 100 داچەنلىك (مىنگونلىق 9۔ يىلى)

475 211×105

476

477

478

479

204－213×104－110

475 省票紅錢肆百文(民國十年)
476 省票紅錢肆百文(民國十四年)
477 省票紅錢肆百文(民國十五年)
478 省票紅錢肆百文(民國十六年)
479 省票紅錢肆百文(民國十七年)

475 ئۆلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 10- يىلى)
476 ئۆلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 14- يىلى)
477 ئۆلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 15- يىلى)
478 ئۆلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 16- يىلى)
479 ئۆلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 17- يىلى)

481

480

484 116×93

485 116×93

486 116×93

482

175×88

483

186×93

	480	省票紅錢肆百文(民國十九年)	480 ئۈلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 19- يىلى)
	481	省票紅錢肆百文(民國二十年)	481 ئۈلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 20- يىلى)
* * *	482	省票紅錢肆百文(民國二十一年,未發行)	482 ئۈلكە پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 21- يىلى، تارقىتىلمىغان)
* * *	483	省票紅錢貳千文(民國二十一年,未發行)	483 ئۈلكە پۇلى، 2000 داچەنلىك (مىنگونىڭ 21- يىلى، تارقىتىلمىغان)
	484	油布帖紅錢肆拾文(民國十六年)	484 مايلىق لاتا پۇل 40 داچەنلىك (مىنگونىڭ 16- يىلى)
	485	油布帖紅錢肆拾文(民國二十一年)	485 مايلىق لاتا پۇل 40 داچەنلىك (مىنگونىڭ 21- يىلى)
* * *	486	偽造油布帖紅錢肆拾文	486 ساختا مايلىق لاتا پۇل 40 داچەنلىك

（三）大面额省票

(3) قىممىتى چوڭ ئۆلكە پۇلى

487

208×102

488

210×100

487 省票紅錢銀叁兩（民國二十一年）
488 省票紅錢銀伍兩（民國二十一年）
489 省票紅錢銀拾兩（民國二十二年）
* * * 490 省票紅錢銀拾兩（民國二十三年）
491 省票伍拾兩（民國二十二年）

487 ئۆلكە پۇلى، ئۈچ سەر كۈمۈشكە تەڭ (مىنگونىڭ 21۔ يىلى)
488 ئۆلكە پۇلى، بەش سەر كۈمۈشكە تەڭ (مىنگونىڭ 21۔ يىلى)
489 ئۆلكە پۇلى، 10 سەر كۈمۈشكە تەڭ (مىنگونىڭ 22۔ يىلى)
490 ئۆلكە پۇلى، 10 سەر كۈمۈشكە تەڭ (مىنگونىڭ 23۔ يىلى)
491 ئۆلكە پۇلى، 50 سەر (مىنگونىڭ 22۔ يىلى)

489

201×100

490

137×95

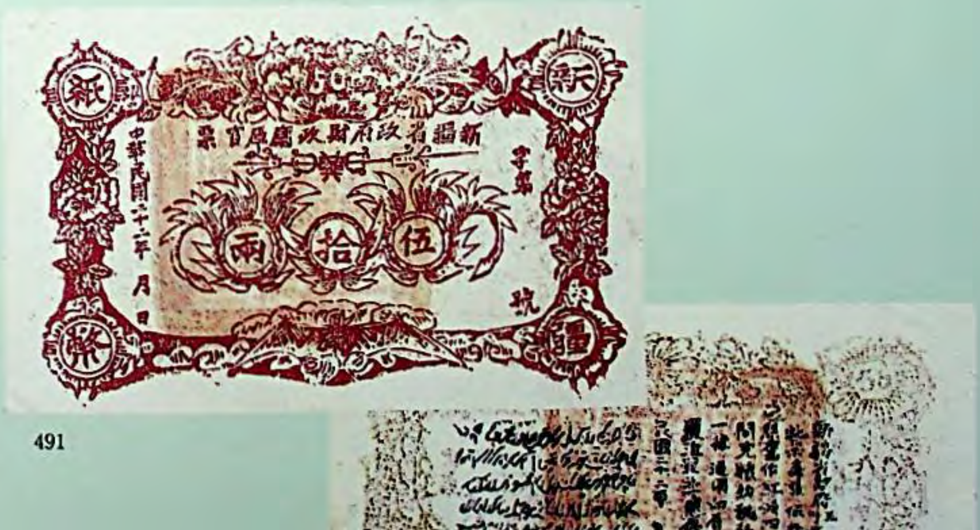

491

163×103

492 145×97

493 140×103

494 141×101

[附] 假票　[قوشۇمچە] ساختىنا پۇللار

163×103

495

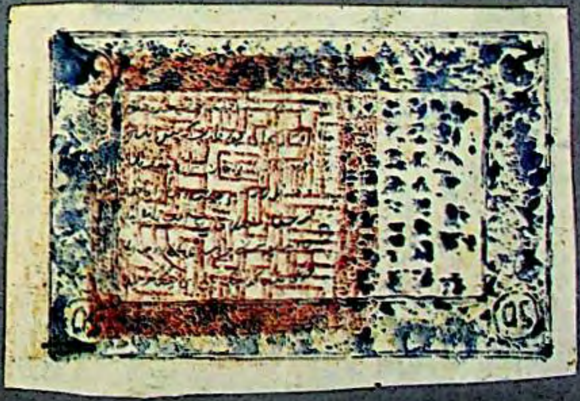

145×97

496

[illegible]　省票伍拾两（民国二十四年）

4. 省票區内同時流通的其他錢幣

4. ئۆلكە پۇلى رايونى ئىچىدە تەڭ ئوبوروت قىلىنغان باشقا پۇللار

省票區内主要行使紙幣(省票),輔幣亦用紙幣(小油布帖)。由於紙幣貶值,市面上銀圓、銀塊、紅錢、銅元等甚少流通。省票由於無足够準備金而濫發,故幣值波動較大。民國以來省票區内只象征性地鑄造一些銀圓、銅元。

ئۆلكە پۇلى رايونىدا ئاساسەن قەغەز پۇل (ئۆلكە پۇلى) ئوبوروت قىلىنغان، قوشۇمچە پۇلغىمۇ قەغەز پۇل (كىچىك مايلىق لاتا پۇل) ئىشلىتىلگەن. قەغەز پۇلنىڭ قىممىتى چۈشۈپ كەتكەنلىكتىن، بازارلاردا كۈمۈش يارچەن، كۈمۈش قۇيمىسى، داچەن، تومۇر پۇل قاتارلىقلار ئاندا-ساندىلا ئوبوروت قىلىنغان. تەييارلىق فوندى يېتەرلىك بولمىغان ئۆلكە پۇلى كۆپلەپ تارقىتىلغانلىقتىن، ئۇنىڭ قىممىتىدىكى داۋالغۇش بىر قەدەر چوڭ بولغان. مىنگو قۇرۇلغاندىن كېيىن ئۆلكە پۇلى رايونى ئىچىدە كۈمۈش يارچەن، مىس پۇللار پەقەت سىمۋول خاراكتېرىدىلا ئاز مىقداردا قۇيۇلغان.

(一)銀圓

(1) كۈمۈش يارچەن

497

498

499

497 迪化壹兩銀圓(民國六年)

* 498 迪化壹兩銀圓(民國六年)

499 迪化壹兩銀圓(民國七年)

497 ئۈرۈمچى بىر سەرلىك كۈمۈش يارچەن (مىنگونىڭ 6- يىلى)

498 ئۈرۈمچى بىر سەرلىك كۈمۈش يارچەن (مىنگونىڭ 6 - يىلى)

499 ئۈرۈمچى بىر سەرلىك كۈمۈش يارچەن (مىنگونىڭ 7- يىلى)

(二)銅元

(2) مىس پۇللار

500

501

502

503

504

*	500	新疆通寶,當紅錢十文	500 شىنجاڭ تۇڭباۋ پۇلى، 10 داچەنلىك
* *	501	新疆通寶,當紅錢十文	501 شىنجاڭ تۇڭباۋ پۇلى، 10 داچەنلىك
	502	新疆通寶,當紅錢二十文	502 شىنجاڭ تۇڭباۋ پۇلى، 20 داچەنلىك
* *	503	省城造己巳,當紅錢十文	503 ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن «جىسى» يىلى پۇلى، 10 داچەنلىك
* *	504	省城造己巳,當紅錢二十文	504 ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن «جىسى» يىلى پۇلى، 20 داچەنلىك

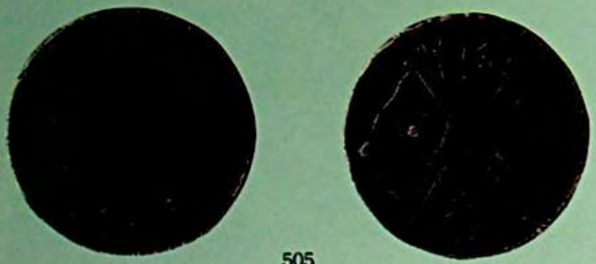

505

506

507

* * *	505	省城造庚午,當紅錢十文	505 ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن «جىسى» يىلى پۇلى، 10 داچەنلىك
* * *	506	省城造庚午,當紅錢二十文	506 ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن «گېڭۋۇ» يىلى پۇلى، 20 داچەنلىك
* * *	507	省城造庚午,當紅錢二十文	507 ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن «گېڭۋۇ» يىلى پۇلى، 20 داچەنلىك

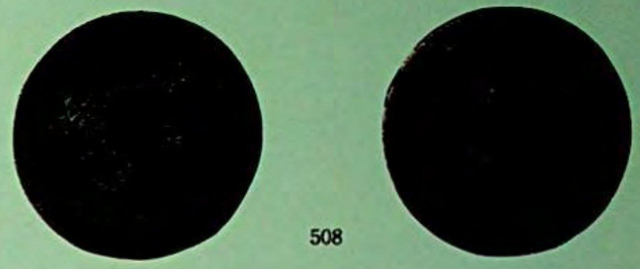

508

509

510

* * * 508 新疆阿造，當紅錢十文(機鑄)

* 509 新疆阿造，當紅錢十文(翻砂版)

* 510 新疆阿造，當紅錢十文(翻砂版)

508 شىنجاڭ ئاقسۇدا ئىشلەنگەن، 10 داچەنلىك (ماشىنىدا قۇيۇلغان)

509 شىنجاڭ ئاقسۇدا ئىشلەنگەن، 10 داچەنلىك (كۆچۈرۈلمە نۇسخىسى)

510 شىنجاڭ ئاقسۇدا ئىشلەنگەن، 10 داچەنلىك (كۆچۈرۈلمە نۇسخىسى)

(三)期票

(3) ۋاقىتلىق چەك

511 150×83

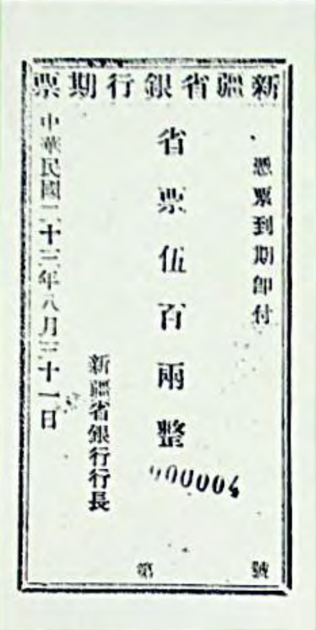

512

511 新疆省銀行拾兩期票(票樣,未發行)

512 新疆省銀行伍百兩期票(票樣)

511 شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىنىڭ 10 سەرلىك ۋاقىتلىق چېكى (نۇسخىسى، تارقىتىلمىغان)

512 شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىنىڭ 500 سەرلىك ۋاقىتلىق چېكى (نۇسخىسى)

5. 喀票和喀票區

5. قەشقەر پۇلى ۋە قەشقەر پۇلى رايونى

清代發行的老龍票進入民國後逐漸集中流通於喀什道(喀什、和田二區),其發行總額不過 100 萬兩,喀什道庫收入較豐,有足够的紅錢、銅元可供兑現,故極有信用,備受歡迎,俗名喀票。喀票為省内地區性貨幣,與省票均為新疆省財政廳庫發行的官票,但幣值不同,流通地區也不同。喀票的信用一直較好,經過軍閥混戰,雖亦逐漸貶值,但其貶值幅度遠較省票為小。

چىڭ سۇلالىسى تارقاتقان ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل مىنگو دەۋرىگە كىرگەندىن كېيىن، پەيدىنپەي مەركەزلىشىپ قەشقەر ۋىلايىتىدە (قەشقەر، خوتەن ئىككى رايوندا) ئوبوروت قىلىنغان. ئۇنىڭ تارقىتىلىش مىقدارى بىر مىليون سەردىن ئاشمىغان، قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ خەزىنە كىرىمى بىر قەدەر كۆپ، داچەن ۋە مىس پۇل زاپىسى يېتەرلىك بولۇپ، ئىناۋىتى يۇقىرى بولغانلىقتىن قارشى ئېلىنىپ، قەشقەر پۇلى دەپ ئاتالغان. قەشقەر پۇلى ئۆلكە ئىچىدىكى رايون خاراكتېرلىك پۇل بولۇپ، بۇنىڭ ئۆلكە پۇلىغا ئوخشاشلا شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتى تارقاتقان بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئىككى خىل پۇلنىڭ قىممىتى ئوخشاش بولمىغان، ئوبوروت قىلىنغان رايونلىرىمۇ ئوخشاش بولمىغان. قەشقەر پۇلىنىڭ ئىناۋىتى ئىزچىل ياخشى بولغان. مىلىتارىستلار ئېلىشىقى بولغان دەۋرلەردە ئاستا-ئاستا قىممىتى چۈشكەن بولسىمۇ، لېكىن، ئۆلكە پۇلىنىڭكىدەك كۆپ چۈشۈپ كەتمىگەن.

(一)老龍票 (圖見第 110 頁)

(1) ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل (110. بەتكە قارالسۇن)

(二)喀票的標誌

(2) قەشقەر پۇلىنىڭ كۆرسىتىلىشى

喀票紅錢四百文(民國九年版)上首

400 داچەنلىك قەشقەر پۇلى (مىنگونىڭ 9. يىلى) نىڭ
يۇقىرى بۆلىكى

蓋章小省票紅錢一百文(民國八年版)左右側

100 داچەنلىك تامغىلىق كىچىك ئۆلكە پۇلى، (مىنگونىڭ 8. يىلى) نىڭ
ئوڭ- سول تەرىپى

小喀票紅錢一百文(民國二十一年版)上下首

100 داچەنلىك كىچىك قەشقەر پۇلى،(مىنگونىڭ 21. يىلى) نىڭ
يۇقىرى- تۆۋەن بۆلىكى

喀票伍兩(民國二十一年版)背下首

5 سەرلىك قەشقەر پۇلى، (مىنگونىڭ 21. يىلى) نىڭ تۆۋەنكى
بۆلىكىنىڭ ئارقا تەرىپى

喀票伍兩(民國二十三年版)上首

5 سەرلىك قەشقەر پۇلى (مىنگونىڭ 23. يىلى) نىڭ
يۇقىرى بۆلىكى

(三)喀票和小喀票

(3) قەشقەر پۇلى ۋە كىچىك قەشقەر پۇلى

514 123×70

224×114

513

515

224×114

513 喀票紅錢肆百文(民國九年)

513 قەشقەر پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 9- يىلى)

* * 514 蓋章小省票紅錢壹百文(民國八年)

514 تامغىلىق كىچىك ئۆلكە پۇلى، 100 داچەنلىك (مىنگونىڭ 8- يىلى)

515 喀票紅錢肆百文(民國九年)

515 قەشقەر پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونىڭ 9- يىلى)

517

224×114

516

224×114

518

122×70

516　喀票紅錢肆百文(民國十九年)
517　喀票紅錢肆百文(民國二十年)
* 518　小喀票紅錢壹百文(民國二十一年)

516 قەشقەر پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونلىق 19- يىلى)
517 قەشقەر پۇلى، 400 داچەنلىك (مىنگونلىق 20- يىلى)
518 كىچىك قەشقەر پۇلى، 100 داچەنلىك (مىنگونلىق 21- يىلى)

（四）大面額喀票

(4) قىممىتى چوڭ قەشقەر پۇلى

519

154×96

520

173×103

521

150×95

519 喀票叁兩（民國二十一年） 519 قەشقەر پۇلى، ئۈچ سەر (مىنگونىڭ 21- يىلى)

520 喀票伍兩（民國二十一年） 520 قەشقەر پۇلى، بەش سەر (مىنگونىڭ 21- يىلى)

521 喀票伍兩（民國二十三年） 521 قەشقەر پۇلى، بەش سەر (مىنگونىڭ 23- يىلى)

6. 喀票區内同時流通的其他錢幣

6. قەشقەر پۇلى رايونىدا تەڭ ئوبوروت قىلىنغان باشقا پۇللار

在喀票區内因紙幣喀票信用頗佳，加之民國以來喀什新鑄不少五錢銀圓及各種版式的銅元，故與紙幣同時流通的銀圓、銀塊、銅元、紅錢均較多，找零方便，紙輔幣發行量較少。1933—1934年，喀什、和田兩區亦卷人軍閥混戰之中，喀票增印大面額的叁兩、伍兩票面開始逐漸貶值。至此市面上銀圓、銀塊、銅元、紅錢等金屬幣均銷聲匿迹，退出流通領域，不可復見。

قەشقەر پۇلى رايونىدا قەشقەر قەغەز پۇلىنىڭ ئىناۋىتى ياخشى بولغانلىقى، ئۇنىڭ ئۈستىگە مىنگو قۇرۇلغاندىن كېيىن، قەشقەردە بەش مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگە ۋە ھەر خىل ئۇسلۇبتىكى مىس پۇللار كۆپلەپ قۇيۇلغانلىقى ئۈچۈن، قەغەز پۇل بىلەن بىللە يەنە كۈمۈش تەڭگە، كۈمۈش قۇيمىسى، مىس پۇل، داچەن پۇل خېلى كۆپ ئوبوروت قىلىنغان، پارچە قايتۇرۇش قولايلىق بولغان، قەغەز پارچە پۇللار ئازراق تارقىتىلغان. 1933 — 1934- يىللىرى قەشقەر، خوتەن رايونلىرىمۇ مىلىتارىستلار يېغىلىقى ئىچىگە كىرىپ قەشقەر پۇلىنىڭ ئۈچ سەر، بەش سەر كۈمۈشكە تەڭ چوڭ سوممىلىق نۇسخىلىرى كۆپەيتىپ بېسىلغانلىقتىن، پەيدىنپەي قىممىتى چۈشۈشكە باشلىغان، بۇ چاغدا، كۈمۈش تەڭگە، كۈمۈش قۇيمىسى، مىس پۇل، داچەن قاتارلىق مېتال پۇللار تۇرۇپلا بازاردىن يوقاپ كېتىپ، ئوبوروت ساھەسىدىن چېكىنىپ چىققان.

(一)銀圓

(1) كۈمۈش تەڭگىلەر

522

523

524

522 喀什民國餉銀五錢(回曆1331年)

523 喀什民國餉銀五錢(回曆1332年)

• • • 524 私鑄喀什民國餉銀五錢

522 قەشقەر، مىنگونىڭ ھەربىي تەمىنات پۇلى، 5 مىسقال كۈمۈش. (ھىجرىيە 1331- يىل)

523 قەشقەر، مىنگونىڭ ھەربىي تەمىنات پۇلى، 5 مىسقال كۈمۈش (ھىجرىيە 1332- يىل)

524 شەخسلەر قۇيغان، قەشقەر، مىنگونىڭ ھەربىي تەمىنات پۇلى، 5 مىسقال كۈمۈش

525

526

527

528

525 喀什民國餉銀五錢(回曆 1334 年)
526 喀什民國餉銀五錢
* * 527 喀什民國餉銀五錢
528 喀什民國餉銀五錢

525 قەشقەر، مىنگونلۇق ھەربىي تەمىنات پۇلى، 5 مىسقال كۈمۈش (ھىجرىيە 1334۔ يىل)
526 قەشقەر، مىنگونلۇق ھەربىي تەمىنات پۇلى، 5 مىسقال كۈمۈش
527 قەشقەر، مىنگونلۇق ھەربىي تەمىنات پۇلى، 5 مىسقال كۈمۈش
528 قەشقەر، مىنگونلۇق ھەربىي تەمىنات پۇلى، 5 مىسقال كۈمۈش

(二)銅元

(2) تومپۇر پۇللار

529

530

* * * 529 喀造單旗,當紅錢五文 — 529 قەشقەردە ئىشلەنگەن بىر بايراقلىق پۇل، بەش داچەنلىك
* 530 喀造單旗,當紅錢十文 — 530 قەشقەردە ئىشلەنگەن بىر بايراقلىق پۇل، 10 داچەنلىك

* * * 531 喀造雙旗，當紅錢五文 531 قەشقەردە ئىشلەنگەن ئىككى بايراقلىق پۇل، بەش داچەنلىك

532 喀造雙旗，當紅錢十文 532 قەشقەردە ئىشلەنگەن ئىككى بايراقلىق پۇل، 10 داچەنلىك

* 533 喀造洪憲銅幣 533 قەشقەردە ئىشلەنگەن خۇڭشيەن مىس پۇلى

534

531

532

535

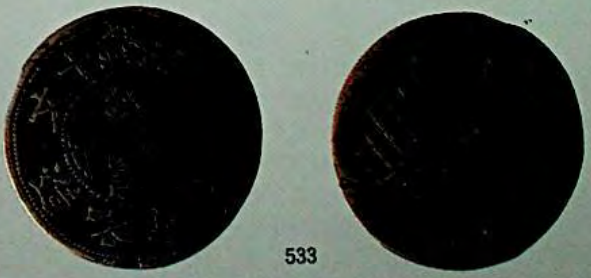

533

* * * 534 喀造丙辰銅元 534 قەشقەردە ئىشلەنگەن «بىڭچېن» يىلى مىس پۇلى

* 535 喀什造民國銅元，當紅錢十文 535 قەشقەردە ئىشلەنگەن مىنگو مىس پۇلى، 10 داچەنلىك

536

538

537

539

540

542

541

536 喀什造十年,當紅錢十文
537 喀什造十年,當紅錢十文
538 喀什造十一年,當紅錢十文
539 喀什造十一年,當紅錢十文
* * 540 私鑄喀什造十一年,當紅錢十文
* * * 541 私鑄喀什造十一年,當紅錢十文
* * 542 私鑄喀什造十一年,當紅錢十文

536 قەشقەردە ئىشلەنگەن 10- يىل پۇلى ، 10 داچەنلىك
537 قەشقەردە ئىشلەنگەن 10- يىل پۇلى ، 10 داچەنلىك
538 قەشقەردە ئىشلەنگەن 11- يىل پۇلى، 10 داچەنلىك
539 قەشقەردە ئىشلەنگەن 11- يىل پۇلى، 10 داچەنلىك
540 شەخسلەر قۇيغان، قەشقەر، 11- يىل پۇلى، 10 داچەنلىك
541 شەخسلەر قۇيغان، قەشقەر، 11- يىل پۇلى، 10 داچەنلىك
542 شەخسلەر قۇيغان، قەشقەر، 11- يىل پۇلى، 10 داچەنلىك

543

544

545

546

547

548

* * *	543	喀造戊辰，民國銅元，背"日"字
* * *	544	喀造戊辰，民國銅元，背維文
* *	545	喀造戊辰，中華民國，背"銅元"二字
* *	546	喀造戊辰，中華民國，背"銅元"二字
* * *	547	喀造己巳，中華民國，背"銅元"二字
* *	548	喀什造己巳，中華民國，背"銅元"二字

543 قەشقەردە ئىشلەنگەن «ۋۇچېن» يىلى مىنگونلاق مىس پۇلى، ئارقىسىدا خەنزۇچە «日»(قۇياش) خېتى يېزىلغان.

544 قەشقەردە ئىشلەنگەن «ۋۇچېن» يىلى مىنگونلاق مىس پۇلى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان.

545 قەشقەردە ئىشلەنگەن «ۋۇچېن» جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا خەنزۇچە «تۇڭيۈەن» دېگەن خەت يېزىلغان.

546 قەشقەردە ئىشلەنگەن «ۋۇچېن» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا خەنزۇچە «تۇڭيۈەن» دېگەن خەت يېزىلغان.

547 قەشقەردە ئىشلەنگەن «جىسى» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا خەنزۇچە «تۇڭيۈەن» دېگەن خەت يېزىلغان.

548 قەشقەردە ئىشلەنگەن «جىسى» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا خەنزۇچە «تۇڭيۈەن» دېگەن خەت يېزىلغان.

549 喀什造己巳,中華民國,背雙旗 549 قەشقەردە ئىشلەنگەن «جىسى» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا ئىككى بايراق
550 喀什造己巳,中華民國,背雙旗 550 قەشقەردە ئىشلەنگەن «جىسى» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا ئىككى بايراق
551 喀什造庚午,中華民國,背雙旗 551 قەشقەردە ئىشلەنگەن «گېڭۋۇ» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا ئىككى بايراق
552 喀什造庚午,中華民國,背雙旗 552 قەشقەردە ئىشلەنگەن «گېڭۋۇ» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا ئىككى بايراق
* 553 喀什造癸酉,中華民國,背雙旗 553 قەشقەردە ئىشلەنگەن «گۈييۇ» يىلى جۇڭخۇا مىنگو پۇلى، ئارقىسىدا ئىككى بايراق

7. 臨時兑換券性質的阿爾泰通用銀券

7. ئالتاينىڭ ۋاقىتلىق ئالماشتۇرۇش چېكى

阿爾泰地區清代至民國八年(1919)前直屬中央管轄。民國以來,中央直撥的協餉(多為中國、交通兩行鈔票)常不能按期撥到,故阿爾泰辦事長官公署遂發行通用銀券(臨時兑換券),先行流通市面,待協餉撥到後憑以兑换。以後由於中央積欠阿爾泰協餉甚多,臨時兑換券無法兑現,民國 8 年當地駐軍嘩變,經新疆以省票七折收兑臨時兑換券,補發欠餉,事變始告平息。同年阿爾泰劃歸新疆省,改為阿山道。

ئالتاي ۋىلايىتى چىڭ سۇلالىسىدىن مىنگونىڭ 8- يىلى (1919) غىچە مەركەزگە بىۋاستە قارىغان، مىنگودىن كېيىن، مەركەز بىۋاستە بۆيرۈپ بېرىدىغان مالىيە ياردەم پۇلى (تولاراق جۇڭگو بانكىسى بىلەن قاتناش بانكىسىنىڭ پۇلى) دائىم ۋاقتىدا بۆيرۈپ بېرىلمەيدىغان بولۇپ قالغاچقا، ئالتاينىڭ ئامبال مەھكىمىسى ئومۇمىيۈزلۈك ئۆتىدىغان چەك (ۋاقىتلىق ئالماشتۇرۇش چېكى) تارقىتىپ ۋە ئاۋۋال بازاردا ئوبوروت قىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى مالىيىنىڭ ياردەم پۇلى بۆيرۈپ بېرىلگەندىن كېيىن ئالماشتۇرۇپ بەرمەكچى بولغان. كېيىن مەركەزنىڭ ئالتايغا بېرىدىغان مالىيە ياردەم پۇلى بېرىلمەي يىغىلىپ كەتكەنلىكتىن، بۇ ۋاقىتلىق چەكنى ئالماشتۇرۇپ بېرىشكە ئامال بولمىغان. شۇنىڭ بىلەن، مىنگونىڭ 8- يىلى شۇ يەردە تۇرۇشلۇق قوشۇن غوۋغا كۆتەرگەن، شىنجاڭ ۋاقىتلىق چەكنى 30 پىرسەنت چۈشۈرۈپ ئۆلكە پۇلىغا ئالماشتۇرۇپ بېرىش ئارقىلىق، ئۇلارنىڭ كەم قالغان مائاشى تولۇقلاپ بېرىلگەندىن كېيىن غوۋغا تىنچىغان. شۇ يىلى ئالتاي شىنجاڭ ئۆلكىسىگە ئايرىپ بېرىلىپ، ۋىلايەت قىلىپ ئۆزگەرتىلگەن.

554

146×87

555

146×87

556

160×102

* * *	554	阿爾泰通用銀券壹圓	554 ئالتاينىڭ ئوبوروت چېكى، بىر يۈەن
* * *	555	阿爾泰通用銀券伍圓	555 ئالتاينىڭ ئوبوروت چېكى، بەش يۈەن
* * *	556	阿爾泰通用銀券拾圓	556 ئالتاينىڭ ئوبوروت چېكى، 10 يۈەن

8、未發行的殖邊銀行新疆專用鈔票

8. جىيەن بانكىسىنىڭ تارقىتىشقا ئۈلگۈرمىگەن، مەخسۇس شىنجاڭدا ئىشلىتىدىغان پۇلى

殖邊銀行總行在北京，係北洋軍人創辦，聲稱其宗旨是扶持邊疆實業的發展，以輔中國銀行力量之所不及。1915 年在迪化設立新疆分行，開辦業務，並計劃發行以紅錢為單位、加印維文的新疆專用鈔票。但未及發行，即因內地總、分行遭受擠兌風潮倒閉，牽連該行於 1916 年 5 月亦隨之倒閉。

جىيەن بانكىسىنىڭ باش بانكىسى بېيجىڭدا بولۇپ، ئۇنى شىمال مىلىتارىستلىرى قۇرغان. ئۇنىڭ مەقسىتى چېگرا رايونلار سودا، سانائىتىنىڭ تەرەققىياتىغا مەدەت بېرىپ، جۇڭگو بانكىسىنىڭ مەبلەغ كۈچى يېتىشمىگەن يەرلىرىنى تولۇقلاشتىن ئىبارەت بولغان. 1915- يىلى ئۈرۈمچىدە ئۇ بانكىنىڭ شىنجاڭ شۆبىسى قۇرۇلغان ھەمدە داچەننى بىرلىك قىلىپ، ئۇيغۇرچە خەت قوشۇلغان مەخسۇس شىنجاڭ پۇلىنى بېسىپ تارقاتماقچى بولغان. لېكىن تارقىتىشقا ئۈلگۈرمەيلا ئىچكىرىدىكى باش بانكا بىلەن شۆبە بانكىلار جىددىي قايتۇرۇش دولقۇنىغا دۇچ كېلىپ تاقالغانلىقتىن، مەزكۇر بانكىمۇ 1916- يىلى 5- ئايدا تاقالغان.

557

105×64

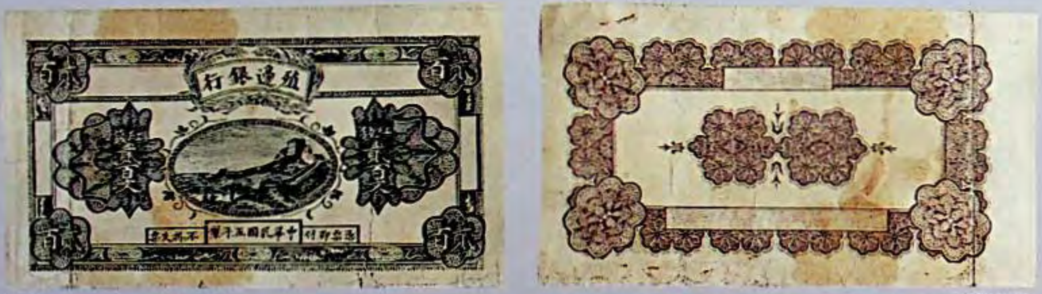

558

125×66

165×90

559

* * * 557 殖邊銀行紅錢壹百文

* * * 558 殖邊銀行紅錢貳百文

* * * 559 殖邊銀行紅錢肆百文

557 جىيەن بانكىسى، 100 داچەنلىك

558 جىيەن بانكىسى، 200 داچەنلىك

559 جىيەن بانكىسى، 400 داچەنلىك

9. 華俄道勝銀行在新疆發行的金券

9. رۇس-ئاسىيا بانكىسىنىڭ شىنجاڭدا تارقاتقان ئالتۇن چېكى

華俄道勝銀行係俄法合資，為沙俄對中國進行經濟侵略的金融機構。他誘迫清政府投資500萬兩，但不能參加管理。1913年起在新疆寧遠（伊寧）、喀什和塔城三地分行發行金券，憑券可兑黄金，內地京、津、滬、漢諸大埠亦可通用。第一次世界大戰期間，該行濫發金券累計達黄金八、九百萬兩之巨，幣值暴跌，新疆商民多蒙損失。俄國十月社會主義革命後設在彼得堡的總行被蘇維埃政權接收，改以巴黎分行為總行。新疆的三個分行先後停業，其發行的金券幾經交涉，最後以45%的折扣收兑。

（注：在金券上"華俄"寫作"俄華"）

رۇس-ئاسىيا بانكىسى روسىيە، فرانسىيە بىرلىشىپ مەبلەغ سالغان، ئۇ چار روسىيىنىڭ جۇڭگوغا ئىقتىسادىي جەھەتتە تاجاۋۇزچىلىق يۈرگۈزۈشى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان پۇل مۇئامىلە ئاپپاراتى ئىدى. ئۇ چىڭ ھۆكۈمىتىنى مەجبۇرلاپ بەش مىليون سەر كۆمۈش مەبلەغ سالدۇرغان بولسىمۇ، لېكىن، باشقۇرۇش ئىشلىرىغا قاتناشتۇرمىغان. 1913- يىلىدىن باشلاپ ئۇ بانكىسىنىڭ غۇلجا، قەشقەر، تارباغاتايدىن ئىبارەت ئۈچ ئورۇندىكى تارماق بانكىلىرى ئالتۇنغا ئالماشتۇرغىلى بولىدىغان چەك تارقاتقان. بۇ چەكلەر ئىچكىرىدىكى بېيجىڭ، تيەنجىن، شاڭخەي، خەنكۇ قاتارلىق چوڭ شەھەرلەردىمۇ ئومۇمىيۈزلۈك ئىشلىتىلگەن. بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە مەزكۇر بانكا ناھايىتى نۇرغۇن ئالتۇن چېكى تارقاتقان بولۇپ، بۇ چەكلەرنىڭ قىممىتى جەمئىي 8 — 9 مىليون سەر ئالتۇنغا يەتكەن. پۇلنىڭ قىممىتى شىددەت بىلەن تۆۋەنلەپ كېتىپ، شىنجاڭدىكى سودا بىلەن شۇغۇللىنىدىغان خەلقنى ناھايىتى زور زىيانغا ئۇچراتقان. روسىيە ئۆكتەبىر سوتسىيالىستىك ئىنقىلابىدىن كېيىن، پېتربۇرگتىكى باش بانكا سوۋېت ھاكىمىيىتى تەرىپىدىن ئۆتكۈزۈۋېلىنغان، پارىژدىكى شۆبە بانكا باش بانكا قىلىپ ئۆزگەرتىلگەن. شىنجاڭدىكى ئۈچ شۆبە بانكا ئىلگىرى- كېيىن بولۇپ ئىشتىن توختىغان. بۇ بانكىلار تارقاتقان ئالتۇن چېكى بىرقانچە قېتىم كېڭىشىش ئارقىلىق ئاخىرىدا 45% تۇتۇپ قېلىپ ئالماشتۇرۇپ بېرىلگەن.

135×79

560

561 172×95

* * * 560 俄華道勝銀行金券壹分

* * * 561 俄華道勝銀行金券貳分

560 رۇس-ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئالتۇن چېكى، بىر فۇڭلۇق

561 رۇس-ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئالتۇن چېكى، ئىككى فۇڭلۇق

562 183×102

563 191×104

564

198×109

* * *	562	俄華道勝銀行金券壹錢	562 رۇس- ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئالتۇن چېكى، بىر مىسقاللىق
* * *	563	俄華道勝銀行金券伍錢	563 رۇس- ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئالتۇن چېكى، بەش مىسقاللىق
* * *	564	俄華道勝銀行金券壹兩	564 رۇس- ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئالتۇن چېكى، بىر سەرلىك

10. 新疆軍閥混戰時期
各地割據政權發行的錢幣

10. شىنجاڭدا مىلىتارىستلار يېغىلىقى بولۇۋاتقان مەزگىلدە جايلاردىكى بۆلۈنمە ھاكىمىيەتلەر تارقاتقان پۇللار

1933年新疆發生盛世才、馬仲英軍閥混戰，兵連禍結，全疆動亂。各地方封建割據勢力紛紛乘機崛起，自立小朝廷。為籌措軍費，競相濫發紙幣，瘋狂掠奪商民資財。其紙幣幣質有白道林、橫格辦公紙、和田桑皮紙、白細布、橫條布、小點布、油漬布等，大小形式亦任意為之，五花八門，蔚為奇觀。這些粗製濫造的紙幣隨着政權的垮臺，大多成為廢紙，擾民特甚。

1933- يىلى شىنجاڭدا مىلىتارىست شېڭ شىسەي، ما جوڭيىڭلار يېغىلىقى يۈز بېرىپ، پۈتۈن شىنجاڭغا ئاپەت ۋە قالايمىقانچىلىق ئېلىپ كەلگەن. جايلاردىكى فېئودال بۆلۈنمە ھاكىمىيەتلەر پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ تۇشمۇ- تۇشتىن باش كۆتۈرۈپ، ئۆز ئالدىغا كىچىك خاندانلىق تىكلىگەن. ئۇلار ھەربىي خىراجەت توپلاش ئۈچۈن بەس- بەس بىلەن قەغەز پۇل تارقىتىپ، پۇقرالارنىڭ مال- مۈلكىنى ئالجىرلىق بىلەن تالان- تاراج قىلغان. ئۇلار تارقاتقان پۇللار سۈت قەغەز، ئىش قەغىزى، خوتەن قەغىزى، ئاق خەسە، يوللۇق چەت، چىم- چىم چەت، مايغا چىلانغان رەخت قاتارلىقلاردىن ھەر خىل ھەجىم ۋە ھەر خىل شەكىلدە خالىغانچە ئىشلەنگەن. بۇنداق قوپال ئىشلەنگەن پۇللارنىڭ كۆپىنچىسى ھاكىمىيەتنىڭ ئاغدۇرۇلۇشى بىلەن تەڭ كېرەكسىز قەغەزگە ئايلىنىپ، شىنجاڭ خەلقىنى ئىنتايىن زور زىيانغا ئۇچراتقان.

(一)吐魯番縣期票（馬仲英票）

(1) تۇرپان ناھىيىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى (ما جوڭيىڭ پۇلى)

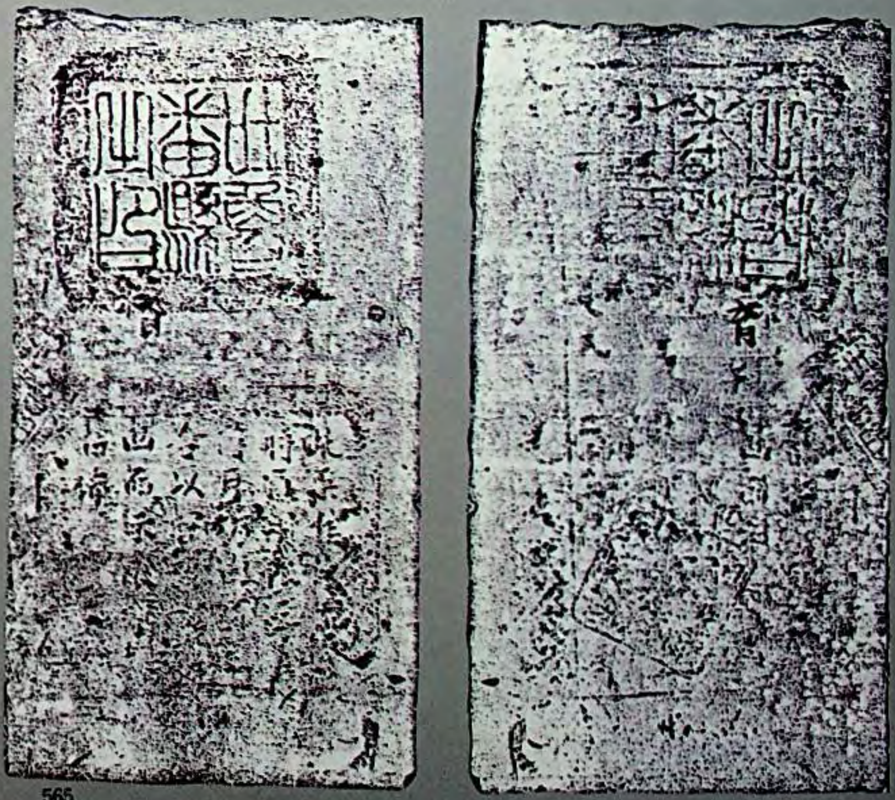

565

212×114

* * * 565 吐魯番縣五兩期票 565 تۇرپاننىڭ بەش سەرلىك ۋاقىتلىق چېكى

(二)奇臺縣商會流通券(馬仲英票)

(2) گۇچۇڭ ناھىيلىك سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسىنىڭ ئوبوروت چېكى (ما جۇڭيىڭ پۇلى)

566 195×90

* * * 566 奇臺縣商會伍兩流通券

566 گۇچۇڭ ناھىيلىك سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسىنىڭ بەش سەرلىك ئوبوروت چېكى

(三)喀什區行政長公署紙幣(馬紹武票)

(3) قەشقەر مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ قەغەز پۇلى (ما شاۋۋۇ پۇلى)

567 116×111

* * * 567 喀什區行政長公署紙幣，紅錢肆拾文

567 قەشقەر مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ قەغەز پۇلى 40 داچەنلىك

568　143×81

＊＊＊＊　568　喀什區行政長公署紙幣,紅錢壹百文

568 قەشقەر مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ قەغەز پۇلى، 100 داچەنلىك

(四)南疆邊防總司令部軍用鈔票(馬紹武票,油布帖)

(4) جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانلىق شتابىنىڭ ھەربىي خىراجەت
پۇلى (ما شاۋۇ پۇلى، مايلىق لاتا پۇل)

569　157×92

＊＊　569　南疆邊防總司令部軍用鈔票壹兩(油布帖)

569 جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانلىق شتابىنىڭ بىر سەرلىك ھەربىي
خىراجەت پۇلى. (مايلىق لاتا پۇل)

(五)喀什偽"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"錢幣

(5) قەشقەر قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى»نىڭ پۇلى

1933 年 11 月，以薩比提大毛拉為首的一小撮民族分裂主義分子，乘軍閥混戰、南疆動亂之機，在英帝國主義的慫恿和支持下，在喀什回城建立了偽"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"，靠發行紙幣（也有布幣）解決經費來源，同時也鑄造少量銀圓和銅元，以裝潢門面。但為時不久，這個割據一隅的封建小朝廷只存活了三、四個月，就被向南敗退的馬仲英部消滅。

1933- يىل 11- ئايدا سابىت داموللا باشچىلىقىدىكى ئاز ساندىكى مىللىي بۆلگۈنچىلەر مى- لىتارىستلار بېغىلىقى يۈز بېرىۋاتقان، جەنۇبىي شىنجاڭدا قالايمىقانچىلىق بولۇۋاتقان پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئەنگلىيە جاھانگىرلىكىنىڭ قۇترىتىشى ۋە مەدەت بېرىشى بىلەن قەشقەر كونا شە- ھەردە قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى»نى قۇرۇپ، قەغەز پۇل (لاتا پۇلمۇ بار) تارقىتىش ئارقىلىق ئىقتىساد مەنبەسىنى ھەل قىلغان، شۇنىڭدەك ئۆزىنى پەردازلاش ئۈ- چۈن ئاز مىقداردا كۈمۈش پۇل ۋە مىس پۇللارنىمۇ قۇيغان. لېكىن بۇ تەپرىقىچى فېئودال خانلىق ئاران 3 — 4 ئايلا ئۆمۈر كۆرۈپ، يېڭىلىپ جەنۇبقا چېكىنگەن ما جۇڭيىڭ تەرىپىدىن يوقىتىلغان.

570 156×102

571 156×102

* * 570 喀什偽"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"紙幣壹兩

* * * 571 喀什偽"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"布幣壹兩

570 قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ بىر سەرلىك قەغەز پۇلى

571 قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ بىر سەرلىك لاتا پۇلى

572 قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ بىر مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى
573 قەشقەردىكى قورچاق «ئۇيغۇرىستان جۇمھۇرىيىتى» نىڭ 10 داچەنلىك مىس پۇلى
574 قەشقەردىكى قورچاق «ئۇيغۇرىستان جۇمھۇرىيىتى» نىڭ 10 داچەنلىك مىس پۇلى

572

573

574

575

576 577

* * * * 572 喀什偽“東土耳其斯坦伊斯蘭共和國”銀幣壹錢

* * 573 喀什偽“維吾爾斯坦共和國”銅元當紅錢十文

* * 574 喀什偽“維吾爾斯坦共和國”銅元當紅錢十文

* * 575 喀什偽“東土耳其斯坦伊斯蘭共和國”銅元當紅錢二十文

575 قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ 20 داچەنلىك مىس پۇلى

* * 576 喀什偽“東土耳其斯坦伊斯蘭共和國”銅元當紅錢二十文

576 قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ 20 داچەنلىك مىس پۇلى

* * * 577 喀什偽“東土耳其斯坦伊斯蘭共和國”銅元當紅錢二文

577 قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ ئىككى داچەنلىك مىس پۇلى

（六）偽“伊斯蘭共和國和闐政府”紙幣

(6) قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» نىڭ قەغەز پۇلى

1934 年 2 月喀什偽“東土耳其斯坦伊斯蘭共和國”被消滅後，其殘部穆罕默德・伊敏逃回和闐，在英帝國主義支持下成立了偽“伊斯蘭共和國和闐政府”，推其兄滿素爾為“帕夏”（意為國王）。不久，馬仲英自喀什派其副師長馬虎山進擊和闐，滿素爾被殺，伊敏逃往印度，和闐為馬虎山佔領。偽“伊斯蘭共和國和闐政府”曾發行維文紙幣 1 兩和布幣紅錢 100 文。

1934- يىلى 2- ئايدا قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» يوقىتىلغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ قالدۇقى مۇھەممەد ئىمىن خوتەنگە قېچىپ بېرىپ، ئەنگلىيە جاھانگىرلىكىنىڭ يۆلىشى بىلەن قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» نى قۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئا-كىسى مەنسۇرنى «پاشا» قىلىپ تىكلىگەن. ئۇزاق ئۆتمەي، ما جۇڭيىڭ قەشقەردىن ئۆزىنىڭ مۇئاۋىن دىۋىزىيە كوماندىرى ما خۇسەننى خوتەنگە ئەۋەتكەن، مەنسۇر ما خۇسەن تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەندىن كېيىن، مۇھەممەد ئىمىن ھىندىستانغا قېچىپ كەتكەن، ما خۇسەن خوتەننى ئىشغال قىلغان. قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» ئۇيغۇرچە خەتلىك بىر سەرلىك قەغەز پۇل ۋە 100 داچەنلىك لاتا پۇل تارقاتقان.

578 97×75

579 154×102

* * * 578 偽“伊斯蘭共和國和闐政府”布幣，紅錢一百文

* * 579 偽“伊斯蘭共和國和闐政府”紙幣一兩

578 قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» نىڭ لاتا پۇلى، 100 داچەنلىك

579 قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» نىڭ قەغەز پۇلى، بىر سەرلىك

（七）和闐行政長公署鈔票（馬虎山票）

(7) خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ پۇلى
(ما خۇسەن پۇلى)

1934—1937 年甘肅軍閥馬仲英部將馬虎山佔領和闐及葉城一帶，自行印發紙幣，用以籌款，人稱“馬虎山票”。1937 年馬虎山與盛世才交戰，10 月份失敗後逃往印度。南疆動亂至此始告平息。

1934 — 1937- يىللىرى گەنسۇلۇق مىلىتارىست ما جۇڭيىڭنىڭ قوشۇن باشلىقى ما خۇسەن خوتەن ۋە قاغىلىق ئەتراپلىرىنى بېسىۋالغاندىن كېيىن، مەبلەغ تەييارلاش ئۈچۈن ئۆز ئالدىغا قەغەز پۇل چىقىرىپ تارقاتقان، كىشىلەر بۇ پۇلنى «ما خۇسەن پۇلى» دەپ ئاتىغان. 1937- يىلى ما خۇسەن شىڭ شىسەي بىلەن ئۇرۇشۇپ، 10- ئايدا ئۇرۇشتا يېڭىلگەندىن كېيىن، ھىندىستانغا قېچىپ كەتكەن، جەنۇبىي شىنجاڭدىكى قالايمىقانچىلىق شۇنىڭ بىلەن بېسىققان.

580

149×102

153×101

581

582 153×101

580 和闐行政長公署流通鈔票壹兩（民國二十三年）
581 和闐行政長公署流通鈔票壹兩（民國二十四年）
582 和闐行政長公署流通鈔票壹兩（民國二十五年）

580 خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ بىر سەرلىك ئوبوروت پۇلى (مىنگونىڭ 23- يىلى)
581 خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ بىر سەرلىك ئوبوروت پۇلى (مىنگونىڭ 24- يىلى)
582 خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ بىر سەرلىك ئوبوروت پۇلى (مىنگونىڭ 25- يىلى)

583 153×97

584 153×102

585 153×102

587 98×77

586 153×102

583 和闐區行政長印鈔票叁兩(民國二十三年)

584 和闐區行政長印鈔票叁兩(民國二十四年)

585 和闐區行政長印鈔票叁兩(民國二十五年)

586 和闐區行政長印鈔票叁兩(民國二十六年)

587 和闐區行政長印鈔票紅錢一百文

583 خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىلىق تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (مىنگونىلىق 23. يىلى)

584 خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىلىق تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (مىنگونىلىق 24. يىلى)

585 خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىلىق تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (مىنگونىلىق 25. يىلى)

586 خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىلىق تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (مىنگونىلىق 26. يىلى)

587 خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىلىق تامغىسى بېسىلغان 100 داچەنلىك پۇل

11. 發行新省幣的十年

11. يېڭى ئۆلكە پۇلى تارقىتىلغان ئون يىل

1939 年 2 月，中共黨員毛澤民（化名周彬）在任新疆財政廳代廳長期間，主持幣制改革，廢兩改元，收回省票和喀票，發行全省統一的不兑現紙幣 —— 新（疆）省幣。發行前期幣值穩定，與國民黨法幣的比價固定為省幣 1 元折合法幣 5 元。1942 年後盛世才反蘇反共，投靠國民黨。1944 年國民黨接管新疆，內地法幣、關金券大量流入，衝擊省幣，促使省幣加速貶值。特别是 1948 年省幣與金元券挂鈎後，貶值更趨劇烈，直至 1949 年 5 月發行每張面值為 60 億元的省幣，但幣值極微，需 100 張始能換大洋 1 元，商民已不樂行使，導致了省幣的崩潰。總計省幣在新疆的流通時間恰好為 10 年，發行的面值共 29 種，最小的為 1 分，最大的為 60 億元。

1939-يىلى 2-ئايدا جۇڭگو كومپارتىيىسىنىڭ ئەزاسى ماۋ زېمىن (يالغان ئىسمى جۇبىن) شىنجاڭ مالىيە نازارىتىنىڭ مۇۋەققەت نازىرى بولۇپ تۇرغان مەزگىلدە، پۇل تۈزۈمى ئىسلاھاتىغا يېتەكچىلىك قىلىپ، سەرنى دوللارغا ئۆزگەرتىپ، ئۆلكە پۇلى بىلەن قەشقەر پۇلىنى يىغىۋېلىپ، ئۆلكە بويىچە بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن، ئالماشتۇرۇلمايدىغان قەغەز پۇل — يېڭى ئۆلكە پۇلىنى تارقاتقان. دەسلەپتە پۇلنىڭ قىممىتى مۇقىم بولۇپ، گومىنداڭنىڭ فابى پۇلى بىلەن سېلىشتۇرما قىممىتى 1:5 يەنى بىر دوللار ئۆلكە پۇلى بەش فابى پۇلغا باراۋەر بولغان. 1942-يىلىدىن كېيىن شېڭ شىسەي سوۋېت ئىتتىپاقىغا، كومپارتىيىگە قارشى تۇرۇپ، گومىنداڭ تەرەپكە ئۆتۈپ كەتكەن. 1944-يىلى گومىنداڭ شىنجاڭنى ئۆتكۈزۈۋالغاندىن كېيىن، ئىچكىرىنىڭ فابى پۇلى، گۈەنجىن پۇلى شىنجاڭغا كۆپلەپ ئېقىپ كىرىپ ئۆلكە پۇلغا زەربە بېرىپ، ئۇنىڭ قىممىتىنى چۈشۈرۈۋەتكەن. بولۇپمۇ 1948-يىلى ئۆلكە پۇلى جىنيۈەن پۇلغا چېتىلغاندىن كېيىن قىممىتى تېخىمۇ قاتتىق چۈشكەن. شۇنىڭدىن باشلاپ 1949-يىلى 5-ئايغىچە هەر بىرىنىڭ قىممىتى 6 مىليارد دوللارلىق ئۆلكە پۇلى تارقىتىلغان. لېكىن، پۇلنىڭ قىممىتى بەك تۆۋەن بولغانلىقتىن، 100 دانىسىنى ئاران بىر دوللار داياڭ پۇلغا تېگىشىشكە توغرا كەلگەن، ئاۋام خەلقمۇ ئىشلىتىشكە نارازى بولغانلىقتىن، ئۆلكە پۇلى ئاخىر بەربات بولغان. سانلىق مەلۇماتتىن قارىغاندا، ئۆلكە پۇلى شىنجاڭدا 10 يىل ئوبوروت قىلىنغان بولۇپ، 29 خىل قىممەتتە تارقىتىلغان، بۇ پۇللارنىڭ ئەڭ كىچىكى بىر تىيىن (سىنت)، ئەڭ چوڭى 6 مىليارد دوللار بولغان.

新疆商業銀行總行原址

شىنجاڭ باش تىجارەت بانكىسىنىڭ ئاۋالقى ئورنى

省幣 1 元＝法幣 5 元

ئۆلكە پۇلى 1 يۈەن = فابى پۇلى 5 يۈەن

(一)1939 年、1940 年發行的省幣

(1) 1939- ۋە 1940- يىللىرى تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى

1939 年發行新省幣 9 種，1940 年發行十元券一種，共計 10 種，背面右下側有財政廳代廳長毛澤民簽名（反背直書），左下側總經理張宏輿簽名，有漢文和英文兩種。

1939- يىلى 9 خىل ئۆلكە پۇلى تارقىتىلغان، 1940- يىلى 10 دوللارلىق بىر خىل پۇل تارقىتىلغان بولۇپ، جەمئىي 10 خىل پۇل تارقىتىلغان. بۇ پۇللارنىڭ ئوڭ تەرىپىگە مالىيە نازارىتىنىڭ مۇۋەققەت نازىرى ماۋ زېمىننىڭ ئىمزاسى بېسىلغان، سول تەرىپىگە باش دىرېكتور جاڭ خۇڭيۈننىڭ ئىمزاسى بېسىلغان. بۇ ئىمزالار خەنزۇچە، ئىنگلىزچە ئىككى خىل يېزىقتا يېزىلغان.

588

153×78

588 省幣壹圓 588 بىر دوللارلىق ئۆلكە پۇلى

589 142×89

* * 589 省幣叁圓 589 ئۈچ دوللارلىق ئۆلكە پۇلى

590

148×90

*	590	省幣伍圓	590 بەش دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
*	591	省幣拾圓	591 10 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى

591

165×85

592 100×58

593 98×61

594 103×64

* 592 省幣壹分 592 بىر سىنتلىق ئۆلكە پۇلى
* * 593 省幣叁分 593 ئۈچ سىنتلىق ئۆلكە پۇلى
* 594 省幣伍分 594 بەش سىنتلىق ئۆلكە پۇلى

595

110×65

596

121×71

597

127×74

吐鲁番额敏塔

تۇرپاندىكى ئىمىن ۋاڭ مۇنارىسى

595 省幣壹角 595 10 سىنتلىق ئۆلكە پۇلى

596 省幣貳角 596 20 سىنتلىق ئۆلكە پۇلى

597 省幣伍角 597 50 سىنتلىق ئۆلكە پۇلى

(二)1943 年發行的省幣

(2) 1943- يىلى تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى

盛世才投靠國民黨後，新疆省財政廳長一職由盛的妹夫彭吉元接任。1943 年發行 4 種新版省幣，並再版 1939 年的幾種省幣，背面均由彭吉元一人簽名(中、英文)。

شېڭ شىسەي گومىنداڭنىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئاتقاندىن كېيىن، سىڭلىسىنىڭ ئېرى پېڭ جىيۈەننى شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرلىقىغا تەيىنلىگەن. ئۇ 1943- يىلى تۆت خىل يېڭى ئۆلكە پۇلى تارقاتقان ھەمدە 1939- يىلىدىكى بىر قانچە خىل ئۆلكە پۇلىنى قايتا بېسىپ تارقاتقان. پۇلنىڭ كەينى تەرىپىگە پېڭ جىيۈەننىڭ خەنزۇچە، ئىنگلىزچە ئىمزاسى بېسىلغان.

598 省幣壹角，背面彭吉元簽名

599 省幣貳角，背面彭吉元簽名

600 省幣伍角，背面彭吉元簽名

601 省幣壹元，背面彭吉元簽名

* 602 省幣拾元，背面彭吉元簽名

598 10 تىيىنلىق ئۆلكە پۇلى، ئارقىسىدا پېڭ جىيۈەننىڭ ئىمزاسى بار.

599 20 تىيىنلىق ئۆلكە پۇلى، ئارقىسىدا پېڭ جىيۈەننىڭ ئىمزاسى بار.

600 50 تىيىنلىق ئۆلكە پۇلى، ئارقىسىدا پېڭ جىيۈەننىڭ ئىمزاسى بار.

601 بىر دوللارلىق ئۆلكە پۇلى، ئارقىسىدا پېڭ جىيۈەننىڭ ئىمزاسى بار.

602 10 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى، ئارقىسىدا پېڭ جىيۈەننىڭ ئىمزاسى بار.

603

158×71

604

159×72

605

157×66

606

160×76

*	603	省幣伍元	603 بەش دوللارلىق ئۈلكە پۇلى
*	604	省幣拾元	604 10 دوللارلىق ئۈلكە پۇلى
*	605	省幣伍拾元	605 50 دوللارلىق ئۈلكە پۇلى
	606	省幣壹佰元	606 100 دوللارلىق ئۈلكە پۇلى

(三)國民黨接管新疆後發行的省幣

(3) گومىنداڭ شىنجاڭنى ئۆتكۈزۈۋالغاندىن كېيىن تارقاتقان ئۆلكە پۇلى

607

161×67

608

162×71

609

153×63

610

156×63

607	省幣貳佰元	607 200 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
608	省幣伍佰元	608 500 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
609	省幣貳仟元	609 2000 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
610	省幣伍仟元	610 5000 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى

611 72×148

612

95×150

615

73×166

613

156×63

614

155×69

* *	611	省幣壹萬元	10.000 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى 611
	612	省幣貳萬元	20.000 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى 612
	613	省幣拾萬元	100.000 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى 613
	614	省幣貳拾萬元	200.000 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى 614
	615	省幣伍拾萬元	500.000 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى 615

(四)改名新疆省銀行後發行的省幣

(4) نامى شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى دەپ ئۆزگەرتىلگەندىن كېيىن تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى

1948 年 11 月底，新疆商業銀行改名為新疆省銀行，同年底發行的省幣，開始與金圓券挂鈎。

1948- يىلى 11- ئاينىڭ ئاخىرىدا شىنجاڭ تىجارەت بانكىسىنىڭ نامى شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى دەپ ئۆزگەرتىلگەن. شۇ يىلىنىڭ ئاخىرىدىن باشلاپ تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى جىنيۈەن دوللىرى بىلەن چېتىلغان.

616　73×168

617　148×62

618　158×70

619　145×62

	616	省幣壹佰萬元	616 1 مىليون دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
*	617	省幣叁佰萬元	617 3 مىليون دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
	618	省幣陸佰萬元	618 6 مىليون دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
*	619	省幣叁仟萬元	619 30 مىليون دوللارلىق ئۆلكە پۇلى

省幣 600,000 圓＝金圓券 1 圓

ئۆلكە پۇلى 600·000 دوللار = جىنيۈەن پۇلى 1 دوللار

620 144×62

622 144×60

621 146×61

	620	省幣陸仟萬元	620 60 مليون دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
*	621	省幣陸億元	621 600 مليون دوللارلىق ئۆلكە پۇلى
* * *	622	省幣叁拾億元	622 3 مليارد دوللارلىق ئۆلكە پۇلى

（五）中國最大面值的紙幣—60 億圓券

(5) جۇڭگونىڭ قىممىتى ئەڭ چوڭ قەغەز پۇلى—
6 مليارد دوللارلىق پۇل

1949 年 5 月 10 日新疆國民黨當局發行了面值為 10 位數的省幣—60 億圓券，但幣值極微，只能買一合火柴，需 6 千億圓才能換大洋 1 圓。如按 1939 年開始發行省幣時省幣 1 圓抵換大洋 1 圓來比較，則十年間計貶值為 6 千億分之一，商民均不樂行使，它的命運只有等待進入廢紙堆了。

1949- يىلى 5- ئاينىڭ 10- كۈنى شىنجاڭدىكى گومىنداڭ دائىرىلىرى قىممىتى 6 مىليارد دوللارلىق ئۆلكە پۇلىنى تارقاتقان. لېكىن، پۇلنىڭ قىممىتى بەكمۇ تۆۋەن بولغانلىقتىن، ئۇنىڭغا ئاران بىر قاپ سەرەڭگە كەلگەن، 600 مىليارد دوللارغا ئاران بىر دوللار دايالڭ پۇلى تېگىشكىلى بولغان. ئەگەر، 1939- يىلى ئۆلكە پۇلى تارقىتىلغان چاغدا بىر ئۆلكە پۇلى بىر دايالڭ پۇلغا باراۋەر بولغاندىكى نىسبەت بويىچە سېلىشتۇرغاندا، ئون يىلدا پۇلنىڭ كۈرسى چۈشۈپ 600 مىليارتتىن بىرگە تەڭلىشىپ قالغان، خەلق بۇ پۇلنى ئىشلىتىشنى خالىمىغانلىقتىن، ئۇنىڭ تەقدىرى كېرەكسىز قەغەزگە ئايلىنىش بىلەن ئاخىرلاشقان.

623 140×61

* * * 623 省幣陸拾億元 623 6 مىليارد دوللارلىق ئۆلكە پۇلى

12. 中央銀行新疆省流通券

12. مەركىزىي بانكىنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىسىدە ئۆتىدىغان پۇلى

1945 年國民黨中央銀行為統一新疆的紙幣發行權，印發了中央銀行新疆省流通券，以取代省幣。但該券背面維文被大土耳其主義分子搗鬼，將"新疆省"偷改為"Chini-Turkistan"(中國土耳其斯坦)。這是個重大政治錯誤。該券在迪化發行的當日，即被人發現這一錯誤，中央銀行立即收回，連同庫存全部銷毀。

1945- يىلى گومىنداڭ مەركىزىي بانكىسى شىنجاڭنىڭ قەغەز پۇل تارقىتىش هوقۇقىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش ئۈچۈن، ئۆلكە پۇلىنىڭ ئورنىغا مەركىزىي بانكىنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىسىدە ئۆتىدىغان پۇلىنى تارقاتقان. لېكىن، چوڭ پانتۈركىزىمچى ئۇنسۇرنىڭ ھىيلە ئىشلىتىشى بىلەن پۇلنىڭ كەينىدىكى «شىنجاڭ ئۆلكىسى» دېگەن سۆز ئوغرىلىقچە «چىن تۈركىستان» (جۇڭگو تۈركىستانى) دەپ ئۆزگەرتىۋېتىلگەن. بۇ ناھايىتى زور سىياسىي خاتالىق ئىدى. مەزكۇر چەك ئۈرۈمچىدە تارقىتىلغان كۈنىلا بۇ خاتالىق سېزىۋېلىنغان. مەركىزىي بانكا ئۇنى دەرھال يىغىۋېلىپ، خەزىنىدىكىسى قوشۇپ كۆيدۈرۈۋەتكەن.

624

166×65

625

166×65

・・・・ 624 中央銀行新疆省流通券伍拾元

・・・・ 625 中央銀行新疆省流通券壹百元

624 مەركىزىي بانكىنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىسىدە ئۆتىدىغان 50 دوللارلىق پۇلى

625 مەركىزىي بانكىنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىسىدە ئۆتىدىغان 100 دوللارلىق پۇلى

13. 最後的新疆銀圓和銀圓票

13. شىنجاڭنىڭ ئەڭ ئاخىرقى كۈمۈش تەڭگىسى ۋە كۈمۈش دوللىرى

在省幣的末日到來時，國民黨新疆當局為擺脱困境，1949 年 5 月實行第二次幣制改革，以銀圓為本位，鑄造新銀圓，恢復銀圓流通；同時發行可兑現的銀圓票；收兑省幣，停用金圓券。但不久即因銀圓票發行過多，無法保證兑現而開始貶值，通貨再次膨脹。同年 9 月 25 日，新疆和平解放，人民政府為安定人心，穩定金融物價，明令通告銀圓票為新疆暫時的合法貨幣，但停止兑現。1951 年 10 月 1 日，新疆發行印有維文的人民幣，收回地方幣銀圓票，實現了全國幣制的統一。

ئۆلكە پۇلىنىڭ ئاخىرقى مەزگىلىدە، شىنجاڭدىكى گومىنداڭ دائىرىلىرى قىيىنچىلىقتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن، 1945- يىل 5- ئايدا ئىككىنچى قېتىم پۇل تۈزۈمىنى ئىسلاھ قىلىپ، كۈمۈش تەڭگىنى بىرلىك قىلىپ، يېڭى كۈمۈش تەڭگە قۇيۇش بىلەن كۈمۈش تەڭگە ئوبوروتىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەن. شۇنىڭ بىلەن بىللە، ئالماشتۇرۇلىدىغان كۈمۈش دوللار (قەغەز پۇل) تارقىتىپ، ئۆلكە پۇلىنى يىغىۋېلىپ، جىنيۈەن دوللىرىنى ئىشلىتىشنى توختاتقان. لېكىن ئۇزۇن ئۆتمەي، كۈمۈش دوللار بەك كۆپ تارقىتىلىپ، ئالماشتۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلىنمىغانلىقى سەۋەبىدىن، ئۇنىڭ قىممىتى چۈشۈپ، يەنە بىر قېتىم پۇل پاخاللىقى كېلىپ چىققان. شۇ يىلى 9- ئاينىڭ 25- كۈنى شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولدى. خەلق ھۆكۈمىتى خەلقنى خاتىرجەم قىلىش، پۇل مۇئامىلە، مال باھاسىنى مۇقىملاشتۇرۇش ئۈچۈن، كۈمۈش دوللارنى شىنجاڭنىڭ ۋاقىتلىق قانۇنى پۇلى دەپ ئوچۇق ئۇقتۇردى، لېكىن ئالماشتۇرۇشنى توختاتتى. 1951- يىل 10- ئاينىڭ 1- كۈنى شىنجاڭدا ئۇيغۇرچە خەتلىك خەلق پۇلى تارقىتىلىپ، يەرلىك كۈمۈش دوللار يىغىۋېلىنىپ، مەملىكەت بويىچە پۇل تۈزۈمى بىرلىككە كەلتۈرۈلدى.

銀圓票 1 圓＝省幣 600,000,000,000 元

كۈمۈش پۇل 1 دوللار = ئۆلكە پۇلى 000 000 000 600 دوللار

(一)1949 年鑄造的壹圓銀圓

有解放前鑄造（正面鐫"民國卅八年"）和解放初期鑄造（正面改為"一九四九年"）兩種。

(1) 1949- يىلى قۇيۇلغان بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگە

مەزكۇر پۇل ئىككى خىل بولۇپ، بىرى ئازادلىقتىن ئىلگىرى قۇيۇلغان (ئالدى يۈزىگە «مىنگونىڭ 38- يىلى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان)، يەنە بىرى ئازادلىقنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە قۇيۇلغان (ئالدى يۈزىگە «1949- يىل» دەپ يېزىلغان).

626

＊＊ 626 新疆省銀圓壹圓，民國卅八年

626 شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى، مىنگونىڭ 38- يىلى

627

628

629

630

* *	627	新疆省銀圓壹圓，民國卅八年
	628	新疆省銀圓壹圓，民國卅八年
* * *	629	新疆省銀圓壹圓，1949
* * *	630	新疆省銀圓壹圓，1949

627 شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى، مىنگونىڭ 38- يىلى
628 شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى، مىنگونىڭ 38- يىلى
629 شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى، 1949- يىل
630 شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى، 1949- يىل

(二)1949 年新疆解放前印製的銀圓票

(2) 1949- يىلى شىنجاڭ ئازاد بولۇشتىن ئىلگىرى بېسىلغان كۈمۈش پۇل

631

100×47

632 106×51

633 113×58

634 113×56

635 112×56

636 134×55

631 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، بىر سىنتلىق
632 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، بەش سىنتلىق
633 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، 10 سىنتلىق
634 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، 20 سىنتلىق
635 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، 50 سىنتلىق
636 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، بىر دوللار (جانىسقان ئىمزا قويغان)

- ＊＊ 631 新疆銀圓票壹分
- ＊＊ 632 新疆銀圓票伍分
- ＊＊ 633 新疆銀圓票壹角
- ＊＊ 634 新疆銀圓票貳角
- ＊＊ 635 新疆銀圓票伍角
- ＊ 636 新疆銀圓票壹圓(賈尼木汗簽名)

(三)1949 年新疆解放初期印製的銀圓票 1 圓券

背面為白文昱(起義的國民黨新疆省財政廳副廳長)簽名。

(3) 1949- يىلى شىنجاڭ ئازاد بولغان دەسلەپكى مەزگىلدە بېسىلغان بىر دوللارلىق كۈمۈش پۇل

ئارقا تەرىپىدە بەي ۋېنيۈي (ھەققەتكە قايتقان گومىنداڭنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى) نىڭ ئىمزاسى بار.

637

134×55

* 637 新疆銀圓票壹圓(白文昱簽名)(بەي ۋېنيۈي ئىمزا قويغان) 637 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، بىر دوللار

[附]1950 年印製的銀圓票

[قوشۇمچە] 1950- يىلى بېسىلغان كۈمۈش پۇللار

150×60

638

639 153×76

640

130×65

* 638 新疆銀圓票伍圓

* 639 新疆銀圓票拾圓

* 640 新疆銀圓票拾圓

638 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، بەش دوللار

639 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، 10 دوللار

640 شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل، 10 دوللار

14. 伊、塔、阿三區革命政府發行的期票

14. ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىي ھۆكۈمىتى تارقاتقان ۋاقىتلىق چەك

1944 年 11 月，新疆伊犁、塔城、阿爾泰三區爆發了反對國民黨壓迫的武裝起義。

三區革命政府發行的期票(期票意為臨時鈔票，維文稱"Chek")，與國民黨統治區的貨幣互不通用，也無折合率。

1944- يىلى 11- ئايدا شىنجاڭنىڭ ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ئۈچ ۋىلايىتىدە گومىنداڭنىڭ زۇلمىغا قارشى قوراللىق قوزغىلاڭ كۆتۈرۈلدى.

ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابىي ھۆكۈمىتى تارقاتقان ۋاقىتلىق چەك (ۋاقىتلىق پۇل دېگەن مەنىسنى بىلدۈرىدۇ) بىلەن گومىنداڭ ھۆكۈمرانلىق قىلغان رايونلاردىكى پۇل ئۆزئارا ئالماشقان ھەم بىرى يەنە بىرىگە سۇندۇرۇلمىغان.

(一)1945 年發行的期票

(1) 1945- يىلى تارقىتىلغان ۋاقىتلىق چەك

641

144×74

641 三區期票 100 元(殘缺)

642 三區期票 300 元

643 三區期票 1000 元

641 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 100 دوللار (كەمتۈك)

642 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 300 دوللار

643 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 1000 دوللار

642 180×85

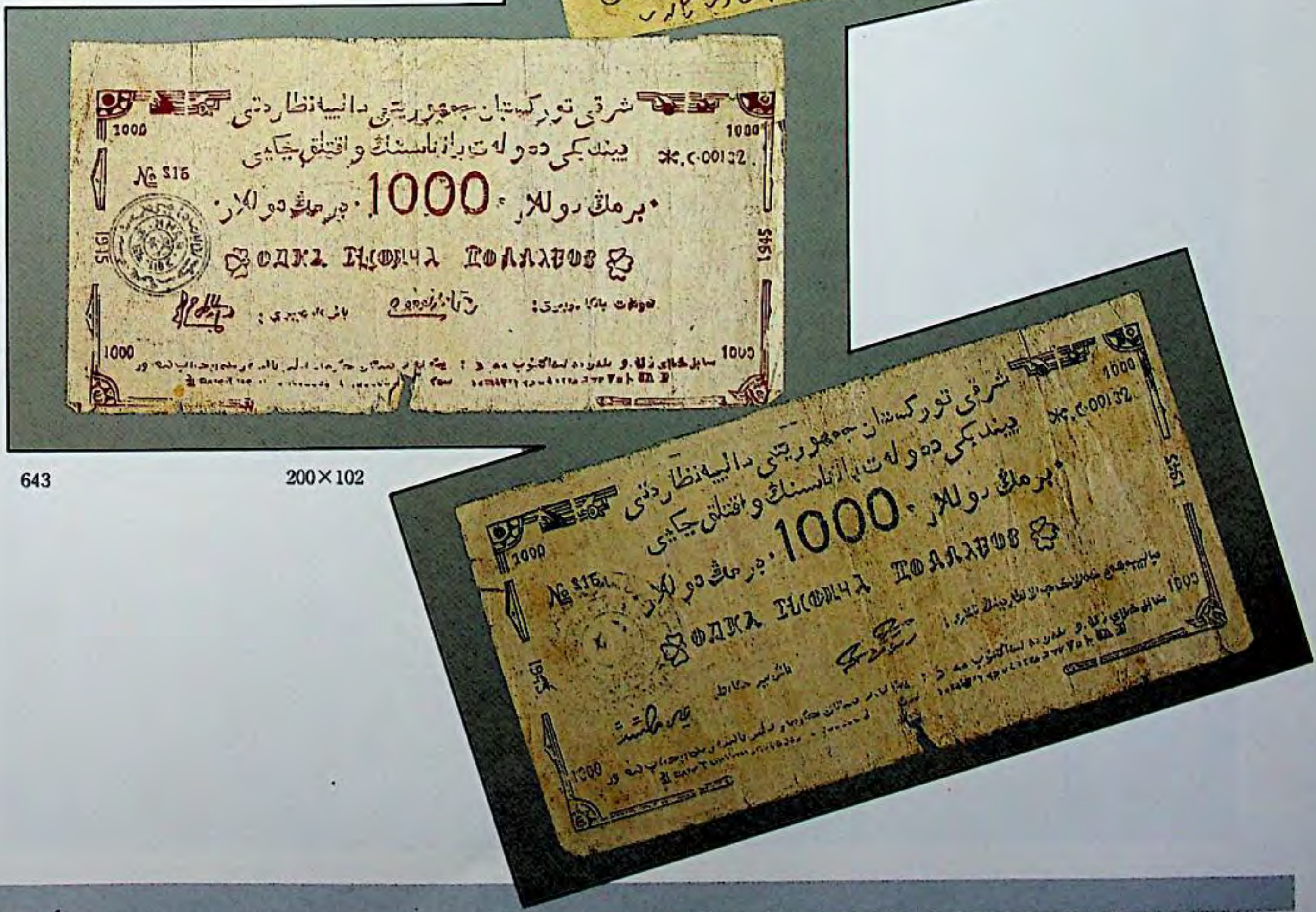

643 200×102

(二)蓋章省幣

(2) تامغا بېسىلغان ئۆلكە پۇلى

1945年9月15日起在三區內流通的省幣上加蓋三區圖章，無章的不准流通，藉以堵住省幣大量流入，衝擊三區市場。

1945- يىل 9- ئاينىڭ 15- كۈنىدىن باشلاپ ئۈچ ۋىلايەتتە خەجلەنگەن ئۆلكە پۇلىغا ئۈچ ۋىلايەتنىڭ تامغىسى بېسىلغان. تامغىسى يوق پۇلنى خەجلەش چەكلەنگەن. بۇنىڭ بىلەن، ئۆلكە پۇلىنىڭ زور مىقداردا ئېقىپ كىرىپ، ئۈچ ۋىلايەت بازارلىرىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش يولى ئېتىۋېتىلگەن.

644

160×76

放 大
چوڭايتىلغىنى

645

157×66

646

157×66

* * * *	644	蓋章省幣壹百元(紅圓章)	644 تامغا بېسىلغان ئۆلكە پۇلى، 100 دوللار (قىزىل تامغىلىق)
* * * *	645	蓋章省幣伍拾元(紅圓章)	645 تامغا بېسىلغان ئۆلكە پۇلى، 50 دوللار (قىزىل تامغىلىق)
* * * *	646	蓋章省幣伍拾元(藍柄圓章	646 تامغا بېسىلغان ئۆلكە پۇلى، 50 دوللار (كۆك تامغىلىق)

(三)1947 年發行帶漢文的"新疆商業銀行伊犁分行期票"

(3) 1947- يىلى تارقىتىلغان خەنزۇچە خەتلىك «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى»

647

170×79

648

149×75

649

175×79

* * *	647	三區期票 2000 元	647 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 2000 دوللار
* * *	648	三區期票 2500 元	648 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 2500 دوللار
* * *	649	三區期票 3000 元	649 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 3000 دوللار

（四）1948 年發行維文"省商業銀行伊犁專區分行期票"

(4) 1948- يىلى تارقىتىلغان ئۇيغۇرچە خەتلىك «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك ئۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى»

650

125×73

651

140×80

652

140×80

* * * 650 三區期票 100 元
* * * 651 三區期票 300 元（背紅色）
* * * 652 三區期票 300 元（背藍色）

650 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 100 دوللار
651 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 300 دوللار (ئارقا تەرىپى قىزىل)
652 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 300 دوللار (ئارقا تەرىپى كۆك)

653

76×137

654

143×71

* * * 653 三區期票500元 653 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 500 دوللار

* * * 654 三區期票1000元 654 ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چېكى، 1000 دوللار

附錄

قوشۇمچە

1. 古代流入新疆的外國錢幣

1. قەدىمكى زاماندا شىنجاڭغا كىرگەن چەتئەل پۇللىرى

早在先秦時期，我國即通過今新疆地區和國外有了某種程度的接觸。到漢代“絲綢之路”暢通後，東、西方經濟文化交流日益頻繁，國外錢幣和源自希臘的打壓法造錢技術隨之傳入新疆，已發現的貴霜錢幣、拜占庭（東羅馬）金幣，波斯銀幣等就是實物見證。這些錢幣在我國西北某些地區曾作為貨幣流通使用。

دەسلەپكى چىن دەۋرىدىن باشلاپلا، ئېلىمىز بۈگۈنكى شىنجاڭدىن ئۆتۈپ چەتئەللەر بىلەن مەلۇم مۇناسىۋەت ئورناتقان. خەن سۇلالىسى دەۋرىدە «يىپەك يولى» راۋانلاشقاندىن كېيىن، شەرق بىلەن غەربنىڭ ئىقتىساد، مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇشى كۈندىن. كۈنگە قويۇقلىشىپ، چەتئەلنىڭ پۇللىرى ۋە يۇنانىنىڭ پۇل ئىشلەش تېخنىكىسى شىنجاڭغا كىرگەن. كۇشان پۇلى، ۋىزانتىيە (شەرقىي رىم) نىڭ ئالتۇن پۇلى، پېرسىيەنىڭ كۈمۈش پۇلى قاتارلىقلارنىڭ تېپىلىشى ئۇنىڭ ماددىي دەلىلىدۇر. بۇ پۇللار ئېلىمىزنىڭ غەربىي شىمالىدىكى مەلۇم رايونلاردا پۇل ئوبوروتىدا ئىشلىتىلگەن.

(一)貴霜錢 (1) كۇشان پۇلى

(二) 拜占庭金幣

(2) ۋىزانتىيە ئالتۇن پۇلى

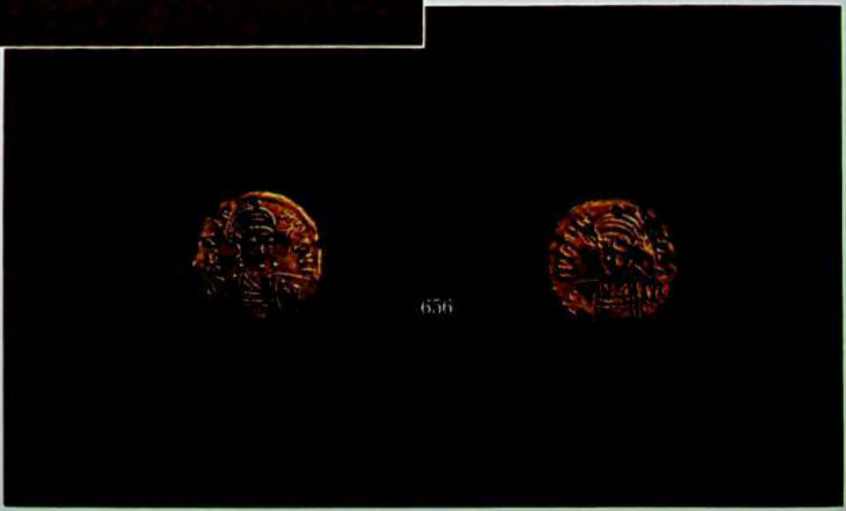

655 貴霜錢 655 كۇشان پۇلى
656 拜占庭金幣 656 ۋىزانتىيە ئالتۇن پۇلى

(三)波斯銀幣 (3) پېرسىيە كۈمۈش پۇلى

657 波斯沙卜爾二世銀幣 657 پېرسىيە شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى
658 波斯沙卜爾二世銀幣 658 پېرسىيە شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى
659 波斯沙卜爾二世銀幣 659 پېرسىيە شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى
660 波斯沙卜爾二世銀幣 660 پېرسىيە شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى
661 波斯阿爾達希二世銀幣 661 پېرسىيە ئەردەشىر II نىڭ كۈمۈش پۇلى
662 波斯阿爾達希二世銀幣 662 پېرسىيە ئەردەشىر II نىڭ كۈمۈش پۇلى
663 波斯阿爾達希二世銀幣 663 پېرسىيە ئەردەشىر II نىڭ كۈمۈش پۇلى

657

660

658

661

659

662

663

2. 清代流入新疆的外國錢幣

2. چىڭ سۇلالىسى دەۋرىدە شىنجاڭغا كىرگەن چەت ئەل پۇللىرى

18 世紀 50 年代，清廷平息準噶爾部叛亂後，新疆北路通行內地制錢。在流入的制錢中發現雜有日本"寬永通寶"和安南(今越南)"景興通寶"等外國銅錢。

19 世紀上半葉，一些帕米爾以西的中亞鄰國如浩罕、布哈拉等汗國的金銀幣，隨着邊境貿易的頻繁往來而流入我國新疆地區，對新疆自鑄的一些中亞錢幣型鑄幣在形制上有很大影響。19 世紀下半葉，在內地流通的外國銀圓也開始流入新疆。

18- ئەسىرنىڭ 50- يىللىرى، چىڭ ئوردىسى جۇڭغار قىسلىسىنىڭ توپىلىڭىنى تىنجىتقاندىن كېيىن، شىنجاڭنىڭ شىمالىدا ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلى خەجلەنگەن، ئىچكىرىدىن كىرگەن يارماق پۇلغا ياپونىيىنىڭ «كۇەنيۇڭ تۇڭباۋ» پۇلى ۋە ئاننام (بۈگۈنكى ۋيېتنام) نىڭ «جىڭشىڭ تۇڭباۋ» پۇلى قاتارلىق چەت ئەل پۇللىرىمۇ ئارىلىشىپ كىرگەن.

19- ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمىدا، پامىرنىڭ غەربىدىكى قوقان، بۇخارا قاتارلىق ئوتتۇرا ئاسىيا خانلىقلىرىنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش پۇللىرى چېگرا سودىسىنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ئېلىمىزنىڭ شىنجاڭ رايونىغا كىرىپ، شىنجاڭنىڭ ئۆزىدە قۇيۇلغان قىسمەن ئوتتۇرا ئاسىيا پۇللىرى تىپىدىكى پۇللارغا شەكىل جەھەتتىن ناھايىتى زور تەسىر كۆرسەتكەن. 19- ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا ئىچكىرىدە خەجلەنگەن چەت ئەلنىڭ كۈمۈش پۇللىرىمۇ شىنجاڭغا كىرگەن.

(一)日本"寬永通寶"和安南"景興通寶"

(1) ياپونىيىنىڭ «كۇەنيۇڭ تۇڭباۋ» پۇلى ۋە ئاننام (ۋيېتنام)نىڭ «جىڭشىڭ تۇڭباۋ» پۇلى

664

665

664 日本寬永通寶 664 ياپونىيىنىڭ كۇەنيۇڭ تۇڭباۋ پۇلى

665 安南景興通寶 665 ئاننامنىڭ جىڭشىڭ تۇڭباۋ پۇلى

(二)浩罕汗國和布哈拉汗國的金銀幣

(2) قوقان خانلىقى بىلەن بۇخارا خانلىقىنىڭ ئالتۇن، كۈمۈش پۇللىرى

666 浩罕汗國金幣 666 قوقان خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى

667

668

667 浩罕汗國銀幣 667 قوقان خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى
668 布哈拉汗國銀幣 668 بۇخارا خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى

（三）其他外國銀圓

(3) باشقا چەت ئەل كۈمۈش پۇللىرى

669

670

669 西班牙本洋 669 ئىسپانىيە كۈمۈش پۇلى
670 墨西哥鷹洋 670 مېكسىكا كۈمۈش پۇلى

3. 近代流入新疆的外國錢幣

3. يېقىنقى زاماندا شىنجاڭغا كىرگەن چەت ئەل پۇللىرى

1840 年後，俄、英等國對新疆進行猖狂的侵略和互相爭奪。1871 年，沙俄竊佔我伊犁地區達 10 年之久，在當地推行沙俄貨幣。以後雖經我國贖回伊犁，但沙俄的經濟侵略勢頭並未稍戢。清末民初，沙俄貨幣流行於天山南北，操縱市場，壟斷金融，掠奪商民，流毒甚深，直至 1917 年沙俄國內發生革命，帝制覆滅，俄帖始退出新疆市場。當時與沙俄爭奪新疆的還有英帝國主義。英屬殖民地印度的錢幣亦曾在新疆南路流通過。

1840- يىلىدىن كېيىن، روسىيە، ئەنگلىيە قاتارلىق دۆلەتلەر غالجىرلىق بىلەن شىنجاڭغا تاجاۋۇز قىلغان ۋە شىنجاڭنى بىر- بىرىدىن تالاشقان. 1871- يىلى چار روسىيە دۆلىتىمىزنىڭ ئىلى رايونىنى زومىگەرلىك بىلەن ئىگەللىۋېلىپ 10 يىل ھۆكۈمرانلىق قىلغان. ئىلىدا چار روسىيە پۇلىنى ئوبوروت قىلغان. كېيىن، دۆلىتىمىز تۆلەم بېرىپ ئىلىنى قايتۇرۇۋالغان بولسىمۇ، لېكىن چار روسىيىنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى تاجاۋۇزچىلىقى زادىلا توختىمىغان. چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرى، مىنگونىڭ دەسلىپىدە چار روسىيىنىڭ پۇلى تەڭرىتاغنىڭ شىمالىي ۋە جەنۇبىدا خەجلىنىپ بازارلارنى ئىگىلىۋالغان، پۇل مۇئامىلىسىنى مونوپول قىلىۋېلىپ خەلقنى بۇلاڭ- تالاڭ قىلغان، ئۇنىڭ زەھىرى ناھايىتى چوڭقۇر بولغان. 1917- يىلى روسىيىدە ئىنقىلاپ پارتلاپ ئىمپېراتورا تۈزۈمى يوقىتىلغاندىن كېيىنلا، چار روسىيىنىڭ پۇللىرى شىنجاڭ بازارلىرىدىن چېكىنىپ چىققان. شۇ چاغدا، روسىيە بىلەن شىنجاڭنى تالاشقان ئەنگلىيە جاھانگىرلىكىمۇ بار ئىدى. ئەنگلىيىنىڭ مۇستەملىكىسى بولغان ھىندىستاننىڭ پۇللىرىمۇ جەنۇبىي شىنجاڭدا خەجلەنگەن.

（一）沙俄錢幣

(1) چار روسىيىنىڭ پۇللىرى

671 152×90

672 153×98

671 沙俄紙幣 1 盧布

672 沙俄紙幣 3 盧布

671 چار روسىيىنىڭ قەغەز پۇلى بىر رۇبلى

672 چار روسىيىنىڭ قەغەز پۇلى ئۈچ رۇبلى

673

98.5×157

674

105×175

675

273×127

673 沙俄紙幣 5 盧布 673 چار روسىيىنىڭ قەغەز پۇلى بەش رۇبلى

674 沙俄紙幣 10 盧布 674 چار روسىيىنىڭ قەغەز پۇلى 10 رۇبلى

675 沙俄紙幣 500 盧布 675 چار روسىيىنىڭ قەغەز پۇلى 500 رۇبلى

676

677

678

679

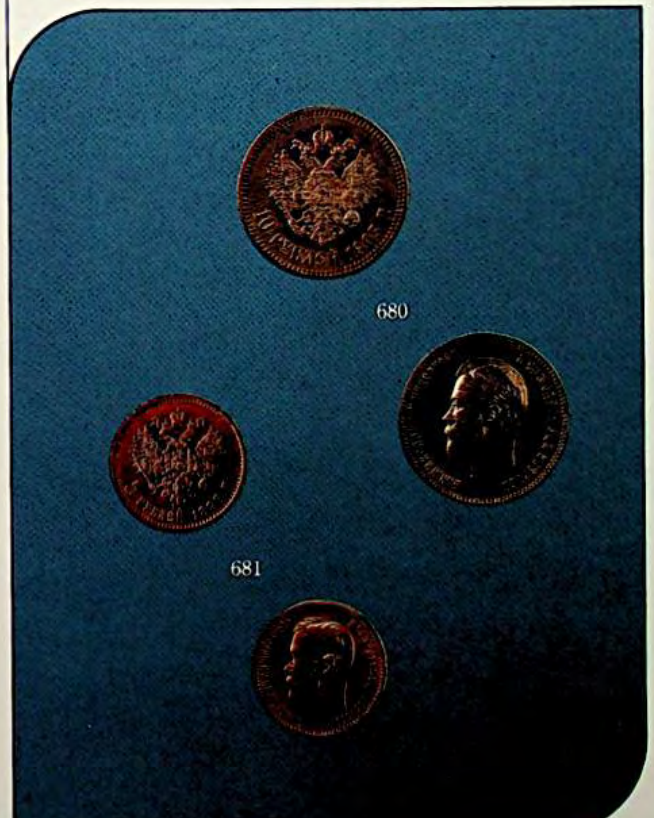

680

681

676 沙俄銀幣 15 戈比 676 چار روسىيىنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى 15 كوپېك
677 沙俄銅幣 5 戈比 677 چار روسىيىنىڭ مىس پۇلى 5 كوپېك
678 沙俄銅幣 2 戈比 678 چار روسىيىنىڭ مىس پۇلى ئىككى كوپېك
679 沙俄銅幣 1 戈比 679 چار روسىيىنىڭ مىس پۇلى بىر كوپېك
680 沙俄金幣 10 盧布 680 چار روسىيىنىڭ ئالتۇن پۇلى 10 رۇبلى
681 沙俄金幣 5 盧布 681 چار روسىيىنىڭ ئالتۇن پۇلى بەش رۇبلى

（二）英屬印度錢幣

(2) ئەنگلىيە ھامىلىقىدىكى ھىندىستاننىڭ پۇلى

682

683

684

685

686

106×62

682 ھىندىستاننىڭ ئالتۇن پۇلى، بىر فۇند ستېرلىڭ
683 ھىندىستاننىڭ ئالتۇن پۇلى، بىر فۇند ستېرلىڭ
684 ھىندىستاننىڭ كىچىك خىش ئالتۇنى
685 ھىندىستاننىڭ كىچىك كۈمۈش پۇلى
686 ھىندىستاننىڭ قەغەز پۇلى، ئىككى رۇپىيە

682 印度金幣 1 金鎊
683 印度金幣 1 金鎊
684 印度小金磚
685 印度小銀幣
686 印度紙幣 2 盧比

錢幣說明

پۇللارغا ئىزاھات

上 編

- 001. 西漢半兩——奇臺出土。
- 002. 西漢五銖——樓蘭古城出土。
- 003. 西漢五銖——樓蘭古城出土。
- 004. 西漢五銖——樓蘭古城出土。
- 005. 小泉直一——新莽，樓蘭古城出土。
- 006. 貨泉——新莽，樓蘭古城出土。
- 007. 貨泉——新莽，樓蘭古城出土。
- 008. 大泉五十——樓蘭古城出土。
- 009. 東漢剪輪五銖——樓蘭古城出土。
- 010. 東漢剪輪五銖——樓蘭古城出土。
- 011. 東漢剪輪五銖——樓蘭古城出土。
- 012. 東漢剪輪五銖——樓蘭古城出土。
- 013. 東漢五銖——樓蘭古城出土。
- 014. 東漢五銖——樓蘭古城出土。
- 015. 東漢五銖——樓蘭古城出土。
- 016. 東漢五銖——樓蘭古城出土。
- 017. 東漢五銖——樓蘭古城出土。
- 018. 東漢五銖——樓蘭古城出土。
- 019. 常平五銖——北齊（公元553年鑄）。
- 020. 開元通寶——唐，庫車出土。
- 021. 開元通寶——唐，庫車出土。
- 022. 乾元重寶——唐，庫車出土。
- 023. 乾元重寶——唐，庫車出土。
- 024. 乾元重寶——唐，庫車出土。
- 025. 大曆元寶——唐，庫車出土。
- 026. 大曆元寶——唐，庫車出土。
- 027. 大曆元寶——唐，庫車出土。
- 028. 大曆元寶——唐，庫車出土。
- 029. 建中通寶——唐，庫車出土。
- 030. 建中通寶——唐，庫車出土。
- 031. 建中通寶——唐，庫車出土。
- 032. 周元通寶——後周（後周世宗即位二年——公元955年毀佛像鑄），奇台出土。
- 033. 景德元寶——北宋，阿圖什出土。
- 034. 天聖元寶——北宋，阿圖什出土。
- 035. 天聖元寶——北宋，阿圖什出土。
- 036. 皇宋通寶——北宋，阿圖什出土。
- 037. 皇宋通寶——北宋，阿圖什出土。
- 038. 皇宋通寶——北宋，阿圖什出土。
- 039. 皇宋通寶——北宋，阿圖什出土。
- 040. 熙寧元寶——北宋，阿圖什出土。
- 041. 政和通寶——北宋，阿圖什出土。
- 042. 大定通寶——金（公元1178年鑄），博樂出土。
- 043. 正隆元寶——金（公元1157年鑄），博樂出土。
- 044. 正隆元寶——金（公元1157年鑄），博樂出土。
- 045. 泰和通寶——金（公元1201年鑄）。
- 046. 至元通行寶鈔——元，吐魯番出土。
- 047. 中統元寶交鈔——元，摹本，原載王樹楠《新疆訪古錄》，高343.4毫米，寬239.2毫米，宣統元年(1908年）在吐魯番山中發現。
- 048. 洪武通寶——明。
- 049. 萬曆通寶——明。
- 050. 萬曆通寶——明。
- 051. 天啓通寶——明。
- 052. 崇禎通寶——明。
- 053. 漢佉二體錢——此類錢幣均爲銅質，分大小兩種。圓形無孔，無周廓，用打壓法製造。銘文一面爲漢文，另一面爲佉盧文，故稱漢佉二體錢，亦稱和闐馬錢（幣上有馬或駱駝形象）。

根據目前學術界研究成果，大小兩種錢幣的銘文內容如下：

1. 大錢銘文佉盧文有兩種：（一）"Maharajasa Rajatirajasa Mahatasa Gugramayasa"，漢譯："大王、衆王之王、太上秋仁之（錢貨）"；（二）"Maharajasa Rajatirajasa Thabirajasa Gugramayasa"，漢譯"大王、衆王之王、都尉之王秋仁之（錢貨）。

大錢漢文銘文爲：（一）"貝"符，"重二十四銖銅錢"；（二）"元"，"重二十四銖銅錢"。

2. 小錢佉盧文銘文爲：（一）"Maharaya Thabiraya-Gugramayasa 或 Maharaja-Thabiraja-Gugramadasa"，漢譯"大王、都尉之王秋仁之（錢貨）；（二）同大錢第二種銘文。

小錢漢文銘文爲：（一）"六銖錢"；（二）"元"，" 六銖錢 "。此小錢重 2.8 克 ，漢文爲"六銖錢"。

此錢時代約在公元175——220年之間。

- 054. 漢佉二體錢——小錢，直徑：16－17毫米。民豐縣安迪爾遺址發現。正面：內圈有立馬像，圈外銘文模糊不清。背面：銘文爲"直大……"。
- 055. 漢佉二體錢——直徑：20毫米，厚：2毫米，重：4.108克。此錢殘留希腊文，當是以原貴霜錢二次打壓而成。正面：有馬像，周圍佉盧文隱約可辨。背面："六銖錢"模糊不清。
- 056. 漢佉二體錢——直徑：19毫米，厚：2毫米，重：4.11克。正面：有一馬像，周圍佉盧文。背面："六銖錢"，後二字漫漶。
- 057. 漢佉二體錢——直徑：21毫米，厚：2毫米，重：4.08克。正面：有馬像，周圍佉盧文。背面："六銖錢"。
- 058. 漢佉二體錢——直徑：17.2毫米，厚：2毫米，重：3.115克。正面：馬像，佉盧文模糊。背面："六銖錢"。
- 059. 漢佉二體錢——直徑：19毫米，厚：2毫米，重：4.115克。正面：馬像，周圍佉盧文。背面："六銖錢"。

以上053－059號漢佉二體錢皆爲小錢。

- 060. 漢佉二體錢——大錢，直徑：24毫米，厚：4毫米，重：14.8克。正面：中心圈內一馬像，圈外似有字迹，但很模糊。背面：計有六個漢字："重廿四銖銅錢"。
- 061. 五銖錢——巴楚托庫孜薩來遺址出土，與錢範同出。
- 062. 五銖錢——同061號。
- 063. 五銖錢——同061號。
- 064. 五銖錢——同061號。與此錢同出土的錢範有大小兩種，時代約在公元5世紀前後。
- 065. 龜兹五銖——庫車出土。外圓方孔，古龜兹國（今庫車一帶）鑄造，有大、中、小之分。按其銘文排列位置的不同，又可分爲三種：①正面爲漢文"五銖"二字，②兩種文字都在正面，即漢文和龜兹文合璧，③僅一面鑄龜兹文，無漢文。其中以第①種最多，第③種極少，在已發現的萬餘枚中，僅見三例。鑄造流通時間主要在5、6世紀。
- 066. 龜兹五銖——形制、銘文位置、時代和065號相同。
- 067. 龜兹五銖——形制、銘文位置排列、時代及出土地點均與065號錢同。
- 068. 龜兹五銖——同067號。
- 069. 龜兹五銖——同067號。
- 070. 龜兹五銖——同067號。
- 071. 龜兹五銖——同067號。
- 072. 龜兹五銖——同067號。
- 073. 龜兹五銖——同067號。
- 074. 高昌吉利錢——麴氏高昌國（公元499－640年）鑄造。直徑：25.5毫米，孔大：7毫米，重：14.3克，吐魯番出土。
- 075. 高昌吉利錢——直徑：25.6毫米，重：10.5克。
- 076. 高昌吉利錢——直徑：26毫米，重：14.26克。
- 077. 突騎施錢——青銅質，直徑：24毫米，孔徑：6毫米，重：4.1克。正面有幾個字母略有磨損。爲突騎施首領蘇祿可汗在位時（公元716至738年）所鑄。正面：粟特文，意爲"天、神的突騎施可汗錢幣"，或譯作"天可汗突騎施錢"。背面：印戳符號標誌，形似彎弓。
- 078. 突騎施錢——直徑：23毫米，孔徑：6毫米，重：4.5克。銘文內容同077號。
- 079. 回鶻亦都護錢——銅質，直徑：20毫米，重：2.3克。西州回鶻又稱"高昌回鶻"、"阿薩蘭回鶻"，首領稱號爲"亦都護"，鑄於唐末至宋。正面銘文："神聖的敕令讓其通行"或"聖命准予通行"。按"亦都護"意爲"神聖的陛下"或"幸福之主"。背面：光背。
- 080. 回鶻亦都護錢幣——銘文內容同079號。
- 081. 回鶻亦都護錢幣——銘文內容同079號。
- 082. 馬斯烏德錢幣——黑汗朝（Kara Khanids）馬斯烏德（Mas'ud）錢幣，紅銅質，打壓法製造。直徑：28毫米，重：6.6克。年代約當公元11世紀初。此錢打製於伊斯蘭教傳入新疆以後，銘文爲阿拉伯文科斐（Kufi）體。正面爲宗教信條，背面有可汗名稱和造幣廠地點等。阿圖什出土。正面銘文："Lailah Illa Allah Muhammad Rasul Allah"，漢譯："除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"。背面銘文："Mas'ud Al Ualidin Nasr"，漢譯："安拉（Allah）的崇拜者和依托者納斯爾之子馬斯烏德"。邊沿雙周綫圈內有製造地點："Kashgar"，漢譯：

"喀什噶爾"。（注：有的學者認爲背面中心最下一行最後一字是"花剌子模"（Khuwarizmi），不是"Nasr"，這是不可取的。因爲不應該出現"花剌子模"和"喀什噶爾"兩個地名。）

- 083. 馬斯烏德錢幣——直徑：28毫米，重：8.2克。正面銘文漢譯："除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉使者"。背面銘文漢譯："安拉的崇拜者和依托者納斯爾之子馬斯烏德"。
- 084. 馬斯烏德錢幣——直徑：28毫米，重：5克，銘文內容同上。
- 085. 馬斯烏德錢幣——直徑：28毫米，重：6.2克。銘文內容同上。
- 086. 馬斯烏德錢幣——直徑：29毫米，重：6克。銘文內容同上。
- 087. 玉素甫阿爾斯蘭汗錢幣（Yusuf Arslan Khan Coin）——直徑：25毫米，重：5克。邊沿雙周綫圈，有銘文但磨損不能識讀。打製年代是11世紀上半葉，即1032年之前。阿爾斯蘭汗意爲獅子王。正面銘文："Lailah Illa Allah Muhammad Rasul Allah"，漢譯："除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"。背面銘文："Al Malik Al Dunya Allah Yusuf Arslan Khan"，漢譯："伊斯蘭世界之王玉素甫阿爾斯蘭汗"。
- 088. 玉素甫阿爾斯蘭汗錢幣——不規整，直徑約：24毫米，重：4.5克。邊沿周圈內亦有殘存銘文。正面銘文漢譯："除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"。背面銘文漢譯："伊斯蘭世界之王玉素甫阿爾斯蘭汗"。
- 089. 桃花石可汗錢幣——直徑：22毫米，重：5.1克。此枚錢幣爲同類中之小型幣。正面銘文模糊不清，背面銘文是：祈求安拉寬恕的蘇來曼卡德爾桃花石（可汗）。按："桃花石可汗"係一種崇高的稱號，意即"中國君主"。"桃花石（Tafghaj）"一詞，隋、唐之際在突厥（Turk）、回鶻（Uyghur）語中皆用指唐朝（即中國）。馬赫穆德．喀什噶里（Mahmud Kashgari）所著《突厥語大詞典》（Kitabu Diwani Lughatit-Turki）中，"桃花石"仍用來指中國，有的地方也用來稱呼"古國和大汗"或"漢人"。
- 090. 桃花石可汗錢幣——直徑：27毫米，重：5.05克。正面銘文："……桃花石通寶"（"通寶"二字一說譯爲"可汗"）。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡德爾桃花石可汗。
- 091. 桃花石可汗錢幣——直徑：26毫米，重：5.6克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。
- 092. 桃花石可汗錢幣——直徑：23毫米，重：5.25克。正面銘文磨損不清。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡德爾桃花石（可汗）。
- 093. 桃花石可汗錢幣——直徑：26毫米，重：6.8克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。
- 094. 桃花石可汗錢幣——直徑：31毫米，重：4.95克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者（"Lailah Illa Allah Wahde Lashareekla Muhammad Rasul Allah"）。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。（"Billah Allah Al-Mustaghfer Sulayman Kadr Tafghaj Khaqan"）
- 095. 桃花石可汗錢幣——直徑：23毫米，重：5.25克。正面銘文："……安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者"。最下一行係回鶻文"喀喇（Kara）"。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。
- 096. 桃花石可汗錢幣——直徑：26毫米，重：5.6克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡德爾……。
- 097. 桃花石可汗錢幣——直徑：32毫米，重：4.2克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。
- 098. 桃花石可汗錢幣——直徑：32毫米，重：4克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。
- 099. 桃花石可汗錢幣——直徑：33毫米，重：5.8克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。
- 100. 桃花石可汗錢幣——直徑：32毫米，重：5.6克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼．卡得爾桃花石可汗。
- 101. 桃花石可汗錢幣——直徑：33毫米，重：5.4克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈

求安拉寬恕的蘇來曼・卡得爾桃花石可汗。

• 102. 桃花石可汗錢幣——直徑：32毫米，重：4.2克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼・卡得爾桃花石可汗。

• 103. 桃花石可汗錢幣——直徑：32毫米，重：4.4克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：祈求安拉寬恕的蘇來曼，卡得爾桃花石可汗。

• 104. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：22毫米，重：6.5克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 105. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：22毫米，重：5.6克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 106. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：23毫米，重：5.4克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 107. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：22－23毫米，重：5.6克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 108. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：22毫米，重：6.8克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 109. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：23毫米，重：6.5克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 110. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：23－26毫米，重：6.3克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 111. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：22毫米，重：6克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 112. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：22毫米，重：6.3克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 113. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：23－24毫米，重：5.8克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 114. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：23毫米，重：6克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 115. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：21－23毫米，重：5.7克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 116. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：25毫米，重：6克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 117. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：22毫米，重：5.3克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德。

• 118. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：21－23毫米，重：6.3克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 119. 阿爾斯蘭汗穆罕默德錢幣——直徑：24毫米，重：5.6克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者阿爾斯蘭汗穆罕默德"。

• 120. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：23－25毫米，重：6.2克。正面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的、至高無上的。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 121. 穆罕默德阿爾斯蘭汗錢幣——直徑：23－25毫米，重：6.8克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：尋求安拉保護者穆罕默德阿爾斯蘭汗。

• 122. 察合台汗國金幣 —— 直徑：21.5毫米，厚0.8毫米，重：3.6克。保存較好，中心部位銘文基本清楚。背面邊沿雙周綫圈內銘文磨損嚴重，只能看出幾個字母痕迹，無法判斷是何詞何意。金幣出土於博樂市東南達勒特古城旁古墓葬中 。正面銘文 ：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：××（造幣廠地點名稱，已磨損）打製，公正的

最偉大的。

- 123. 察合台汗國金幣——直徑：21毫米，厚0.8毫米，重：3.3克。造幣廠地點亦被磨掉。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉使者。背面銘文：××打製，公正的最偉大的。
- 124. 察合台汗國金幣——直徑：23毫米，厚0.5毫米，重：3.4克。該幣已斷裂爲兩塊，銘文並不缺少。此枚錢幣形制頗爲特殊，兩面中心部位皆有小圓圈，一面小圈內爲印戳符號，另一面小圈內爲銘文。兩面小圈至邊沿有兩圈銘文，銘文排列工整緊密，內容不識。
- 125. 察合台汗國金幣——直徑：25毫米，厚0.6毫米，重：4.5克。邊緣有被切割痕跡，兩面銘文皆有一小部分磨損嚴重，但保存下來的大部分銘文字迹清楚。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是（安拉）的使者。
- 126. 察合台汗國金幣——直徑：25毫米，厚0.8毫米，重：5.75克。一面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者，……。另一面銘文：除了安拉別無他神，安拉是唯一的至高無上的（無可比擬的），……。由於兩面中心銘文主要部分皆爲宗教信條，以及邊沿周圍銘文缺損過於嚴重，故其正、背面難以確定。
- 127. 察合台汗國金幣——直徑：32毫米，厚1毫米，重：10.5克。正面銘文：感讚安拉，穆罕默德是安拉使者，願安拉憐憫他。這最後一行是伊斯蘭信奉者對先知穆罕默德的祝福語，至今仍在使用。背面銘文：最大伊瑪目，除安拉以外別無他神，安拉是唯一的、至高無上的，安拉宗教的保衛者，衆信士的首領。
- 128. 察合台汗國金幣——直徑：20毫米，厚1毫米，重：3.55克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：最偉大的公正的，阿力麻里（Almaligh）打製。
- 129. 察合台汗國金幣——直徑：21.55毫米，厚0.9毫米，重：3.6克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面銘文：最偉大的公正的，阿力麻里（Almaligh）打製。
- 130. 察合台汗國金幣——是唯一出土於達勒特古城遺址的一枚金幣。直徑：22.5毫米，厚0.5毫米，重：3.85克。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者，安拉宗教的保衛者，阿力麻里打製。
- 131. 察合台汗國金幣——直徑：26.5毫米，厚0.4毫米，重：3.4克。字體工整。正面左上部略殘，下部邊沿殘存的雙周綫圈內僅有幾個字母留下，但已辨認不出一個完整的詞。正面銘文：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。崇高的安拉之友。背面銘文：忠誠於宗教和世界的偉大崇高的國王。穆罕默德是安拉的使者。
- 132. 察合台汗國銀幣——在新疆各地發現的察合台錢幣中以銀幣爲最多，僅1977年昌吉古城內出土的窖藏銀幣就達1370枚。發現地點也多，天山以南庫車、若羌，新疆東部吐魯番、天山北麓木壘、奇台、博樂、霍城等地均有發現，可知銀幣是當時流通領域中的主要貨幣。流通地區廣，版式也較複雜。本書所收錄之察合台汗國銀幣，均係昌吉古城遺址出土。這枚銀幣直徑：17毫米，重：1.3克。正面：中心部位小圓圈內爲造幣地點"阿力麻里"。邊沿周圈內銘文漢譯爲"除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。納斯爾里丁拉赫（Nasrldin Lah）。"此錢在昌吉出土的錢幣中屬Ⅰ型，銘文較完整。背面：中心部位兩行銘文，"公正的最大的"，周圍小字爲回曆年代。此種Ⅰ型銀幣的年代都在回曆（A.H.）647（公元1249-1250年）— 678年（公元1289-1290年）之間。
- 133. 察合台汗國銀幣——直徑：18毫米，重：1.7克。銘文內容同132號。
- 134. 察合台汗國銀幣——直徑：16毫米，重：1.1克。I型幣。正面：中心銘文爲"阿力麻里"，邊沿雙周圈內圈銘文漢譯爲"除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。安納斯爾里丁"。背面：中心二行字"公正的、最大的"。年代同132號。
- 135. 察合台汗國銀幣——直徑：18毫米，重：1.6克。正面：中心銘文爲"阿力麻里"，邊沿雙周圈內圈銘文爲"除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。安納斯爾"。背面：中心兩行爲"公正的、最大的"。Ⅰ型錢。年代同132號。
- 136 察合台汗國銀幣——直徑：18毫米，重：1.7克。I型錢。銘文內容同上。
- 137. 察合台汗國銀幣——直徑：18毫米，重：1.7克。I型錢。銘文內容同上。
- 138. 察合台汗國銀幣——直徑：20毫米，重：1.7克。錢形較大。I型錢。銘文內容同上。
- 139. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：1.6克。I型錢。銘文內容同上。
- 140. 察合台汗國銀幣——直徑：18毫米，重：1.7克。銘文內容同上。
- 141. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：1.3克。銘文內容同上。

• 142. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：1.5克。正面：中心銘文爲造幣廠地點"阿力麻里"。邊沿雙周圈都有銘文，外圈銘文剩下無幾，內圈銘文是"除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"。背面：打製很不規整，中心銘文只能看出"最大的"，"公正的"一詞僅剩下一小部分。特殊之處是"最大的"下面有兩行小字，內圈下面亦存兩行小字，皆難識讀。

• 143. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：1.8克。銘文保存較爲完整，內容同132號，其打製年代略有不同。

• 144. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：1.6克。銘文內容同132號。

• 145. 察合台汗國銀幣——直徑：17毫米，重：1.5克。正面：中心兩行銘文難以識讀。繞中心周圈內銘文爲"除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者，安納斯爾里丁"。背面：中心"公正的、最大的"。邊沿鐫640（？）年（應是回曆640－650年＝公元1242／1243——1252／1253年），阿力麻里打製。

146. 察合台汗國銀幣——直徑：18毫米，重：1.2克。正面：中心爲印戳符號（或紋飾），周圍一圈銘文照例是宗教信條："除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"。背面：三行銘文"努拉特造此銀幣"。

• 147. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：1.5克。正面：中心"除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"，周圍回曆676年（公元1277－1278）打製。背面：中心印戳符號，邊沿周圈內銘文不識。

• 148. 察合台汗國銀幣——直徑：17毫米，重：1.2克。正面：中心爲印戳符號（或圖案紋飾），周圍一圈銘文應是宗教信條："除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"，但已大半磨損。背面："努拉特造此銀幣"。

• 149. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：1.4克。此枚錢幣兩面不易識讀，按其花紋和字體與148號錢近似，或即努拉特打製。

• 150. 察合台汗國銀幣——直徑：23毫米，重：1.95克。據陳戈《昌吉古城出土的蒙古汗國銀幣》一文，此錢屬Ⅱ型。正面：中心圓圈內爲圖案紋飾，邊沿周圈內上下左右各有四個小圈，圈內銘文相同，意爲"安拉"。在小圈之間夾有銘文，合起來意思是："王權屬於唯一的權威安拉"，但一半已磨損。背面：中心圓圈內花紋上下有二字，意思是"公正的國王"。周圈銘文亦有大半磨損，依同類錢幣可知其意是"677年（公元1278－1279年）肯者特打製"。

• 151. 察合台汗國銀幣——直徑：23毫米，重：2克。正面：上面一行小字"安拉"，中心爲"除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者"，下部一行小字，模糊不清。背面：中心"最大的伊瑪目"，下一行小字爲"撒馬爾罕"，即造幣地點。年代依同類型錢幣應爲回曆682年（公元1283－1284）打製。

• 152. 察合台汗國銀幣——直徑：23毫米，重：2克。此枚銀幣磨損嚴重，依中心銘文與紋飾應與150號銀幣相同。

• 153. 察合台汗國銀幣——直徑：21毫米，重：2.30克。正面：安拉之寶（"寶"字爲八思巴文）。背面：最偉大公正的國王。

• 154. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：3克。正面：安拉是唯一的。背面：最大的最公正的斡耳朵（Ordu）。

• 155. 察合台汗國銀幣——直徑：18毫米，重：3.3克。正面：安拉。背面：最大的斡耳朵。兩面下部皆有同樣的一個回鶻文字。

• 156. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：3.2克。正面："Allah Rab"漢譯"安拉是主宰（"Rab"，意即神、真主。我國回族譯爲"養主"，與安拉連用，表示安拉〈真主〉主宰一切）。背面：最偉大公正的斡耳朵。

• 157. 察合台汗國銀幣——直徑：20毫米，重：1.8克。正面：王權神（安拉）授。背面：最偉大的斡耳朵。

• 158. 察合台汗國銀幣——直徑：19毫米，重：3.1克。正面：安拉是唯一的。背面：最偉大的斡耳朵。其下行一字不識，似爲回鶻文。

• 159. 察合台汗國銅幣——博樂市郊達勒特古城遺址出土，直徑：23毫米，重：2.19克。正面：公正的最大的。背面：努拉特打製。

• 160. 察合台汗國銅幣——同159號。

• 161. 察合台汗國銅幣——同159號。

• 162. 察合台汗國銅幣——同159號。

• 163. 歪思汗銀幣——北京出土，直徑：25－28毫米，重近5克（《中國錢幣》雜誌1983年第3期公佈重量平均數爲4－5.1克）。正面：除了安拉別無他神，穆罕默德是安拉的使者。背面：強有力的速檀（或譯作"速檀之光"）。年代：公元15世紀初。

中　　編

• 177. 策妄阿拉布坦（Tsewang Arabtan）普爾——面文爲托忒蒙古文："Tsewang"（漢文音譯"策妄"），背文爲察合台文："Zarb YarKand"（漢譯"葉爾羌造"。按：葉爾羌即今莎車縣）。長徑：（自尖端起）17.5毫米，短徑：15.2毫米，厚：5.4毫米，重：6.3－8.2克（按規定重 2 錢，合7.46克）。幣質紅銅。鑄造年代：約在1700－1727年之間。此幣係策妄阿拉布坦在位時命令被其征服的南疆葉爾羌汗國爲其鑄造的錢幣，以其中一部分作爲貢賦運往北疆使用。策妄死，其子噶爾丹策零繼位後即被收兌，改鑄成面文爲"噶爾丹策零"的新普爾，收兌比率爲兩枚舊普爾兌換一枚新普爾，收兌一批，改鑄一批，直至舊普爾銷盡爲止。後來市上遺留的策妄阿拉布坦普爾遠較噶爾丹策零普爾爲少，即此之故。

• 178. 噶爾丹策零（Khaldan Chirin）普爾——面文似爲察合台文"Khaldan Chirin"（漢文音譯"噶爾丹策零"），背文爲察合台文"Zarb Yarkand"（漢譯"葉爾羌造"）。長徑：（自尖端起）17.4毫米，短徑：14.7毫米，厚：5.5－6.7毫米，重：8 克。幣質紅銅。鑄造年代：約在1727年－1745年之間。噶爾丹策零死於1745年，其後人未再改鑄新普爾。

• 179. 噶爾丹策零普爾，銘文書體變異——此種普爾較爲少見。

• 180. 黃銅"策妄阿拉布坦"普爾——長徑：（自尖端起）18.7毫米，短徑：16.7毫米，厚：6.3－7毫米，重：8.5－11.4克。幣質黃銅。鑄造年代：約在1717年－1720年之間。此幣特厚重，正背面銘文與紅銅質的策妄阿拉布坦普爾相同，但較模糊。史載策妄阿拉布坦手下將軍策零敦多布曾於1717年攻入西藏首都拉薩，大肆焚掠，後將劫來的戰利品帶回時途經葉爾羌，可能即在此時將一部份寺廟黃銅祭器、佛像等銷熔鑄成此幣。新疆南路銅幣從來都爲紅銅質，此種黃銅普爾實爲僅見。

• 181. 乾隆通寶，葉爾奇木局小平錢，背大字——乾隆二十五年（1760）葉爾羌鑄造。背面穿右爲老維文（察合台文）"Yarkand"（漢文音譯"葉爾羌"），穿左滿文錯譯成"Yerkim"（漢文音譯"葉爾奇木"）。滿、維文字體均較大。重：7.25克（規定重庫平 2 錢，合7.46克），甚厚重。風格古樸，爲最早的新疆紅錢。

• 182. 乾隆通寶，葉爾奇木局小平錢，背小字——與上列大字版同年鑄造。背面滿、維文字體較小。重 6.6克。

• 183. 乾隆通寶，葉爾羌局小平錢——乾隆二十六年（1761）葉爾羌鑄造。已將背面穿左滿文改正爲"Yerkiyang"（漢文音譯"葉爾羌"），穿右老維文"Yarkand"不變。重：7 克。葉爾羌局紅錢的銅料最初係用軍營備帶的紅銅，以後即用收兌回來的準噶爾部普爾銷熔改鑄。收兌比率是紅錢 1 枚兌換普爾 2 枚。1762年起改爲以 1 換 1 。

• 184. 乾隆通寶，阿克蘇局小平錢——1761年－1766年阿克蘇鑄造。背面穿左爲滿文"Aksu"（漢文音譯"阿克蘇"），穿右爲老維文"Aksu"（漢文音譯"阿克蘇"）。重：6.25克。甚厚重，爲早期紅錢的特點。

• 185. 乾隆通寶，阿克蘇局小平錢，維文異書——重：6.6克。與上錢背面老維文"Aksu"的書體不同。係同時期鑄造。

• 186. 乾隆通寶，烏什局小平錢，大型闊緣——烏什局前期（1766年－1769年）鑄造。背面穿左爲滿文"Ushi"（漢文音譯"烏什"），穿右爲老維文"Ush"（漢文音譯"烏什"）。重：6.8克。甚厚重，爲早期鑄品。

• 187. 乾隆通寶，烏什局小平錢，小型窄緣大字——重：7 克。與上錢係同時期鑄造。

• 188. 減重乾隆通寶，烏什局小平錢（維文小鈎）——烏什局後期（1770年－1799年）鑄造。乾隆三十五年（1770）起將烏什局原重 2 錢的紅錢減爲重庫平 1 錢 5 分（合5.6克）。背滿、維文較小。此錢實重3.6克，錢文較輕薄。穿右老維文小鈎。

• 189. 減重乾隆通寶，烏什局小平錢（維文大鈎）。

• 190. 乾隆通寶，阿克蘇局小平錢——1799年－1851年鑄造。係烏什局移回阿克蘇後的鑄品，屬嘉慶、道光年間的中期乾隆後鑄錢。規定重庫平1錢5分（合5.6克），此錢實重3.75克。背面老維文"Aksu"的書體與阿克蘇局早期鑄品相似。

• 191. 乾隆通寶，阿克蘇局小平錢——1878年－1883年鑄造，係左宗棠平定新疆阿古柏之亂，重開阿克蘇局後的鑄品。背面老維文"Aksu"的書體與早、中期鑄品已有明顯不同。規定每枚重湘平1錢3分（合4.7克）。此錢實重4.2克。

• 192. 乾隆通寶，阿克蘇局小平錢，背穿上圈——與上錢係同期鑄品，重4.05克。圓圈爲1878年後阿克蘇局的標記。

• 193. 乾隆通寶，阿克蘇局小平錢，背穿上圈，維文筆畫不同——重3.6克。與上錢背面老維文"Aksu"的筆畫略有歧異，其餘部分均相同。

• 194. 嘉慶通寶，阿克蘇局小平錢，"嘉"字小"吉"——1800年－1820年鑄造。重：4.1克。嘉慶五年（1800）規定："嗣後新疆地方，鼓鑄乾隆錢2成，嘉慶錢8成。"此錢背面老維文"Aksu"的書體與中期乾隆後鑄錢背面相似，表明兩者應屬同期鑄品。

• 195. 嘉慶通寶，阿克蘇局小平錢，"嘉"字大"吉"——1800年－1820年鑄造。重：3.5克。

• 196. 道光通寶，阿克蘇局小平錢——1821年－1827年鑄造。重：3.9克。此錢背面老維文"Aksu"的書體與上錢相似，爲一脈相承之鑄品。

• 197. 乾隆通寶，寶伊局小平錢——1775年－1853年鑄造。背滿文穿左爲"Boo"（寶），穿右爲"I"（伊）。規定重庫平1錢2分（合4.5克），與內地各省局的制錢一致。此錢實重4.1克。清代文獻中說："伊犂行使制錢，半由寶伊局鼓鑄"。寶伊局制錢的金屬成份爲紅銅70%，黑鉛29%，錫1%，比內地制錢銅6鉛4的含銅量要高。

• 198. 乾隆通寶寶伊局背穿上一鈎——與上錢同時期鑄造。

• 199. 乾隆通寶，寶伊局小平錢，背穿上、下各一短畫——與上錢同時期鑄造。重：5.2克。

• 200. 嘉慶通寶，寶伊局小平錢——1800年－1820年鑄造。寶伊局亦從1800年起，鼓鑄嘉慶錢8成，乾隆錢2成。此錢重：5.7克。

• 201. 嘉慶通寶寶伊局，背穿下二菱點——與上錢同時期鑄造。

• 202. 嘉慶通寶，寶伊局小平錢，背穿下一短畫——與上錢同時期鑄造。重：4.6克。

• 203. 嘉慶通寶寶伊局小平錢（大型鐵錢）。

• 204. 道光通寶，寶伊局小平錢——1821年－1850年鑄造。重：3.6克。

• 205. 道光通寶，寶伊局小平錢，背穿上、下各一短畫——與上錢同時期鑄造。重：4.2克。

• 206. 咸豐通寶，寶伊局小平錢——1851年－1852年鑄造。重：4.3克。

• 207. 咸豐通寶，寶伊局小平錢，背穿上一點——與上錢同時期鑄造。重：3.6克。

• 208. 道光通寶，阿克蘇局，八年五，分"八"——道光八年（1828）至道光三十年（1850）鑄造。規定重庫平1錢2分（合4.5克）。此錢實重5.1克。直徑：23－24.6毫米。"八"字兩筆頭上分開。

• 209. 道光通寶，阿克蘇局，八年五，合"八"——與上錢同時期鑄造。重：3.8克。"八"字兩筆頭上相連。

• 210. 道光通寶，阿克蘇局，八年十，分"八"——與上錢同時期鑄造。規定重庫平1錢5分（合5.6克），此錢實重5.7克。直徑：27毫米。"八"字兩筆頭上分開。此錢爲折二紅錢。

• 211. 道光通寶，阿克蘇局，八年十，合"八"——與上錢同時期鑄造。重：5.6克。"八"字兩筆頭上相連。

• 212. 道光通寶，阿克蘇局，八年十，歪"八"——與上錢同時期鑄造。重：5.4克。"八"字右捺歪。

• 213. 道光通寶，阿克蘇局，八年十，面文錯版。

• 214. 咸豐重寶，阿克蘇局，當五十大錢——1854年－1859年鑄造。重：15.5克，直徑：37.8毫米，合紅錢10文。

• 215. 咸豐元寶，阿克蘇局，當百大錢——1854－1859年鑄造。重：20克，合紅錢20文。

• 216. 咸豐元寶，阿克蘇局，當百大錢——與上錢版式不同，同時期鑄造。重：21.1克。

• 217. 咸豐元寶，庫車局，當百大錢——1856年－1857年鑄造。重：19.7克，合紅錢20文。

• 218. 咸豐重寶，喀什噶爾局，當五十大錢——1855年－1859年鑄造。重：14.5克。

• 219. 咸豐元寶，喀什噶爾局，當百大錢——鑄造時期同上錢。重：21克。

• 220. 咸豐重寶，葉爾羌局，當五十大錢（大型）——1854年－1859年鑄造。重：16克。

• 221. 咸豐重寶，葉爾羌局，當五十大錢（小型）——鑄造時期同上錢。重：13克。

• 222. 咸豐元寶，葉爾羌局，當百大錢——鑄造時期

同上錢。重：32.35克，直徑：53.3毫米，合紅錢20文。

- 223. 咸豐通寶，阿克蘇局，當五小平錢（背維文長字）——1851年－1861年鑄造。承"道光八年五"定例，爲一文小平紅錢，規定重庫平1錢2分（合4.5克），此錢實重3.9克，直徑：24.1毫米。
- 224. 咸豐通寶，阿克蘇局，當五小平錢（背維文短字）。
- 225. 咸豐通寶，阿克蘇局，當十折二錢，背小"當"，滿、維文短字——1851年－1861年鑄造。承"道光八年十"定例，爲折二紅錢，規定重庫平1錢5分（合5.6克），此錢實重4.8克。直徑25.8毫米。
- 226. 咸豐通寶，阿克蘇局，當十折二錢，背小"當"，滿、維文短字，維文異書——與上錢同時期鑄造。重：5.2克。
- 227. 咸豐通寶，阿克蘇局，當十折二錢，背大"當"，滿、維文長字——與上錢同時期鑄造。重：4.7克。
- 228. 咸豐通寶，喀什噶爾局，當十折二錢——1855年－1861年鑄造。重：4.4克，直徑：26.8毫米。背面穿左滿文爲"Kashigar"（漢文音譯"喀什噶爾"。按：喀什噶爾即今喀什市），穿右老維文（變體）爲"Kashgar"（漢文音譯"喀什噶爾"）。
- 229. 咸豐通寶，葉爾羌局，當十折二錢，背滿、維文長字——1854年－1861年鑄造。規定重庫平1錢5分（合5.6克），此錢實重7.1克。直徑：27毫米。背面穿左滿文爲"Yerkiyang"（漢文音譯"葉爾羌"），穿右老維文爲"Yarkand"（漢文音譯"葉爾羌"）。
- 230. 咸豐通寶，葉爾羌局，當十折二錢，背滿、維文長字（不同版式）。
- 231. 咸豐通寶，葉爾羌局，當十折二錢，背滿、維文短字——與上錢同時期鑄造，重：5.75克。
- 232. 咸豐通寶，庫車局，當五小平錢——1853年－1861年鑄造。重：3.6克。背面穿左滿文爲"Kuche"（漢文音譯"庫車"），穿右老維文爲"Kucha"（漢文音譯"庫車"）。
- 233. 咸豐通寶，庫車局，當十折二錢——1853年－1861年鑄造，重：6克。
- 234. 咸豐通寶，庫車局，當十（折二），背維文書法不同。
- 235. 咸豐重寶，寶迪局，當八大錢，合"八"小字（紅銅）——1855年－1857年鑄造。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲"Di"（漢文音譯"迪"。按："迪"指迪化，即今烏魯木齊市）。當八的"八"字兩筆頭上相連。當時迪化市價以制錢800文合銀1两，8文合銀1分，故鑄當八大錢。規定每枚重庫平1錢6分（合6克），此錢實重8克。直徑：26.6毫米。咸豐七年（1857）停鑄當八錢，專鑄當十錢。
- 236. 咸豐重寶，寶迪局，當八大錢，合"八"大字（紅銅）——重：7.7克。
- 237. 咸豐重寶，寶迪局，當八大錢，分"八"小字（紅銅）——1855年－1857年鑄造。"八"字兩筆頭上分開。重：7.55克，直徑：26.6毫米。
- 238. 咸豐重寶，寶迪局，當八大錢，分"八"大字（紅銅）。
- 239. 咸豐重寶，寶迪局，當十大錢，小型（紅銅）——1855年－1857年鑄造。此種小型當十大錢規定每枚重庫平二錢（合7.46克），較當八大錢重4分。此錢實重6.6克，直徑：31毫米。
- 240. 咸豐重寶，寶迪局，當十大錢，小型（黃銅）——1855年－1857年鑄造。重：5.25克，直徑：26.5毫米。
- 241. 咸豐重寶，寶迪局，當十大錢，小型（鐵錢）。
- 242. 咸豐元寶，寶迪局，當八十大錢（黃銅）——1855年－1857年鑄造。重：47.1克，厚3毫米，直徑：51毫米。面值爲當八大錢的10倍，合銀1錢。與當八大錢同時流通，但因羣衆不願行使高額大錢，可能發行不久即收回改鑄。
- 243. 咸豐重寶，寶迪局，當十大錢，大型，"尔"寶（紅銅）——1857年－1861年鑄造。正面"寶"字中間作"尔"字。咸豐七年（1857），當局因小型當十大錢與當八大錢兩種在大小、形制上都十分相似，極易混淆，因此加鑄大型當十錢，在直徑、重量上均加大。此錢實重15.1克，直徑：32.4毫米，漢文字體遒勁，工藝精美。
- 244. 咸豐重寶，寶迪局，當十大錢，大型，"缶"寶（紅銅）——1857年－1861年鑄造。正面"寶"字中間作"缶"字。重：7.7克，直徑：31.7毫米。漢文字體遒勁，工藝精美。
- 245. 咸豐重寶，寶迪局，當十大錢，大型（鐵錢）
- 246. 咸豐元寶，寶伊局，當百大錢（紅銅）——1854年－1855年鑄造。重：49.6克，直徑53.3毫米。後貶值作當16錢行使。
- 247. 咸豐元寶，寶伊局，當百大錢（黃銅）——1854年－1855年鑄造。重：47.3克，直徑：51.8毫米。

- 248. 咸豐重寶，寶伊局，當五十大錢（紅銅）——1854年－1855年鑄造。重：29.5克，直徑：46.4毫米。後貶值作當8錢行使。
- 249. 咸豐重寶，寶伊局，當五十大錢（黃銅）——1854年－1855年鑄造。重：29.4克，直徑：46.3毫米。
- 250. 咸豐重寶，寶伊局，當四大錢（紅銅）——1855年－1861年鑄造。重：15.7克，直徑：34.9毫米。咸豐五年（1855）5月，當局將當十大錢貶值爲當4錢行使，同時新鑄當四大錢，兩者等值流通。
- 251. 咸豐重寶，寶伊局，當十大錢（紅銅）——1853年－1855年鑄造。重：16.8克，直徑：35.9毫米。初作當10錢（制錢）行使，後草衆認爲折當過多，自咸豐五年（1855）起貶值作當4錢行使。
- 252. 咸豐重寶，寶伊局，當十大錢（黃銅）——1853年－1855年鑄造。重：14.9克，直徑：35.4毫米。

253. 同治重寶，寶伊局，當四大錢——1862年－1865年鑄造。重：14.5克，直徑：33.1毫米。紅銅質。

- 254. 同治通寶，阿克蘇局，當五小平錢——1862年－1864年鑄造。重：3.6克。
- 255. 同治通寶，阿克蘇局，當十折二錢——1862年－1864年鑄造。重：4.6克。
- 256. 同治通寶，阿克蘇局，當十折二錢——與上錢版式不同，同時期鑄造。
- 257. 同治通寶，庫車局，當五小平錢——1862年－1864年鑄造。重：3.6克，直徑：24.3毫米。
- 258. 同治通寶，庫車局，當十折二錢——1862年－1864年鑄造。重：5.6克，直徑：26毫米。
- 259. 同治通寶，葉爾羌局，當十折二錢——1862年－1865年鑄造。重：4.9克。
- 260. 熱西丁錢，庫車造，紀年——回曆1281年（公元1864年6月6日至1865年5月26日）鑄造。重：3.75克，直徑25.3毫米。正、背面銘文均爲老維文（察合台文），正面爲"Sayit Ghazi Rashidin Han (Khan)"（漢譯"聖裔、聖戰者熱西丁汗"）"Sayit"一詞之上有阿拉伯文"2"字，意爲折二錢。背面爲"Zarb Daris-Saltanati Kucha"（漢譯"鑄於都城庫車"），在"Daris-Saltanati"一詞之上有阿拉伯文小字"1281"4字。按："熱西丁"舊譯作"拉錫丁"。
- 261. 熱西丁錢，庫車造，紀年，維文"Han"書體變異——與上錢同時期鑄造。重：4.25克，直徑：25.7毫米。
- 262. 熱西丁錢，庫車造，無紀年，窄緣大字——1864年－1867年鑄造。重：3.3克，直徑25.3毫米。
- 263. 熱西丁錢，庫車造，無紀年，寬緣小字——與上錢同時期鑄造。重：3.8克，直徑25.2毫米。
- 264. 熱西丁錢，阿克蘇造，無紀年——1864年－1867年鑄造。重：3.7克，直徑：25.2毫米。此錢正面銘文與庫車造的完全相同，背面則易"Kucha"（庫車）爲"Aksu"（阿克蘇）。按阿克蘇在1864年年底已被熱西丁的軍隊攻佔，可能利用阿克蘇局原有設備鑄維文錢。但熱西丁的都城在庫車，故背文"鑄於都城阿克蘇"的"都城"二字費解。
- 265. 和闐哈比不拉小天罡——回曆1283年（公元1866年）和闐鑄造。重：3.7克，直徑：16毫米。正面銘文爲阿拉伯文"Lailaha Illallahu Muhammadun Rasulilla, 1283"。（漢譯"真主是唯一的，穆罕默德是真主的使者。回曆1283"）背面銘文爲察合台文"Zarb Hotan Latif"（漢譯"和闐精鑄"）。作價白銀1錢。
- 266. 阿古柏鐵拉金幣——1874年－1876年喀什鑄造。重：3.7－3.8克，直徑：20－21毫米。鐵拉（tilla）係中亞一帶對金幣的名稱。此幣正、背面銘文均爲察合台文。正面文爲"Sultan Abdul Aziz Han (Khan)"（漢譯"阿不都艾則孜汗蘇丹"），背面文爲"Zarb Daris-Saltanati Kashgar, 1291"（漢譯"鑄於都城喀什噶爾，回曆1291"。按：回曆1291年相當於公元1874年）。阿不都艾則孜汗蘇丹係當時土耳其蘇丹的名字。阿古柏承認土耳其爲其宗主國，自己爲其附庸，故在錢幣上鐫刻土耳其蘇丹之名，以示尊奉。1鐵拉金幣合五分小天罡20枚，或白銀1両。
- 267. 阿古柏天罡銀幣——1874年－1878年喀什鑄造。重：1.7克左右，直徑：12－15毫米。每枚作銀5分。天罡（tanga）係中亞一帶對銀幣的名稱。此幣正、背面銘文均爲察合台文。正面文爲"Abdul Aziz Han (Khan)"（漢譯"阿不都艾則孜汗"），背面文爲"Zarb Kashgar Latif, 1291"（漢譯"喀什噶爾精鑄，回曆1291）。
- 268. 阿古柏普爾銅幣——1874年－1876年鑄造。重：3.3克，厚：2毫米，直徑：14毫米，紅銅質。普爾（pul）係中亞一帶對錢或銅幣的名稱。此幣正、背面銘文均爲察合台文。正面文爲"Abdul Aziz Han (Khan)"（漢譯"阿不都艾則孜汗"），背面文爲"Zarb Kashgar"（漢譯"喀什噶爾鑄造"）。開始時普爾50枚合五分小天罡1枚，普爾1枚與紅錢1文等值。1875年後，南疆"當十"的折二紅錢貶值爲一文紅

錢，紅錢500文合銀一兩，故從那時起紅錢25文或普爾25枚即折合五分小天罡1枚。

- 269. 阿古柏天罡銀幣中有一種其正、背面文字排列與常見品不同。正面文字排列（自下而上共三行）常見品爲"Abd-ul Aziz-Han"，此品爲"ul Aziz-Abd-Han"，將首行"Abd"插在中間。背面（自下而上共三行）常見品爲"Zarb Ka-shgar-Latif"，此品爲"Zarb-Ka Latif-shgar"，將末行"Latif"插在中間"Ka"之後，而將"shgar"移在末行。
- 270. 阿古柏天罡銀幣正、背面銘文書體變異，實爲私鑄。
- 271. 阿古柏天罡銀幣銘文書體變異另一式，實爲私鑄。
- 272. 阿古柏天罡銀幣銘文書體變異又一式，實爲私鑄。
- 273. 阿古柏天罡銀幣，按鑄造年份的先後排列：回曆1291年（1874）。
- 274. 回曆1292年（1875）。
- 275. 回曆1293年（1876）。
- 276. 回曆1294年（1877）。
- 277. 回曆1295年（1878）。按：阿古柏死於1877年，其子伯克胡里率殘部仍盤踞喀什，於1878年1月被逐出新疆，故阿古柏天罡銀幣中有1878年鑄品，但數量甚少。
- 278. 光緒小天罡，維文"足銀5分"——1877年－1878年鑄造。鑄地庫車。重：1.7克，直徑：13.6－14.3毫米。正、背面銘文用老維文（察合台文）。正面文爲"Obdan Kumush"（漢譯"優質銀或足銀"），背面文爲"Besh Fen, 1294"（漢譯"5分，回曆1294年"）。
- 279. 光緒小天罡，維文"足銀5分"，文字書體變異——重：1.9克，直徑：14－15毫米。正、背面銘文書體變異，實爲私鑄。
- 280. 光緒小天罡，維文"足銀5分"，正面維文外有方框。
- 281. 光緒小天罡，維文"光緒四年"——1878年（光緒四年）鑄造。鑄地庫車。重：1.5克，直徑：12.8－14.1毫米。正、背面銘文用老維文。正面文爲"Kang Hsuining"（漢譯"光緒的"），背面文爲"Turtinchi Yili"（漢譯"第4年"）。作價銀5分。
- 282. 光緒小天罡，漢文"楚"字——1878年鑄造。鑄地庫車。重：1.7克，直徑：13.1－13.6毫米。正面只寫漢文"楚"字，背面老維文爲"Besh Fen, 1295"（漢譯"5分，回曆1295年"）。按：當時駐扎在庫車的張曜軍中有一部分軍士係湖北籍，稱楚營，爲發餉而鑄此幣。
- 283. 光緒小天罡，漢文"賓"字——1878年鑄造。鑄地庫車。重：1.75克，直徑：11.7－13.3毫米。正面只寫漢文"賓"字，背面老維文爲"Obdan Kumush"（漢譯"優質銀或足銀"）。按："賓"字係賓銀之意，爲漢族駐軍發餉而鑄，作價銀5分。
- 284. 光緒小天罡，維文"真正5分"——1879年鑄造。鑄地阿克蘇。重：1.75克，直徑：13.5－15毫米。正、背面銘文用老維文（察合台文）。正面文爲"Besh Fen Rast"（漢譯"真正5分"），背面文爲"Aksuda Kilhan, 1296"（漢譯"阿克蘇造，回曆1296年）。
- 285. 光緒小天罡，漢文"光"字——1880年－1882年鑄造。鑄地阿克蘇。重：1.75克，直徑：13.4－15.8毫米。正面中心有一小正方形，象徵方孔，但未穿透。方上爲一漢文大字"光"字（意爲光緒），方下爲老維文"Besh Fen"（漢譯"5分"）。背面爲老維文"Aksuda Kilhan, 1297"（漢譯"阿克蘇造，回曆1297年——公元1880年）。
- 286. 光緒小天罡，"元"字五分——1878年－1882年鑄造。鑄地喀什。重：1.7克，直徑：10.9－11.8毫米。正面中心有一小正方形，象徵方孔，其中心有一小點。方上爲一大漢文"元"字，似爲描摹"光"字（意爲光緒）的筆誤。下方維文爲"Besh Fen"（漢譯"5分"）。背面中心亦有一小正方形，其中心有一小點。方上下爲漢文"五分"二字，方左爲滿文"Kashigar"，方右爲老維文"Kashgar"（漢文音譯均爲"喀什噶爾"）。
- 287. 光緒小天罡，漢文"五分"，背維文——1879年－1886年鑄造。鑄地喀什。重：1.6克，直徑：11.5－11.9毫米。正面直書漢文"五分"二字，左右各有二小五角星。背面圓圈內爲老維文"U Fen"（漢文音譯"五分"），圓圈外邊爲尖角形圖紋。
- 288. 光緒小天罡，漢文"五分"，背花飾圖案——1879年－1886年鑄造。鑄地喀什。重：1.5克。直徑：11.6－12.3毫米。正面圖文與上錢同，背面爲阿拉伯風格的花飾圖案。
- 289. 光緒小天罡，喀什造五分——1878年鑄造。鑄地喀什。重：1.6克，直徑：12.4－13.5毫米。正面中間直書漢文"五分"二字，左側滿文"Kashigar"（漢文音譯"喀什噶爾"），右側滿文"Weilembi"（漢譯"製作"）。背面老維文爲"Kashar Kilhan, 95"〔漢譯"喀什噶爾造，回曆（12）95年"〕。

• 290. 光緒銀錢伍分，背滿、維文"喀什"——1878年鑄造。重：1.75克，直徑：15.1－15.6毫米。正、背面均有小正方形，象徵方孔。正面在小正方形四旁分列漢文"光緒銀錢"4字，背面小正方形上下分列漢文"五分"二字，"五"字小寫。方左爲滿文"Kashigar"，方右爲老維文"Kashgar, 95"（漢文音譯均爲"喀什噶爾"，"95"爲回曆1295年的簡寫，相當公元1878年）。

• 291. 光緒銀錢伍分，背滿、維文"喀什"倒寫——1878年鑄造：重：1.75克，直徑：14.4－14.8毫米。正面圖文與上錢同。背面小正方形上下分列漢文"伍分"二字，"伍"字大寫，"分"字反寫。方左老維文"Kashgar"（喀什噶爾）與方右滿文"Kashigar"（喀什噶爾）均倒寫。

• 292. 光緒銀錢五分，背滿文"喀什造"——1878年鑄造。重：1.8克，直徑：14.9－15.1毫米。正面圖文與上錢同。背面小正方形上下分列漢文"五分"二字，"五"字小寫。方左滿文"Kasigar"（漢文音譯"喀什噶爾"），方右滿文"Weilembi"（漢譯"造"）。

• 293. 光緒銀錢五分，背維文"和闐"——1879年鑄造。重：1.6克，直徑：13.5－14.7毫米。正、背面中心均有一小正方形，象徵方孔，其中心有一小點。正方形四周分列漢文"光緒銀錢"四字，字體歪扭難認。背面小正方形上下分列"五分"二字，"五"字小寫。"分"字扭曲，不類漢字。方左爲老維文"Ho"（漢文音譯"和"），方右爲老維文"tan"（漢文音譯"闐"）。

• 294. 光緒銀錢五分，背維文"和闐造"——1879年鑄造。重：1.7克，直徑：14.8－16毫米。此錢與上錢不同處僅在背面方左爲老維文"Zarb"（漢譯"打造"），方右爲老維文"Hotan"（漢文音譯"和闐"），其餘圖文均相同。

• 295. 光緒銀錢，背維文"英吉沙造"——1878年鑄造。重：1.1克，直徑：12－13.2毫米。正面中心爲一小正方形，象徵方孔，其四旁分列漢文"光緒銀錢"四字，但字形歪扭難認。背面爲老維文"Zarb Yingishar"（漢譯"英吉沙造"），中心無小正方形。作價銀5分。

• 296. 光緒元年，背維文"英吉沙造"——1878年鑄造。重：1.6克，直徑：11.8－12.5毫米。正面中心爲一小正方形，象徵方孔，其四旁分列漢文"光緒元年"四字，字體拙劣，似爲少數民族描摹之作。按光緒元年（1875）英吉沙縣尚在浩罕汗國入侵者阿古柏佔領之下，不可能按中原方孔圓錢形式鑄造有光緒年號的錢幣，且此錢背面老維文的文字內容與書體完全與上列英吉沙造的光緒銀錢相同，故可斷定漢文"元年"二字爲"銀錢"二字之筆誤。鑄造年代亦與上錢相同，而非1875年（光緒元年）。

• 297. 光緒銀錢五分，背滿、維文"葉爾羌"——1878年鑄造。重：1.8克，直徑：15－16.5毫米。正、背面中心均有一小正方形，象徵方孔，其中心有一小點。方形四周分列漢文"光緒銀錢"四字，字體拙劣。背面小正方形上下分列"五分"二字，"五"字小寫。方左爲老維文"Yarkand"，方右爲滿文"Yerkiyang"（漢文音譯均爲"葉爾羌"）。

• 298. 光緒銀錢五分，背維文"葉爾羌造"——1878年鑄造。重：1.6克，直徑：14.8－15.1毫米。正面圖文與上錢同。背面小正方形上下分列"五分"二字亦同，但方左爲老維文"Zarb"（漢譯"打造"），方右爲老維文"Yarkand"（漢文音譯"葉爾羌"），無滿文。

• 299. 光緒銀錢五分，背維文"葉爾羌"，紀年——1878年鑄造。重：1.7克，直徑：13.3－14.9毫米。正面圖文與上錢同，背面小正方形上下分列"五分"二字亦同，但方左爲阿拉伯文"1295"（回曆1295年，相當公元1878年），方右爲老維文"Yarkand"（漢文音譯"葉爾羌"）。

• 300. 乾隆通寶，寶泉局小平紅錢——1878年－1883年鑄造。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲"Ciowan"（漢文音譯"泉"），係庫車局仿北京寶泉局乾隆通寶制錢鑄造的後鑄乾隆紅錢。按規定應重湘平1錢2分（合4.3克），此錢實重3.4克。

• 301. 乾隆通寶，寶泉局小平紅錢——與上錢版式不同，同時期鑄造。

• 302. 乾隆通寶，寶源局小平紅錢——1878年－1883年鑄造。重：4.4克。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲"Yuwan"（漢文音譯"源"），係庫車局仿北京寶源局乾隆通寶制錢鑄造的後鑄乾隆紅錢。

• 303. 乾隆通寶，寶源局小平紅錢，背穿上一個半月圈——與上錢同時期鑄造，重：3.9克，正、背文字亦與上錢同。據《新疆圖誌》記載：光緒四年（1878）至九年（1883）庫車局鑄造的紅錢，每枚重（湘平）1錢3分（合4.7克），錢背以半邊月圈爲記。以後半月圈即作爲庫車局的標記。

• 304. 乾隆通寶，寶浙局小平紅錢——1878年－1883年鑄造。重：3.2克。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲"Je"（漢文音譯"浙"），係庫車局仿浙江省寶浙局乾隆通寶制錢鑄造的後鑄乾隆紅錢。

• 305. 乾隆通寶，寶陝局小平紅錢——1878年－1883年鑄造。重：3.6克。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲"Shan"（漢文音譯"陝"），係庫車局仿陝西省寶陝局乾隆通寶制錢鑄造的後鑄乾隆紅錢。

• 306. 銅錢形的"足銀壹錢"銀幣——1880年－1881年鑄造。鑄地庫車。重：3.73克，厚：0.5毫米，直徑：22.5毫米。此幣的設計者是當時的清朝欽差大臣、陝甘總督左宗棠。其形制爲"外圓內方，輪廓分明"，"輪廓肉好，悉仿制錢之式"。正面有"足銀壹錢"四個漢文正楷，背面老維文穿上爲"Bir Mishkal"（漢譯"一錢"），穿下爲"Kamush"（漢譯"銀子"）。

• 307. 乾隆通寶，背維文"光緒"小平錢——1878年－1883年庫車局鑄造。重：4.6克。背維文穿右爲"Kang"（漢文音譯"光"），穿左爲"Hsui"（漢文音譯"緒"），這是一種創制的體例，爲光緒年間的後鑄乾隆紅錢。

• 308. 乾隆通寶，背維文"光緒"小平錢，穿上一半月圈——與上錢同時期同局鑄造。重：3.6克。據《新疆圖誌》記載：光緒四年（1878）至九年（1883）庫車局鑄造的紅錢錢背以半邊月圈爲記。

• 309. 乾隆通寶，庫車局小平錢——1878年－1883年鑄造。重：3.3克。背穿左滿文"Kuche"，穿右老維文"Kucha"（漢文音譯均爲"庫車"）。係光緒年間的後鑄乾隆紅錢。

• 310. 乾隆通寶，庫車局小平錢，與上錢版式不同，同時期鑄造。

• 311. 乾隆通寶，寶庫局，漢文"庫局"小平錢——1878年－1883年鑄造。重4.1克。背穿上下爲漢文"庫局"二字，穿左爲滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲滿文"Kuche"（漢文音譯"庫車"），穿右的書體變異。背文"庫局"，這是一種創制的體例。它也是光緒年間的後鑄乾隆紅錢。

• 312. 乾隆通寶，寶庫局，漢文"庫局"小平錢，維文書體變異——與上錢僅在背面穿右滿文"Kuche"的筆畫稍有變異，其餘均相同。此錢重 4 克。

• 313. 光緒通寶，寶泉局小平錢——1878年－1883年庫車局鑄造。重：3.55克。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲"Ciowan"（漢文音譯"泉"），係庫車局仿北京寶泉局光緒通寶制錢而鑄造的紅錢。按庫車局在經歷阿古柏之亂後重開，在開始的五年內鑄造沒有完全按照過去的章程，體例雜亂，背面仿內地鑄錢局名是其中的一例。

• 314. 光緒通寶，寶泉局小平錢——與上錢同時期鑄造，版式不同。

• 315. 光緒通寶，寶泉局小平錢，滿文"泉"字書體變異——此錢重3.25克，背面滿文"泉"字與正常的書體不同。

• 316. 光緒通寶，寶泉局小平錢，滿文反背、顛倒——此錢重：3.2克，背面滿文"寶泉"二字均寫成反背、顛倒，其餘均與上錢同。

• 317. 光緒通寶，寶庫局小平錢——1878年－1883年庫車局鑄造。重：4.2克。

• 318. 光緒通寶，庫車局小平錢——1878年－1883年鑄造。重：3.2克。背面穿左爲滿文"Kuche"，穿右爲老維文"Kucha"（漢文音譯均爲"庫車"）。此錢與面文爲乾隆通寶的庫車局小平錢爲姊妹鑄品，應屬按照二成鑄乾隆年號錢，八成鑄光緒年號錢的定例在同一時期內鼓鑄的。

• 319. 乾隆通寶，庫車局，當十小平錢——1883年鑄造。重：4.75克。背面穿左滿文"Kuche"，穿右老維文"Kucha"（漢文音譯均爲"庫車"）。據《新疆圖志》記載：光緒九年（1883）起，規定每年鑄造紅錢，"以四成鑄爲乾隆通寶，陰面加'當十'二字，仍舊制也"。這是當局被迫在一文小平錢上加"當十"字樣，原因是南疆的維吾爾族人民認爲錢上沒有"十"字，"疑非官製，不肯行用"，當局只得加鑄"十"字，"以順輿情"。此錢亦係後鑄乾隆紅錢。

• 320. 乾隆通寶，寶庫局，庫十小平錢，背大字——1885年－1906年庫車局鑄造〔寶庫局即庫車局。新疆南路的鑄錢局均用維語地名，如阿克蘇局，其前不加"寶"字。此錢因背面穿左右爲滿文"Boo Kuche"（漢文音譯"寶庫車"），故稱"寶庫（車）局"〕。重：4.1克。背面穿上下分列"庫十"二字。據《新疆圖志》記載：光緒十一年（1885），庫車局於紅錢背面"左右仍以清書（按：指滿文）、纏文（按：指維文），上用'庫'字，以誌庫車所製，下仍用'十'字，以順輿情"。此錢背面滿、漢文均較大。

• 321. 乾隆通寶，寶庫局，庫十小平錢，背小字——重：5.3克。此錢背面滿、漢文均較小，餘同上錢。

• 322. 道光通寶，庫車局，庫十小平錢——1885年－1906年鑄造。重：4.5克，背穿左滿文"Kuche"，穿右老維文"Kucha"（漢文音譯均爲"庫車"），穿上下分列漢文"庫十"二字。爲光緒年間後鑄道光年號紅錢。

• 323. 同治通寶，庫車局，庫十小平錢——1885年－1906年鑄造。重：4.05克。背滿、維文和漢文同上錢。爲光緒年間後鑄的同治年號紅錢。

• 324. 同治通寶，庫車局，庫十小平錢，維文變體——重：4克。背面穿右老維文"Kucha"書體變異，餘同上錢。

• 325. 同治通寶，庫車局，庫十小平錢，背右下角有一個半月圈——重：3.75克。背面穿右老維文"Kucha"下有一半月圈，餘同上錢。

• 326. 同治通寶，庫車局，庫十小平錢，背有四個半月圈——重：4克。背面四個斜角各有一個半月圈，餘同上錢。

• 327. 同治通寶，寶庫局，庫十小平錢——1885年－1906年鑄造。重：5.25克。背面穿左右爲滿文"Boo Kuche"（漢文音譯"寶庫車"，穿上下爲漢文"庫十"二字。亦爲光緒年間後鑄的同治年號紅錢。

• 328. 光緒通寶，庫車局，庫十小平錢——1885年－1906年鑄造。重：4.8克。背穿左滿文"Kuche"，穿右老維文"Kucha"（漢文音譯均爲"庫車"，穿上下爲漢文"庫十"二字。此錢與"道光、同治通寶，庫車局，庫十小平錢"均爲同時期的姊妹鑄品。

• 329. 光緒通寶，庫車局，庫十小平錢，背右下角有一個半月圈——鑄造時期同上錢。重：5.8克。背面穿右老維文"Kucha"書體變異，在老維文之下有一個半月圈。此錢與"同治通寶，庫車局，庫十小平錢，背右下角有一個半月圈"者爲同時期的姊妹鑄品。

• 330. 光緒通寶，庫車局，庫十小平錢，背有二個半月圈——鑄造時期同上錢。重：4.75克。背面穿右老維文"Kucha"書體變異亦與上錢同，但左上角和右下角各有一個半月圈。按紅錢背面有半邊月圈的記號，爲庫車局常用的標記。初期半月圈在穿上，因當時鼓鑄的紅錢背面穿上下空白無文字。後期因紅錢背面上下左右均有文字，只得將半月圈加在斜角四周，並從一個增爲二個，最多爲四個。

• 331. 光緒通寶，寶庫局，庫十小平錢，大字——1885年－1906年庫車局鑄造。重：4.2克。背左右爲滿文"Boo Kuche"（漢文音譯"寶庫車"），上下爲漢文"庫十"二字。正、背面文字均較大。此錢與"乾隆通寶。寶庫局，庫十小平錢"爲同時期的姊妹鑄品。

• 332. 光緒通寶，寶庫局，庫十小平錢，小字——重：4.2克。此錢與上錢不同之處僅在正、背面文字均較上錢略小。

• 333. 光緒通寶，寶庫局，庫十小平錢，"寶"字反背——此錢亦爲1885－1906年庫車局鑄造。

• 334. 乾隆通寶，阿克蘇局，當十小平錢——1883年鑄造。重：4.2克（規定每枚重湘平1錢3分，合4.7克）。背面穿左滿文"Aksu"，穿右老維文"Aksu"（漢文音譯均爲"阿克蘇"）。據《新疆圖誌》記載：光緒九年（1883年）起，規定每年鑄造紅錢，"以四成鑄爲乾隆通寶，陰面加'當十'二字，仍舊制也"。此錢亦係後鑄乾隆紅錢。

• 335. 乾隆通寶，阿克蘇局，阿十小平錢——1886年－1892年鑄造。重：3.9克。背穿左爲滿文"Aksu"，穿右爲老維文"Aksu"（漢文音譯均爲"阿克蘇"），穿上下爲漢文"阿十"二字。爲光緒年間後鑄的乾隆紅錢。

• 336. 乾隆通寶，阿克蘇局，阿十小平錢，維文筆畫不同——重：3.7克。與上錢僅在背面老維文"Aksu"的筆畫略有不同。

• 337. 道光通寶，阿克蘇局，阿十小平錢——1886年－1892年鑄造。重：3.1克。背面文字同上錢。爲光緒年間後鑄的道光紅錢。光緒十二年（1886）庫車局停鑄移到阿克蘇，阿克蘇局重開後，繼承庫車局成例，亦開始鑄除乾隆錢外的前代年號錢。

• 338. 光緒通寶，阿克蘇局，阿十小平錢，背維文長字——1886年－1892年鑄造。重：3.9克。背面文字同上錢，穿右維文字形較長。

• 339. 光緒通寶，阿克蘇局，阿十小平錢，背維文短字——重：3.8克。背面文字和書體與上錢相似，穿右維文字形較短。

• 340. 光緒通寶，阿克蘇局，阿十小平錢，單脚"寶"——重：4.4克，直徑：25.5毫米。此錢正面"寶"字缺右脚，背面穿右維文書體變異。

• 341. 光緒通寶，阿克蘇局，阿十小平錢，右下角一小圈——重：4.6克。背穿右老維文"Aksu"下有一小圈，其餘均同上錢。按阿克蘇局在平定阿古柏之亂後重開，初期有時在錢背穿上加一小圈爲記，因當時鼓鑄的紅錢背面穿上下空白無文字。後期因紅錢背面上下左右均有文字，只得將小圈加在穿右老維文"Aksu"之下，作爲阿克蘇局特有的標記。

• 342. 光緒通寶，阿克蘇局，阿十小平錢，滿、維文傳形——1886年－1892年鑄造。重：4.75克。錢背穿左爲老維文"Aksu"，穿右爲滿文"Aksu"（漢文音譯均爲"阿克蘇"），與常例相反。

• 343. 光緒通寶，寶新局，新十小平錢，背滿文大字——1886年－1908年迪化寶新局鑄造。重：5克。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲"Sin"（漢文音譯"新"），字體較大。穿上下分列漢文"新十"二字。按迪化寶新局於光緒十二年（1886）重開，鼓鑄紅錢，規定每枚重湘平1錢3分（合4.7克）。

• 344. 光緒通寶，寶新局，新十小平錢，背滿文小字——重：3.2克。背穿左右滿文"Boo Sin"（漢文音譯"寶新"）字體較小，餘同上錢。

• 345. 光緒通寶，寶新局，新十小平錢，背文錯版——重：4.5克。此錢背文因鑄模移動，筆畫錯位重叠，穿下的漢文"十"字變成"廿"字。餘同上錢。

• 346. 光緒通寶，喀什噶爾局，喀十小平錢，背滿、維文傳形——1888年－1902年鑄造。重：4.25克。背穿左爲老維文"Kashgar"，穿右爲滿文"Kashgar"（漢文音譯均爲"喀什噶爾"），與常例相反。穿上下分列漢文"喀十"二字。

• 347. 光緒通寶，喀什噶爾局，喀十小平錢，背滿、維文傳形，維文變體——重：3.15克。背穿左老維文"Kashgar"書體變異，餘同上錢。

• 348. 光緒通寶，喀什噶爾局，喀十小平錢，背滿、維文傳形，維文變體（樣錢）——此錢製作十分精整，應是樣錢。

• 349. 光緒通寶，寶喀局，喀十小平錢——1888年－1902年喀什噶爾局鑄造。重：3.5克。按寶喀局即喀什噶爾局。新疆南路的鑄錢局均用維語地名，其前不加"寶"字。此錢因背面穿左爲滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲老維文"Kashgar"（漢文音譯"喀什噶爾"），故只得稱"寶喀（什噶爾）局"，但只此一例。其餘均同上錢。

• 350. 乾隆通寶，阿克蘇局，背"九"字小平錢——1883年（光緒九年）鑄造。重：3.6克。背穿左滿文"Aksu"，穿右老維文"Aksu"（漢文音譯均爲"阿克蘇"）。穿上爲漢文"九"字，穿下空白。"九"字意爲光緒九年，新疆建省紀念。亦爲後鑄乾隆紅錢。

• 351. 光緒通寶，庫車局，九年十小平錢——1883年鑄造。重：3.6克。背面穿左滿文"Kuche"，穿右老維文"Kucha"（漢文音譯均爲"庫車"）。穿上漢文"九年"二字，穿下"十"字。"九年"意爲光緒九年，新疆建省紀念。"十"字是作爲官鑄好錢的例行標誌，沒有"當十"的含義。

• 352. 光緒通寶，寶庫局，九年十小平錢——1883年庫車局鑄造。重：3.75克。背滿文穿左爲"Boo"（漢文音譯"寶"）。穿右爲"Kuche"（漢文音譯"庫車"）。穿上爲漢文"九年"二字，穿下爲漢文"十"字。"九年十"的含義見上錢。

• 353. 道光通寶，寶庫局，新十小平錢——1886年－1906年庫車局鑄造。重：4.8克。背穿左爲滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲滿文"Kuche"（漢文音譯"庫車"）。穿上下分列漢文"新十"二字。此錢係庫車局受迪化寶新局委托代鑄錢，滿文"寶庫車"爲鑄錢局名，穿上漢文"新"字爲發行者寶新局的簡稱，穿下"十"字爲官鑄好錢的例行標誌。此錢爲光緒年間後鑄的道光年號錢。

• 354. 同治通寶，寶庫局，新十小平錢——重：5.1克。鑄造時期及背文均同上錢。此錢爲光緒年間後鑄的同治年號錢。

• 355. 光緒通寶，寶庫局，新十小平錢——重：4.65克。鑄造時期及背文均同上錢。

• 356. 乾隆通寶，寶泉局，喀什小平錢——1892年－1902年庫車局鑄造。重：3.3克。背穿左爲滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲滿文"Ciowan"（漢文音譯"泉"），穿上下分列漢文"喀什"二字。此錢係庫車局受喀什噶爾局委托代鑄錢。滿文"寶泉"爲鑄錢局庫車局仿北京寶泉局名，此事前已有之。漢文穿上"喀"字爲發行者喀什噶爾局的簡稱，穿下"什"字爲"十"字之誤，因據《新疆圖志》記載："十"字爲當時官鑄好錢的例行標誌，如新鑄之錢無"十"字，在喀什噶爾等西四城只能作半文使用。此錢可能因錯字之故，發現後即停鑄，故流通市間甚少。此錢亦屬光緒年間後鑄的乾隆紅錢。

• 357. 乾隆通寶，寶庫局，喀十小平錢——1892年－1902年庫車局鑄造。重：4.1克。背穿左爲滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲滿文"Kuche"（漢文音譯"庫車"），穿上下分列漢文"喀十"二字。此錢亦係庫車局受喀什噶爾局委托代鑄錢。漢文穿上"喀"字爲發行者喀什噶爾局的簡稱，穿下"十"字爲官鑄好錢的例行標誌。此錢亦屬光緒年間後鑄的乾隆紅錢。

• 358. 光緒通寶，寶庫局，喀十小平錢——1892年－1902年庫車局鑄造。重：3.9克。背穿左爲滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲滿文"Kuche"（漢文音譯"庫車"），穿上下分列漢文"喀十"二字。此錢亦爲庫車局受喀什噶爾局委托代鑄錢。滿文"寶庫車"爲鑄錢局名，漢文穿上"喀"字爲發行者喀什噶爾局的簡稱，穿下"十"字爲官鑄好錢的例行標誌。

• 359. 乾隆通寶，阿克蘇局，喀十小平錢——1888年－1892年鑄造。重：4.5克。背穿左爲滿文"Aksu"，穿右爲老維文"Aksu"（漢文音譯均爲"阿克蘇"），穿上下分列漢文"喀十"二字。此錢爲阿克蘇局受喀什噶爾局委托代鑄錢。滿、維文"阿克蘇"爲鑄錢局名，漢文穿上"喀"字爲發行者喀什噶爾局的簡稱，穿下"十"字爲官鑄好錢的例行標誌。按喀什噶爾局於光緒十四年（1888）重開，阿克蘇局則於光緒十八年（1892）停撤移庫車，故此錢鑄造只在四年之

間，亦屬後鑄的乾隆紅錢。

• 360. 光緒通寶，阿克蘇局，喀十小平錢——1888年－1892年鑄造。重：3.6克。背文同上錢。

• 361. 光緒銀圓五錢，正面漢、滿、維三種文字，背蟠龍紋——1889年鑄造。鑄地迪化。重：18克，直徑：35毫米。正面中間直書漢文"光緒銀圓五錢"六字，左側爲老維文"Kan-Hsui Hanning Kilhan, Besh Mishkal Ak Kumush Puli, 1307"（漢譯"光緒汗鑄造，五錢白銀幣，回曆1307"），右側爲滿文"Badarangga Doro Menggun-Muhelian Sunja Jiha"（漢譯"光緒的銀圓五錢"）。幣面滿、維文詞數之多，實爲少見。背面蟠龍紋十分奇特，風格質樸。正、背面外緣均有一圈花邊，爲對生葉狀圖案。

• 362. 光緒銀圓三錢，正面漢、滿、維三種文字，背蟠龍紋——重：10.2克，直徑：31.7毫米，厚：1.4毫米。與上幣爲一套，共2枚。正面中間直書漢文"光緒銀圓三錢"六字，左側老維文爲"Kan Hsui Hanning Kilhan, Uch Mishkal Ak Kumush Puli, 1307"（漢譯"光緒汗鑄造，三錢白銀幣，回曆1307"），右側滿文爲"Badarangga Doro Menggun Muhelian Ila Jiha"（漢譯"光緒的銀圓三錢"）。正面外緣花邊爲繩索狀圖案，其他均與上列五錢銀幣同。

• 363. 光緒銀圓伍錢，背維文"喀什造"——此幣爲系列幣之一。1892年－1896年鑄造。鑄地喀什。重：16.9克，厚：2.6毫米，直徑：30.5毫米。正、背面外緣均有一圈齒狀紋。正面"伍錢"的"伍"字大寫，無其它花飾圖案，具有中國錢幣樸實無華的傳統風格。背面爲老維文（察合台文，自下而上逐行讀）"Zarb Kashgar, Besh Mishkal, 1310"（漢譯"喀什噶爾造，五錢，回曆1310——公元1892年7月26日至1893年7月14日"），四周環繞阿拉伯風格的對生葉狀紋。此幣圖文風格與內地同期鑄造的龍洋（背有蟠龍紋的中國銀圓）明顯不同。

• 364. 光緒銀圓叁錢，背維文"喀什造"——與上幣同爲系列幣。重：10.2克，厚：2.1毫米，直徑：26.2毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Uch Mishkal, 1310"（漢譯"喀什噶爾造，三錢，回曆1310"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。

• 365. 光緒銀圓壹錢，背維文"喀什造"——與上幣同爲系列幣。重：3.3克，厚：1.5毫米，直徑：18.5毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Bir Mishkal, 1310"（漢譯"喀什噶爾造，一錢，回曆1310"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。

• 366. 光緒銀圓，背維文"喀什造，壹錢"——此幣比上幣正面少"壹錢"二字，背面則相同。

• 367. 光緒銀圓，背漢文"壹錢"，維文"喀什造，壹錢"——重：3.3克，厚：1.5毫米，直徑：18.5毫米。正面只有漢文"光緒銀圓"四字，分列上下左右。背面中間直書漢文"壹錢"二字，右側爲老維文"Zarb Kashgar"（漢譯"喀什噶爾造"），左側爲老維文"Bir Mishkal"（漢譯"一錢"）。

• 368. 光緒銀圓，背漢文"壹錢"，維文"喀什造，壹錢，1310"——與上錢不同之處是此錢紀年。

• 369. 光緒銀圓貳錢，背維文"喀什造"——與光緒銀圓伍錢同爲系列幣。重：6.8克，厚：1.8毫米，直徑：23.4毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Ikki Mishkal, 1310"（漢譯"喀什噶爾造，二錢，回曆1310"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。

• 370. 光緒銀圓貳錢，背維文"喀什造"，維文書法不同。

• 371. 喀什光緒銀圓伍錢，背維文——此幣爲系列幣之一。1896年－1902年鑄造，時間接在"光緒銀圓伍錢，背維文'喀什造'"之後。鑄地喀什。重：16.1克，厚：2.4毫米，直徑：30.7毫米。背面爲老維文，（自下而上逐行讀）"Zarb Kashgar, Besh Mishkal, 1314"（漢譯"喀什噶爾造，五錢，回曆1314——公元1896年6月12日至1897年6月1日"），四周環繞阿拉伯風格的對生葉狀紋。此幣正、背圖文與"光緒銀圓伍錢，背維文'喀什造'"者比較，除正面多"喀什"兩字外，其餘基本相同。

• 372. 喀什光緒銀圓叁錢，背維文——與上幣同爲系列幣。重：10.3克，厚：2毫米，直徑：26.9毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Uch Mishkal, 1314"（漢譯"喀什噶爾造，三錢，回曆1314"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。

• 373. 喀什光緒銀圓貳錢，背維文——與上幣同爲系列幣。重：6克，厚：1.6毫米，直徑：23.7毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Ikki Mishkal, 1314"（漢譯"喀什噶爾造，二錢，回曆1314"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。

• 374. 喀什光緒銀圓壹錢，背維文——與上幣同爲系列幣。重：3.4克，厚：1.5毫米，直徑：17.7毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Bir Mishkal, 1314"（漢譯"喀什噶爾造，一錢，回曆1314"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。

• 375. 私鑄喀什光緒銀圓伍錢，背維文。

• 376. 喀造光緒銀圓伍錢，背維文——此幣爲系列幣之一。1902年－1904年鑄造，時間接在"喀什光緒銀

圓伍錢，背維文"之後。鑄地喀什。重：17.1克，厚：2.5毫米，直徑：31.3毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Besh Mishkal, 1320"（漢譯"喀什噶爾造，五錢，回曆1320——公元1902年4月10日至1903年3月29日"），四周環繞阿拉伯風格的對生葉狀紋。此幣正、背圖文與"喀什光緒銀圓伍錢，背維文"者比較，除正面右側的"喀什"改爲"喀造"外，其餘基本相同。

- 377. 喀造光緒銀圓叁錢，背維文——與上幣同爲系列幣。重：9.75克，厚：2毫米，直徑：26.7毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Uch Mishkal, 1320"（漢譯"喀什噶爾造，三錢，回曆1320"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。
- 378. 喀造光緒銀圓貳錢，背維文——與上幣同爲系列幣。重：6.4克，厚：1.5毫米，直徑：23.7毫米。背面老維文爲"Zarb Kashgar, Ikki Mishkal, 1320"（漢譯"喀什噶爾造，二錢，回曆1320"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。
- 379. 喀什壹錢，背維文——1904年鑄造。重：3.6克，厚：1.6毫米，直徑：17.5毫米。正面中間直書漢文"壹錢"二字，右左分列漢文"喀什"二字，除外緣有一圈齒狀紋外無其它花飾圖案。背面爲老維文"Zarb Kashgar, Bir Mishkal, 1322"（漢譯"喀什噶爾造，一錢，回曆1322"），四周環繞阿拉伯風格的花草圖紋。此幣不是系列幣，只此1種，但鑄造年份與上列系列幣的最後一年相同，故列於上幣之後。
- 380. 阿城光緒銀元二錢，背維文——此幣爲系列幣之一。1893年－1896年鑄造。鑄地阿克蘇，幣面簡稱阿城。有些外國錢幣學者將"阿"字看成"呵"字，讀作"呵城"，如"Aksu (Hocheng)"，實誤。此幣重：6.8克，厚：1.6毫米，直徑：23.7毫米。正面漢文"光緒銀元"的"元"字不寫作"圓"。新疆流通銀圓中寫作"銀元"的只此一套。"二錢"的"二"字爲小寫。正面除外緣有一圈齒狀紋外無其它花飾圖案。背面爲老維文"Zarb Aksu, Ikki Mishkal, 1310"（漢譯"阿克蘇造，二錢，回曆1310"——公元1892年7月26日至1893年7月14日），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。此幣土法打壓，圖文凸出甚淺，易於磨平。
- 381. 阿城光緒銀元三錢，背維文——與上幣同爲系列幣。重：10.1克，厚：1.8毫米，直徑：26.2毫米。正面"三錢"的"三"字爲小寫。背面爲老維文"Zarb Aksu, Uch Mishkal, 1310"（漢譯"阿克蘇造，三錢，回曆1310"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。
- 382. 阿城光緒銀元伍錢，背維文——與上幣同爲系列幣。重：16.9克，厚：2.6毫米，直徑：30.5毫米。"伍錢"的"伍"字爲大寫。背面爲老維文"Zarb Aksu, Besh Mishkal, 1310"（漢譯"阿克蘇造，五錢，回曆1310"），四周環繞阿拉伯風格的對生葉狀紋。
- 383. 阿城光緒銀元伍錢，右上角一小圈——阿城光緒銀元系列幣有三種版式：(一)正面右上角有一小圈；(二)正面左上角有一小圈；(三)正面無小圈。此幣爲右上角有一小圈的版式。重：17.4克，厚：2.5毫米，直徑：30.8毫米。
- 384. 阿城光緒銀元伍錢，左上角一小圈——此幣爲左上角有一小圈的版式。重：17.25克，厚：2.5毫米，直徑：30.8毫米。
- 385. 迪化光緒銀圓五錢，背維文——此幣爲小寫數字系列幣之一。1903年－1907年鑄造。鑄地迪化。重：17.25克，厚：2.4毫米，直徑：31.7毫米。正面"五錢"的"五"字爲小寫。除外緣有一圈齒狀紋外，無其它花飾圖案。背面老維文爲"Zarb Urumuchi, Besh Mishkal, 1323"（漢譯"烏魯木齊造，五錢，回曆1323——公元1905年3月8日至1906年2月24日"），四周環繞阿拉伯風格的對生葉狀紋。
- 386. 迪化光緒銀圓三錢，背維文——與上幣同爲小寫數字系列幣。重：9.2克，厚：2毫米，直徑：26.2毫米。正面"三錢"的"三"字爲小寫。背面爲老維文"Zarb Urumuchi, Uch Mishkal, 1323"（漢譯"烏魯木齊造，三錢，回曆1323"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。
- 387. 迪化光緒銀圓二錢，背維文——與上幣同爲小寫數字系列幣。重：6.75克，厚：1.7毫米，直徑：23.5毫米。正面"二錢"的"二"字爲小寫。背面爲老維文"Zarb Urumuchi, Ikki Mishkal, 1323"（漢譯"烏魯木齊造，二錢，回曆1323"），四周環繞阿拉伯風格的九朵花圖案。此小寫數字系列幣中無一錢銀幣。
- 388. 迪化光緒銀圓貳錢，背維文——此幣爲大寫數字系列幣。重：7.25克，厚：1.8毫米，直徑：24毫米。正面"貳錢"的"貳"字爲大寫，其餘均與小寫"二錢"幣相同。此大寫數字系列幣中無壹錢銀幣。
- 389. 迪化光緒銀圓叁錢，背維文——與上幣同爲大寫數字系列幣。重：10.6克，厚：2毫米，直徑：27毫米。正面"叁錢"的"叁"字爲大寫，其餘均與小寫"三錢"幣相同。
- 390. 迪化光緒銀圓伍錢，背維文——此幣與上幣同爲大寫數字系列幣。與小寫數字幣同時期鑄造。重：16.9克，厚：2.5毫米，直徑：31.3毫米。正面"伍錢"

的"伍"字爲大寫、其餘均與小寫"五錢"幣相同。

- 391. 光緒元寶，喀什，伍錢，維文光緒在右，背龍右彎——此幣爲系列幣之一。1905年鑄造。重：18克，厚：2毫米，直徑：33.1毫米。正面漢文"伍錢"的"伍"字大寫。右側爲老維文"Kan Hsui, 1323"（漢譯"光緒，回曆1323"），左側爲老維文"Kashgar, Besh Mishkal"（漢譯：喀什噶爾，五錢），背面蟠龍紋龍身右彎。
- 392. 光緒元寶，喀什，伍錢，維文光緒在左，背龍右彎，"光"字出圈——與上幣不同之處只在正面左右側的老維文倒換，此幣老維文"Kan Hsui, 1323"在左側，"Kashgar, Besh Mishkal"在右側。重：17.6克，厚：2.2毫米，直徑：32.5毫米。正面"光"字出圈。
- 393. 光緒元寶，喀什，伍錢，維文光緒在左，背龍右彎，"光"字頂圈。
- 394. 光緒元寶，喀什，伍錢，維文光緒在左，背龍右彎，"光"字在圈内。
- 395. 光緒元寶，喀什，伍錢，維文光緒在右，背龍左彎——此幣正面老維文"Kan Hsui, 1323"在右側，"Kashgar, Besh Mishkal"在左側，背面蟠龍紋龍身左彎。重：14.2克，厚：2毫米，直徑：31.8毫米。
- 396. 光緒元寶，喀什，伍錢，維文光緒在左，背龍左彎——與上幣不同之處只在正面左右側的老維文倒換。重：17.4克，厚：2.1毫米，直徑：32.9毫米。"光"字頂圈。
- 397. 光緒元寶，喀什，伍錢，維文光緒在左，背龍左彎——與上幣版式不同，"光"字在圈内。
- 398. 光緒元寶，喀什，叁錢，維文光緒在右，背龍右彎——此幣與"伍錢，維文光緒在右，背龍右彎"者同爲系列幣。重：10.2克，厚：1.9毫米，直徑：27.3毫米。"叁錢"的"叁"字大寫。正面老維文"Kan Hsui, 1323"在右側，"Kashgar, Uch Mishkal"在左側，背面蟠龍紋龍身右彎。
- 399. 光緒元寶，喀什，三錢，維文光緒在左，背龍右彎——重：10.5克，厚：1.9毫米，直徑：27.1毫米。"三錢"的"三"字小寫。正面老維文"Kan Hsui, 1323"在左側，"Kashgar, Uch Mishkal"在右側，背面蟠龍紋龍身右彎。
- 400. 光緒元寶，喀什，二錢，維文光緒在右，背龍右彎——重：7.2克，厚：1.7毫米，直徑：24毫米。"二錢"的"二"字小寫。正面老維文"Kan Hsui, 1323"在右側，"Kashgar, Ikki Mishkal"在左側，背面蟠龍紋龍身右彎。
- 401. 壹錢，維文"壹錢，喀什造"，背龍右彎。
- 402. 大清銀幣，喀什，湘平壹両，維文"喀什造"在左——此幣爲系列幣之一。1907年鑄造。重：35.5克（按規定湘平一両等於36.1克），厚：3.1毫米，直徑：39.5毫米。正面"大清銀幣"的"大"字三角頭，"清"字左邊"水"旁三角挑。"湘平壹両"的"壹"字大寫。右側老維文爲"Bir Sar, 1325"（漢譯"一両，回曆1325"），左側老維文爲"Zarb Kashgar"（漢譯"喀什噶爾造"）。背面内圈中爲蟠龍紋，外圈左側爲對生葉狀紋，右側爲帶花大葉紋，兩枝底部交叉，束以帶結。
- 403. 大清銀幣，喀什，湘平伍錢，正面維文"喀什造"在右，背棉花在右——與上幣同爲系列幣。重：17.9克（按規定湘平5錢等於18克），厚：2.4毫米，直徑：32毫米。正面"大"字三角頭，"清"字左邊三角挑與壹両幣同，"伍錢"的"伍"字大寫。但老維文"Zarb Kashgar, 1325"在右側，而"Besh Mishkal"在左側，與壹両幣的維文位置恰好倒換。背面圖紋與壹両幣同，右側爲棉花圖案。
- 404. 大清銀幣，喀什，湘平伍錢，維文"喀什造"在右，背棉花在左。
- 405. 大清銀幣，喀什造，湘平五錢，"大"字一撇帶鉤，維文"喀什造"在右——重：17.4克，厚：2.5毫米，直徑：32.7毫米。正面"大"字一撇如鉤狀。外圈上首爲漢文"喀什造"三字，下首漢文"湘平五錢"的"五"字小寫。右側老維文"Zarb Kashgar, 1325"，左側老維文"Besh Mishkal"以及背面圖紋均與大寫伍錢幣同。
- 406. 大清銀幣，喀什造，湘平五錢，"大"字一撇不帶鉤，維文"喀什造"在左——重：17.1克，厚：2.3毫米，直徑：32.3毫米。
- 407. 私鑄大清銀幣，喀什造，湘平五錢，缺"平"字，"五"字缺一折——重16.31克，厚：2.3毫米，直徑：32.2毫米。正面漢文"湘平五錢"四字缺"平"字，成爲"湘五錢"三字，"五"字缺一折。右側老維文爲"Besh Mishkal"，左側爲"Zarb Kashgar, 1325"，與上幣的維文左右位置倒換。背面圖紋同上幣，但蟠龍紋甚粗劣。按：此幣漢字書法拙劣，缺筆少字，似係不諳漢文的少數民族勉強描摹所致，又銀色灰暗，應是市上的私鑄品。
- 408. 大清銀幣，喀什造，湘平二錢，"清"字"水"旁挑鉤——重：6.5克，厚：1.4毫米，直徑：24.8毫米。正面"清"字"水"旁一挑成彎鉤狀，湘平二錢的"二"字小寫。右側老維文爲"Ikki Mishkal, 1325"

（漢譯"二錢，回曆1325年"），左側老維文爲"Zarb Kashgar"（漢譯"喀什噶爾造"）。背面圖紋同上幣。

- 409. 光緒丁未，寶庫局，新十小平錢——1907年（光緒三十三年，即丁未年）庫車局鑄造。重：4.55克。正面穿孔上下分列"光緒"二字，右左分列"丁未"二字。背面穿左爲滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），穿右爲滿文"Kuche"（漢文音譯"庫車"），穿上漢文"新"字，穿下漢文"十"字。此錢係庫車局受迪化寶新局委托代鑄錢。
- 410. 光緒戊申，寶庫局，新十小平錢——1908年（光緒三十四年，即戊申年）庫車局鑄造。重：3.7克。正面穿孔右左分列"戊申"二字，其餘均與丁未相同。
- 411. 餉金一錢——此幣與二錢者爲一套。1907年迪化銀圓局機器鑄造。重湘平一錢（合3.6克），直徑：19毫米。正面只有漢文"餉金一錢"四字，"一"字小寫。外圈空白無圖文。背面蟠龍紋，其四旁有維文。龍上首老維文爲"Yinsi"（漢譯"餉"），龍下首爲"Alton"（漢譯"金"），龍右爲"Bir"（漢譯"一"），龍左爲"Mishkal"（漢譯"錢"）。
- 412. 餉金二錢——與上幣爲一套。重湘平二錢（合7.2克），直徑：24毫米。正、背面圖文均同上幣，只將"一"字換作"二"字（小寫），老維文中將"Bir"換作"Ikki"（漢譯"二"）。
- 413. 餉銀一両——此幣爲系列幣之一。1908年－1911年迪化銀圓局機器鑄造。重：34.5克（湘平一両重36.13克），厚：2.8毫米，直徑：40毫米。正面"餉銀一両"的"一"字小寫。外圈四旁分列老維文"Yinsi Kumush Bir Sar"四個詞（漢譯分別爲"餉銀一両"四字），幣中心有八瓣小花。背面蟠龍紋，左右側各有一朵六瓣小花。
- 414. 餉銀五錢——與上幣同爲系列幣。1907年－1911年迪化銀圓局鑄造。重：17克，厚：2毫米，直徑：33.7毫米，正面"餉銀五錢"的"五"字小寫。外圈四旁分列老維文"Yinsi Kumush Besh Mishkal"（漢譯分別爲"餉銀五錢"四字），幣中心無花。背面蟠龍紋外無圈，左右側亦無花。此幣及以下餉銀系列幣較上列一両幣早一年鑄造，《新疆圖誌》"食貨四，錢法，銀幣一，迪化局"中有記載。
- 415. 餉銀四錢——與上幣同爲系列幣。重：14.1克，厚：2毫米，直徑：32.8毫米。正面"餉銀四錢"的"四"字小寫，外圈左右側老維文分別爲"Turt Mishkal"二詞（漢譯分別爲"四錢"二字），幣中心無花，背面蟠龍紋外無圈，左右側亦無花。此幣以"四"數作面值，爲新疆銀圓中所僅見，並且鑄數也較少。
- 416. 餉銀二錢——與上幣同爲系列幣。重：7.2克，厚：1.9毫米，直徑：28毫米。正面"餉銀二錢"的"二"字小寫，外圈左右側老維文分別爲"Ikki Mishkal"二詞（漢譯分別爲"二錢"二字），幣中心無花，背面蟠龍紋外無圈，左右側亦無花。
- 417. 餉銀一錢——與上幣同爲系列幣。重：3.2克，厚：1.4毫米，直徑：18.7毫米。正面"餉銀一錢"的"一"字小寫，外圈左右側老維文分別爲"Bir Mishkal"二詞（漢譯分別爲"一錢"二字），幣中心無花，背面蟠龍紋外無圈，左右側亦無花。
- 418. 餉銀五錢，背四個蝙蝠——重：17.96克，厚：2.5毫米，直徑：33.7毫米。此幣正面外圈四旁有維文，幣中心無花。背面蟠龍紋外無圈，龍的四旁有四個蝙蝠，諧音"賜福"（四蝠），爲吉祥語。蝙蝠之間有小花飾相連。
- 419. 餉銀五錢，背一個蝙蝠——重：17.3克，厚：2.1毫米，直徑：33.6毫米。此幣與上列四蝙蝠幣之不同處只在背面龍紋上首（即天頭）有一個蝙蝠，故諧音"添福"（天蝠）。此兩幣均爲試鑄幣，甚稀有。
- 420. 餉銀一両，正、背面無維文——重：35.4克，厚：3毫米，直徑：39.7毫米。此幣正、背面均無老維文。正面中心無花。背面蟠龍紋外無圈，左右側各有一朵六瓣小花。
- 421. 餉銀一錢，正、背面無維文——重：3.5克，厚：1.3毫米，直徑：18毫米。此幣與上列一両幣不同之處只在背面蟠龍紋左右側無小花朵。
- 422. 餉銀一両，背面有維文和內圈。
- 423. 餉銀五錢，背有維文，無內圈——重：17.7克，厚：2.1毫米，直徑：33.6毫米。此幣正面無老維文，幣中心無花，背蟠龍紋外無圈，但龍的四旁有老維文"Yinsi Kumush Besh Mishkal"四詞（漢譯分別爲"餉銀五錢"四字）。此種版式與餉金金幣相同。
- 424. 餉銀二錢，背有維文，無內圈——與上幣同一版式。

425. 餉銀一錢，背有維文，無內圈——與上幣同一版式。

- 426. 餉銀五錢，正面有維文，背有內圈——重：17.6克，厚：2.3毫米，直徑：33.7毫米。此幣正面有老維文，幣中心無花，背面蟠龍紋外有圈，圈外左右側無花。
- 427. 餉銀五錢，正面有維文，幣中心有點，背有內

圈——重：17.38克，厚：2毫米，直徑：33.7毫米。此幣與上幣不同處爲正面幣中心有一小圓點而非小花，背面圈外左右側無花。

- 428. 餉銀五錢，正面有維文，幣中心有花，背有內圈——重：17.7克，厚：2.1毫米，直徑：33.6毫米。此幣正面有老維文，幣中心有八瓣小花，背面蟠龍紋外有圈，圈外左右兩側各有一朵六瓣小花。
- 429. 餉銀五錢，正面"餉"字"食"旁少一點——重：17.83克，厚：2.1毫米，直徑：33.5毫米。此幣正面"餉"字"食"旁少一點。背面蟠龍紋外有圈，圈外左右側各有一朵六瓣小花。
- 430. 餉銀二錢，正面有維文，背有內圈——此幣正面中心無花，背面圈外左右側無花。
- 431. 餉銀二錢，正面維文在外圈下半部——重：7.12克，厚：2毫米，直徑：24毫米。此幣正面老維文"Yinsi Kumush Ikki Mishkal"（漢譯"餉銀二錢"）不在外圈的四旁而集中在外圈的下半部（自右向左）。背面蟠龍紋外無圈亦無小花。
- 432. 光緒通寶，寶源局，新十機鑄小平錢——1907年－1908年迪化水磨溝機器局機鑄紅錢。正面漢文正楷"光緒通寶"四字，背面穿左右分列滿文"Boo"（漢文音譯"寶"），"Yuwan"（漢文音譯"源"）二字，穿上下分列漢文正楷"新十"二字。當時用澆鑄法鼓鑄紅錢的迪化寶新局已停歇，迪化水磨溝銀圓局帶鑄機鑄紅錢，不便襲用傳統澆鑄紅錢的寶新局名，而採取仿京師寶源局名（過去庫車局於光緒四年重開後，曾有一段時間仿關內寶源、寶泉等局名鼓鑄紅錢），加注"新"字，以示限在新疆發行和流通。穿下"十"字則爲新疆官鑄好錢的例行標誌。
- 433. 光緒元寶，新省，市銀一分五厘銅元——1907年－1908年迪化水磨溝銀圓局機鑄銅元。重：9－10.1克，直徑：28毫米。此幣爲試行幣。正、背面均無維文。正面內圈中爲漢文"光緒元寶"四字，幣中心有小花朵。外圈上首有漢文"新省"二字，中間左右側各有一朵小花。下半部有漢文"市銀一分五厘"六字。背面爲蟠龍紋，龍身盤空向下，底部有海水。
- 434. 宣統通寶，烏什局，庫十小平錢，"统"字端正——1909年烏什局鑄造。重：2.7克，直徑：25毫米。背穿左爲滿文"Ushi"（漢文音譯"烏什"），穿右爲老維文"Ush"（漢文音譯"烏什"），穿上下分列漢文"庫十"二字。此錢係烏什局受庫車局委托代鑄錢。正面穿下"统"字書法結構較端正。
- 435. 宣統通寶，烏什局，庫十小平錢，"统"字右歪——重：2.9克，直徑：25毫米。此錢與上錢不同之處是此錢正面穿下"統"字右下挑向右歪。
- 436. 宣統元寶，新疆通用，當紅錢十文銅元，無紀年——1908年12月－1909年底迪化水磨溝銀圓局鑄造。重：17.25－17.7克，直徑：33毫米。背面蟠龍下邊有老維文"On Dachinlik"（漢譯"當紅錢十文"）。此幣爲新疆首鑄的正式銅元。
- 437. 宣統元寶，新疆通用，當紅錢十文銅元，庚戌年造——1910年（庚戌年，即宣統二年）造。鑄造地點同上幣。重：16.6克－18.5克，直徑：33毫米。此幣與上幣不同之處是此幣背面蟠龍上首有漢文"庚戌年造"四字，其左右兩旁各有一朵扇形六瓣小花。下邊老維文左右兩旁亦各有一朵五瓣小花，而上幣則沒有。
- 438. 宣統元寶，新疆通用，當紅錢十文銅元，辛亥年造，正面中心有小花——1911年（辛亥年，即宣統三年）造。鑄造地點同上幣。重：16.4－17.8克，直徑：33毫米。此幣除背面蟠龍上首漢字改爲"辛亥年造"外，其餘各處均與"庚戌年造"者相同。
- 439. 宣統元寶，新疆通用，當紅錢十文銅元，辛亥年造，正面中心爲五瓣花朵外加雙圈——重：17.1克－17.4克，直徑：33毫米。此幣與上幣不同之處是此幣正面中心爲一五瓣實心花朵，花外加雙圈。背面蟠龍上首漢字"辛亥年造"及下邊老維文的左右兩旁均無小花，而改在中間左右側各有一朵五瓣實心小花。其餘各處均與上幣相同。
- 440. 銀圓叁錢，背龍，維文"喀什造"——1911年（宣統三年，回曆1329年）喀什鑄造。重：11克，厚：2毫米，直徑：27.5毫米。正面漢文"銀圓叁錢"的"叁"字大寫。幣中心有一五瓣大花朵。背面圖文和喀什背龍餉銀五錢背有二顆五角星者相似，但外圈上首空白，沒有漢文"喀什"二字，外圈下半部老維文爲"Zarb Kashgar, Uch Mishkal, 1329"（漢譯"喀什造，三錢，回曆1329年"）。
- 441. 銀圓二錢，背龍，正面有維文——1911年喀什造。重：7.05克，厚：1.7毫米，直徑：24.8毫米。正面漢文"銀圓二錢"的"二"字小寫。幣中心及外圈上方、左右側共有四顆小五角星，外圈下半部老維文爲"Zarb Kashgar, Ikki Mishkal, 1329"（漢譯"喀什造，二錢，回曆1329年"）。背面圖案爲三層圈，內層蟠龍紋，與"宣統銀幣五錢"者相同。
- 442. 銀圓二錢，正面無維文，背龍，有維文——1911年－1912年喀什造。重：7.02克，厚：1.7毫米，直徑：24.7毫米。此幣與上幣不同之處是此幣正面外圈只有四顆小星，分列外圈四旁，無老維文。背面內

圈中爲蟠龍紋，外圈上首及左右側各有一顆小星，外圈下半部有老維文"Zarb Kashgar, Ikki Mishkal"（漢譯"喀什造，二錢"）。阿拉伯文紀年"1330"四字在外圈上首和左側兩星之間，字體較一般慣例細小者爲大（按：回曆1330年相當於公元1911年12月22日至1912年12月10日）。

• 443. 喀什背龍餉銀五錢，正、背有五角星——1911年－1913年鑄造。重：17.6克，厚：2.2毫米，直徑：32.9毫米。正面中心及外圈四旁各有一顆小五角星。背面左右側亦各有一顆小五角星。下半部爲老維文"Zarb Kashgar, Besh Mishkal, 1329"（漢譯"喀什造，五錢，回曆1329年——公元1911年"）。此幣係仿照迪化銀圓局1907年開鑄的餉銀系列幣而鑄造的，但只鑄五錢的一種。鑄造年份自宣統 3 年至民國 2 年。喀什地區民國 2 年還在繼續鑄造帶有前清國徽龍紋的餉銀銀幣，足見當時邊陲信息閉塞，局勢混亂，無人過問的情形。

• 444. 喀什背龍餉銀五錢，正面中心及背面有大花朵——重：17.8克，厚：2.3毫米，直徑：33毫米。此幣與上幣不同之處僅在正面中心易小五角星爲大花，背面左右側的小五角星亦改爲大花，其餘各處均不變。

• 445. 喀什背龍餉銀五錢，正、背面有五角星，正面中心爲一點。

• 446. 宣統銀幣五錢，喀什造——1909年－1910年鑄造。重：17.7克，厚：2.3毫米，直徑：32.7毫米。正面漢文"五錢"的"五"字小寫。下半部爲老維文"Zarb Kashgar, Besh Mishkal, 1327"（漢譯"喀什造，五錢，回曆1327年"），老維文字母上帶有源於阿拉伯文的音符（此種音符有時也可省略不用）。背面有三層圈：內圈中爲蟠龍紋，中圈空白，外圈爲花紋圖案。此種銀幣只五錢一種。

• 447. 宣統元寶伍錢，喀什造，正面中心有點——1910年－1911年鑄造。重：17.8克，厚：2.2毫米，直徑：33毫米。此幣與上幣不同之處是此幣正面內圈中漢文改爲"宣統元寶"，幣中心有一小圓點，外圈左右側漢文"伍錢"的"伍"字大寫，其餘各處均與上幣相同。

• 448. 宣統元寶伍錢，喀什造，正面中心一朵大花——重：18.34克，厚：2.2毫米，直徑：32.6毫米。此幣正面中心改爲一朵大花，其餘各處均與上幣相同。

• 449. 宣統元寶伍錢，喀什，正面中心一小五角星——重：15.6克，厚：2.1毫米，直徑：32.8毫米。此幣正面外圈上首爲漢文"喀什"二字，幣中心爲一小五角星，其餘各處均與上幣相同。

• 450. 宣統元寶五錢，喀什，正面中心一小點——此幣"五錢"的"五"字爲小寫。

• 451. 宣統元寶五錢，喀什，正面中心一小五角星——重：17.5克，厚：2.1毫米，直徑：33毫米。此幣正面左右側"五錢"的"五"字爲小寫。

• 452. 宣統元寶五錢，喀什，正面中心一朵大花——重：15.9克，厚：2 毫米，直徑：32.9毫米。此幣正面中心爲一朵大花，其餘各處均與上幣相同。

• 453. 宣統元寶五錢，喀什，"元"字上有一點。

• 454. 大型老龍票——1908年（戊申年，即光緒三十四年）迪化官錢總局發行，上海印製。豎式大官票，尺寸：260×130毫米。厚道林紙彩色精印。正面左側發行日期爲"光緒戊申年月日"（光緒三十四年）。背面：長方形花邊框內分三格，上格空白，約佔五分之一，留作蓋大官印處；中格約佔五分之二，係漢文告示，文爲"甘肅、新疆等處地方巡撫部院聯（按："聯"係當時巡撫聯魁），甘肅、新疆承宣佈政使司布政使王（按："王"係當時布政使王樹枏），爲曉諭事：照得省城官錢總局現用此票，准在本省完納糧稅等項及繳一切公款。如不肖官長有藉端勒索不收情事，准其來轅稟控，定從嚴辦。合行曉諭。爲此，示仰通省文武員弁、商民人等一體遵照，切切此諭。光緒三十三年月日示。"下格約佔五分之二，係同義草書老維文告示。背面整個上半部蓋紅色大官印陽文篆書"甘肅新疆布政使司之印"。左右票邊加蓋紅色騎縫章。按紅錢400文合銀一両，此即爲一両銀票。

• 455. 小型老龍票——1912年（民國元年）新疆藩庫（清代藩司即布政使司，藩庫相當於民國時期的財政廳庫）發行，迪化石印。尺寸：200×105毫米。係仿照大型老龍票式樣印製，但紙幅較小，紙質及印刷質量均遜於大型者。正面上首已將"新疆官錢總局"字樣改爲"新疆藩庫官票"。左側發行日期書明"民國元年月日"。背面長方形花邊框內亦分 3 格，格式同大型老龍票，即：上格空白；中格漢文告示，文爲："甘肅、新疆承宣佈政使司布政使陳（按："陳"係當時布政使陳際唐），爲曉諭事：照得此項官票准在本省及各屬完納糧草、釐稅等項及繳一切公款。兌換銀錢，均在官錢局支付。如將來官設銀行成立，即在銀行支付。倘有不肖官商藉端勒索不收情事，准其來轅稟控，定從嚴辦。倘有奸民揑造假票，亦即照例治罪。合行曉諭。爲此，示仰通省官紳商民人等一體遵照，切切此諭。民國元年月日示。"下格係同義老維文。

背面上半部蓋紅色大官印，左右兩邊加蓋紅色騎縫章，均與大型老龍票同。按民國元年清帝已遜位，但新疆遠在西陲，仍在保皇派巡撫袁大化統治之下，故該年春季藩司陳際唐乃有加印小型老龍票之事。此即可解釋爲何告示中既奉民國正朔，又用清朝官銜的矛盾情形。

- 456. 迪化公聚成商號錢票（拓本）——1901年－1910年（光緒二十七年至宣統二年）迪化"八大家"私商之一"公聚成"商號發行。木刻豎式油布帖，尺寸：220×115毫米。可兌換現錢紅錢四百文（一貫）。
- 457. 伊帖——1909年伊犁官錢總局發行，北京北洋官報局印製。尺寸：186×110毫米。正面左右兩側豎形邊框內有藍底白色細小漢文短文一篇，宣揚紙幣的功能和優點，文爲："珠玉珍貴之品，便於收藏攜帶，而不便於市面流通。銅幣重滯之物，便於市面流通，而不便於收藏携帶。有流通之益，而無重滯之弊，厥唯紙幣。紙幣之用，信也，憑也，不過券之一分類。其用之最便利，需之最普通，易繁難爲單簡，則尤莫過於錢票。布帛菽粟，生人之大命也。士農工商，斯世之營業也。神其交通，易其有無，錢幣之用有時或轉絀於紙幣之下，何也？錢幣居子位而紙幣居母位也。故利賴尤重人人樂用之，便安之。乃爲之讚曰：錢即是票，票即是錢。取携自如，惟其所便。流通盡利，子後母前。無耗無折，子母相權。贏千累萬，捲而懷之不盈握。航海梯山，什而襲之不盈櫝。藏焉密，輸焉速，通便利用處其獨。五品之幣，百物之需，勿謂片楮，實管其樞。是虛非虛，是實非實，即虛即實，毋失其信用之質。"正中直書漢文"憑票取制錢壹千文整"。左側爲發行日期"宣統元年月日"。以上多處漢文均係用毛筆填寫，編號及金額數字上均壓蓋紅印泥章（紅壓黑）。左下角蓋紅色長方圖章，文爲"官錢總局"四字（隸書）。在豎形龍紋內側，右邊有漢文小字"認票不認人"，左邊小字爲"失票不掛號"。錢票右邊用毛筆書寫編號，上蓋騎縫章。鈔券下首有細小漢字"北洋官報局印"。背面花邊框內分三格，上格爲漢文佈告，文爲："爲防假冒事：查製造錢票，原以便携帶而資週轉。乃有奸徒仿造假票，欺騙害人，已奉軍帥（按：即伊犁將軍）出示查拿在案。誠恐未及週知，用特佈告城鄉部落，遇有行使假票者，扭送錢局究辦。如不能辨認，務記明來手，以便根究，庶閭閻免受欺朦，不負軍帥諄諄諭誡之至意也。官錢局謹佈。"中格爲同義滿文，下格爲同義老維文。按新疆北路通用制錢，官價制錢一千文合銀一兩。此票爲一兩銀票。
- 458. 伊犁官錢總局壹錢銅牌——清末伊犁官錢總局發行，黃銅質，成長條形。重：12.3克，長：71毫米，寬：9毫米，厚：2毫米。正面有漢文"官錢總局"四字，背面有漢文"壹錢"二字，上下首有簡單花卉紋。圖文均爲手工雕刻。伊犁通行制錢，官定牌價制錢一千文合銀一兩。此銅牌標明面額壹錢，即折合制錢一百文，爲代幣性質。

下　　編

• 463. 新疆壬子餉銀一兩，背雙旗隔條連鈎——重：34.8克，厚：3.1毫米，直徑：39.5毫米。背面雙五色旗爲竪條，不合規範。旗面靠旗杆爲第 1 條，連同第 3 、 5 兩條均有 5 個小圓圈，而第 2 、 4 兩條則爲連鈎狀花紋。

• 464. 新疆壬子餉銀一兩，背雙旗四條連鈎——重：34.9克，厚：3.1毫米，直徑：39.5毫米。背面旗上靠旗杆的 1 條內有 5 個小圓圈，其餘 4 條內均爲連鈎狀花紋。此幣與上幣均爲1912年（壬子年，即民國元年）迪化水磨溝銀圓局鑄造。

• 465. 新疆壬子餉銀伍錢，背雙旗隔條連鈎——重：17.7克，厚：2.1毫米，直徑：33.5毫米。此幣與一兩背雙旗隔條連鈎者爲一套。

• 466. 新疆壬子餉銀伍錢，背雙旗四條連鈎——重：17.2克，厚：2.3毫米，直徑：33.4毫米。此幣與一兩背雙旗 4 條連鈎者爲一套。兩種餉銀伍錢均爲1912年迪化水磨溝銀圓局鑄造。

• 467. 新疆壬子銅元，當紅錢十文，背大雙旗——1912年迪化水磨溝銀圓局鑄造。重：16.8克，直徑：33毫米。背面雙五色旗的旗幅較大，五色旗爲竪條，雙旗上第 1 、 3 、 5 條均有 5 個小圓圈，第 2 、 4 條均爲連鈎狀花紋。

• 468. 新疆壬子銅元，當紅錢十文，背小雙旗——重：16.8克，直徑：33毫米。此幣與上幣不同之處爲此幣雙旗較小，靠旗杆的 1 條內有 5 個小圓圈。其餘 4 條均爲連鈎狀花紋。

• 469. 大龍票（民國貳年版）——又名新票、省票。1913年迪化印製，新疆省財政司發行。竪式大官票，尺寸：215×113毫米，白道林紙彩色石印，質量較差，顏色灰暗。正面上方分 2 行橫書“新疆司庫官票”字樣，因當時已進人民國，清代的布政司改名爲財政司，故曰司庫官票。背面省財政司漢文告示爲：“新疆財政司爲曉諭事：照得此項官票准在本省及各屬完納糧草釐稅等項及繳一切公款。兌換銀錢，均在官錢局支付。如將來官設銀行成立，即在銀行支付。倘有不肖官商藉端勒索不收情事，准其來司禀控，定從嚴辦。現在財政司印信尚未奉部頒到，業經呈明國務院仍用舊日布政司印信於官票內蓋用，以免兩歧，而昭信用。倘有奸民捏造假票，亦即照例治罪。合行曉諭。爲此，示仰通省官紳商民人等一體遵照，切切此諭。民國貳年月日示。”

• 470. 大龍票（民國肆年版）—— 1915年迪化石印，新疆財政廳發行，白道林紙竪式大官票。尺寸：219×113毫米。印製質量似較民國二年者更差。正面已將“新疆司庫官票”改爲“新疆廳庫官票”，因當時又奉北京中央政府命令將財政司改名爲財政廳，故曰“廳庫官票”。背面漢文告示亦略改動數字，全文爲：“新疆財政廳爲曉諭事：照得此項官票准在本省及各屬完納糧草釐稅等項及繳一切公款。兌換銀錢，均在官錢局支付。如將來官設銀行成立，即在銀行支付。倘有不肖官商藉端勒索不收情事，准其來廳禀控，定從嚴辦。財政廳係屬新設，印信尚未奉部頒到，業經呈明政府，仍用舊日布政司印信於官票內蓋用，以免兩歧，而昭信用。倘有奸民捏造假票，亦即照例治罪。合行曉諭。爲此，示仰通省官紳商民人等一體遵照，切切，此諭。民國肆年月日示。”

• 471. 狗娃子票（民國三年版）—— 爲主幣大龍票的輔幣，面值紅錢100文，合銀 2 錢 5 分。1914年迪化石印，新疆省財政廳發行，爲白道林紙橫式小官票，尺寸：135×106毫米。正面用紅、綠、黑三色套印，圖像製作拙劣。左右兩旁各一站立綠色獅子，因繪製不精，極似叭兒狗，故民間戲呼之爲“狗娃子”（西北方言小狗）票。背面財政廳漢文告示爲“新疆財政廳爲曉諭事：照得此項官票准在本省及各屬完納糧草釐稅等項及繳一切公款。兌換銀錢，均在官錢局支付。如將來官設銀行成立，即在銀行支付。倘有不肖官商藉端勒索不收情事，准其來廳禀控，定從嚴辦。財政廳係屬新設，印信尚未奉部頒到，業經呈明政府，仍用舊日布政司印信於官票內蓋用，以免兩歧，而昭信用。倘有奸民捏造假票，亦即照例治罪。

合行曉諭。爲此，示仰通省官紳商民人等一體遵照。切切，此諭。民國叁年月日"。

- 472. 狗娃子票（民國肆年版）——1915年迪化石印，尺寸：145×118毫米。此票正、背面日期處均標明爲民國肆年，其餘均與民國叁年票相同。
- 473. 京印民六紅錢肆百文省票—1917年製版，1919年初新疆財政廳發行，係北京財政部印刷局印製的白道林紙竪式大官票，圖紋精美。尺寸：208×106毫米。正面左下角有印刷的紅色篆字圖章，印文爲"新疆財政廳發行"。背面漢、維文告示上蓋紅印泥大官印。告示文爲："新疆省長、財政廳示：此項官票每紅錢肆百文，作湘平銀壹両。民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。此示。民國六年月日"。此新省票爲收換行使日久、已趨破爛的大龍票而發行的，發行總數爲5,000,000両。
- 474. 京印民九版紅錢壹百文小省票——1920年北京財政部印刷局印製，新疆財政廳發行。係白道林紙横式小官票（輔幣），印製精美，尺寸：116×94毫米。背面漢文告示爲："新疆省長、財政廳示：此項小官票紅錢壹百文，作湘平銀貳錢五分，准照大官票一律完糧納稅。如有僞造，定即治罪。此示。民國九年月日"。上蓋大官印，右邊有騎縫章，印文爲"新疆紙幣"四個篆文。此票與民國三、四年版的"狗娃子票"同一面額、同一横式，爲狗娃子票使用破爛後換用的新票，故民間亦有沿稱爲"狗娃子票"的。
- 475. 京印民十版紅錢肆百文省票——1921年北京財政部印刷局重印民六年省票。尺寸爲211×105毫米。此票正、背圖文均與民六版省票同，唯正面標明印製時間爲"民國十年"，背面告示日期則仍爲民國六年。
- 476－481. 迪化印民國十四年至二十年版紅錢肆百文省票——迪化新疆財政廳製幣局石印。紙質及印刷均較粗劣。印製年份自民國十四年(1925)至民國二十年(1931)共6個年份，其中未見民國十八年(1929)版的。尺寸長：204－213毫米，寬：104－110毫米，大小不夠整齊劃一。正面花紋圖案和文字均與北京印紅錢肆百文省票同，唯顏色改爲黑色周邊，粉紅色底紋，左下角無"新疆財政廳庫發行"的篆字圖章。背面顏色爲藍邊白地，印黑色漢、維文告示。民國十四年至十七年省票的告示文爲："新疆省長、財政廳長示：此項官票每紅錢肆百文作湘平銀壹両。民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。如有僞造，照例治罪。此示。民國××年月日"。較北京印紅錢肆百文省票背面告示多"如有僞造，照例治罪"兩句。民國十九年、二十年省票的告示文字起首改爲"新疆省政府主席、財政廳"，其餘未變。這是因爲新疆當局承認的中央政府已由北洋軍人政府改爲國民黨中央政府，省政府首腦名稱亦由省長改爲省主席之故。
- 482. 未發行的民國二十一年版省票，北平印紅錢肆百文——1932年北平財政部印刷局印製，未編字頭，但已編阿拉伯數碼號，未蓋章。未發行的原因係當時通貨膨脹日益劇烈，市場需用大面額省票，此種紅錢肆百文省票（名義上合銀一両）已不再適用。此票爲竪式官帖，紙質優良，印刷精美。尺寸爲175×88毫米。正面灰綠色圖紋，中間黃色底紋，四周花邊。上首印有烏魯木齊鑑湖湖心亭側影圖景。下首花邊之下有一行小字："北平財政部印刷局製"。背面爲灰綠色圖文，中間翠綠色底紋，四周花邊，中間漢、維文告示。漢文爲："新疆省政府主席、財政廳示：此項官票每紅錢肆百文作湘平銀壹両。民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。如有僞造，照例治罪。此示。民國二十一年月日"。其下爲同義草書維文告示。
- 483. 未發行的民國二十一年版省票，北平印紅錢貳千文——此票的格式與北平紅錢肆百文未發行省票基本相同。不同之處爲：(1)尺寸略大，爲186×93毫米。(2)正面紫灰色圖紋，淡綠色底紋。上首圖景爲烏魯木齊附近天山博格達雪峯。背面紫色圖紋，淡翠色底紋。告示中相應部份改爲"此項官票每紅錢貳千文作湘平銀伍両"，其餘文字均與紅錢肆百文票相同。當時已發行面額爲伍両的大面額省票，此票仍以紅錢二千文計數，已不適用，故未發行。
- 484. 迪化官錢局油布帖紅錢肆拾文，民國十六年版——1927年迪化官錢局印製。係在白布上用木版套鉛字印刷，再經桐油浸漬而成，較紙幣耐磨，通稱"油布帖"。爲横式小官帖（輔幣），背面空白。尺寸約116×93毫米，大小不夠整齊劃一。上首爲兩面交叉的北洋政府五色國旗，中間横書漢文爲："迪化官錢局，通行北路、阿克蘇各屬，憑票發足紅錢肆拾文"。此種油布帖自民國十二年至十八年（1923－1929）逐年均有印發。另有只限於民國十二年（1923）印製的分別專行於迪化、伊犁、阿山、阿克蘇四個道屬的油布帖，只中間漢文第二行改爲："專行××道屬"字樣，其餘圖文均相同，係最早發行的一批油布帖。因實物年久油迹發黑，字體不顯，難以攝影，故只作文字記述。
- 485. 迪化官錢局油布帖紅錢肆拾文，民國二十一年版——1932年迪化官錢局印製。此票與民國十六年印製的不同之處在於正面上首兩面交叉的國旗已換成國民黨中央政府的青天白日滿地紅國旗，左右兩邊換成

梅樹圖案，其餘各處及文字均沿用原來樣式。此種油布帖自民國十九年開始印發，至民國二十一年（1932）停印，因該年新疆東疆哈密發生內戰，大額省票三兩、五兩出籠，通貨膨脹日趨嚴重，此種紅錢四十文的小輔幣已無用處。

• 486. 僞造的油布帖——尺寸：116×93毫米。此假票係民國19年（1930）庫車縣政府發現後向新疆省政府呈報之物。真票上漢文係用鉛字套印，筆畫清晰可辨。此假票漢文仍用木刻，屈曲描摹，不能辨識，藉油布的污黃顏色作掩護，如不仔細察看，易被蒙混過關。

• 487. 紅錢銀叁兩省票——民國二十一年（1932）廸化石印，白洋紙竪式大官帖，尺寸爲208×102毫米，印刷較粗糙，大小尺寸亦不夠整齊劃一。背面漢、維文告示爲："新疆省政府主席、財政廳示：此票每張銀叁兩，每兩照舊紅錢肆百文。民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。如有假造，從嚴治罪，並應保重。此示。民國二十一年月日"。漢文告示上蓋有紅印泥財政廳大官印。

• 488. 紅錢銀伍兩省票——民國二十一年（1932）廸化石印，白洋紙竪式大官帖，尺寸：210×100毫米，印刷較粗糙，大小尺寸亦不夠整齊劃一。正背面文字均與叁兩省票相同，唯將"叁"字改爲"伍"字。

• 489. 紅錢銀拾兩省票——民國二十二年（1933）廸化石印，白洋紙竪式大官帖，尺寸爲201×100毫米，印刷較粗糙，大小尺寸亦不夠整齊劃一。此票與民國二十一年發行的叁兩、伍兩票屬同一類型，只圖案顏色及個別文字稍有不同。

• 490. 小型紅錢銀拾兩省票——民國二十三年（1934）廸化石印，薄道林紙竪式小官帖，尺寸爲137×95毫米，大小和狗娃子票相似。背面漢、維文告示與大型拾兩省票相同，只將"從嚴治罪"改爲"從重治罪"，日期改爲"民國二十三年月日"。

• 491. 伍拾兩省票，民國二十二年版——1933年廸化石印，薄道林紙横式官帖，尺寸爲163×103毫米，印製粗糙，大小尺寸參差不齊。背面漢、維文告示内容與民國二十二年拾兩大省票相同，告示上蓋紅印泥大官印。

• 492. 伍拾兩省票，民國二十四年（1935）版——廸化石印，薄道林紙横式官帖。尺寸：145×97毫米，但參差不齊。印刷更趨粗陋，文字與圖案均模糊不清。正面面額"伍拾兩"用漢、維、蒙三種文字，漢文在中間，維文在上，蒙文在下。左下角蓋有篆文小官印，文爲"新疆省政府財政廳印"，票的右邊蓋騎縫章。背面漢、維文告示内容與民國二十二年伍拾兩省票同，告示上蓋紅印泥大官印。

• 493. 伍拾兩省票，民國二十五年（1936）版——尺寸：140×103毫米。此幣與民國24年版基本相同，唯因需趕時間大量印製，圖案文字均極爲模糊，正面僅能辨别"伍拾兩"三個大字，背面圖文更爲模糊難辨，只靠正面左下角小官印和背面大官印來證明其爲真票。

• 494. 錯版叠印的民二十五年版伍拾兩省票——尺寸：141×101毫米。此票曾在市面流通過，正面文字印成重叠狀的錯版，圖案只剩淡而模糊的痕迹，背面圖文亦均如此。紙質已從薄道林紙改爲粗劣的白報紙，所幸正面左下角的小官印，右邊的騎縫章以及背面告示上的大官印等尚可辨識，證明其爲真票而非僞造。紙幣印製質量低劣至此，實已與廢紙相差無幾。此種伍十兩省票當時的幣值已跌至每張只能買一個面饢。民衆戲呼此票一張爲一個"督辦"（"督辦"爲盛世才的官銜，此票爲盛所發行）。

• 495. 僞造的民國二十一年版伍拾兩省票——模仿民國二十二年版的伍拾兩省票，紙質及顏色圖案均與真票甚相似，但漢文筆畫舛錯，不可辨識，特别是鈔券上的三顆印章：正面的小官印、右邊的騎縫章，以及背面告示上的大官印，一經與真票上的印章比較，破綻立見。假票上的小官印較真者爲小，且不成正方而爲長方形。真者陽文篆字三直行，文爲"新疆省政府財政廳印"，清晰可辨。假者只見筆畫屈曲，不成文字，難以辨識。背面大官印係陽文大篆字，蓋印清晰，理應容易識别，但亦筆畫錯亂、無法辨認。正面右邊騎縫章亦是如此。此種情况顯係少數民族不諳漢文者照式描摹，乃有此不倫不類之文字。再者此三顆官印，真者均用紅印泥蓋印，紙面滲透印油，假者用石印紅色，無印泥油滲出。再次此僞票印製日期刻爲民國二十一年，當時新疆因哈密戰事，通貨膨脹正在開始，市面通行的紙幣，尚只是叁兩、伍兩省票，須待至翌年（民國二十二年）拾兩、伍拾兩票才先後出籠。因此從紙幣發行時間上來考察，民國二十一年的伍拾兩省票顯係僞造。

• 496. 僞造的民國二十四年版伍拾兩省票——係模仿民國二十四年版伍拾兩省票，尺寸：145×97毫米。除漢文筆畫歪扭、舛錯，以及三顆官印上的破綻與上述假票相同外，另一大破綻爲背面四角圓圈内的阿拉伯數碼"50"寫成"05"（按：維文寫法係自右至左横寫，此係將阿拉伯數碼的順序亦改爲維文的習慣寫法），官府發行的真票上，從未見有如此寫法者，其

爲僞造應無疑義。

以上兩張假票爲何能夾雜在真票中同時流通而不被識破剔除？此則由於當時伍拾両省票劇烈貶值，印製數量愈來愈多，質量愈來愈劣，如前述印成錯版叠印的伍拾両省票，其質量且不如僞票，加之每張幣值極微，只值一個當地烤製的面饢。當局亦未再推出更大面額的省票。當時羣衆就說："銀鈔一堆，只可買香烟一包"，因此民衆殊無必要再顧及鈔券之真僞，而當局亦無暇作僞票之鑒別追究也。

• 497. 民國六年版迪化壹両銀圓，背面上首正中有花——1917年迪化銀圓局機鑄。直徑：39.7毫米，厚：3毫米，重：35.1克。正面內圈中竪寫漢文"壹両"二字，其左右爲維文"Kumush Yarchin"（漢譯"銀錢"），背面內圈中爲維文"Bir Sar·Urumuchi"〔漢譯：一両，烏魯木齊（按：當時漢名爲迪化）〕。

498. 民國六年版迪化壹両銀圓，背面上首正中無花——此幣與上幣只是版別不同。

499. 民國七年版迪化壹両銀圓——1918年迪化銀圓局機鑄。直徑：39.7毫米，厚：3毫米，重：35.2克。此幣除背面雙麥穗圖案與民國六年者不同，以及正面漢文"六年"改爲"七年"外，其餘圖文均基本相同。

• 500. 新疆通寶當十文銅元，"尓"寶——迪化銀圓局機鑄，時間約在民國元、二年（1912－1913）。直徑：33毫米，重：17.1克。正面中心有一朵五瓣梅花，通寶的"寶"字中間爲"尓"。背面雙五色旗爲橫條，橫條內均有花飾，第一、三、五三條內爲五個小圈，第二、四兩條內爲連鈎狀的小花飾。幣正中竪一旗杆，上有旗斗，下有杆樁。

• 501. 新疆通寶當十文銅元，"缶"寶——與上幣不同之處是正面通寶的"寶"字中間爲"缶"。

• 502. 新疆通寶當二十文銅元——鑄造地點與時間同當十文者。直徑：39毫米，重：27.5克。正背面圖文亦均與當十文者相同，只將正面"十文"改爲"二十文"，幣中心改爲一朵八瓣小花。本品有的質量較爲粗劣。

• 503. 新疆省城造已巳當十文銅元——1929年（民國18年，即已巳年）迪化鑄造。直徑：33毫米，重：13.5克。正面全爲漢文，幣中心爲一多瓣小花朵。外圈左右兩側分列"已巳"兩字。背面爲國民黨中央政府的黨、國旗交叉，國旗在左，黨旗在右，旗上白日光芒爲輻射形線狀而非十二尖角。雙旗交叉處竪一旗杆，並有帶條圍繞下垂。旗杆下端有杆樁，杆頂有三角尖。此幣重量較民初的迪化銅元已減輕。

• 504. 新疆省城造已巳當二十文銅元——直徑：35毫米，重：16.5克。正背面圖文均與當十文者同，只將正面"十文"改爲"二十文"，幣中心無小花朵。

• 505. 新疆省城造庚午當十文銅元，外圈漢文環讀，雙旗周邊成波浪紋——直徑：33毫米，重：13克。正面外圈漢文按逆時針方向環讀爲"庚午新疆省城造，當紅錢十文"，首尾相連。幣面中心有一五瓣梅花。背面爲國民黨中央政府黨、國旗交叉，黨旗在左，國旗在右，旗的面幅甚大，周邊成飄揚的波浪紋而非直線，旗上白日爲實心，白日光芒成輻射狀細直線，長短參差不齊而非十二尖角。正中竪一旗杆，與雙旗相交處有絲辮束結，並向兩側下垂。旗杆上端有尖頂、旄頭，杆底有橢圓形礎石。此幣背面圖案明顯與上列漢文上下方分讀的一類不同，且造型美觀別緻，在新疆銅元中允爲僅見。

• 506. 新疆省城造庚午當二十文銅元，外圈漢文環讀，雙旗周邊成波浪紋——與上幣爲一套。重：23.5克。

• 507. 新疆省城造庚午當二十文銅元，外圈漢文環讀，雙旗周邊爲直綫——直徑：35毫米，重：26.7克。正、背面圖文基本上與十文漢文環讀者相同，只將正面"十文"改爲"二十文"，背面雙旗周邊改爲直綫而非飄揚的波浪紋，雙旗相交處的絲帶改爲單綫條，下垂的兩端有辮頭，正中旗杆的底部改爲圖案式杆樁而非礎石。此幣特厚重。

• 508. 新疆阿造當十文銅元，機鑄版——民國3年（1914）土法機鑄。直徑：33毫米，重：17.7克。正面文字與翻砂版同，但內圈甚小，外圈特寬，銅元外緣爲一圈篦齒狀紋飾，外圈上下方漢文之間留有空位，文字書法欠佳。背面外緣亦爲一圈篦齒狀紋飾。雙旗內側近旗杆處有一竪條，作爲套旗杆的白布邊。雙旗杆下端及交叉處之上方均有一小圓圈，杆端有尖頭。上方維文須倒看，自下往上逐行讀，文爲"Jong Ha Min Koi（漢文"中華民國"之維文音譯），下方維文自上往下逐行讀，文爲"On Dachinlik Mis Pul, 1332"（漢譯"當紅錢十文銅幣，回曆1332年）（按：回曆1332年相當於公元1913年11月30日至1914年11月18日，絕大部分時間在1914年，即民國3年）。

• 509. 新疆阿造當十文銅元翻砂版，外圈漢文上下方相連，中無空位——阿造的"阿"係指南疆重鎮阿克蘇，其地附近有銅礦，清代曾設規模較大的鑄錢局，並鑄過"阿城光緒銀元"。此銅元係用澆鑄法鑄造，時間約在民國元、二年（1912－1913）。直徑：30－33毫米，重：5.6－17.7克，故其外形大小、厚薄、重量多有不同，且圓形亦不規整。正面幣中心有一小圓點

或小圓圈，外圈上下方漢文首尾銜接，中無空位隔開。背面雙五色旗爲橫條，合乎規範。上方維文須倒看，自下而上逐行讀，文爲："Min Koi"（漢文"民國"之維文音譯），下方維文自上向下逐行讀，文爲"On Dachin"（漢譯爲"紅錢十文"）。

- 510. 新疆阿造當十文銅元翻砂版，外圈漢文上下方之間有空位隔開——此幣與上幣的主要不同點在於正面外圈漢文上下方之間有空位隔開，其餘均基本相同。
- 511. 未發行的新疆省銀行拾兩期票（票樣）——1934年迪化新疆省銀行印製，未發行。尺寸爲150×83毫米。橫式，仿新式鈔券格式。白道林紙木刻版套鉛字印刷，單一黑色，圖文均極簡單。上首橫書"政府特准"，其下書"新疆省銀行"。中間木刻圖景爲迪化紅山寶塔，寶塔右側有廟宇。圖景之下橫書一行字爲："憑票即付財政廳庫官票"，再下書"中華民國二十三年印"字樣。圖景兩側各有木刻"拾両"兩個正楷大字。左右花邊中間有"新疆"兩字。文字全部爲漢文，無維文。背面空白。此票係臨時鈔券（期票）性質，本擬用以代替現金（省票）。但當時由於省內戰爭尚在進行，市面已普遍使用大面額的伍拾両省票，其幣值仍一跌再跌，因此省銀行印就之拾両期票就更無法出籠了。
- 512. 新疆省銀行伍百両期票（票樣）——此票爲豎式支票格式，白道林紙黑色鉛印，無圖案及底紋，背面空白。正面四周用粗細兩條黑線圍成長方形框，框內上首仿宋體鉛字橫書"新疆省銀行期票"，中間鉛字豎書，"省票伍百両整"，右邊豎印"憑票到期即付"字樣，左邊豎印"中華民國二十三年八月三十一日"。日期右下方豎印"新疆省銀行行長"字樣，下留簽名蓋章處。票的右下角橫印期票編號"第×號"，文字全部爲漢文。按：此票本係銀行定期本票，票上日期均印成"民國23年 8 月31日"，到期即付現金（省票）。据資料記載，此種伍百両期票曾在民國23年間一度流通市面，是則亦已將其充作一種臨時鈔券（期票）矣。
- 513. 北京印民九版紅錢肆百文喀票——1920年北京財政部印刷局印製，重磅白道林紙石印豎式大官票，尺寸224×114毫米。正面左下角有印刷的長方形小官印，篆文爲"新疆財政廳庫發行"八個字。下首花邊之下有一行細小如芝麻的文字，右邊爲漢文"北京財政部印刷局製"，左邊爲同義維文，字雖細小，但筆畫清晰。背面漢、維文告示爲："新疆省長，財政廳示：此項官票每紅錢肆百文，作湘定平銀壹两。民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。如有僞造，定即治罪。此示。民國九年月日。"漢文上蓋大官印"新疆財政廳印"，右邊下方有"新疆紙幣"篆字騎縫章。此票紙質及印刷均甚精美，係新疆當局爲收換流通日久、業已破爛的老龍票而發行的，票面上首次標明"專行喀什道屬"字樣。此後發行的各種喀票，始均有類似的標明，以別於同爲新疆財政廳庫發行、票型十分相似的省票。
- 514. 北京印民八版紅錢壹百文蓋章小省票——1919年北京財政部印刷局印製，重磅道林紙石印豎式小官票，尺寸123×70毫米。印製質量精美。票的正面左右側白邊上分別加盖漢、維文"專行喀什道屬"圖章，漢文在右側，維文在左側。票的上端白邊加盖"新疆紙幣"篆字方形騎縫章。背面漢、維文告示爲："新疆省長、財政廳示：此項小官票紅錢壹百文，作湘平銀貳錢伍分，准照大官票一律完糧納稅。如有僞造，定即治罪。此示。民國八年月日。"告示上無大官印。
- 515. 迪化仿京印民九版紅錢肆百文喀票——1920年（民國九年）前後，蘇聯境內部份白俄潰軍逃入新疆，到處滋事。新疆督軍楊增新調動軍隊，嚴事防範和圍堵，軍費開支大增。原在北京印製的省票、喀票均已不敷應用，如欲續向北京定印，又緩不濟急，因此即在迪化當地用石印仿印。此仿印的民九版喀票，圖文均與北京印的相同，特別是正面下首亦仿印"北京財政部印刷局製"漢、維文一行小字，但印刷質量十分粗糙，圖文線條模糊不清，顏色亦與京印票有明顯差別。
- 516. 迪化仿京印民十九年版紅錢肆百文喀票——民十九年喀票與民九年仿京印喀票圖文均相同，只正面花邊綠色較深，左側日期改爲"民國十九年月日"。背面漢、維文告示的開頭改爲"新疆省政府主席、財政廳示"，後面日期改爲"民國十九年月日"。
- 517. 迪化仿京印民二十年版紅錢肆百文喀票——民二十年喀票與民十九年者不同處只在正背面日期均改爲"民國二十年月日"。另外此兩種喀票的正面下首一行漢、維文小字印刷廠名已改爲"新疆財政廳製幣局印"。
- 518. 迪化印民二十一年版紅錢壹百文小喀票——1932年迪化石印，薄道林紙豎式小官票。尺寸：122×70毫米。背面漢、維文告示爲："新疆省政府主席、財政廳示：此項小票每張作紅錢壹百文，民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。如有假造，從嚴治罪，並應保重。此示。民國二十一年月日"。漢文告示上盖"新疆省財政廳印"篆字大官印，右下側白邊上盖有篆字"新疆紙幣"騎縫章。

• 519. 民二十一年版叁两喀票——1932年廸化石印，白道林紙橫式官票。尺寸：154×96毫米。背面中間圖景爲紅山山麓下的紅廟子。圖景下橫書一行漢文："行使喀什、和闐兩區屬"。圖景右側漢文告示爲："新疆省政府主席、財政廳示：此票每張三両，每両准作紅錢肆百文，在喀、和兩區行使。民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。如有假造者，從重治罪，並應保重。此示"。左側爲維文同義告示。正中圖景上盖大官印，右邊盖騎縫章。

• 520. 民二十一年版伍両喀票——1932年廸化石印，白道林紙橫式官票。尺寸：173×103毫米。背面中間圖景爲天山博格達雪峯。圖景下橫書一行漢文："行使喀什、和闐兩區屬"。圖景右側漢文告示與叁両喀票基本相同，唯將"叁両"改作"伍両"，在告示最後"並應保重"一句之後加"無違"二字。圖景左側爲同義維文告示。圖景上盖大官印及右邊盖騎縫章均與叁両票同。

• 521. 民二十三年版伍両喀票——1934年廸化石印，白道林紙橫式官票。尺寸：150×95毫米。印刷質量較民二十一年者更差。正面右邊盖一"新疆紙幣"篆字騎縫章。背面漢、維文告示內容與民二十一年版票相同，只將"如有假造者"的"者"字改爲"定"字，最後加上日期："民國二十三年月日"。

• 522. 喀什民國餉銀五錢，面有二個五角星，回曆1331年版——1913年（民國二年）喀什土法機鑄。直徑：32.8毫米，厚：1.9毫米，重：15.2克。正面中心有一小點。外圈左右兩側各有一小五角星，星的中心有一小圓圈。背面雙五色旗爲豎條。上方維文（自上而下逐行讀）爲："Jong Ha Ming Koi, 1331"（漢語"中華民國"之音譯，回曆1331年——公元1913年），下方維文（自下往上逐行讀）爲"Hsang Yin O Chin"（漢語"餉銀五錢"之音譯）。

• 523. 喀什民國餉銀五錢，面有兩朵六瓣花，回曆1332年版——1914年（民國3年）喀什鑄造。直徑：33毫米，厚：2.1毫米，重：16.7克。此幣與上幣不同之處爲：(1)正面左右兩側的小五角星改爲六瓣小花；(2)背面回曆爲1332年（公元1914年），且"13"兩字在上方，"32"兩字在下方。

• 524. 私鑄喀什民國餉銀五錢，"餉"字兩"口"。

• 525. 喀什民國餉銀五錢，面有兩朵六瓣花，回曆1334年版——1916年（民國5年）喀什鑄造。此幣與上幣不同之處爲：(1) 背面回曆爲1334年（公元1916年），四個阿拉伯文字都在上方，但"133"三字在一組，而"4"字則單獨在一處。(2)下方維文（自下往上逐行讀）爲"Hsang Yin Besh Mishkal"〔漢譯"餉銀（音譯）五錢"〕。

• 526. 喀什民國餉銀五錢，面有兩朵帶枝蔓的大花——1914年（民國3年）喀什鑄造。直徑：33.2毫米，厚：2毫米，重：16.4克。此幣與同曆1332年版幣中心有一小點銀幣不同之處爲：(1)正面左右兩側改爲一朵大花帶有兩朵八點小花和枝蔓；(2)幣中心爲一個八點小花；(3)背面下方維文爲"Hsang Yin Besh Mishkal"〔漢譯"餉銀（音譯）五錢"〕。

• 527. 喀什民國餉銀五錢，面有兩朵帶枝蔓的大花，"國"字"口"下缺短畫。

• 528. 喀什民國餉銀五錢，面有兩朵帶花座的大花——1914年（民國3年）喀什鑄造。此幣與上幣不同之處爲(1)正面左右兩側爲一朵大花帶三朵四點小花，下有花座；(2)在上下方維文間除嵌有四個阿拉伯文的年份外，有的還有類似暗記的小花。

• 529. 喀造單旗當五銅元——可能在1912年（民國元年）喀什鑄造。直徑：28毫米，重：6.7克。背面有一面平展的五色國旗，旗的四周有一行環讀的維文，首尾相連，文爲："Jong Ha Min Goinik, Besh Dachinlik Mis Pul, Zarb Kashgar"（漢譯爲："中華民國，當紅錢五文銅幣，喀什造"）。此幣由於土法機鑄，壓力不夠，凸起部份太淺，銘文容易磨平，故品相佳者不多。

• 530. 喀造單旗當十銅元——此幣與上幣爲一套。直徑：33毫米，重：14.9克。

• 531. 喀造雙旗當五銅元——1913年（民國二年）喀什鑄造。直徑：28毫米，重：6.7克。背面雙五色旗爲豎條。上方維文（自上往下逐行讀）爲："Kashgarda Kilghan"（漢譯爲：喀什鑄造），下方維文（自上往下逐行讀）爲："Besh Dachinlik Mis Pul, 1331"（漢譯爲："當紅錢五文銅幣，回曆1331年——相當於公元1912年12月11日到1913年11月29日）。

• 532. 喀造雙旗當十銅元——1913年－1916年（民國2年至5年）喀什鑄造。此幣直徑：33毫米，重：13.7－15.1克。正面漢文與"當五"銅元相同，只將"五文"二字改爲"十文"。背面上方維文（自下往上逐行讀）改爲" Zarb Kashgar, 1331 "（漢譯爲"喀什造，回曆1333年——公元1915年），"1333"四個阿拉伯文在沿上首邊緣。下方維文（自下往上逐行讀）改爲"On Dachinlik Pul"（漢譯爲"當紅錢十文錢幣"），無維文"Mis"（漢譯"銅"）一詞。上下方維文周圍均有花草環繞。雙旗杆頂端帶有旄頭。此類幣中較多的

則是旗杆頂無旄頭，維文周圍無花草環繞，下方維文中有"Mis"一詞。此種版式喀什一直沿用至改旗易幟爲止。

- 533. 喀造洪憲銅幣——1916年（民國5年）喀什鑄造。直徑：33毫米，重：14.1－17克。此幣正背面圖文設計均沿用"喀造雙旗當十銅元"體例，只將正面內圈的"中華民國"四字改爲"洪憲銅幣"，同時取銷外圈左右側的"銅幣"二字。背面上方維文（自上而下逐行讀）爲"Kashgarda Kilghan, 1334"（漢譯"喀什鑄造，回曆1334年——公元1916年）。下方維文（自下往上逐行讀）爲"On Dachinlik Mis Pul"（漢譯"當紅錢十文銅幣"）。
- 534. 喀造丙辰銅元——1916年（民國5年，即丙辰年）喀什鑄造。直徑：33毫米。此幣全部版式均沿用"喀造雙旗當十銅元"，正面只將"新疆"二字改爲"丙辰"。背面上方維文（自上而下逐行讀）爲"Kashgarda Kilghan, 1334"（漢譯"喀什鑄造，回曆1334年——公元1916年）。下方維文（自上而下逐行讀）爲"On Dachinlik Mis Pul"（漢譯"當紅錢十文銅幣"）。雙旗杆頂端無旄頭。
- 535. 喀什造當十民國銅元——1922年（民國11年）喀什鑄造。直徑：33毫米，重：14.3－14.6克。此幣與"喀造十一年當十銅元"比較，正面文字變動較大：內圈中改爲"民國銅元"四字，外圈改爲"新省喀什造當紅錢十文"10個字，仍爲環讀，但"當紅錢十文"在上邊。背面圖文均無變動，回曆亦仍爲1340年。此幣是新疆在楊增新統治時期最後鑄造的背有雙五色旗的銅元。
- 536. 喀什造十年當十銅元——1921年（民國10年）喀什鑄造。直徑：33毫米，重：14.3克。正面外圈文字環讀爲"十年，新疆喀什造，當紅錢十文"，共12字。幣面中心有一小圓點。背面雙旗圖案和維文均與上幣相同，唯年份爲回曆1340年（民國10年9月4日至12月31日屬於回曆1340年範圍之內）。另有紀年爲回曆1339年者（民國10年1月1日至9月3日屬於回曆1339年範圍之內）。
- 537. 喀什造十年當十銅元，"十年"之右有一個六點小花——此幣與上幣係同年鑄造，不同之處是正面外圈漢文環讀，在"十文"與"十年"首尾相接處加一個六點小花，作爲隔開的標記，便於認讀。
- 538. 喀什造十一年當十銅元，"一"字添人——1922年（民國11年）喀什鑄造。直徑：33毫米，重：14.2克。此幣係在上幣正面外圈"十年"兩字中間下方添入小字"一"，幣面中心無小圓點，其餘均未變動。背面亦完全相同，紀年仍爲回曆1340年，因民國11年1月1日至8月23日仍屬回曆1340年，不必變動。
- 539. 喀造十一年當十銅元——1922年（民國11年）喀什鑄造。直徑：33毫米，重：14.9克。此幣與"十年銅元"相比，在外圈環讀的12字中，將"十年"改爲"十一年"，多了"一"字，又將"喀什造"改爲"喀造"，少了"什"字，總字數不變。幣面中心亦有一小圓點。背面雙旗與維文均與添人"一"字的"十一年銅元"相同，紀年亦同。
- 540. 私鑄喀造十一年當十銅元——民間私鑄品。直徑：31毫米，重：9.85克。較官鑄品又薄又輕，略小。正面漢字異常拙劣，字體結構不勻，歪歪斜斜，並且筆畫舛錯，顯係少數民族不熟悉漢文者所勉强描摹，方有此怪異作品。內圈中將"中華民國"誤寫爲"中華國民"，且"民"字左側多寫一豎，成爲錯筆字。外圈漢文旋讀，首尾相連，本用一個小花標記隔開，以便認讀，但此幣却將此八點小花誤放在"一年"兩字之間，不知所云。背面雙旗圖案與維文均較官鑄品爲拙劣。按此等私鑄品尚有數種，均經混入官鑄真品中在市面流通，若不注意辨別，一般不易發覺。
- 541. 私鑄喀造十一年當十銅元，雙五色旗一豎條一横條。
- 542. 私鑄喀造十一年當十銅元，背爲國民黨雙旗交叉——民國17年（1928）7月1日，當時新疆省的統治者楊增新通電擁護南京國民黨中央政府，故新疆銅元背面鐫刻國民黨國旗黨旗的時間決不會早於該日。此幣正面寫明"中華民國十一年"，其自相矛盾是十分明顯的，應爲民間私鑄品、臆造品無疑。又此幣背面國民黨雙旗交叉圖案係仿自喀造已巳雙旗銅元，故此幣鑄造時間應在1929年以後。
- 543. 喀造戊辰"民國銅元"，背12角星內一"日"字——1928年（民國17年，即戊辰年）喀什鑄造。直徑：31毫米。此幣背面大12角星的每個角內均有細綫條。星內有漢文"日"字。
- 544. 喀造戊辰民國銅元，背12角星內維文——1928年（民國17年，即戊辰年）喀什鑄造。直徑：31毫米。正面內圈中"民國銅元"的"民"字右長鈎出頭，幣中心有一小圓點。背面爲一大12角星，12角爲凸出的實心體。星內維文（自下向上逐行讀）爲"On Dachin Mis Pul,1346"（漢譯"當紅錢十文銅幣，回曆1346年——公元1928年"）。按此幣正面標明"戊辰"年，背面回曆1346年應限於公元1928年1月1日至7月19日。但新疆易挂國民黨中央政府旗幟是從該年7月1日開始的，同年7月7日原督軍楊增新被刺，其

後任金樹仁上臺。據此，此幣應是金樹仁所鑄，亦是銅元背面改五色旗爲國民黨黨徽12角星的開始。

- 545. 喀造戊辰中華民國銅元"戊辰"二字斜置，背12角星內"銅元"二字——直徑：31毫米。1928年（民國17年，即戊辰年）喀什鑄造。此幣與上列背維文幣不同之處爲：(1)正面內圈中改爲"中華民國"四字，外圈上方將"新省"改爲"新疆"；(2)背面大12角星的12角爲空心角，星內豎書漢文"銅元"二字，"銅元"二字中間有一小點。此幣正背均無維文。
- 546. 喀造戊辰中華民國銅元，"戊辰"二字正置，背12角星內"銅元"二字——直徑：31毫米。此幣與上列"戊辰"二字斜置幣不同之處只在正面外圈"戊辰"二字移下到中間，改爲正置，與上下方文字均不相連，背面圖文相同。
- 547. 喀造已巳背12角星內"銅元"二字——1929年（民國18年，即已巳年）喀什鑄造。直徑：31毫米，重：14克。此幣與上列"戊辰二字正置幣"基本相同，只將正面"戊辰"二字改爲"已巳"，幣中心一小點改爲一小八角星。背面圖文相同。
- 548. 喀什造已巳背12角星內"銅元"二字——1929年（民國18年，即已巳年）喀什鑄造。直徑：31毫米，重：13.7克。此幣與上列"喀造已巳背'銅元'二字"幣基本相同，只將"新疆喀造"四字改爲"新疆喀什造"五字。
- 549. 喀什造已巳雙旗銅元，國旗在左——1929年（民國18年，即已巳年）喀什鑄造。直徑：31毫米，重：13.1克。此幣與上列"已巳背12角星內'銅元'二字"幣相比較：正面圖文相同，背面則改爲國民黨中央政府的黨、國旗交叉，國旗在左側。正中豎一旗杆，與雙旗相交處有帶條圍繞，並向兩側下垂。旗杆頂端有三角形帽，底部有旗樁。旗杆上半部左右側分列漢文"銅幣"二字。此種雙旗交叉圖案係仿自省城迪化造已巳雙旗銅元，從此成爲定例，不再改動。但喀造銅元雙旗上均爲十二角星而迪化造的則爲光芒四射的太陽。
- 550. 喀什造已巳雙旗銅元，國旗在右——此幣直徑：31毫米，重：13.8克。與上列"喀什造已巳雙旗銅元，國旗在左"相比較，只是國旗與黨旗相互易位，其餘均無變動。
- 551. 喀什造庚午雙旗銅元，國旗在左——1930年（民國19年，即庚午年）喀什鑄造。直徑：31毫米，重：14.1克。此幣與"喀什造已巳雙旗銅元，國旗在左"者基本相同，只將"已巳"二字改爲"庚午"。
- 552. 喀什造庚午雙旗銅元，國旗在右——此幣直徑：31毫米，與"喀什造已巳雙旗銅元，國旗由右"者相比較，只是將"已巳"二字改爲"庚午"，其餘均無變動。
- 553. 喀什造癸酉雙旗銅元——1933年（民國22年，即癸酉年）喀什鑄造。直徑：28－30毫米，重：7.1－9.25克。此幣正、背面圖文與"喀什造庚午雙旗銅元，國旗在左"者基本相同，只是正面將"庚午"二字改爲"癸酉，外圈漢文12個字緊密排列，中間沒有空檔，幣中心改爲六點小花；背面雙旗上12角星改爲12條短的光芒。此幣爲民國時期新疆省政府官鑄的最後一種銅元。因當時新疆軍閥混戰，戰火正在向南蔓延，喀什區財政困窘，只得採取通貨膨脹政策，將銅元變小減重（減重幾近一半，大小亦和內地當制錢十文的銅元差不多）。以後內戰日趨擴大，官方的紙幣（省票、喀票）愈發愈多，貶值亦愈來愈烈，市場上各種鑄幣（包括銅元），從此絕迹。
- 554. 阿爾泰通用銀券壹圓券——1918年（民國7年）北京印製，新疆阿爾泰行政公署財政局發行。尺寸：146×87毫米，橫式鈔票，印刷精美。正面中間圖景爲阿爾泰行署景色，門前馬路上有四輪馬車、自行車和人力車以及三三兩兩的行人。左側"壹圓"兩字之下蓋一陽文篆字長方小印，文爲"財政局印"，中間上首蓋一仿宋體橢圓形章，文爲"阿爾泰行政公署財政局"。背面中間蓋一長方形大官印，文爲陽文篆字"阿爾泰財政局關防"，上首票邊蓋有與正面相同的橢圓形章作爲騎縫章，並有毛筆字的騎縫編號。
- 555. 阿爾泰通用銀券伍圓券——尺寸：146×87毫米。此票與壹圓券不同處是：(1)正面：右下角蓋有青蓮色俄文簽名圖章，正中蓋長方形關防大官印，左側及上端騎縫處蓋財政局的橢圓形章，騎縫處並有毛筆字的編號。(2)背面：在"伍圓"兩大字的右側加蓋青蓮色滿文"Ta Yuwan"（漢譯："五圓"，"圓"係音譯）章，左側加蓋青蓮色哈薩克文"Bes Yan"（漢譯：五圓）章，此外別無其他圖章。
- 556. 阿爾泰通用銀券拾圓券——尺寸：160×102毫米。正面除左下角有紅印泥"財政局印"篆字小圖章，右下角有青蓮色俄文簽名圖章外，再無其他圖章。背面在"拾圓"兩個大字的右側蓋有青蓮色滿文"Arban Yuwan"（漢譯："十圓"，"圓"係音譯）章，左側蓋有青蓮色哈薩克文"On Yan"（漢譯"十圓"）章，正中蓋一長方形關防大官印，上首騎縫處蓋有財政局的橢圓形章及寫有毛筆字的編號。按上述三種阿爾泰通用銀券爲阿爾泰辦事長官發行的臨時鈔券（新疆通名"期票"），用於因中央直撥的經費（多爲中國、交通

兩行鈔票）不能按期撥到時，先行發餉，流通市面，待款項撥到後憑以兌換中、交兩行鈔票者。發行總額一般以撥款數爲限度。

• 557. 殖邊銀行新疆專用紅錢壹百文鈔票——1916年（民國5年）北京印製，未發行，亦未編號蓋章。尺寸：105×64毫米。正面中間爲橢圓形圖景：左方兩農民耕地，右方一列駱駝商隊，後景爲一長列火車、樹林、遠山。背面只有圖案花紋，尚未印上維文。

• 558. 殖邊銀行新疆專用紅錢貳百文鈔票——尺寸：125×66毫米。正面中間爲橢圓形內長城圖景，其餘文字除將"壹百"改爲"貳百"外，均與壹百文票相同，只圖案花紋略有變異。背面只有圖案花紋，尚未印上維文。

• 559. 殖邊銀行新疆專用紅錢肆百文鈔票——尺寸：165×90毫米，橫式鈔票。正面中間爲北京頤和園圖景，背面中間圖案上橫書草體維文"Turt Yuz Dachin Mis Pul"（漢譯"當紅錢四百文銅幣"），上首正中橫書草體維文"殖邊銀行"，其下右側爲小字維文"憑票即付"，左側爲小字維文"不挂失票"。下首正中橫書法文"Quatre cents supeques rouges"（漢譯"紅錢四百文"）。票面四角中，左右兩上角爲阿拉伯文"400"，兩下角則爲阿拉伯數碼"400"。此票奇特之處爲：除背面均爲維文外，尚有一行法文。

• 560. 華俄道勝銀行壹分金券——華俄道勝銀行寧遠（今伊寧）、喀什、塔城三分局在1913年（民國2年）起發行。橫式鈔票。係委托英國倫敦雕製鋼版，在沙俄國內印刷。紙質及圖案、色彩均甚精緻。尺寸：135×79毫米。正面文字以俄文爲主，上首一行大字俄文爲" РУССКО АЗІАТСКІЙ БАНКЪ "（英譯："Russo-Asian Bank"，漢譯："俄亞銀行"），中間一行大字俄文爲" ОДИНЬ ФЫНЬ "（英譯："One Fin"，漢譯："壹分"）。其下又爲俄文"俄亞銀行"。鈔票左側藍龍處爲俄文面額"1 Ф"（英譯："1F"，漢譯："一分"）。下首花邊中印有一行英文小字"Bradbury Wilkinson & Co Ld. Engravers，London"（漢譯："倫敦雕版者勃萊特卜雷·威爾金申有限公司）。背面左側滿文（直行自左向右讀）爲（拉丁文音譯）："Oros Gurun Dulimbai Gurun Duo Sheng In Hang Gulja，Kashigar, Tarbekatai De Dendeme Tebuheba Ere Afahari De Tucibume Bure Ku Ping Aisin Emu Fuwen"（漢譯："俄國、華國道勝銀行寧遠、喀什、塔城分局憑票發給足色庫平金壹分"）。四角之左上和右下兩角爲俄文"1 Ф"，右上和左下兩角爲漢文"壹分"。下首花邊上沿印有一行淡色英文小字，爲倫敦雕版者名字，文同正面。

• 561. 華俄道勝銀行貳分金券——尺寸：172×95毫米。此券與壹分券大同小異。正、背面所有面額均改爲"貳分"，"2 Ф"及" ДВА ФЫНЬ "（英譯"Two Fin"，漢譯"貳分"）。正面上首蓋有發行日期橡皮章"1917年月日"。

• 562. 俄華道勝銀行壹錢金券——尺寸：183×102毫米。此券亦與壹分券大同小異。正、背面所有面額均改爲"壹錢"、"10Ф"及" ОДИНЬ ЦЯНЬ "（英譯"One Tsian"，漢譯"壹錢"）。上首花邊上蓋有發行日期橡皮章"1917年月日"。背面文字中除面額改爲"壹錢"外，其餘均與壹分券基本相同。

• 563. 俄華道勝銀行伍錢金券——尺寸：191×104毫米。此券亦與壹分券大同小異。正面中間一行大字俄文爲" ПЯТЬ ЦЯНЬ "（英譯："Five Tsian"，漢譯："伍錢"）。上首花邊上有手寫黑色俄文發行日期"1915年月日"。背面文字中除面額改爲"伍錢"外，其餘均與壹分券基本相同。

• 564. 俄華道勝銀行壹両金券——尺寸：198×109毫米。此券亦與壹分券大同小異。正面中間一行大字俄文爲" ОДИНЬ ЦЯНЬ "（英譯："One Lan"，漢譯：壹両"），其下爲鈔票編號，再下爲手寫黑色俄文發行日期"1913年月日"。背面文字中除面額改爲"壹両"外，其餘均與壹分券基本相同。

• 565. 吐魯番縣五両期票（馬仲英票）——1933年（民國22年），甘肅軍閥馬仲英在吐魯番縣武裝暴動農民的接應下進佔縣城。爲籌措軍費，發行此種期票（期票意爲臨時鈔票，以後可以憑票兌換正式鈔票），只在當地流通。此票爲薄桑皮紙質，豎式木刻大官帖，尺寸：212×114毫米。正面黑色漢文爲"此票作爲臨時通用，限三個月仍由商會以官票收回而示限制，……（以下模糊不清）"。票的上半部蓋有吐魯番縣紅色大官印。背面綠色漢文，文字模糊不清，只能辨認"民國二十二年"幾個字。下首有方形圖章，右邊有騎縫章。據有關資料記載，票上印有"作銀五両"等字樣。

• 566. 奇台縣商會五両流通券（馬仲英票）——1933年（民國22年）5月馬仲英部攻佔奇臺縣城時向縣商會籌款，商會乃發行此種臨時流通券100萬両。但未及使用，馬仲英部即在進軍迪化時戰敗潰退。此票乃由奇台縣政府各機關和省方盛世才行營借用，流入市間。因印製簡陋，不久即出現假票，造成金融混亂。新疆省政府乃撥省票100萬両，交由奇臺縣政府全部

收兌銷毀。

此券爲白洋紙木刻竪式錢帖，印製簡陋。尺寸：195×90毫米。正面上首書維文"Lu Tong Si Mi"（漢文"流通市面"之音譯），下首書維文"Kai Bu Doi Han"（漢文"概不兌換"之音譯）。正中直書漢文"當官票銀伍両整"之右爲維語音譯"Dang Gan Pio Ying U Liang Jing"。在中間金額"伍両"之上蓋有"奇臺商會"篆文方章，在年月日的"日"字上蓋有小圓章，在票的右側邊框上蓋有兩個長方形騎縫章。背面無印刷圖文，只在上方蓋一方形大章，字用漢文正楷，文爲"此票純爲臨時通用，限三個月仍由商會以官票收回，以示限制。特布。"其下蓋有"奇臺商務總會"篆字長方形章。

• 567. 喀什區行政長公署紅錢四十文紙幣（馬紹武票）——1933年（民國22年）3月，馬仲英部將馬佔倉率軍進抵喀什，喀什區行政長兼南疆邊防總司令馬紹武投降，並與馬佔倉聯合對鐵木耳、烏斯滿等南疆武裝割據勢力作戰。是時喀什已與省方失去聯繫，爲籌措軍費及應付市場找零需要，馬紹武乃自印此種紅錢四十文小票（作銀一錢），與原有的喀票同時流通市面。此票用薄白洋紙或橫格辦公紙石印，正方形單面印刷，尺寸：116×111毫米，但大小不夠整齊劃一。票上蓋紅色正方大官印，陽文篆字，文爲"新疆喀什區行政長印"。

• 568. 喀什區行政長公署紅錢壹百文紙幣（馬紹武票）——民國22年（1933）石印，正背面均爲綠色圖文。尺寸：143×81毫米。正面中央圓形圖案中寫有漢文"喀什區行政長公署，憑票即付紅錢壹百文"字樣，在"壹百文"上蓋"喀什區行政長"長方形陽文篆字章，下首橫書一長列與圓圈内漢文同義的草書維文。券的左側蓋有"南疆邊防總司令"方形陽文篆字章。背面中央亦有圓形圖案，内書漢文"喀什區行政長公署"，右側書漢文"此項官票一律通用，如有假造，定行治罪。"左側書同義草書維文。下首有一行漢文："通行喀和兩區屬。"

• 569. 南疆邊防總司令部軍用鈔票（馬紹武票，油布帖）——1933年（民國22年）9月至1934年（民國23年）由駐喀什漢城（今疏勒縣）的南疆邊防總司令馬紹武發行的壹両油布帖。幣質爲桐油浸漬的白布，不畏水濕，經久耐磨。單面石印橫式官帖。尺寸：157×92毫米，但大小不夠整齊劃一。票上蓋有紅色正方陽文篆字大官印，文爲"南疆邊防總司令之關防"，大官印之左尚有一紅色正方陽文篆字小官印，文爲"南疆邊防總司令"。

馬紹武壹両油布帖的另外三種布料：一種是窄條藍色橫格花布，一種是寬條紫色橫格花布，一種是藍色小點花布。從中可以看出當時喀什地區由於内戰蔓延，物資極度缺乏，即使最普通的白布也不充足，只得用雜色花布替代以印製油布帖。

• 570. 喀什僞"東土耳其斯坦共和國"壹両紙幣——1933年12月至1934年3月在喀什脊城印製發行，僅流通於喀什一帶。紙質爲白報紙或橫格辦公紙，石印橫式錢票。尺寸：156×102毫米，但大小不夠整齊劃一，印製簡陋，只單一黑色。正、背面均維文，無漢文。正面左右上角内書阿拉伯文"1"字，左右下角内則書阿拉伯數碼"1"字。正中爲星月圖案的僞國徽，其下有阿拉伯文紀年"1352"（回曆1352年，相當於公元1933. 4 . 26－1934. 4. 15）。上首有維文（拉丁文音譯）"Turkestan Hokomiti"（漢譯"土耳其斯坦政府"），下首有維文"Maliya Bahliri"（漢譯"財政部長"）。其左側空白處蓋紅印泥扁長方形空心維文圖章，文爲"Sharki Turkestan Jumhuriyeti"（漢譯"東土耳其斯坦共和國"）。在星月圖徽的右側有三行維文"Tahghisida, Turt Yuz Dachin, Ka Alador"（漢譯"憑票取紅錢四百文"）。其左側亦有三行維文"Bir Sar-Dolet-Hezina Puli"（漢譯"國庫幣壹両"）。背面左右上角爲阿拉伯數碼"1"字，左右下角爲阿拉伯文"1"字，均倒寫。中間爲維文告示，漢譯"此幣由帕夏（意爲國王）政府統一發行，作喀什幣銀壹両。若有僞造者，定將依法嚴辦。特此命令"。上蓋青蓮色大圓章，圓章中間爲星月圖徽，四周維文環寫，首尾相連，文爲"Sharki Turkestan Bash Vakaliti"（漢譯"東土耳其斯坦代總統"）。

• 571. 喀什僞"東土耳其斯坦共和國"壹両布幣——此幣係用白細布印製，其圖文和尺寸大小與紙幣完全相同。

• 572. 喀什僞"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"壹錢銀幣——鑄造時間、地點與流通地區均與上列壹両紙幣相同。此幣直徑：29.2毫米，厚：1.6毫米，重：9.2克。正、背面全部爲老維文（即察合台文）。正面外圈維文環寫，首尾相連。文爲"Sharki Turkestan Jumhuriyeti Islamiyesi"（漢譯"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"）。内圈中四行維文爲"(1) -Miskok-1352-Sina"（漢譯"(1) 錢，回曆1352 年"）。背面中間有一向上的新月，在新月的弧彎内有兩行維文（自下往上逐行讀）"Zarb Kashgar"（漢譯"喀什噶爾造"）。維文之上爲一顆八角星。新月之下爲交叉的兩枝互生葉狀圖案，交叉處有絲帶聯結。

• 573. 喀什僞"維吾爾斯坦共和國"當十銅元——鑄造時間、地點與流通地區均與上列壹錢銀幣相同。此幣直徑：28毫米，重：6克。正面下方維文爲"Uighuristan Jumhuriyeti，Zarb Kashgar，On Dachin"（漢譯"維吾爾斯坦共和國，喀什造，當紅錢十文"。按：僞"維吾爾斯坦共和國"係僞"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"初建時的名稱，不久即正式改名爲後者）。其上爲兩枝交叉的互生葉狀圖案，頂端爲星月圖徽，構成一小圓圈，內有四行維文（自下往上逐行讀）爲："Milet-Isla-miye-1352"（漢譯："信仰伊斯蘭教的民族，回曆1352年"）。背面爲雙旗交叉圖案，左爲國民黨黨旗，旗中央太陽的光芒成點狀輻射。右爲僞政權的三角形國旗，旗的邊緣帶花邊，旗上爲星月圖徽。雙旗相交處有帶條圍繞。上方有漢文"當紅錢"三字，下方有"十文"二字。"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"僞政權故意將國民黨黨旗與其僞國旗交叉並列，以此假意表示承認中國爲其宗主國，以便騙取國民黨中央政府的承認，但未得逞。此種銅元有些是用內地當制錢十文的大清銅幣、民國開國紀念幣等二次冲壓製成，幣面殘留的原來圖文有時尚清晰可辨。

• 574. 喀什僞"維吾爾斯坦共和國"當十銅元，背三角旗邊緣無花邊——此幣與上幣不同之處只在上幣背面三角旗的邊緣有花邊，而此幣則無。

• 575. 喀什僞"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"當二十文銅元——鑄造時間、地點與流通地區均與上列當十銅元相同。此幣直徑：33毫米，重：12.4－14.3克。正面下方維文爲"Sharki Turkestan Jumhuriyeti Islamiye，Zarb Kashgar"（漢譯"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國，喀什造"）。其上爲兩枝交叉的互生葉狀帶花朵圖案，底部交叉處有帶條聯結，頂端爲星月圖徽，構成一小圓圈，圈內有兩行維文（自上而下逐行讀）"1352－Sina"（漢譯"回曆1352，年"）。背面雙旗交叉圖案與上列當十銅元基本相同，但國民黨黨徽變成十二角星，雙旗交叉處無帶條圍繞，雙旗底部有一水平直綫，綫下有曲線圖案。"當紅錢十二文"六個漢字全部在雙旗交叉的上方，沿綫的下緣有維文"20 Dachen"（漢譯"當紅錢20文"）。

• 576. 喀什僞"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"當二十文銅元，有喀造戊辰銅元殘迹——此種當二十文銅元直徑爲33毫米，正好與新疆自民國以來各種當十銅元直徑爲33毫米的一樣大小，因此該僞政權有不少當二十文銅元即是用這種舊銅元二次冲壓製成的，幣面殘留的原來圖文有時尚清晰可辨。此幣上即留有清晰的原來喀造戊辰（正置）銅元的殘迹。這種情形亦從一個側面反映了該僞政權動搖不穩，連銷熔舊銅元再鑄的時間都沒有，即匆促將原幣上機冲壓的窘狀。

• 577. 喀什僞"東土耳其斯坦伊斯蘭共和國"當二十文銅元，漢文錯寫成"二文"——此幣漢文字體拙劣，並漏寫"十"字，把"當紅錢二十文"錯寫成"當紅錢二文"。

• 578. 僞"伊斯蘭共和國和闐政府"紅錢一百文布幣——1934年三四月間和闐印製，僅流通於和闐一帶，時間很短。木刻小票，印於白細布上。尺寸：97×75毫米，大小不夠劃一。正面爲竪式，有三行維文，漢譯爲"伊斯蘭共和國和闐政府金庫發行的貨幣，紅錢一百文，回曆1352年"。背面橫式，印有維文告示，內容漢譯爲"伊斯蘭共和國和闐政府：此票一律通行。如有僞造，定行治罪。回曆1352年"。下首票邊騎縫處加蓋紅印泥正方形維文大印，其上有維文"Hotan"（漢譯"和闐"）字樣可辨。按：新疆習慣上紅錢四百文作銀一兩，此票紅錢一百文，作銀二錢五分，爲一兩的四分之一。

• 579. 僞"伊斯蘭共和國和闐政府"壹两紙幣——此幣與上幣爲一套。此幣爲主幣，上幣爲輔幣。與上幣不同之處是此幣爲橫式木刻錢票，紙質爲和闐特產厚桑皮紙，堅韌耐磨。尺寸：154×102毫米，大小不夠劃一。正面中間爲阿拉伯文大字"1"，其右側爲維文大字"Bir"（漢譯"一"），左側爲維文大字"Sar"（漢譯"两"）。正中蓋一橢圓形維文章，上有維文"Hotan"（漢譯"和闐"）字樣可辨。下端騎縫處蓋一正方形維文大印，上有阿拉伯文回曆"1352"字樣，兩印均用紅印泥加蓋。在橢圓形維文章之下有用紅墨水鋼筆手寫的阿拉伯數碼鈔券編號。背面維文告示，字小模糊難辨。

• 580. 和闐行政長公署流通鈔票壹两（馬虎山票，民國二十三年版）——1934年和闐印製，流通於和闐地區和葉城一帶。橫式木刻錢票，紙質爲和闐特產厚桑皮紙。尺寸：149×102毫米，大小不夠整齊劃一。正面中央漢文"壹两"二字，右側有維文"Bir"（漢譯"一"），左側有維文"Sar"（漢譯"两"）。在橢圓形圈外四角有字，右上、左下爲漢文"壹"字，左上、右下分別有維文"Bir""Sar"（漢譯"一两"）二詞。右側鈔券編號的阿拉伯數碼係用青蓮色墨水鋼筆手寫。左側下方盖青蓮色漢文正楷"和闐行政長章"長方形圖章。背面漢、維文告示爲："和闐區行政長示：此項鈔票每紅錢肆百文作紋銀壹两。完糧納稅，一律通用。如有假造者，從重治罪。此示。"告示上盖紅印

泥陽文篆字正方大官印，文爲"新疆和闐區行政長印"。

- 581. 和闐行政長公署流通鈔票壹両（馬虎山票，民國二十四年版）——1935年印製。尺寸：153×101毫米。此票與民國二十三年票的不同處爲正面中心三角形的左右側無維文"Bir""Sar"二詞，左側日期改爲"民國二十四年"，其它均基本相同。
- 582. 和闐行政長公署流通鈔票壹両（馬虎山票，民國二十五年版）——此幣與上幣僅年份不同，其它均基本相同。
- 583. 和闐區行政長印叁両鈔票（馬虎山票，民國二十三年版）——1934年印製，印製地點和流通地區均同壹両票。厚桑皮紙質。尺寸：153×97毫米，大小不夠整齊劃一。正面中央漢文"叁両"二字右下方有一阿拉伯數碼"3"字，左下方有一維文"Sar"（漢譯"両"）。鈔券編號的阿拉伯數碼係用青蓮色墨水鋼筆手寫。左側下方盖青蓮色漢文正楷"和闐行政長章"長方形圖章。背面漢、維文告示爲："和闐區行政長示：此票每張三両，每両作紅錢四百文，准在和區行使。民間完糧納稅，解繳公款，一律通用。如有假造者，從重治罪，並應保重。此示"。上盖紅印泥陽文篆字"新疆和闐區行政長印"大官印。
- 584. 和闐區行政長印叁両鈔票（馬虎山票，民國二十四年版）——1935年印製。尺寸：153×102毫米。正面圖案除顏色稍有變異外，其餘均基本上與民國二十三年版的叁両票相同。
- 585. 和闐區行政長印叁両鈔票（馬虎山票，民國二十五版）——1936年印製。尺寸：153×102毫米。
- 586. 和闐區行政長印叁両鈔票（馬虎山票，民國二十六年版）——1937年印製。尺寸：153×102毫米。
- 587. 和闐區行政長印紅錢一百文鈔票（馬虎山票）——此票爲馬虎山壹両票的輔幣，值壹両票的四分之一。印製時間、地點和流通地區均同壹両票。厚桑皮紙質。尺寸：98×77毫米，大小正好爲壹両票之半。正面全爲維文。背面漢文告示爲："和闐區行政長示：此票每張作紅錢一百文。完糧納稅，一律通用。如有假造者，從重治罪。此示。"告示上只盖半個陽文篆字方形大官印，文爲"新疆和闐區行政長印"兼作騎縫章之用。無維文。
- 588. 新省幣壹圓券——1939年（民國28年）迪化機器印製的橫式現代鈔票，尺寸：153×78毫米。正面圖景爲新疆省財政廳的正面圖，背面圖景爲雙馬犁地圖。正面圖景之下有"憑票即付國幣壹圓"字樣。此"國幣"即指國民黨中央政府的法幣。緣新省幣在1939年發行時與法幣的折合率爲1：1，故票上有"憑票即付國幣壹圓"之語。背面上首維文"Shing Jang Tijarat Bankasi"（漢譯"新疆商業銀行"），下首維文"Bir Dollar"（漢譯"一元"）。左側邊上直書蒙文"Shine Kizar In Maimaichin Ooledbuchinu Munggune Ghazar"（漢譯"新疆商業銀行"），右側邊上直書蒙文"Nege Tuguruk"（漢譯"一元"）。
- 589. 新省幣叁圓券——尺寸：142×89毫米。正面圖景爲工廠廠房，上有高架天綫。背面中央阿拉伯數碼"3"字的左右側均有横書小字維文"Uch Dollar"（漢譯"三元"）。上首爲維文"新疆商業銀行"，下首"1939"之上爲蒙文（直書六行，自左向右讀）"新疆商業銀行"（拉丁文拼音均同壹元券）。左右側竪形圖案中直書蒙文"Gurban Tuguruk"（漢譯"三元"）。
- 590. 新省幣伍圓券——尺寸：148×90毫米。正面圖景爲田野放牧羊羣圖。背面中央阿拉伯數碼"5"字的右側爲維文"Besh"（漢譯"五"），左側爲維文"Dollar"（漢譯"元"）。上首維文、下首蒙文"新疆商業銀行"均與叁元券同。左右側均爲直書蒙文"Tabun Tuguruk"（漢譯"五元"）。
- 591. 新省幣拾圓券——1940年（民國29）印製。尺寸：165×85毫米。正面爲銀行建築物圖景。背面爲迪化南山森林圖景。上首維文，下首蒙文（直書六行，改爲自右向左讀）"新疆商業銀行"均與伍元券同。左右側菱形圖案内均爲直書蒙文"Arban Tuguruk"（漢譯"十元"）。
- 592. 新省幣壹分券——1939年印製，尺寸：100×58毫米。正面中央"壹分"兩字之下有"每百分兌付國幣壹圓"一行小字，以說明此爲輔幣。背面中央橫書維文"Bir Tisint"（漢譯"一分"）。上首横書維文"新疆商業銀行"。左右側長方形圖案内均爲直書蒙文"Nege Pun"（漢譯"一分"）。
- 593. 新省幣叁分券——尺寸：98×61毫米。背面中央横書維文"Uch Tisint"（漢譯"三分"）。上首横書維文"新疆商業銀行"。左右側長方形圖案内均爲直書蒙文"Gurwen Pun"（漢譯"三分"）。
- 594. 新省幣伍分券——尺寸：103×64毫米。背面中央横書維文"Besh Tisint"（漢譯"五分"）。上首横書維文"新疆商業銀行"。左右側長方形圖案内均爲直書蒙文"Tawun Pun"（漢譯"五分"）。
- 595. 新省幣壹角券——尺寸：110×65毫米。正面右側圖景爲公路蜿蜒通過田野，圖中心有一輛汽車正在公路上行駛。圖景左側下首有"每拾角兌付國幣壹圓"

字樣，以說明此爲輔幣。背面中央阿拉伯數碼"10"字的左右側均有橫書維文"On Tisint"（漢譯"十分"）。上首橫書維文"新疆商業銀行"，左右側長方形圖案均爲直書蒙文"Nege Chen"（漢譯"一角"）。

- 596. 新省幣貳角券——尺寸：121×71毫米。正面右側圖景爲街道商店，背景有清真寺高塔。背面中央阿拉伯數碼"20"的左右兩側均有橫書維文"Yigirma Tisint"（漢譯"二十分"）。上首橫書維文"新疆商業銀行"。左右側長方形圖案內均爲直書蒙文"Hoyur Chen"（漢譯"二角"）。
- 597. 新省幣伍角券——尺寸：127×74毫米。正面左側爲吐魯番額敏塔圖景。背面中央阿拉伯數碼"50"的左右兩側均橫書維文"Allak Tisint"（漢譯"五十分"）。上首橫書維文"新疆商業銀行"，左右側長形圖案內均爲直書蒙文"Tawun Chen"（漢譯"五角"）。
- 598－602. 1943年再版1939年發行的新省幣，背面簽名換爲彭吉元——依次爲598新省幣壹角券、599新省幣貳角券、600新省幣伍角券、601新省幣壹圓券、602新省幣拾圓券，均爲1939年已發行過的版面（拾圓券爲1940年發行），於1943年再版，但背面簽名換爲當時的新疆省財政廳長彭吉元（盛世才的妹夫），左下側爲其英文簽名。
- 603. 新省幣伍圓券（民國32年版）——1943年印製發行。尺寸：158×71毫米。正面圖景爲三農民鋤地，遠處橋上一農婦挈兒送飯。圖景下無1939年版伍圓券上的"憑票即付國幣伍圓"一句。因從1942年11月起，國民黨中央財政部已正式公布：新省幣與法幣的兌換率已從1：1改爲1：5。嗣後此兌換率一直固定不變。背面中央阿拉伯數碼"5"字的左右側均有直書的蒙文花體字"五元"。再右在略小的阿拉伯數碼"5"字的左右側分別有橫書維文小字"Besh"（漢譯"五"）和"Dollar"（漢譯"元"）二詞。再左側也是同樣的幾個字。上首有橫書維文"新疆商業銀行"，下首有八行蒙文花體字（自左至右直行讀），義爲"新疆商業銀行"，下首左右側爲彭吉元的中英文簽名。
- 604. 新省幣拾元券（民國32年版）——1943年印製發行。尺寸：159×72毫米。正面中間圖景爲城市樓房建築，前景有兩輛汽車。背面中間圖景爲國畫風格的樓台風景。圖景的左右側各有一條垂鏈狀的細小直書蒙文，左側爲"Xine Kizar In Maimaichin"（漢譯"新的邊疆商業"），右側爲"Ooledbuchinu Munggune Ghazar"（漢譯"工業銀行"）。上首有橫書維文："新疆商業銀行"，左右側各有一行直書的細小蒙文"Arban Tuguruk"（漢譯"十元"）。
- 605. 新省幣伍拾元券（民國28年版）——1939年（民國28年）製版，1943年（民國32年）加印彭吉元簽名後發行。尺寸：157×66毫米。正面右側圖景爲二農民在大田中勞動，左側圖景爲一人垂釣，二人叉魚。左側面額"伍拾元"三個大字下無"憑票即付國幣伍拾元"之句。背面中間橢圓形內爲牧區羊、駝畜群圖景。圖景之上有維文"新疆商業銀行"字樣，圖景之下有八行蒙文花體字（自左至右直行讀），義爲"新疆商業銀行"。票的左右側各有直書蒙文花體字"Tabin Tuguruk"（漢譯"五十元"）。
- 606. 新省幣壹百元券（民國28年版）——1939年（民國28年）製版，1943年（民國32年）加印彭吉元簽名後發行。尺寸：160×76毫米。正面圖景爲男耕女織圖（右側爲兩農民以鋤鋤地，一農婦挈兒送飯。左側爲一婦女在機上織布。人物均爲漢族古裝）。背面中間圖景爲水上亭榭，有橋貫通。正、背圖景均屬國畫風格。背面圖景上首有橫書維文"新疆商業銀行"，下首有八行蒙文花體字（自左至右直行讀），義爲"新疆商業銀行"。圖景左右側阿拉伯數碼大字"100"之上均有維文"Yuz Dollar"（漢譯"一百元"）。票的左右側各有一行直書蒙文"Nege Zuon Tuguruk"（漢譯"一百元"）。此票1945年（民國34年）重印發行時，背面彭吉元的中、英文簽名改爲盧郁文的中、英文簽名。1946年（民國35年）再次重印，又將製版年份改爲民國35年。
- 607. 新省幣貳百元券——1945年（民國34年）製版，1946年（民國45年）發行。尺寸：161×67毫米。此爲國民黨中央政府接管新疆後新發行的省幣。當時省內伊、塔、阿三區已爆發革命，禁止新省幣和法幣、關金券在三區內流通，故此票只流通於除三區以外的其餘七個區。正面爲孫中山頭像，形成定制，一直沿用至1949年最後發行的一種新省幣爲止。背面中間爲小橋樹木圖景。上首有橫書維文"新疆商業銀行"，下首有八行蒙文花體字（自左至右直行讀），義爲"新疆商業銀行"。圖景左右側阿拉伯數碼大字"200"之上均有維文"Ikki Yuz Dollar"（漢譯"二百元"）。下首左右側爲盧郁文的中、英文簽名（按：盧郁文爲吳忠信任新疆省主席時期的財政廳長）。此票1947年重印發行時，背面盧郁文的中、英文簽名改爲賈尼木汗的漢文和哈薩克文簽名。
- 608. 新省幣伍佰元券——1946年（民國35年）製版，1947年（民國36年）以後發行。尺寸：162×71毫米。背面中間圖景爲迪化新疆商業銀行總行大廈

（今爲烏魯木齊市中國工商銀行天山區辦事處）。上首有橫書維文"新疆商業銀行"，下首有八行蒙文花體字（自左至右直行讀），義爲"新疆商業銀行"。圖景左右側阿拉伯數碼大字"500"之上均有維文"Besh Yuz Dollar"（漢譯"五百元"）。下首左右側爲賈尼木汗的漢文和哈薩克文簽名（按：賈尼木汗，哈薩克族，爲張治中任新疆省主席後的財政廳長）。

- 609. 新省幣貳仟元券——1947年（民國36年）製版，同年12月發行。尺寸：153×63毫米。背面右側爲機械收割小麥圖景。上首有橫書維文"新疆商業銀行"。左側有維文面額"Iki Ming Dollar"（漢譯"二千元"）。從此票開始，背面取銷了蒙文，成爲正面漢文，背面維文的定制。
- 610. 新省幣伍仟元券——1947年（民國36）製版，1948年（民國37年）1月22日發行。尺寸：156×63毫米。背面右側圖景爲大工廠廠房，近景有一輛運貨大卡車。上首有橫書維文："新疆商業銀行"。左側有維文面額"Besh Ming Dollar"（漢譯"五千元"）。
- 611. 新省幣壹萬元券——1947年（民國36年）製版，1948年（民國37年）5月24日發行。此票改爲豎式鈔票，可能爲仿照內地關金券格式。尺寸：72×148毫米。背面上半部圖景爲迪化新疆商業銀行總行大厦。上首有橫書維文"新疆商業銀行"。下半部面額阿拉伯數碼"10000"的半腰間有一行維文"On Ming Dollar"（漢譯"一萬元"）。
- 612. 新省幣貳萬元券——1947年（民國36年）製版，1948年（民國37年）5月31日發行。豎式鈔票，尺寸：95×150毫米。背面上半部圖景爲迪化新疆商業銀行總行大厦。上首有橫書維文"新疆商業銀行"。下半部有維文面額"Yigirma Ming Dollar"（漢譯"二萬元"）。
- 613. 新省幣拾萬元券——1948年（民國37年）製版，同年8月23日發行。此票又改爲橫式鈔票，尺寸：156×63毫米。背面右側圖景爲一長列火車在山谷中行駛，近景有高壓電線塔，空中有飛機。左側爲維文面額"Yuz Ming Dollar"（漢譯"十萬元"）。上首爲橫書維文"新疆商業銀行"。
- 614. 新省幣貳拾萬元券——1948年（民國37年）製版，同年9月4日發行。橫式鈔票，尺寸：155×69毫米。背面右側圖景爲大田中機械收割小麥，與前述貳仟元券的背面圖景相同，只是在空中加了兩架飛機。左側維文面額爲"Iki Yuz Ming Dollar"（漢譯"二十萬元"）。上首爲橫書維文"新疆商業銀行"。
- 615. 新省幣伍拾萬元券——1948年（民國37年）製版，同年10月1日發行。此票又改爲豎式鈔票，尺寸：73×166毫米。背面上半部圖景爲迪化新疆商業銀行總行大厦。上首有橫書維文"新疆商業銀行"。下半部維文面額"Besh Yuz Ming Dollar"（漢譯"五十萬"）。
- 616. 新省幣壹佰萬元券——1948年（民國37年）製版，同年11月29日發行。豎式鈔票，尺寸：73×168毫米。1948年12月1日起，新疆商業銀行根據國民黨財政部的命令改名爲"新疆省銀行"，此票上亦已將正面上首的漢文行名、背面上首的維文行名，以及圖景中總行大厦的匾額漢文行名作了相應的更改。背面上首爲橫書維文行名"Xingjang Olkolok Bankasi"（漢譯"新疆省銀行"）。下方有維文面額"Bir Milion Dollar"（漢譯"一百萬元"）。
- 617. 新省幣叁佰萬元券——1948年製版，同年12月15日發行。此票又改爲橫式鈔票，尺寸：148×62毫米。國民黨中央政府於是年8月19日發行金圓券，以金圓券一元折合法幣3,000,000元的比率收兌急劇貶值的法幣。新省幣與法幣的固定比率爲1：5，故金圓券一元折合新省幣600,000元。此票開始與金圓券挂鈎，其面額3,000,000元，係按折合金圓券5元而定。正面下首有一行漢文小字"折合金圓券伍圓"。背面中間圖景爲迪化新疆省銀行總行大厦。左右兩側爲維文面額"Uch Milion Dollar"（漢譯"三百萬元"）。上首爲維文"新疆省銀行"，圖景下有一行維文小字"Jing Yuangha 5 Dollar"（漢譯"折合金圓券5元"）。
- 618. 新省幣陸佰萬元券——1948年製版，1949年（民國38年）1月8日發行。橫式鈔票，尺寸：158×70毫米。背面中間圖景爲迪化新疆省銀行總行大厦。左右兩側爲維文面額"Alti Milion Dollar"（漢譯"六百萬元"）。圖景下有一行維文小字"Jing Yuangha 10 Dollar"（漢譯"折合金圓券10元"）。
- 619. 新省幣叁仟萬券——1949年製版，同年2月17日發行。橫式鈔票，尺寸：145×62毫米。背面中間圖景爲迪化新疆省銀行總行大厦。左右兩側爲維文面額"Ottoz Milion Dollar"（漢譯"三千萬元"）。圖景下有一行維文小字"Jing Yuangha 50 Dollar"（漢譯"折合金圓券50元"）。
- 620. 新省幣陸仟萬元券——1949年（民國38年）製版，同年2月28日發行。橫式鈔票，尺寸：144×62毫米。背面左側圖景爲迪化新疆省銀行總行大厦。右側爲維文面額"Altimish Millon Dollar"（漢譯"六千萬元"）。左側圖景下有一行維文小字"Jing Yuan-

gha 100 Dollar"（漢譯"折合金圓券100元"）。上首花邊內有維文行名"新疆省銀行"。此票正面無製版年份。

- 621. 新省幣陸億元券——1949年製版，同年4月14日發行。橫式鈔票，尺寸：146×61毫米。背面右側圖景爲迪化新疆省銀行總行大廈。左側爲維文面額"Alti Yuz Milion Dollar"（漢譯"六億元"）。上首花邊內有維文行名"新疆省銀行"。右側圖景下有一行維文小字"Jing Yuangha 1000 Dollar"（漢譯"折合金圓券1000元"）。
- 622. 新省幣叁拾億元券——1949年製版，同年4月27日發行。橫式鈔票，尺寸：144×60毫米。背面右側爲新疆銀行總行大廈圖景，左側爲維文面額"Uch Miliyard Dollar"（漢譯"三十億元"）。上首爲維文行名"新疆省銀行"，右側圖景下有一行維文小字"Jing Yuangha 5000 Dollar"（漢譯"折合金圓券5000元"）。此票正面無製版年份。
- 623. 新省幣陸拾億元券——1949年（民國38年）製版，同年5月10日發行。橫式鈔票，尺寸：140×61毫米。正面無製版年份。背面右側爲迪化新疆省銀行總行大廈圖景，左側爲維文面額"Alti Miliyard Dollar"（漢譯"六十億元"）。上首爲維文行名"Xingjang Olkolok Bankasi"（漢譯"新疆省銀行"）。右側圖景下有一行維文小字"Jing Yuangha 10000 Dollar"（漢譯"折合金圓券一萬元"），賈尼木汗（當時的新疆省財政廳廳長）漢文及哈薩克文簽名。此票爲新疆省幣的最後一種面額。發行後僅隔十天新疆省當局即實行幣制改革，以銀元爲本位，同時發行可兌現的銀元票，停印並收兌新省幣。
- 624. 中央銀行新疆省流通券伍拾元——1945年（民國34年）重慶中央印製廠製版。橫式鈔票，尺寸：166×65毫米。正面漢文，背面維文。正面右側面額周圍圖案係仿照民國34年版新省幣貳百元券，右上和左下兩角各有大半枚國民黨發行的銅鎳輔幣圖形。背面中央爲維文面額"Allik Dollar"（漢譯"五十元"）。上首爲維文行名"Markiz Bankisi"（漢譯"中央銀行"）。下首一行維文"Chini Turkistanda Otader"（漢譯"中國土耳其斯坦流通券"）。按：此票背面維文均爲手寫體，傳聞係請當時在重慶的新疆大土耳其主義分子麥斯武德譯成維文和書寫。
- 625. 中央銀行新疆省流通券壹佰元——此票印製年份、地點、尺寸及基本圖形均與上列伍拾元券相同。背面中央的維文面額爲"Yuz Dollar"（漢譯"一百元"）。此兩種流通券因發行後立即收回銷毀，故存留在社會上的數量很少。
- 626. 新疆省銀圓壹圓，民國卅八年，正面空心字，背面"1"字方足——1949年（民國38年）5月20日幣制改革前至9月25日新疆和平解放止這一段時間內迪化新疆省造幣廠鑄造，於5月20日正式發行。流通於新疆省內除伊、塔、阿三區外的七個區。直徑：39.2毫米，厚：2.5毫米，重：26.4克。按規定重庫平7錢2分，合26.86克，內含純銀90%。正面中間"壹圓"二字爲空心字。下首書"民國卅八年"字樣。背面中間維文"1 Dollar"（漢譯"一元"），"1"字底部爲方形。沿上邊爲維文"Xingjang Olkalk Pul Kuyush Zawutida Kuildi"（漢譯"新疆省造幣廠鑄造"）。下首爲公元紀年"1949"。新疆銀幣過去均沿用天罡制，以両、錢、分爲計算單位。以"圓"爲計算單位的，只有這一種，也是歷史上的第一次。
- 627. 新疆省銀圓壹圓，民國卅八年，正面實心字，背面"1"字方足——此幣與上幣不同之處是此幣正面中間"壹圓"二字爲實心字，其餘均基本與上幣相同。
- 628. 新疆省銀圓壹圓，民國卅八年，正面實心字，背面"1"字尖足——直徑：39.2毫米，厚：2.5毫米，重：26.8克。鑄造時間、地點和流通地區均與上列空心、方足壹圓幣同。正面中間"壹圓"二字爲實心字，下首書"民國卅八年"字樣。背面中間維文"1 Dollar"（漢譯 "一元" ），"1"字底部成三角形。下首爲公元紀年"1949"。
- 629. 新疆省銀圓壹圓，1949年，正面"壹圓"實心字，"四"字閉口，背面"1"字尖足——1949年9月25日新疆和平起義後至同年年底前這一段時間內迪化新疆省造幣廠鑄造。流通地區同上幣。直徑：39.2毫米，厚：2.5毫米，重：26.8克。正面中間"壹圓"二字爲實心字，下首將"民國卅八年"改爲"1949"。背面中間維文"1 Dollar"（漢譯"一元"），"1"字底部成三角形，下首爲公元紀年"1949"。新疆在和平起義、脫離國民黨中央政府後，即在新鑄的銀圓上屏棄國民黨中央政府所用的中華民國紀年法，改用公元紀年，故此幣正、背兩面的紀年均爲"1949"。
- 630. 新疆省銀圓壹圓，1949年，正面"壹圓"實心字，"四"字開口，背面"1"字尖足——此幣與上幣不同之處是此幣正面"一九四九年"之"四"字在左上角處不連接，呈開口狀。
- 631. 新疆銀圓票壹分——1949年（民國38年）5月20日新疆幣制改革後發行，由迪化新疆印刷廠印製。同年年底前僅流通於新疆內除伊、塔、阿三區外的七個屬於國民黨統治的地區。此幣尺寸：100×47毫

米。正面中間爲森林圖景，下首有一行小字"每百分兌付銀幣壹圓"，表明此券是可以兌現的。背面中間爲維文面額"Bir Tisint"（漢譯："一分"）。上首爲維文"Xingjang Olka Bankasi"（漢譯："新疆省銀行）。下首二行維文小字爲"Xingjang Olkalk Kumush Pul"（漢譯："新疆省銀幣"）"Yuz Tisint-ka Bir Kumush Dollar Tolividor"（漢譯："一百分兌付銀圓一元"）。

• 632. 新疆銀圓票伍分——尺寸：106×51毫米。正、背面均無圖景。背面中間爲維文面額"Besh Tisint"（漢譯："五分"）。上、下首維文均與壹分券同。

• 633. 新疆銀圓票壹角——尺寸：113×58毫米。正面圖景遠處爲雪山，近處爲農田。下首有一行小字"每拾角兌付銀幣壹圓"。背面中間阿拉伯數碼面額"10"字右側爲維文"On"（漢譯："十"），左側爲維文"Tisint"（漢譯："分"）。上下首維文均與壹分券同。

• 634. 新疆銀圓票貳角——尺寸：113×56毫米。正面右側圖景近處爲河流、森林，遠處爲高山。背面中間面額"20"的右側爲維文"Yigirma"（二十），左側爲維文"Tisint（分）。票的左右兩側爲國畫風格的山水畫。上、下首維文均與壹角券同。

• 635. 新疆銀圓票伍角——尺寸：112×56毫米。正面右側單馬拉犁春耕圖景與壹圓券正面左側圖景完全相同。背面中間爲婦女採桑圖，其右側有維文小字"Allik"（五十），左側有維文小字"Tisint"（分）。上、下首維文均與壹角券同。

• 636. 新疆銀圓票壹圓，賈尼木汗簽名——尺寸：134×55毫米。正面左側圖景爲單馬拉犁春耕，右側圖景雙馬拉收割機夏收。下首有一行小字"憑票即付銀幣壹圓"，說明此票是可以兌現的。背面左側爲森林圖景，右側爲維文面額"Bir Dollar"（漢譯"一元"）。上首爲維文行名"Xingjang Olka Bankasi"（漢譯"新疆省銀行"）。下首右側一行維文小字爲"Xingjang Olkalk Kumush Pul"（漢譯"新疆省銀幣"）。左側一行維文小字爲"Oshbo Pulgha Bir Dollar Kumush Pul Tolinidor"（漢譯"憑票即付銀幣一元"）。票的左右側爲賈尼木汗漢文和哈薩克文簽名。

• 637. 新疆銀圓票壹圓，白文昱簽名——1949年 9 月25日新疆和平起義至同年年底前這一段時間內迪化新疆印刷廠原版重印，只將簽名更換。1949年年底前流通於新疆省內除伊、塔、阿三區外的七個區。此票只將原來的賈尼木汗漢文和哈薩克文簽名更改爲白文昱的漢、維文簽名（白爲當時參加和平起義的原國民黨新疆省財政廳副廳長。原財政廳廳長賈尼木汗出逃，由白代理廳長職務）。

• 638. 新疆銀圓票伍圓——1950年迪化新疆印刷廠印製，新疆省人民政府發行，流通於新疆全省。尺寸：150×60毫米。正面左側雪山、農田圖景與壹角券正面圖景完全相同，右側河流、森林、高山圖景與貳角券正面右側圖景完全相同。下首已無"憑票即付銀幣伍圓"字樣。因新疆在和平起義後，人民政府在明令通告銀圓票爲新疆暫時合法貨幣的同時，決定停止兌現。背面左側森林圖景與壹圓券背面左側圖景完全相同。右側爲維文面額"Besh Dollar"（漢譯"五元"）。上、下首維文亦均與壹圓券同，唯無圖景下一行維文小字"憑票即付銀幣五元"。票的左右側爲辛蘭亭的漢、維文簽名（辛爲當時新疆省人民政府財政廳廳長）。

• 639. 新疆銀圓票拾圓（大型）——印製時間、地點和流通地區均與上列伍圓券同。尺寸：153×76毫米。正面圖景左側爲火車，右側爲大輪船。背面圖文與上列伍圓券基本相同，只將右側維文面額改爲"On Dollar"（漢譯"十元"）。

• 640. 新疆銀圓票拾圓（小型）——印製時間、地點和流通地區均與上列大型拾圓券同。尺寸：130×65毫米。正面右側爲水牛犁地圖景，左側爲五農民水田插秧圖景。背面中間爲工廠廠房圖景。左右側只有阿拉伯數碼面額"10"字，無維文。上、下首維文均與上列大型拾圓券同。

• 641. 三區期票100元（殘缺）——新疆三區（伊犁、塔城、阿爾泰三區）1945年元月份印製、發行100元、300元、500元和1000元四種期票，與國民黨的新省幣、關金券等同值流通。三區期票的流通地區主要在伊犁一帶。面額100元的期票爲粉紅色洋紙，橫式鉛字印刷。尺寸144×74毫米。正、背面均使用維、俄兩種文字，刻製簡陋，僅四角有簡單的花卉圖案。正面圖文只套紅一種顏色。正中爲阿拉伯文面額"100"，其左右側各有阿拉伯數碼"100"，右側數碼上爲維文"Yuz"（一百），左側數碼上爲維文"Dollar"（元）。面額之下爲一行花體俄文"一百元"。鈔券右側爲大字數碼"100"，其下有兩行小字維文（自右至左）"Maliya Gham Halik Hojilik Nazariting Naziri："（漢譯"財政部人民經濟廳廳長："）。維文左方空白處有青蓮色的維文簽名章"法鐵赫"。左下側有一行小字維文（自右至左，"Bash Bohaltir"漢譯"總會計"）。其左爲維文簽名章。鈔券左側有一塊

空白。左右下角花卉圖案之上各有正寫的"1945"字樣。下首有三行維文小字。背面圖文只深藍一種顏色，上半部內容和正面相同，但左側空白處蓋有紅印泥的星月圖徽圓形章。圖章直徑爲28毫米，沿星月圖徽四周有兩圈文字，內圈爲俄文，外圈爲維文，均模糊不清，無法辨認。下半部右側有一行維文小字（自右至左）"Dulat Banka Mudiri"（漢譯"國家銀行行長"），其左蓋維文簽名章。鈔票左下側有維文小字"Kassir"（漢譯"出納"），其左爲青蓮色維文簽名章。下首有三行俄文小字（自左至右），義同正面下首的三行維文小字。鈔券左右下角花卉圖案之上亦各有正寫的"1945"字樣。

- 642. 三區期票300元——白色洋紙木刻橫式鈔票。尺寸：180×85毫米。正面圖文醬紅色，背面圖文深藍色，圖文內容均與100元券基本相同，唯面額處改爲"300"，正、背面下首均改爲一長行維文小字（自右至左），一長行俄文小字（自左至右），文字內容與100元券下首三行文字相同。正面左側空白處蓋一直徑爲29毫米的綠色小星月圖徽圓形章，並有針扎小孔"300"字樣。下半部兩處簽名章亦爲綠色。背面左側蓋一直徑爲39毫米的綠色大星月圖徽圓形章，下半部兩個簽名亦爲綠色。正、背面左右側花邊中間均有側寫的"1945"字樣。
- 643. 三區期票1000元——白色洋紙木刻橫式鈔票。尺寸：200×102毫米。正面圖文醬紅色，背面圖文深藍色，圖文內容均與300元券基本相同，正中面額改爲阿拉伯數碼"1000"，其左右兩側均爲維文"Bir Ming Dollar"（漢譯"一千元"）。正面下半部兩處簽名之前易爲維文"國家銀行行長"、"總出納"，背面則易爲"財政部人民經濟廳廳長"和"總會計"。簽名均爲木刻，不另行蓋章。正面左側空白處蓋有綠色小星月圖徽圓形章（直徑29毫米），背面左側蓋綠色大星月圖徽圓形章。直徑39毫米，但無針刺小孔的面額。右側空白處無圖章。正、背面下首一長行維文、一長行俄文，文字內容與100元券下首三行文字相同。左右側花邊中間均有側寫的"1945"字樣。
- 644. 蓋章省幣壹百圓券 —— 新省幣爲1939年（民國28年）版，1943年發行，背面有彭吉元簽名的壹百圓券。尺寸：160×76毫米。紅印泥星月圖徽圓形章蓋在背面圖景的左側。1945年新疆省國民黨統治的七區內流通的新省幣中，最大面額即爲此種壹百圓券。蓋章省幣上所蓋的圓形圖章，直徑41毫米，中間爲一弧形新月及一顆五角星，外有兩圈維文，因蓋印不清，未能辨認。最外緣爲雙綫圈。
- 645. 蓋章省幣伍拾圓券——新省幣爲1939年（民國28年）版，1943年發行，背面有彭吉元簽名的伍拾圓券。尺寸：157×66毫米。紅印泥星月圖徽圓形章蓋在背面圖景的右側。
- 646. 蓋章省幣伍拾圓券，加蓋的爲藍色橢圓形章——新省幣爲1939年（民國28年）版，1943年發行，背面有彭吉元簽名。尺寸：157×66毫米。圖章爲藍色橢圓形章，文字模糊不清，難以辨認，蓋在鈔券的正面中間。
- 647. 三區期票2000元券——1947年新疆商業銀行伊犁分行（在新疆伊寧縣）印製發行。流通於伊、塔、阿三區。白道林紙鋅版印刷，橫式鈔票。尺寸：170×79毫米。正面中間圖景爲伊犁面粉廠和發電廠。上首維文爲"Iki Ming"（漢譯"二千"）。背面上首維文爲Olkolok Tijarat Banka Ili Vilayitlik Shighibasining Wakitlik Chiki"（漢譯"省商業銀行伊犁專區分行期票"）。左側有三行直書滿文（自左至右逐行讀）"Juwe Minggan Jiha"（漢譯"二千鈔票"）。右側亦有三行直書蒙文（自左至右逐行讀）"Hoyur Menggan Tuguruk"（漢譯"二千元"）。下首左右側維文簽名係加蓋的紅印泥圖章。左側簽名爲阿不都洛夫買克蘇木（伊犁分行行長。正面下右簽名同），右側簽名爲烏買爾伯克阿吉（三區政府總司庫。正面下左簽名同）。按：此票正、背面均只標明面額的數碼而不標明貨幣本位，但實際使用仍以"元"計。以下幾種券的情形均相同。此外，背面上首維文"省商業銀行……"之前無"新疆"一詞。
- 648. 三區期票2500元券——印製時間、地點和流通地區與2000元券同。尺寸：149×75毫米。正面中間圖景爲一維族農民肩放葡萄盤，遠景爲吐魯番的額敏塔。上首有13行直書蒙文（自左至右逐行讀）"Mujin Maimachin Uiledburechine Munggune Ghazarlin Ili Aimagin Sala Munggune Ghazarlin Chaktuha In Munggu"（漢譯"省商業工業銀行伊犁專區銀行暫時的鈔票"）。左側有五行直書滿文（自左至右逐行讀）"Juwe Minggan Sunja Tanggu Afahari"（漢譯"二千五百鈔票"）。右側亦有五行直書蒙文（自左至右逐行讀）"Hoyur Minggan Tabun Zuon Tuguruk"（漢譯"二千五百元"）。背面中間在數碼"2500"的右側爲維文"Iki Ming"（二千），左側爲維文"Besh Yuz"（五百）。上首爲維文"省商業銀行伊犁專區分行期票"。下首左右側簽名與2000元券的正面簽名同。
- 649. 三區期票3000元券——印製時間、地點和流通

地區與2000元券同。尺寸：175×79毫米。正面中間圖景爲伊犁銀行。上首維文爲"Uch Ming"（漢譯"三千"）。背面左側有三行直書滿文（自左至右逐行讀）"Ilan Minggan Afahari"（漢譯"三千鈔票"）。右側亦有三行直書蒙文（自左至右逐行讀）"Gurban Minggan Tuguruk"（漢譯"三千元"）。上首爲維文"省商業銀行伊犁專區分行期票"。正、背面簽名與2000元券同。

- 650. 三區期票100元券——1948年新疆商業銀行伊犁分行印製發行，流通於伊、塔、阿三區。白道林紙鋅版印刷，橫式鈔票。尺寸"125×73毫米。正面中間爲維文大字"Yuz"（百）。背面中間圓形內"100"三字串在一起，周圍維文小字爲"省商業銀行伊犁專區分行期票"。下首爲回曆1367年（公元1947年11月15日至1948年11月2日）。左側有四行直書滿文（自左至右逐行讀）"Guloi Hudai Hethei Ili Chio Gargan Inhang I Erilebuhe Chiyan"（漢譯"省商業伊犁專區銀行的臨時鈔票"）。右側亦有四行直書蒙文（自左至右逐行讀）"Mujin Maimachin Uiledburechine Munggune Ghazarlin Ili Aimagin Sala Munggune Ghazarlin Chaktuha In Munggu"（漢譯"省商業工業銀行伊犁專區銀行暫時的鈔票"）。
- 651. 三區期票300元券，背紅色——印製時間、地點和流通地區與100元券同。尺寸：140×80毫米。正面四角均爲維文"Uch Yuz"（三百）。背面紅色，中間一行維文大字爲"Uch Yzu"（三百），左側有三行直書滿文（自左至右逐行讀）"Ilan Tanggu Afahari"（漢譯"三百鈔票"）。右側有三行直書蒙文（自左至右逐行讀）"Gurban Zuon Tuguruk"（漢譯"三百元"）。上首一行維文成弧形（自右至左）爲"Olkolok Tijarat Banka Ili Vilayitlik"（漢譯"省商業銀行伊犁專區"）。下首一行維文（自右至左）爲"Shighibasining Wakitlik Chiki"（漢譯"分行期票"）。
- 652. 三區期票300元券，背藍色——與上列背紅色的300元券不同之處只在背面爲深藍色。
- 653. 三區期票500元券——印製時間、地點和流通地區與100元券同。竪式鈔票，尺寸：76×137毫米。正面圖景爲雙馬拉雙輪鏵犁圖。上首爲維文"省商業銀行伊犁專區分行期票"。下首爲維文（空心大字）"Besh Yuz"（五百）。背面圖景上半部爲人工割麥圖，下半部爲收割機割麥圖。上首左側有一直行蒙文小字"Tabun Zuon"（五百），右側有一行滿文小字"Sunja Tanggu"（五百）。下首數碼大字"500"之上有阿拉伯文回曆"1367"年（公元1947年11月15日至1948年11月2日）。
- 654. 三區期票1000元券——印製時間、地點和流通地區與100元券同。橫式鈔票，尺寸：143×71毫米。正面左右側各爲維文"Bir Ming"（一千）。上首橫幅內爲維文小字"省商業銀行伊犁專區分行期票"。右下側有阿拉伯文回曆"1367"年。背面圖景爲樓房建築物。圖景左側有五行直書滿文（自左至右逐行讀），漢譯"省商業伊犁專區分銀行的臨時鈔票"。右側有五行直書蒙文（自左至右逐行讀），漢譯"省商業工業銀行伊犁專區銀行暫時的鈔票"。滿、蒙文的拉丁文譯音與100元券背面相同。左側箒邊花卉圖案中有一行直書滿文"Minggan"（千），右側對應位置有一行直書蒙文"Menggan"（千）。

三區期票在1949年年底前只流通於三區境內，與國民黨統治的新疆其他七個區內流通的銀圓票互不通用，也無折合率。自新疆省人民政府成立後，1950年2月發出通告，規定銀圓票與三區期票的固定比價爲銀圓票一元折合三區期票1,250元，兩種鈔券同時流通於本省境內。以後又對三區期票只收不付，以便使新疆的幣制先統一於銀圓票。1951年10月1日帶維文的人民幣發行後，收回銀圓票，收兌比價爲銀圓票一元兌換人民幣350元，從此新疆的幣制終於和全國完全統一起來。

附　　錄

- 655. 貴霜錢（Kushan Coin）——直徑：27毫米，厚：3毫米，圓形無孔，樓蘭古城遺址採集。
- 656. 拜占庭金幣（Byzantine）（東羅馬）金幣——直徑：17毫米，重：0.4克。1976年吐魯番哈喇和卓105號唐墓出土。
- 657. 沙卜爾二世銀幣（公元310－379年）——波斯薩珊朝。直徑：29毫米，重：4.2克。正面：王者半身像。王名沙卜爾(Sh)H (P) HR，亦稱神聖的沙卜爾BCI (Sh H) PHR。背面：中心爲拜火教祭壇，壇兩側有祭司（Magoian）。壇上層有袄神奥馬兹德半身像。
- 658. 沙卜爾二世銀幣——直徑：25毫米，重：4.26克。
- 659. 沙卜爾二世銀幣——直徑：22－23毫米，重：4.25克。
- 660. 沙卜爾二世銀幣——直徑：27－28毫米，重：4.25克。
- 661. 阿爾達希二世（Ardashir Ⅱ）銀幣（公元379－383年）——波斯薩珊朝。直徑：28毫米，重：4.2克。正面銘文：奥馬兹德的崇拜者，神聖的阿爾達希，萬王之王。背面：拜火教祭壇。
- 662. 阿爾達希二世銀幣——直徑：28毫米，重：4.2克。銘文、紋飾同661號。
- 663. 阿爾達希二世銀幣——直徑：28－31毫米，重：4.3克。銘文、紋飾同661號。
- 664. 日本寛永通寶——日本後水尾天皇寛永二年（公元1625年，明天啓五年）始鑄，品類繁多。此錢黄銅質，光背。直徑：25毫米。據《古泉滙考》："乾隆十七年（公元1752年）七月十六日諭：……又聞江淮以南，米市鹽場行使（寛永通寶）尤多。每銀一両所易制錢，此項錢文（按：指寛永通寶）幾及其半。……"。此錢主要發現於新疆北路烏魯木齊一帶。新疆北路行使内地制錢，故寛永通寶亦夾雜於制錢中而流人新疆。
- 665. 安南景興通寶——安南後黎顯宗景興年間（1740年－1777年，清乾隆五年至四十二年）鑄，品類繁多。此錢黄銅質，光背。直徑：25毫米。此錢主要發現於新疆北路烏魯木齊一帶，可能亦爲夾雜於制錢中而流人新疆。一説乾隆時曾將一批安南内附人員移置於新疆烏魯木齊一帶，此錢可能即由彼輩帶入。
- 666. 浩罕（Khokand）汗國金幣——回曆1274年（公元1857年）浩罕打造。直徑：23毫米，重：3.1克。作價1鐵拉（Tilla）［按：1鐵拉金幣合五分小天罡（Tanga）20枚，或白銀1両］。正面察合台文"Hudayar Han"（漢譯："胡達雅爾汗"）。背面察合台文"Zarb Daressaltanati Hokhand Latif 1274，"（漢譯："都城浩罕精鑄，回曆1274年"）。
- 667. 浩罕汗國銀幣——回曆1284年（公元1867年）浩罕打造。直徑：15毫米，厚：1.6毫米，重：2.75克。作價1錢（1 Mishkal）。正面察合台文"Muhammad Hudayar Khan，84，"［漢譯"穆罕默德·胡達雅爾汗，回曆（12）84。"按：胡達雅爾汗爲當時在位的浩罕汗國可汗］。背面察合台文"Zarb Khokand Latif, 1284"（漢譯"浩罕精鑄，回曆1284年"）。
- 668. 布哈拉（Bukhara）汗國銀幣——公元1826年－1867年布哈拉打造。發行者爲布哈拉汗納斯爾·阿拉（Nasr Allah，公元1826年－1860年在位）和穆扎發·阿爾丁（Muzaffar Al-Din，公元1860年－1885年在位）。直徑：17毫米，厚：1.3毫米，重：3克。作價1錢（1 Mishkal）。正面銘文察合台文模糊不清。背面銘文可辨識部份爲察合台文"Zarb Bukhara"（漢譯"布哈拉打造"）。
- 669. 西班牙本洋——側面人像爲查理第四。
- 670 墨西哥鷹洋
- 671. 沙俄紙幣1盧布（Ruble）券——1898年版，横式鈔票，尺寸：152×90毫米。上首俄文爲"國家信用券"。正面中間俄文漢譯爲"一盧布。本券可向國家銀行無限制兑換金幣（1盧布等於1/15帝國金幣，含純金17.424多良。——按：1多良＝44.43毫克）"。

背面左側俄文漢譯爲"1．本券可兌換金幣。國家用一切財產担保。2、本券可在全帝國範圍內流通，其功能與金幣相同。3．如有僞造本券者，取銷其公民的一切權利，並科以流放和服苦役。"

- 672. 沙俄紙幣3盧布券——1905年版，横式鈔票，尺寸：153×98毫米。正、背面俄文與671號同，唯將正面"1盧布"大字改爲"3盧布"。
- 673. 沙俄紙幣5盧布券——1909年版，竪式鈔票，尺寸：98.5×157毫米。正、背面俄文與671號同，唯將正面"1盧布"大字改爲"5盧布"。
- 674. 沙俄紙幣10盧布券——1909年版，竪式鈔票，尺寸：105×175毫米。正、背面俄文與671號同，唯將正面"1盧布"大字改爲"10盧布"。
- 675. 沙俄紙幣500盧布券——1912年版，横式大型鈔票，尺寸：273×127毫米。印製精美，正面左側和相應的背面右側空白處爲彼得大帝的水印像，鈔券其餘部份亦均有水印圖紋。正面中間俄文與671號正面同，唯將"1盧布"大字改爲"500盧布"大字。左側俄文小字則與671號背面同。
- 676. 沙俄銀幣15戈比（Kopeck）——1915年版。直徑：20毫米，厚：1.2毫米，重：3.3克。
- 677. 沙俄銅幣5戈比——1879年版。直徑：32毫米，厚：2.5毫米，重：16.7克。背面外圈爲俄文"俄羅斯銅幣"。
- 678. 沙俄銅幣2戈比——1910年版。直徑：24毫米，厚：2毫米，重：6.6克。背面外圈爲俄文"俄羅斯銅幣"。
- 679. 沙俄銅幣1戈比——1911年版。直徑：21毫米，厚：1毫米，重：3.4克。背面外圈爲俄文"俄羅斯銅幣"。
- 680. 沙俄金幣10盧布——正面爲沙俄的雙頭鷹圖徽，背面爲尼古拉二世側面像。直徑：23毫米，重：8.6克，成色：90%。
- 681. 沙俄金幣5盧布——此幣正背圖文均與上幣同，只將"10"字改爲"5"字。直徑：19毫米，重：4.3克，成色：90%。
- 682. 印度金幣1金鎊（Sovereign），背爲愛德華七世像——1909年版。直徑：21.5毫米，重：7.988克（0.2354盎司），成色：91.7%。正面爲勇士騎馬斬妖圖，背面爲英王愛德華七世側面像，周邊銘文爲英文："Edwardvs Ⅶ D: G: Britt: Omn: Rex F: D: Ind: Imp:"。
- 683. 印度金幣1金鎊（Sovereign），背爲喬治五世像——1930年版。直徑：21.5毫米，重：7.988克（0.2354盎司），成色：91.7%。正面爲勇士騎馬斬妖圖，背面爲英王喬治五世側面像，周邊銘文爲英文："Georgivs V D. G. Britt: Omn: Rex F. D. Ind: Imp:"。
- 684. 印度小金磚——重：2.057盎司。正面上半部爲大拱形頂清真寺圖。下半部爲烏爾都文。背面上半部爲雄獅執彎刀圖徽，下半部爲英文："Habib Bank Ltd.Weight 5 Tolas"（漢譯："哈比布銀行有限公司，重：5拖拉"。按："拖拉"爲印度金銀重量單位。1拖拉合0.4114盎司）。左下角有圓形商標，圓內"HB"二字母爲銀行名稱的縮寫。
- 685. 印度小銀幣——直徑：20毫米，厚：1.4毫米，重：4.2克。正面爲三象蹲立圖像。此像爲印度古代孔雀王朝阿育王（約公元前273年－232年）所建刊刻詔令的高大石柱柱頭雕刻。幣的周邊一圈印度文。背面爲一側面半身像，其周邊亦爲一圈印度文。
- 686. 印度紙幣2盧比（Rupee）——尺寸：106×62毫米。正面上首爲英文"Reserve Bank of India"（漢譯"印度儲備銀行"），其下爲一行同義印度文。再下爲一行弧形英文小字"Guaranteed by Central Government"（漢譯"中央政府担保"）。其下一行同義印度文小字。右側有三獅蹲立像。此像爲印度古代阿育王（約公元前273年－232年）所建刊刻詔令的高大石柱柱頭雕刻。左側空白處爲三獅蹲立像水印紋。其右側有五行英文"Promise to Pay the Bearer the Sum of Two Rupees"（漢譯"允諾付給持票人總額二盧比"）。中間面額大字"2"的右側有五行同義的印度文。

بىرىنچى قىسمى

• 001. غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ يېرىم سەرلىك پۇلى، گۇچۇگدىن قېزىۋېلىنغان.

• 002. غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 003. غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 004. غەربىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 005. «شياۋچۈەن جىيى» پۇلى، ۋاڭ ماڭ، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 006. «خوچۈەن» پۇلى، ۋاڭ ماڭ، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 007. «خوچۈەن» پۇلى، ۋاڭ ماڭ، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 008. «داچۈەن 50» پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 009. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جيەنلۇن بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 010. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جيەنلۇن بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 011. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جيەنلۇن بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 012. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ جيەنلۇن بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 013. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 014. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 015. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 016. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 017. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 018. شەرقىي خەن سۇلالىسىنىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، كىرورەن خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 019. چاگپىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، شىمالىي چى سۇلالىسى (مىلادى 553- يىلى قۇيۇلغان).

• 020. كەييۈەن تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 021. كەييۈەن تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 022. چيەنيۈەن جۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 023. چيەنيۈەن جۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 024. چيەنيۈەن جۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 025. دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 026. دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 027. دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 028. دالى يۈەنباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 029. جيەنجۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 030. جيەنجۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 031. جيەنجۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، تاڭ سۇلالىسى، كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان.

• 032. جۇيۈەن تۇڭباۋ پۇلى، كېيىنكى جۇ سۇلالىسى، (شىزۇڭ خانىنىڭ 2- يىلى مىلادى 955- يىلى بۇتلارنى بۇزۇپ پۇل قۇيغان) گۇچۇگدىن قېزىۋېلىنغان.

• 033. جىڭدې يۈەنباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 034. تيەنشىڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 035. تيەنشىڭ يۈەنباۋ پۇلى ، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى ، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 036. خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 037. خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 038. خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 039. خۇاڭسۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 040. شىنىڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

• 041. جىڭخې تۇڭباۋ پۇلى، شىمالىي سۇڭ سۇلالىسى، ئا-

تۇشتىن قېزىۋېلىنغان.

042. دادىلىق تۇگباۋ پۇلى، جىن سۇلالىسى (مىلادى 1178 ـ يىلى قۇيۇلغان) بۆرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

043. جېڭلۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، جىن سۇلالىسى (مىلادى 1157 ـ يىلى قۇيۇلغان) بۆرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

044. جېڭلۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، جىن سۇلالىسى (مىلادى 1157 ـ يىلى قۇيۇلغان) بۆرتالادىن قېزىۋېلىنغان.

045. تەيخې تۇگباۋ پۇلى، جىن سۇلالىسى (مىلادى 1201 ـ يىلى قۇيۇلغان).

046. جىيۈەن تۇگشىڭ قەغەز پۇلى، يۈەن سۇلالىسى، تۇرپاندىن قېزىۋېلىنغان.

047. جۇگتۇڭ يۈەنباۋ قەغەز پۇلى، يۈەن سۇلالىسى. مودىل نۇسخىسى ۋاڭشۇنەنىڭ «شىنجاڭنىڭ قەدىمكى دەۋرىگە زىيارەت» دېگەن كىتابىغا بېسىلغان، ئۇزۇنلۇقى 343.4 مىللىمېتر، كەڭلىكى 239.2 مىللىمېتر، شۈەنتۇڭنىڭ 1 ـ يىلى (1908 ـ يىلى) تۇرپاندىن تېپىلغان.

048. خۇڭۋۇ تۇگباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى

049. ۋەنلى تۇگباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى

050. ۋەنلى تۇگباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى

051. تيەنچى تۇگباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى

052. چۇڭجېن تۇگباۋ پۇلى، مىڭ سۇلالىسى

053. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل — بۇ خىل پۇللارنىڭ ھەممىسى مىستىن سوقۇلغان بولۇپ، چوڭ ـ كىچىك ئىككى خىل. شەكلى يۇملاق، تۆشۈكسىز، گىرۋىكى يوق، سوقۇپ ئىشلەنگەن. پۇلنىڭ بىر تەرىپىگە خەنزۇچە يېزىق، يەنە بىر تەرىپىگە كاروشتىچە يېزىق يېزىلغاچقا، خەنزۇچە ـ كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل دەپ ئاتالغان، خوتەن ئات سۈرەتلىك پۇلى دەپمۇ ئاتالغان (پۇلدا ئات ياكى تۆگىنىڭ سۈرىتى بار).

ھازىر ئىلىم ـ پەن ساھەسىدىكىلەرنىڭ تەتقىقات نەتىجىسىدىن قارىغاندا، چوڭ ـ كىچىك ئىككى خىل پۇلدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى تۆۋەندىكىچە:

1. چوڭ پۇللاردىكى كاروشتىچە يېزىق ئىككى خىل يېزىلغان : (1) ماخاراجاسا راجاتىراجاسا ماخاتاسا گۇگراما ـ ياسا» (تەرجىمىسى:«ئۇلۇغ شاھ شاھلارنىڭ شاھى، شاھىنشاھ گۇگرانىڭ (پۇلى)»)؛ (2)«ماخاراجاسا راجاتىراجاسا تابىراجاسا گۇگرامايانا» (تەرجىمىسى: «ئۇلۇغ شاھ شاھلارنىڭ شاھى، كاھبەگ شاھى گۇگرانىڭ (پۇلى)»)

چوڭ پۇلدىكى خەنزۇچە خەتلەر: (1) «قۇلۇلە» بەلگە قىلىنىپ، «ئېغىرلىقى 24 جۇلۇق مىس پۇل» دەپ يېزىلغان؛ (2) «يۈەن»، «ئېغىرلىقى 24 جۇلۇق مىس پۇل» دەپ يېزىلغان.

2. كىچىك پۇللاردىكى كاروشتىچە يېزىقتا مۇنداق دېيىلگەن: (1) «ماخارا ياتابىرايا ـ گۇگرامايانا ياكى ماخاراجا ـ تابىراجا ـ گۇگراماداسا» (تەرجىمىسى: «ئۇلۇغ شاھ كاھبەگ شاھى گۇگرانىڭ (پۇلى»)؛ (2) چوڭ پۇلنىڭ 2 ـ تۈرىدىكى يېزىق بىلەن ئوخشاش. كىچىك پۇللاردىكى خەنزۇچە خەتلەر: (1) «6 جۇلۇق پۇل»؛ (2) «يۈەن»، «6 جۇلۇق پۇل» دەپ يېزىلغان. بۇ كىچىك پۇل 2.8 گراملىق بولۇپ، ھەممىسىگە خەنزۇچە «6 جۇلۇق پۇل» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇللارنىڭ دەۋرى تەخمىنەن مىلادى 175 — 220 ـ يىللار ئارىلىقىغا توغرا كېلىدۇ.

054. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل — كىچىك پۇل. دىئامېتىرى 16 — 17 مىللىمېتىر. نىيە ناھىيىسى ئەندىر خارابىلىقىدىن تېپىلغان. پۇلنىڭ ئالدى تەرەپ ئوتتۇرىسىغا ئۆرە تۇرغان ئاتنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، چۆرىسىگە يېزىلغان خەتلەر ئۆچۈپ كەتكەن. پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىگە «......大» (تىيەندا) دەپ يېزىلغان.

055. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل، دىئامېتىرى 20 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.108 گرام. مەزكۇر پۇلدا يۇنان يېزىقىنىڭ قالدۇقلىرى بار بولۇپ، ئەينى ۋاقىتتا، كۇشان پۇلىدىن ئىككىنچى قېتىم ئۆز ـ گەرتىپ سوقۇلغان. پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدە ئاتنىڭ سۈرىتى بار، چۆرىسىدىكى كاروشتى يېزىقىنى ئاران پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. ئارقا تەرىپىگە «6 جۇلۇق پۇل» دەپ يېزىلغان خەتلەر ئوچۇق ئەمەس.

056. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل، دىئامېتىرى 19 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.11 گرام. پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدە ئاتنىڭ سۈرىتى، ئەتراپىدا كاروشتى يېزىقى بار، ئارقا تەرىپىدىكى «6 جۇلۇق پۇل» دەپ يېزىلغان خەنزۇچە خەتلەرنىڭ كېيىنكى قىسمى ئۆچۈپ كەتكەن.

057. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل، دىئامېتىرى 21 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.08 گرام. ئالدى تەرىپىدە ئاتنىڭ سۈرىتى، ئەتراپىدا كاروشتى يېزىقى بار، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «6 جۇلۇق پۇل» دەپ يېزىلغان.

058. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل، دىئامېتىرى 17.2 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.115 گرام. ئالدى تەرىپىدە ئاتنىڭ سۈرىتى بار، كاروشتى يېزىقى ئۆچۈپ كېتەي دەپ قالغان، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «6 جۇلۇق پۇل» دەپ يېزىلغان.

059. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل، دىئامېتىرى 19 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.115 گرام. ئالدى تەرىپىدە ئاتنىڭ سۈرىتى، چۆرىسىدە كاروشتى يېزىقى بار، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «6 جۇلۇق پۇل» دەپ يېزىلغان.

يۇقىرىدىكى 053 — 059 ـ نومۇرغىچە بولغان پۇللارنىڭ

ھەممىسى كىچىك پۇل ھېسابلىنىدۇ.

. 060. خەنزۇچە، كاروشتىچە ئىككى خىل يېزىقلىق پۇل — چوڭ پۇل. دىئامېتىرى 24 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 4 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.8 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئاتنىڭ سۈرىتى، چۆرىسىدە ناھايىتى تۇتۇق خەت ئىزلىرى بار، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «ئېغىرلىقى 24 جۇلۇق مىس پۇل» دەپ يېزىلغان.

. 061. بەش جۇلۇق پۇل. مارالبېشى توققۇزساراي خارابىلىقىدىن قېزىۋېلىنغان. پۇل قېلىپى بىللە چىققان.

. 062. بەش جۇلۇق پۇل— 061- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 063. بەش جۇلۇق پۇل— 061- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 064. بەش جۇلۇق پۇل— 061- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش. مەزكۇر پۇل بىلەن بىللە قېزىۋېلىنغان پۇل قېلىپى چوڭ- كىچىك ئىككى خىل بولۇپ، دەۋرى تەخمىنەن مىلادى 5- ئەسىرنىڭ ئالدى - كەينىگە توغرا كېلىدۇ.

. 065. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى. كۇچاردىن قېزىۋېلىنغان. شەكلى يۇمىلاق، چاسا تۆشۈكلۈك، قەدىمكى كۇسەن دۆلىتى (ھازىرقى كۇچار ئەتراپى)دە قۇيۇلغان، چوڭ، ئوتتۇرا، كىچىك تۈرلەرگە بۆلۈنگەن. بۇ پۇللاردىكى يېزىقنىڭ تەرتىپىگە قاراپ، ئۇنى يەنە مۇنداق ئۈچ تۈرگە ئايرىشقا بولىدۇ: ① ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «بەش جۇ» دەپ يېزىلغان؛ ② پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىگە ئىككى خىل يېزىق- خەنزۇ يېزىقى بىلەن كۇسەن يېزىقى تەڭ يېزىلغان؛ ③ بىر تەرىپىگە كۇسەن يېزىقىلا يېزىلغان، خەنزۇ يېزىقى يېزىلمىغان. بۇلارنىڭ ئىچىدە① خىلدىكى پۇل ئەڭ كۆپ. ③ خىلدىكى پۇل ناھايىتى ئاز بولۇپ، 10 مىڭدەك پۇل ئىچىدىن ئاران ئۈچ تال تېپىلدى. خەجلەنگەن دەۋرى 5— 6- ئەسىرلەرگە توغرا كېلىدۇ.

. 066. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، شەكلى، خەتلىرى دەۋرى 065- نومۇرلىق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

. 067. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى، شەكلى، خەتلىرى، دەۋرى ۋە قېزىۋېلىنغان جايى 065- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

. 068. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى— 067- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 069. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى— 067- نومۇرلۇق پۇلى بىلەن ئوخشاش.

. 070. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى— 067- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 071. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى— 067- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 072. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى — 067- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 073. كۇسەننىڭ بەش جۇلۇق پۇلى — 067- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 074. قوچو ئېلى پۇلى، كۇ جەمەتى ھۆكۈمرانلىقىدىكى قوچو دۆلىتىدە (مىلادى 499— 640- يىللار) قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 25.5 مىللىمېتىر، تۆشۈكى چوڭ بولۇپ، 7 مىللىمېتىر كېلىدۇ، ئېغىرلىقى 14.3 گرام. تۇرپاندىن قېزىۋېلىنغان.

. 075. قوچو ئېلى پۇلى . دىئامېتىرى 25.6 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 10.5 گرام.

. 076 . قوچو ئېلى پۇلى ، دىئامېتىرى 26 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.26 گرام.

. 077. تۈركەش پۇلى، تۇچتىن ئىشلەنگەن، دىئامېتىرى 24 مىللىمېتىر، تۆشۈكىنىڭ دىئامېتىرى 6 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.1 گرام. ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر سۇرمەل بولۇپ كەتكەن. تۈركەش خانى سۇلۇ قاغان تەختتە ئولتۇرغان (مىلادى 716 — 738- يىللار) مەزگىلدە قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىگە ساك يېزىقىدا «تەڭرى، ئىلاھ تۈركەش قاغان پۇلى» دەپ يېزىلغان، بۇنى «تەڭرى قاغان تۈركەش پۇلى» دەپ تەرجىمە قىلىشمۇ بولىدۇ. ئارقا تەرىپىگە بىر قانچە ئەگمەچ بەلگە بېسىلغان.

. 078. تۈركەش پۇلى، دىئامېتىرى 23 مىللىمېتىر، تۆشۈكىنىڭ دىئامېتىرى 6 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.5 گرام. يېزىلغان خەتلەرنىڭ مەزمۇنى 077- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

. 079. ئۇيغۇر ئىدىقۇت پۇلى، مىستىن ئىشلەنگەن، دىئامېتىرى 20 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 2.3 گرام. قوچو ئۇيغۇرلىرى يەنە « ئىدىقۇت ئۇيغۇرلىرى»، «ئارسلان ئۇيغۇرلىرى» دەپمۇ ئاتالغان، خاقانىنىڭ نامى «ئىدىقۇت» بولۇپ، بۇ پۇل تاڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرى، سۇڭ سۇلالىسىنىڭ باشلىرى قۇيۇلغان. پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدە «ئىدۇق يارلىق يۇرۇسۇن» (تەرجىمىسى: مۇقەددەس يارلىق يۇرگۈزۈلسۇن) دېگەن خەتلەر بار، «ئىدىقۇت» دېگەن سۆز «مۇقەددەس ھەزرەتلىرى» ياكى «بەخت ئىگىسى» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ، ئارقا تەرىپىدە خەت يوق.

. 080. ئۇيغۇر ئىدىقۇت پۇلى، يېزىلغان خەتلەرنىڭ مەزمۇنى079- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

. 081. ئۇيغۇر ئىدىقۇت پۇلى، يېزىلغان خەتلەرنىڭ مەزمۇنى079- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

. 082. مەسئۇد پۇلى، قاراخانىلار سۇلالىسىغا تەۋە. قىزىل مىستىن سوقۇپ ئىشلەنگەن. دىئامېتىرى 28 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6. 6 گرام. دەۋرى تەخمىنەن مىلادى 11- ئەسىرنىڭ باشلىرىغا توغرا كېلىدۇ. مەزكۇر پۇل ئىسلام دىنى شىنجاڭغا كىرگەندىن كېيىن ئىشلەنگەن. خەتلىرى ئەرەبچە كۇفى نۇسخىسىدا يېزىلغان. ئالدى تەرىپىگە دىنى ئەقىدىسى، ئارقا تەرىپىگە خاننىڭ ئىسمى، پۇل ئىشلىگۈچى زاۋۇتنىڭ ئورنى قاتارلىقلار يېزىلغان. ئاتۇشتىن قېزىۋېلىنغان. ئالدى

تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ، ئارقا تەرىپىگە «ئاللاغا ئېتىقاد قىلغۇچى ۋە تايانغۇچى ناسىرنىڭ ئوغلى مەسئۇد» دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدىكى چەمبەرگە ياسالغان جايى «قەشقەر» دەپ يېزىلغان . (ئىزاھ : بەزى مۇتەخەسسىسلەر پۇلنىڭ ئارقا تەرەپ ئوتتۇرىسىدىكى تۆۋەنكى بىر قۇر خەتنىڭ ئاخىرىدىكى سۆز «خارەزىم» دېگەن سۆز بولۇپ «ناسىر» دېگەن سۆز ئەمەس دەپ قارايدۇ. بۇ خىل قاراشنى قوبۇل قىلغىلى بولمايدۇ، چۈنكى پۇلدا «خارەزىم»، «قەشقەر» دېگەن ئىككى جاي ئىسمىنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس).

. 083. مەسئۇد پۇلى، دىئامېترى 28 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 8.2 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللاغا ئېتىقاد قىلغۇچى ۋە تايانغۇچى ناسىرنىڭ ئوغلى مەسئۇد» دەپ يېزىلغان.

. 084. مەسئۇد پۇلى — دىئامېترى 28 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 5 گرام، يېزىلغان خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقۇرقىغا ئوخشاش.

. 085. مەسئۇد پۇلى — دىئامېترى 28 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 2.6گرام، يېزىلغان خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقۇرقىغا ئوخشاش.

. 086. مەسئۇد پۇلى — دىئامېترى 29 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 6 گرام، يېزىلغان خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقۇرقىغا ئوخشاش.

. 087. يۈسۈپ ئارسلانخان پۇلى، دىئامېترى 25 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 5 گرام . چۆرىسىدىكى قوش چەمبەر ئىچىگە يېزىلغان خەتلەر سۇرمەل بولۇپ ئۆچۈپ كەتكەن . سوقۇلغان دەۋرى 11- ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمى، يەنى 1032- يىلىدىن ئىلگىرىكى دەۋرگە توغرا كېلىدۇ. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئاللاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئىسلام دۇنياسىنىڭ شاھى يۈسۈپ ئارسلانخان» دەپ يېزىلغان.

. 088. يۈسۈپ ئارسلانخان پۇلى، بېجىرىم ئەمەس، دىئامېترى 24 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 4.5 گرام. چۆرىسىدىكى قوش چەمبەردە خەت ئىزلىرى بار. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئىسلام دۇنياسىنىڭ شاھى يۈسۈپ ئارسلانخان» دەپ يېزىلغان.

. 089. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېترى 22 مىللىمېتر ، ئېغىرلىقى 5.1 گرام. مەزكۇر پۇل ئۆز تۈرىدىكى پۇللارنىڭ ئەڭ كىچىكى. ئۇنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر ئوچۇق ئەمەس، ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان. «تابغاچ خان» بىر خىل ئالى نام بولۇپ، «جۇڭگو پادىشاھى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. «تابغاچ» دېگەن سۆز سۇي، تاڭ دەۋرلىرىدە تۈرك، ئۇيغۇر تىلىدا تاڭ سۇلالىسى (يەنى جۇڭگو) نى كۆرسەتكەن. مەھمۇد قەشقەرىنىڭ «تۈركى تىللار دىۋانى» دا «تابغاچ» دېگەن سۆز يەنىلا جۇڭگونى كۆرسەتكەن، ئۇنىڭ بەزى جايلىرىدا «قەدىمقى دۆلەت ۋە ئۇلۇغ خان» ياكى «خەنزۇلار» شۇنداق دەپ ئاتالغان.

. 090. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېترى 27 مىللىمېتر ، ئېغىرلىقى 5.05 گرام. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «......تابغاچ تۇڭباۋ » دەپ يېزىلغان. (بەزىلەر «تۇڭباۋ» دېگەن سۆزنى «خان» دەپ تەرجىمە قىلسا بولىدۇ دېيىشىدۇ.) ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 091. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېترى 26 مىللىمېتر ، ئېغىرلىقى 5.6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 092. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېترى 23 مىللىمېتر ، ئېغىرلىقى 5.25 گرام. ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر ئۆچۈپ كەتكەن. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 093. تابغاچ خان پۇلى، دىئامېترى 26 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 6.8 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان»دەپ يېزىلغان.

. 094. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېترى 31 مىللىمېتر ، ئېغىرلىقى 4.95 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا»(بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 095. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېترى 23 مىللىمېتر ، ئېغىرلىقى 5.25 گرام. ئالدى تەرىپىگە « .... ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر»دەپ يېزىلغان. ئەڭ ئاستىدىكى بىر قۇردا قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدا «قارا» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان»دەپ يېزىلغان.

. 096. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېتىرى 26 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 5.6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر.......» دەپ يېزىلغان.

. 097. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېتىرى 32 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 4.2 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مەھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە « ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 098. تابغاچ خان پۇلى، دىئامېتىرى 32 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 099. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 5.8 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 100. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېتىرى 32 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 5.6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 101. تابغاچ خان پۇلى، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.4 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 102. تابغاچ خان پۇلى ، دىئامېتىرى 32 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 4.2 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 103. تابغاچ خان پۇلى، دىئامېتىرى 32مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4، 4 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق ، ئاللا بىردۇر ، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر ، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگۈچى سۇلايمان قادىر تابغاچ خان» دەپ يېزىلغان.

. 104. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېتىرى 22 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.5 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدىن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

. 105. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېتىرى 22 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

. 106. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېتىرى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.4 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە « ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

. 107. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېتىرى، 22— 23 مىللىمېتىر،ئېغىرلىقى 5.6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

. 108. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېتىرى 22 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.8 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

. 109. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېتىرى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.5 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ

مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 110. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېترى 23 — 26 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.3 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 111. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېترى 22 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 112. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېترى 22 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.3 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 113. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېترى 23 — 24 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.8 گرام.ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 114. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېترى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6 گرام. ئالدى تەرىپىگە « لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 115. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېترى 21 — 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.7 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 116. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېترى 25 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا»(بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 117. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېترى 22 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.3 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 118. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېترى 21 — 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.3 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 119. ئارسلانخان مۇھەممەد پۇلى، دىئامېترى 24 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.6 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا ئارسلانخان مۇھەممەدنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 120. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېترى 23 — 25 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.2 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللاھ بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 121. مۇھەممەد ئارسلانخان پۇلى، دىئامېترى 23 — 25 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.8 گرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاللا مۇھەممەد ئارسلانخاننى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي» دەپ يېزىلغان.

• 122. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 21.5 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 0.8مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.6 گرام. بىر قەدەر ياخشى ساقلانغان بولۇپ، مەركىزىي قىسمىدىكى خەتلەر ئاساسىي جەھەتتىن ئېنىق. ئارقا تەرىپىنىڭ چۆرىسىدىكى خەتلەر سۇرمەل بولۇپ كەتكەچكە ئاران بىر قانچە ھەرپىنىڭ ئىزىنىلا كۆرگىلى بولىدۇ، شۇڭا ئۇنىڭ قانداق سۆز ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلغىلى بولمايدۇ، مەزكۇر ئالتۇن پۇل بۆرتالا شەھىرىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدىكى دالتى قەدىمكى شەھەر خارابىلىقىغا يانداش قەدىمكى قەبرىستانلىقتىن تېپىلغان، ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە « XX(پۇل چە

قارغان جاينىڭ نامى ئۆچۈپ كەتكەن) سوقۇلغان، ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ» دەپ يېزىلغان.

• 123. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 21 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 0.8 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.3 گىرام. پۇل چىقارغان جاينىڭ نامى ئۆچۈپ كەتكەن. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «XX سوقۇلغان، ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ» دەپ يېزىلغان.

• 124. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 23 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 0.5 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.4 گىرام. مەزكۇر پۇل ئىككى پارچە بولۇپ كەتكەن، خەتلىرى تولۇق. پۇلنىڭ ياسىلىش شەكلى ئالاھىدە بولۇپ، ئىككىلا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك چەمبەر بولۇپ، بىر تەرىپىدىكى چەمبەر ئىچىگە تامغا بەلگىسى چۈشۈرۈلگەن. يەنە بىر تەرىپىدىكى چەمبەر ئىچىگە خەت يېزىلغان. ئىككى تەرەپتىكى چەمبەرنىڭ چۆرىسىدە ئىككى قارا خەت بولۇپ، خەتلەر ناھايىتى زىچ يېزىلغان، مەزمۇنىنى پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ.

• 125. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 25 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 0.6 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.5 گىرام. چۆرىسىدە كەسكەن ئىز بار، ئىككى تەرىپىدىكى خەتلەرنىڭ قىسمەن جايى ئېغىر دەرىجىدە ئۆچۈپ كەتكەن بولسىمۇ، كۆپ قىسمى ناھايىتى ئېنىق. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان.

• 126. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 25 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 0.8 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.75 گىرام. بىر تەرىپىگە«لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. يەنە بىر تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر ... » دەپ يېزىلغان. ھەر ئىككىلا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئاساسەن دىنىي سۆزلەر يېزىلغانلىقى، چۆرىسىدىكى خەتلەر ئۆچۈپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ، ئۇنىڭ ئوڭ- تەتۈرىنى ئايرىش مۇمكىن بولمىدى.

• 127. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 32 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى بىر مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 10.5 گىرام. ئالدى تەرىپىگە «ئاللاغا ھەمدۇ- سانا بولسۇن، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر، ئاللا ئۇنىڭغا بەخت ئاتا قىلغاي»دەپ يېزىلغان. بۇ ئاخىرقى بىر قۇر مۇسۇلمانلار مۇھەممەد پەيغەمبەرگە بەخت تىلەيدىغان سۆز بولۇپ، بۇ سۆزلەر ھازىرمۇ ئىشلىتىلىدۇ. ئارقا تەرىپىگە «ئەڭ ئۇلۇغ ئىمام، بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئۇنىڭ شېرىكى يوقتۇر، ئاللا دىنىنىڭ مۇھاپىزەتچىسى، مۆمىنلەرنىڭ ئەمىرىدۇر» دەپ يېزىلغان.

• 128. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 20 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى بىر مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.55 گىرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئادىل،ئەڭ ئۇلۇغ ئالمالى (ئالمالىق) دا سوقۇلغان» دەپ يېزىلغان.

• 129. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 21.55 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 0.9 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.6 گىرام. ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ ئالمالى (ئالمالىق) دا سوقۇلغان» دەپ يېزىلغان.

• 130. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، بۇ دالتى قەدىمكى شەھەر خارابىلىقىدىن تېپىلغان بىردىنبىر ئالتۇن پۇل بولۇپ، دىئامېترى 22.5 مىللىمېتىر ، قېلىنلىقى 0.5 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 3.85 گىرام. ئالدى تەرىپىگە «بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر ، ئاللا دىنىنىڭ مۇھاپىزەتچىسىدۇر ، ئالمالى (ئالمالىق) دا سوقۇلغان» دەپ يېزىلغان.

• 131. چاغاتاي خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى، دىئامېترى 26.5 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 0.4 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.4 گىرام. ئالدى سول تەرىپىنىڭ يۇقىرى سول قىسمى سەل كەمتۈك، تۆۋەن قىسمىنىڭ چۆرىسىدىكى ئۆچۈپ كەتكەن قوش چەمبەر ئىچىدە ئاران بىر نەچچە ھەرپلا ساقلىنىپ قالغان. لېكىن ئۇنىڭدىن تولۇق بىر مەنىنى پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ. ئالدى تەرىپىگە «بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسى، ئۇلۇغ ئاللانىڭ دوستىدۇر» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «دىن ۋە ئالەمگە سادىق ئۇلۇغ ، ئالى پەزىلەتلىك پادىشاھ مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسى» دەپ يېزىلغان.

• 132. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن تېپىلغان چاغاتاي خانلىقىنىڭ پۇللىرى ئىچىدە كۈمۈش پۇل ئەڭ كۆپ، 1977- يىلى سانجى قەدىمكى شەھىرىدىنلا 1370 دانە كۈمۈش پۇل قېزىۋېلىنغان. ئۇنىڭ تېپىلغان جايىمۇ كۆپ بولۇپ، تەگرى تېغىنىڭ جەنۇبىدا كۇچار، چارقىلىق، شەرقىدە تۇرپان، شىمالىدا مورى، گۇچۇڭ، بۆرتالا، قورغاس قاتارلىق جايلاردىن تېپىلغان. بۇنىڭدىن بۇ كۈمۈش پۇلنىڭ شۇ چاغدىكى ئۇيۇرۇت ساھەسىدە ئاساسىي پۇل بولغانلىقىنى بىلىۋالغىلى بولىدۇ. ئۇنىڭ خەجلەنگەن رايونى كەڭ، تۈرىمۇ بىرقەدەر مۇرەككەپ بولغان. بۇ كىتابتا تونۇشتۇرۇلغان چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى سانجى قەدىمكى شەھەر خارابىلىقىدىن تېپىلغان. ئۇنىڭ دىئامېترى 17 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.3 گىرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى كىچىك چەمبەر سىزىق ئىچىگە پۇل چىقارغان جاي

«ئالمالى» (ئالمالىق) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىگە «بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇل سانجىدىن تېپىلغان كۈمۈش پۇللارنىڭ ئىچىدە 1- تۈرگە كىرىدۇ، ئۇنىڭ خەتلىرى بىر قەدەر تولۇق. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىككى قۇر قىلىپ «ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ» دەپ يېزىلغان، چۆرىسىگە ئۇششاق رەقەملەر بىلەن ھىجرىيە يىلى يېزىلغان. بۇ خىل 1- تۈردىكى پۇللارنىڭ دەۋرى ھىجرىيىنىڭ 647 (مىلادى 1249— 1250)— 678 (مىلادى 1289— 1290) يىللارغا توغرا كېلىدۇ.

• 133. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 18 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.7 گرام. ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى 132- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

• 134. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 16 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.1 گرام. 1- تۈر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «ئالمالى» (ئالملىق) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىگە «بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىككى قۇر قىلىپ «ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ» دەپ يېزىلغان. دەۋرى 132- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

• 135. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 18 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.6 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «ئالمالى» (ئالملىق) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىگە «بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىككى قۇر قىلىپ «ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ» دەپ يېزىلغان. 1- تۈر. دەۋرى 132- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

• 136. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 18 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.7 گرام. 1- تۈر، ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقىرىدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 137. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 18 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.7 گرام. 1 - تۈر. ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقىرىدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 138. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 20 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 7. 1 گرام. ئۆزى چوڭراق، 1- تۈر، ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقىرىدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 139. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.6 گرام. 1- تۈر. ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقىرىدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 140. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 18 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.7 گرام. ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقىرىدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 141. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.3 گرام. ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى يۇقىرىدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 142. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.5 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا پۇل چىقارغان جاي «ئالمالى» (ئالملىق) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدىكى قوش چەمبەر سىزىقىقا خەت يېزىلغان بولۇپ، سىرتقى چەمبەردىكى خەتلەر ئۆچۈپ كەتكەن، ئىچكى چەمبەرگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپى سوقۇلۇشى قوپال بولغانلىقتىن ئوتتۇرىسىدىكى «ئەڭ ئۇلۇغ» دېگەن سۆزنىلا ئوقۇغىلى بولىدۇ، «ئادىل» دېگەن سۆزنىڭ ئاز بىر قىسمىلا ساقلىنىپ قالغان. ئالاھىدىلىكى شۇكى «ئەڭ ئۇلۇغ» دېگەن سۆزنىڭ ئاستىدا ئىككى قۇر ئۇششاق خەت بار، ئىچكى چەمبەرنىڭ ئاستىدىمۇ ئىككى قۇر ئۇششاق ھەرپلەر بار، لېكىن ئوقۇش قىيىن.

• 143. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.8 گرام. خەتلىرى ئېنىق، مەزمۇنى 132 -نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش. لېكىن ئۇنىڭ سوقۇلغان دەۋرىدە ئازراق پەرق بار.

• 144. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.6 گرام. ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ مەزمۇنى 132- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

• 145. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 17 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.5 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئىككى قۇر خەتنى تونۇغىلى بولمايدۇ، چۆرىسىدىكى چەمبەر ئىچىگە «بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ» دەپ يېزىلغان، چۆرىسىگە «640— (؟) يىلى ئالمالى (ئالملىق) دا سوقۇلغان» دەپ يېزىلغان. (بۇ ھىجرىيە 640— 650- يىللىرى، مىلادى 1242-، 1243-، 1252-، 1253- يىللىرى بولۇشى كېرەك ئىدى).

• 146. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 18 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.2 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تامغا بەلگىسى بار، چۆرىسىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۈچ قۇر قىلىپ «بۇ كۈمۈش پۇل نوراتتا سوقۇلدى» دەپ يېزىلغان.

• 147. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.5 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان، چۆرىسىگە ھىجرىيە 676- يىلى (مىلادى 1277— 1278) سوقۇلغان دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا

تامغا بەلگىسى بار، چۆرىسىدىكى خەتلەر ئۆچۈپ كەتكەن.

• 148. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 17 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.2 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تامغا بەلگىسى بار، چۆرىسىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. لېكىن كۆپ قىسمى ئۆچۈپ كەتكەن. ئارقا تەرىپىگە «بۇ كۈمۈش پۇل نوراتتا سوقۇلدى» دەپ يېزىلغان.

• 149. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.4 گرام. مەزكۇر پۇلنىڭ ئىككىلا تەرىپىدىكى خەتلەر ئۆچۈپ كەتكەن. ئۇنىڭ نەقىشلىرى، خەتلىرىنىڭ ئۇسلۇبى 148- نومۇرلۇق پۇلنىڭكىگە ئوخشايدۇ. يەنى نوراتتا سوقۇلغان.

• 150. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.95 گرام، چېن گېنىڭ «سانجى قەدىمكى شەھىرىدىن تېپىلغان موڭغۇل خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى» دېگەن ماقالىسىدە مەزكۇر پۇل II تۈرگە كىرگۈزۈلگەن، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا نەقىش چېقىرىلغان، چۆرىسىدە تۆت كىچىك چەمبەر بولۇپ، ئىچىگە ئوخشاشلا «ئاللا» دەپ يېزىلغان. تۆت چەمبەر ئارىلىقىغا «شاھلىق ئەڭ قۇدرەتلىك ئاللاغا مەنسۇپ» دەپ يېزىلغان. لېكىن ئۇنىڭ يېرىمى ئۆچۈپ كەتكەن، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا نەقىش چېقىرىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈستى ۋە ئاستىغا «ئادىل پادىشاھ» دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدىكى خەتلەرنىڭ كۆپ قىسمى ئۆچۈپ كەتكەن. ئۇنى ئوخشاش تۈردىكى پۇللارغا سېلىشتۇرۇپ، «677- يىلى (مىلادى 1278— 1279- يىللىرى) كىنجاتتا سوقۇلغان» دەپ يېزىلغانلىقىنى بەلگىلىشقا بولىدۇ.

• 151. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 2 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئۈستىگە كىچىك قىلىپ «ئاللا» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ يېزىلغان. ئاستىدا بىر قۇر ئۆششاق خەتلەر بولۇپ، ئۆچۈپ كەتكەن. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «ئەڭ ئۇلۇغ ئىمام»، ئۇنىڭ ئاستىغا كىچىك قىلىپ «سەمەرقەنت» دەپ يېزىلغان. سوقۇلغان ۋاقتى مۇشۇ تۈردىكى پۇللارغا ئوخشاش، ھىجرىيە 682- يىلى (مىلادى 1283— 1284- يىللىرى) بولۇشى كېرەك.

• 152. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 2 گرام. مەزكۇر پۇل بەك سۇرمەل بولۇپ كەتكەن. ئوتتۇرىسىدىكى خەت ۋە نەقىشلەر 150- نومۇرلۇق پۇلنىڭكى بىلەن ئوخشاش.

• 153. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 21 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 2.30 گرام. ئالدى تەرىپىگە «ئاللانىڭ بايلىقى» دەپ يېزىلغان (بايلىق دېگەن سۆز باسما يېزىقىدا يېزىلغان)، ئارقا تەرىپىگە «ئەڭ ئۇلۇغ، ئادىل پادىشاھ» دەپ يېزىلغان.

• 154. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3 گرام. ئالدى تەرىپىگە «ئاللا بىردۇر» دەپ، ئارقا تەرىپىگە «ئەڭ ئۇلۇغ، ئادىل ئوردا» دەپ يېزىلغان.

• 155. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 18 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.3 گرام. ئالدى تەرىپىگە «ئاللا» دەپ، ئارقا تەرىپىگە «ئەڭ ئۇلۇغ ئوردا» دەپ يېزىلغان. ئىككىلا تەرىپىنىڭ تۆۋەنكى قىسمىدا ئوخشاشلا قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقى بار.

• 156. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.2 گرام. ئالدى تەرىپىگە «ئاللارەب (ئاللا ھەممىنىڭ خوجىسىدۇر) دەپ، ئارقا تەرىپىگە «ئەڭ ئۇلۇغ، ئادىل ئوردا» دەپ يېزىلغان.

• 157. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۆمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 20 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 1.8 گرام. ئالدى تەرىپىگە «شاھلىق ئاللاغا مەنسۇپ» دەپ، ئارقا تەرىپىگە «ئەڭ ئۇلۇغ ئوردا» دەپ يېزىلغان.

• 158. چاغاتاي خانلىقىنىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېتىرى 19 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.1 گرام. ئالدى تەرىپىگە «ئاللا بىردۇر» دەپ، ئارقا تەرىپىگە «ئەڭ ئۇلۇغ ئوردا» دەپ يېزىلغان، ئاستىدىكى بىر قۇرنى ئوقۇغىلى بولمايدۇ، قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىغا ئوخشاپ تۇرىدۇ.

• 159. چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، بۆرتالادىكى دالىتى قەدىمكى شەھەر خارابىسىدىن تېپىلغان، دىئامېتىرى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 2.19 گرام، ئالدى تەرىپىگە « ئادىل، ئەڭ ئۇلۇغ» دەپ، ئارقا تەرىپىگە «نوراتتا سوقۇلدى» دەپ يېزىلغان.

• 160. چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، 159- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 161. چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، 159- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 162. چاغاتاي خانلىقىنىڭ مىس پۇلى، 159- نومۇرلۇق پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 163. ئۆزبېكخانىنىڭ كۈمۈش پۇلى، بېيجىڭدىن قېزىۋېلىنغان. دىئامېتىرى 25— 28 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5 گرامغا يېقىن («جۇڭگو پۇللىرى» ژۇرنىلىنىڭ 1983- يىللىق 3- سانىدا ئېغىرلىقىنىڭ ئوتتۇرىچە سانى 4 گرامدىن 5.1 گرامغىچە دەپ ئېلان قىلىنغان). ئالدى تەرىپىگە «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر) دەپ، ئارقا تەرىپىگە «قۇدرەتلىك سۇلتان» دەپ يېزىلغان. دەۋرى مىلادى 15- ئەسىرنىڭ باشلىرىغا توغرا كېلىدۇ.

ئىككىنچى قىسمى

• 177. سېۋىن ئاراۋىدان پۇلى. ئالدى تەرىپىگە تودې موڭغۇل يېزىقىدا «سېۋىن» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «ياركەندە سوقۇلغان» دەپ يېزىلغان. ئۇزۇنلىقى 17.5 مىللىمېتىر، كەڭلىكى 15.2 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 5.4 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6.3 — 8.2 گرام (بەلگىلىمىدىكى ئېغىرلىقى ئىككى مىسقال بولۇپ، 7.46 گرامغا سۇندۇرۇلىدۇ). قىزىل مىستىن سوقۇلغان. سوقۇلغان دەۋرى تەخمىنەن مىلادى 1700 — 1727- يىللىرىغا توغرا كېلىدۇ. مەزكۇر پۇلنى سېۋىن ئاراۋىدان ئۆزى بويسۇندۇرغان يەكەن خانلىقىغا يارلىق چۈشۈرۈپ قۇيدۇرغان، ئۇنىڭ بىر قىسمى سېلىق سۈپىتىدە شىمالىي شىنجاڭغا ئېلىپ كېلىنگەندىن كېيىن بۇ يەردە خەجلەنگەن. سېۋىن ئاراۋىدان ئۆلۈپ، ئۇنىڭ ئوغلى غالدان سېرىن تەختكە ئولتۇرغاندىن كېيىن، دەرھال بۇ پۇلنى يىغىۋېلىپ ئېرىتىپ، «غالدان سېرىن» دېگەن ئىسىم يېزىلغان يېڭى پۇل قۇيدۇرغان ۋە بىر يېڭى پۇلنى ئىككى كونا پۇلغا تېگىشىش ئارقىلىق، كونا پۇلنى تۈگىگىچە يىغىۋالغان. شۇ سەۋەبتىن كېيىنچە بازارلاردا سېۋىن ئاراۋىدان پۇلى غالدان سېرىن پۇلىغا قارىغاندا ئازىيىپ كەتكەن.

• 178. غالدان سېرىن پۇلى. ئالدى تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «غالدان سېرىن» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «ياركەندە سوقۇلغان» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئۇزۇنلىقى 17.4 مىللىمېتىر ، كەڭلىكى 14.7 مىللىمېتىر ، قېلىنلىقى 5.5 — 6.7 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 8 گرام. قىزىل مىستىن سوقۇلغان. سوقۇلغان دەۋرى تەخمىنەن مىلادى 1727 — 1745- يىللىرىغا توغرا كېلىدۇ. غالدان سېرىن 1745- يىلى ئۆلگەن. ئۇنىڭ ئەۋلادى يېڭى پۇل قۇيدۇرمىغان.

• 179. غالدان سېرىن پۇلى، خەت نۇسخىلىرى ئۆزگىچە يېزىلغان بولۇپ، بۇ خىل پۇل ئاز ئۇچرايدۇ.

• 180. سېۋىن ئاراۋىدان پۇلى، ئۇزۇنلىقى 18.7 مىللىمېتىر، كەڭلىكى 16.7 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 6.3 — 7 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 8.5 — 11.4 گرام. سېرىق مىستىن سوقۇلغان. سوقۇلغان دەۋرى تەخمىنەن مىلادى 1717 — 1720- يىللىرىغا توغرا كېلىدۇ. بۇ پۇل بەكمۇ قېلىن، ئېغىر بولۇپ، ئالدى- ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر سېۋىن ئاراۋىداننىڭ قىزىل مىستىن سوقۇلغان پۇلىدىكى خەتلەر بىلەن ئوخشاش، لېكىن تۇتۇقراق. تارىخىي خاتىرىلەرگە قارىغاندا، سېۋىن ئاراۋىداننىڭ لەشكەر باشلىقى سېرىن دونروپ 1717- يىلى شىزاڭنىڭ پايتەختى لاساغا ھۇجۇم قىلىپ كىرىپ، ھەممە يەرگە ئوت قويۇپ، تالان - تاراج قىلغان. كېيىن ئۇرۇش غەنىمەتلىرىنى ئېلىپ يەكەنگە كەلگەندە، سېرىق مىستىن ئىشلەنگەن بىر قىسىم بۇت ۋە بۇتخانا قاچىلىرىنى ئېرىتىپ، مۇشۇ خىلدا پۇل قۇيدۇرغان بولۇشى مۇمكىن. جەنۇبىي شىنجاڭدا خەجلەنگەن پۇللارنىڭ تولىسى قىزىل مىستىن ئىشلەنگەن، بۇ خىل سېرىق مىستىن ئىشلەنگەن پۇللار ناھايىتى ئاز ئۇچرايدۇ.

• 181. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى. يەكەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىگە چيەنلۇڭنىڭ 25- يىلى (1760) يەكەندە قۇيۇلغان دېگەن چوڭ خەت يېزىلغان. ئارقىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە (چاغاتاي يېزىقىدا) «ياركەند» دەپ يېزىلغان. سول تەرىپىگە مانجۇ يېزىقىدا (خاتا تەلەپپۇز قىلىنىپ) «يېركىم» دەپ يېزىلغان. خەتلىرى چوڭ، ئېغىرلىقى 7.25 گرام (غەزنە ئۆلچىمىدە ئىككى مىسقال بولۇپ، 7.46 گرامغا باراۋەر،) ناھايىتى قېلىن ئىشلەنگەن. بۇ — شىنجاڭنىڭ قەدىمقى ئۇسلۇپتا سوقۇلغان ئەڭ بالدۇرقى داچەن پۇلى.

• 182. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، كىچىك خەتلىك، يۇقۇرىدىكى چوڭ خەتلىك پۇل بىلەن بىر يىلدا قۇيۇلغان. ئارقا تەرىپىدىكى مانجۇ، ئۇيغۇر يېزىقلىرى كىچىكرەك. ئېغىرلىقى 6.6 گرام.

• 183. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، چيەنلۇڭنىڭ 26- يىلى (1761) يەكەندە قۇيۇلغان. ئارقا تەرىپىدىكى مانجۇ يېزىقى ئۆزگەرتىلىپ، «يەركەند» دەپ يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇر يېزىقىدا «ياركەند» دەپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 7 گرام. يەكەندە قۇيۇلغان داچەن پۇلنىڭ ماتېرىيالى دەسلەپتە ھەربىي قىسىمنىڭ قىزىل مىس زاپىسىدىن ئېلىنغان، كېيىن يىغىۋېلىنغان جۇڭغار پۇلىنى ئېرىتىپ ئۆزگەرتىپ قۇيۇلغان. يىغىۋېلىشتا بىر داچەن پۇل ئىككى جۇڭغار پۇلغا تېگىشىلگەن، 1762- يىلىدىن باشلاپ 1:1 نىسبەتتە تېگىشىلگەن.

• 184. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1761 — 1766- يىللىرى ئاقسۇدا قۇيۇلغان . ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇ يېزىقىدا «ئاقسۇ» دەپ ، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇر يېزىقىدا «ئاقسۇ» دەپ يېزىلغان . ئېغىرلىقى 6.25 گرام. بۇ پۇل ناھايىتى قېلىن قۇيۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭدا بالدۇرقى قىزىل مىس پۇلنىڭ ئالاھىدىلىكى بار.

• 185. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئۇيغۇرچە يېزىلىشى ئۆزگەرگەن. ئېغىرلىقى 6.6 گرام. ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ يېزىلىشى يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدۇ، لېكىن بىر مەزگىلدە قۇيۇلغان.

• 186. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۇچتۇرپان پۇل قۇيۇش

ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، چوڭ تېپتىكى كەڭ گىر. ۋەكلىك بولۇپ، ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى دەسلەپكى مەزگىلدە (1766—1769) قۇيغان. ئارقا سول تەرىپىگە مانجۇ يېزىقىدا «ئۇشى» دەپ يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇر يېزىقىدا «ئۇش» دەپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 6.8 گرام. قېلىن قۇيۇلغان بولۇپ، دەسلەپكى قۇيما پۇللارغا مەنسۇپ.

• 187. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، كىچىك تېپتىكى تار گىر. ۋەكلىك، چوڭ خەتلىك بولۇپ، ئېغىرلىقى 7 گرام. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر مەزگىلدە قۇيۇلغان.

• 188. يېنىكلىتىلگەن چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى كېيىنكى مەزگىلدە (1770—1779) قۇيغان. چيەنلۇڭنىڭ 35- يىلى (1770) دىن باشلاپ ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ئېغىرلىقى ئىككى مىسقاللىق داچەننى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.5 مىسقال (5.6 گرام) غا چۈشۈرگەن. ئارقىسىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە يېزىقلار كىچىكرەك. مەزكۇر پۇلنىڭ ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 3.6 گرام بولۇپ، نېپىز، يېنىك قۇيۇلغان.

• 189. يېنىكلىتىلگەن چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى.

• 190. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1799—1851- يىللىرى قۇيۇلغان. ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ئاقسۇغا يۆتكەلگەندىن كېيىن قۇيۇلغان بولۇپ، جياچىڭ، داۋگۇاڭ يىللىرىنىڭ ئوتتۇرا مەزگىلدە چيەنلۇڭ يىلنامىسىدا قۇيۇلغان. خەزىنە ئۆلچىمىدە بەلگىلەنگەن ئېغىرلىقى 1.5 مىسقال (5.6 گرام)، ئەمەلىي ئېغىرلىقى 3.75 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ يېزىلىشى ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى دەسلەپ قۇيغان پۇللارنىڭكىگە ئوخشايدۇ.

• 191. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1878—1883- يىللىرى زو زۇڭتاڭ شىنجاڭدا ياقۇپبەگ توپىلىڭىنى تىنجىتىپ، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەندىن كېيىن قۇيۇلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇر يېزىقىدا «ئاقسۇ» دەپ يېزىلغان. خەتنىڭ يېزىلىشى بالدۇرقى ۋە ئوتتۇرا مەزگىلدىكى قۇيما پۇللارنىڭكىدىن روشەن پەرقلىنىدۇ. بەلگىلەنگەن ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.3 مىسقال (4.7 گرام)، ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 4.2 گرام.

• 192. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىدا بىر كىچىك چەمبەر شەكلى بار، بۇ 1878- يىلىدىن كېيىنكى ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ بەلگىسى، بۇ پۇل يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر مەزگىلدە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.05 گرام.

• 193. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىدا بىر كىچىك چەمبەر شەكلى بار، ئۇيغۇرچە خەتنىڭ يېزىلىشى ئۆزگىچە، ئېغىرلىقى 3.6 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ يېزىلىشى يۇقىرىقى پۇلدىكىدىن ئازراق پەرقلىنىدۇ. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

• 194. جياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، «嘉» خېتىنىڭ ئۈستىدىكى «吉» قىسمى كىچىك ئېلىنغان، 1800—1820- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.1 گرام. جياچىڭنىڭ 5- يىلى (1800) «كېيىنكىلەر شىنجاڭدا چيەنلۇڭ پۇلىنى 20 پىرسەنت، جياچىڭ پۇلىنى 80 پىرسەنت قۇيىدۇ» دەپ بەلگىلىگەن، مەزكۇر پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ يېزىلىشى ئوتتۇرا مەزگىلدىكى چيەنلۇڭنىڭ كېيىنكى پۇلىدىكى بىلەن ئوخشاش، بۇ ھال ئىككى خىل پۇلنىڭ بىر مەزگىلدە قۇيۇلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

• 195. جياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، «嘉» خېتىنىڭ ئۈستىدىكى «吉» قىسمى چوڭ ئېلىنغان. 1800—1820- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.5 گرام.

• 196. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1821—1827- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.9 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ يېزىلىشى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، بىر سېستىمىغا كىرىدۇ.

• 197. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1775—1853- يىللىرى قۇيۇلغان، ئارقا سول تەرىپىگە مانجۇ يېزىقىدا «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «ئىلى» دەپ يېزىلغان، ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.2 مىسقال (4.5 گرام) بولۇپ، ئىچكىرىدىكى ئۆلكىلەرنىڭ يارماق پۇلى بىلەن بىردەك. بۇ پۇلنىڭ ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 4.1 گرام. چىڭ سۇلالىسىنىڭ يازما يادىكارلىقلىرىدا: «ئىلىدا خەجلەنگەن يارماق پۇلنىڭ يېرىمى ئىلىدا قۇيۇلغان» دېيىلگەن، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيغان يارماق پۇلنىڭ مېتال تەركىبى — قىزىل مىس %70، قارا قوغۇشۇن %29، قەلەي %1 بولۇپ، ئىچكىرىنىڭ مىس %60، قوغۇشۇن %40 بولغان يارماق پۇلىنىڭكىدىن مىس تەركىبى يۇقىرى.

• 198. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، ئارقا تەرەپ يۇقىرىسىدا بىر ئىلمەك بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

• 199. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىدا بىردىن قىسقا سىزىق بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 5.2 گرام.

. 200. جىياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1800 ـــ 1820- يىللىرى قۇيۇلغان، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى 1800- يىلىدىن باشلاپ جىياچىڭنىڭ پۇلىنى 80 پىرسەنت، چيەنلۇڭنىڭ پۇلىنى 20 پىرسەنت قۇيغان، مەزكۇر پۇلنىڭ ئېغىرلىقى 5.7 گرام.

. 201. جىياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، ئارقا تەرىپىنىڭ تۆۋەن قىسمىدا يۇرجەكلىك يوغان ئىككى چېكىت بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

. 202. جىياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىنىڭ تۆۋەن قىسمىدا بىر قىسقا تۈز سىزىق بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 4.6 گرام.

. 203. جىياچىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، (چوڭ تېپتىكى تۆمۈر پۇل)

. 204. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1821 ـــ 1850- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.6 گرام.

. 205. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىدا بىردىن قىسقا تۈز سىزىق بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 4.2 گرام.

. 206. شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1851 ـــ 1852- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 4.3 گرام.

. 207. شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئىلى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى قىسمىدا بىر چېكىت بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.6 گرام.

. 208. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، «8- يىللىق 5»، داۋگۇاڭنىڭ 8- يىلىدىن (1828) 30- يىلىغىچە (1850) قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.2 مىسقال (4.5 گرام). ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 5.1 گرام، دىئامېتىرى 23 ـــ 24.6 مىللىمېتر، «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئايرىلغان.

. 209. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، «8- يىللىق 5». يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.8 گرام، «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئۇلانغان.

. 210. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان. «8- يىللىق 10»، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.5 مىسقال (5.6 گرام)، ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 5.7 گرام، دىئامېتىرى 27 مىللىمېتر. «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئايرىلغان. بۇ پۇل ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان.

. 211. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، «8- يىللىق 10»، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان . ئېغىرلىقى 5.6 گرام، «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئۇلانغان.

. 212. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان. «8- يىللىق 10»، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 5.4 گرام «八» (سەككىز) خېتى ئۇچىغا قىيسايغان.

. 213. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، «8- يىللىق 10»، خەتلىرى خاتا بېسىلغان.

. 214. شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، 50 يارماقلىق چوڭ پۇل، 1854 ـــ 1859- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 5. 15 گرام. دىئامېتىرى 37.8 مىللىمېتر،10 داچەنگە سۇندۇرۇلغان.

. 215. شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى. ئاقسۇدا قۇيۇلغان. 100 يارماقلىق چوڭ پۇل، 1854 ـــ 1859- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 20 گرام، 20 داچەنگە سۇندۇرۇلغان.

. 216. شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان. 100 يارماقلىق چوڭ پۇل، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان، لېكىن بەت شەكلى بىر ئەمەس، ئېغىرلىقى 21.1 گرام.

. 217. شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، 100 يارماقلىق چوڭ پۇل، 1856 ـــ 1857- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 19.7 گرام، 20 داچەنگە سۇندۇرۇلغان.

. 218. شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، قەشقەردە قۇيۇلغان. 50 يارماقلىق چوڭ پۇل، 1855 ـــ 1859- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 14.5 گرام.

. 219. شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، قەشقەردە قۇيۇلغان. 100 يارماقلىق چوڭ پۇل، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 21 گرام.

. 220. شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، يەكەندە قۇيۇلغان. 50 يارماقلىق چوڭ پۇل (چوڭ تىپى) 1854 ـــ 1859- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 16 گرام.

. 221. شيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، يەكەندە قۇيۇلغان. 50 يارماقلىق چوڭ پۇل (كىچىك تىپى) ، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 13 گرام.

. 222. شيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، يەكەندە قۇيۇلغان. 100 يارماقلىق چوڭ پۇل، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 32.25 گرام، دىئامېتىرى 53.3 مىللىمېتر، 20 داچەنگە سۇندۇرۇلغان.

. 223. شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان بەش يارماقلىق كىچىك مىس پۇل (ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە خېتى بار). 1851 ـــ 1861- يىللىرى قۇيۇلغان. «داۋگۇاڭ 8- يىللىق 5» تۇزۇمىگە ئاساسەن، بىر داچەنگە سۇندۇرۇلغان. ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.2 مىسقال (4.5 گرام)، ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 3.9 گرام. دىئامېتىرى 24.1 مىللىمېتر.

. 224. شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، بەش يارماقلىق كىچىك مىس پۇل (ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە خەت بار).

. 225. شيەنفېڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئىككى دا-

چەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل. ئارقىسىدىكى «當» خېتى كىچىك ئېلىنغان. مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر كالتە يېزىلغان، 1851 ـــ 1861- يىللىرى قۇيۇلغان. «داۋگۇاڭ 8- يىل 10» تۇزۇمىگە ئاساسەن ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان. بەلگىلەنگەن ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.5 مىسقال (5.6 گرام)، ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 4.8 گرام. دىئامېترى 25.8 مىللىمېتىر.

• 226. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 كىچىك يارماقلىق پۇل. ئارقىسىدىكى «當» خېتى كىچىك ئېلىنغان. مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر كالتە يېزىلغان، ئۇيغۇرچىنىڭ يېزىلىشى ئۆزگەرگەن، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 5.2 گرام.

• 227. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل. ئارقىسىدىكى «當» خېتى چوڭ ئېلىنغان. مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر سوزۇنچاق يېزىلغان. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.7 گرام.

• 228. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەردە قۇيۇلغان. ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل. 1855 ـــ 1861- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.4 گرام، دىئامېترى 26.8 مىللىمېتىر، ئارقا سول- ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە، ئۇيغۇرچە «كاشغەر» دەپ يېزىلغان.

• 229. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەندە قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل، ئارقىسىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر سوزۇنچاق يېزىلغان، 1854 ـــ 1861- يىللىرى قۇيۇلغان، بەلگىلەنگەن ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.5 مىسقال (5.6 گرام)، ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 7.1 گرام، دىئامېترى 27 مىللىمېتىر. ئارقىسىغا مانجۇچە «يېركىياڭ»، ئۇيغۇرچە «يەركەند» دەپ يېزىلغان.

• 230. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەندە قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل. مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر سوزۇنچاق يېزىلغان (بەت نۇسخىسى ئوخشىمايدۇ).

• 231. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، يەكەندە قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل. ئارقىسىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر كالتە يېزىلغان. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 5.75 گرام.

• 232. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، بەش يارماقلىق كىچىك مىس پۇل. 1853 ـــ 1861- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.6 گرام. ئارقىسىغا مانجۇچە ۋە ئۇيغۇرچە «كۇچا» دەپ يېزىلغان.

• 233. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل، 1853 ـــ 1861- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 6 گرام.

• 234. شىنجاڭنىڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سوندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل، ئارقىسىدىكى ئۇيغۇرچە خېتى ئۆزگىچە ئۇسلۇپتا يېزىلغان.

• 235. شىنجاڭنىڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇل، «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئۇلىنىپ كىچىك يېزىلغان (قىزىل مىس)، 1855 ـــ 1857- يىللىرى قۇيۇلغان. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «دى» (ئۈرۈمچى) دېگەن خەتلەر يېزىلغان، ئۇ چاغدا ئۈرۈمچىنىڭ بازار نەرقىدە 800 يارماق بىر سەر كۈمۈشكە، سەككىز يارماق بىر پۇڭ كۈمۈشكە سوندۇرۇلغان. شۇڭا سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇل قۇيۇلغان، بەلگىلەنگەن ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 1.6 مىسقال (6 گرام)، ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 8 گرام، دىئامېترى 26.6 مىللىمېتىر، شىيەنفېڭنىڭ 7- يىلى (1857) سەككىز يارماقلىق پۇل قۇيۇشتىن توختىتىلىپ، 10 يارماقلىق پۇل قۇيۇلغان.

• 236. شىنجاڭنىڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان. سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇل. «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئۇلىنىپ چوڭ يېزىلغان (قىزىل مىس)، ئېغىرلىقى 7.7 گرام.

• 237. شىنجاڭنىڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇل، «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئايرىلىپ كىچىك يېزىلغان (قىزىل مىس) 1855 ـــ 1857- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 7.55 گرام، دىئامېترى 26.6 مىللىمېتىر.

• 238. شىنجاڭنىڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇل. «八» (سەككىز) خېتىنىڭ ئىككى سىزىقى ئايرىلىپ چوڭ يېزىلغان (قىزىل مىس).

• 239. شىنجاڭنىڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، 10 يارماقلىق چوڭ پۇل، كىچىك تىپى (قىزىل مىس) 1855 ـــ 1857- يىللىرى قۇيۇلغان. بۇ خىل كىچىك تىپتىكى 10 يارماقلىق چوڭ پۇلنىڭ ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 2 مىسقال (7.46 گرام) بولۇپ، سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇلدىن تۆت پۇڭ ئېغىر، بۇ پۇلنىڭ ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 6.6 گرام، دىئامېترى 31 مىللىمېتىر.

• 240. شىنجاڭنىڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، 10 يارماقلىق چوڭ پۇل، كىچىك تىپى (سېرىق مىس) 1855 ـــ 1857- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 5.25 گرام، دىئامېترى 26.5 مىللىمېتىر.

• 241. شىنجاڭنىڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان. 10 يارماقلىق چوڭ پۇل، كىچىك تىپى (تۆمۈر پۇل).

• 242. شىنجاڭنىڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، 80 يارماقلىق چوڭ پۇل (سېرىق مىس)، 1855 ـــ 1857- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 47.1 گرام، قېلىنلىقى ئۈچ مىللىمېتىر، دىئامېترى 51 مىللىمېتىر، قىممىتى سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇلدەك 10 ھەسسە قىلىنىپ، بىر مىسقال كۈمۈشكە سوندۇرۇلغان. سەككىز يارماقلىق چوڭ پۇل بىلەن بىردەۋردە

ئوبوروت قىلىنىغان. لېكىن ئاۋام خەلق چوڭ قىممەتتىكى پۇللارنى ئىشلىتىشنى ياقتۇرمىغانلىقتىن، تارقىتىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا يىغىۋېلىنغان بولۇشى مۇمكىن.

. 243. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، 10 يارماقلىق چوڭ پۇل، چوڭ تىپى، «宝迪» خېتى «十当» بىلەن يېزىلغان (قىزىل مىس)، 1857 — 1861- يىللىرى قۇيۇلغان. شىيەنفېڭنىڭ 7- يىلى (1857) كىچىك تىپتىكى 10 يارماقلىق پۇل بىلەن سەككىز يارماقلىق پۇلنىڭ چوڭ- كىچىكلىكى، شەكلى بەكمۇ ئوخشىشىپ كېتىپ، ئىشلىتىش قولايسىز بولغانلىقتىن، چوڭ تىپتىكى 10 يارماقلىق پۇل قۇيۇلغان. ئۇنىڭ دىئامېتىرى، ئېغىرلىقى ئالدىنقى ئىككى خىل پۇلنىڭكىدىن چوڭ بولۇپ، خەتلىرى روشەن، نەپىس ئىشلەنگەن. بۇ پۇلنىڭ ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 15.1 گرام، دىئامېتىرى 32.4 مىللىمېتىر.

. 244. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، 10 يارماقلىق چوڭ پۇل، چوڭ تىپى، «宝迪» خېتى «十当» بىلەن يېزىلغان (قىزىل مىس) 1857 — 1861- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 7.7 گرام، دىئامېتىرى 31.7 مىللىمېتىر، خەنزۇچە خېتى روشەن، نەپىس ئىشلەنگەن.

. 245. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، 10 يارماقلىق چوڭ پۇلنىڭ چوڭ تىپى (تۆمۈر پۇل).

. 246. شىيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، 100 يارماقلىق چوڭ پۇل (قىزىل مىس)، 1854 — 1855- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 49.6 گرام، دىئامېتىرى 53.3 مىللىمېتىر، كېيىن كۈرسى چۈشۈپ 16 داچەن قىممىتىدە خەجلەنگەن.

. 247. شىيەنفېڭ يۈەنباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، 100 يارماقلىق، چوڭ پۇل (سېرىق مىس) 1854 — 1855- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 47.3 گرام، دىئامېتىرى 51.8 مىللىمېتىر.

. 248. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، 50 يارماقلىق چوڭ پۇل (قىزىل مىس)، 1854 — 1855- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 29.5 گرام، دىئامېتىرى 46.4 مىللىمېتىر، كېيىن كۈرسى چۈشۈپ سەككىز يارماق قىممىتىدە خەجلەنگەن.

. 249. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، 50 يارماقلىق چوڭ پۇل (سېرىق مىس)، 1854 — 1855- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 29.4 گرام، دىئامېتىرى 46.3 مىللىمېتىر.

. 250. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، تۆت يارماقلىق چوڭ پۇل، (قىزىل مىس) 1855 — 1861- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 15.7 گرام، دىئامېتىرى 34.9 مىللىمېتىر، شىيەنفېڭنىڭ 5- يىلى (1855) 5- ئايدا، 10 يارماقلىق پۇلنىڭ كۈرسى چۈشۈپ تۆت يارماق قىممىتىدە خەجلەنگەن، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، يېڭىدىن تۆت يارماقلىق پۇل قۇيۇلۇپ، ئىككىسى تەڭ قىممەتتە ئوبوروت قىلىنغان.

. 251. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، 10 يارماقلىق چوڭ پۇل، (قىزىل مىس)، 1853 — 1855- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 16.8 گرام، دىئامېتىرى 35.9 مىللىمېتىر. دەسلەپتە 10 يارماق قىممىتىدە خەجلەنگەن. كېيىن شىيەنفېڭنىڭ 5- يىلى (1855) دىن باشلاپ كۈرسى چۈشۈپ تۆت يارماق قىممىتىدە خەجلەنگەن.

. 252. شىيەنفېڭ جۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، 10 يارماقلىق چوڭ پۇل، (سېرىق مىس)، 1853 — 1855- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 14.9 گرام، دىئامېتىرى 35.4 مىللىمېتىر.

. 253. تۇڭجى جۇڭباۋ پۇلى، ئىلىدا قۇيۇلغان، تۆت يارماقلىق چوڭ پۇل، 1862 — 1865- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 14.5 گرام، دىئامېتىرى 33.1 مىللىمېتىر، قىزىل مىس.

. 254. تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، 5 يارماقلىق كىچىك مىس پۇل، 1862 — 1864- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.6 گرام.

. 255. تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل، 1862 — 1864- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 4.6 گرام.

. 256. تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر قېلىپتا قۇيۇلمىغان، بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

. 257. تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، 5 يارماقلىق كىچىك مىس پۇل، 1862 — 1864- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.6 گرام، دىئامېتىرى 24.3 مىللىمېتىر.

. 258. تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل، 1862 — 1864- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 5.6 گرام، دىئامېتىرى 26 مىللىمېتىر.

. 259. تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى، يەركەندە قۇيۇلغان، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان 10 يارماقلىق پۇل، 1862 — 1865- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.9 گرام.

. 260. راشىددىن پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، ھىجرىيە 1281- يىلى (مىلادى 1864- يىل 6- ئاينىڭ 6- كۈنىدىن 1865- يىل 5- ئاينىڭ 26- كۈنىگىچە) قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.75 گرام، دىئامېتىرى 25.3 مىللىمېتىر. ئالدى- كەينىدىكى خەتلەر ئۇيغۇر (چاغاتاي) يېزىقىدا يېزىلغان، ئالدى تەرىپىگە «سەيىدغازى راشىددىن خان» دەپ يېزىلغان، «سەيىد» دېگەن سۆزنىڭ ئۈستىگە ئەرەبچە «2» رەقىمى يېزىلغان بولۇپ، ئىككى داچەن دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، ئارقىسىغا «زەرب دارىسسەلتەنەتى كۇچار» (پايتەخت كۇچاردا قۇيۇلغان) دەپ يېزىلغان. «پايتەخت» دېگەن سۆزنىڭ ئۈستىگە ئەرەبچە ئۇششاق قىلىپ «1281» دېگەن تۆت رەقەم يېزىلغان.

. 261. راشىددىن پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان. يىلنامىسى بار، ئۇيغۇرچە «خان» سۆزىنىڭ يېزىلىشى ئۆزگىچە، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان ، ئېغىرلىقى 4.25 گرام ، دىئامېتىرى 25.7 مىللىمېتىر.

. 262. راشىددىن پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، يىلنامىسى يوق،

تار گىرۋەكلىك، خېتى چوڭ، 1864 — 1867- يىللىرى قۇيۇل- غان، ئېغىرلىقى 3.3 گرام، دىئامېتىرى 25.3 ملليمېتر.

• 263. راشىددىن پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، يىلنامىسى يوق، كەڭ گىرۋەكلىك، خېتى كىچىك. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىردەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.8 گرام، دىئامېتىرى 25.2 ملليمېتر.

• 264. راشىددىن پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، يىلنامىسى يوق، 1864 — 1867- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.7 گرام، دىئامېتىرى 25.2 ملليمېتر. مەزكۇر پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر، كۇچاردا قۇيۇلغىنى بىلەن تامامەن ئوخشاش، ئارقا تەرىپىگە «كۇچار» دېگەننىڭ ئورنىغا «ئاقسۇ» دەپ يېزىلغان. ئىلاۋە: 1864- يىلىنىڭ ئاخىرىدا راشىددىن خاننىڭ قوشۇنى ئاقسۇنى ئىشغال قىلغاندا، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ بۇرۇنقى ئۇسكۇنىلىرىدىن پايدىلىنىپ ئۆيغۇرچە خەتلىك پۇل قۇيغان بولۇشى مۇمكىن.

• 265. خوتەنلىك ھەبىبۇللانىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، ھىج- رىيە 1283- يىلى (مىلادى 1866- يىلى) خوتەندە قۇيۇلغان . ئېغىرلىقى 3.7 گرام، دىئامېتىرى 16 ملليمېتر. ئالدى تەرىپىگە ئەرەب يېزىقىدا «لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا 1283» (بىر ئاللادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسىدۇر. 1283) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «زەرب خوتەن لەتىق» (گۈزەل خوتەندە ئىشلەنگەن) دەپ يېزىلغان، باھاسى بىر مىسقال ئاق كۈمۈش قىلىنغان.

• 266. ياقۇپبەگنىڭ تىللا پۇلى، 1874 — 1876- يىللىرى قەشقەردە قۇيۇلغان ، ئېغىرلىقى 3.7 — 3.8 گرام، دىئامېتىرى 20 — 21 ملليمېتر، تىللا — ئوتتۇرا ئاسىيا دائىرىسىدىكى ئال- تۇن پۇللارنىڭ ئومۇمى ئاتىلىشى. مەزكۇر پۇلنىڭ ئالدى- كەينى تەرىپىدىكى خەتلەر چاغاتاي يېزىقىدا يېزىلغان. ئالدى تەرىپىگە «سۇلتان ئابدۇلئەزىزخان» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە «زەرب دارىسسەلتەنەتى كاشغەر.1291» (پايتەخت قەشقەردە قۇيۇلغان 1291) دەپ يېزىلغان. ھىجرىيىنىڭ 1291- يىلى مىلادى 1874- يىلىغا توغرا كېلىدۇ. سۇلتان ئابدۇلئە- زىزخان شۇ چاغدىكى تۈركىيە سۇلتانىنىڭ ئىسمى. ياقۇپبەگ تۈركىيەنى ئۆزىگە ھۆكۈمران دۆلەت، ئۆزىنى ئۇنىڭ بېقىندىسى دەپ ئېتىراپ قىلغاچقا، پۇلغا تۈركىيە سۇلتانىنىڭ ئىسمىنى يېزىپ، ئۆزىنىڭ ئىتائەتمەنلىكىنى بىلدۈرگەن. بىر تىللا 20 دانە بەش پۇڭلۇق تەڭگە ياكى بىر سەر ئاق كۈ- مۈشكە سۇندۇرۇلغان.

• 267. ياقۇپبەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، 1874 — 1878- يىللىرى قەشقەردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.7 گرام ئەتراپىدا، دىئامېتىرى 12 — 15 ملليمېتر. ھەر بىرسى بەش پۇڭ كۈمۈش. تەڭگە — ئوتتۇرا ئاسىيا دائىرىسىدىكى كۈمۈش پۇللارنىڭ ئومۇمى ئاتىلىشى. مەزكۇر پۇلنىڭ ئالدى- كەينىدىكى خەتلەر چاغاتاي يېزىقىدا يېزىلغان، ئالدى تەرىپىگە «ئابدۇلئەزىزخان» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە «زەرب كاشغەر لەتىق. 1291» (گۈزەل قەشقەردە قۇيۇلغان، 1291- يىل) دەپ يېزىلغان.

• 268. ياقۇپبەگنىڭ مىس پۇلى، 1874 — 1876- يىللىرى قۇ- يۇلغان. ئېغىرلىقى 3.3 گرام، قېلىنلىقى 2 ملليمېتر، دىئامېتىرى 14 ملليمېتر، قىزىل مىس. پۇل — ئوتتۇرا ئاسىيا دائىرىسى- دىكى پۇللارنىڭ ئومۇمى ئاتىلىشى، مەزكۇر پۇلنىڭ ئالدى - كەينىدىكى خەتلەر چاغاتاي يېزىقىدا يېزىلغان. ئالدى تەرە- پىگە «ئابدۇلئەزىزخان» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە «زەرب كاشغەر» (قەشقەردە قۇيۇلغان) دەپ يېزىلغان. دەسلەپتە بۇ مىس پۇلنىڭ 50 دانىسى بەش پۇڭلۇق بىر تەڭگىگە سۇندۇرۇلۇپ، بىر دانە مىس پۇل بىر داچەنگە باراۋەرقىلىنغان. 1875- يىلىدىن كېيىن، ئىككى داچەنگە سۇندۇرۇلغان «10يار- ماقلىق پۇل» نىڭ كۇرسى چۈشۈپ، بىر داچەنگە تەڭلىشىپ قالغان، 500 دانە داچەن بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان، شۇڭا شۇ چاغدىن باشلاپ 25 داچەن ياكى 25 مىس پۇل بەش پۇڭلۇق بىر تەڭگىگە سۇندۇرۇلغان.

• 269. بۇ — ياقۇپبەگنىڭ تەڭگە پۇللىرىنىڭ ئىچىدە خەتلە- رىنىڭ يېزىلىشى دائىم ئۇچرايدىغان تەڭگە پۇلنىڭكىگە ئوخشمايدىغان بىر خىل تەڭگە پۇل، باشقا پۇللارنىڭ ئالدى تەرىپىگە (تۆۋەندىن يۇقىرىغا ئۈچ قۇر قىلىپ) «ئابدۇلئەزىزخان» دەپ يېزىلغان بولسا، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تە- رىپىگە «ئەزىز .ئابدۇل- خان» دەپ، «ئابدۇل» سۆزى ئوتتۇرىغا ئېلىپ يېزىلغان. ئادەتتىكى تەڭگە پۇلنىڭ ئارقا تە- رىپىگە (تۆۋەندىن يۇقىرىغا ئۈچ قۇر قىلىپ) «زەرب كاشغەر لەتىق» دەپ، يېزىلغان بولسا، بۇ پۇلغا «زەرب كا- لەتىق ش- غەر» دەپ، سۆزلەرنىڭ ئورنى ئالماشتۇرۇلۇپ يېزىلغان.

• 270. ياقۇپبەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئالدى- كەينى تەرىپىدىكى خەتلەرنىڭ يېزىلىش شەكلى ئۆزگەرگەن، بۇنى شەخسلەر قۇيدۇرغان.

• 271. ياقۇپبەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، خەتلىرى باشقا بىر نۇسخىدا يېزىلغان. بۇنى شەخسلەر قۇيدۇرغان.

• 272. ياقۇپبەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، خەتلىرى يەنە باشقا بىر نۇسخىدا يېزىلغان. بۇنى شەخسلەر قۇيدۇرغان.

• 273. ياقۇپبەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، قۇيۇلغان يىلى بويىچە تىزغاندا، ھىجرىيىنىڭ 1291- يىلىغا توغرا كېلىدۇ (1874).

• 274. ھىجرىيىنىڭ 1292- يىلى (1875).

• 275. ھىجرىيىنىڭ 1293- يىلى (1876).

• 276. ھىجرىيىنىڭ 1294- يىلى (1877).

• 277. ھىجرىيىنىڭ 1295- يىلى (1878). ئىلاۋە: ياقۇپبەگ 1877 - يىلى ئۆلگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئوغلى بەگقۇلبەگ قالدۇق قوشۇننى باشلاپ قەشقەرگە كېلىپ جايلاشقان، 1878- يىلى 1- ئايدا شىنجاڭدىن قوغلاپ چىقىرىلغان. شۇڭا ياقۇپبەگنىڭ كۈمۈش تەڭگىلىرى ئىچىدە 1878- يىلى قۇيۇلغىنى بار، لېكىن

ئۇنىڭ سانى ناھايىتى ئاز.

. 278. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، ئۇيغۇرچە «ساپ كۈمۈش بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، 1877 — 1878- يىللىرى كۇچاردا قۇيۇلغان . ئېغىرلىقى 1.7 گرام ، دىئامېترى 13.6 — 3. 14 مىللىمېتىر، ئالدى- كەينىدىكى خەتلەر ئۇيغۇر يېزىقى (چاغاتاي يېزىقى) دا يېزىلغان، ئالدى تەرىپىگە «ئوبدان كۈمۈش» دەپ يېزىلغان، ئارقىسىغا «بەش پۇڭ، 1294» (ھىجرىيە 1294- يىلى) دەپ يېزىلغان.

. 279. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، ئۇيغۇرچە «ساپ كۈمۈش، بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، خەتلەرنىڭ يېزىلىشى ئۆزگىچە، ئېغىرلىقى 1.9 گرام، دىئامېترى 14 — 15 مىللىمېتىر. بۇنى شەخسلەر قۇيدۇرغان.

. 280. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، ئۇيغۇرچە «ساپ كۈمۈش، بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئالدى تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتنىڭ سىرتىدا چاسا رامكا بار.

. 281. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈيىنىڭ 4- يىلى» دەپ يېزىلغان. 1878- يىلى (گۇاڭشۈينىڭ 4- يىلى) كۇچاردا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.5 گرام، دىئامېترى 12.8 — 14.1 مىللىمېتىر، ئالدى- كەينىدىكى خەتلەر ئۇيغۇر يېزىقىدا يېزىلغان. ئالدى تەرىپىگە «گاڭشۈيىنىڭ» (گۇاڭشۈي) دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە «تۆتىنچى يىلى» دەپ يېزىلغان، قىممىتى بەش پۇڭ.

. 282. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، خەنزۇچە «楚» (چۇ) خېتى يېزىلغان، 1878- يىلى كۇچاردا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.7 گرام، دىئامېترى 13.1 — 13.6 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە پەقەت بىرلا «楚» خېتى يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بەش پۇڭ، 1295» دەپ يېزىلغان (ھىجرىيە 1295- يىل). ئىلاۋە: شۇ چاغدا كۇچاردا تۇرۇشلۇق جاڭ ياۋنىڭ قوشۇنىدا بىر قىسىم ئەسكەرلەر خۇبېيلىق بولۇپ، يۇرتى چۇ- يىلىڭ (楚省) دەپ ئاتىلاتتى، ئۇلارنىڭ تەمىناتى ئۈچۈن بۇ پۇل قۇيدۇرۇلغان.

. 283. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى،خەنزۇچە «باۋ» «宝» دېگەن خەت يېزىلغان. 1878- يىلى كۇچاردا قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 1.75 گرام، دىئامېترى 11.7 — 13.3 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە بىرلا خەنزۇچە «باۋ» خېتى يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئوبدان كۈمۈش» دەپ يېزىلغان. ئىلاۋە: خەنزۇچە «باۋ» خېتى تەۋەرۈك پۇل دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ پۇل ھەربىي تەمىنات ئۈچۈن قۇيدۇرۇلغان. قىممىتى بەش پۇڭ كۈمۈش.

. 284. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، ئۇيغۇرچە «راست بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان. 1879- يىلى ئاقسۇدا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.75 گرام، دىئامېترى 13.5 — 15 مىللىمېتىر. ئالدى- كەينىدىكى خەتلەر ئۇيغۇر (چاغاتاي) يېزىقىدا يېزىلغان، ئالدى تەرىپىگە «راست بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە «ئاقسۇدا قۇيۇلغان، 1296» دەپ يېزىلغان. (ھىجرىيە 1296- يىل).

. 285. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، خەنزۇچە «گۇاڭ» «光» دېگەن خەت يېزىلغان. 1880 — 1882- يىللىرى ئاقسۇدا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.75 گرام، دىئامېترى 13.4 — 15.8 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك چاسا شەكىل بولۇپ، قارىماققا كىچىك چاسا تۆشۈككە ئوخشاپ قالىدۇ. چاسا شەكىلنىڭ ئۈستىدە خەنزۇچە «光» خېتى (گۇاڭشۈي دېگەن مەنىدە) بار، ئاستىدا ئۇيغۇرچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «ئاقسۇدا قۇيۇلغان 1297» دەپ يېزىلغان. (ھىجرىيە 1297- يىل، مىلادى 1880- يىل)

. 286. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، خەنزۇچە «يۈەن» «元» خېتى بار. 1878 — 1882- يىللىرى قەشقەردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.7 گرام، دىئامېترى 10.9 — 11.8 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك چاسا شەكىل بولۇپ ، كىچىك چاسا تۆشۈككە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك چېكىت بار، چاسا شەكىلنىڭ ئۈستىدە خەنزۇچە «元» خېتى بولۇپ، ئۇ «光» (گۇاڭشۈي دېگەن مەنىدە) خېتىنىڭ خاتا يېزىلىپ قېلىشىدىن شەكىللەنگەن. چاسا شەكىلنىڭ ئاستىدا ئۇيغۇرچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىمۇ بىر كىچىك چاسا شەكىل بولۇپ، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك چېكىت بار، چاسا شەكىلنىڭ ئاستى- ئۈستىدە خەنزۇچە خەت بىلەن «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كاشغەر» دەپ، سول تەرىپىگە مانجۇ يېزىقىدا «كاشغەر» دەپ يېزىلغان.

. 287. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچىسى بار. 1879 — 1886- يىللىرى قەشقەردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 1.6 گرام، دىئامېترى 11.5 — 11.9 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئوڭ- سول تەرىپىدە ئىككىدىن بەش يۇلتۇز بار. ئارقا تەرىپىدىكى چەمبەر ئىچىگە ئۇيغۇرچە «ئۇفىن» (بەش پۇڭ) دەپ يېزىلغان، چەمبەر سىرتىدا ئۈچ- لۈك نەقىشلەر بار.

. 288. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئارقىسىدا گۈللۈك نەقىشلەر بار. 1879 — 1886- يىللىرى قەشقەردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.5 گرام، دىئامېترى 11.6 — 12.3 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، ئارقا تەرىپىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدىكى نەقىشلەر بار.

. 289. گۇاڭشۈيىنىڭ كىچىك تەڭگە پۇلى، بەش پۇڭ، 1878- يىلى قەشقەردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 1.6 گرام، دىئامېترى 12.4 — 13.5 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «كاشغەر» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە «ۋېلىپېي» (قۇيۇل-

غان) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە قۇيۇلغان، 95» دەپ يېزىلغان. (ھىجرىيىنىڭ 95(12). يىلى).

• 290. گۇاڭشۈينىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە مانجۇچە، ئۇيغۇرچە «كاشغەر» دەپ يېزىلغان. 1878. يىلى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 1.75 گرام، دىئامېتىرى 15.1 — 15.6 ملليمېتر. ئالدى. ئارقا تەرىپىدە چاسا تۆشۈككە ئوخشايدىغان كىچىك چاسا شەكىل بار، ئالدى تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ تۆت تەرىپىگە خەنزۇچە «گۇاڭشۈي كۈمۈش پۇلى» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ يۇقىرى. تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان. سول تەرىپىگە مانجۇچە «كاشغەر» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كاشغەر، 95» دەپ يېزىلغان. (ھىجرىيە 1295. يىل، مىلادى 1878. يىل).

• 291. گۇاڭشۈينىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە مانجۇچە، ئۇيغۇرچە «قەشقەر» دەپ تەتۈر يېزىلغان، 1878. يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.75 گرام. دىئامېتىرى 14.4— 14.8 ملليمېتر، ئالدى تەرىپىدىكى نەقىشلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ يۇقىرى. تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، «پۇڭ» خېتى يوغان، لېكىن تەتۈر يېزىلغان، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كاشغەر» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇ يېزىقىدا «كاشغەر» دەپ تەتۈر يېزىلغان.

• 292. گۇاڭشۈينىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە مانجۇچە «قەشقەردە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان. 1878. يىلى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 1.8 گرام، دىئامېتىرى 14.9— 15.1 ملليمېتر، ئالدى تەرىپىدىكى نەقىش ۋە خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ يۇ. قىرى. تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، «بەش» خېتى كىچىك يېزىلغان، سول تەرىپىگە مانجۇچە «كاشغەر» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە «ۋېلىمبى» (قۇيۇل. غان) دەپ يېزىلغان.

• 293. گۇاڭشۈينىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «خوتەن» دەپ يېزىلغان. 1879. يىلى قۇ. يۇلغان، ئېغىرلىقى 1.6 گرام، دىئامېتىرى 13.5— 14.7 ملليمېتر، ئالدى. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك چاسا تۆشۈككە ئوخشايدىغان چاسا شەكىل بار، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىرچېكىت بار، ئالدى تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ تۆت تە. رىپىدە خەنزۇچە «گۇاڭشۈي كۈمۈش پۇلى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان، خەتلەرقىيسىق يېزىلغان بولۇپ تونۇماق تەس، ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ يۇقىرى. تۆۋەن تەرىپىگە خەن. زۇچە «بەش پۇڭ» دەپ يېزىلغان، «بەش» خېتى كىچىك يېزىلغان، «پۇڭ» خېتى قىيسىق يېزىلغان بولۇپ، خەنزۇچە خەتكە ئوخشىماي قالغان. سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «خو»دەپ، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «تەن» (خوتەن) دەپ يېزىلغان.

• 294. گۇاڭشۈينىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «خوتەندە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان. 1879. يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.7 گرام، دىئامېتىرى 14.8 — 16 ملل. لىمېتر، بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب» (قۇيۇلغان) دەپ يېزىلغان، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «خوتەن» دەپ يېزىلغان. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

• 295. گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «يېڭىساردا قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان. 1878. يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.1 گرام، دىئامېتىرى 12— 13.2 ملليمېتر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۆشۈككە ئوخشايدىغان كىچىك چاسا شەكىل بولۇپ، ئۇنىڭ تۆت تەرىپىگە خەنزۇچە «گۇاڭشۈي كۈمۈش پۇلى» دەپ يېزىلغان، لېكىن خەتلەر قىيسىق يېزىلغانلىقتىن تونۇماق تەس. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب يېڭىسار» (يېڭىساردا قۇيۇلغان) دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىدا چاسا شەكىل يوق، قىممىتى بەش پۇڭ.

• 296. گۇاڭشۈينىڭ بىرىنچى يىلى پۇلى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «يېڭىساردا قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان. 1878. يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.6 گرام، دىئامېتىرى 11.8— 12.5 ملليمېتر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا چاسا تۆشۈككە ئوخشايدىغان كىچىك چاسا شەكىل بولۇپ، ئۇنىڭ تۆت تەرىپىگە خەنزۇچە «گۇاڭشۈينىڭ 1. يىلى» دېگەن خەت يې. زىلغان. خەت سەت يېزىلغان، بۇ خەت ئاز سانلىق مىللەت خەتچىسى تەقلىت قىلىپ يازغان خەتكە ئوخشاپ تۇرىدۇ. ئىلاۋە: گۇاڭشۈينىڭ 1. يىلى (1875) يېڭىسار ياقۇپبەگنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا تۇرغان. ئۇ چاغدا ئىچكىرىنىڭ يۇمىلاق، چاسا تۆشۈكلۈك. گۇاڭشۈي يىلنامىسىدىكى پۇللارنى قۇيۇشى مۇم. كىن ئەمەس، بۇ پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەرنىڭ مەزمۇنى، شەكلى يۇقىرىدىكى يېڭىساردا قۇيۇلغان گۇاڭشۈي كۈمۈش پۇلىنىڭكى بىلەن تامامەن ئوخشاش. شۇڭا 元年 (بىرىنچى يىلى) دېگەن خەت 银钱 (كۈمۈش پۇل) دېگەن خەتنىڭ ئورنىغا خاتا يېزىلىپ قالغان دەپ ھۆكۈم قىلىشقا بولىدۇ. قۇيۇلغان دەۋرىمۇ يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 297. گۇاڭشۈينىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە مانجۇچە «يېركىياڭ»، ئۇيغۇرچە «ياركەند» دەپ يېزىلغان. 1878. يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.8 گرام، دىئامېتىرى 15— 16.5 ملليمېتر، ئالدى. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا چاسا تۆشۈككە ئوخشايدىغان كىچىك چاسا شەكىل بولۇپ، ئوتتۇرىسىدا بىر چېكىت بار. چاسا شەكىلنىڭ تۆت تەرىپىگە خەنزۇچە «گۇاڭشۈي كۈمۈش پۇلى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان. خەتلەرناچار يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكىلنىڭ يۇقىرى. تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دېگەن خەت يېزىلغان، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ياركەند»

دەپ، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە «يېركىياڭ» دەپ يېزىلغان.

• 298. گۇاڭشۈيىنىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە «يەكەندە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان. 1878- يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 1.6 گرام، دىئامېتىرى 14.8 — 15.1 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىدىكى نەقىش ۋە خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكلىنىڭ يۇقىرىقى تۆۋىنىدىكى «بەش پۇڭ» دېگەن خەتمۇ ئوخشايدۇ. لېكىن چاسا شەكلىنىڭ سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب» (قۇيۇلغان) دەپ يېزىلغان، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ياركەند» دەپ يېزىلغان. مانجۇچە يېزىلمىغان.

• 299. گۇاڭشۈيىنىڭ بەش پۇڭلۇق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىغا ئۇيغۇرچە «ياركەند» دەپ يېزىلغان، 1878- يىلى قۇيۇلغان . ئېغىرلىقى 1.7 گرام، دىئامېتىرى 13.3 — 14.9 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىدىكى نەقىش ۋە خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. ئارقا تەرىپىدىكى چاسا شەكلىنىڭ يۇقىرى- تۆۋىنىدىكى خەنزۇچە «بەش پۇڭ» دېگەن خەتمۇ ئوخشاش يېزىلغان. لېكىن ئۇنىڭ سول تەرىپىگە ئەرەبچە «1295» (ھىجرىيە 1295- يىل، مىلادى 1878- يىل) دەپ، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ياركەند»دەپ يېزىلغان.

• 300. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك قىزىل مىس پۇلى، 1878 — 1883- يىللىرى قۇيۇلغان. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «سيۇۋەن» دەپ يېزىلغان، بۇ پۇل كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى بېيجىڭ باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ چيەنلۇڭ تۇڭباۋ يارماق پۇلىنى ئۆرنەك قىلىپ قۇيغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى، بەلگىلەنگەن ئېغىرلىقى خۇنەن ئۆلچىمىدە 1.2 مىسقال (4.3 گرام)، ئەمەلىيەتتىكى ئېغىرلىقى 3.4 گرام.

• 301. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك قىزىل مىس پۇلى، نۇسخىسى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

• 302. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك قىزىل مىس پۇلى، 1878 — 1883- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.4 گرام، ئارقا سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «چۇەن» دەپ يېزىلغان، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى سىچۇەندىكى باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ چيەنلۇڭ تۇڭباۋ يارماق پۇلىنى ئۆرنەك قىلىپ قۇيغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى.

• 303. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋيۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك قىزىل مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىدە يېرىم ئاي شەكلى بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.9 گرام، ئالدى- كەينىدىكى يېزىقلارمۇ يۇقىرىدىكى بىلەن ئوخشاش، «شىنجاڭ تەزكىرىسى» دە، گۇاڭشۈينىڭ 4- يىلىدىن (1878) 9- يىلىغىچە (1883) كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيغان داچەن پۇللارنىڭ ھەر بىرسىنىڭ ئېغىرلىقى (خۇنەن ئۆلچىمىدە) 1.3 مىسقال (4.7 گرام)، ئارقا تەرىپىگە يېرىم ئاي شەكلىنى چۈشۈرۈپ، ئۇنى كۇچاردا قۇيۇلغان پۇللارنىڭ بەلگىسى قىلغانلىقى خاتىرلەنگەن.

• 304. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋجې پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك قىزىل مىس پۇلى، 1878 — 1883- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.2 گرام، ئارقا سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «جې» دەپ يېزىلغان، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى جېجياڭ ئۆلكىسىدىكى باۋجې پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ چيەنلۇڭ تۇڭباۋ يارماق پۇلىنى ئۆرنەك قىلىپ قۇيغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى.

• 305. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، باۋشەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك قىزىل مىس پۇلى، 1878 — 1883- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.6 گرام. ئارقا سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «شەن» دەپ يېزىلغان. كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى شەنشى ئۆلكىسىدىكى باۋشەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ چيەنلۇڭ تۇڭباۋ يارماق پۇلىنى ئۆرنەك قىلىپ قۇيغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى.

• 306. مىس پۇل شەكلىدىكى «بىر مىسقاللىق ساپ كۈمۈش پۇل»، 1880 — 1881- يىللىرى كۇچاردا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 73. 3 گرام، قېلىنلىقى 0.5 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 22.5 مىللىمېتىر، بۇ پۇلنى چىڭ خاندانلىقىنىڭ خان مۇپەتتىشى، شەنشى، گەنسۇ ئۆلكىسىنىڭ باش ۋالىسى زو زوڭتاڭ لايىھىلىگەن. ئۇنىڭ شەكلى يۇملاق، چاسا تۆشۈكلۈك، بەلگىلىرى ئېنىق بولۇپ، «كۆرۈنۈشى روشەن، ئۆلچەملىك پۇلدەك چىققان»، ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «ساپ كۈمۈش بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «بىر مىسقال» دەپ، ئاستىغا «كۈمۈش» دەپ يېزىلغان.

• 307. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان كىچىك مىس پۇل، 1878 — 1883- يىللىرى كۇچاردا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.6 گرام، ئارقىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كاڭ»، سول تەرىپىگە «شۈي» دەپ يېزىلغان، بۇ بىر ئىجادىي شەكىل بولۇپ، گۇاڭشۈي يىللىرىدىكى كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلىغا كىرىدۇ.

• 308. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان كىچىك مىس پۇل، يۇقىرىسىدا يېرىم ئاي شەكلى بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە، بىر ئورۇندا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.6 گرام. «شىنجاڭ تەزكىرىسى» دە: گۇاڭشۈينىڭ 4- يىلىدىن (1878) 9- يىلىغىچە (1883) كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيغان داچەن پۇللارنىڭ ئارقا تەرىپىگە بەلگە قىلىپ يېرىم ئاي شەكلى چۈشۈرۈلگەنلىكى خاتىرلەنگەن.

• 309. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان كىچىك مىس پۇل، 1878 — 1883- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.3

گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۆچې»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۆچا» دەپ يېزىلغان. گۇاڭشۈي يىللىرىدىكى كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى.

• 310. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان كىچىك مىس پۇل، شەكلى يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدۇ، لېكىن بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

• 311. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان كىچىك مىس پۇل، 1878ـــ 1883- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.1 گرام. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى- تۆۋىنىگە خەنزۇچە «كۇچار ئىدارىسى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان، سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «كۆچې» دەپ يېزىلغان. ئوڭ تەرەپتىكى خەتنىڭ شەكلى ئۆزگىچە. ئارقا تەرىپىگە «كۇچار ئىدارىسى» دەپ يېزىلىشى بىر خىل ئىجادىي شەكىل. بۇمۇ گۇاڭشۈي يىللىرىدىكى كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى.

• 312. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان كىچىك مىس پۇل. ئۇيغۇرچە خەتلەرنىڭ يېزىلىشىدا ئۆزگىرىش بار، مانجۇچە خەتنىڭ يېزىلىشىدىمۇ ئازراق پەرق بار. باشقا جايلىرى ئوخشاش، ئېغىرلىقى 4 گرام.

• 313. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، 1878ـــ 1883- يىللىرى كۇچاردا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.55 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇ يېزىقىدا «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «سيۈۋەن» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇل كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى بېيجىڭدىكى باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ گۇاڭشۈي تۇڭباۋ يارماق پۇلىنى ئۈلگە قىلىپ قۇيغان داچەن پۇل. ئەلۋەتتە: كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ياقۇپبەگ توپىلىڭىدىن كېيىن قايتا قۇرۇلغان، دەسلەپكى بەش يىلدا ئاۋالقى قائىدىلەرگە تامامەن رىئايە قىلىپ كەتمىگەن. خەت شەكىللىرى قالايمىقانلىشىپ كەتكەن، پۇللارنىڭ ئارقا تەرىپىگە ئىچكىرىدىكى پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىنىڭ نامىنى يېزىپ قويغانلىقى بۇنىڭ بىر مىسالى.

• 314. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان، لېكىن نۇسخىسى ئوخشىمايدۇ.

• 315. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، ئېغىرلىقى 3.25 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى «چۇەن» خېتىنىڭ مانجۇچە يېزىلىشى ئادەتتىكى خەت شەكلىگە ئوخشىمايدۇ.

• 316. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، باۋچۇەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ كىچىك مىس پۇلى، مانجۇچە خېتى بىر- بىرىگە تەتۈر قىلىپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 3.2 گرام. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 317. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان كىچىك مىس پۇل، 1878ـــ 1883- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.2 گرام.

• 318. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان كىچىك مىس پۇل، 1878ـــ 1883- يىللىرى قۇيۇيلغان. ئېغىرلىقى 3.2 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۆچې»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۆچا» دەپ يېزىلغان. مەزكۇر پۇل كۇچارنىڭ كىچىك مىس پۇلى -چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى بىلەن قېرىنداش، 20 پىرسەنت چيەنلۇڭ يىلنامىسىدا، 40 پىرسەنت گۇاڭشۈي يىلنامىسىدا پۇل قۇيۇش قائىدىسى بويىچە، بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

• 319. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى ، كۇچاردا قۇيۇلغان. كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى ، 1883- يىلى قۇيۇلغان ، ئېغىرلىقى 4.75 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۆچې»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۆچا» دەپ يېزىلغان. «شىنجاڭ تەزكىرىسى» دە: گۇاڭشۈينىڭ 9- يىلىدىن (1883) باشلاپ، ھەر يىلى داچەن پۇل قۇيغاندا «40 پىرسەنت چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلىنى قۇيۇش. پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىگە «ئون يارماقلىق» دەپ يېزىش، بەنلا كونا ئۆلچەمگە ئەمەل قىلىش» بەلگىلەنگەنلىكى خاتىرلەنگەن. شۇ چاغدىكى ھۆكۈمەت دائىرىلىرى ھەر بىر كىچىك مىس پۇلغا خەنزۇچە «ئون» دەپ يېزىشقا مەجبۇر بولغان، چۈنكى، جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئۇيغۇرلار پۇلدا «ئون» دېگەن خەنزۇچە خەت بولمىسا «ساختا پۇل دەپ گۇمانلىنىپ خەجلەشكە ئۇنۇمىغان» لىقتىن ھۆكۈمەت پۇلغا «ئون» خېتىنى قوشۇپ «راۋانلاشتۇرغان»، بۇ پۇلمۇ كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلغا كىرىدۇ.

• 320. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1885ـــ 1906- يىللىرى قۇيۇلغان. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ كۆچې» (كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى) دەپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 4.1 گرام. ئارقا تەرىپىنىڭ ئاستى- ئۈستىگە «كۇچار ئون» دەپ يېزىلغان. «شىنجاڭ تەزكىرىسى» دە: گۇاڭشۈينىڭ 11- يىلى (1885) ، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى داچەن پۇلنىڭ ئارقا ئوڭ- سول تەرىپىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەرگە «كۇچار» دېگەننى قوشۇپ، كۇچاردا قۇيۇلغانلىقىنى بىلدۈرگەن، ئۇنىڭ ئاستىغا «ئون» دەپ يېزىپ پۇلنى «راۋانلاشتۇرغان» دەپ خاتىرلىگەن. بۇ پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى مانجۇچە، خەنزۇچە خەتلەر چوڭراق يېزىلغان.

• 321. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئېغىرلىقى 5.3 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى مانجۇچە، خەنزۇچە خەتلەر كىچىكرەك يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 322. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1885ـــ 1906- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.5 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە « كۆچې » ، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە « كۆچا » دەپ يېزىلغان ، يۇقىرى - تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە « كۇچار ئون » دەپ

يېزىلغان. بۇ - گۇگشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان داۋگۇاڭ يىلنامىسىدىكى داچەن پۇل.

. 323. تۇگچى تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1885 - 1906 - يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.05 گرام. ئارقىسىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە ۋە خەنزۇچە خەتلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. بۇ - گۇگشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان تۇگچى يىلنامىسىدىكى داچەن پۇل.

. 324. تۇگچى تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان. كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئۇيغۇرچىسىنىڭ يېزىلىشىدا پەرق بار. ئېغىرلىقى 4 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۇچا» دەپ يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 325. تۇگچى تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان. كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىنىڭ تۆۋەن قىسمىدا يېرىم ئاي شەكلى بار. ئېغىرلىقى 3.75 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۇچا» دەپ يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 326. تۇگچى تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىدە تۆت يەردە يېرىم ئاي شەكلى بار، ئېغىرلىقى 4 گرام. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 327. تۇگچى تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1885ــ 1906- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 5.25 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ كۇچې» (كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى) دەپ، يۇقىرى- تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «كۇچار ئون» دەپ يېزىلغان. بۇــ گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان تۇگچى يىلنامىسىدىكى داچەن پۇل.

. 328. گۇاڭشۈي تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1885ــ 1906- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.8 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۇچې»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۇچا» دەپ يېزىلغان، يۇقىرى- تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «كۇچار ئون» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇل «داۋگۇاڭ، تۇگچى تۇگباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ پۇلى، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى» بىلەن بىر دەۋرنىڭ پۇلى.

. 329. گۇاڭشۈي تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە يېرىم ئاي شەكلى بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 5.8 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە «كۇچا» دىگەن خەتنىڭ يېزىلىش شەكلى ئۆزگەرگەن. بۇ پۇل تۇگچى تۇگباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ پۇلى بولۇپ، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇللىرىنىڭ ئارقا ئوڭ تەرەپ بۆلۈكىدا يېرىم ئاي شەكلى بارلىرى بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

. 330. گۇاڭشۈي تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان. كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقىسىدا يېرىم ئاي شەكلىدىن ئىككىسى بار، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.75 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە «كۇچا» دېگەن خەتنىڭ يېزىلىشى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، لېكىن، سول تەرەپ يۇقىرى بۆلۈكى بىلەن ئوڭ تەرەپ تۆۋەن بۆلۈكىدا بىردىن يېرىم ئاي شەكلى بار. ئىلاۋە: داچەن پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىگە يېرىم ئاي شەكلىنى چۈشۈرۈش كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ بەلگىسى. دەسلەپتە پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدە ھېچقانداق خەت بولمىغانلىقى ئۈچۈن، يېرىم ئاي شەكلى پۇلنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە جايلاشتۇرۇلغان، كېيىن ئارقا تەرىپىگە خەت يېزىلغانلىقتىن، يېرىم ئاي شەكلى پۇلنىڭ بۆلۈكلىرىگە چۈشۈرۈلمىگەن بولغان، ئاي شەكلى بىردىن ئىككىگە كۆپەيگەن، ئەڭ كۆپ بولغاندا تۆتكە يەتكەن.

. 331. گۇاڭشۈي تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان. كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، چوڭ خەتلىك، 1885ــ 1906 - يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 4.2 گرام، ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دەپ، يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «كۇچار ئون» دەپ يېزىلغان. ئالدى- ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر بىرقەدەر چوڭ يېزىلغان. بۇ پۇل «چيەنلوڭ تۇگباۋ پۇلى، كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ پۇلى»، «كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى» بىلەن بىر دەۋردە قۇيۇلغان.

. 332. گۇاڭشۈي تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، كىچىك خەتلىك، ئېغىرلىقى 4.2 گرام. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان جايى شۇكى، ئارقىسىدىكى خەتلەر كىچىكرەك يېزىلغان.

. 333. گۇاڭشۈي تۇگباۋ پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، خەنزۇچە «باۋ» خېتىنىڭ يېزىلىشىدا خاتالىق بار. 1885ــ 1906- يىللىرى قۇيۇلغان.

. 334. چيەنلوڭ تۇگباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1883- يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.2 گرام (ئېغىرلىقى خۇنەن ئۆلچىمىدە 1.3 مىسقال، 4.7 گرام بەلگىلەنگەن). ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «ئاقسۇ»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دەپ يېزىلغان. «شىنجاڭ تەزكىرىسى» دە: گۇاڭشۈينىڭ 9- يىلىدىن (1883) باشلاپ، ھەر يىلى داچەن پۇل قۇيغاندا «40 پىرسەنت چيەنلوڭ تۇگباۋ پۇلىنى قۇيۇش، پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىگە «ئون» دەپ يېزىش، يەنىلا كونا ئۆلچەمگە ئەمەل قىلىش» بەلگىلەنگەنلىكى خاتىرلەنگەن. بۇــ كېيىنكى چيەنلوڭ داچەن پۇلى.

• 335. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1886 ــ 1892- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.9 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «ئاقسۇ»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى- تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «ئاقسۇ ئۇن» دەپ يېزىلغان. گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى.

• 336. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان. ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئېغىرلىقى 3.7 گرام. يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشايدىغان يېرى شۇكى، ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ يېزىلىشى باشقىچە.

• 337. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1886 ــ 1892- يىللىرى قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 3.1 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان داۋگۇاڭ داچەن پۇلى. گۇاڭشۈينىڭ 20- يىلى (1886) كۆچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ئاقسۇغا كۆچۈرۈلۈپ، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قايتا قۇرۇلغاندىن كېيىن، كۆچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ تەييار چارىلىرىگە ۋارىسلىق قىلىپ، چيەنلۇڭ پۇلىدىن باشقا ئىلگىركى يىلنامىلەردىكى پۇللارنىمۇ قۇيغان.

• 338. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1886 ــ 1892- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.9 گرام. ئارقىسىدىكى خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، ئۇيغۇرچىسى سوزۇنچاق يېزىلغان.

• 339. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى ، ئېغىرلىقى 3.8 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. ئۇيغۇرچىسى كالتە يېزىلغان.

• 340. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى ، ئېغىرلىقى 4.4 گرام ، دىئامېتىرى 25.5 مىللىمېتىر، ئارقا تەرىپىدىكى خەنزۇچە «باۋ» خېتىنىڭ بىر سىزىقى كەم يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچىسىنىڭ يېزىلىشى ئۆزگەرگەن.

• 341. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئېغىرلىقى 4.6 گرام. ئارقا تەرىپىتىكى ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ ئاستىدا كىچىك چەمبەر شەكلى بار. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. ئىلاۋە: ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ياقۇببەگ توپىلىڭى تىنجىتىلغاندىن كېيىن قايتا قۇرۇلغان. دەسلەپتە بەزى پۇللارنىڭ ئارقا تەرىپىگە بىر كىچىك چەمبەر شەكلىنى چۈشۈرۈپ بەلگە قىلغان. چۈنكى ئۇ چاغدا قۇيۇلغان پۇللارنىڭ ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىدا خەت بولمىغان، كېيىن ئارقىسىنىڭ ئوڭ - سول تەرىپى، يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىغا خەت يېزىلىدىغان بولغاندا، كىچىك چەمبەر شەكلى ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتنىڭ ئاستىغا جايلاشتۇرۇلۇپ، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ئالاھىدە بەلگىسى قىلىنغان.

• 342. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئاقسۇ ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر ئايرىم شەكىلدە يېزىلغان، 1886 ــ 1892- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.75 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە، ئوڭ تەرىپىدىكى مانجۇچە «ئاقسۇ» دېگەن خەتلەر غەيرى شەكىلدە يېزىلغان.

• 343. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان. ئۈرۈمچى ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقىسىدىكى مانجۇچە خەت چوڭ يېزىلغان، 1886 ــ 1908- يىللىرى ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيغان. ئېغىرلىقى 5 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دەپ چوڭ يېزىلغان. يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «ئۈرۈمچى ئۇن» دېگەن خەت يېزىلغان. ئىلاۋە: ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى گۇاڭشۈينىڭ 12- يىلى (1886) قايتا قۇرۇلۇپ، داچەن پۇل قۇيغان، ھەر بىرسىنىڭ ئېغىرلىقى خۇنەن ئۆلچىمىدە 1.3 مىسقال (4.7 گرام) قىلىپ بەلگىلەنگەن.

• 344. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان. ئۈرۈمچى ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئېغىرلىقى 3.2 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدىكى مانجۇچە «ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دېگەن خەتلەر كىچىكرەك يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 345. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، ئۈرۈمچى ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقىسىدىكى خەتلەر خاتا بېسىلغان. ئېغىرلىقى 4.5 گرام. مەزكۇر پۇل قۇيۇلغان چاغدا، قېلىپ قوزغىلىپ كەتكەنلىكتىن، خەتلەرنىڭ ئورنى سۈرۈلۈپ تەكرار ئىز چىققان. ئارقىسىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى خەنزۇچە «十» (10) خېتى ئۆزگىرىپ «廿» (20) بولۇپ قالغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 346. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەردە قۇيۇلغان، قەشقەر ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر ئايرىم شەكىلدە يېزىلغان. 1888 ــ 1902- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.25 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە «كاشغەر» دەپ غەيرىي شەكىلدە يېزىلغان، يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «قەشقەر ئۇن» دېگەن خەت يېزىلغان.

• 347 گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، قەشقەردە قۇيۇلغان، قەشقەر ئۇن يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، ئارقا تەرىپىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر ئايرىم شەكىلدە يېزىلغان. ئېغىرلىقى 3.15 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە «قەشقەر» دې-

گەن خەت ئۆزگىچە يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 348. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى. قەشقەردە قۇيۇلغان. قەشقەر ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. ئارقا تەرىپىدىكى مانجۇچە، ئۇيغۇرچە خەتلەر ئايرىم شەكىلدە يېزىلغان. ئۇيغۇرچىسىنىڭ يېزىلىشى ئۆزگەرگەن (ئەۋرىشكە پۇل). مەزكۇر پۇل ئىنتايىن سىرتا ئىشلەنگەن.

• 349. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى. قەشقەردە قۇيۇلغان. قەشقەر ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. 1888— 1902- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.5 گرام. ئارقا تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئۇيغۇرچە «كاشغەر» دەپ يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 350. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى. ئاقسۇدا قۇيۇلغان. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «9» دەپ يېزىلغان كىچىك مىس پۇل. 1883- يىلى (گۇاڭشۈينىڭ 9- يىلى) قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.6 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى تەرىپىگە خەنزۇچە «9» دەپ يېزىلغان، تۆۋەن تەرىپى ئاق قالغان. خەنزۇچە «9» خېتى گۇاڭشۈينىڭ 9- يىلى دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، شىنجاڭ ئۆلكە بولۇپ قۇرۇلغانلىقىنىڭ خاتىرە پۇلى، بۇمۇ كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلى.

• 351. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى. كۇچاردا قۇيۇلغان. «9- يىل ئون» كىچىك مىس پۇلى. 1883- يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.6 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۇچې»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۇچا» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى تەرىپىگە خەنزۇچە «9- يىل»، تۆۋەن تەرىپىگە خەنزۇچە «ئون» دەپ يېزىلغان. «9- يىل» گۇاڭشۈينىڭ 9- يىلى دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، شىنجاڭ ئۆلكە بولۇپ قۇرۇلغانلىقىنىڭ خاتىرە پۇلى، «ئون» ھۆكۈمەت قۇيغان پۇلنىڭ بەلگىسى بولۇپ، «ئون يارماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرمەيدىغان بولغان.

• 352. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى. كۇچاردا قۇيۇلغان. «9- يىل ئون» كىچىك مىس پۇلى. 1883- يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.75 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دەپ يېزىلغان. «9- يىل ئون» نىڭ مەنىسى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 353. داۋگۇاڭ تۇڭباۋ پۇلى. كۇچاردا قۇيۇلغان. ئۈرۈمچى ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. 1886— 1906- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.8 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «ئۈرۈمچى ئون» دەپ يېزىلغان. مەزكۇر پۇلنى كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسىگە ئاساسەن قۇيغان. ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى تارقاتقان. بۇ— گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان كېيىنكى داۋگۇاڭ يىلنامىسىدىكى پۇل.

• 354. تۇڭجى تۇڭباۋ پۇلى. كۇچاردا قۇيۇلغان. ئۈرۈمچى ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. ئېغىرلىقى 5.1 گرام قۇيۇلغان ۋاقتى ۋە ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان كېيىنكى تۇڭجى يىلنامىسىدىكى پۇل.

• 355. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى. كۇچاردا قۇيۇلغان. ئۈرۈمچى ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. ئېغىرلىقى 4.65 گرام قۇيۇلغان ۋاقتى ۋە ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 356. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى. بېيجىڭ باۋچۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ قەشقەر كىچىك مىس پۇلى. 1892— 1902- يىللىرى كۇچاردا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.3 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «چۈەن» دەپ يېزىلغان، يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «قەشقەر» دېگەن خەت يېزىلغان. مەزكۇر پۇلنى قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسىگە ئاساسەن كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيغان. مانجۇچە يېزىلغان «باۋچۈەن» دېگەن خەت بېيجىڭ باۋچۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ئىسمى، يۇقىرى قىسمىغا يېزىلغان خەنزۇچە «喀» خېتى پۇل تارقاتقۇچى ئورۇن «قەشقەر» پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ قىسقارتىپ ئاتىلىشى، تۆۋەن قىسمىغا يېزىلغان خەنزۇچە «什» خېتى «十» (ئون) خېتىنىڭ ئورنىغا خاتا يېزىلىپ قالغان. «شىنجاڭ تەزكىرىسى» دە: «十» (ئون) خېتى شۇ چاغدا ھۆكۈمەت قۇيغان پۇلنىڭ بەلگىسى بولغان. ئەگەر يېڭى قۇيۇلغان پۇلدا خەنزۇچە «ئون» خېتى بولمىسا، قەشقەر قاتارلىق غەربىي تۆت شەھەردە ئاران يېرىم داچەن قىممىتىدە خەجلىنەتتى. بۇ پۇلدا خەت خاتالىقى بولغانلىقتىن، دەرھال توختىتىلغان، شۇڭا ئۇنىڭ ئوبوروت قىلىنغان ۋاقتىمۇ ناھايىتى قىسقا بولغان» دەپ خاتىرىلەنگەن. بۇ پۇلمۇ گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلىغا كىرىدۇ.

• 357. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى. كۇچاردا قۇيۇلغان. قەشقەر ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. 1892— 1902- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.1 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى- تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «قەشقەر ئون» دېگەن خەت يېزىلغان. بۇ پۇلنى كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسىگە ئاساسەن قۇيغان. گۇاڭشۈي يىللىرىدا قۇيۇلغان كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلىغا كىرىدۇ.

• 358. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى. كۇچاردا قۇيۇلغان، قەشقەر ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. 1892— 1902- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.9 گرام. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دەپ يېزىلغان، يۇ-

قىرى. تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «قەشقەر ئون» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇلنى كۆچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسىگە ئاساسەن قۇيغان. قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى تارقاتقان.

. 359. چيەنلۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، قەشقەر ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى ، 1888 — 1892- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.5 گرام. ئارقىسىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى. تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «قەشقەر ئون» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇلنى ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسىگە ئاساسەن قۇيغان، مانجۇچە، ئۇيغۇرچە «ئاقسۇ» دېگەن خەت پۇل قۇيغان ئىدارىنىڭ ئىسمى، خەنزۇچە «喀» خېتى پۇل تارقاتقۇچى قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ قىسقىچە ئاتىلىشى. ئىلاۋە: قەشقەر پۇل قۇيۇش ئىدارىسى گۇاڭشۈيىنىڭ 14- يىلى (1888) قايتا قۇرۇلغان، ئاقسۇ پۇل قۇيۇش ئىدارىسى بولسا گۇاڭشۈينىڭ 18- يىلى (1892) كۇچارغا كۆچۈرۈلگەن، بۇ پۇل مۇشۇ تۆت يىل ئىچىدە قۇيۇلغان، كېيىنكى چيەنلۇڭ داچەن پۇلىغا كىرىدۇ.

. 360. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، ئاقسۇدا قۇيۇلغان، قەشقەر ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1888 — 1892- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.6 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر يۇقۇرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 361. گۇاڭشۈينىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە، مانجۇچە، ئۇيغۇرچە ئۈچ خىل يېزىقتا خەت يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار، 1889 - يىلى ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 18 گرام. دىئامېتىرى 35 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «گۇاڭشۈينىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى»، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي خاننىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى، 1307»، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە «گۇاڭشۈينىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى» دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ يۈزى مانجۇچە ۋە ئۇيغۇرچە خەتلەر بىلەن توشۇپ كەتكەن، بۇ خىلدىكى پۇل ئاز ئۇچرايدۇ. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى ئاجايىپ ئىشلەنگەن بولۇپ، ئۇسلۇبى ئاددىي. ئالدى- ئارقا تەرەپلىرىنىڭ چۆرىسىگە گۈللۈك پەۋەز چىقىرىلىپ، ئىچىگە يوپۇرماق شەكلىدە نەقىش ئىشلەنگەن.

. 362. گۇاڭشۈينىڭ ئۈچ مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى. ئالدى تەرىپىدە خەنزۇچە، مانجۇچە، ئۇيغۇرچە ئۈچ خىل يېزىقتىكى خەتلەر بار. ئارقا تەرىپىدە ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار. ئېغىرلىقى 10.2 گرام، دىئامېتىرى 31.7 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 1.4 مىللىمېتىر. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش، جەمئىي ئىككى دانە. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «گۇاڭشۈينىڭ ئۈچ مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى» دېگەن خەتلەر، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي خاننىڭ ئۈچ مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى، 1307» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە «گۇاڭشۈينىڭ ئۈچ مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى» دەپ يېزىلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ چۆرىسىگە ئانا شەكلىدە گۈل چىقىرىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى بەش مىسقاللىق كۈمۈش پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 363. گۇاڭشۈينىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان. بۇ- مۇشۇ خىلدىكى پۇللارنىڭ بىرى. 1892 — 1896- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 16.9 گرام. قېلىنلىقى 2.6 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 30.5 مىللىمېتىر. ئالدى- كەينى تەرەپ چۆرىسىدە چىش شەكلىدە نەقىش بار. ئالدى تەرىپىنىكى «بەش مىسقال» دېگەن خەنزۇچە خەتتىكى «بەش» خېتىگە «//᷊» قىلىپ يېزىلغان. باشقا نەقىش نۇسخىلىرى يوق، بۇ پۇل جۇڭگو پۇللىرىنىڭ سىيدام، ئاددىي بولۇشتەك ئەنئەنىۋى ئۇسلۇبىغا ئىگە. ئارقا تەرىپىگە (تۆۋەندىن يۇقىرىغا قارىتىپ) «زەرب كاشغەر، بەش مىسقال، 1310» (قەشقەردە قۇيۇلغان بەش مىسقاللىق پۇل ھىجرىيە 1310- يىل) دەپ يېزىلغان. (ھىجرىيە 1310 - يىلى مىلادى 1892- يىل 7- ئاينىڭ 26- كۈنىدىن 1893- يىل 7- ئاينىڭ 14- كۈنىگىچە بولغان ۋاقىتقا توغرا كېلىدۇ). چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدىكى يوپۇرماق شەكلىدە نەقىشلىرى بار. مەزكۇر پۇلنىڭ نەقىش ۋە خەتلىرىنىڭ ئۇسلۇبى ئىچكىرىنىڭ بىر دەۋردە قۇيۇلغان لۇڭياڭ پۇلى (جۇڭگونىڭ ئەجدىھار سۈرەتلىك كۈمۈش پۇلى) غا زادىلا ئوخشىمايدۇ.

. 364. گۇاڭشۈينىڭ ئۈچ مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان، يۇقىرىدىكى بىلەن بىر قاتاردىكى پۇل. ئېغىرلىقى 10.2 گرام، قېلىنلىقى 2.1 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 26.2 مىللىمېتىر، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر ئۈچ مىسقال، 1310» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ئۈچ مىسقال، ھىجرىيە 1310- يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 365. گۇاڭشۈينىڭ بىر مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان، يۇقىرىدىكى بىلەن بىر قاتاردىكى پۇل. ئېغىرلىقى 3.3 گرام، قېلىنلىقى 1.5 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 18.5 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر، بىر مىسقال، 1310» (قەشقەردە قۇيۇلغان، بىر مىسقال، ھىجرىيە 1310- يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 366. گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە قۇيۇلغان، بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدە خەنزۇچە «بىر مىسقال» دېگەن خەت يوق، ئارقا تەرىپى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 367. گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقاتەرىپىگە خەنزۇچە «بىر مىسقال»، ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن، بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 3.3 گرام، قېلىنلىقى 1.5 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 18.5 مىللىمېتىر. ئالدى يۈزىنىڭ تۆت

تەرىپىگە خەنزۇچە «گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش پۇلى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا تىك شەكىلدە خەنزۇچە «بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر» (قەشقەردە ئىشلەنگەن) دەپ، سول تەرىپىگە «بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان.

. 368. گۇاڭشۈينىڭ كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە «بىر مىسقال»، ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن، بىر مىسقال 1310» دەپ يېزىلغان. يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشمايدىغان يېرى بۇ پۇلدا يىل خاتىرلەنگەن.

. 369. گۇاڭشۈينىڭ ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان. گۇاڭشۈينىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى بىلەن بىر قاتاردىكى پۇل. ئېغىرلىقى 6.8 گرام، قېلىنلىقى 1.8 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 23.4 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر، ئىككى مىسقال، 1310» (قەشقەردە ئىشلەنگەن، ئىككى مىسقال، ھىجرىيە 1310) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 370. گۇاڭشۈينىڭ ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان. يېزىلىش شەكلى باشقىچە.

. 371. قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان. بۇ پۇل بىر يۈرۈش پۇللارنىڭ بىرى. 1896ـــ 1902. يىلى قۇيۇلغان. «گۇاڭشۈينىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان پۇلدىن كېيىن قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 16.1 گرام، قېلىنلىقى 2.4 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 30.7 مىللىمېتر، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە (تۆۋەندىن يۇقىرىغا) «زەرب كاشغەر بەش مىسقال، 1314» (قەشقەردە قۇيۇلغان بەش مىسقال، ھىجرىيە 1314. يىل، مىلادى 1896. يىل 6. ئاينىڭ 12. كۈنىدىن 1897. يىل 6. ئاينىڭ 1. كۈنىگىچە) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن يۇپۇرماقسىمان نەقىشلەر بار. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «قەشقەر» دېگەن خەت ئارتۇق يېزىلغان. باشقا جايلىرى ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش.

. 372. قەشقەرنىڭ ئۈچ مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش پۇل، ئېغىرلىقى 10.3 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 26.9 مىللىمېتر، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر ئۈچ مىسقال، 1314» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ئۈچ مىسقال، ھىجرىيە 1314. يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 373. قەشقەرنىڭ ئىككى مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش پۇل. ئېغىرلىقى 6 گرام، قېلىنلىقى 1.6 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 23.7 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر ئىككى مىسقال، 1314» (قەشقەردە ئىشلەنگەن، ئىككى مىسقال، ھىجرىيە 1314. يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 374. قەشقەرنىڭ بىر مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى. ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش پۇل. ئېغىرلىقى 3.4 گرام قېلىنلىقى 1.5 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 17.7 مىللىمېتر، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر بىر مىسقال، 1314» (قەشقەردە ئىشلەنگەن، بىر مىسقال، ھىجرىيە 1314. يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 375. شەخسلەر قۇيدۇرغان قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار.

. 376. قەشقەردە قۇيۇلغان بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. بۇ بىر يۈرۈش پۇللارنىڭ بىرى. 1902ـــ 1904. يىللىرى قۇيۇلغان. ۋاقتى «قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى» دىن كېيىن قەشقەردە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 17.1 گرام، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 31.3 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرپ كاشغەر، بەش مىسقال 1320» (قەشقەردە ئىشلەنگەن. بەش مىسقال، ھىجرىيە 1320. يىل، مىلادى 1902. يىل 4. ئاينىڭ 10. كۈنىدىن 1903. يىل 3. ئاينىڭ 29. كۈنىگىچە) دەپ يېزىلغان. ئالدى تەرىپىگە «ئىشلەنگەن» دېگەن سۆز قوشۇپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن يوپۇرماقسىمان نەقىشلەر بار . باشقا جايلىرى ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش.

. 377. قەشقەردە ئىشلەنگەن ئۈچ مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار، يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش پۇل. ئېغىرلىقى 9.75 گرام. قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 26.7 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر، ئۈچ مىسقال، 1320» (قەشقەردە ئىشلەنگەن، ئۈچ مىسقال ھىجرىيە 1320. يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 378. قەشقەردە ئىشلەنگەن ئىككى مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش پۇل. ئېغىرلىقى 6.4 گرام، قېلىنلىقى 1.5 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 23.7 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرپ كاشغەر، ئىككى مىسقال، 1320» (قەشقەردە ئىشلەنگەن، ئىككى مىسقال، ھىجرىيە 1320. يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 379. قەشقەرنىڭ بىر مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى. ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. 1904. يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.6

گرام، قېلىنلىقى 1.6 مىللىمېتر، دىئامېترى 17.5 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا تىك شەكىلدە خەنزۇچە «بىر مىسقال» دەپ، ئوڭ ـ سول تەرەپلىرىگە خەنزۇچە «قەشقەر» دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە چېشىمان نەقىشلەر بولغاندىن تاشقىرى، باشقا نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر بىر مىسقال، 1322» (قەشقەردە ئىشلەنگەن، بىر مىسقال، ھىجرىيە 1322 ـ يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن گۈل ـ گىياھنىڭ نەقىشى بار. بۇ يۇقىرىدىكى پۇللار قاتارىغا كىرمەيدىغان باشقا بىر خىل پۇل، لېكىن قۇيۇلغان ۋاقتى يۇقىرىدىكى پۇللارنىڭ ئەڭ ئاخىرقى يىلىدىكى بىلەن ئوخشاش، شۇڭا يۇقىرىدىكى پۇلدىن كېيىنكى قاتارغا كىرگۈزۈلدى.

. 380. ئاقسۇنىڭ ئىككى مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. بۇ يۇقىرىدىكىلەر بىلەن بىر يۈرۈش پۇل. 1883 ـ 1896 ـ يىللىرى ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 6.8 گرام، قېلىنلىقى 1.6 مىللىمېتر، دىئامېترى 23.7 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «圆» خېتىنىڭ ئورنىغا «元» خېتى يېزىلغان بولۇپ، شىنجاڭدا ئوبوروت قىلىنغان «元» خېتى يېزىلغان بىر يۈرۈش كۈمۈش پۇللاردىن. «ئىككى مىسقال» دېگەن خەنزۇچە خەتلەردىكى ئىككى خېتىگە كىچىك «二» يېزىلغان. چۆرىسىدە چېشىمان نەقىشتىن باشقا نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب ئاقسۇ، ئىككى مىسقال، 1310» (ئاقسۇدا ئىشلەنگەن، ئىككى مىسقال، ھىجرىيە 1310 ـ يىل ـ مىلادى 1892 ـ يىل 7 ـ ئاينىڭ 26 ـ كۈنىدىن 1893 ـ يىل 7 ـ ئاينىڭ 14 ـ كۈنىگىچە) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار. مەزكۇر پۇل يەرلىك ئۇسۇلدا سوقۇلغان، ئىگىز ـ پەس يەرلىرى چاقتا تۈزلەنگەن.

. 381. ئاقسۇنىڭ ئۈچ مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار، يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش پۇل، ئېغىرلىقى 10.1 گرام، قېلىنلىقى 1.8 مىللىمېتر، دىئامېترى 26.2 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «ئۈچ مىسقال» دىكى ئۈچ خېتىگە كىچىك «三» يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب ئاقسۇ، ئۈچ مىسقال، 1310» (ئاقسۇدا قۇيۇلغان، ئۈچ مىسقال، ھىجرىيە 1310 ـ يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 382. ئاقسۇنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش پۇل . ئېغىرلىقى 16.9 گرام، قېلىنلىقى 2.6 مىللىمېتر، دىئامېترى 30.5 مىللىمېتر، خەنزۇچە «بەش مىسقال» دىكى بەش خېتىگە چوڭ «伍» يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب ئاقسۇ، بەش مىسقال، 1310» (ئاقسۇدا ئىشلەنگەن، بەش مىسقال، ھىجرىيە 1310 ـ يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن يوپۇرماقسىمان نەقىش بار.

. 383. ئاقسۇنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئوڭ تەرىپىنىڭ ئۈستىدە بىر كىچىك چەمبەر بار. ئاقسۇ گۇاڭشۈي كۈمۈش پۇلىنىڭ ئۈچ خىل شەكلى بار، (1) ئالدى يۈزى ئوڭ تەرىپىنىڭ ئۈستىدە بىر كىچىك چەمبەر بار. (2) ئالدى يۈزى سول تەرىپىنىڭ ئۈستىدە بىر كىچىك چەمبەر شەكلى بار. (3) ئالدى تەرىپىدە كىچىك چەمبەر يوق. بۇ پۇل بىرىنچى خىلغا كىرىدۇ، ئېغىرلىقى 17.4 گرام، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، دىئامېترى 30.8 مىللىمېتر.

. 384. ئاقسۇنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، سول تەرىپىنىڭ ئۈستىدە كىچىك چەمبەر بار. بۇ پۇل ئىككىنچى خىلغا كىرىدۇ، ئېغىرلىقى 17.25 گرام، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، دىئامېترى 30.8 مىللىمېتر.

. 385. ئۈرۈمچىنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. بۇ پۇل مىقدار خېتى كىچىك يېزىلغىنى بىلەن بىر يۈرۈش. 1903 ـ 1907 ـ يىللىرى ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 17.25 گرام ، قېلىنلىقى 2.4 مىللىمېتر، دىئامېترى 31.7 مىللىمېتر، ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بەش مىسقال» دىكى بەش خېتىگە كىچىك «五» يېزىلغان. چۆرىسىدە چېشىمان نەقىش بولغاندىن سىرت، باشقا نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب ئۈرۈمچى، بەش مىسقال، 1323» (ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن، بەش مىسقال، ھىجرىيە 1323 ـ يىل ـ مىلادى 1905 ـ يىل 3 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنىدىن 1906 ـ يىل 2 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنىگىچە) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن يوپۇرماقسىمان نەقىش بار.

. 386. ئۈرۈمچىنىڭ ئۈچ مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى. ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. يۇقىرىدىكى پۇلنىڭ مىقدار خېتى كىچىك يېزىلغىنى بىلەن بىر يۈرۈش، ئېغىرلىقى 9.2 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر، دىئامېترى 26.2 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «ئۈچ مىسقال» دىكى ئۈچ خېتىگە كىچىك «三» يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب ئۈرۈمچى، ئۈچ مىسقال، 1323» (ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان، ئۈچ مىسقال، ھىجرىيە 1323 ـ يىل) دەپ يېزىلغان. چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار.

. 387. ئۈرۈمچىنىڭ ئىككى مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۈمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. يۇقىرىدىكى پۇلنىڭ مىقدار خېتى كىچىك يېزىلغىنى بىلەن بىر يۈرۈش، ئېغىرلىقى 6.75 گرام، قېلىنلىقى 1.7 مىللىمېتر، دىئامېترى 23.5 مىللىمېتر، ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «ئىككى مىسقال» دىكى ئىككى خېتىگە كىچىك «二» يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب ئۈرۈمچى، ئىككى مىسقال، 1323 » (ئۈرۈمچىدە ئىشلەنگەن ، ئىككى مىسقال ، ھىجرىيە 1323 ـ يىل) دەپ

يېزىلغان، چۆرىسىدە ئەرەب ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن 9 گۈل نۇسخىسى بار. مىقدار خېتى كىچىك يېزىلغان بىر يۈرۈش كۆمۈش پۇللارنىڭ ئىچىدە بىر مىسقاللىقى يوق.

• 388. ئۈرۈمچىنىڭ ئىككى مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۆمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. مىقدار خېتى چوڭ يېزىلغىنى بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 7.25 گرام، قېلىنلىقى 1.8 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 24 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «ئىككى مىسقال» دىكى ئىككى خېتىگە چوڭ «贰» يېزىلغان. باشقا جايلىرى مىقدار خېتى كىچىك يېزىلغىنى بىلەن ئوخشاش. مىقدار خېتى چوڭ يېزىلغان بىر يۈرۈش كۆمۈش پۇللارنىڭ ئىچىدە بىر مىسقاللىقى يوق.

• 389. ئۈرۈمچىنىڭ ئۈچ مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۆمۈش تەڭگىسى، ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار. مىقدار خېتى چوڭ يېزىلغىنى بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 10.6 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 27 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «ئۈچ مىسقال» دىكى ئۈچ خېتىگە چوڭ «叁» يېزىلغان. باشقا جايلىرى كىچىك يېزىلغىنى بىلەن ئوخشاش.

• 390. ئۈرۈمچىنىڭ بەش مىسقاللىق گۇاڭشۈي كۆمۈش تەڭگىسى، ئارقىسىدا ئۇيغۇرچە خەت بار. مىقدار خېتى چوڭ يېزىلغىنى بىلەن بىر يۈرۈش. مىقدار خېتى كىچىك يېزىلغىنى بىلەن بىر مەزگىلدە قۇيۇلغان، ئېغىرلىقى 16.9 گرام، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 31.3 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بەش مىسقال» دىكى بەش خېتىگە چوڭ «伍» يېزىلغان. باشقا جايلىرى كىچىك يېزىلغىنى بىلەن ئوخشاش.

• 391. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە گۇاڭشۈي دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدە ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار. شۇ قاتاردىكى پۇللارنىڭ بىرى. 1905- يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 18 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 33.1 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بەش مىسقال» دىكى بەش خېتىگە چوڭ «伍» يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي 1323»دەپ، سول تەرىپىگە «قەشقەر بەش مىسقال» دەپ يېزىلغان.

• 392. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە گۇاڭشۈي دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار. خەنزۇچە «川» خېتى چەمبەر سىزىقىدىن چىقىپ كەتكەن. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ. سول تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئورنى ئالماشتۇرۇپ يېزىلغان. سول تەرىپىگە «گۇاڭشۈي 1323» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە «قەشقەر بەش مىسقال» دەپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 17.6 گرام، قېلىنلىقى 2.2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 32.5 مىللىمېتىر.

• 393. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار. «川» خېتى چەمبەر سىزىقىغا تاقاشقان.

• 394. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار. «川» خېتى چەمبەر سىزىقىنىڭ ئىچىدە.

• 395. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە سول تەرەپتىن سوزۇلغان ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار. بۇ پۇلنىڭ ئالدى ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي 1323» دەپ، سول تەرىپىگە «قەشقەر بەش مىسقال» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتى سول تەرەپتىن سوزۇلغان، ئېغىرلىقى 14.2 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 31.8 مىللىمېتىر.

• 396. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتى سول تەرەپتىن سوزۇلغان. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشىمايدىغان يېرى ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ. سول تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەت ئالماشتۇرۇپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 17.4 گرام، قېلىنلىقى 2.1 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 32.9 مىللىمېتىر، «川» خېتى چەمبەر سىزىقىغا تاقاشقان.

• 397. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، بەش مىسقال، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتى سول تەرەپتىن سوزۇلغان. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن شەكلى ئوخشىمايدۇ. «川» خېتى چەمبەر سىزىقى ئىچىدە.

• 398. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر،ئۈچ مىسقال، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتى ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان. بۇ پۇل يۇقىرىدىكى «بەش مىسقاللىقنىڭ ئۇيغۇرچە (گۇاڭشۈي) دېگەن خېتى ئوڭ تەرەپكە يېزىلغىنى. ئەجدىھار سۈرىتى ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغىنى» بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 10.2 گرام، قېلىنلىقى 1.9 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 27.3 مىللىمېتىر، خەنزۇچە «ئۈچ مىسقال» دىكى ئۈچ خېتىگە چوڭ «叁» يېزىلغان، ئالدى ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي 1323» دەپ، سول تەرىپىگە «قەشقەر ئۈچ مىسقال» دەپ يېزىلغان.

• 399. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، ئۈچ مىسقال، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتى ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان. ئېغىرلىقى 10.5 گرام، قېلىنلىقى 1.9 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 27.1 مىللىمېتىر، خەنزۇچە «ئۈچ مىسقال» دىكى ئۈچ خېتىگە كىچىك

«二» يېزىلغان. ئالدى يۈزىنىڭ سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي 1323» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە «قەشقەر ئۈچ مسقال» دەپ يېزىلغان.

. 400. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ تەڭگىسى، قەشقەر، ئىككى مسقال، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتى ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان، ئېغىرلىقى 7.2 گرام، قېلىنلىقى 1.7 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 24 مىللىمېتر، خەنزۇچە «ئىككى مسقال» دىكى ئىككى خېتىگە كىچىك «二» يېزىلغان. ئالدى ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «گۇاڭشۈي، 1323» دەپ، سول تەرىپىگە «قەشقەر ئىككى مسقال» دەپ يېزىلغان.

. 401. بىر مسقاللىق پۇل، ئۇيغۇرچە «بىر مسقال، قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى ئوڭ تەرەپتىن سوزۇلغان.

. 402. داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەر، خۇنەن ئۆلچىمىدە بىر سەر، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇل بىر يۈرۈش كۈمۈش پۇللارنىڭ بىرى. 1907- يىلى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 35.5 گرام (بەلگىلىمە بويىچە خۇنەن ئۆلچىمىدە بىر سەر 36.1 گرامغا باراۋەر)، قېلىنلىقى 3.1 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 39.5 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «داچىڭ كۈمۈش پۇلى» دەپ يېزىلغان. خەنزۇچە بىر خېتىگە چوڭ «壹» يېزىلغان، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بىر سەر 1325» دەپ، سول تەرىپىگە «زەرب كاشغەر» (قەشقەردە ئىشلەنگەن) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار، چۆرىسىنىڭ سول تەرىپىدە يوپۇرماقسىمان نەقىش، ئوڭ تەرىپىدە يوپۇرماقلىق گۈل نەقىشلىرى بار، ئىككىسىنىڭ سايىقى تۆۋەن قىسمىدا تۇتۇشۇپ لىنتا بىلەن باغلانغان.

. 403. داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەر، خۇنەن ئۆلچىمىدە بەش مسقال، ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان. ئارقا يۈزىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە كۆز چېچەكى نەقىشلەنگەن، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 17.9 گرام (بەلگىلىمە بويىچە خۇنەن ئۆلچىمىدە 5 مسقال 18 گرامغا تەڭ)، قېلىنلىقى 2.4 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 32 مىللىمېتر. خەنزۇچە بەش خېتىگە چوڭ «伍» يېزىلغان. لېكىن ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر1325» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ھىجرىيە 1325- يىل) دېگەن خەتلەر ئوڭ تەرىپىگە، «بەش مسقال» دېگەن سۆز سول تەرىپىگە يېزىلغان. بىر سەرلىك پۇل دېگەن ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئورنى ئالماشقان. ئارقا تەرىپىدىكى نەقىش نۇسخىلىرى بىر سەرلىك پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. ئوڭ تەرىپىگە كۆز چېچەكى چۈشۈرۈلگەن.

. 404. داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەر، خۇنەن ئۆلچىمىدە بەش مسقال، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە كۆز چېچەكى چۈشۈرۈلگەن.

. 405. داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، خۇنەن ئۆلچىمىدە بەش مسقال. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 17.4 گرام ، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 32.7 مىللىمېتر. سىرتقى چەمبەرنىڭ يۇقىرىسىغا خەنزۇچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ، چەمبەرنىڭ ئاستىغا «خۇنەن ئۆلچىمىدە بەش مسقال» دەپ يېزىلغان. خەنزۇچە بەش خېتىگە كىچىك «伍» يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر، 1325- يىل» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ھىجرىيە 1325- يىل) دەپ، سول تەرىپىگە «بەش مسقال» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى خەت ۋە نەقىشلەر مىقدار خېتى چوڭ يېزىلغىنى بىلەن ئوخشاش.

. 406. داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، خۇنەن ئۆلچىمىدە بەش مسقال، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «قەشقەردە ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان. ئېغىرلىقى 17.1 گرام ، قېلىنلىقى 2.3 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 32.3 مىللىمېتر.

. 407. شەخسلەر قۇيغان داچىڭ كۈمۈش پۇلى ، قەشقەردە قۇيۇلغان . ئېغىرلىقى 16.31 گرام ، قېلىنلىقى 2.3 مىللىمېتر . دىئامېتىرى 32.2 مىللىمېتر . ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «湘平五钱»(خۇنەن ئۆلچىمىدە بەش مسقال» دېگەن خەتنىكى «平» خېتى كەم يېزىلىپ، «湘五钱» «خۇنەن بەش مسقال» بولۇپ قالغان. «五»(بەش) خېتىنىڭ بىر سىزىقى كەم يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بەش مسقال» دەپ، سول تەرىپىگە «زەرب كاشغەر 1325» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ھىجرىيە 1325- يىل) دەپ يېزىلغان. ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئورنى ئالماشقان. ئارقا تەرىپىدىكى خەت ۋە نەقىشلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، لېكىن ئەجدىھار سۈرىتى قوپال ئىشلەنگەن. ئىلاۋە: مەزكۇر پۇلدىكى خەنزۇچە خەتلەر ناچار يېزىلغان، چۈشۈپ قالغان، بۇنى خەنزۇچە يېزىقنى بىلمەيدىغان ئاز سانلىق مىللەت خەتتاتى تەقلىد قىلىپ يازغاندەك تۇرىدۇ. كۈمۈشىنىڭ رەڭگىمۇ خۇنۇك بولۇپ، بازاردا خەجلەنگەن شەخسلەر قۇيغان پۇللارغا كىرىدۇ.

. 408. داچىڭ كۈمۈش پۇلى، قەشقەردە ئىشلەنگەن، خۇنەن ئۆلچىمىدە ئىككى مسقال. ئېغىرلىقى 6.5 گرام، قېلىنلىقى 1.4 مىللىمېتر، دىئامېتىرى 24.8 مىللىمېتر. خەنزۇچە ئىككى خېتىگە كىچىك «二» يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئىككى مسقال 1325» دەپ، سول تەرىپىگە «زەرب كاشغەر» (قەشقەردە ئىشلەنگەن) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى خەت ۋە نەقىشلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 409. گۇاڭشۈينىڭ دىڭۋېي يىلى پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، ئۈرۈمچى ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1907- يىلى (گۇاڭشۈينىڭ 33- يىلى، يەنى دىڭۋېي يىلى) قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 4.55 گرام. ئالدى تەرەپ تۆشۈكىنىڭ ئۈستى - ئاستىغا خەنزۇچە «گۇاڭشۈي» دېگەن خەتلەر، ئوڭ- سول تەرەپلىرىگە «دىڭۋېي» (قوي يىلى) دېگەن خەتلەر يېزىلغان.

ئارقا تەرەپ تۆشۈكىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، ئوڭ تەرىپىگە «كۇچا»، ئۈستىگە خەنزۇچە «迪» (ئۈرۈمچى)، ئاستىغا خەنزۇچە «十» (ئون) دەپ يېزىلغان. بۇ پۇلنى كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسى ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسىگە ئاساسەن قۇيغان.

. 410. گۇاڭشۈينىڭ ۋۇشېن يىلى پۇلى، كۇچاردا قۇيۇلغان، ئۈرۈمچى ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى. 1908- يىلى (گۇاڭشۈينىڭ 34- يىلى، يەنى ۋۇشېن يىلى) قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 3.7 گرام. ئالدى تەرەپ تۆشۈكىنىڭ ئوڭ - سول يېنىغا خەنزۇچە «ۋۇشېن» دېگەن خەتلەر يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 411. بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات ئالتۇن پۇلى، بۇ پۇل ئىككى مىسقاللىقى بىلەن بىر يۈرۈش. 1907- يىلى ئۈرۈمچى كۈمۈش پۇل ئىدارىسى ماشىنىدا قۇيغان. ئېغىرلىقى خۇنەن ئۆلچىمىدە بىر مىسقال (3.6 گرام)، دىئامېترى 19 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «ھەربىي تەمىنات بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان، خەنزۇچە «بىر» خېتىگە كىچىك «一» يېزىلغان. سىرتقى چەمبەرگە خەت يېزىلمىغان. ئارقا تەرىپىدە ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بولۇپ، ئۇنىڭ تۆت تەرىپىگە ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان. ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «يىنىسى» (تەمىنات)، ئاستىغا «ئالتۇن»، ئوڭ تەرىپىگە «بىر»، سول تەرىپىگە «مىسقال» دەپ يېزىلغان.

. 412. ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات ئالتۇن پۇلى، يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى خۇنەن ئۆلچىمىدە ئىككى مىسقال (7.2 گرام)، دىئامېترى 24 مىللىمېتر. ئالدى-ئارقا تەرەپلىرىدىكى خەت، نەقىشلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، پەقەت يۇقىرقى پۇلدىكى «一» 1 نىڭ ئورنىغا «二» (ئىككى) خېتى ئالماشقان ۋە كىچىك يېزىلغان.

. 413. بىر سەرلىك ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، بۇ پۇل بىر يۈرۈش كۈمۈش پۇللارنىڭ بىرى، 1908— 1911 - يىللىرى ئۈرۈمچى كۈمۈش پۇل ئىدارىسى ماشىنىدا قۇيغان . ئېغىرلىقى 34.5 گرام (خۇنەن ئۆلچىمىدە بىر سەر، 36.13 گرام)، قېلىنلىقى 2.8 مىللىمېتر، دىئامېترى 40 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «ھەربىي تەمىنات بىر سەر»دەپ يېزىلغان. خەنزۇچە «بىر» خېتىگە كىچىك «一» يېزىلغان. سىرتقى چەمبەرنىڭ تۆت تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «يىنىسى كۈمۈش بىر سەر» (بىر مىسقاللىق تەمىنات كۈمۈش پۇلى) دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا سەككىز ياپراقلىق گۈل نەقىشلەنگەن. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە بىردىن ئالتە ياپراقلىق گۈل نەقىشلەنگەن.

. 414. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، يۇقىرىدىكى بىلەن بىر يۈرۈش. 1907— 1911- يىللىرى ئۈرۈمچى كۈمۈش پۇل ئىدارىسى قۇيغان. ئېغىرلىقى 17 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر، دىئامېترى 33.7 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بەش مىسقال» دىكى «بەش» خېتىگە كىچىك «伍» يېزىلغان. سىرتقى چەمبەرنىڭ تۆت تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «يىنىسى كۈمۈش بەش مىسقال» (بەش مىسقاللىق تەمىنات كۈمۈش پۇلى) دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ ئوتتۇرىسىدا نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق. ئوڭ- سول تەرىپىدە گۈل يوق. بۇ پۇل ۋە تۆۋەندىكى كۈمۈش پۇللار يۇقىرىدىكى بىر سەرلىك پۇلدىن بىر يىل ئىلگىرى قۇيۇلغان. «شىنجاڭ تەزكىرىسى» نىڭ «ئىقتىسادىي ئەھۋال 4- »، «پۇل تۈزۈمى»، «كۈمۈش پۇللار 1-»، «ئۈرۈمچى پۇل قۇيۇش ئىدارىسى» دېگەن قىسىملىرىدا بۇ توغرىدا خاتىرىلەر بار.

. 415. تۆت مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 14.1 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر، دىئامېترى 32.8 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «تۆت مىسقال» دىكى «تۆت» خېتىگە كىچىك «四» يېزىلغان. سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «تۆت مىسقال» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىدا نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق، ئوڭ- سول تەرىپىدىمۇ نەقىش يوق. شىنجاڭ كۈمۈش پۇللىرى ئىچىدە «تۆت» دېگەن سان قىممەت قىلىنغان پۇل ناھايىتى ئاز ئۇچرايدۇ. قۇيۇلغان سانىمۇ ناھايىتى ئاز.

. 416. ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 7.2 گرام، قېلىنلىقى 1.9 مىللىمېتر. دىئامېترى 28 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «ھەربىي تەمىنات ئىككى مىسقال» دەپ يېزىلغان، خەنزۇچە «ئىككى» خېتىگە كىچىك «二» يېزىلغان. سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئىككى مىسقال» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىدا نەقىش يوق، ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق. ئوڭ- سول تەرىپىدىمۇ گۈل- نەقىشلەر يوق.

. 417. بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 3.2 گرام، قېلىنلىقى 1.4 مىللىمېتر، دىئامېترى 18.7 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «ھەربىي تەمىنات بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان، خەنزۇچە «بىر» خېتىگە كىچىك «一» يېزىلغان. سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بىر مىسقال» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىدا نەقىش يوق، ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق ، ئوڭ- سول تەرىپىدىمۇ گۈل- نەقىشلەر يوق.

. 418. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىدە تۆت شەپىرەڭنىڭ سۈرىتى بار. ئېغىرلىقى 17.96 گرام، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، دىئامېترى 33.7 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرنىڭ تۆت تەرىپىدە

ئۈيغۇرچە خەت بار. ئوتتۇرىسىدا نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق، ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ تۆت تەرىپىگە تۆت شەپىرەڭ چۈشۈرۈلگەن بولۇپ، بەختنىڭ ئالامىتى قىلىنغان. شەپىرەڭلەر ئارىسىدا تۆتاشقان گۈل- نەقىشلەر بار.

. 419. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىدە تۆت شەپىرەڭنىڭ سۈرىتى بار. ئېغىرلىقى 17.3 گرام، قېلىنلىقى 2.1 ممللىمېتىر. دىئامېتىرى 33.6 ممللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكىگە ئوخشىمايدىغان يېرى، ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئۈستىگە بىر شەپىرەڭ چۈشۈرۈلگەن بولۇپ «تەگرى ئاتا قىلغان بەخت» دېگەن مەنىدە قوللىنىلغان. يۇقىرىدىكى ئىككى پۇل سىناق تەرىقىسىدە قۇيۇلغان. شۇڭا سانى ناھايىتى ئاز.

. 420. بىر سەرلىك ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى-ئارقا تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت يوق. ئېغىرلىقى 35.4 گرام، قېلىنلىقى 3 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 39.7 ممللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق، ئوڭ- سول تەرىپىگە بىردىن ئالتە ياپراقلىق كىچىك گۈل نەقىشلەنگەن.

. 421. بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى-ئارقا تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت يوق. ئېغىرلىقى 3.5 گرام، قېلىنلىقى 1.3 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 18 ممللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى بىر سەرلىك پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى، ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدە گۈل-نەقىشلەر يوق.

. 422. بىر سەرلىك ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت ۋە ئىچكى چەمبىرى بار.

. 423. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت بار، ئىچكى چەمبىرى يوق. ئېغىرلىقى 17.7 گرام، قېلىنلىقى 2.1 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 33.6 ممللىمېتىر. ئوتتۇرىسىدا گۈل- نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق. لېكىن ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ تۆت تەرىپىگە ئۈيغۇرچە «يىنسى بەش مىسقال كۆمۈش» (بەش مىسقاللىق تەمىنات كۆمۈش پۇل) دەپ يېزىلغان. بۇ خىل پۇلنىڭ شەكلى تەمىنات ئالتۇن پۇلنىڭ شەكلى بىلەن ئوخشاش.

. 424. ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت بار، ئىچكى چەمبىرى يوق. شەكلى يۇقىرىدىكى پۇلنىڭ شەكلى بىلەن ئوخشاش.

. 425. بىر مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت بار، ئىچكى چەمبىرى يوق. يۇقىرىدىكى پۇلنىڭ شەكلى بىلەن ئوخشاش.

. 426. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت بار، ئارقا تەرىپىدە ئىچكى چەمبىرى بار. ئېغىرلىقى 17.6 گرام، قېلىنلىقى 2.3 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 33.7 ممللىمېتىر. مەركىزىدە گۈل- نەقىش يوق. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتقى چەمبىرى بار بولۇپ ، ئۈنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدە گۈل- نەقىشلەر يوق.

. 427. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت بار، پۇلنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر چېكىت بار، ئارقا تەرىپىدە ئىچكى چەمبىرى بار. ئېغىرلىقى 17.38 گرام، قېلىنلىقى 2 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 33.7 ممللىمېتىر. يۇقىرىدىكىگە ئوخشىمايدىغان يېرى، پۇل ئوتتۇرىسىدا بىر يۇمىلاق چېكىت بار، گۈلى يوق، ئارقا تەرىپىدىكى چەمبەرنىڭ سىرتقى ئوڭ- سول تەرىپىدە گۈل- نەقىشلەر يوق.

. 428. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت بار، ئوتتۇرىسىدا گۈل- نەقىش بار، ئارقا تەرىپىدە ئىچكى چەمبىرى بار. ئېغىرلىقى 17.7 گرام، قېلىنلىقى 2.1 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 33.6 ممللىمېتىر. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتقى چەمبىرى بار، چەمبەرنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدە بىردىن ئالتە ياپراقلىق كىچىك گۈل بار.

. 429. بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىدىكى «食 餉» (شياڭ) خېتىنىڭ يېنىدا بىر چېكىت كەم. ئېغىرلىقى 17.83 گرام، قېلىنلىقى 2.1 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 33.5 ممللىمېتىر. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر بولۇپ، چەمبەرنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدە بىردىن ئالتە ياپراقلىق كىچىك گۈل بار.

. 430. ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىدە ئۈيغۇرچە خەت، ئارقا تەرىپىدە ئىچكى چەمبىرى بار. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا گۈل- نەقىش يوق، ئارقا تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدە گۈل- نەقىش يوق.

. 431. ئىككى مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۆمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىدىكى ئۈيغۇرچە خەت سىرتقى چەمبەرنىڭ تۆۋەن قىسمىغا يېزىلغان. ئېغىرلىقى 7.12 گرام، قېلىنلىقى 2 ممللىمېتىر، دىئامېتىرى 24 ممللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە ئۈيغۇرچە «يىنسى كۆمۈش ئىككى مىسقال» (ئىككى مىسقاللىق تەمىنات كۆمۈش پۇل) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ سىرتىدا چەمبەر يوق، گۈل- نەقىشلەرمۇ يوق.

. 432. گۇاڭشۈي تۇڭباۋ پۇلى، باۋيۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ئۆرۈمچى ئون يارماقلىق (ماشىنىدا قۇيۇلغان) كىچىك مىس پۇلى، 1907 — 1908- يىللىرى ئۈرۈمچى شىمىگو ماشىنا سايمانلىرى ئىدارىسىدا ماشىنىدا قۇيۇلغان قىزىل مىس پۇل، ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «گۇاڭشۈي تۇڭباۋ» دېگەن خەت يېزىلغان. ئارقا يۈزىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە مانجۇچە «باۋ»، «يۈەن» دەپ يېزىلغان، ئۈنىڭ ئۈستى- ئاستى تەرىپىگە خەنزۇچە «ئۈرۈمچى ئون» دەپ يېزىلغان. شۇ چاغدا،

ئېرىتىپ قۇيۇش ئۇسۇلى بىلەن داچەن پۇل قۇيۇۋاتقان ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسى تاقالغانلىقتىن، ئۈرۈمچى شىنگو كۆمۈش پۇل ئىدارىسى ۋاكالىتەن داچەن پۇل قۇيغان. ئۇلار داچەن پۇل قۇيۇش ئەنئەنىسىگە ئىگە ئۈرۈمچى باۋشىن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ نامىنى قوللىنىشنى خالىماي، بېيجىڭ باۋيۈەن پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ نامىنى قوللىنىپ (ئىلگىرى كۇچا پۇل قۇيۇش ئىدارىسى گۇاڭشۈينىڭ 4- يىلى قايتا قۇرۇلغاندىن كېيىن بىر مەزگىل ئىچكىرىدىكى باۋيۈەن، باۋچۇەن قاتارلىق پۇل قۇيۇش ئىدارىلىرىنىڭ نامىدا داچەن پۇل قۇيغان)، «ئۈرۈمچى» دېگەن خەتنى قوشۇپ، پەقەت شىنجاڭدىلا تارقىتىلىدىغان ۋە ئوبوروت قىلىنىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن. ئۇنىڭ ئاستىدىكى «ئۇن» خېتى ھۆكۈمەت قۇيغان پۇلنىڭ بەلگىسى قىلىنغان.

• 433. گۇاڭشۈي يۈەنباۋ پۇلى، شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ كۆمۈش ئۆلچىمىدىكى 1.5 پۇڭلۇق مىس پۇلى، 1907— 1908- يىللىرى ئۈرۈمچى شىنگو كۆمۈش پۇل ئىدارىسى ماشىنىدا قۇيغان مىس پۇل. ئېغىرلىقى 9— 10.1 گرام، دىئامېتىرى 28 مىللىمېتىر. بۇ— سىناق تەرىقىسىدە قۇيۇلغان پۇل. ئالدى. ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت يوق. ئالدى تەرىپىدىكى ئىچكى چەمبەردە خەنزۇچە «گۇاڭشۈي يۈەنباۋ» دېگەن خەتلەر يېزىلغان. ئوتتۇرىسىدا كىچىك گۈل بار. سىرتقى چەمبەرنىڭ ئۈستىگە خەنزۇچە «شىنجاڭ ئۆلكىسى» دېگەن ئىككى خەت يېزىلغان، ئوڭ- سول تەرىپىگە ئىككى كىچىك گۈل نەقىشلەنگەن، ئاستى تەرىپىگە خەنزۇچە «كۆمۈش ئۆلچىمىدە بىر پۇڭ بەش لى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتى يۇقىرىدىن تۆۋەنگە سوزۇلغان، ئاستى دېڭىزغا ئوخشىتىلغان.

• 434. شۈەنتۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۈچتۇرپاندا قۇيۇلغان، كۇچا ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى، 1909- يىلى قۇيۇلغان . ئېغىرلىقى 2.7 گرام ، دىئامېتىرى 25 مىللىمېتىر. ئارقا يۈزىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «ئۇشى»، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە « ئۇش» دەپ يېزىلغان . ئۈستى - ئاستى تەرىپىگە خەنزۇچە «كۇچار ئون» دەپ يېزىلغان - بۇ پۇلنى ئۈچتۇرپان پۇل قۇيۇش ئىدارىسى كۇچار پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسى بويىچە قۇيغان. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «统» (تۇڭ) خېتى بىر قەدەر تۈز يېزىلغان.

• 435. شۈەنتۇڭ تۇڭباۋ پۇلى، ئۈچتۇرپاندا قۇيۇلغان. كۇچار ئون يارماقلىق كىچىك مىس پۇلى . ئېغىرلىقى 2.9 گرام، دىئامېتىرى 25 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكىگە ئوخشىمايدىغان يېرى خەنزۇچە «统» (تۇڭ) خېتى ئوڭ تەرەپكە قىيسايغان.

• 436. شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىنجاڭدا خەجلەنگەن، ئون داچەنلىك مىس پۇل. يىلى خاتىرلەنمىگەن. 1908- يىل 12- ئايدىن 1909- يىلنىڭ ئاخىرىغىچە ئۈرۈمچى شىنگو كۆمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيغان. ئېغىرلىقى 17.25— 17.7 گرام، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئاستىدا ئۇيغۇرچە «ئون داچەنلىك» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇل شىنجاڭدا تۇنجى قېتىم قۇيۇلغان رەسمىي مىس پۇل.

• 437. شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىنجاڭدا خەجلەنگەن. ئون داچەنلىك مىس پۇل، گېڭشۇ يىلى— 1910- يىلى (شۈەنتۇڭنىڭ 2- يىلى) قۇيۇلغان. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر جايدا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 16.6— 18.5 گرام دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر. يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئۈستىگە خەنزۇچە «گېڭشۇ يىلى قۇيۇلغان» دېگەن خەتلەر يېزىلغان ، ئوڭ- سول تەرىپىدە بىردىن ئالتە ياپراقلىق گۈل بار. ئاستىدىكى ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدە بىردىن بەش ياپراقلىق گۈل بار.

• 438. شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىنجاڭدا خەجلەنگەن، ئون داچەنلىك مىس پۇل. شىنخەي يىلى— 1911- يىلى (شۈەنتۇڭنىڭ 3- يىلى) قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك گۈل بار. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر جايدا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 16.4— 17.8 گرام، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئۈستىگە خەنزۇچە «شىنخەي يىلى قۇيۇلغان» دېگەن خەتلەر يېزىلغان، باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 439. شۈەنتۇڭ يۈەنباۋ پۇلى، شىنجاڭدا خەجلەنگەن، ئون داچەنلىك مىس پۇل. شىنخەي يىلى قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بەش ياپراقلىق گۈلنىڭ سىرتىدا ئىككى چەمبەر بار. ئېغىرلىقى 17.1— 17.4 گرام، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بەش ياپراقلىق گۈل بار، ئۇنىڭ سىرتىغا ئىككى چەمبەر چۈشۈرۈلگەن. ئارقا تەرىپىدىكى ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئۈستىگە خەنزۇچە «شىنخەي يىلى قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان، ئاستىدىكى ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئىككى تەرىپىدە كىچىك گۈللەر يوق. بۇ گۈللەر ئوتتۇرا قىسمىنىڭ ئىككى تەرىپىگە چۈشۈرۈلگەن، باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 440. ئۈچ مىسقاللىق كۆمۈش تەڭگە. ئارقا تەرىپىدە ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار، ئۇيغۇرچە «قەشقەردە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان. 1911- يىلى (شۈەنتۇڭنىڭ 3- يىلى، ھىجرىيە 1329- يىلى) قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 11 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 27.5 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «ئۈچ مىسقاللىق كۆمۈش پۇل» دەپ يېزىلغان . بۇنىڭدىكى ئۈچ خېتىگە چوڭ «叁» يېزىلغان . كاشغەر ئۈچ مىسقال، 1329» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ئۈچ مىسقال، ھىجرىيە 1329- يىلى) دەپ يېزىلغان.

• 441. ئىككى مىسقاللىق كۆمۈش تەڭگە، ئارقا تەرىپىدە ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار، ئالدى تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت

بار، 1911- يىلى قەشقەردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 7.05 گرام، قېلىنلىقى 1.7 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 24.8 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش پۇل» دەپ يېزىلغان. بۇنىڭدىكى ئىككى خېتىگە كىچىك «二» يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا ۋە سىرتقى چەمبەرنىڭ ئۈستىگە، ئوڭ- سول تەرەپلىرىگە جەمى تۆت كىچىك بەش يۇلتۇز چۈشۈرۈلگەن، سىرتقى چەمبەرنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر ئىككى مىسقال، 1329» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ئىككى مىسقال، ھىجرىيە 1329- يىل) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۈچ قەۋەت چەمبەر ئېلىنغان. ئىچكى چەمبەردىكى ئەجدىھار سۈرىتى «بەش مىسقاللىق شۆەنتۇڭ كۈمۈش پۇلى» دىكى بىلەن ئوخشاش.

. 442. ئىككى مىسقاللىق كۈمۈش تەڭگە. ئالدى تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت يوق. ئارقا تەرىپىدە ئەجدىھار سۈرىتى، ئۇيغۇرچە خەت بار. 1911 — 1912- يىللىرى قەشقەردە قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 7.02 گرام، قېلىنلىقى 1.7 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 24.7 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرنىڭ تۆت تەرىپىگە تۆت كىچىك يۇلتۇز چۈشۈرۈلگەن. ئۇيغۇرچە خەت يېزىلمىغان. ئارقا تەرىپىدىكى ئىچكى چەمبەرگە ئەجدىھار سۈرىتى، سىرتقى چەمبەرنىڭ ئۈستىگە ۋە ئوڭ - سول تەرىپىگە بىردىن كىچىك يۇلتۇز چۈشۈرۈلگەن، ئاستىغا ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر، ئىككى مىسقال،» (قەشقەردە قۇيۇلغان، ئىككى مىسقال) دەپ يېزىلغان. سىرتقى چەمبەرنىڭ ئۈستىگە ۋە ئوڭ - سول تەرىپىگە بىردىن يۇلتۇز چۈشۈرۈلگەن، ئاستىغا «زەرب كاشغەر، ئىككى مىسقال (قەشقەردە قۇيۇلغان) » دەپ يېزىلغان. بۇ چەمبەرنىڭ ئۈستىدىكى يۇلتۇز بىلەن سول تەرەپتىكى يۇلتۇزنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەرەبچە رەقەم بىلەن «1330» دەپ يېزىلغان. (ئىلاۋە : ھىجرىيىنىڭ 1330- يىلى مىلادى 1911- يىل 12- ئاينىڭ 22- كۈنىدىن 1912- يىل 12- ئاينىڭ 10- كۈنىگە توغرا كېلىدۇ).

. 443. قەشقەرنىڭ ئەجدىھار سۈرەتلىك بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئالدى- ئارقا تەرەپلىرىگە بەش يۇلتۇز چۈشۈرۈلگەن، 1911 — 1913- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 17.6 گرام، قېلىنلىقى 2.2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 32.9 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ۋە سىرتقى چەمبەرنىڭ تۆت تەرىپىدە بىردىن كىچىك يۇلتۇز بار. ئارقىسىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدە بىردىن كىچىك يۇلتۇز بار، ئۇنىڭ تۆۋىنىدە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر، بەش مىسقال، 1329» دەپ يېزىلغان (ھىجرىيە 1329- يىل مىلادى 1911- يىلغا توغرا كېلىدۇ). مەزكۇر پۇل ئۆرۈمچى كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنىڭ 1907- يىلى قۇيغان كۈمۈش پۇلى ئۆرنەك قىلىنىپ قۇيۇلغان. لېكىن بىرلا بەش مىسقاللىق تۈرى قۇيۇلغان. قۇيۇلغان ۋاقتى شۆەنتۇڭنىڭ 3- يىلىدىن مىنگونىڭ 2- يىلىغىچە بولغان ۋاقىتقا توغرا كېلىدۇ. قەشقەر رايونى مىنگونىڭ 2- يىلىغىچە داۋاملىق ئىلگىرىكى چىڭ ھۆكۈمىتىنىڭ دۆلەت گىربى بولغان ئەجدىھار سۈرەتلىك ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلىنى قۇيغان. بۇنىڭدىن ئۇ چاغدا چەت چېگرا جايلارنىڭ جاھاندىن خەۋەرسىز قالغانلىقىنى، قالايمىقانچىلىق دەستىدىن بۇ ئەھۋالنى سۈرۈشتە قىلىدىغان ئادەم بولمىغانلىقىنى كۆرگىلى بولىدۇ.

. 444. قەشقەرنىڭ ئەجدىھار سۈرەتلىك بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ۋە ئارقا تەرىپىدە چوڭ گۈلنىڭ سۈرىتى بار، ئېغىرلىقى 17.8 گرام، قېلىنلىقى 2.3 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر. يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئالدى يۈزىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى كىچىك يۇلتۇز چوڭ گۈلگە ئالماشقان، ئارقا يۈزىنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىدىكى كىچىك يۇلتۇزلارمۇ چوڭ گۈلگە ئالماشقان. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

. 445. قەشقەرنىڭ ئەجدىھار سۈرەتلىك بەش مىسقاللىق ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئالدى- ئارقا تەرىپىدە يۇلتۇز بار، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر چېكىت بار.

. 446. شۆەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى، 1909 — 1910- يىللىرى قەشقەردە قۇيۇلغان . ئېغىرلىقى 17.7 گرام، قېلىنلىقى 2.3 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 32.7 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بەش مىسقال» دىكى بەش خېتىگە كىچىك «五» يېزىلغان. ئۇنىڭ تۆۋەن تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر، بەش مىسقال، 1327» (قەشقەردە قۇيۇلغان، بەش مىسقال، ھىجرىيە 1327- يىل) »دەپ يېزىلغان. ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئۈستىگە ئەرەبچە تاۋۇش بەلگىلىرى قويۇلغان (بۇنداق تاۋۇش بەلگىلىرى بەزىدە ئىشلىتىلمەيدۇ). ئارقا تەرىپىدە ئۈچ قەۋەت چەمبەر بولۇپ، ئىچكى چەمبەرگە ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، ئوتتۇرا چەمبەر ئاق قالدۇرۇلغان، سىرتقى چەمبەرگە گۈل نەقىشلىرى چۈشۈرۈلگەن. بۇ خىل پۇلنىڭ بەش مىسقاللىقتىن باشقا تۈرى يوق.

. 447. شۆەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق يۈەنباۋ پۇلى ، قەشقەردە قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر چېكىت بار. 1910 — 1911- يىللىرى قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 17.8 گرام ، قېلىنلىقى 2.2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر. يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى ئىچكى چەمبەرگە يېزىلغان خەنزۇچە خەت ئۆزگەرتىلىپ «شۆەنتۇڭ يۈەنباۋ» دەپ يېزىلغان . ئوتتۇرىسىدا بىر چېكىت بار. سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىگە خەنزۇچە «بەش مىسقال» دەپ يېزىلغان، بۇنىڭدىكى بەش خېتىگە چوڭ «伍» يېزىلغان. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

. 448. شۆەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق يۈەنباۋپۇلى ، قەشقەردە قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چوڭ گۈل نەقىشلەنگەن. ئېغىرلىقى 18.34 گرام، قېلىنلىقى 2.2 مىللىمېتىر، دىئامېتىرى 32.6 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىنىڭ

ئوتتۇرىسى ئۆزگەرتىلىپ، گۈل نەقىشلەنگەن. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

• 449. شۇەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق يۇەنباۋ پۇلى، قەشقەر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك يۇلتۇز بار. ئېغىرلىقى 15.6 گرام، قېلىنلىقى 2.1 مىللىمېتر، دىئامېترى 32.8 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرنىڭ ئۈستىگە خەنزۇچە «قەشقەر» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك يۇلتۇز بار. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

• 450. شۇەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق يۇەنباۋ پۇلى، قەشقەر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك چېكىت بار، خەنزۇچە بەش خېتىگە كىچىك «|L» يېزىلغان.

• 451. شۇەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق يۇەنباۋ پۇلى، قەشقەر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك يۇلتۇز بار . ئېغىرلىقى 17.5 گرام، قېلىنلىقى 2.1 مىللىمېتر، دىئامېترى 33 مىللىمېتر، بۇ پۇلدىكى خەنزۇچە بەش خېتىگە كىچىك «|L» يېزىلغان.

• 452. شۇەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق يۇەنباۋ پۇلى، قەشقەر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىر چوڭ گۈل نەقىشلەنگەن. ئېغىرلىقى 15.9 گرام، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر، دىئامېترى 32.9 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا گۈل چۈشۈرۈلگەن، باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 453. شۇەنتۇڭنىڭ بەش مىسقاللىق يۇەنباۋ پۇلى، قەشقەر، خەنزۇچە «|L» خېتىنىڭ ئۈستىدە بىر چېكىت بار.

• 454. چوڭ تىپتىكى ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل. 1908- يىلى (ۋۇشېن يىلى، يەنى گۇاڭشۈينىڭ 34- يىلى) ئۈرۈمچى پۇل باسقۇرۇش باش ئىدارىسى تارقاتقان. شاگخەيدە بېسىلغان. ئۇزۇن تۆت بۇلۇڭلۇق ھۆكۈمەت پۇلى، ئۆلچىمى 130×260 مىللىمېتر. قېلىن داۋلىق قەغەزدە رەڭلىك ئىشلەنگەن. ئالدى سول تەرىپىگە تارقىتىلغان يىلى— گۇاڭشۈي ۋۇشېن يىلى، ئاي، كۈنى يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدىكى ئۇزۇن تۆت بۇلۇڭ شەكىلدىكى گىرۋەك رامكىنىڭ ئىچى ئۈچ كاتەكچىگە بۆلۈنگەن . يۇقىرىسىدىكى كاتەكچە ئاق قالدۇرۇلغان، بۇ تەخمىنەن پۇلنىڭ 1/5 قىسمىنى ئىگىلەيدۇ، تامغا ئورنى قالدۇرۇلغان، ئوتتۇرىدىكى كاتەكچە تەخمىنەن 2/5 قىسمىنى ئىگىلەيدۇ. ئۇنىڭغا خەنزۇچە مۇنداق ئۇقتۇرۇش يېزىلغان: «گەنسۇ، شىنجاڭ قاتارلىق جايلاردىكى يەرلىك باش مۇپەتتىش مەھكىمىسىدىن لىيەن (شۇ چاغدىكى باش مۇپەتتىش لىيەن كۇي) ، گەنسۇ ، شىنجاڭ پەرمانبەردار مەھكىمىسىنىڭ پەرمانبەردارى ۋاڭ (شۇ چاغدىكى پەرمانبەردار ۋاڭ شۇنەن) ، شۇنى ئېنىق ئۇقتۇرىدۇكى ، ئۈلكىلىك پۇل باسقۇرۇش باش ئىدارىسى چىقارغان مەزكۇر پۇلنى ئۆلكە ئىچىدە ئاشلىق بېجى قاتارلىق بارلىق ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن تاپشۇرۇشقا بولىدۇ. ئەگەر قايسىكى ئەمەلدار يوقىلاڭ سەۋەپ كۆرسىتىپ ئالغىلى ئۇنىمىسا، يامۇلغا كېلىپ ئەرز قىلسا بولىدۇ. ئۇلار چوقۇم قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. مەزكۇر بىرلەشمە ئۇقتۇرۇشقا ھۆكۈمەت خىزمەتچىلىرى، ئەسكەرلەر، خادىملار، سودىگەرلەر ۋە پۇقرالار بىردەك ئەمەل قىلىشى لازىم. گۇاڭشۈينىڭ 33- يىلى، ئاي، كۈنى». تۆۋەنكى كاتەكچە 2/5 قىسمىنى ئىگەللەيدۇ. ئۇنىڭغا يۇقىرىدىكى ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يېرىمىغا «گەنسۇ- شىنجاڭ پەرمانبەردار مەھكىمىسىنىڭ تامغىسى» دېگەن قىزىل رەڭلىك ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. ئوڭ- سول تەرىپىنىڭ چۆرىسىگە قوشۇمچە قىزىل رەڭدە چاك باستۇرۇپ تامغا بېسىلغان. 400 داچەن بىر سەر كۈمۈشكە باراۋەر بولۇپ، بۇ پۇل بىر سەرلىك كۈمۈش پۇل بولغان.

• 455. كىچىك تىپتىكى ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل. 1912- يىلى (مىنگونىڭ 1- يىلى) شىنجاڭنىڭ مالىيە خەزىنىسىدىن (چىڭ سۇلالىسىنىڭ پەرمانبەردار مەھكىمىسى، مالىيە خەزىنىسى مىنگو دەۋرىدىكى مالىيە نازارىتى خەزىنىسى بىلەن باراۋەر ئىدى) تارقىتىلغان. ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان. ئۆلچىمى 105×200 مىللىمېتر. چوڭ تىپتىكى ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇلنى ئۆرنەك قىلىپ ئىشلەنگەن. لېكىن قەغىزى كىچىكرەك، قەغىزىنىڭ سۈپىتى ۋە بېسىلىش سۈپىتى چوڭ تىپتىكىسىگە يەتمەيدۇ. ئالدى تەرىپىنىڭ يۇقىرى قىسمىغا «شىنجاڭ مالىيە خەزىنىسىنىڭ پۇلى» دەپ يېزىلغان. سول تەرىپىگە تارقىتىلغان ۋاقتى «مىنگونىڭ 1- يىلى، ئاي، كۈنى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپى ئۈچ كاتەكچىگە بۆلۈنگەن، يۇقىرى قىسمىدىكى كاتەكچە ئاق قالدۇرۇلغان، ئوتتۇرىدىكى كاتەكچىگە خەنزۇچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن : «گەنسۇ، شىنجاڭ پەرمانبەردار مەھكىمىسىنىڭ پەرمانبەردارى چىڭ (شۇ چاغدىكى پەرمانبەردار چىڭ جىتاڭ)، شۇنى ئېنىق ئۇقتۇرىدۇكى، مەزكۇر ھۆكۈمەت پۇلىنى ئۆلكە ئىچىدە ھەرقايسى تارماقلار ئاشلىق ، زىرائەت بېجى قاتارلىق بارلىق ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن تاپشۇرسا بولىدۇ. كۈمۈش پۇلغا ئالماشتۇرۇش پۈتۈنلەي ھۆكۈمەت پۇل قۇيۇش ئىدارىسى تەرىپىدىن چىقىم قىلىنىدۇ. كېيىنچە ھۆكۈمەت بانكىسى قۇرۇلسا، بانكا تەرىپىدىن چىقىم قىلىنىدۇ. ئەگەر قايسىكى ئەمەلدار يوقىلاڭ سەۋەبلەرنى كۆرسىتىپ ئالغىلى ئۇنىمىسا، يامۇلغا كېلىپ ئەرز قىلسا بولىدۇ. ئۇلار چوقۇم قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. ئەگەر مەككارلار ساختا پۇل ياسىسا، ئۆلۈم جازاغا تارتىلىدۇ. مەزكۇر ئۇقتۇرۇشقا ھۆكۈمەت خىزمەتچىلىرى، سودىگەرلەر، پۇقرالار بىردەك ئەمەل قىلىشى لازىم. مىنگونىڭ 1- يىلى، ئاي ، كۈنى». تۆۋەنكى كاتەكچىغا ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى يېرىمىغا چوڭ قىزىل رەڭلىك ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان، ئوڭ- سول تەرىپىنىڭ چۆرىسىگە چاك باستۇرۇپ تامغا بېسىلغان، بۇ يەرلىرى چوڭ تىپتىكى ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل بىلەن ئوخشاش. مىنگونىڭ 1- يىلى چىڭ پادىشاھى تەختتىن ئۆتۈنۈپ بەرگەن بولسىمۇ، لېكىن شىنجاڭ يىراقتىكى

غەربىي چېگرا رايون بولغاچقا، يەنىلا خانپەرەس باش مۇپەتتىش يۇەن داخۇانىڭ ھۆكۈمرانلىقىدا تۇرغان. شۇڭا شۇ يىلى ئەتىيازدا پەرمانبەردار چىڭ جىنالڭ كىچىك تىپتىكى ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇلنى بېسىپ تارقاتقان. بۇنىڭدىن نېمە ئۈچۈن ئۇقتۇرۇشتا ھەم مىنگونىڭ 1- يىلىغا ئىتائەت قىلغان، ھەم چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئەمەل مەرتىۋىسىنى ئىشلەتكەن زىددىيەتلىك ئەھۋالنى چۈشىنىۋالغىلى بولىدۇ.

• 456. ئۈرۈمچىدىكى گۇڭ جۈيچىڭ سودا ماگازىنىنىڭ پۇلى (سۈرەتكە ئېلىنغان نۇسخىسى) . 1901— 1910- يىللىرى (گۇاڭشۈينىڭ 27- يىلىدىن شۈەنتۇڭنىڭ 2- يىلىغىچە) ئۈرۈمچىدىكى سودىگەر «سەككىز چوڭ ئائىلە» نىڭ بىرسى بولغان «گۇڭ جۈيچىڭ» سودا ماگازىنى تارقاتقان. مەزكۇر پۇل مايلىق لاتا پۇل بولۇپ، ئۆلچىمى 115×220 مىللىمېتر. ئۇ 400 (بىر تىزىق) داچەنگە ئالماشتۇرۇلغان.

• 457. ئىلى پۇلى، 1909- يىلى ئىلى پۇل باشقۇرۇش باش ئىدارىسى تارقاتقان. بېيجىڭدىكى بەيياڭ گۇەنباۋ ئىدارىسىدە بېسىلغان. ئۆلچىمى 110×186 مىللىمېتر. ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ سول تەرىپىدىكى ئۆرە رامكا ئىچىگە خەنزۇچە تېگى كۆك ئاق خەت بىلەن قەغەز پۇلنىڭ ئىقتىدارى ۋە ئارتۇقچىلىقى تەشۋىق قىلىنغان قىسقا باياننامە يېزىلغان . ئۇنىڭدا مۇنداق دېيىلگەن : «ئۇنچە - مەرۋايىت قىممەتلىك بۇيۇم، ئۇ يىغىپ ساقلاشقا، ئېلىپ يۈرۈشكە ئەپلىك بولغىنى بىلەن، بازاردا ئوبوروت قىلىنىشقا ئەپسىز، مىس پۇل ئېغىر بۇيۇم، ئۇ بازاردا ئوبوروت قىلىنىشقا ئەپلىك بولغىنى بىلەن، يىغىپ ساقلاشقا، ئېلىپ يۈرۈشكە ئەپسىز. ئوبوروت قىلىشقا ئەپلىك ھەم يېنىك بولغان بىردىنبىر پۇل قەغەز پۇلدۇر. قەغەز پۇل ئىناۋەتلىك ھەم ئاساس بولۇپ ، ئاكسىيەنىڭ بىر تۈرى، ئۇنى ئىشلىتىش ھەممىدىن ئوڭاي، ئۇنىڭغا بولغان ئېھتىياج ئەڭ كۆپ، قىيىن ئىشنى ئاسانلاشتۇرۇشتا ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتىدىغىنى يوق. رەخ، ئاشلىق بىلەن كىشلەر ھاياتلىقنى ساقلايدۇ. زىيالىلار، دېھقانلار، ئىشچىلار، سودىگەرلەر كەسىپ قىلىپ تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىدۇ . بېرىش - كېلىش قىلىپ، بار- يوقنى ئۆزئارا ئالماشتۇرىدۇ. نېمە ئۈچۈن بەزىدە مېتال پۇل قەغەز پۇلغىمۇ يەتمەيدىغان پەس ئورۇنغا چۈشۈپ قالىدۇ ؟ بۇ مېتال پۇلنىڭ بەزىدە بالا پۇل ، قەغەز پۇلنىڭ بەزىدە ئانا پۇل بولۇپ قالغانلىقىدىن بولىدۇ. ئۇنىڭ پايدىلىق تەرىپى كۆپ بولغاچقا كىشلەر ياقتۇرۇپ، خاتىرجەم ئىشلىتىدۇ. شۇڭا ئۇنى مۇنداق دەپ مەدھىيىلەشكە بولىدۇ: مېتال پۇلمۇ پۇل ، قەغەز پۇلمۇ پۇل ، ئېلىشقا، قويۇشقا ئەپلىك، ئوبوروت قىلسا پايدىسى بار. بالا پۇل كېيىن، ئانا پۇل بالدۇر بولغان. ئۇ ئۆپرىمايدۇ، سۇنمايدۇ، ئانا پۇل بىلەن بالا پۇل بىر- بىرىگە تايىنىدۇ. نۇرغۇن بايلىقنى بىر سىقىم پۇلغا يىغىنچاقلىغىلى، سەپەرگە چىققاندا نۇرغۇن پۇلنى بىر قاپچۇققا سېلىۋالغىلى بولىدۇ. ساقلىسا مەخپىي نەرسە، خەجلىسە تېز تۈگەيدۇ. قولايلىقلىقى جەھەتتە ھېچنىمە ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتمەيدۇ. بەش خىل پۇل، جىمى تەرسىگە كېرەك. ئۇنى بىر پارچە قەغەز دېمەڭلار، ئەمەلىيەتتە ئۇ جىمى تەرسىنىڭ تۈگۈنى. ئۇنى قەغەز دېسەڭ قەغەز، بايلىق دېسەڭ بايلىق، ھەم قەغەز، ھەم بايلىق، ئىناۋىتى ھەممىگە قادىر» . ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «مەزكۇر پۇلغا مىڭ يارماق بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. سول تەرىپىگە تارقىتىلغان ۋاقتى «شۈەنتۇڭنىڭ 1- يىلى، ئاي، كۈنى» دەپ يېزىلغان. يۇقىرىدىكى خەنزۇچە خەتلەرنىڭ ھەممىسى يوڭ قەلەم بىلەن يېزىلغان. نومۇرى ۋە پۇل قىممىتىنى بىلدۈرىدىغان سانلارنىڭ ئۈستىگە قىزىل تامغا بېسىلغان. سول تەرىپىنىڭ تۆۋەنكى بۇلۇڭىغا، خەنزۇچە «پۇل باشقۇرۇش باش ئىدارىسى» دېگەن ئۇزۇن چاسا تامغا بېسىلغان. ئۆرە چۈشۈرۈلگەن ئەجدىھار سۈرىتىنىڭ ئىچكى ئوڭ تەرىپىگە خەنزۇچە ئۇششاق قىلىپ «پۇلنى تونۇيمىز، ئادەمنى تونۇمايمىز» دەپ، سول تەرىپىگە «يۈتۈپ كەتسە ئىگە بولمايمىز» دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ ئوڭ تەرىپىنىڭ چۆرىسىگە يوڭ قەلەم بىلەن نومۇر قويۇلغان، ئۈستىگە چاڭ باستۇرۇپ تامغا بېسىلغان. پۇلنىڭ ئەڭ ئاستىغا ئىنتايىن ئۇششاق خەت بىلەن خەنزۇچە «بەيياڭ گېزىت ئىدارىسىدا بېسىلدى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە ئۈچ كاتەكچە بولۇپ، بىرىنچى كاتەكچىگە خەنزۇچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن : « پۇل— كىشلەر ئېلىپ يۈرۈشكە، ئوبوروت قىلىشقا ئوڭاي بولسۇن ئۈچۈن چىقىرىلغان. لېكىن مەككارلار يالغان پۇل ياساپ، كىشىلەرنى ئالداپ، ئۇلارنى زىيانغا ئۇچراتماقتا. جياڭجۈنىڭ (ئىلى جياڭجۈنى) بۇيرۇقىغا بىنائەن ئۇلارنى تەكشۈرۈپ ئەنگە ئېلىش لازىم. ھەممىنى خەۋەردار قىلىش ئۈچۈن مەزكۇر ئۇقتۇرۇش چىقىرىلدى. يالغان پۇل ياسىغۇچىلارنى پۇل چىقىرىش ئىدارىسى قاتتىق جازالىشى لازىم . ئەگەر يالغان پۇل ئىككەنلىكىنى دەرھال ئېنىقلاشقا بولمىسا، نەدىن كەلگەنلىكىنى ئىز قوغلاپ تەكشۈرۈپ، باشقىلارنىڭ زىيانغا ئۇچرىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش لازىم. جياڭجۈنىڭ بۇيرۇقىدىن باشقا، پۇل باشقۇرۇش ئىدارىسى بۇ ئۇقتۇرۇشنى چىقاردى». ئوتتۇرىدىكى كاتەكچىگە يۇقىرىدىكى ئۇقتۇرۇشنىڭ مانجۇچىسى يېزىلغان، ئاستىدىكى كاتەكچىگە ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان. شىمالىي شىنجاڭدا خەجلەنگەن ئۆلچەملىك پۇلنىڭ ھۆكۈمەت بەلگىلىگەن قىممىتى بويىچە 1000 يارماق بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان. مەزكۇر پۇلمۇ بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان.

• 458. ئىلى پۇل باشقۇرۇش باش ئىدارىسىنىڭ بىر مىسقاللىق مىس پۇلى، چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى يىللىرىدا ئىلى پۇل باشقۇرۇش باش ئىدارىسى تارقاتقان. بۇ— سېرىق مىستىن ئىشلەنگەن ئۇزۇن چاسا شەكىلدىكى قۇيما پۇل . ئېغىرلىقى 12.3 گرام ،ئۇزۇنلۇقى 71 مىللىمېتر، كەڭلىكى 9 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە «پۇل قۇ-

يـۇش بـاش ئىدارىسى» دېگەن خەت يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە خـەنزۇچە «بىر مىسقال» دېگەن خەت يېزىلغان. ئۈستى بىلەن ئاستىدا ئاددىي گۈل شېخى بار. خەتلىرى قولدا ئويۇلغان. ئىـ لـىدا خـەجـلـەنگەن ئۆلچەملىك پۇلنىڭ ھۆكۈمەت بېكىتكەن قـىـممىتى بويىچە 1000 يارماق بىر سەر كۈمۈشكە سۇندۇرۇل- غـان. مـەزكـۇر پـۇلـغـا بىر مىسقال دەپ يېزىلغان بولۇپ، 100 يارماققا سۇندۇرۇلغان. بۇ پۇل ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە.

ئۈچىنچى قىسمى

• 463. شىنجاڭنىڭ بىر سەرلىك رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە بىر- بىرىگە تۇتاشقان بەش يۇللۇق بىر جۈپ بايراقنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئېغىرلىقى 34.8 گرام، قېلىنلىقى 3.1 مىللىمېتر، دىئامېترى 39.5 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىدىكى بىر جۈپ بايراقتا بەش خىل رەڭدە بەش تىك يول چۈشۈرۈلگەن، لېكىن ئۆلچەملىك بولمىغان. بايراق دەستىسى تەرىپىدىكى 1- ۋە 3-، 5- يوللارغا بەشتىن ھالقا شەكلى چۈشۈرۈلگەن. 2- ۋە 4- يوللارغا بىر- بىرىگە ئۇلانغان گۈل نۇسخىلىرى چۈشۈرۈلگەن.

• 464. شىنجاڭنىڭ بىر سەرلىك رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە بەش يوللۇق بىر جۈپ بايراقنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، ئېغىرلىقى 34.9 گرام، قېلىنلىقى 3.1 مىللىمېتر، دىئامېترى 39.5 مىللىمېتر، ئارقا تەرىپىدىكى بىرىنچى يولغا بەش يۇمىلاق ھالقا شەكلى چۈشۈرۈلگەن، باشقا تۆت يولغا بىر تۇتاش گۈل نۇسخىلىرى چۈشۈرۈلگەن. بۇ پۇل يۇقۇرىدىكى پۇل بىلەن 1912- يىلى (رېنزى يىلى يەنى مىنگونىڭ 1- يىلى) ئۈرۈمچى شىمگو كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسىدا قۇيۇلغان.

• 465. شىنجاڭنىڭ بەش مىسقاللىق رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىگە بىر- بىرىگە تۇتاشقان بەش يوللۇق بىر جۈپ بايراق چۈشۈرۈلگەن. ئېغىرلىقى 17.7 گرام، قېلىنلىقى 2.1 مىللىمېتر، دىئامېترى 33.5 مىللىمېتر. بۇ پۇل بىر سەرلىك جۈپ بايراقلىق پۇل بىلەن بىر يۈرۈش.

• 466. شىنجاڭنىڭ بەش مىسقاللىق رېنزى يىلى ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، ئارقا تەرىپىدىكى بەش يوللۇق بىر جۈپ بايراقنىڭ تۆت يولى بىر خىل. ئېغىرلىقى 17.2 گرام، قېلىنلىقى 2.3 مىللىمېتر، دىئامېترى 33.4 مىللىمېتر، بۇ پۇل جۈپ بايراقتىكى تۆت يولى بىر خىل بولغان بىر سەرلىك پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. ئىككى خىل بەش مىسقاللىق پۇل 1912- يىلى ئۈرۈمچى شىمگو كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسىدا قۇيۇلغان.

• 467. شىنجاڭنىڭ رېنزى يىلى مىس پۇلى، ئون داچەنلىك، ئارقا تەرىپىگە چوڭ بىر جۈپ بايراق چۈشۈرۈلگەن. 1912- يىلى ئۈرۈمچى شىمگو كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسىدا قۇيۇلغان. ئېغىرلىقى 16.8 گرام، دىئامېترى 33 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىدىكى بايراق بىر قەدەر چوڭ، بەش خىل رەڭ ئۈچۈن بەش يول چۈشۈرۈلگەن بولۇپ، 1-، 3-، 5- يوللىرىغا يۇمىلاق بەش ھالقا شەكلى چۈشۈرۈلگەن، 2-، 4- يوللىرىغا تۇتاشما گۈلنۇسخىلىرى چۈشۈرۈلگەن.

• 468. شىنجاڭنىڭ رېنزى يىلى مىس پۇلى، ئون داچەنلىك، ئارقا تەرىپىگە بىر جۈپ كىچىك بايراق چۈشۈرۈلگەن. ئېغىرلىقى 16.8 گرام، دىئامېترى 33 مىللىمېتر، يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بايراق كىچىكرەك، 1- يولدا بەش كىچىك يۇمىلاق ھالقا شەكلى بار، باشقا تۆت يولغا تۇتاشما گۈل نۇسخىلىرى چۈشۈرۈلگەن.

• 469. ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل (مىنگونىڭ 2- يىلى باسمىسى)، يەنە يېڭى پۇل، ئۆلكە پۇلى دەپمۇ ئاتالغان. 1913- يىلى ئۈرۈمچىدە بېسىلغان، شىنجاڭ مالىيە مەھكىمىسى تارقاتقان. ئۆلچىمى 113×215 مىللىمېتر. ئاق داۋلىن قەغىزىدە رەڭلىك قىلىپ تاش مەتبەدە بېسىلغان، سۈپىتى سەل ناچار، رەڭلىرى تۇتۇق، ئالدى تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىغا ئىككى قۇر قىلىپ خەنزۇچە «شىنجاڭ مالىيە مەھكىمىسىنىڭ خەزىنە پۇلى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان. ئۇ چاغ مىنگو دەۋرى بولۇپ، چىڭ سۇلالىسىنىڭ پەرمانبەردار مەھكىمىسى مالىيە مەھكىمىسىگە ئۆزگەرتىلگەچكە، مالىيە مەھكىمىسىنىڭ خەزىنە پۇلى دەپ ئاتالغان. ئارقا تەرىپىگە ئۆلكىلىك مالىيە مەھكىمىسىنىڭ ئۇقتۇرۇشى يېزىلغان، ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ مالىيە مەھكىمىسى شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى، مەزكۇر ھۆكۈمەت پۇلىنى ئۆلكە تەۋەسىدىكى ھەرقايسى جايلار ئاشلىق بېجى قاتارلىق بارلىق ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن تاپشۇرسا بولىدۇ. كۈمۈش پۇلغا ئالماشتۇرسا، پۇل باشقۇرۇش ئىدارىلىرى چىقىم قىلىدۇ، كېيىنچە ھۆكۈمەت بانكىسى قۇرۇلسا، بانكا چىقىم قىلىدۇ، ئەگەر قايسىكى ئەمەلدار يوقىلاڭ سەۋەبلەرنى كۆرسىتىپ ئېلىشقا ئۇنىمسا، مەھكىمىمىزگە كېلىپ ئەرز قىلسا بولىدۇ، ئۇلار چوقۇم قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. ھازىرچە مالىيە مەھكىمىسىنىڭ تامغىسى تارقىتىلمىغاچ، گوۋۇيۈەنگە مەلۇم قىلىش ئارقىلىق، يەنىلا ئىلگىرىكى پەرمانبەردار مەھكىمىسىنىڭ تامغىسى بېسىلدى، ئىناۋىتى ئوخشاش. ئەگەر مەككارلار ساختا پۇل ياسىسا، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆلكىدىكى بارلىق ھۆكۈمەت خادىملىرى، زىيالىيلار، سودىگەرلەر، پۇقرالار بۇ ئۇقتۇرۇشقا ئىزچىل ئەمەل قىلىشى لازىم. مىنگونىڭ 2- يىلى، ئاي، كۈنى»

• 470. ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇل (مىنگونىڭ 4- يىلى باسمىسى). 1915- يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان، شىنجاڭ مالىيە نازارىتى تارقاتقان، ئاق داۋلىن قەغىزىگە بېسىلغان ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 113×129 مىللىمېتر، بېسىلىش سۈپىتى مىنگونىڭ 2- يىلى بېسىلغان پۇلنىڭكىدىنمۇ تۆۋەن، ئالدى تەرىپىگە «شىنجاڭ مالىيەنازارىتىنىڭ خەزىنە پۇلى» دەپ يېزىلغان. شۇ چاغدا بېيجىڭ مەركىزى ھۆكۈمىتى

مالىيە مەھكىمىسىنى مالىيە نازارىتى دەپ ئۆزگەرتىش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈرگەنلىكتىن، «مالىيە نازارىتىنىڭ خەزىنە پۇلى» دەپ ئاتالغان. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ مالىيە نازارىتى شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى، مەزكۇر ھۆكۈمەت پۇلىنى ئۆلكە تەۋەسىدىكى ھەرقايسى جايلار ئاشلىق بېجى قاتارلىق بارلىق ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن تاپشۇرسا بولىدۇ. كۆمۈش پۇلغا ئالماشتۇرسا پۇل باشقۇرۇش ئىدارىلىرى چىقىم قىلىدۇ، كېيىنچە ھۆكۈمەت بانكىسى قۇرۇلسا، بانكا چىقىم قىلىدۇ. ئەگەر قايسىكى ئەمەلدار يوقىلاڭ سەۋەبلەرنى كۆرسىتىپ ئېلىشقا ئۇنىمىسا، نازارىتىمىزگە كېلىپ ئەرز قىلسا بولىدۇ. ئۇلار قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. مالىيە نازارىتى يېڭىدىن قۇرۇلغانلىقتىن تامغىسى تېخى تارقىتىلمىدى، ھۆكۈمەتكە مەلۇم قىلىش ئارقىلىق، يەنىلا ئىلگىرىكى پەرمانبەردار مەھكىمىسىنىڭ تامغىسى بېسىلدى. ئىناۋىتى ئوخشاش. ئەگەر مەككارلار ساختا پۇل ياسىسا، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئۆلكىدىكى ھۆكۈمەت خادىملىرى، زىيالىلار، سودىگەرلەر، پۇقرالار بۇ ئۇقتۇرۇشقا ئىزچىل ئەمەل قىلىشى لازىم. مىنگونىڭ 4- يىلى، ئاي، كۈن» دېيىلگەن.

● 471. كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل(مىنگونىڭ 3- يىلى باسمىسى). ئاساسىي پۇل بولغان ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇلنىڭ قوشۇمچىسى. قىممىتى 100 داچەن، 2.5 مىسقال كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان. 1914- يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان. شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتى تارقاتقان، ئاق داۋلىن قەغىزىدە بېسىلغان ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 106×135 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپى قىزىل، يېشىل، قارا ئۈچ خىل رەڭدە بېسىلغان، سۈرەتلىرى قوپال ئىشلەنگەن. ئوڭ- سول تەرىپىگە بىردىن ئۆرە تۇرغان يېشىل شىرنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، لېكىن سۈرەت تازا ياخشى ئىشلەنمىگەچكە كۆچۈككە ئوخشاپ قالغان. شۇ سەۋەپتىن خەلق ئىچىدە «كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل» دەپ ئاتالغان. ئارقا تەرىپىگە مالىيە نازارىتىنىڭ خەنزۇچە ئۇقتۇرۇشى يېزىلغان، ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ مالىيە نازارىتى شۇنى ئۇقتۇرىدىكى، مەزكۇر ھۆكۈمەت پۇلىنى ئۆلكە تەۋەسىدىكى ھەرقايسى جايلار ئاشلىق بېجى قاتارلىق بارلىق ھۆكۈمەت پۇلى ئۈچۈن تاپشۇرسا بولىدۇ. كۆمۈش پۇلغا ئالماشتۇرسا، پۇل باشقۇرۇش ئىدارىلىرى چىقىم قىلىدۇ، كېيىنچە ھۆكۈمەت بانكىسى قۇرۇلسا، بانكا چىقىم قىلىدۇ. ئەگەر قايسىكى ئەمەلدار يوقىلاڭ سەۋەپلەرنى كۆرسىتىپ ئېلىشقا ئۇنىمىسا، نازارىتىمىزگە كېلىپ ئەرز قىلسا بولىدۇ، ئۇلار قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. مالىيە نازارىتى يېڭى قۇرۇلغاچقا، تامغىسى تېخى تارقىتىلمىدى، ھۆكۈمەتكە مەلۇم قىلىش ئارقىلىق، يەنىلا ئىلگىرىكى پەرمانبەردار مەھكىمىسىنىڭ تامغىسى بېسىلدى، ئىناۋىتى ئوخشاش. مەككارلار ساختا پۇل ياسىسا، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆلكىدىكى ھۆكۈمەت خادىملىرى، زىيالىلار، سودىگەرلەر، پۇقرالار بۇ ئۇقتۇرۇشقا ئىزچىل ئەمەل قىلىشى لازىم. مىنگونىڭ 3- يىلى، ئاي، كۈن»

● 472. كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل (مىنگونىڭ 4- يىلى باسمىسى). 1915- يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان. ئۆلچىمى 118×145 مىللىمېتر. مەزكۇر پۇل مىنگونىڭ 4- يىلى بېسىلغان. باشقا جايلىرى مىنگونىڭ 3- يىلدىكىسى بىلەن ئوخشاش.

● 473. مىنگونىڭ 6- يىلى بېيجىڭدا بېسىلغان 400 داچەنلىك ئۆلكە پۇلى. 1917- يىلى بېسىلغان، 1919- يىلنىڭ بېشىدا شىنجاڭ مالىيە نازارىتى تارقاتقان. بېيجىڭ مالىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مەتبەئە ئىدارىسى ئاق داۋلىن قەغىزىگە باسقان ھۆكۈمەت پۇلى، سۈرەت ۋە خەتلىرى چىرايلىق ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 106×208 مىللىمېتر. ئالدى سول تەرىپىنىڭ تۆۋەن بۆلۈكىگە «شىنجاڭ مالىيە نازارىتى» دېگەن قىزىل تامغا چۈشۈرۈلگەن. ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇشقا چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكە باشلىقى، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى: مەزكۇر ھۆكۈمەت پۇلى 400 داچەنگە، خۇنەن ئۆلچىمىدە بىر سەر كۈمۈشكە باراۋەر. پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باج پۇللىرى، ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن بولىدۇ. مىنگونىڭ 6- يىلى ئاي، كۈن» بۇ يېڭى ئۆلكە پۇلى كونىراپ يېرتىلىپ كەتكەن ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇلنى يىغىۋېلىش ئۈچۈن تارقىتىلغان. تارقىتىلغان ئومۇمىي سانى 5 مىليون سەر.

● 474. مىنگونىڭ 9- يىلى بېيجىڭدا بېسىلغان 100 داچەنلىك ئۆلكە پۇلى. 1920- يىلى بېيجىڭ مالىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مەتبەئە ئىدارىسىدا بېسىلغان، شىنجاڭ مالىيە نازارىتى تارقاتقان. ئاق داۋلىن قەغىزىگە بېسىلغان كىچىك (قوشۇمچە) پۇل. نەپىس ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 94×116 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە يېزىلغان ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكە باشلىقى، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى: مەزكۇر كىچىك ھۆكۈمەت پۇلى 100 داچەنگە، خۇنەن ئۆلچىمىدە 2.5 مىسقال كۈمۈشكە باراۋەر. ھۆكۈمەتنىڭ چوڭ پۇلى بىلەن ئوخشاش، ئاشلىق ۋە باشقا باج پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن بولىدۇ. ئەگەر ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، چوقۇم قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. مىنگونىڭ 9- يىلى، ئاي، كۈن». ئۇنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. ئوڭ تەرەپ چۆرىسىگە «شىنجاڭ قەغەز پۇلى» دېيىلگەن چاك تامغىسى بېسىلغان. مەزكۇر پۇل مىنگونىڭ 3-، 4- يىللىرى چىقىرىلغان كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل بىلەن ئوخشاش قىممەت، ئوخشاش شەكىلدە ئىشلىنىپ، كونىرىغان كۆچۈك سۈرەتلىك پۇلنى يېڭى پۇلغا ئالماشتۇرۇش ئۈچۈن چىقىرىلغان. شۇڭا ئاۋام خەلق ئۇنىمۇ «كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل» دەپ ئاتىغان.

. 475. مىنگونىڭ 10- يىلى بېيجىڭدا بېسىلغان 400 داچەنلىك
ئۆلكە پۇلى. 1921- يىلى بېيجىڭ مالىيە مىنىستىرلىكىنىڭ
مەتبەئە ئىدارىسىدا قايتا بېسىلغان مىنگونىڭ 6- يىلىدىكى
ئۆلكە پۇلى، ئۆلچىمى 105×211 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ ئالدى-
ئارقا تەرىپىدىكى خەت ۋە سۈرەتلەر مىنگونىڭ 6- يىلى باس-
مىسىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. پەقەت بېسىلغان ۋاقتىغا
«مىنگونىڭ 10- يىلى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە يەنىلا
مىنگونىڭ 6- يىلىدىكى ئۇقتۇرۇش يېزىلغان.

. 476- 481. مىنگونىڭ 14- يىلىدىن 20- يىلىغىچە ئۈرۈمچىدە
بېسىلغان 400 داچەنلىك ئۆلكە پۇللىرى، ئۈرۈمچى مالىيە نازا-
رىتىنىڭ پۇل بېسىش ئىدارىسىدە تاش مەتبەئەدە بېسىلغان.
قەغىزى بىلەن بېسىلىشى ناچارراق، مىنگونىڭ 14- يىلى (1925)
دىن مىنگونىڭ 20- يىلى (1931) غىچە 6 يىل ئىچىدە بېسىلغان.
بۇلارنىڭ ئىچىدە مىنگونىڭ 18- يىلى (1929) باسمىسىدىكى
پۇل ئۇچرىمىدى. ئۇزۇنلۇقى 204 - 213 مىللىمېتىر، كەڭلىكى
104 - 110 مىللىمېتىر، چوڭ- كىچىكلىكى تەكشى ئەمەس.
ئالدى تەرىپىدىكى گۈل نۇسخىلىرى، خەتلىرى بېيجىڭدا
بېسىلغان 400 داچەنلىك ئۆلكە پۇلىنىڭكى بىلەن ئوخشاش.
پەقەت چۆرىسىنىڭ رەڭگى قارا رەڭگە ئۆزگەرتىلگەن، تېگىگە
قىزغۇچ رەڭ بېرىلگەن. سول تەرىپىنىڭ تۆۋەنكى بۇلۇڭىدا
«شىنجاڭ مالىيە نازارىتى خەزىنىسىدىن تارقىتىلغان» دېگەن
تامغا يوق. ئارقا تەرىپىنىڭ چۆرىسى كۆك، تېگى ئاق بولۇپ،
قارا خەت بىلەن خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان.
مىنگونىڭ 14- يىلىدىن 17- يىلىغىچە بولغان ئۆلكە پۇللىرى-
دىكى ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكە باشلىقى،
مالىيە نازارىتى نازىرىنىڭ ئۇقتۇرۇشى: مەزكۇر ئۆلكە پۇلىنىڭ
ھەر بىرسى 400 داچەنگە، خونەن ئۆلچىمىدە بىر سەر كۈ-
مۈشكە باراۋەر. پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باج پۇللىرى،
ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن بولىدۇ. ئەگەر
ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ.
مىنگونىڭ ×× يىلى، ئاي، كۈن». بېيجىڭدا بېسىلغان 400
داچەنلىك ئۆلكە پۇلىنىڭ ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان ئۇقتۇرۇشقا
سېلىشتۇرغاندا، «ئەگەر ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە،
قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ» دېگەن ئىككى جۈملە سۆز ئارتۇق
يېزىلغان. مىنگونىڭ 19- يىلى، 20- يىللىرىدىكى ئۆلكە پۇلىغا
يېزىلغان ئۇقتۇرۇشتا «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت رەئىسى،
مالىيە نازارىتى» دەپ يېزىلغان. باشقا جايلىرى ئوخشاش. ئۇ
چاغدا شىنجاڭ دائىرىلىرى ئېتىراپ قىلغان مەركىزىي ھۆكۈمەت
شىمالىي مىلىتارىستلار ھۆكۈمىتىدىن گومىنداڭ مەركىزىي
ھۆكۈمىتىگە ئۆزگەرتىلگەن، شۇڭلاشقا، ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت
باشلىقىنىڭ نامى ئۆلكە باشلىقىدىن ئۆلكە رەئىسىگە
ئۆزگەرتىلگەن.

. 482. مىنگونىڭ 21- يىلى بېسىلىپ تارقىتىلمىغان ئۆلكە
پۇلى، بېيجىڭدا بېسىلغان 400 داچەنلىك پۇل. 1932- يىلى
بېيجىڭ مالىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مەتبەئە ئىدارىسىدا بېسىلغان،
باش نۇمۇرى يېزىلمىغان، لېكىن ئەرەبچە نومۇر سېلىنغان،
تامغا بېسىلمىغان. شۇ چاغدا پۇل پاخاللىقى كۈندىن- كۈنگە
ئەۋج ئېلىپ، بازارنىڭ پۇل ئېھتىياجى زور مىقداردا ئېشىپ
كەتكەن، شۇ سەۋەبتىن بۇ خىل 400 داچەنلىك (نامىدا بىر
سەر كۈمۈشكە باراۋەر) پۇل ئىشلىمەيدىغان بولۇپ قالغان. بۇ
پۇل ئۆز، شەكلىدىكى ھۆكۈمەت تىزىسى بولۇپ، سۇپەتلىك
قەغەزدە نەپىس ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 88×175 مىللىمېتىر.
ئالدى تەرىپىگە كۆلرەڭ نەقىش چۈشۈرۈلگەن، ئوتتۇرىسىغا
سېرىق رەڭلىك نەقىش چۈشۈرۈلگەن، چۆرىسىگە گۈل بې-
سىلغان. يۇقىرىسىغا ئۈرۈمچىدىكى كۆل راۋىقىنىڭ مەنزىرىسى
چۈشۈرۈلگەن. ئەڭ تېگىگە ئۇششاق خەت بىلەن «بېيجىڭ ما-
لىيە مىنىستىرلىكىنىڭ مەتبەئە ئىدارىسىدا بېسىلدى» دەپ
يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە كۆلرەڭ نەقىش، ئوتتۇرىسىغا يېشىل
رەڭلىك نەقىش چۈشۈرۈلگەن. چۆرىسىگە گۈل بېسىلغان،
ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇق-
تۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت
رەئىسى، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى: مەزكۇر ئۆلكە پۇلى
400 داچەنلىك بولۇپ، خونەن ئۆلچىمىدە بىر سەر كۈمۈشكە
باراۋەر. پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باجلار، ھۆكۈمەت پۇللىرى
ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن بولىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار
كۆرۈلسە قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. مىنگونىڭ 21- يىلى، ئاي،
كۈن»

. 483. مىنگونىڭ 21- يىلى بېسىلىپ تارقىتىلمىغان ئۆلكە
پۇلى بۇ - بېيجىڭدا بېسىلغان 2 مىڭ داچەنلىك پۇل، مەزكۇر
پۇلنىڭ شەكلى يۇقىرىدىكى 400 داچەنلىك پۇل بىلەن
ئاساسەن ئوخشاش. ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، ①ئۆلچىمى
چوڭراق بولۇپ، 93×186 مىللىمېتىر كېلىدۇ. ② ئالدى
تەرىپىگە قوڭۇر، تېگىگە مايسىرەڭ نەقىشلەر چۈشۈرۈلگەن.
ئۈستى تەرىپىگە تەگرى تېغى بوغدا چوققىسىنىڭ سۈرىتى
چۈشۈرۈلگەن، ئارقا تەرىپىگە سۆسۈن، مايسىرەڭدە نەقىش
چۈشۈرۈلگەن. ئۇقتۇرۇشنىڭ مۇناسىپ قىسمى ئۆزگەرتىلىپ
«2000 داچەنلىك مەزكۇر پۇل خونەن ئۆلچىمىدە بەش سەر
كۈمۈشكە باراۋەر» دەپ يېزىلغان. باشقا جايلىرى 400 داچەن-
لىك پۇل بىلەن ئوخشاش. شۇ چاغدا بازاردا ئىلگىرى
تارقىتىلغان بەش سەرلىك پۇل بولغان. بۇ پۇل يەنىلا 2000
داچەنلىك ھېساپلانغاچقا ئىشلىمەي قېلىپ تارقىتىلمىغان.

. 484. ئۈرۈمچى پۇل باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ 40 داچەنلىك
مايلىق لاتا پۇلى. مىنگونىڭ 16- يىلى باسمىسى، 1927- يىلى
ئۈرۈمچى پۇل باشقۇرۇش ئىدارىسى باستۇرغان. ئاق خەسىگە
ياغاچ بەت كەيدۇرۇپ قوغۇشۇن ھەرپتە بېسىلغان، ئاندىن
تۇڭيۇ يېغىغا چىلانغان بولۇپ، قەغەز پۇلغا قارىغاندا مەزمۇت
بولغان، شۇڭا «مايلىق لاتا پۇل» دەپ ئاتالغان. كىچىكرەك
ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى (قوشۇمچە پۇل) بولۇپ، ئارقا

تەرىپى ئاق قالدۇرۇلغان. ئۆلچىمى 93 × 116 ملللىمېتر، چوڭ-كىچىكلىكى تەكشى ئەمەس. يۇقىرى قىسمىغا شىمالىي مىلىتارىستلار ھۆكۈمىتىنىڭ گىرەلەشتۈرۈلگەن ئىككى بايرىقى چۈشۈرۈلگەن. ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «ئۈرۈمچى پۇل باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ شىمالىي شىنجاڭ، ئاقسۇغا قاراشلىق جايلاردا ئۆتىدىغان پۇلى، بۇ پۇلغا 40 داچەن بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. بۇ خىلدىكى مايلىق لاتا پۇل مىنگونىڭ 12- يىلىدىن 18- يىلىغىچە (1923 ـ 1929) ھەر يىلى بېسىلىپ تۇرغان. بۇنىڭدىن باشقا، پەقەت مىنگونىڭ 12- يىلىلا (1923) بېسىلىپ، ئۈرۈمچى، ئىلى ، ئالتاي، ئاقسۇدىن ئىبارەت تۆت رايوندا مەخسۇس خەجلىنىدىغان مايلىق لاتا پۇلمۇ بار. ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە ئىككىنچى قۇرنى ئۆزگەرتىپ، «مەخسۇس × × دە خەجلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان، باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇللار بىلەن ئوخشاش، بۇ ئەڭ بالدۇر تارقىتىلغان مايلىق لاتا پۇل. پۇلنىڭ رەڭگى بۇزۇلۇپ، خەتلىرى خۇنۇكلىشىپ كەتكەنلىكتىن رەسىمگە ئېلىشقا بولمىدى، شۇڭا يېزىق يۈزىدىلا سۈرەتلەپ بېرىلدى.

• 485. ئۈرۈمچى پۇل باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ 40 داچەنلىك مايلىق لاتا پۇلى. مىنگونىڭ 21- يىلى باسمىسى. 1932- يىلى ئۈرۈمچى پۇل باشقۇرۇش ئىدارىسى قۇيدۇرغان. بۇ پۇلنىڭ مىنگونىڭ 16- يىلى بېسىلغان پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، ئالدى تەرىپىنىڭ يۇقىرى قىسمىغا گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ گىرەلەشتۈرۈلگەن ئىككى بايرىقى چۈشۈرۈلگەن، ئوڭ- سول تەرىپىگە قارا ئۈرۈك دەرىخىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. باشقا جايلىرى ئاۋالقىسىغا ئوخشايدۇ. بۇ خىل پۇل مىنگونىڭ 19- يىلىدىن باشلاپ تارقىتىلىپ، مىنگونىڭ 21- يىلى (1932) توختىتىلغان. چۈنكى شۇ يىلى شىنجاڭنىڭ شەرقىي قىسمىدىكى قۇمۇلدا ئىچكى ئۇرۇش قوزغىلىپ، 4- 5 سەرلىك چوڭ قىممەتتىكى ئۆلكە پۇلى بازارغا سېلىنىپ، پۇل پاخاللىقى كۈندىن - كۈنگە ئېغىرلىشىپ كەتكەنلىكتىن، بۇ خىل 40 داچەنلىك قوشۇمچە پۇلنىڭ رولى قالمىغان.

• 486. ساختا مايلىق لاتا پۇل، ئۆلچىمى 93 × 116 ملللىمېتر. بۇ ساختا پۇلنى مىنگونىڭ 19- يىلى (1930) كۇچار ناھىيىلىك ھۆكۈمەت بايقىغاندىن كېيىن، شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتكە مەلۇم قىلغان. راست پۇلدىكى خەنزۇچە خەتلەر مىخ مەتبەدە بېسىلغان بولغاچقا سىزىقلىرىنى پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. يالغان پۇلدىكى خەنزۇچە خەتلەر ياغاچ ئويما مەتبەدە تەقلىد قىلىپ بېسىلغان بولغاچقا پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ. بۇنىڭدا مايلىق لاتىنىڭ رەڭگى تۇتۇق بولىدىغانلىقىدىن پايدىلىنىپ كەتكەن. تازا سىنچىلاپ قارىمىسا، بايقىۋالغىلى بولمايدۇ.

• 487. ئۈچ سەر كۈمۈشكە تەڭ ئۆلكە پۇلى. مىنگونىڭ 21- يىلى (1932) ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان. بەيياڭ قەغىزىدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى، ئۆلچىمى 102 × 208 ملللىمېتر. قوپالراق بېسىلغان، چوڭ- كىچىكلىك ئۆلچىمى تەكشى ئەمەس. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت رەئىسى. مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى: مەزكۇر پۇلنىڭ ھەر بىرى ئۈچ سەر كۈمۈشكە، ھەر بىر سەرى 400 قىزىل داچەنگە باراۋەر. پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باج، ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن بولىدۇ. ئەگەر ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ، ئۇنىڭدىن ساقلىنىڭلار دەپ ئۇشبۇ ئۇقتۇرۇش چىقىرىلدى، مىنگونىڭ 21- يىلى، ئاي، كۈن». خەنزۇچە ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۈستىگە مالىيە نازارىتىنىڭ چوڭ تامغىسى بېسىلغان.

• 488. بەش سەر كۈمۈشكە تەڭ ئۆلكە پۇلى، مىنگونىڭ 21- يىلى (1932) ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان. بەيياڭ قەغىزىدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 100 × 210 مىللىمېتر. قوپالراق بېسىلغان، چوڭ- كىچىكلىك ئۆلچىمى تەكشى ئەمەس. ئالدى- ئارقا تەرەپلىرىدىكى خەتلەر ئۈچ سەرلىك ئۆلكە پۇلى بىلەن ئوخشاش . پەقەت «ئۈچ» دېگەن خەت « بەش» دېگەن خەتكە ئۆزگەرتىلگەن.

• 489. ئون سەر كۈمۈشكە تەڭ ئۆلكە پۇلى، مىنگونىڭ 22- يىلى (1933) ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان. بەيياڭ قەغىزىدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى، ئۆلچىمى 100 × 200 ملللىمېتر. قوپالراق بېسىلغان، چوڭ- كىچىكلىك ئۆلچىمى تەكشى ئەمەس. بۇ پۇل مىنگونىڭ 21- يىلى تارقىتىلغان ئۈچ سەرلىك، بەش سەرلىك پۇللار بىلەن بىر تىپ، پەقەت رەڭگى بىلەن ئايرىم خەتلىرى ئازراق پەرقلىنىدۇ.

• 490. ئون سەر كۈمۈشكە تەڭ كىچىك تىپتىكى ئۆلكە پۇلى. مىنگونىڭ 23- يىلى (1934) ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان. تېپىز داۋلىن قەغىزىدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 95 × 137 ملللىمېتر. چوڭ- كىچىكلىكى كۆچۈك سۈرەتلىك پۇل بىلەن ئوخشاش. ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇشنىڭ مەزمۇنى چوڭ تىپتىكى ئون سەرلىك ئۆلكە پۇلىدىكى مەزمۇن بىلەن ئوخشاش. پەقەت «قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ» دېگەن سۆز «ئېغىر جازاغا تارتىلىدۇ» دەپ ئۆزگەرتىلگەن، ۋاقتى ئۆزگەرتىلىپ «مىنگونىڭ 23- يىلى، ئاي، كۈن» دەپ يېزىلغان.

• 491. ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلى. مىنگونىڭ 22- يىلى باسمىسى. 1933- يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەئەدە بېسىلغان، تېپىز داۋلىن قەغىزىدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 103 × 163 ملللىمېتر. قوپالراق بېسىلغان. چوڭ- كىچىكلىك ئۆلچىمى تەكشى ئەمەس. ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان ئۇقتۇرۇشنىڭ مەزمۇنى مىنگونىڭ 22- يىلى چىقىرىلغان ئون سەرلىك چوڭ تىپتىكى ئۆلكە پۇلىنىڭكى بىلەن ئوخشاش. ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۈستىگە چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان.

• 492. ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلى، مىنگونىڭ 24- يىلى

(1935) باسمىسى، ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەدە بېسىلغان، نېپىز داۋلىن قەغىزىدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 97×145 مىللىمېتر. لېكىن چوڭ- كىچىكلىك ئۆلچىمى تەكشى ئەمەس، تېخىمۇ قوپال بېسىلغان. خەتلىرى، سۈرەت نۇسخىلىرى تۇتۇق. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە، موڭغۇلچە ئۈچ خىل يېزىقتا «ئەللىك سەر» دەپ يېزىلغان، خەنزۇچىسى ئوتتۇرىغا، ئۇيغۇرچىسى يۇقىرىغا، موڭغۇلچىسى ئاستىغا يېزىلغان. سول تەرىپىنىڭ ئاستىغا «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت مالىيە نازارىتىنىڭ تامغىسى» دېگەن تامغا بېسىلغان. ئوڭ تەرىپىنىڭ چۆرىسىگە چاك تامغىسى بېسىلغان. ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇشنىڭ مەزمۇنى مىنگونىڭ 22 - يىلى چىقىرىلغان ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلى بىلەن ئوخشاش. ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۈستىگە قىزىل رەڭدە ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان.

• 493. ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلى، مىنگونىڭ 25- يىلى (1936) باسمىسى. ئۆلچىمى 103×140مىللىمېتر. بۇ پۇل مىنگونىڭ 24- يىلىدىكى باسمىسى بىلەن ئاساسەن ئوخشاش. پەقەت تېز ۋاقىت ئىچىدە كۆپلەپ بېسىلغانلىقتىن، سۈرەت نۇسخىلىرى، خەتلىرى ئىنتايىن تۇتۇق بولۇپ قالغان. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە يېزىلغان «ئەللىك سەر» دېگەن خەتلەرنى ئاران پەرق ئەتكىلى بولىدۇ. ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەت ۋە خەت نۇسخىلىرى تېخىمۇ تۇتۇق بولۇپ، پەرق ئېتىش تەس. پەقەت ئالدى تەرەپ سول تۆۋەن بۇرجىكىگە بېسىلغان كىچىك ھۆكۈمەت تامغىسى بىلەن ئارقا تەرىپىگە بېسىلغان چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسىغا قاراپ ئۇنىڭ راست پۇل ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغىلى بولىدۇ.

• 494. مىنگونىڭ 25- يىلى بېسىلغان قېلىپى مېڭىپ كەتكەن ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 101×141 مىللىمېتر. بۇ پۇل بازاردا ئوبوروت قىلىنغان. قېلىپى مېڭىپ كەتكەچكە ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر قوش چىقىپ قالغان، گۈللەرنىڭمۇ تۇتۇق ئىزلىرىلا قالغان، ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەرمۇ شۇنداق. قەغىزى نېپىز داۋلىن قەغىزىدىن يىرىك ئاق گېزىت قەغىزىگە ئۆزگەرتىلگەن. لېكىن ئالدى سول تەرىپىنىڭ تۆۋەنكى بۇرجىكىگە بېسىلغان كىچىك ھۆكۈمەت تامغىسى، ئوڭ تەرىپىنىڭ لېۋىگە بېسىلغان چاك تامغىسى ۋە ئارقا تەرىپىدىكى ئۇقتۇرۇشقا بېسىلغان چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى قاتارلىقلارنى تونۇغىلى بولىدۇ، بۇ ئۇنىڭ راست پۇل ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، بۇ پۇلنىڭ بېسىلىش سۈپىتى ئىنتايىن ناچار بولۇپ، كېرەكسىز قەغەزدىن ئانچە كۆپ پەرقلەنمەيدۇ. بۇ خىل ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلىنىڭ كۆرسى ئەينى ۋاقىتتا شۇ قەدەر چۈشكەنكى، بىرسىگە ئاران بىر نان كېلىدىغان بولۇپ قالغان. شۇڭا ئاۋام خەلق ئۇنى بىرسى بىر «دۇبەن» دەپ ئاتايدىغان بولغان («دۇبەن» شىڭ شىسەينىڭ ئەملى، بۇ پۇلنى شىڭ شىسەي تارقاتقان).

• 495. مىنگونىڭ 21- يىلى بېسىلغان ئەللىك سەرلىك ساختا ئۆلكە پۇلى. بۇ پۇل مىنگونىڭ 22- يىلى بېسىلغان ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلىنى ئۈرنەك قىلىپ ياسالغان بولۇپ، قەغەزىنىڭ سۈپىتى، رەڭدارلىقى، سۈرەت نۇسخىلىرى راست پۇلغا ناھايىتى ئوخشايدۇ. لېكىن خەنزۇچە خەتلەر خاتا يېزىلغانلىقتىن، پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ. بولۇپمۇ پۇلدىكى ئۈچ تامغا — ئالدى تەرىپىدىكى كىچىك ھۆكۈمەت تامغىسى، ئوڭ تەرىپىنىڭ گىرۋىكىدىكى چاك تامغىسى ۋە ئارقا تەرىپىدىكى ئۇقتۇرۇشقا بېسىلغان چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى راست پۇلنىڭكىگە سېلىشتۇرۇلسىلا چىقىپ قالىدۇ. ساختا پۇلدىكى كىچىك ھۆكۈمەت تامغىسى راست پۇلنىڭكىگە قارىغاندا كىچىك، ئۇزۇن چاسا كەلگەن. راست پۇلدىكى «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت مالىيە نازارىتىنىڭ تامغىسى» دېگەن خەتلەر ناھايىتى ئوچۇق. ساختا پۇلدىكى خەتلەر ئەگرى- بۈگرى يېزىلغاچقا خەتكە ئوخشىمايدۇ، تونۇماقمۇ تەس. ئارقا تەرىپىدىكى تامغا ئوچۇق بېسىلغان، لېكىن خېتى خاتا يېزىلغانلىقتىن پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ. ئالدى ئوڭ تەرىپىنىڭ لېۋىگە بېسىلغان چاك تامغىسىمۇ شۇنداق. بۇ خەتلەرنى ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغان خەنزۇ يېزىقىنى بىلمەيدىغانلار تەقلىد قىلىپ يازغان، بولمىسا نەدە بۇنداق قائىدىگە چۈشمەيدىغان خەت بولسۇن. يەنە راست پۇلدىكى ئۈچ ھۆكۈمەت تامغىسى قىزىل سۇرۇختا بېسىلغان. قەغەزگە سۇرۇخ مېيى سىڭىپ كەتكەن. ساختا پۇلدىكىسىگە قىزىل تاش تامغا بېسىلغان، رەڭ قەغەزگە سىڭمىگەن، ئىككىنچىدىن، بۇ ساختا پۇلغا مىنگونىڭ 21- يىلى ياسالغان دەپ يېزىلغان. ئۇ چاغدا قۇمۇلدا ئىچكى ئۇرۇش بولۇۋاتقانلىقى سەۋەبىدىن، شىنجاڭدا پۇل پاخاللىقى پەيدا بولۇشقا باشلىغان بولۇپ، بازاردا پەقەت ئۈچ سەرلىك، بەش سەرلىك پۇللارلا ئوبوروت قىلىنغان. مىنگونىڭ 22- يىلى ئاندىن ئون سەرلىك، ئەللىك سەرلىك پۇللار چىقىرىلىشقا باشلىغان. دېمەك قەغەز پۇلنىڭ تارقىتىلىش ۋاقتىدىن تەكشۈرگەندە، مىنگونىڭ 21- يىلىدىكى ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلىنىڭ ساختا پۇل ئىكەنلىكى ناھايىتى ئېنىق.

• 496. مىنگونىڭ 24- يىلى بېسىلغان ئەللىك سەرلىك ساختا ئۆلكە پۇلى. بۇ پۇل مىنگونىڭ 24- يىلى بېسىلغان ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلىنى ئۈرنەك قىلىپ ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 97 ×145 مىللىمېتر. خەنزۇچە خەتلەر قىڭغىر، خاتا يېزىلغان. شۇنىڭدەك ئۈچ جايغا بېسىلغان ھۆكۈمەت تامغىسىدىكى چېتىپ قالغان جايلىرى يۇقىرىدا بايان قىلغان ساختا پۇل بىلەن ئوخشاش بولغاندىن تاشقىرى، يەنە بىر چېنىپ قالغان يېرى شۇكى، ئارقا تەرىپىدىكى تۆت بۇلۇڭغا چۈشۈرۈلگەن يۇملاق ھالقا ئىچىدىكى ئەرەبچە «50» دېگەن رەقەم «05» بولۇپ يېزىلىپ قالغان (ئىلاۋە: بۇنىڭدىكى ئەرەبچە رەقەمنىڭ يېزىلىش تەرتىپى ئۆزگەرتىلىپ، ئۇيغۇرچە خەت يېزىش ئادىتى بويىچە يېزىلغان)، ھۆكۈمەت تارقاتقان راست پۇلدا بۇنداق يېزىش

ئادىتى زادى كۆرۈلگەن ئەمەس، شۇڭا ئۇنىڭ ساختا پۇل ئىكەنلىكى ئېنىق.

يۇقىرىدىكى ئىككى خىل يالغان پۇل نېمە ئۈچۈن راست پۇلغا ئارىلىشىپ، بىر ۋاقىتتا سېزىلمەي ئوبوروت قىلىنىدۇ ؟ شۇ چاغدا ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلىنىڭ قىممىتى شىددەت بىلەن تۆۋەنلەپ، بېسىلىش سانىمۇ بارغانسېرى كۆپىيىپ، سۈپىتىمۇ بارغانسېرى ناچارلىشىپ كەتكەن. مەسىلەن، يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان قېلىپى مېگىپ كەتكەن. خەت ۋە گۈللىرىنىڭ سىزىقلىرى قوش چىقىپ قالغان ئەللىك سەرلىك ئۆلكە پۇلىنىڭ سۈپىتى ساختا پۇلنىڭكىگىمۇ يەتمىگەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە كۆرسى چۈشۈپ، بىرسىگە ئاران بىر نان كېلىدىغان بولۇپ قالغان. ھۆكۈمەتمۇ قىممىتى ئۇنىڭدىن چوڭراق پۇللارنى چىقارمىغان. شۇ ۋاقىتتا ئاۋام خەلق «بىر دۆۋە پۇلغا ئاران بىر قاپ ئاماكا كېلىدۇ» دېيىشكەن. شۇنىڭ ئۈچۈن، خەلققە نىسبەتەن پۇلنىڭ راست- يالغانلىقىغا ئەھمىيەت بېرىشنىڭ زۆرۈرىيىتى قالمىغان، ھۆكۈمەتمۇ ساختا پۇللارنى تېپىپ چىقىش يولىدا ئىزدەنمىگەن.

. 497. مىنگونىڭ 6 - يىلى چىقىرىلغان ئۈرۈمچىنىڭ بىر سەرلىك كۈمۈش يارچىنى . ئارقا تەرەپ يۇقىرى قىسمىنىڭ ئوتتۇرىسىغا گۈل چۈشۈرۈلگەن . 1917 - يىلى ئۈرۈمچى كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيدۇرغان. دىئامېتىرى 39.7 مىللىمېتىر ، قېلىنلىقى 3 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 35.1 گرام . ئالدى تەرەپتىكى ئىچكى چەمبەرگە خەنزۇچە «بىر سەر» دېگەن خەت يېزىلغان ، ئۇنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «كۈمۈش يارچەن » دەپ يېزىلغان . ئارقا تەرىپىدىكى ئىچكى چەمبەرگە ئۇيغۇرچە «بىر سەر ، ئۈرۈمچى» دەپ يېزىلغان .

. 498. مىنگونىڭ 6 - يىلى چىقىرىلغان ئۈرۈمچىنىڭ بىر سەرلىك كۈمۈش يارچىنى . ئارقا تەرەپ يۇقىرى قىسمىنىڭ ئوتتۇرىسىغا گۈل نۇسخىسى چۈشۈرۈلگەن ، بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن پەقەت قېلىپىلا ئوخشىمايدۇ .

. 499. مىنگونىڭ 7 - يىلى چىقىرىلغان ئۈرۈمچىنىڭ بىر سەرلىك كۈمۈش يارچىنى . 1918- يىلى ئۈرۈمچى كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيدۇرغان . دىئامېتىرى 39.7 مىللىمېتىر ، قېلىنلىقى 3 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 35.2 گرام . بۇ پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بىر جۈپ بۇغداي باشقىنىڭ نۇسخىسى مىنگونىڭ 6 - يىلى چىقىرىلغىنىغا ئوخشىمايدۇ ، شۇنىڭدەك ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «6 - يىلى » دېگەن سۆز «7 - يىلى » دېگەنگە ئۆزگەرتىلگەن . باشقا جايلىرى ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش .

. 500. ئون داچەنلىك شىنجاڭ تۇڭباۋ مىس پۇلى ، خەنزۇچە باۋ خېتى «新» بىلەن يېزىلغان ، ئۈرۈمچى كۈمۈش پۇل قۇيۇش ئىدارىسى قۇيدۇرغان . ۋاقتى تەخمىنەن مىنگونىڭ 1 — 2 - (1912 — 1913) يىللىرىغا توغرا كېلىدۇ . دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 17.1 گرام . ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بەش ياپراقلىق بىر مېخۇا گۈلى چۈشۈرۈلگەن . ئارقا تەرىپىگە بەش يوللۇق بىر جۈپ بايراق چۈشۈرۈلگەن ، 1 - ، 3 - ، 5 - يوللىرىدا بەشتىن كىچىك ھالقا شەكلى بار ، 2 - ، 4 - يوللىرىغا ئۆتاشما گۈل نۇسخىسى چۈشۈرۈلگەن . ئوتتۇرىسىدا بايراق دەستىسى بولۇپ ، يۇقىرىسىدا نەيزىسى ، ئاستىدا دەستە قوزۇقى بار .

. 501. ئون داچەنلىك شىنجاڭ تۇڭباۋ مىس پۇلى ، يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى ، خەنزۇچە باۋ خېتى «新» بىلەن يېزىلغان .

. 502. يىگىرمە داچەنلىك شىنجاڭ تۇڭباۋ مىس پۇلى ، قۇيۇلغان ۋاقتى بىلەن جايى ئون داچەنلىك پۇل بىلەن ئوخشاش . دىئامېتىرى 39 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 27.5 گرام . ئالدى - ئارقا تەرىپىدىكى خەت ۋە سۈرەت نۇسخىلىرى ئون داچەنلىك پۇل بىلەن ئوخشاش . پەقەت ئالدى تەرىپىدىكى «ئون داچەنلىك » دېگەن سۆز «يىگىرمە داچەنلىك » دەپ ئۆزگەرتىلگەن . ئوتتۇرىسىدىكى گۈل سەككىز ياپراقلىق كىچىك گۈلگە ئۆزگەرتىلگەن . بۇ خىل پۇلنىڭ بەزىلىرىنىڭ سۈپىتى ناچار .

. 503. ئۈرۈمچىنىڭ ئون داچەنلىك «جىسى يىلى» مىس پۇلى ، 1929 - يىلى (مىنگونىڭ 18 - يىلى ، يەنى جىسى يىلى) ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان . دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 13.5 گرام . ئالدى تەرىپىگە پۈتۈنلەي خەنزۇچە خەت يېزىلغان ، ئوتتۇرىسىغا كۆپ ياپراقلىق كىچىك گۈل چۈشۈرۈلگەن . سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىگە «جىسى يىلى » دېگەن خەت يېزىلغان . ئارقا تەرىپىگە گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ پارتىيە ، دۆلەت بايرىقى گىرەلەشتۈرۈپ چۈشۈرۈلگەن . دۆلەت بايرىقى سول تەرەپكە ، پارتىيە بايرىقى ئوڭ تەرەپكە جايلاشتۇرۇلغان ، بايراققا نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياش چۈشۈرۈلگەن ، قۇياشقا 12 بۇرجەك چىقىرىلغان ، ئىككى بايراق ئالماشقا جايدا بايراق دەستىسى بولۇپ ، ئۇنىڭغا تۆۋەنگە قارىتىلغان چەمبەرلىك يۆت چىقىرىلغان ، ئاستىدا دەستە قوزۇقى بار . دەستىنىڭ بېشى ئۈچ بۇرجەكلىك قىلىپ چىقىرىلغان . بۇ پۇلنىڭ ئېغىرلىقى مىنگونىڭ دەسلىپىدە ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان مىس پۇللاردىن يېنىك .

. 504. ئۈرۈمچىنىڭ يىگىرمە داچەنلىك «جىسى يىلى » مىس پۇلى ، دىئامېتىرى 35 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 16.5 گرام . ئالدى - ئارقا تەرىپىدىكى خەت ۋە سۈرەت نۇسخىلىرى 10 داچەنلىك پۇل بىلەن ئوخشاش ، پەقەت ئالدى تەرىپىدىكى «ئون داچەنلىك» دېگەن سۆز «يىگىرمە داچەنلىك» دەپ ئۆزگەرتىلگەن . ئوتتۇرىسىدا گۈل نۇسخىسى يوق .

. 505. ئۈرۈمچىنىڭ ئون داچەنلىك« گېڭۋۇ يىلى » مىس پۇلى ، سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەر ھالقىسىمان يېزىلغان ، ئىككى بايراقنىڭ چۆرىسى دولقۇنلۇق ئېلىنغان . دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر ، ئېغىرلىقى 13 گرام . ئالدى تەرەپ

سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەر تەتۈر يۆنىلىشتە ھالقىسىمان شەكىلدە «گېڭگۇۋ يىلى شىنجاڭ ئۆلكە شەھىرىدە ئىشلەندى، ئون داچەنلىك» دەپ يېزىلغان، ئوتتۇرىسىدا بەش ياپراقلىق قارىغۇرۇك چېچىكى بار. ئارقا تەرىپىگە گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ پارتىيە، دۆلەت بايرىقى گىرەلەشتۈرۈپ چۈشۈرۈلگەن. پارتىيە بايرىقى سول تەرەپكە، دۆلەت بايرىقى ئوڭ تەرەپكە جايلاشتۇرۇلغان. بايراق يۈزى چوڭ، چۆرىسى دولقۇنلۇق ئىشلەنگەن. بايراقتا نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياش چۈشۈرۈلگەن، قۇياش نۇرى ئۇزۇن - قىسقا بولۇپ 12 بۇرجەك بىلەنلا چەكلەنمىگەن. ئوتتۇرىسىدا بايراق دەستىسى بار. ئىككى بايراقنىڭ كېسىشكەن يېرى شەلپەر بىلەن تۇگۈلگەن. شەلپەرنىڭ ئۇچى ئىككى تەرەپكە چۈشكەن. بايراق دەستىسىنىڭ ئۇچىدا نەيزىسى بار، تۆۋىنىدا يۇمىلاق ئۇل تاش بار. مەزكۇر پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى خەنزۇچە خەتلەرنىڭ يېزىلىش شەكلى يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدۇ، پۇلنىڭ كۆرۈنۈشى چىرايلىق بولۇپ، شىنجاڭ مىس پۇللىرىنىڭ ئىچىدە ناھايىتى ئاز ئۇچرايدۇ.

506. ئۈرۈمچىنىڭ 20 داچەنلىك گېڭگۇۋ يىلى مىس پۇلى، سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەر ھالقىسىمان يېزىلغان. ئىككى بايراقنىڭ چۆرىسى دولقۇنسىمان ئىشلەنگەن. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. ئېغىرلىقى 23.5 گرام.

507. ئۈرۈمچىنىڭ 20 داچەنلىك گېڭگۇۋ يىلى مىس پۇلى، سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەر ھالقىسىمان يېزىلغان، ئىككى بايراقنىڭ چۆرىسى تۈز ئىشلەنگەن. دىئامېتىرى 35 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 26.7 گرام. ئالدى - ئارقا تەرىپىدىكى خەت نۇسخىلىرى ئاساسىي جەھەتتىن ئون داچەنلىك پۇل بىلەن ئوخشاش. پەقەت «ئون داچەنلىك» دېگەن سۆز «يىگىرمە داچەنلىك» دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ئارقا تەرىپىدىكى بايراقنىڭ چۆرىسى تۈز ئىشلەنگەن، ئىككى بايراقنىڭ كېسىشكەن يېرى يەككە يوللۇق شەلپەر بىلەن چېگىلگەن، تۆۋەنگە ساڭگىلىغان ئىككى ئۇچىغا پوپۇك چىقىرىلغان. ئوتتۇرىسىدا بايراق دەستىسى بولۇپ، ئۇنىڭ تۆۋىنىدە نەقىشسىمان دەستە قوزىقى بار. بۇ پۇل ناھايىتى قېلىن قۇيۇلغان.

508. شىنجاڭنىڭ ئاقسۇدا ئىشلەنگەن ئون داچەنلىك مىس پۇلى، مىنگونىڭ 3 - يىلى (1914) يەرلىك ئۇسۇلدا ماشىنىدا قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 17.7 گرام. ئالدى تەرىپىدىكى خەتلىرى قوم قېلىپ قۇيمىسىدىكى بىلەن ئوخشاش. لېكىن ئىچكى چەمبىرى بەك كىچىك، سىرتقى چەمبىرى ناھايىتى چوڭ، چۆرىسىدە چېچەكسىمان نەقىش بار، سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەر ئارىلىق قويۇپ يېزىلغان. ئانچە چىرايلىق يېزىلمىغان. ئارقا تەرىپىنىڭ چۆرىسىدىمۇ چېچەكسىمان نەقىش بار، ئىككى بايراقنىڭ دەستىسى بار جايىدا بىر تال بالداق بولۇپ، ئۇ بايراق دەستىسىنى ئۆتكۈزىدىغان ئاق لاتىغا تەقلىد قىلىپ ئىشلەنگەن. بايراق دەستىسىنىڭ تۆۋىنىدە ۋە كېسىشكەن جايىنىڭ ئۈستىدە بىردىن كىچىك ھالقا بار، دەستىنىڭ ئۇچى ئۇچلۇق، يۇقىرىقىسىدىكى ئۇيغۇرچە «جۇڭخۇا مىنگو» دېگەن خەتلەر دۇم يېزىلغان بولۇپ، تۆۋەندىن يۇقىرىغا ئوقۇلىدۇ. تۆۋىنىگە ئۇيغۇرچە «ئون داچەنلىك مىس پۇل. 1332» دەپ يېزىلغان (ھىجرىيىنىڭ 1332- يىلى، مىلادى 1913 - يىل 11 - ئاينىڭ 30 - كۈنىدىن 1914 - يىل 11 - ئاينىڭ 18 - كۈنىگىچە بولغان ۋاقىتقا توغرا كېلىدۇ. مۇتلەق كۆپ ۋاقتى 1914 - يىلىغا، يەنى مىنگونىڭ 3 - يىلىغا توغرا كېلىدۇ).

509. شىنجاڭنىڭ ئاقسۇدا ئىشلەنگەن ئون داچەنلىك مىس پۇلى، قوم قېلىپ قۇيمىسى، سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەرنىڭ ئىككى بېشى تۇتاشقان، ئارىلىق قويۇلماي زىچ يېزىلغان. ئاقسۇ شەھىرى مىس كانىغا يېقىن بولغانلىقتىن، ئۇ يەردە چىن سۇلالىسى كۆلىمى بىر قەدەر چوڭ پۇل قۇيۇش ئىدارىسىنى تەسىس قىلغان ھەمدە «ئاقسۇ گۋاڭشۈي كۆمۈش پۇلى»نى قۇيدۇرغان. مەزكۇر مىس پۇل ئېرىتىپ قۇيۇش ئۇسۇلىدا قۇيۇلغان، ۋاقتى تەخمىنەن مىنگونىڭ 1 - 2 - يىللىرىغا (1912 — 1913) توغرا كېلىدۇ. دىئامېتىرى 30 — 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 5.6 — 17.7 گرام. ئۇنىڭ سىرتقى چوڭ - كىچىكلىكى، قېلىن - نېپىزلىكى، ئېغىرلىقى بىردەك ئەمەس، ئۇنىڭ يۇمىلاقلىقىمۇ تەكشى ئەمەس. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك چېكىت ياكى كىچىك ھالقا بار، سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەرنىڭ ئىككى بېشى تۇتاشقان. خەتلەر زىچ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە بەش يوللۇق ئىككى بايراق چىقىرىلغان بولۇپ، خېلىلا ئۆلچەملىك ئىشلەنگەن. يۇقىرىسىدىكى ئۇيغۇرچە «مىنگو» دېگەن خەت دۇم يېزىلغان، تۆۋەندىن يۇقىرىغا ئوقۇلىدۇ. تۆۋىنىگە ئۇيغۇرچە يۇقىرىدىن - تۆۋەنگە «ئون داچەن» دەپ يېزىلغان.

510. شىنجاڭنىڭ ئاقسۇدا ئىشلەنگەن ئون داچەنلىك مىس پۇلى، قوم قېلىپ قۇيمىسى، سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەر ئارىلىق قويۇپ يېزىلغان. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، خەتلەرنىڭ ئارىلىقى كەڭ، باشقا جايلىرى ئاساسەن ئوخشاش.

511. شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىنىڭ تارقىتىلمىغان ئون سەرلىك ۋاقىتلىق چېكى (نۇسخىسى). 1934 - يىلى شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكا ئۈرۈمچىدە باستۇرغان، تارقىتىلمىغان. ئۆلچىمى 83×150 مىللىمېتىر، يېڭى پۇل شەكلىدە ئىشلەنگەن. ئاق داۋلىن قەغەزنىگە ياغاچ ئويما مەتبەدە قارا رەڭ بىلەن بېسىلغان، خەتلىرى ئىنتايىن ئاددىي يېزىلغان. ئۈستىگە خەنزۇچە «ھۆكۈمەت رۇخسەت قىلغان» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭ ئاستىغا خەنزۇچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكا» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا ئۈرۈمچىدىكى قىزىل تاغ مۇنارىسى،

ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىگە راۋاقنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن . سۈرەتنىڭ ئاستىغا خەنزۇچە «مەزكۇر چەككە مالىيە نازارىتىنىڭ خەزىنە پۇلى بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان . ئۇنىڭ ئاستىدا «جۇڭخۇا مىنگونىڭ 23 - يىلى بېسىلدى» دېگەن خەتلەر بار . سۈرەتنىڭ ئىككى تەرىپىگە خەنزۇچە «ئون سەر» دەپ يېزىلغان . ئوڭ - سول تەرىپىدىكى جىيەك ئىچىدە خەنزۇچە «شىنجاڭ» دېگەن خەت بار . ئۇيغۇرچىسى يېزىلمىغان . ئارقا تەرىپى ئاق قالغان . مەزكۇر چەك ۋاقىتلىق پۇل بولۇپ ، نەق پۇل (ئۆلكە پۇلى) ئورنىدا ئىشلىتىش ئۈچۈن چىقىرىلغان . لېكىن شۇ چاغدا ئۆلكىدە ئىچكى ئۇرۇش بولىۋاتقانلىقى ئۈچۈن ، بازاردا ئومۇميۈزلۈك ئەللىك سەرلىك پۇللار خەجلەنگەن ، بۇ پۇللارنىڭ قىممىتى توختىماي چۈشكەن ، شۇڭا ئۆلكىلىك بانكا بۇ ئون سەرلىك ۋاقىتلىق چەكنى باستۇرغان بولسىمۇ ، ئۇنى بازارغا چىقىرىشقا ئامالسىز قالغان .

512. شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىنىڭ 500 سەرلىك ۋاقىتلىق چېكى (ئۆرنىكى) ، مەزكۇر پۇل چەك شەكلىدە تۈزۈلگەن ، ئاق داۋلىن قەغىزىگە مىخ مەتبەئەدە قارا رەڭدە بېسىلغان . سۈرەتلىرى ۋە نەقىشلىرى يوق ، ئارقا تەرىپى ئاق قالدۇرۇلغان . ئالدى تەرىپى توم ، ئىنچىكە ئىككى تال سىزىق بىلەن رامكىلانغان . يۇقىرى قىسمىغا خەنزۇچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ يېزىلغان ، ئوتتۇرىسىغا يۇقىرىدىن - تۆۋەنگە قارىتىپ «ئۆلكە پۇلى بەشيۈز سەر» دەپ ، ئوڭ يان تەرىپىگە «مەزكۇر چەككە مۇددىتى توشقاندا پۇل بېرىلىدۇ» دەپ ، سول يان تەرىپىگە «جۇڭخۇا مىنگونىڭ 23 - يىلى 8 - ئاينىڭ 31 - كۈنى» دەپ يېزىلغان . ئۇنىڭ ئاستىدا «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىنىڭ باشلىقى» دېگەن خەتلەر بار ، ئوڭ تەرىپىنىڭ تۆۋەن بۇرجىكىدە ۋاقىتلىق چەك نومۇرىنىڭ ئورنى بار . ئىلاۋە: بۇ چەك بانكىنىڭ قەرەللىك چېكى بولۇپ ، چەككە «مىنگونىڭ 23 - يىلى 8 - ئاينىڭ 31 - كۈنى» دەپ يېزىلغان . مۇددىتى توشقاندا نەق پۇل بېرىلىدىغان (ئۆلكە پۇلى) بولغان . ماتېرىياللاردا خاتىرىلىنىشىچە ، بۇ خىل 500 سەرلىك ۋاقىتلىق چەك مىنگونىڭ 23 - يىللىرى بازاردا بىر مەزگىل ئوبوروت قىلىنغان . دېمەك ، ئۇ ۋاقىتلىق پۇل ئورنىدا ئىشلىتىلگەن (ۋاقىتلىق چەك).

513. مىنگونىڭ 9 - يىلى بېيجىڭدا بېسىلغان 400 داچەنلىك قەشقەر پۇلى . 1920 - يىلى بېيجىڭ مالىيە مىنىسترلىكىنىڭ مەتبەئە ئىدارىسىدا بېسىلغان ، ئاق داۋلىن قەغىزىدە ئىشلىنىپ ، تاش مەتبەئەدە بېسىلغان ئۆلكە پۇلى ، ئۆلچىمى 224×114 مىللىمېتر . ئالدى سول تەرىپىنىڭ تۆۋىنىگە ئۇزۇن چاسا شەكىلدە كىچىك ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان ، ئۇنىڭغا خەنزۇچە «شىنجاڭ مالىيە نازارىتىنىڭ خەزىنىسىدىن تارقىتىلدى» دەپ يېزىلغان . تۆۋەنكى يېرىمىنىڭ ئەڭ ئاستىدا بىر قۇر زىغىررەڭ ئۇششاق خەتلەر بار . ئوڭ تەرىپىنىڭ چۈرىسىگە خەنزۇچە «بېيجىڭ مالىيە مىنىسترلىكىنىڭ مەتبەئە ئىدارىسىدا ئىشلەنگەن» دەپ يېزىلغان . سول تەرىپىنىڭ چۈرىسىگە ئۇششاق خەتلەر بىلەن ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان ، لېكىن خەت ئېنىق يېزىلغان . ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە ، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان . ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكە باشلىقى ، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى : مەزكۇر ئۆلكە پۇلىنىڭ ھەر بىرسى 400 داچەن ، خۇنەن ئۆلچىمىدە بىر سەر كۈمۈشكە باراۋەر ، پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باج ، ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن بولىدۇ . ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە ، چوقۇم قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ، مىنگونىڭ 9 - يىلى ، ئاي ، كۈن» . خەنزۇچىسىنىڭ ئۈستىگە «شىنجاڭ مالىيە نازارىتىنىڭ تامغىسى» بېسىلغان . ئوڭ تەرىپىنىڭ چۈرىسىگە «شىنجاڭنىڭ قەغەز پۇلى» دېگەن چاك تامغىسى بېسىلغان . مەزكۇر پۇلنىڭ قەغىزى ۋە بېسىلىشى ناھايىتى سۈپەتلىك بولۇپ ، كونىراپ يىرتىلىپ كەتكەن ئەجدىھار سۈرەتلىك پۇلنى يىغىۋېلىش ئۈچۈن تارقىتىلغان . پۇلنىڭ يۇقىرى قىسمىدا خەنزۇچە «مەخسۇس قەشقەر رايونىدا خەجلىنىدۇ» دېگەن خەتلەر بار . ئۇنىڭدىن كېيىن تارقىتىلغان ھەر خىل قەشقەر پۇللىرىنىڭ ھەممىسىگە مۇشۇنداق بەلگە قىلىنىپ ، شەكلى ئوخشاش ئۆلكە پۇلىدىن پەرقلەندۇرۇلگەن .

514. مىنگونىڭ 8 - يىلى بېيجىڭدا بېسىلغان 100 داچەنلىك تامغىلىق كىچىك ئۆلكە پۇلى ، 1919 - يىلى بېيجىڭ مالىيە مىنىسترلىكىنىڭ مەتبەئە ئىدارىسىدا بېسىلغان ، داۋلىن قەغىزىدە ئىشلىنىپ ، تاش مەتبەئەدە بېسىلغان ، كىچىك ئۆلكە پۇلى . ئۆلچىمى 70×123 مىللىمېتر . نەپىس ئىشلەنگەن . ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ - سول تەرەپ چۈرىسىنىڭ ئاق يېرىگە خەنزۇچە ، ئۇيغۇرچە «مەخسۇس قەشقەر رايونىدا خەجلىنىدۇ» دېگەن تامغا بېسىلغان . ئۈستى تەرىپىگە خەنزۇچە «شىنجاڭنىڭ قەغەز پۇلى» دېگەن چاك تامغىسى بېسىلغان . ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە ، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان . ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكە باشلىقى ، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى : مەزكۇر ئۆلكە پۇلى 100 داچەنلىك ، خۇنەن ئۆلچىمىدە 2.5 مىسقال كۈمۈشكە باراۋەر . چوڭ ئۆلكە پۇلى بىلەن بىللە ئاشلىق ۋە باشقا باج پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن بولىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە ، چوقۇم قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ . مىنگونىڭ 8 - يىلى ، ئاي ، كۈن » . ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۈستىگە ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلمىغان .

515. مىنگونىڭ 9 - يىلى بېيجىڭ باسمىسىنى ئۆرنەك قىلىپ ئۈرۈمچىدە بېسىلغان 400 داچەنلىك قەشقەر پۇلى ، 1920 - يىلى (مىنگونىڭ 9 - يىلى) نىڭ ئالدى - كەينىدە سوۋېت چېگرىسىدىن چاررۇسىيىنىڭ بىر قىسىم يېڭىلگەن ئەسكەرلىرى شىنجاڭغا قېچىپ كىرىپ ، ھەممە يەردە جېدەل

چىقارغان . شىنجاڭنىڭ ھەربىي ۋالىيسى ياڭ زېڭشىن قوشۇن يۆتكەپ مۇداپىئە كۆرگەن ۋە قورشاپ توسقانلىقتىن ، ھەربىي خىراجەت ئېشىپ كەتكەن . بېيجىڭدا بېسىلغان ئۆلكە پۇلى بىلەن قەشقەر پۇلى ئىشلىتىشكە يەتمەي قالغان . بېيجىڭدا باستۇراي دېسە ۋاقىت ئۆلگۈرمەيتتى . شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ پۇلنى ئۈرۈمچىنىڭ ئۆزىدە مىنگونىڭ 9 - يىلى باسمىسىنى ئۆرنەك قىلىپ باستۇرغان . مەزكۇر پۇلنىڭ خەت ، شەكىل نۇسخىلىرى بېيجىڭدا بېسىلغىنى بىلەن ئوخشاش . لېكىن بېسىلىشى ئىنتايىن سۈپەتسىز بولۇپ ، خەتلىرى تۇتۇق ، رەڭمۇ بېيجىڭدا بېسىلغىنىدىن روشەن پەرقلىنىدۇ .

• 516. مىنگونىڭ 19 - يىلى بېيجىڭ باسمىسىنى ئۆرنەك قىلىپ ئۈرۈمچىدە بېسىلغان 400 داچەنلىك قەشقەر پۇلى . مەزكۇر پۇل مىنگونىڭ 9 - يىلى بېيجىڭدا بېسىلغان قەشقەر پۇلى بىلەن ئوخشاش ، پەقەت ئالدى تەرىپىنىڭ چۆرىسىدىكى يېشىل رەڭ بىر قەدەر قېنىق . سول تەرىپىدىكى ۋاقىت قەرەلى ئۆزگەرتىلىپ «مىنگونىڭ 19 - يىلى ، ئاي ، كۈن» دەپ يېزىلغان . ئارقا تەرىپىدىكى خەنزۇچە ، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇشنىڭ بېشى ئۆزگەرتىلىپ ، «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت رەئىسى ، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى» دەپ يېزىلغان ، ئاخىرىغا «مىنگونىڭ 19 - يىلى ، ئاي ، كۈن» دەپ يېزىلغان .

• 517. مىنگونىڭ 20 - يىلى بېيجىڭ باسمىسىنى ئۆرنەك قىلىپ ئۈرۈمچىدە بېسىلغان 400 داچەنلىك قەشقەر پۇلى . مەزكۇر پۇلنىڭ مىنگونىڭ 19 - يىلى بېسىلغان قەشقەر پۇلىغا ئوخشىمايدىغان يېرى ۋاقتى ئۆزگەرتىلىپ «مىنگونىڭ 20 - يىلى ، ئاي ، كۈن» دەپ يېزىلغان . بۇ ئىككى خىل قەشقەر پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىنىڭ ئاستىدىكى باسما زاۋۇتىنىڭ ئىسمى ئۆزگەرتىلىپ «شىنجاڭ مالىيە نازارىتىنىڭ پۇل بېسىش ئىدارىسىدا بېسىلدى» دەپ يېزىلغان .

• 518. مىنگونىڭ 21- يىلى ئۈرۈمچىدە بېسىلغان 100 داچەنلىك كىچىك قەشقەر پۇلى، 1932- يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەئەدە بېسىلغان، نېپىز داۋلىن قەغىزىدە ئىشلەنگەن كىچىك ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 70 × 122 مىللىمېتىر، ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت رەئىسى، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى: مەزكۇر كىچىك پۇل 100 داچەنگە باراۋەر، پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باج، ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە بولىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ، ئۇنىڭدىن ساقلىنىڭلار. «مىنگونىڭ 21- يىلى، ئاي، كۈن». خەنزۇچىسىنىڭ ئۈستىگە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتىنىڭ تامغىسى» دېگەن چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان، ئوڭ تەرىپىنىڭ ئاستىدىكى ئاق يەرگە «شىنجاڭنىڭ قەغەز پۇلى» دېگەن چاك تامغىسى بېسىلغان.

• 519. مىنگونىڭ 21- يىلى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك قەشقەر پۇلى. 1932- يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەئەدە بېسىلغان. ئاق داۋلىن قەغەزدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 96 × 154 مىللىمېتىر، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قىزىل ئاغ ئېتىكىدىكى قىزىل راۋاقنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. سۈرەتنىڭ ئاستىغا خەنزۇچە «قەشقەر، خوتەن رايونىدا خەجلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان. سۈرەتنىڭ ئوڭ تەرىپىگە خەنزۇچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان، ئۇقتۇرۇشتا مۇنداق دېيىلگەن: «شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت رەئىسى، مالىيە نازارىتىنىڭ ئۇقتۇرۇشى: مەزكۇر پۇلنىڭ ھەر بىرسى ئۈچ سەر، ھەر بىرى 400 داچەنگە باراۋەر. قەشقەر، خوتەن رايونىدا خەجلىنىدۇ، پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باج، ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە بولىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ، ئۇنىڭدىن ساقلىنىڭلار». سول تەرىپىگە ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. ئوڭ تەرىپىنىڭ چۆرىسىگە چاك تامغىسى بېسىلغان.

• 520. مىنگونىڭ 21- يىلى بېسىلغان بەش سەرلىك قەشقەر پۇلى . 1932 - يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەئەدە بېسىلغان . ئاق داۋلىن قەغەزدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى . ئۆلچىمى 103 × 173 مىللىمېتىر، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا تەگرى تاغ قارلىق بوغدا چوققىسىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئاستىغا خەنزۇچە «قەشقەر، خوتەن رايونىدا خەجلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان. سۈرەتنىڭ ئوڭ تەرىپىگە خەنزۇچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشنىڭ مەزمۇنى ئۈچ سەرلىك پۇلدىكى بىلەن ئاساسەن ئوخشاش. پەقەت بۇ پۇلغا بەش سەر دەپ يېزىلغان. يەنە ئاخىرىدىكى «ئۇنىڭدىن ساقلىنىڭلار» دېگەن سۆزدىن كېيىن «خىلاپلىق قىلىشقا بولمايدۇ» دەپ يېزىلغان. سۈرەتنىڭ سول تەرىپىگە ئۇقتۇرۇشنىڭ ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان. سۈرەت ئۈستىگە چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى، ئوڭ تەرىپىنىڭ چۆرىسىگە چاك تامغىسى بېسىلغان.

• 521. مىنگونىڭ 23- يىلى بېسىلغان بەش سەرلىك قەشقەر پۇلى. 1934- يىلى ئۈرۈمچىدە تاش مەتبەئەدە بېسىلغان، ئاق داۋلىن قەغەزدە ئىشلەنگەن ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 95 × 150 مىللىمېتىر. بېسىلىش سۈپىتى مىنگونىڭ 21- يىلى بېسىلغان پۇلنىڭكىدىن ناچار. ئالدى ئوڭ تەرىپىنىڭ لېۋىگە خەنزۇچە «شىنجاڭنىڭ قەغەز پۇلى» دېگەن چاك تامغىسى بېسىلغان. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان، ئۇقتۇرۇشنىڭ مەزمۇنى 21- يىلى بېسىلغان پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. ۋاقتى «مىنگونىڭ 23- يىلى، ئاي، كۈن» دېيىلگەن.

• 522. قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق مىنگو ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى، يۈزىدە ئىككى بەش يۇلتۇزى بار، ھىجرىيە1331- يىلى قۇيۇلغان— 1913- يىلى (مىنگونىڭ 2 - يىلى) قەشقەردە يەرلىك ئۇسۇلدا ماشىنىدا قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 32.8 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 1.9 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 15.2 گرام. ئالدى تەرىپى-

نىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك چېكىت بار، سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىدە بىردىن كىچىك يۇلتۇز بولۇپ، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك ھالقا شەكلى بار. ئارقا تەرىپىگە بەش يوللۇق بىر جۈپ بايراق چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە يۇقىرىدىن - تۆۋەنگە «جۇڭخۇا مىنگو كوي 1331» (ھىجرىيە 1331 - يىلى مىلادى 1913 يىلىغا توغرا كېلىدۇ) دەپ يېزىلغان. ئاستىغا تۆۋەندىن يۇقۇرىغا «شاگىين ئۈچەن» (شىياگىين بەش مىسقال) دەپ يېزىلغان.

. 523. قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق مىنگو ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى. يۈزىدە ئىككى دانە ئالتە ياپراقلىق گۈل بار. ھىجرىيە 1332 - يىلى- 1914 - يىلى (مىنگونىڭ 3 - يىلى) قەشقەردە قويۇلغان. دىئامېترى 33 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 2.1 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 16.7 گرام. مەزكۇر پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى ، (1) ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىدىكى ئىككى كىچىك يۇلتۇز گۈل نۇسخىسىغا ئۆزگەرتىلگەن(2) ئارقا تەرىپىدىكى ھىجرىيە 1332 - يىلىنىڭ «13» دېگەن ئىككى رەقىمى يۇقىرىغا، «32» دېگەن ئىككى رەقىمى تۆۋەنگە يېزىلغان.

. 524. قەشقەرنىڭ شەخسلەر قۇيغان بەش مىسقاللىق مىنگو ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى. خەنزۇچە «[illegible]» خېتىدە ئىككى «[ ]» بار.

. 525. قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق مىنگو ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى. يۈزىدە ئىككى دانە ئالتە ياپراقلىق گۈل بار. ھىجرىيە 1334- يىلى قۇيۇلغان- 1916- يىلى (مىنگونىڭ 5- يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. مەزكۇر پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، (1) ھىجرىيە 1334- يىلى دېگەن تۆت ئەرەبچە رەقەم يۇقىرىغا يېزىلغان، بۇنىڭدىكى «133» بىر يەرگە، «4» ئايرىم يەرگە چۈشكەن.(2) تۆۋەن تەرىپىگە ئۇيغۇرچە تۆۋەندىن يۇقىرىغا «شياگىين بەش مىسقال» دەپ يېزىلغان.

. 526. قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق مىنگو ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى. يۈزىدە ئىككى دانە نوتىلىق گۈل نۇسخىسى بار، 1914- يىلى (مىنگونىڭ 3- يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېترى 33.2 مىللىمېتر ، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر ، ئېغىرلىقى 4. 16 گرام. بۇ پۇلنىڭ ھىجرىيە 1332- يىلى قۇيۇلغان، ئوتتۇرىسىدا بىر چېكىت پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، (1) ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىدىكى گۈل سەككىز چېكىتلىك ئىككى كىچىك گۈلى ۋە نوتىسى بار چوڭ گۈلگە ئۆزگەرتىلگەن،(2) پۇل ئوتتۇرىسىدا بىر سەككىز چېكىتلىك كىچىك گۈل بار، (3) ئارقا تەرىپىنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە «شياگىين بەش مىسقال» دەپ يېزىلغان.

. 527. قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق مىنگو ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى. يۈزىدە ئىككى دانە نوتىلىق چوڭ گۈلى بار. خەنزۇچە «[illegible]» خېتىدە «[ ]» نىڭ ئاستىدا بىر قىسقا سىزىق يوق.

. 528. قەشقەرنىڭ بەش مىسقاللىق مىنگو ھەربىي تەمىنات كۈمۈش پۇلى. ئالدى يۈزىدە ئىككى دانە چوڭ گۈل بار. 1914- يىلى (مىنگونىڭ 3- يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، (1) ئالدى يۈزىنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىدىكى چوڭ گۈلنىڭ تۆت چېكىتلىك ئۈچ كىچىك گۈلى بار. ئاستىدا قۇنداق بار، (2) يۇقىرى- تۆۋەن تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئارىلىقىغا تۆت ئەرەبچە رەقەم چۈشۈرۈلگەندىن باشقا، بەزى جايلىرىدا شۇنىڭغا ئوخشايدىغان ئ‍ىچىك مەخپىي گۈللەر بار.

. 529. قەشقەرنىڭ بىر بايراقلىق بەش داچەنلىك مىس پۇلى. ئېھتىمال 1912- يىلى (مىنگونىڭ 1- يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان بولسا كېرەك. دىئامېترى 28 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 6.7 گرام. ئارقا تەرىپىدە تۈز يېيىلغان بەش خىل رەڭلىك دۆلەت بايرىقى بار، بايراقنىڭ تۆت تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «جۇڭخۇا مىنگونىڭ بەش داچەنلىك مىس پۇلى، زەرب قەشقەر» (قەشقەردە ئىشلەنگەن) دېگەن ھالقىسمان خەت يېزىلغان. بۇ پۇل يەرلىك ئۇسۇلدا ماشىنىدا ئىشلەنگەنلىكتىن، پۈتۈكلىرى تازا ياخشى بېسىپ چىقىرىلمىغان. شۇڭا ياخشى چىققانلىرى ئاز.

. 530. قەشقەرنىڭ بىر بايراقلىق ئون داچەنلىك مىس پۇلى. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. دىئامېترى 33 مىللىمېتر، ئېغىرلىق 14.9 گرام.

. 531. قەشقەرنىڭ ئىككى بايراقلىق بەش داچەنلىك مىس پۇلى، 1913- يىلى (مىنگونىڭ 2- يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېترى 28 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 6.7 گرام، ئارقا تەرىپىدە ئىككى بايراقنىڭ بەش خىل رەڭدە تىك يۆلى بار. يۇقىرى قىسمىغا ئۇيغۇرچە (يۇقىرىدىن تۆۋەنگە) «قەشقەردە قۇيۇلغان» دەپ يېزىلغان، تۆۋەن قىسمىغا (يۇقىرىدىن تۆۋەنگە) «بەش داچەنلىك مىس پۇل، 1331» دەپ يېزىلغان، (ھىجرىيە 1331- يىلى مىلادى 1912- يىلى 12- ئاينىڭ 11- كۈنىدىن 1913- يىلى 11- ئاينىڭ 29- كۈنىگىچە بولغان ۋاقىتقا توغرا كېلىدۇ).

. 532. قەشقەرنىڭ ئىككى بايراقلىق ئون داچەنلىك مىس پۇلى، 1913- 1916- يىللىرى (مىنگونىڭ 2- يىلىدىن 5- يىلىغىچە) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېترى 33 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 13.7— 15.1 گرام، ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە خەتلەر يۇقىرىدىكى بەش داچەنلىك پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. پەقەت «بەش داچەنلىك» دېگەن يەرگە «ئون داچەنلىك» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى قىسمىغا ئۇيغۇرچە (تۆۋەندىن يۇقىرىغا) «زەرب كاشغەر 1331» (قەشقەردە قۇيۇلغان) دەپ يېزىلغان (ھىجرىيە 1333- يىلى مىلادى 1915- يىلىغا توغرا كېلىدۇ.) «1333» دېگەن ئەرەبچە رەقەم يۇقىرى قىسمىنىڭ چۆرىسىگە يېزىلغان. تۆۋەن قىسمىدىكى ئۇيغۇرچىسى (تۆۋەندىن يۇقىرىغا) «ئون داچەنلىك پۇل» دەپ يېزىلغان.

«مىس» دېگەن سۆز يېزىلمىغان، يۇقىرى ـ تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە خەتنىڭ ئەتراپىدا گۈل ھالقىسى بار. بايراق دەستىلىرىنىڭ ئۇچىدا بايراق پوپۇكى بار. بۇ خىل پۇلنىڭ كۆپىنچىسىدە بايراق دەستىسىنىڭ پوپۇكى يوق، ئۇيغۇرچىسىنىڭ گۈل ھالقىسى يوق. تۆۋەن قىسمىغا يېزىلغان ئۇيغۇرچىسىدە «مىس» دېگەن سۆز بار. بۇ قېلىپتىكى پۇل قەشقەردە بايراق ئۆزگەرتىلگەنگە قەدەر ئىشلىتىلگەن.

. 533. قەشقەرنىڭ خۇڭشيەن مىس پۇلى. 1916 ـ يىلى (مىنگونىڭ 5 ـ يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.1 – 17 گىرام. ئالدى ـ ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەت ۋە خەتلەرنىڭ لايىھىلىنىشى «قەشقەرنىڭ ئىككى بايراقلىق ئون داچەنلىك مىس پۇلى» بىلەن ئوخشاش. پەقەت ئالدى تەرەپ ئىچكى چەمبەردىكى خەنزۇچە «جۇڭخۇا مىنگو» دېگەن سۆز «خۇڭشيەن مىس پۇلى» دېگەنگە ئۆزگەرتىلگەن. شۇنىڭدەك سىرتقى چەمبەرنىڭ ئوڭ ـ سول تەرىپىدىكى خەنزۇچە «مىس پۇل» دېگەن خەتلەر ئېلىپ تاشلانغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى قىسمىغا ئۇيغۇرچە (يۇقىرىدىن تۆۋەنگە) «قەشقەردە قويۇلغان، 1334» (ھىجرىيە 1334 ـ يىلى مىلادى 1916 ـ يىل) دەپ يېزىلغان. تۆۋەن قىسمىغا (تۆۋەندىن يۇقۇرىغا) «ئون داچەنلىك مىس پۇل» دەپ يېزىلغان.

. 534. قەشقەردە قۇيۇلغان بىڭچېن يىلى مىس پۇلى، 1916 ـ يىلى (مىنگونىڭ 5 ـ يىلى، يەنى بىڭچېن يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ قېلىپى پۈتۈنلەي «قەشقەرنىڭ ئىككى بايراقلىق ئون داچەنلىك مىس پۇلى» نىڭ قېلىپى بىلەن بىر. پەقەت ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «新疆» خېتىنىڭ ئورنىغا «丙辰» خېتى ئالماشتۇرۇلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرقى قىسمىغا ئۇيغۇرچە (يۇقۇرىدىن تۆۋەنگە) «قەشقەردە قۇيۇلغان، 1334» دەپ يېزىلغان (ھىجرىيە 1334 ـ يىلى مىلادى 1916 ـ يىلىغا توغرا كېلىدۇ). تۆۋەن قىسمىغا (يۇقىرىدىن تۆۋەنگە) «ئون داچەنلىك مىس پۇل» دەپ يېزىلغان. بايراق دەستىسىدە پوپۇك يوق.

. 535. قەشقەردە قۇيۇلغان مىنگونىڭ ئون داچەنلىك مىس پۇلى. 1922 ـ يىلى (مىنگونىڭ 11 ـ يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.3 – 14.6 گىرام. «قەشقەردە قۇيۇلغان مىنگونىڭ 11 ـ يىلدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل»غا قارىغاندا، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە خەتلەردە پەرق چوڭراق؛ ئىچكى چەمبەردىكىسى «مىنگو مىس پۇلى» دەپ ئۆزگەرتىلگەن، سىرتقى چەمبەردىكىسى «شىنجاڭ قەشقەردە قۇيۇلغان ئون داچەنلىك پۇل» دېگەنگە ئۆزگەرتىلگەن، خەت يەنىلا ھالقىسمان يېزىلغان، لېكىن «ئون داچەنلىك» دېگەن سۆز يۇقىرىغا يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى گۈل ۋە خەتلەر ئۆزگەرمىگەن، ھىجرىيە يىلى يەنىلا 1340 ـ يىلى دەپ يېزىلغان. بۇ پۇل شىنجاڭغا ياڭ زېڭشىن ھۆكۈمرانلىق قىلىپ تۇرغان دەۋردە، ئەڭ ئاخىرقى قېتىم قۇيۇلغان ئارقا تەرىپىدە ئىككى بايرىقى بار مىس پۇل.

. 536. قەشقەردە قۇيۇلغان مىنگونىڭ 10 ـ يىلدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل. 1921 ـ يىلى (مىنگونىڭ 10 ـ يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان، دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.3 گىرام. ئالدى تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرگە خەنزۇچە «10 ـ يىلى شىنجاڭ قەشقەردە قۇيۇلغان، ئون داچەنلىك پۇل» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىدا بىر چېكىت بار. ئارقا تەرىپىدىكى ئىككى بايرىقىنىڭ نۇسخىسى، خەتلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش، پەقەت ۋاقتىغا ھىجرىيە 1340 ـ يىلى يېزىلغان (مىنگونىڭ 10 ـ يىلى 9 ـ ئاينىڭ 4 ـ كۈنىدىن 12 ـ ئاينىڭ 31 ـ كۈنىگىچە بولغان ۋاقىت ھىجرىيە 1340 ـ يىلىنىڭ دائىرىسىگە كىرىدۇ). بەزى پۇللارغا ھىجرىيە 1339 ـ يىل يېزىلغان (مىنگونىڭ 10 ـ يىلى 1 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنىدىن 9 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنىگىچە بولغان ۋاقىت ھىجرىيە 1339 ـ يىلىغا كىرىدۇ).

. 537. قەشقەردە قۇيۇلغان مىنگونىڭ 10 ـ يىلدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل، «10 ـ يىلى» نىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئالتە چېكىتلىك بىر گۈل بار. بۇ پۇل يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يىلدا قۇيۇلغان، ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرگە خەنزۇچە خەتلەر ھالقىسمان يېزىلىپ «ئون داچەن» دېگەن سۆز بىلەن «10 ـ يىلى» دېگەن سۆز تۇتاشقان جايدا ئالتە چېكىتلىك بىر گۈل بار، ئۇ سۆزنىڭ باش ـ ئايىغىنى ئايرىش بەلگىسى قىلىنغان.

. 538. قەشقەردە قۇيۇلغان مىنگونىڭ 11 ـ يىلدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل. 1922 ـ يىلى (مىنگونىڭ 11 ـ يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.2 گىرام. ئالدى تەرىپى سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە «10 ـ يىلى» دېگەن خەتكە خەنزۇچە «بىر» (一) خېتى قوشۇلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك چېكىت يوق، باشقا جايلىرى ئوخشاش. ھىجرىيە يىلى يەنىلا 1340 ـ يىل يېزىلغان. (مىنگونىڭ 11 ـ يىلى 1 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنىدىن 8 ـ ئاينىڭ 23 ـ كۈنىگىچە بولغان ۋاقىت يەنىلا ھىجرىيە 1340 ـ يىلىغا كىرىدۇ).

. 539. قەشقەردە قۇيۇلغان مىنگونىڭ 11 ـ يىلدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل. 1922 ـ يىلى (مىنگونىڭ 11 ـ يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.9 گىرام. مەزكۇر پۇلنى «مىنگونىڭ 10 ـ يىلدىكى مىس پۇل»غا سېلىشتۇرغاندا، «10 ـ يىل» دېگەن سۆز «11 ـ يىل» دېگەنگە ئۆزگەرتىلگەن، خەنزۇچە «喀什造» دېگەن سۆز «喀造» دەپ يېزىلغان. خەنزۇچە خەت سانىدا ئۆزگىرىش يوق. پۇلنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك چېكىت بار، ئارقا تەرىپىدىكى ئىككى بايراق بىلەن ئۇيغۇرچە خەتلىرى «11 ـ يىلدىكى مىس پۇل» بىلەن ئوخشاش. خاتىرلەنگەن يىلىمۇ ئوخشاش.

. 540. قەشقەردە شەخسلەر قۇيغان مىنگونىڭ 11 ـ يىلدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى

9.85 گرام. هۆكۈمەت پۇلغا قارىغاندا ھەم نېپىز، ھەم يېنىك، كىچىكرەك قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە خەتلەرنىڭ يېزىلىشى ناچار، خەتلەرنىڭ قۇرۇلمىسى تەكشى ئەمەس، ئەگرى- توقاي، يېزىلىشى خاتا. روشەنكى، بۇنى ئاز سانلىق مىللەتتىن بولغان خەنزۇچە خەتنى بىلمەيدىغانلار تەقلىد قىلىپ يازغان. ئىچكى چەمبەردىكى خەنزۇچە «جۇڭخۇا مىنگو» دېگەن سۆز «جۇڭخۇا گومىن» دەپ خاتا يېزىلغان ھەمدە «民» خېتىنىڭ سول تەرىپىگە بىر تىك سىزىق ئارتۇق تارتىلىپ، خاتا خەتكە ئايلىنىپ قالغان. سىرتقى چەمبەردىكى خەنزۇچە خەتلەر ھالقىسىمان يېزىلىپ، باش- ئايىغى تۇتاشقان، ئەسلىدە ئوقۇشقا ئاسان بولسۇن دەپ بىر كىچىك گۈل ئايرىش بەلگىسى قىلىنغان. لېكىن بۇ پۇلدا سەككىز چېكىتلىك كىچىك گۈل خاتا ھالدا خەنزۇچە «一» خېتى بىلەن «千» خېتىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇلۇپ قالغان. ئارقا تەرىپىدىكى بايراق نۇسخىسى بىلەن ئۇيغۇرچە خەتلەر هۆكۈمەت پۇلىدىكىگە قارىغاندا سەت يېزىلغان. شەخسلەر قۇيغان پۇلنىڭ بىرقانچە تۈرى بولغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى راست پۇلغا ئارىلىشىپ بازاردا ئوبوروت قىلىنغان. دىققەت قىلىپ پەرقلەندۈرمىسە ئادەتتە سېزىلگۈلىكى بولمايدۇ.

• 541. قەشقەردە شەخسلەر قۇيغان مىنگونىڭ 11- يىلىدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل. بەش خىل رەڭلىك بىر جۈپ بايراقنىڭ بىرسى تىك يوللۇق، بىرسى توغرا يوللۇق.

• 542. قەشقەردە شەخسلەر قۇيغان مىنگونىڭ 11- يىلىدىكى ئون داچەنلىك مىس پۇل. ئارقا تەرىپىگە گومىنداڭنىڭ بىر جۈپ بايرىقى گىرەلەشتۈرۈلۈپ چۈشۈرۈلگەن. مىنگونىڭ 17- يىلى (1928- يىلى) 7- ئاينىڭ 1-كۈنى شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ ھۆكۈمرانى ياڭ زېڭشىن نەنجىڭغا تېلېگرامما يوللاپ گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنى ھىمايە قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن، شۇڭا شىنجاڭ مىس پۇلىنىڭ ئارقا تەرىپىگە گومىنداڭنىڭ دۆلەت بايرىقى بىلەن پارتىيە بايرىقى چۈشۈرۈلگەن ۋاقىت ھەرگىز مەزكۇر كۈندىن ئىلگىرى بولمىغان. بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىگە «جۇڭخۇا مىنگونىڭ 11- يىلى» دەپ ئېنىق يېزىلغان، بۇ يەردىكى زىددىيەت ناھايىتى روشەن، بۇنىڭ شەخسلەر قۇيغان، ئويدۇرۇپ ياسالغان پۇل ئىكەنلىكى شۈبھىسىز. يەنى بۇ پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى قوش بايراق نۇسخىسى قەشقەردە قۇيۇلغان ئىككى بايراقلىق جىسى يىلىدىكى مىس پۇلدىن ئېلىنغان، شۇڭا بۇ پۇل 1929- يىلدىن كېيىن قۇيۇلغان بولۇشى كېرەك.

• 543. قەشقەردە قۇيۇلغان ۋۇچېن يىلىدىكى «مىنگو مىس پۇلى»، 1928- يىلى (مىنگونىڭ 17- يىلى، يەنى ۋۇچېن يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى چوڭ 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ھەر بىرىنىڭ ئۇششاق يوللىرى بار، يۇلتۇزنىڭ ئوتتۇرىسىدا خەنزۇچە «قۇياش» (日) خېتى بار.

• 544. قەشقەردە قۇيۇلغان ۋۇچېن يىلىدىكى مىنگو مىس پۇلى. 1928- يىلى (مىنگونىڭ 17- يىلى يەنى ۋۇچېن يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىدىكى ئىككى چەمبەرگە خەنزۇچە «مىنگو مىس پۇلى» دەپ يېزىلغان، «民» خېتىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى ئىلمەكلىك سىزىقى ئۇزۇن تارتىلىپ چىقىپ كەتكەن. بۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك چېكىت بار. ئارقا تەرىپىدە 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇز بار. يۇلتۇزنىڭ ئىچىگە ئۇيغۇرچە (تۆۋەندىن يۇقىرىغا) «ئون داچەنلىك مىس پۇل، 1346» دەپ يېزىلغان. (ھىجرىيە 1346- يىلى مىلادى 1928- يىلغا توغرا كېلىدۇ). ئىلاۋە: بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىگە «ۋۇچېن» يىلى يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان ھىجرىيە 1346- يىلى مىلادى 1928- يىل 1- ئاينىڭ 1- كۈنىدىن 7- ئاينىڭ 19- كۈنىگىچە بولغان ۋاقىت بىلەن چەكلىنىدۇ. لېكىن شىنجاڭدا گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ بايرىقى شۇ يىلى 7- ئاينىڭ 1- كۈنىدىن باشلاپ ئېسىلغان، 7- ئاينىڭ 7- كۈنى ياڭ زېڭشىن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلگەن، ئۇنىڭدىن كېيىن جىن شۇرېن تەختكە چىققان. بۇنىڭغا ئاساسلانغاندا، بۇ پۇلنى جىن شۇرېن قۇيدۇرغان دېيىشكە بولىدۇ. بۇ ۋاقىت مىس پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بەش خىل رەڭلىك بايراقنى گومىنداڭنىڭ پارتىيە گىربى بولغان 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇزغا ئۆزگەرتىش باشلانغان ۋاقىتتۇر.

• 545. قەشقەردە قۇيۇلغان ۋۇچېن يىلىدىكى جۇڭخۇا مىنگو مىس پۇلى. «戊辰(ۋۇچېن)» دېگەن ئىككى خەت يانتۇ جايلاشقان. ئارقا تەرىپىدىكى 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ئىچىگە خەنزۇچە «مىس پۇل» دەپ يېزىلغان. دىئامېتىر 31 مىللىمېتىر. 1928- يىلى (مىنگونىڭ 17- يىلى، يەنى ۋۇچېن يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت بار پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، (1) ئالدى تەرەپ ئىچكى چەمبەردىكى سۆز «جۇڭخۇا مىنگو» غا ئۆزگەرتىلگەن، سىرتقى چەمبەرنىڭ يۇقىرىسىدىكى «شىنجاڭ ئۆلكىسى» دېگەن سۆز «شىنجاڭ»غا ئۆزگەرتىلگەن؛ (2) ئارقا تەرىپىدىكى 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بۇرجەكلىرىنىڭ ئىچى ئاق قالدۇرۇلغان، يۇلتۇزنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «مىس پۇل» دەپ يېزىلغان، «مىس پۇل» دېگەن ئىككى خەتنىڭ ئوتتۇرىسىغا بىر چېكىت قويۇلغان. بۇ پۇلنىڭ ئالدى- ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە خەت يوق.

• 546. قەشقەردە قۇيۇلغان ۋۇچېن يىلىدىكى جۇڭخۇا مىنگو مىس پۇلى. خەنزۇچە «戊辰(ۋۇچېن)» دېگەن ئىككى خەت تۈز يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ئىچىگە خەنزۇچە «مىس پۇل» دەپ يېزىلغان. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرەپ ئىچكى چەمبەردىكى خەنزۇچە «戊辰(ۋۇچېن)» دېگەن ئىككى خەت تۆۋەنگە سۈرۈلۈپ تۈز يېزىلغان بولۇپ، ئۈستى ۋە

ئاستىدىكى خەتلەر بىلەن تولۇقلانغان. ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر ئوخشاش.

. 547. قەشقەردە قۇيۇلغان جىسى يىلىدىكى ئارقا تەرىپىدىكى 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇز ئىچىگە «مىس پۇل» دەپ يېزىلغان پۇل. 1929- يىلى (مىنگونىڭ 18- يىلى يەنى جىسى يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14 گرام. بۇ پۇل يۇقىرىدىكى «戊辰» خېتى تۈز يېزىلغان پۇل بىلەن ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش. پەقەت «戊辰» خېتىنىڭ ئورنىغا «己巳» خېتى ئالماشقان. ئارقا تەرىپىدىكى كىچىك چېكىت سەككىز بۇرجەكلىك يۇلتۇزغا ئالماشقان، ئارقىسىدىكى خەتلىرى ئوخشاش.

. 548. قەشقەردە قۇيۇلغان جىسى يىلىدىكى ئارقا تەرىپىدىكى 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ئىچىگە «مىس پۇل» دەپ يېزىلغان پۇل 1929- يىلى (مىنگونىڭ 18- يىلى، يەنى جىسى يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 13.7 گرام. بۇ پۇل يۇقىرىدىكى قەشقەردە قۇيۇلغان، ئارقا تەرىپىدە «مىس پۇل» دېگەن خېتى بار پۇل بىلەن ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش. پەقەت «新疆喀造» دېگەن تۆت خەتكە يەنە بىر خەت قوشۇلۇپ «新疆喀什造» دېگەن بەش خەت يېزىلغان.

. 549. قەشقەردە قۇيۇلغان جىسى يىلىدىكى قوش بايراقلىق مىس پۇل. دۆلەت بايرىقى سول تەرەپتە. 1929- يىلى (مىنگونىڭ 18- يىلى يەنى جىسى يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 13.1 گرام. بۇ پۇلنى يۇقىرىدىكى پۇلغا سېلىشتۇرغاندا، ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر ئوخشاش، ئارقا تەرىپىگە گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ پارتىيە بايرىقى ، دۆلەت بايرىقى گىرەلەشتۈرۈلۈپ چۈشۈرۈلگەن، دۆلەت بايرىقى سول تەرەپكە جايلاشقان. ئوتتۇرىسىدا بىر بايراق دەستىسى بار، ئىككى بايراق دەستىسىنىڭ كېسىشكەن جايىغا شەلپەر چىگىلگەن، ھەمدە ئۇنىڭ ئىككى ئۇچى تۆۋەنگە ساڭگىلىتىلغان. بايراق دەستىسىنىڭ ئۇچىدا ئۈچ بۇرجەكلىك قالپاق، تېگىدە سۇپىسى بار. بايراق دەستىسىنىڭ يۇقىرى ئۇڭ- سول تەرىپىدە خەنزۇچە «مىس پۇل» دېگەن خەت بار، ئىككى بايراق گىرەلەشتۈرۈلۈپ چۈشۈرۈلگەن بۇنداق پۇل ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان جىسى يىلىدىكى قوش بايراقلىق مىس پۇلغا تەقلىد قىلىنغان. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بۇ ئادەت بولۇپ قېلىپ، ئۆزگەرمىگەن. لېكىن قەشقەردە قۇيۇلغان مىس پۇللاردا 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇز بار، ئۈرۈمچىدە قۇيۇلغان پۇللاردا تۆت تەرەپكە نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياش بار.

. 550. قەشقەردە قۇيۇلغان جىسى يىلىدىكى قوش بايراقلىق مىس پۇل. دۆلەت بايرىقى ئوڭ تەرەپتە. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 13.8 گرام. يۇقىرىدىكى قەشقەردە قۇيۇلغان دۆلەت بايرىقى سول تەرەپتىكى پۇل بىلەن سېلىشتۇرغاندا، پەقەت دۆلەت بايرىقى بىلەن پارتىيە بايرىقىنىڭ ئورنى ئالماشقان. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

. 551. قەشقەردە قۇيۇلغان گېڭۋۇ يىلىدىكى قوش بايراقلىق مىس پۇل. دۆلەت بايرىقى سول تەرەپتە. 1930- يىلى (مىنگونىڭ 19- يىلى يەنى گېڭۋۇ يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 14.1 گرام. بۇ پۇل قەشقەردە قۇيۇلغان دۆلەت بايرىقى سول تەرەپتىكى پۇل بىلەن ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش، پەقەت «己巳» دېگەن خەتلەرنىڭ ئورنىغا «庚午» خەتلىرى ئالماشقان.

. 552. قەشقەردە قۇيۇلغان گېڭۋۇ يىلىدىكى قوش بايراقلىق مىس پۇل. دۆلەت بايرىقى ئوڭ تەرەپتە. دىئامېتىرى 31 مىللىمېتىر، بۇ پۇلنى قەشقەردە قۇيۇلغان دۆلەت بايرىقى ئوڭ تەرەپتىكى پۇل بىلەن سېلىشتۇرغاندا، پەقەت «己巳» خەتلىرىنىڭ ئورنىغا «庚午» خەتلىرى ئالماشقان. باشقا جايلىرى ئوخشاش.

. 553. قەشقەردە قۇيۇلغان گۈييۇ يىلىدىكى قوش بايراقلىق مىس پۇل. 1933- يىلى (مىنگونىڭ 22- يىلى، يەنى گۈييۇ يىلى) قەشقەردە قۇيۇلغان. دىئامېتىرى 28— 30 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 7.1— 9.25 گرام. بۇ پۇلنىڭ ئالدى - ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر قەشقەردە قۇيۇلغان گېڭۋۇ يىلىدىكى قوش بايراقلىق مىس پۇلنىڭ دۆلەت بايرىقى سول تەرەپتىكىسى بىلەن ئاساسەن ئوخشاش. پەقەت «庚午» خەتلىرىنىڭ ئورنىغا «癸酉» خەتلىرى ئالماشقان. سىرتقى چەمبەردىكى 12 خەنزۇچە خەت زىچ يېزىلغان، پۇلنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئالتە چېكىتلىك كىچىك گۈل بار. ئارقا تەرىپىدىكى 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇز 12 يول قىسقا نۇر سىزىقىغا ئۆزگەرتىلگەن. مەزكۇر پۇل مىنگو دەۋرىدە شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەتنىڭ ئاخىرقى قېتىم قۇيدۇرغان مىس پۇلى. چۈنكى شۇ چاغدا شىنجاڭدىكى مىلىتارىستلار ئۆزئارا ئۇرۇش قىلىپ، ئۇرۇش ئوتى جەنۇبىي شىنجاڭغا كېڭەيگەنلىكتىن، قەشقەر رايونىدا مالىيە قىيىنچىلىقى كۆرۈلۈپ، پۇل پاخاللىقى سىياسىتىنى قوللىنىشقا توغرا كەلگەن، شۇنىڭ بىلەن مىس پۇل كىچىكلىتىلگەن (ئېغىرلىقىنىڭ يېرىمى كېمەيتىلگەن، چوڭ- كىچىكلىكىمۇ ئىچكىرىنىڭ ئون يارماقلىق مىس پۇلى بىلەن تەڭلىشىپ قالغان). كېيىن ئۇرۇش ئوتى كۈندىن- كۈنگە كېڭەيگەن، ھۆكۈمەتنىڭ قەغەز پۇلىمۇ (ئۆلكە پۇلى، قەشقەر پۇلى) بارغانسېرى كۆپىيىپ، كۆپەيگەنسېرى كۇرسى چۈشكەن، بازاردىكى تۈرلۈك قۇيما پۇللار شۇنىڭدىن كېيىن كۆرۈنمەس بولغان.

. 554. ئالتاينىڭ بىر يۈەنلىك ئوبوروت چېكى. 1918- يىلى (مىنگونىڭ 7- يىلى) بېيجىڭدا بېسىلغان. شىنجاڭ ئالتاي مەمۇرىي مەھكىمە مالىيە ئىدارىسى تارقاتقان. ئۆلچىمى 87 × 146 مىللىمېتىر، نەپىس بېسىلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئالتاي مەمۇرىي مەھكىمىسىنىڭ كۆرۈنۈشى ئې-

لىنىغان، ئىشىك ئالدىدىكى يولدا ئاتلىق مەپە، ۋېلسىپىت، رىكشا ۋە ئىككى ـ ئۈچ ئادەمنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. سول تەرىپىگە خەنزۇچە «بىر يۈەن» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئاستىغا «مالىيە ئىدارىسى باستۇرغان» دېيىلگەن كىچىك ئۇزۇن چاسا تامغا بېسىلغان. ئوتتۇرىسىنىڭ يۇقىرى قىسمىغا خەنزۇچە «ئالتاي مەمۇرىي مەھكىمە مالىيە ئىدارىسى» دېگەن خەت يېزىلغان سوقىچاق تامغا بېسىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جەنزۇچە «ئالتاي مالىيە ئىدارىسىنىڭ تامغىسى» دېگەن خەت يېزىلغان چوڭ ئۇزۇن چاسا ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. يۇقىرى گىرۋىكىگە ئالدى تەرىپىدىكىگە ئوخشاش سوقىچاق چاك تامغىسى بېسىلغان ھەمدە ئۇنىڭغا يۇك قەلەم بىلەن چاك نومۇرى يېزىلغان.

• 555. ئالتاينىڭ بەش يۈەنلىك ئوبوروت چېكى. ئۆلچىمى 87 × 146 مىللىمېتىر. بۇ پۇلنىڭ بىر يۈەنلىك پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، (1) ئالدى ئوڭ تەرىپىنىڭ تۆۋەندىكى بۇرجىكىگە سۇس سۆسۈنە رەڭدە رۇسچە ئىمزا قويۇلغان، ئوتتۇرىسىغا چوڭ ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. سول تەرىپىگە ۋە يۇقىرى قىسمىغا مالىيە ئىدارىسىنىڭ سوقىچاق چاك تامغىسى بېسىلغان ۋە يۇك قەلەمدە چاك نومۇرى يېزىلغان. (2) ئارقا تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بەش يۈەن» دېگەن خەتنىڭ ئوڭ تەرىپىگە سۇس سۆسۈنە رەڭدە مانجۇچە، سول تەرىپىگە قازاقچە «بەش يۈەن» دەپ يېزىلغان. باشقا تامغا يوق.

• 556. ئالتاينىڭ ئون يۈەنلىك ئوبوروت چېكى، ئۆلچىمى 102 × 160 مىللىمېتىر. ئالدى سول تەرىپىنىڭ تۆۋەنكى بۇرجىكىدە خەنزۇچە «مالىيە ئىدارىسىنىڭ تامغىسى» دېگەن خەت يېزىلغان كىچىك قىزىل تامغىدىن، ئوڭ تەرىپىنىڭ تۆۋەنكى بۇرجىكىدە سۇس سۆسۈنە رەڭدە رۇسچە ئىمزا قويۇلغاندىن تاشقىرى باشقا تامغا يوق. ئارقا تەرىپىدىكى خەنزۇچە «ئون يۈەن» دېگەن خەتنىڭ ئوڭ تەرىپىگە سۇس سۆسۈنە رەڭدە مانجۇچە، سول تەرىپىگە قازاقچە «ئون يۈەن» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا چوڭ ئۇزۇن چاسا ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. يۇقىرى گىرۋىكىگە مالىيە ئىدارىسىنىڭ سوقىچاق تامغىسى بېسىلغان ۋە يۇك قەلەمدە چاك نومۇرى يېزىلغان. ئىلاۋە: ئالتاينىڭ يۇقىرىدىكى ئۈچ خىل ئالتاي ئوبوروت چېكى ئالتاينىڭ ئامبىلى تارقاتقان ۋاقىتلىق پۇل بولۇپ (شىنجاڭدا ۋاقىتلىق چەك دەپ ئاتالغان)، مەركەزدىن بىۋاستە بۆيرۇپ بېرىلىدىغان خىراجەت (كۆپىنچە جۇڭگو بانكىسى بىلەن قاتناش بانكىسىنىڭ پۇلى) ۋاقتىدا بۆيرۇپ بېرىلمىگەن چاغدا، ھەربىي تەمىنات ئۈچۈن تارقىتىپ بېرىلگەن، خىراجەت پۇل بۆيرۇپ بېرىلگەندە، ئىككى بانكىنىڭ پۇلىغا ئايرىۋاشلاپ بېرىلگەن. ئۇنىڭ تارقىتىلىش مىقدارى ئادەتتە بۆيرۇپ بېرىلىدىغان خىراجەت ئومۇمىي سوممىسى بىلەن چەكلەنگەن.

• 557. جىبيەن بانكىسىنىڭ مەخسۇس شىنجاڭدا ئىشلىتىدىغان يۈز داچەنلىك قەغەز پۇلى. 1916ـ يىلى (مىنگونىڭ 5ـ يىلى) بېيجىڭدا بېسىلغان. تارقىتىلمىغان ھەم نومۇر سېلىنمىغان، تامغىمۇ بېسىلمىغان. ئۆلچىمى 64 × 105 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا سوقىچاق شەكىلدە مەنزىرە چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ سول تەرىپىگە ئىككى دېھقاننىڭ يەر ئاغدۇرۇۋاتقان ھالىتى، ئوڭ تەرىپىگە تۆگە كارۋىنى، ئۇنىڭ نېرىسىغا ئۇزۇن پويىز، ئورمان، تاغ مەنزىرىسى چۈشۈرۈلگەن. ئارقا تەرىپىدە گۈل نۇسخىلىرى بولۇپ، ئۇيغۇرچە خەت يېزىلمىغان.

• 558. جىبيەن بانكىسىنىڭ مەخسۇس شىنجاڭدا ئىشلىتىدىغان 200 داچەنلىك قەغەز پۇلى، ئۆلچىمى 66 × 125 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا سوقىچاق شەكىلدە سەددىچىن سېپىلىنىڭ كۆرۈنۈشى ئىشلەنگەن. «يۈز داچەن» دېگەن يەرگە «ئىككى يۈز داچەن» دەپ يېزىلغان. باشقا خەتلىرى 100 داچەنلىك پۇل بىلەن ئوخشاش. گۈل نۇسخىلىرى ئازراق ئۆزگەرگەن، ئارقا تەرىپىدە گۈل نۇسخىلىرىلا بار، ئۇيغۇرچە خەت يېزىلمىغان.

• 559. جىبيەن بانكىسىنىڭ مەخسۇس شىنجاڭدا ئىشلىتىدىغان تۆت يۈز داچەنلىك قەغەز پۇلى، ئۆلچىمى 90 × 165 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېيجىڭ يېخېيۈەن بېغىنىڭ كۆرۈنۈشى ئىشلەنگەن. ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەتنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «تۆت يۈز داچەنلىك مىس پۇل» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭ يۇقىرى قىسمىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «جىبيەن بانكىسى» دەپ، تۆۋەندىكى ئوڭ تەرىپىگە كىچىك خەتلەر بىلەن ئۇيغۇرچە «بۇ پۇلغا ئاساسەن چىقىم قىلىنىدۇ» دەپ، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «يۈتۈپ كەتسە مەلۇم قىلىنمايدۇ» دەپ يېزىلغان. تۆۋەن قىسمىنىڭ ئوتتۇرىسىغا فرانسۇزچە «تۆت يۈز داچەن» دەپ يېزىلغان، پۇلنىڭ تۆت بۇرجىكىنىڭ ئۈستۈنكى ئىككىسىگە ئەرەبچە خەت بىلەن «400» دەپ، ئاستىدىكى ئىككىسىگە ئەرەبچە رەقەم بىلەن «400» دەپ يېزىلغان. بۇ پۇلنىڭ ئالاھىدە يېرى ئۇيغۇرچە خەت بولغاندىن باشقا بىر قۇر فرانسۇزچە خەتنىڭمۇ بولغانلىقى.

• 560. رۇس ـ ئاسىيا بانكىسىنىڭ بىر پۇڭلۇق ئالتۇن چېكى. رۇس ـ ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئىلى، قەشقەر، تارباغاتايدىكى ئۈچ شۆبە ئىدارىسى 1913ـ يىلى (مىنگونىڭ 2 ـ يىلى) دىن باشلاپ تارقاتقان. بۇ چەك ئەنگلىيىنىڭ لوندون ئويما بەت باسمىسىغا ھاۋالە قىلىنىپ، چارروسىيەدە بېسىلغان. قەغىزىنىڭ سۈپىتى، سۈرەت نۇسخىلىرى، رەڭدارلىقى ناھايىتى ياخشى. ئۆلچىمى 79 × 135 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر رۇسچىنى ئاساس قىلغان. يۇقىرى تەرىپىدە بىر قۇر رۇسچە «رۇس ـ ئاسىيا بانكىسى» دەپ، ئوتتۇرىسىغا رۇسچە چوڭ خەت بىلەن «بىر پۇڭ» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئاستىغا يەنە رۇسچە «رۇس ـ

ئاسىيا بانكىسى» دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ سول تەرىپىدىكى كۆك ئەجدىھارنىڭ سۈرىتى بار جايىدا رۇسچە «ф1» (بىر پۇڭ) دەپ يېزىلغان. ئاستىدىكى گۇللۇك جىيەك ئىچىگە ئىنگلىزچە ئۇششاق خەت بىلەن «لوندون ئويما بەت ياسىغۇچى براد بۇرى ۋىلكىنسون چەكلىك شىركىتى» دەپ يېزىلغان. ئارقا قىسمىنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە خەت يېزىلغان. ئۇنىڭ تەرجىمىسى مۇنداق: «رۇس - ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئىلى، قەشقەر، تارباغاتايدىكى تارماق بانكىلىرىدا مەزكۇر پۇلغا بىر پۇڭ ئۆلچىمىدە ساپ ئالتۇن بېرىلىدۇ». يۇقىرىقى سول بۇرجىكى بىلەن تۆۋەنكى ئوڭ بۇرجىكىگە رۇسچە «ф1» (بىر پۇڭ) دەپ، يۇقىرىقى ئوڭ بۇرجىكى بىلەن تۆۋەنكى سول بۇرجىكىگە خەنزۇچە «بىر پۇڭ» دەپ يېزىلغان، ئاستىدىكى گۇللۇك جىيەك ئىچىگە سۇس رەڭدە بىر قۇر ئىنگلىزچە ئۇششاق خەتلەر بىلەن ئويما بەت ياسىغۇچىنىڭ ئىسمى بېسىلغان.

• 561. رۇس - ئاسىيا بانكىسىنىڭ ئىككى پۇڭلۇق ئالتۇن چېكى. ئۆلچىمى 95×172 مىللىمېتىر. مەزكۇر چەك بىر پۇڭلۇق چەك بىلەن ئاساسەن ئوخشىشىدۇ. ئالدى- ئارقا تەرەپلىرىگە رۇسچە «ئىككى پۇڭ» دەپ يېزىلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىغا تارقىتىلغان ۋاقتى «1917- يىل، ئاي، كۈن» دېگەن رېزىنكە تامغا بېسىلغان.

• 562. رۇس - ئاسىيا بانكىسىنىڭ بىر مىسقاللىق ئالتۇن چېكى. ئۆلچىمى 102×183 مىللىمېتىر. مەزكۇر چەك بىر پۇڭلۇق چەك بىلەن ئاساسەن ئوخشىشىدۇ. ئالدى - ئارقا تەرەپلىرىگە خەنزۇچە «بىر مىسقال، رۇسچە «ئون پۇڭ» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ يۇقىرىسىدىكى گۇللۇك جىيەك ئىچىگە تارقىتىلغان ۋاقتى «1917- يىلى، ئاي، كۈن» دېگەن رېزىنكە تامغا بېسىلغان. ئارقا تەرىپىگە «بىر مىسقال» دەپ يېزىلغاندىن تاشقىرى، باشقا جايلىرى بىر پۇڭلۇق چەك بىلەن ئوخشاش.

• 563. رۇس - ئاسىيا بانكىسىنىڭ بەش مىسقاللىق ئالتۇن چېكى. ئۆلچىمى 104×191 مىللىمېتىر. مەزكۇر چەك بىر پۇڭلۇق چەك بىلەن ئاساسەن ئوخشىشىدۇ. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا رۇسچە «بەش مىسقال» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ يۇقىرىسىدىكى گۇللۇك جىيەك ئىچىگە قارا قەلەم بىلەن رۇسچە «1915- يىل، ئاي، كۈن» دەپ تارقىتىلغان ۋاقتى يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «بەش مىسقال» دەپ يېزىلغاندىن تاشقىرى، باشقا جايلىرى ئوخشاش.

• 564. رۇس - ئاسىيا بانكىسىنىڭ بىر سەرلىك ئالتۇن چېكى. ئۆلچىمى 109×198 مىللىمېتىر. مەزكۇر چەك بىر پۇڭلۇق چەك بىلەن ئاساسەن ئوخشىشىدۇ. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا رۇسچە «بىر سەر» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭ ئاستىغا چەك نومۇرى بېسىلغان، ئەڭ تېگىگە قارا قەلەم بىلەن «1913- يىلى، ئاي، كۈن» دەپ تارقىتىلغان ۋاقتى يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «بىر سەر» دەپ يېزىلغاندىن تاشقىرى، باشقا جايلىرى بىر پۇڭلۇق چەك بىلەن ئوخشاش.

• 565. تۇرپان ناھىيىسىنىڭ بەش سەرلىك ۋاقىتلىق چېكى (ما جۇڭيىڭ پۇلى)، 1933-يىلى (مىنگونىڭ 22- يىلى) گەنسۇلۇق مىلىتارىست ما جۇڭيىڭ تۇرپاندا قوراللىق قوزغىلاڭ كۆتەرگەن دېھقانلارنىڭ قوللىشى بىلەن تۇرپاننى ئىگەللىگەندىن كېيىن، ھەربىي خىراجەت توپلاش ئۈچۈن مەزكۇر ۋاقىتلىق چەكنى (ۋاقىتلىق چەك ۋاقىتلىق پۇل بولۇپ، كېيىن رەسمىي پۇلغا ئالماشتۇرۇشقا بولاتتى) تارقىتىپ، شۇ جايدىلا ئوبوروت قىلغان. مەزكۇر چەك نېپىز لاتا قەغەزگە ياغاچ ئويما باسمىدا بېسىلغان چوڭ پۇل. ئۆلچىمى 114×212 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە قارا رەڭدە خەنزۇچە «مەزكۇر چەك ۋاقىتلىق خەجلىنىدۇ، ئۈچ ئاي مۆھلەت ئىچىدە، سودا ئۇيۇشمىسى تەرىپىدىن ھۆكۈمەت پۇلىغا ئالماشتۇرۇلىدۇ ......(ئاخىرىدىكى سۆزلەر ئېنىق ئەمەس)» دەپ يېزىلغان. چەكنىڭ يۇقىرىقى يېرىم قىسمىغا تۇرپان ناھىيىسىنىڭ چوڭ قىزىل رەڭلىك ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. ئارقا تەرىپىگە يېشىل رەڭدە خەنزۇچە خەت يېزىلغان، خەتلەر ئېنىق ئەمەس، پەقەت «مىنگونىڭ 22- يىلى» دېگەن بىر نەچچە خەتنىلا تونۇغىلى بولىدۇ. ئاستى تەرىپىگە چاسا تامغا، ئوڭ تەرەپ گىرۋىكىگە چاك تامغىسى بېسىلغان. مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللارغا قارىغاندا، چەكتە يەنە «بەش سەر كۈمۈشكە باراۋەر» دېگەن خەتلەر بولغان.

• 566. گۇچۇڭ ناھىيىلىك سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسىنىڭ بەش سەرلىك ئوبوروت چېكى (ما جۇڭيىڭ پۇلى)، 1933- يىلى (مىنگونىڭ 22- يىلى) 5- ئايدا ما جۇڭيىڭنىڭ قوشۇنى گۇچۇڭنى ئالغاندىن كېيىن، ناھىيىلىك سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسىغا پۇل تەييارلاشنى تاپشۇرغان، سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسى بۇ خىل ۋاقىتلىق ئوبوروت چېكىدىن 1 مىليون سەر تارقاتقان. لېكىن ئىشلىتىلمىگەن. ما جۇڭيىڭنىڭ قوشۇنى ئۈرۈمچىگە يۈرۈش قىلغاندا يىگىلىپ چېكىنگەن. بۇ چەك گۇچۇڭ ناھىيىلىك ھۆكۈمەتنىڭ ھەرقايسى ئىدارىلىرى ۋە ئۆلكىدىكى شىڭ شىسەي بارگاھلىرىدا ئىشلىتىلگەنلىكتىن بازارغا كىرگەن. لېكىن ناھايىتى ئاددىي ئىشلەنگەن بولغاچقا، ئۆزۈنى بارمايلا ئۇنىڭ ساختىسى ئوتتۇرىغا چىقىپ پۇل مۇئامىلىسىنى قالايمىقانلاشتۇرغان. شىنجاڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت گۇچۇڭ ناھىيىسىگە 1 مىليون سەر ئۆلكە پۇلى بۇيرۇپ بەرگەندىن كېيىن، تېگىشىپ بېرىش ئارقىلىق بارلىق ئوبوروت چېكىنى يىغىۋېلىپ كۆيدۈرۈۋەتكەن.

مەزكۇر چەك بەيياڭ قەغىزىدە ئىشلەنگەن بولۇپ، ئويما مەتبەئەدە بېسىلغان، ئاددىي ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 90 × 195 مىللىمېتىر. ئالدى تەرەپنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە يېزىقتا «لۇتۇڭ سى مى» (بازاردا ئوبوروت قىلىنىدۇ) دېگەن خەنزۇچە سۆز يېزىلغان. تۆۋەن تەرىپىگە ئۇيغۇرچە يېزىقتا «كاي بۇ دۈي خەن» (تېگىشىپ بېرىلمەيدۇ) دېگەن خەنزۇچە سۆز

يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «مەزكۇر پۇل بەش سەر كۇمۇشكە باراۋەر» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە يېزىقتا «داڭ گەن پېيۇيىنىڭ ئۇ لىيالڭ جىلڭ» (مەزكۇر پۇل بەش سەر كۇمۇشكە باراۋەر) دېگەن خەنزۇچە سۆز يېزىلغان. ئوتتۇرىدىكى «بەش سەر» دەپ يېزىلغان يەرگە «گۇچۇڭ سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسى» دېگەن تامغا بېسىلغان. «كۇنى» دەپ يېزىلغان يەرگە كىچىك يۇملاق تامغا بېسىلغان. پۇلنىڭ ئوڭ تەرەپ گىرۋىكىگە ئىككى يەرگە ئۇزۇن چاسا چاك تامغىسى بېسىلغان. ئارقا تەرىپىدە يېزىلغان خەت يوق، پەقەت يۇقىرىسىغا يوغان بىر چاسا تامغا بېسىلغان بولۇپ، تامغىغا: « بۇ پۇل ۋاقىتلىق ئوبوروت قىلىنىدۇ، ئۈچ ئاي ئىچىدە سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسى تەرىپىدىن يىغىۋېلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭ ئاستىغا «گۇچۇڭ سودىگەرلەر باش ئۇيۇشمىسى» دېگەن چاسا تامغا بېسىلغان.

. 567. قەشقەر ۋىلايىتى مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ 40 داچەنلىك قەغەز پۇلى (ما شاۋۋۇ پۇلى)، 1933- يىلى (مىنگونىڭ 22- يىلى) 3- ئايدا، ما جۇڭيىڭنىڭ قوشۇن باشلىقى ما جەنساڭ قەشقەرگە قوشۇن تارتىپ بارغاندا، قەشقەر رايونىنىڭ مەمۇرىي ئامىلى قوشۇمچە جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانى ما شاۋۋۇ تەسلىم بولىدۇ ھەمدە ما جەنساڭ بىلەن بىرلىشىپ تۆمۈر، ئوسمان قاتارلىق جەنۇبىي شىنجاڭدىكى قوراللىق تەيىنقچى كۈچلەرگە قارشى ئۇرۇش قىلىدۇ. بۇ چاغدا قەشقەرنىڭ ئۆلكە بىلەن مۇناسىۋىتى ئۈزۈلۈپ قالغاچقا، ھەربىي خىراجەت توپلاش ۋە بازارنىڭ پارچە قايتۇرۇش ئېھتىياجى ئۈچۈن، ما شاۋۋۇ مەزكۇر 40 داچەنلىك (بىر مىسقاللىق) پۇلنى تارقىتىپ، ئۇنى ئىلگىرىكى قەشقەر پۇلى بىلەن بىللە ئوبوروت قىلغان. بۇ- ئاق نېپىز بەيىياڭ قەغىزىگە ياكى توغرا سىزىقلىق ئىش قەغىزىگە تاش مەتبەئەدە بېسىلغان، چاسا كەلگەن بىر يۈزلۈك پۇل. ئۆلچىمى 116 × 111 ميللىمېتىر. لېكىن چوڭ- كىچىكلىكى تەكشى ئەمەس. پۇل يۈزىگە قىزىل رەڭلىك يوغان چاسا تامغا بېسىغان، ئۇنىڭغا خەنزۇچە «شىنجاڭ قەشقەر رايونى مەمۇرىي ئامبال تامغىسى» دەپ يېزىلغان.

. 568. قەشقەر ۋىلايىتى مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ 100 داچەنلىك قەغەز پۇلى (ما شاۋۋۇ پۇلى). مىنگونىڭ 22- يىلى (1933) تاش مەتبەئەدە بېسىلغان. ئالدى - ئارقا تەرىپىگە يېشىل رەڭدە سۈرەت چۈشۈرۈلگەن خەتلەر يېزىلغان . ئۆلچىمى 81 × 143 ميللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يۇملاق دائىرە ئىچىگە خەنزۇچە «قەشقەر ۋىلايىتى مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسى، بۇ پۇلغا يۈز داچەن بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. «يۈز» دېگەن يەرگە «قەشقەر ۋىلايىتى مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسى» دېگەن ئۇزۇن چاسا تامغا بېسىلغان. ئۇنىڭ ئاستىغا ئۇزۇن بىرقۇرغا يۇقىرقى سۆزنىڭ ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان. پۇلنىڭ سول تەرىپىگە «جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانى» دېگەن چاسا تامغا بېسىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىمۇ يۇملاق سۈرەت نۇسخىسى بولۇپ،ئىچىگە خەنزۇچە «قەشقەر ۋىلايىتى مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسى» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە خەنزۇچە «بۇ ھۆكۈمەت پۇلى بىردەك ئۆتىدۇ، ئەگەر ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. سول تەرىپىگە ئۇنىڭ ئۇيغۇرچىسى يېزىلغان. ئاستىدىكى قۇرغا خەنزۇچە «قەشقەر، خوتەن ئىككى رايوندا ئۆتىدۇ» دەپ يېزىلغان.

. 569. جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانلىق شىتابىنىڭ ھەربىي خىراجەت پۇلى (ما شاۋۋۇ پۇلى، مايلىق لاتا پۇل)، 1933- يىلى (مىنگونىڭ 22- يىلى) 9- ئايدىن 1934- يىلى (مىنگونىڭ 23-يىلى) غىچە، قەشقەر يېڭىشەھەردىكى جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانى ما شاۋۋۇ تارقاتقان بىر سەرلىك مايلىق لاتا پۇل. مەزكۇر پۇل توغراق يېغىغا چىلانغان ئاق خەسىدىن ئىشلەنگەن بولۇپ، تەمگە چىدامىلىق، ئاسان ئۇپرىمايدىغان، تاش مەتبەئەدە بېسىلغان بىر يۈزلۈك ھۆكۈمەت پۇلى. ئۆلچىمى 92 × 157 ميللىمېتىر، چوڭ- كىچىكلىكى تەكشى ئەمەس. پۇل يۈزىگە يوغان قىزىل رەڭلىك چاسا ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان، تامغىغا «جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە باش قوماندانلىق شتابى» دەپ يېزىلغان. تامغىنىڭ سول تەرىپىگە «جەنۇبىي شىنجاڭ چېگرا مۇداپىئە قوماندانى» دېيىلگەن قىزىل كىچىك چاسا تامغا بېسىلغان.

ما شاۋۋۇنىڭ بىر سەرلىك مايلىق لاتا پۇلىنىڭ يەنە ئۈچ خىل رەختىن ياسالغىنى بار: بىرسى، تار توغرا يوللۇق كۆك گۈللۈك رەختتىن ئىشلەنگەن. ئىككىنچىسى، كەڭ توغرا يوللۇق قىزغۇچ گۈللۈك رەختتىن ئىشلەنگەن. ئۈچىنچىسى، تېگى كۆك، قارا چىم- چىم گۈللۈك رەختتىن ئىشلەنگەن. بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى شۇ چاغدا قەشقەر رايونىدا ئىچكى ئۇرۇش سوزۇلۇپ كەتكەنلىكتىن، ماددىي ئەشيالار ئىنتايىن كەمچىل بولغان. ھەتتا ئەڭ ئادەتتىكى ئاق رەختمۇ يېتىشمىگەن، شۇڭا ھەر خىل رەڭدىكى گۈللۈك رەختلەردىن مايلىق لاتا پۇل ئىشلەشكە توغرا كەلگەن.

. 570. قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى» نىڭ بىر سەرلىك قەغەز پۇلى. 1933- يىل 12- ئايدىن 1934- يىل 3- ئايغىچە قەشقەر كونا شەھەردە بېسىپ تارقىتىلىپ، پەقەت قەشقەر ئەتراپىدىلا ئوبوروت قىلىنغان، ئاق گېزىت قەغىزى ياكى توغرا سىزىقلىق ئىش قەغىزىدىن ئىشلەنگەن، تاش مەتبەئەدە بېسىلغان. ئۆلچىمى 102 × 156 ميللىمېتىر، چوڭ- كىچىكلىكى تەكشى ئەمەس. ئاددىي ئىشلەنگەن، قارا رەڭ بىلەن بېسىلغان. ئالدى- ئارقا تەرەپلىرىگە ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان، خەنزۇچە خەت ئىشلىتىلمىگەن. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ- سول بۇرجىكىگە ئەرەبچە خەت بىلەن

«ا» يېزىلغان، تۆۋەنكى ئىككى بۇرجىكىگە ئەرەبچە رەقەم بىلەن «ا» يېزىلغان، ئوتتۇرىسىغا ئاي يۇلتۇزلۇق قورچاق دۆلەت گىربى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئاستىغا ئەرەبچە «1352» دەپ يېزىلغان (ھىجرىيە 1352- يىلى مىلادى 1933- يىلى 4- ئاينىڭ 26- كۈنىدىن 1934- يىلى 4- ئاينىڭ 15- كۈنىگە توغرا كېلىدۇ). يۇقىرى قىسمىغا ئۇيغۇرچە «تۈركىستان ھۆكۈمىتى» دەپ، ئاستىغا ئۇيغۇرچە «مالىيە نازىرى» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ سول تەرىپىدىكى ئاق جايغا «شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى» دېگەن ئۇزۇن چاسا قىزىل تامغا بېسىلغان. ئاي - يۇلتۇزنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۈچ قۇر قىلىپ ئۇيغۇرچە «تەۋەسىدە تۆت يۈز داچەنگە ئالىدۇ» دەپ، سول تەرىپىگە ئۈچ قۇر قىلىپ «بىر سەر دۆلەت خەزىنە پۇلى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرقى ئىككى بۇرجىكىگە ئەرەبچە رەقەم بىلەن «ا»، تۆۋەنكى ئىككى بۇرجىكىگە ئەرەبچە خەت بىلەن «ا» دەپ يېزىلغان، ھەممىسى يانتۇ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا: «مەزكۇر پۇل پادىشاھلىق ھۆكۈمەت تەرىپىدىن بىرتۇتاش تارقىتىلغان، قەشقەرنىڭ بىر سەرلىك كۈمۈش پۇلى قىلىندۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ دەپ ھۆكۈم چىقىرىلدى» دېيىلگەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە سۆسۈن رەڭلىك چوڭ يۇملاق تامغا بېسىلغان، تامغىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئاي، يۇلتۇز چۈشۈرۈلگەن، ئۇنىڭ چۆرىسىگە ھالقىسمان قىلىپ «شەرقىي تۈركىستان باش ۋەكالىتى» دەپ يېزىلغان.

. 571. قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى» نىڭ بىر سەرلىك لاتا پۇلى. مەزكۇر پۇل ئاق نېپىز خەسىدىن ئىشلەنگەن بولۇپ، ئۇنىڭ سۈرەت، خەت نۇسخىلىرى ۋە چوڭ- كىچىكلىكى قەغەز پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 572. قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى»نىڭ بىر مىسقاللىق كۈمۈش پۇلى. قۇيۇلغان ۋاقتى، ئورنى، ئوبوروت قىلىنغان رايونى يۇقىرىدىكى بىر سەرلىك قەغەز پۇل بىلەن ئوخشاش. دىئامېتىرى 29.2 مىللىمېتىر. قېلىنلىقى 1.6 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 9.2 گرام. ئالدى- ئارقا تەرىپىگە پۈتۈنلەي ئۇيغۇر يېزىقى (چاغاتاي يېزىقى) يېزىلغان. ئالدى تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرگە ئۇيغۇرچە خەت ھالقىسىمان يېزىلغان بولۇپ، باش- ئايىغى تۇتاشقان. ئۇنىڭغا «شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى ئىسلامىيىسى» دەپ يېزىلغان. ئىچكى چەمبەرگە تۆت قۇر قىلىپ ئۇيغۇرچە « (1)- مىسكوك - 1352- ، سەنە» «(1) مىسقال، ھىجرىيە 1352- يىلى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا يۇقىرىغا قارىغان يېڭى ئاينىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، ئاينىڭ ئىچىگە ئۇيغۇرچە «زەرب كاشغەر» (قەشقەردە ئىشلەنگەن) دەپ يېزىلغان. خەتنىڭ ئۈستىدە سەككىز بۇرجەكلىك يۇلتۇز بار. يېڭى ئاينىڭ ئاستىغا ئىككى تال يوپۇرماقلىق نوتىنىڭ نۇسخىسى چۈشۈرۈلگەن بولۇپ، كېيىنكى يېرى شەلپەر بىلەن چىگىلگەن.

. 573. قەشقەردىكى قورچاق «ئۇيغۇرىستان جۇمھۇرىيىتى» نىڭ ئون داچەنلىك مىس پۇلى. قۇيۇلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە ئوبوروت قىلىنغان رايونى يۇقىرىدىكى بىر مىسقاللىق كۈمۈش پۇل بىلەن ئوخشاش. دىئامېتىرى 28 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 6 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ تۆۋەن قىسمىغا ئۇيغۇرچە: «ئۇيغۇرىستان جۇمھۇرىيىتى، زەرب كاشغەر، ئون داچەن» دەپ يېزىلغان (ئىلاۋە: قورچاق «ئۇيغۇرىستان جۇمھۇرىيىتى» «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ دەسلەپكى ئىسمى بولۇپ، كېيىن كېيىنكىسىگە ئۆزگەرتىلگەن) . ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا بىر- بىرىگە تۇتاشقان ئىككى تال يوپۇرماقلىق شاخ چۈشۈرۈلگەن. ئەڭ يۇقىرىسىدا ئاي- يۇلتۇز بولۇپ، ھەممىسى تۇتۇشۇپ بىر چەمبەر شەكلىنى ھاسىل قىلغان. بۇ چەمبەر ئىچىگە تۆت قۇر قىلىپ ئۇيغۇرچە «مىللەتى ئىسلامىيە 1352» ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان مىللەت، ھىجرىيە 1352- يىلى) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە ئۆز ئارا كېسىشكەن ئىككى بايراق نۇسخىسى بار، سول تەرىپىدىكىسى گومىنداڭنىڭ پارتىيە بايرىقى بولۇپ، بايراق ئوتتۇرىسىدا نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياش بار، ئوڭ تەرىپىدىكىسى قورچاق ھاكىمىيەتنىڭ ئۈچ بۇرجەكلىك دۆلەت بايرىقى بولۇپ، بايراقنىڭ چۆرىسىگە ھەرە چىشى شەكلىدە گۈل چىقىرىلغان. بايراقنىڭ ئىچىگە ئاي، يۇلتۇز چۈشۈرۈلگەن. ئىككى بايراقنىڭ دەستىسى كېسىشكەن جايى شەلپەر بىلەن چىگىلگەن. يۇقىرىسىغا خەنزۇچە «داچەنگە باراۋەر» دېگەن خەت يېزىلغان. ئاستىغا «ئون دانە» دېگەن خەت يېزىلغان. «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» قورچاق ھاكىمىيىتى قەستەن گومىنداڭنىڭ پارتىيە بايرىقى بىلەن ئۆزىنىڭ ساختا دۆلەت بايرىقىنى تەڭ ئورۇنغا قويۇش ئارقىلىق، يالغاندىن ئۆزىنىڭ جۇڭگونى مېتروپولىيە دۆلەت دەپ ئېتىراپ قىلغانلىقىنى بىلدۈرۈپ، گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ ئېتىراپ قىلىشىنى قولغا كەلتۈرمەكچى بولغان، لېكىن مەقسىتىگە يېتەلمىگەن. بۇ مىس پۇلنىڭ بەزىسى ئىچكىرىنىڭ ئون يارماقلىق داچىلىڭ مىس پۇلى بىلەن مىنگو قۇرۇلغانلىقى خاتىرە پۇلىنى قايتا سوقۇپ ئىشلەنگەنلىكتىن، پۇل يۈزىدە ئاۋالقى خەتلەرنىڭ ئىزلىرى قالغان، بەزى پۇللاردا بۇنى ئېنىق كۆرگىلى بولىدۇ.

. 574. قەشقەردىكى قورچاق «ئۇيغۇرىستان جۇمھۇرىيىتى» نىڭ ئون داچەنلىك مىس پۇلى. ئارقىسىدىكى ئۈچ بۇرجەكلىك بايراقنىڭ چۆرىسى بېزەلمىگەن. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 575. قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى»نىڭ يىگىرمە داچەنلىك مىس پۇلى. قۇيۇلغان ۋاقتى، ئورنى، ئوبوروت قىلىنغان رايونى يۇقىرىدىكى ئون داچەنلىك پۇل بىلەن ئوخشاش. دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر، ئې-

ئېغىرلىقى 12.4 — 14.3 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۇيغۇرچە «شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى ئىسلامىيە، زەرب كاشغەر» دەپ يېزىلغان.ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر، بىرىگە ئوتتاشقان ئىككى تال يوپۇرماقلىق گۈل شېخى چۈشۈرۈلۈپ، چېتىلغان جايى شەلپەر بىلەن چىگىلگەن. يۇقىرىسىدا ئاي، يۇلتۇز بولۇپ، ھەممىسى بىر چەمبەر شەكلىنى ھاسىل قىلغان. چەمبەر ئىچىگە ئۇيغۇرچە (يۇقىرىدىن تۆۋەنگە) «1352- سەنە» (ھىجرىيە 1352- يىلى) دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى قوش بايراق ئۇسخىسى يۇقىرىدىكى ئون داچەنلىك پۇلغا ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشايدۇ، لېكىن گومىنداڭنىڭ پارتىيە گىربى 12 بۇرجەكلىك يۇلتۇزغا ئۆزگەرتىلگەن. بايراق دەستىسىنىڭ كېسىشكەن يېرىگە شەلپەر يۆگەلمىگەن. ئاستىغا تۈز سىزىق تارتىلىپ، تېگىگە دولقۇنسىمان سىزىق چىقىرىلغان. يۇقىرىسىغا خەنزۇچە «يىگىرمە داچەن» دەپ، ئەڭ تېگىگە ئۇيغۇرچە «20 داچەن» دەپ يېزىلغان.

. 576. قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ يىگىرمە داچەنلىك مىس پۇلى، بۇ پۇلدا قەشقەردە قۇيۇلغان ۋۇچېن يىلىدىكى مىس پۇلنىڭ قالدۇق ئىزلىرى بار. بۇ خىل يىگىرمە داچەنلىك مىس پۇلنىڭ دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر بولۇپ، چوڭ- كىچىكلىكى شىنجاڭنىڭ مىنگودىن بۇيانقى دىئامېتىرى 33 مىللىمېتىر بولغان ئون داچەنلىك مىس پۇللىرى بىلەن ئوخشاش . دېمەك ، مەزكۇر قورچاق ھاكىمىيەتنىڭ نۇرغۇن يىگىرمە داچەنلىك مىس پۇلى كونا مىس پۇللارنى قايتا سوقۇش ئارقىلىق ياسالغان، شۇڭا پۇل يۈزىدىن ئىلگىرىكى پۇلنىڭ قالدۇق ئىزلىرىنى ئېنىق كۆرگىلى بولىدۇ . مەزكۇر پۇلدا ئىلگىرى قەشقەردە قۇيۇلغان ۋۇچېن يىلىدىكى (ئالدى تەرىپىدە) مىس پۇلنىڭ ئىزناسى ئېنىق. بۇ ئەھۋال مەزكۇر ھاكىمىيەتنىڭ تەۋرەپ تۇرغانلىقىنى، ھەتتا كونا پۇللارنى ئېرىتىپ قايتا قۇيۇشقىمۇ ئۈلگۈرەلمەي، كونا پۇللارنى قايتا سوقۇپ پۇل قىلغان ھالىتىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدۇ.

. 577. قەشقەردىكى قورچاق «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ يىگىرمە داچەنلىك مىس پۇلى . خەنزۇچىسى « ئىككى داچەنلىك » دەپ خاتا يېزىلغان . مەزكۇر پۇلدا خەنزۇچە خەتلەرنىڭ يېزىلىشى ناچار ھەمدە خەت چۈشۈپ قالغان.

. 578. قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» نىڭ يۈز داچەنلىك لاتا پۇلى. 1934- يىلى 3-، 4- ئايلاردا خوتەندە بېسىلغان . خوتەن رايونىدىلا قىسقا ۋاقىت ئوبوروت قىلىنغان. بۇ ئۇيما مەتبەئەدە بېسىلغان كىچىك پۇل بولۇپ، تېپىز ئاق خەسىدىن ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 75×97 مىللىمېتىر، چوڭ - كىچىكلىكى بىردەك ئەمەس. ئالدى تەرىپى ئۆرە شەكلىدە ئىشلىنىپ، ئۇيغۇرچە «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتىنىڭ خەزىنىسىدىن تارقىتىلغان پۇل، يۈز داچەن، ھىجرىيە 1352- يىلى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپى توغرىسىغا ئىشلەنگەن بولۇپ، ئۇيغۇرچە ئوقتۇرۇش بېسىلغان. ئوقتۇرۇشتا: «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى: مەزكۇر پۇل ھەممە يەردە ئۆتىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ. ھىجرىيە 1352- يىلى» دېيىلگەن . ئۇنىڭ ئاستى گىرۋىكىگە «خوتەن» دېگەن خەت يېزىلغان چوڭ قىزىل سۈرۈقلۇق چاسا تامغا بېسىلغان. ئىلاۋە: شىنجاڭنىڭ ئادىتىدە تۆت يۈز داچەن بىر سەر كۈمۈش ھېسابلىناتتى ، بۇ پۇل يۈز داچەن بولۇپ، 2.5 مىسقال كۈمۈشكە يەنى بىر سەرنىڭ تۆتتىن بىرىگە باراۋەر قىلىنغان.

. 579. قورچاق «ئىسلام جۇمھۇرىيىتى خوتەن ھۆكۈمىتى» نىڭ بىر سەرلىك قەغەز پۇلى. بۇ پۇل يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن بىر يۈرۈش. بۇ پۇل ئاساسىي پۇل، يۇقىرىدىكى پۇل قوشۇمچە پۇل بولغان. يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇل ياغاچ ئۇيما مەتبەئەدە بېسىلغان بولۇپ، خوتەننىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى بولغان پۇختا، چىداملىق لاتا قەغەزدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 102×154 مىللىمېتىر. چوڭ - كىچىكلىكى بىردەك ئەمەس. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەرەبچە «١» دېگەن خەت يېزىلغان، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بىر»، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «سەر» دەپ يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا «خوتەن» دېگەن خەت يېزىلغان سوقىچاق شەكىللىك تامغا بېسىلغان. تۆۋەندىكى گىرۋىكىگە ئەرەبچە «1352» دەپ يېزىلغان چوڭ چاسا چاك تامغىسى بېسىلغان . بۇ تامغىلارنىڭ ئىككىسىگە قىزىل سۈرۈخ ئىشلىتىلگەن . ئۇيغۇرچە چاسا تامغىنىڭ ئاستىغا قىزىل قەلەم بىلەن ئەرەبچە پۇل نومۇرى يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدە ئۇيغۇرچە ئوقتۇرۇش يېزىلغان بولۇپ، خەتلىرى كىچىك ھەم تۇتۇق بولغاچقا، پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ.

. 580. خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ بىر سەرلىك ئوبوروت پۇلى (ما خۇسەن پۇلى ، مىنگونىڭ 23 - يىلى باسمىسى) 1934 - يىلى خوتەندە بېسىلغان ، خوتەن ۋىلايىتى ۋە قاغىلىق ئەتراپلىرىدا خەجلەنگەن. ياغاچ ئۇيما مەتبەئەدە بېسىلغان، خوتەننىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى بولغان لاتا قەغەزدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 102×149 مىللىمېتىر بولۇپ، چوڭ - كىچىكلىكى بىردەك ئەمەس، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا خەنزۇچە «بىر سەر» دېگەن خەت، ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بىر»، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «سەر» دەپ يېزىلغان. سوقىچاق شەكىللىك چەمبەرنىڭ سىرتىدىكى ئوڭ تەرەپ ئۈستى بۇرجىكى بىلەن سول تەرەپ تۆۋەن بۇرجىكىگە خەنزۇچە «بىر» دېگەن خەت، سول تەرەپ ئۈستى بۇرجىكى بىلەن ئوڭ تەرەپ ئاستى بۇرجىكىگە ئۇيغۇرچە «بىر سەر» دەپ يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىدىكى ئەرەبچە پۇل نومۇرى سۆسۈنە رەڭدە قەلەم بىلەن يېزىلغان، سول تەرىپىنىڭ تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە «خوتەن رايونى مەمۇرىي ئامبال تامغىسى»دېگەن سۆسۈنە

رەڭلىك ئۇزۇن چاسا تامغا بېسىلغان. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا «خوتەننىڭ مەمۇرىي ئامبىلى شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى: مەزكۇر پۇلنىڭ ھەر بىرسى تۆت يۈز داچەنلىك بولۇپ، بىر سەر ساپ كۈمۈشكە باراۋەر. ئاشلىق ۋە باشقا باجلار ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن ئۆتىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ» دېيىلگەن. ئۇقتۇرۇش ئۈستىگە «شىنجاڭ خوتەن رايونى مەمۇرىي ئامبال تامغىسى» دېگەن چوڭ قىزىل چاسا تامغا بېسىلغان.

. 581. خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ بىر سەرلىك ئۇبوروت پۇلى (ما خوسەن پۇلى، مىنگونىڭ 24- يىل باسمىسى)، 1935- يىل بېسىلغان. ئۆلچىمى 101×153. مىللىمېتىر، بۇ پۇلنىڭ مىنگونىڭ 23- يىل باسمىسىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئۈچ بۇرجەك شەكلىنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بىر سەر» دەپ يېزىلمىغان. سول تەرىپىدىكى ۋاقتى «مىنگونىڭ 24- يىلى» دەپ ئۆزگەرتىلگەن، باشقا جايلىرى ئاساسەن ئوخشاش.

. 582. خوتەن مەمۇرىي ئامبال مەھكىمىسىنىڭ بىر سەرلىك ئۇبوروت پۇلى، (ما خوسەن پۇلى، مىنگونىڭ 25- يىل باسمىسى)، بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ۋاقتىلا ئوخشىمايدۇ، باشقا جايلىرى ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشايدۇ.

. 583. خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىڭ تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (ما خوسەن پۇلى، مىنگونىڭ 23- يىل باسمىسى)، 1934- يىلى بېسىلغان. بېسىلغان جايى بىلەن ئۇبوروت قىلىنغان رايونى بىر سەرلىك پۇل بىلەن ئوخشاش. قېلىن لاتا قەغەزدىن ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 97×153 مىللىمېتىر. چوڭ- كىچىكلىكى تەكشى ئەمەس، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى خەنزۇچە « ئۈچ سەر» دېگەن خەتنىڭ ئوڭ تەرەپ ئاستىغا ئەرەبچە رەقەم بىلەن «3»، سول تەرەپ ئاستىغا ئۇيغۇرچە «سەر» دەپ يېزىلغان، پۇل نومۇرى ئەرەبچە رەقەم بىلەن سۆسۈنە سىيادا يېزىلغان، سول تەرەپ ئاستىغا « خوتەن مەمۇرىي ئامبال تامغىسى» دېگەن سۆسۈنە رەڭلىك ئۇزۇن چاسا تامغا بېسىلغان. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا: « خوتەن رايونىنىڭ ئامبىلى شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى: مەزكۇر پۇلنىڭ ھەر بىرسى ئۈچ سەرگە باراۋەر، بىر سېرى تۆت يۈز داچەن، خوتەن رايونىدا خەجلىنىدۇ. پۇقرالار ئاشلىق ۋە باشقا باج، ھۆكۈمەت پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن ئۆتىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ، ئۇنىڭدىن ساقلىنىڭلار» دېيىلگەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە « شىنجاڭ خوتەن رايونى مەمۇرىي ئامبال تامغىسى» دېگەن چوڭ قىزىل ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان.

. 584. خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىڭ تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (ما خوسەن پۇلى، مىنگونىڭ 24- يىلى باسمىسى)، 1935- يىلى بېسىلغان. ئۆلچىمى 102×153 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ رېڭىدە ئازراق ئۆزگىرىش بولغاندىن تاشقىرى، باشقا جايلىرى مىنگونىڭ 23- يىلى باسمىسىدىكى ئۈچ سەرلىك پۇل بىلەن ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش.

. 585. خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىڭ تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (ما خوسەن پۇلى ، مىنگونىڭ 25- يىلى باسمىسى) . 1936- يىلى بېسىلغان . ئۆلچىمى 102×153 مىللىمېتىر .

. 586. خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىڭ تامغىسى بېسىلغان ئۈچ سەرلىك پۇل (ما خوسەن پۇلى، مىنگونىڭ 26- يىلى باسمىسى) 1937- يىلى بېسىلغان. ئۆلچىمى 102×153 مىللىمېتىر.

. 587. خوتەن مەمۇرىي رايون ئامبىلىنىڭ تامغىسى بېسىلغان يۈز داچەنلىك پۇل (ما خوسەن پۇلى) . بۇ پۇل ما خوسەننىڭ بىر سەرلىك پۇلىنىڭ قوشۇمچىسى بولۇپ، بىر سەرلىك پۇلنىڭ تۆتتىن بىرىگە تەڭ قىلىنغان. بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە ئۇبوروت قىلىنغان رايونى بىر سەرلىك پۇل بىلەن ئوخشاش. قېلىن لاتا قەغەزدىن ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 77×98 مىللىمېتىر، چوڭ- كىچىكلىكى بىر سەرلىك پۇلنىڭ يېرىمىغا توغرا كېلىدۇ. ئالدى تەرىپىگە پۈتۈنلەي ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە خەنزۇچە ئۇقتۇرۇش يېزىلغان. ئۇقتۇرۇشتا: «خوتەن رايونىنىڭ مەمۇرىي ئامبىلى شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى: مەزكۇر پۇلنىڭ ھەر بىرسى يۈز داچەنگە باراۋەر. ئاشلىق ۋە باشقا باج پۇللىرى ئۈچۈن ئىشلەتسە تامامەن ئۆتىدۇ. ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە قاتتىق جازاغا تارتىلىدۇ» دېيىلگەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە «شىنجاڭ خوتەن رايونى مەمۇرىي ئامبال تامغىسى» دېگەن خەتلىرى بار چاڭ تامغىسى قىلىنغان چوڭ چاسا ھۆكۈمەت تامغىسى بېسىلغان. ئۇيغۇرچىسى يوق.

. 588. بىر دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى، 1939- يىلى (مىنگونىڭ 28- يىلى) ئۆرۈمچىدە ماشىنىدا تۇغرىسىغا بېسىلغان زامانىۋى پۇل. ئۆلچىمى 78×153 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتىنىڭ ئالدى كۆرۈنۈشى چۈشۈرۈلگەن، ئارقا تەرىپىگە ئىككى ئات بىلەن يەر ئاغدۇرۇۋاتقان دېھقاننىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئالدى تەرەپتىكى كۆرۈنۈشنىڭ ئاستىغا خەنزۇچە : «مەزكۇر پۇلغا بىر دوللار دۆلەت پۇلى بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. «دۆلەت پۇلى» گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ فابى پۇلىنى كۆرسىتىدۇ. يېڭى ئۆلكە پۇلى 1939- يىلى تارقىتىلغان چاغدا، ئۇنىڭ فابى پۇلىغا سۇندۇرۇلۇش نىسبىتى 1:1 بولغان . شۇ سەۋەپتىن «مەزكۇر پۇلغا بىر دوللار دۆلەت پۇلى بېرىلىدۇ » دېگەن سۆز يېزىلغان . ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرقى قىسمىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. تېگىگە ئۇيغۇرچە «بىر دوللار» دەپ، سول تەرەپ گىرۋىكىگە موڭغۇلچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى » دەپ ، ئوڭ تەرەپ گىرۋىكىگە

موگغۇلچە «بىر دوللار» دەپ يېزىلغان.

589. ئۈچ دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 89 × 142 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە زاۋۇت بىناسىنىڭ كۆرۈنۈشى چۈشۈرۈلگەن، يۇقىرىسىغا ئېگىز جازىلىق سىم يولى چۈشۈرۈلگەن، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئەرەبچە «3» دېگەن رەقەمنىڭ ئىككى يېنىغا ئۇششاق خەت بىلەن «ئۈچ دوللار» دەپ يېزىلغان. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. تېگىدىكى «1939» نىڭ ئۈستىگە موگغۇلچە (سولدىن ئوڭغا) «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ ئوڭ - سول ئىككى يېنىغا موگغۇلچە «ئۈچ دوللار» دەپ يېزىلغان.

590. بەش دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 90 × 148 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە دالىدا ئوتلاۋاتقان بىر پادا قوينىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەرەبچە «5» يېزىلغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بەش»، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «دوللار» دەپ يېزىلغان. ئۈستىگە ئۇيغۇرچە، ئاستىغا موگغۇلچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، ئوڭ- سول تەرىپىگە موگغۇلچە «بەش دوللار» دەپ يېزىلغان.

591. 10 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1940 - يىلى (مىنگونىڭ 29- يىلى) بېسىلغان. ئۆلچىمى 85 × 165 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە بانكا بىناسىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. ئارقا تەرىپىگە ئۈرۈمچىدىكى نەنسەن ئورمانلىقى ئېلىنغان. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە، تېگىگە موگغۇلچە (ئوڭدىن سولغا) «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىدىكى رومباسىمان شەكىلنىڭ ئىچىگە «ئون دوللار» دەپ يېزىلغان.

592. بىر سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1939- يىلى بېسىلغان. ئۆلچىمى 58 × 100 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «بىر سىنت» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭ ئاستىغا خەنزۇچە «ھەر يۈز سىنتقا بىر دوللار دۆلەت پۇلى بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان، بۇ ئۇنىڭ قوشۇمچە پۇل ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «بىر سىنت»، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان، ئىككى يېنىغا موگغۇلچە «بىر پۇڭ» دەپ يېزىلغان.

593. ئۈچ سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 61 × 98 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئۈچ سىنت» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»، ئىككى تەرىپىگە موگغۇلچە «ئۈچ پۇڭ» دەپ يېزىلغان.

594. بەش سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 64 × 103 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «بەش سىنت» دەپ، ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»، ئىككى تەرىپىگە موگغۇلچە «بەش پۇڭ» دەپ يې-
زىلغان.

595. 10 سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 65 × 110 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ يېنىغا ئېتىزلىقلاردىن ئۆتكەن تاش يولدا كېتىۋاتقان بىر ماشىنىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. سۈرەتنىڭ سول تەرەپ ئاستىغا خەنزۇچە «ھەر ئون جياۋغا بىر دوللار دۆلەت پۇلى بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان، بۇ مەزكۇر پۇلنىڭ قوشۇمچە پۇل ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەرەبچە «10» رەقىمى يېزىلغان. ئۇنىڭ ئىككى يېنىغا «ئون سىنت»، يۇقىرىسىغا «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»، ئوڭ- سول تەرىپىگە موگغۇلچە «ئون سىنت» دەپ يېزىلغان.

596. 20 سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 71 × 121 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ يېنىغا ماگازىننىڭ سۈرىتى ئېلىنغان، ئارقىسىدا مەسچىت مۇنارىسى بار. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «20» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «يىگىرمە سىنت»، ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»، ئىككى چېتىدىكى ئۇزۇن چاسا كاتەكچە ئىچىگە موگغۇلچە «يىگىرمە سىنت» دەپ يېزىلغان.

597. 50 سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئۆلچىمى 74 × 127 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ سول يېنىغا تۇرپاندىكى ئىمىن مۇنارىسىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «50» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئىككى تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئەللىك سىنت»، يۇقىرىسىغا «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»، ئىككى چېتىدىكى ئۇزۇن چاسا كاتەكچە ئىچىگە موگغۇلچە «50 سىنت» دەپ يېزىلغان.

598- 602. 1943- يىلى قايتا بېسىلغان 1939- يىلىدىكى يېڭى ئۆلكە پۇلى. ئارقا تەرىپىگە پىلىڭ جىيۇەن ئىمزا قويغان، تەرتىپى مۇنداق: 598- 10 سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى، 599- 20 سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى، 600- 50 سىنتلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى، 601- بىر دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى، 602- 10 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى ،بۇلارنىڭ ھەممىسى 1939- يىلى تارقىتىلغان (10 دوللارلىقى 1940- يىلى تارقىتىلغان)، 1943- يىلى قايتا بېسىلغان. لېكىن ئارقا تەرىپىگە شۇ چاغدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرى پىلىڭ جىيۇەن (شىڭ شىسەينىڭ سىڭلىسىنىڭ ئېرى) ئىمزا قويغان، سول تەرىپىدە ئۇنىڭ ئىنگلىزچە ئىمزاسى بار.

603. بەش دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى (مىنگونىڭ 32- يىلى باسمىسى). 1943- يىلى تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 71 × 158 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە ئۈچ دېھقاننىڭ يەر چاناۋاتقان ، يىراقتا بىر ئايالنىڭ تاماق كۆتۈرۈپ كېلىۋاتقان سۈرىتى ئېلىنغان. سۈرەتنىڭ ئاستىدا 1939- يىلى باسمىسىدىكى بەش دوللارلىق پۇلدىكى «مەزكۇر پۇلغا بەش سوملۇق دۆلەت پۇلى بېرىلىدۇ» دېگەن سۆزلەر يوق. چۈنكى 1942- يىلى 11- ئايدىن باشلاپ، گومىنداڭ مەركىزىي كومىتېتى مالىيە مىنىستىرلىكى

شىنجاڭ پۇلى بىلەن فابىنىڭ ئالماشتۇرۇلۇش نىسبىتىنىڭ 1:1 دىن 1:5 كە ئۆزگەرتىلگەنلىكىنى رەسمىي ئېلان قىلغان. شۇنىڭدىن كېيىن ئالماشتۇرۇش نىسبىتى ئۆزگەرمىگەن. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «5» دەپ يېزىلغان. ئىككى يېنىغا موڭغۇلچە ھۆسنى خەت بىلەن «بەش يۈەن» دەپ، ئۇنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىدىكى كىچىكرەك يېزىلغان «5» نىڭ ئىككى تەرىپىگە ئايرىپ «بەش»، « دوللار» دەپ يېزىلغان. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، ئاستىغا موڭغۇلچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ تۆۋەن تەرىپىنىڭ ئىككى چېتىگە پىلىڭ جىيۈەنىنىڭ خەنزۇچە، ئىنگلىزچە ئىمزاسى قويۇلغان.

• 604. 10 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى (مىنگونىڭ 32- يىلى باسمىسى). 1943- يىلى تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 72 × 159 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا شەھەر ئىمارەتلىرى ۋە ئىككى ماشىنىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جۇڭگو ئۇسلۇبىدىكى راۋاقنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ سول تەرىپىگە موڭغۇلچە ئۇششاق خەتلەر بىلەن «يېڭى چېگرا رايون تىجارەت» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە «سانائەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، ئىككى چېتىگە موڭغۇلچە «ئون دوللار» دەپ يېزىلغان.

• 605. 50 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى (مىنگونىڭ 28- يىلى باسمىسى) 1939- يىلى بېسىلىپ، 1943- يىلى (مىنگونىڭ 32- يىلى) پىڭ جىيۈەنىنىڭ ئىمزاسى بىلەن تارقىتىلغان . ئۆلچىمى 66 × 157 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئەمگەك قىلىۋاتقان ئىككى دېھقاننىڭ سۈرىتى، سول تەرىپىگە قارماق تۇتۇپ تۇرغان بىر ئادەم بىلەن بېلىق سانجىۋاتقان ئىككى ئادەمنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. سول تەرىپىدىكى خەنزۇچە «50 يۈەن» دېگەنىنىڭ ئاستىدا «مەزكۇر پۇلغا 50 دوللار دۆلەت پۇلى بېرىلىدۇ» دېگەن سۆزلەر يېزىلمىغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى سوقۇچاق چەمبەرنىڭ ئىچىگە بىر توپ قوي، تۆگە سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»، ئاستىغا موڭغۇلچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، پۇلنىڭ ئوڭ- سول تەرىپىگە موڭغۇلچە ھۆسنى خەت شەكلىدە «ئەللىك دوللار» دەپ يېزىلغان.

• 606. 100 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى (مىنگونىڭ 28- يىلى باسمىسى) 1939- يىلى بېسىلىپ، 1943- يىلى (مىنگونىڭ 32- يىلى) پىڭ جىيۈەنىنىڭ ئىمزاسى بىلەن تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 76 × 160 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە ئەر دېھقان بىلەن توقۇمىچى ئايالنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان (ئوڭ تەرەپتە ئەمگەك قىلىۋاتقان ئىككى دېھقان بىلەن تاماق ئېپكېلىۋاتقان بىر ئايالنىڭ سۈرىتى، سول تەرەپتە رەخت توقۇۋاتقان بىر ئايالنىڭ سۈرىتى بولۇپ، ئۇلار قەدىمكى خەنزۇ كىيىمىنى كىيىگەن). ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كۆۋرۈك بىلەن تۇتاشقان سۇ ئۈستى راۋىقىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. ئالدى - ئارقا تەرەپلىرىدىكى سۈرەتلەر جۇڭگو ئۇسلۇبىدا ئىشلەنگەن. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»، ئاستىغا سەككىز قاتار قىلىپ موڭغۇلچىسى يېزىلغان، پۇلنىڭ ئىككى يېنىغا يېزىلغان «100» نىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «يۈز دوللار» دەپ، پۇلنىڭ ئىككى چېتىگە موڭغۇلچە «يۈز دوللار» دەپ يېزىلغان. مەزكۇر پۇل 1945- يىلى (مىنگونىڭ 34- يىلى) قايتا بېسىلىپ تارقىتىلغان چاغدا، ئارقا تەرىپىدىكى پىڭ جىيۈەنىنىڭ خەنزۇچە، ئىنگلىزچە ئىمزاسى لۇيۈۋېنىنىڭ خەنزۇچە، ئىنگلىزچە ئىمزاسىغا ئۆزگەرتىلگەن. 1946- يىلى (مىنگونىڭ 35- يىلى) يەنە بىر قېتىم بېسىپ تارقىتىلغاندا، بەت نۇسخىسىغا مىنگونىڭ 35- يىلى دەپ ئۆزگەرتىپ يېزىلغان.

• 607. 200 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1945- يىلى (مىنگونىڭ 34- يىلى) بېسىلىپ، 1946- يىلى (مىنگونىڭ 35- يىلى) تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 67 × 161 مىللىمېتىر، مەزكۇر پۇل گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتى شىنجاڭنى ئۆتكۈزۈۋالغاندىن كېيىن تارقىتىلغان ئۆلكە پۇلى. شۇ چاغدا ئۆلكە تەۋەسىدىكى ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي قاتارلىق ئۈچ ۋىلايەتتە ئىنقىلاب پارتلاپ، يېڭى ئۆلكە پۇلى، فابى پۇلى، گوۋەنجىن پۇلىنى ئۈچ ۋىلايەتتە ئوبوروت قىلىش توختىتىلغانلىقتىن، بۇ پۇل ئۈچ ۋىلايەتتىن باشقا يەتتە ۋىلايەتتە ئوبوروت قىلىنغان. ئالدى تەرىپىگە سۈن جۇڭشەننىڭ باش سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. بۇ تۈزۈم 1949- يىلى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئۆلكە پۇلى تارقىتىلغانغا قەدەر يۈرگۈزۈلگەن. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كىچىك ياغاچ كۆۋرۈك بىلەن دەرەخ سۈرىتى ئېلىنغان. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، ئاستىغا موڭغۇلچە سەككىز قاتار قىلىپ «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. سۈرەتنىڭ ئوڭ - سول يېنىغا «200» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭ ئۈستىگىلا ئۇيغۇرچە «ئىككى يۈز دوللار» دەپ يېزىلغان، ئاستىغا لۇ يۈۋېنىنىڭ خەنزۇچە، ئىنگلىزچە ئىمزاسى قويۇلغان. ئىلاۋە: (لۇ يۈۋېن ۋۇ جۇڭشىن شىنجاڭدا ئۆلكە رەئىسى بولغان مەزگىلدە مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرى بولغان). بۇ پۇل 1947- يىلى قايتا بېسىپ تارقىتىلغان چاغدا، ئارقا تەرىپىدىكى لۇ يۈۋېنىنىڭ ئىمزاسى قالدۇرۇلۇپ، جانىمقاننىڭ خەنزۇچە، قازاقچە ئىمزاسى قويۇلغان.

• 608. 500 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1946- يىلى (مىنگونىڭ 35- يىلى) بېسىلىپ، 1947- يىلى (مىنگونىڭ 36- يىلى) دىن كېيىن تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 71 × 162 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۈرۈمچىدىكى شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى بىناسى (بۈگۈنكى ئۈرۈمچى شەھەرلىك سودا- سانائەت بانكىسىنىڭ تەڭرىتاغ ئىش بېجىرىش ئورنى) نىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تى-

جارەت بانكىسى»، ئاستىغا موڭغۇلچە سەككىز قاتار قىلىپ «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. سۈرەتنىڭ ئوڭ سول تەرىپىدىكى «500» نىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «بەش يۈز دوللار» دەپ يېزىلغان. ئاستىغا جانىمقاننىڭ خەنزۇچە، قازاقچە ئىمزاسى قويۇلغان (جانىمقان جاڭ جىجوڭ شىنجاڭدا ئۆلكە رەئىسى بولۇپ تۇرغان مەزگىلدە، مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرى بولغان).

609. 2000 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1947- يىلى (مىنگونىڭ 36-يىلى) بېسىلىپ، شۇ يىلى 12- ئايدا تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 63×153 مىللىمېتر . ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە بۇغداي ئورىۋاتقان ماشىنىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئىككى مىڭ دوللار» دەپ يېزىلغان. مۇشۇ پۇلدىن باشلاپ ئارقا تەرىپىدىكى موڭغۇلچە خەت ئېلىپ تاشلىنىپ، ئالدى تەرىپى خەنزۇچە، ئارقا تەرىپى ئۇيغۇرچە چىقىرىلىدىغان تۈزۈم تۇرغۇزۇلغان .

610. 5000 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى . 1947- يىلى (مىنگونىڭ 36- يىلى) بېسىلىپ ، 1948- يىلى (مىنگونىڭ 37- يىلى) 1- ئاينىڭ 22- كۈنى تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 63×156 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە چوڭ زاۋۇت بىناسى ۋە بىر يۈك ماشىنىسىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى»دەپ، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بەش مىڭ دوللار» دەپ يېزىلغان.

611. 10 مىڭ دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1947- يىلى (مىنگونىڭ 36- يىلى) بېسىلىپ، 1948- يىلى (مىنگونىڭ 37- يىلى) 5- ئاينىڭ 24- كۈنى تارقىتىلغان.بۇ پۇل ئىچكىرىنىڭ گوۋەنجىن پۇلىغا ئوخشىتىپ ئۆرە شەكىلدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 148×72 مىللىمېتر . ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى يېرىمىغا ئورۇمچىدىكى شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى باش بانكىسىنىڭ بىناسى ئېلىنغان. ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان. تۆۋەنكى يېرىمىغا «10.000» دېگەن رەقەم، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئون مىڭ دوللار» دەپ يېزىلغان.

612. 20 مىڭ دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1947- يىلى (مىنگونىڭ 36- يىلى) بېسىلىپ، 1948- يىلى (مىنگونىڭ 37- يىلى) 5- ئاينىڭ 31- كۈنى تارقىتىلغان. ئۆلچىمى 150×95 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى يېرىمىغا ئورۇمچىدىكى شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى باش بانكىسىنىڭ بىناسى ئېلىنغان. ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، تۆۋەنكى يېرىمىغا ئۇيغۇرچە «يىگىرمە مىڭ دوللار» دەپ يېزىلغان.

613. 100 مىڭ دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1948- يىلى (مىنگونىڭ 37- يىلى) بېسىلىپ، شۇ يىلى 8- ئاينىڭ 23- كۈنى تارقىتىلغان. بۇ پۇل يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن بولۇپ ، ئۆلچىمى63×156 مىللىمېتر، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە تاغ ئارىسىدا كېتىۋاتقان پويىز ۋە يۇقىرى بېسىملىق توك سىم جازىسى بىلەن ئاسماندىكى ئايروپىلاننىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «يۈز مىڭ دوللار» دەپ، يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان .

614. 200 مىڭ دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى . 1948- يىلى (مىنگونىڭ 37- يىلى) بېسىلىپ، شۇيىلى 9- ئاينىڭ 4- كۈنى تارقىتىلغان. بۇ يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن پۇل بولۇپ، ئۆلچىمى 69×155 مىللىمېتر . ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئېتىزدا بۇغداي ئورىۋاتقان ماشىنىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. يۇقىرىدىكى 2000 دوللارلىق پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەت بىلەن ئوخشاش، پەقەت ئاسماندىكى ئىككى ئايروپىلاننىڭ سۈرىتى قوشۇلغان. سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئىككى يۈز مىڭ دوللار» دەپ، ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ يېزىلغان.

615. 500 مىڭ دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1948- يىلى (مىنگونىڭ 37- يىلى) بېسىلىپ، شۇ يىلى 10- ئاينىڭ 1- كۈنى تارقىتىلغان. بۇ پۇل ئۆرە شەكىلدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 166×73 مىللىمېتر. ئارقا تەرىپىنىڭ ئۈستۈنكى يېرىمىغا ئورۇمچىدىكى شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى باش بانكىسىنىڭ بىناسى ئېلىنغان. ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» دەپ، ئاستىنقى يېرىمىغا ئۇيغۇرچە «بەش يۈز مىڭ دوللار» دەپ يېزىلغان.

616. بىر مىليون دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1948- يىلى (مىنگونىڭ 37- يىلى) بېسىلىپ، شۇ يىلى 11- ئاينىڭ 29- كۈنى تارقىتىلغان. ئۆرە شەكىلدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 168×73 مىللىمېتر. 1948- يىلى 12- ئاينىڭ 1- كۈنىدىن ئېتىۋارەن، «شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى» گومىنداڭ مالىيە مىنىستىرلىكىنىڭ بۇيرۇقىغا بىنائەن «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى» دەپ ئۆزگەرتىلگەن. شۇڭا مەزكۇر پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە، ئارقا تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە بانكا ئىسمى، باش بانكىنىڭ سۈرىتىدىكى خەنزۇچە بانكا ئىسمىمۇ شۇنىڭغا مۇناسىپ ئۆزگەرتىلگەن. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى قىسمىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكاسى» دەپ، ئۇنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە «بىر مىليون دوللار» دەپ يېزىلغان.

617. ئۈچ مىليون دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى، 1948- يىلى بېسىلىپ، شۇ يىلى 12- ئاينىڭ 15- كۈنى تارقىتىلغان. بۇ پۇل يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن بولۇپ، ئۆلچىمى 62×148 مىللىمېتر. گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتى كېيىنكى يىلى 8- ئاينىڭ 19- كۈنى جىنيۇەن پۇلى (ئالتۇن پۇل) نى تارقىتىپ، ئۇنىڭ بىر دوللىرىنى ئۈچ مىليون قابى پۇلىغا سۇندۇرۇش نىسبىتى بويىچە، قىممىتى كۈندىن كۈندىن - كۈنگە تۆۋەنلەپ كېتىۋاتقان قابى پۇلىنى يىغىۋالغان. يېڭى ئۆلكە پۇلى بىلەن

فابى پۇلىنىڭ مۇقىم نىسبىتى 1:5 بولغانلىقتىن، بىر دوللار جىنيۇەن پۇلى 600 مىڭ يېڭى ئۆلكە پۇلىغا سۇندۇرۇلغان. مەزكۇر پۇل دەسلەپتە جىنيۇەن پۇلىغا چېتىلىپ، قىممىتى ئۈچ مىليون دوللار قىلىنىپ بەش دوللار جىنيۇەن پۇلىغا سۇندۇرۇلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ تۆۋەن قىسمىغا خەنزۇچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەن پۇلىغا بەش دوللار» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇرۇمچىدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك باش بانكىنىڭ بىناسى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئىككى يېنىغا ئۇيغۇرچە «ئۈچ مىليون دوللار» دەپ، يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى» دەپ، ئاستىغا ئۇيغۇرچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەنگە 5 دوللار» دەپ يېزىلغان.

. 618. ئالتە مىليون دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى.1948- يىلى بېسىلىپ،1949- يىلى (مىنگونىڭ 38- يىلى) 1- ئاينىڭ 8- كۈنى تارقىتىلغان، يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 70 × 158 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇرۇمچىدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكا باش بانكىسىنىڭ بىناسى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئىككى يېنىغا ئۇيغۇرچە «ئالتە مىليون دوللار» دەپ، ئاستىغا ئۇيغۇرچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەنگە 10دوللار» دەپ يېزىلغان.

. 619. 30 مىليون دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1949- يىلى بېسىلىپ، شۇ يىلى 2- ئاينىڭ 17- كۈنى تارقىتىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 62 ×145 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇرۇمچىدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك باش بانكىنىڭ بىناسى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئىككى يېنىغا ئۇيغۇرچە «ئوتتۇز مىليون دوللار» دەپ، ئاستىغا ئۇيغۇرچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەنگە 50دوللار»دەپ يېزىلغان.

. 620. 60 مىليون دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1949 - يىلى (مىنگونىڭ 38 - يىلى) بېسىلىپ، شۇ يىلى 2 - ئاينىڭ 28 - كۈنى تارقىتىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 62 × 144 مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىنىڭ سول تەرىپىگە ئۇرۇمچىدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك باش بانكىنىڭ بىناسى چۈشۈرۈلگەن. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئاتمىش مىليون دوللار» دەپ سول تەرىپىگە سۈرەتنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەنگە 100دوللار» دەپ، يۇقىرىسىغا«شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى » دەپ يېزىلغان. مەزكۇر پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىگە بېسىلغان ۋاقتى يېزىلمىغان.

. 621. 600 مىليون دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى، 1949- يىلى بېسىلىپ، شۇ يىلى 4- ئاينىڭ 14- كۈنى تارقىتىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 61 ×146 مىللىمېتىر . ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇرۇمچىدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك باش بانكا بىناسىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئالتە يۈز مىليون دوللار» دەپ ، ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى » دەپ، ئوڭ تەرىپىدىكى سۈرەتنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەنگە 1000 دوللار»دەپ يېزىلغان.

. 622. ئۈچ مىليارد دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1949- يىلى بېسىلىپ، شۇ يىلى 4- ئاينىڭ 27- كۈنى تارقىتىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 60 ×144مىللىمېتىر. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە شىنجاڭ ئۆلكىلىك باش بانكا بىناسىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئۈچ مىليارد دوللار» دەپ، ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى » دەپ، ئوڭ تەرەپتىكى سۈرەتنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەنگە 5000 دوللار» دەپ يېزىلغان. ئالدى تەرىپىگە پۇلنىڭ بېسىلغان ۋاقتى يېزىلمىغان.

. 623.ئالتە مىليارد دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلى. 1949- يىلى (مىنگونىڭ 38- يىلى) بېسىلىپ، شۇ يىلى 5- ئاينىڭ 10- كۈنى تارقىتىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 61 × 140 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە بېسىلغان يىلى يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۆلكىلىك باش بانكا بىناسىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئالتە مىليارد دوللار» دەپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى» دەپ، ئوڭ تەرەپتىكى سۈرەتنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە كىچىك خەت بىلەن «جىنيۇەنگە 10.000 دوللار» دەپ يېزىلغان، جانىمقان (شۇ چاغدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرى) نىڭ خەنزۇچە، قازاقچە ئىمزاسى قويۇلغان. مەزكۇر پۇل شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پۇلى ھېساپلىنىدۇ. ئۇ پۇل تارقىتىلىپ ئون كۈندىن كېيىن، شىنجاڭ دائىرىلىرى پۇل تۈزۈمىنى ئىسلاھ قىلىپ، كۈمۈش پۇلنى پۇل بىرلىكى قىلغان. شۇنىڭ بىلەن تەڭ كۈمۈش پۇل تارقىتىپ، يېڭى ئۆلكە پۇلىنى يىغىۋالغان ۋە بېسىشنى توختاتقان.

. 624. مەركىزىي بانكىنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىسىدە ئۆتىدىغان 50 دوللارلىق پۇلى. 1945- يىلى (مىنگونىڭ 34- يىلى) چۇڭچىڭ مەركىزىي باسما زاۋۇتىدا بېسىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 65 × 166 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىگە خەنزۇچە، ئارقا تەرىپىگە ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى پۇل قىممىتىنىڭ ئەتراپىدىكى سۈرەت نۇسخىسى مىنگونىڭ 34 - يىلى بېسىلغان 200 دوللارلىق يېڭى ئۆلكە پۇلىدىكى سۈرەتكە ئوخشىتىلغان. بۇ سۈرەتنىڭ ئوڭ تەرىپىنىڭ يۇقىرى، سول تەرىپىنىڭ تۆۋەن بۇرجىكىگە گومىنداڭ تارقاتقان قوشۇمچە مىس پۇلنىڭ يېرىم يۇملاق شەكلى چۈشۈرۈلگەن. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئەللىك دوللار» دەپ، ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «مەركىزىي بانكىسى» دەپ، ئاستىغا ئۇيغۇرچە «چىنى تۈركىستاندا ئۆتەدۇر» دەپ يېزىلغان. ئىلاۋە: مەزكۇر پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەر قولدا يېزىلغان بولۇپ، ئۇنى شۇ چاغدا چۇڭچىڭدىكى پانتۈركىست مەسئۇت ئۇيغۇرچىغا

تەرجىمە قىلىنغان ۋە يازغان.

• 625. مەركىزىي بانكىنىڭ شىنجاڭ ئۆلكىسىدە ئوتتەدىغان 100 دوللارلىق پۇلى. مەزكۇر پۇلنىڭ بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى، ئۆلچىمى ۋە ئاساسىي سۈرەت نۇسخىلىرى يۇقىرىدىكى 50 دوللارلىق پۇل بىلەن ئوخشاش. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «يۈز دوللار» دەپ يېزىلغان. بۇ ئىككى خىل پۇل تارقىتىلىپلا دەرھال يىغىۋېلىنىپ كۆيدۈرۈۋېتىلگەنلىكتىن، جەمىيەتتە ساقلىنىپ قالغان سانى ناھايىتى ئاز.

• 626. شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى. مىنگونىڭ 38- يىلى قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىدىكى خەت قوش سىزىق بىلەن يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى «١» خېتى بۇرجەكلىك يېزىلغان. 1949- يىلى (مىنگونىڭ 38- يىلى) 5- ئاينىڭ 20- كۈنى پۇل تۈزۈمىنى ئىسلاھ قىلىشقا كىرىشكەندىن باشلاپ 9- ئاينىڭ 25- كۈنى شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولغانغا قەدەر بولغان بىر مەزگىل ئىچىدە، ئۈرۈمچىدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك پۇل قۇيۇش زاۋۇتىدا قۇيۇلۇپ، 5- ئاينىڭ 20- كۈنى رەسمىي تارقىتىلغان. شىنجاڭنىڭ ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ئۈچ ۋىلايەتلىرىدىن باشقا يەتتە ۋىلايەتتە خەجلەنگەن. دىئامېترى 39.2 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 26.4 گرام. بەلگىلىمىدىكى ئېغىرلىقى خەزىنە ئۆلچىمىدە 7.2 مىسقال، 26.86 گرام، تەركىبى 90% ساپ كۈمۈش بولغان. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا خەنزۇچە «بىر يۈەن» دەپ قوش سىزىقلىق خەت بىلەن يېزىلغان. ئۇنىڭ ئاستىغا «مىنگونىڭ 38 - يىلى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «1 دوللار» دەپ يېزىلغان. «١» خېتىنىڭ ئاستىنقى سىزىقى چاسا بۇلۇڭلۇق يېزىلغان. چۆرىسىگە ئايلاندۇرۇپ ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك پۇل قۇيۇش زاۋۇتىدا قۇيۇلدى» دەپ، ئاستىغا «1949» دەپ يېزىلغان. شىنجاڭنىڭ كۈمۈش پۇللىرىدا بۇرۇن تەڭگە پۇل تۈزۈمىدىكى سەر، مىسقال، پۇڭ ئۆلچىمى ھېساۋات بىرلىكى قىلىنغان . «يۈەن» (دوللار) ھېساۋات بىرلىكى قىلىنغان پۇل پەقەت مۇشۇلا بولۇپ، تارىختىمۇ بىرىنچى قېتىم كۆرۈلگەن.

• 627. شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى، مىنگونىڭ 38 - يىلى قۇيۇلغان، ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە خەت توق يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى «١» خېتى بۇرجەكلىك يېزىلغان. باشقا جايلىرى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 628. شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى ، مىنگونىڭ 38 - يىلى قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە خەت توق يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدىكى «١» خېتى ئۇچلۇق يېزىلغان. دىئامېترى 39.2 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 26.8 گرام. قۇيۇلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە خەجلەنگەن رايونلىرى يۇقىرىدىكى خەتلىرى قوش سىزىقلىق بۇرجەكلىك يېزىلغان، بىر دوللارلىق پۇل بىلەن ئوخشاش. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بىر يۈەن» دېگەن خەت توق يېزىلغان، ئۇنىڭ ئاستىغا «مىنگونىڭ 38 - يىلى» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «1 دوللار» دەپ يېزىلغان، «١» خېتىنىڭ ئاستى ئۇچلۇق يېزىلىپ، تېگىگە «1949» دەپ يېزىلغان.

• 629. شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى، 1949- يىلى قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىدىكى خەت توق يېزىلغان، ئارقا تەرىپىدىكى «١» خېتى ئۇچلۇق يېزىلغان. 1949 - يىل 9 - ئاينىڭ 25 - كۈنى شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولغاندىن تارتىپ يىلنىڭ ئاخىرغىچە بولغان ۋاقىت ئىچىدە، ئۈرۈمچىدىكى شىنجاڭ ئۆلكىلىك پۇل قۇيۇش زاۋۇدىدا قۇيۇلغان. خەجلەنگەن رايونى يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. دىئامېترى 39.2 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 26.8 گرام. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى خەنزۇچە «بىر يۈەن» دېگەن خەت توق يېزىلغان، ئۇنىڭ ئاستىدىكى « مىنگونىڭ 38 - يىلى» دېگەن يىلنامە «1949» دەپ ئۆزگەرتىلگەن. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «1 دوللار» دەپ يېزىلغان، «١» خېتىنىڭ ئاستى ئۇچلۇق چىققان، تېگىگە «1949» دەپ يېزىلغان. شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ھەقىقەتكە قايتىپ، گومىنداڭ مەركىزىي ھۆكۈمىتىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن، يېڭى قۇيۇلغان كۈمۈش پۇللارغا مىنگو يىلنامىسى يېزىلماي، مىلادى يىلنامىسى يېزىلغان، شۇڭا بۇ پۇلنىڭ ئالدى - كەينىگە «1949» دەپ يېزىلغان.

• 630. شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش تەڭگىسى. 1949 - يىلى قۇيۇلغان. ئالدى تەرىپىدىكى خەنزۇچە «بىر يۈەن» دېگەن خەت توق يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى «١» خېتى ئۇچلۇق چىققان، بۇ پۇلنىڭ يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلدىكى خەنزۇچە «四» (تۆت) خېتىنىڭ سول تەرەپ يۇقىرىسى تۆتاشماي ئوچۇق يېزىلغان.

• 631. شىنجاڭنىڭ بىر سىنتلىق كۈمۈش پۇلى، 1949 - يىلى (مىنگونىڭ 38 - يىلى) 5 - ئاينىڭ 20 - كۈنى شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمى ئىسلاھ قىلىنغاندىن كېيىن تارقىتىلغان، ئۈرۈمچىدىكى شىنجاڭ پۇل قۇيۇش زاۋۇدىدا بېسىلغان. شۇ يىلى يىل ئاخىرىغىچە شىنجاڭنىڭ ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىدىن باشقا گومىنداڭ ھۆكۈمرانلىقىدىكى 7 ۋىلايەتتە خەجلەنگەن، ئۆلچىمى 47×100 مىللىمېتر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئورمانلىقنىڭ سۈرىتى بار. ئۇنىڭ ئاستىغا خەنزۇچە «يۈز سىنتكە بىر كۈمۈش دوللار پۇل بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە « بىر سىنت» دەپ، ئۇنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى» دەپ يېزىلغان. تۆۋەن تەرىپىدىكى ئىككى قۇرغا «شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل»، «يۈز

سىنتكە بىر كۈمۈش دوللار تۆلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان.

. 632. شىنجاڭنىڭ بەش سىنتلىق كۈمۈش پۇلى. ئۆلچىمى 51×106 مىللىمېتىر، ئالدى ، ئارقا تەرەپلىرىدە سۈرەت يوق، ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «بەش سىنت» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى - تۆۋەن قىسمىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەر بىر سىنتلىق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 633. شىنجاڭنىڭ 10 سىنتلىق كۈمۈش پۇلى. ئۆلچىمى 58 ×113 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىگە يىراقتىكى قارلىق تاغ بىلەن يېقىن ئېتىزلىقنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، ئاستىغا خەنزۇچە «يۈز سىنتكە بىر كۈمۈش دوللار تۆلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەرەبچە «10» ، ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئون» ، سول تەرىپىگە «سىنت» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى - تۆۋەن تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەر بىر سىنتلىق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 634. شىنجاڭنىڭ 20 سىنتلىق كۈمۈش پۇلى. ئۆلچىمى 56 ×113 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە دەريا، ئورمانلىق ۋە يىراقتىكى تاغنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن . ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «20» دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئوڭ يېنىغا ئۇيغۇرچە «يىگىرمە»، سول يېنىغا ئۇيغۇرچە «سىنت» دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ ئوڭ - سول تەرەپلىرىگە جۈگگوچە ئۇسلۇپتا تاغ - دەريالارنىڭ كۆرۈنۈشى ئېلىنغان. يۇقىرى - تۆۋەن تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەر 10 سىنتلىق پۇل بىلەن ئوخشاش.

. 635. شىنجاڭنىڭ 50 سىنتلىق كۈمۈش پۇلى. ئۆلچىمى 56 ×112 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە يالغۇز ئاتنا يەر ئاغدۇرۇۋاتقان دېھقاننىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. بۇ سۈرەت بىر دوللارلىق پۇلنىڭ سول تەرىپىدىكى سۈرەت بىلەن ئوخشاش. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا پىلە بېقىۋاتقان ئايالنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئەللىك» دەپ ، سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «سىنت» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى - تۆۋەن تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەر ئون سىنتلىق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش.

. 636. شىنجاڭنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش پۇلى . جانىمقان ئىمزا قويغان . ئۆلچىمى 55×134 مىللىمېتىر ، ئالدى تەرىپىنىڭ سول تەرىپىگە يالغۇز ئاتتا يەر ئاغدۇرۇۋاتقان، ئوڭ تەرىپىگە قوش ئاتلىق ئورۇش ماشىنىسىدا بۇغداي ئورۇۋاتقان دېھقاننىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئاستىغا خەنزۇچە «بۇ پۇلغا بىر دوللار كۈمۈش پۇل تۆلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ سول تەرىپىگە ئورمانلىقنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بىر دوللار» دەپ، يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك بانكىسى» دەپ، تۆۋەن تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «شىنجاڭ ئۆلكىلىك كۈمۈش پۇل» دەپ، سول تەرىپىگە «ئۇشبۇ پۇلغا بىر دوللار كۈمۈش پۇل تۆلىنىدۇ» دەپ يېزىلغان. پۇلنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىگە جانىمقاننىڭ خەنزۇچە، قازاقچە ئىمزاسى قويۇلغان .

. 637. شىنجاڭنىڭ بىر دوللارلىق كۈمۈش پۇلى. بەي ۋېنيۈ ئىمزا قويغان. 1949 - يىل 9 - ئاينىڭ 25- كۈنى شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ھەقىقەتكە قايتقاندىن تارتىپ يىلنىڭ ئاخىرىغا قەدەر بولغان مەزگىل ئىچىدە ئۈرۈمچىدىكى شىنجاڭ باسما زاۋۇتىدا ئەسلىدىكى قېلىپى بىلەن قايتا بېسىلغان، بۇ پۇلدا پەقەت ئىمزا ئۆزگەرگەن. 1949 - يىلى يىلنىڭ ئاخىرغىچە شىنجاڭنىڭ ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىدىن باشقا يەتتە ۋىلايەتتە خەجلەنگەن. بۇ پۇلغا بەي ۋېنيۈ ئىمزا قويغان (بەي شۇ چاغدا تىنچلىق بىلەن ھەقىقەتكە قايتقان گومىنداڭ شىنجاڭ ئۆلكىلىك مالىيە نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى ئىدى، سابىق مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرى جانىمقان قېچىپ كەتكەندىن كېيىن بەي مۇۋەققەت نازىرلىق ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغان).

. 638. شىنجاڭنىڭ بەش دوللارلىق كۈمۈش پۇلى. 1950 - يىلى ئۈرۈمچىدىكى شىنجاڭ باسما زاۋۇدىدا بېسىلغان، شىنجاڭ ئۆلكىلىك خەلق ھۆكۈمىتى تارقاتقان، پۈتۈن ئۆلكە ئىچىدە ئوبوروت قىلىنغان. ئۆلچىمى 60×150 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىنىڭ سول تەرىپىدىكى قارلىق تاغ، ئېتىزلىقلارنىڭ سۈرىتى 10 سىنتلىق پۇلنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى كۆرۈنۈش بىلەن تامامەن ئوخشاش. ئوڭ تەرىپىدىكى دەريا، ئورمانلىقنىڭ سۈرىتى 20 سىنتلىق پۇلنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى كۆرۈنۈش بىلەن تامامەن ئوخشاش. تۆۋەن تەرىپىگە «بۇ پۇلغا بەش دوللار كۈمۈش پۇل بېرىلىدۇ» دەپ يېزىلغان. چۈنكى شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولغاندىن كېيىن، خەلق ھۆكۈمىتى بۇيرۇق چىقىرىپ، كۈمۈش پۇل شىنجاڭنىڭ ۋاقىتلىق قانۇنى پۇلى بولىدىغانلىقى، شۇنىڭدەك ئۇنى ئايرىۋاشلاش توختىتىلغانلىقىنى ئۇقتۇرغان، ئارقا تەرىپىنىڭ سول تەرىپىدىكى ئورمانلىقنىڭ سۈرىتى بىر دوللارلىق پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەت بىلەن ئوخشاش. ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بەش دوللار» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى - تۆۋەن قىسمىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەر بىر دوللارلىق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. پەقەت «ئۇشبۇ پۇلغا بەش دوللار كۈمۈش پۇل تۆلىنىدۇ» دېگەن سۆز يوق، پۇلنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىگە شىڭ لەنشىڭنىڭ خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە ئىمزاسى قويۇلغان (شىڭ شۇ چاغدا شىنجاڭ ئۆلكىلىك خەلق ھۆكۈمىتى مالىيە نازارىتىنىڭ نازىرى ئىدى).

. 639. شىنجاڭنىڭ 10 دوللارلىق (چوڭ تىپتىكى) كۈمۈش پۇلى، بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە خەجلەنگەن رايونى يۇقىرىدىكى بەش دوللارلىق پۇل بىلەن ئوخشاش. ئۆلچىمى 76×153 مىللىمېتىر، ئالدى تەرىپىنىڭ سول تەرىپىدە پويىزنىڭ، ئوڭ تەرىپىدە پاراخوتنىڭ سۈرىتى بار. ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەتلەر ۋە خەتلەر يۇقىرىدىكى بەش دوللارلىق پۇل بىلەن ئوخشاش. پەقەتلا «بەش دوللار» «ئون دوللار» غا ئۆزگەرتىلگەن.

• 640. شىنجاڭنىڭ ئون دوللارلىق (كىچىك تىپتىكى) كۆمۈش پۇلى. بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە خەجلەنگەن رايونى يوقىرىدىكى چوڭ تىپى بىلەن ئوخشاش. ئۆلچىمى 65×130 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە سۇ كالىسى بىلەن يەر ھەيدەۋاتقان دېھقاننىڭ سۈرىتى، سول تەرىپىدە بەش دېھقاننىڭ شال مايسىسى كۆچۈرۈۋاتقان سۈرىتى بار. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىدا زاۋۇت بىناسىنىڭ سۈرىتى بار. بۇ سۈرەتنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىگە «10» دەپ يېزىلغان. ئۇيغۇرچىسى يېزىلمىغان. يۇقىرى - تۆۋەن قىسمىدىكى ئۇيغۇرچە خەتلەر يۇقىرىدىكى چوڭ تىپى بىلەن ئوخشاش.

• 641. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 100 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى (كەمتۈك) . شىنجاڭدىكى ئۈچ ۋىلايەت (ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرى) 1945- يىلى 1- ئايدا 100 دوللارلىق، 300 دوللارلىق، 500 دوللارلىق، 1000 دوللارلىق تۆت خىل ۋاقىتلىق چەك تارقىتىپ، ئۇنى گومىنداڭنىڭ يېڭى ئۆلكە پۇلى، گومىنجىن پۇلى قاتارلىقلار بىلەن تەڭ قىممەتتە ئوبوروت قىلغان. ئۈچ ۋىلايەت ۋاقىتلىق چېكى ئاساسەن ئىلى رايونىدا ئوبوروت قىلىنغان. 100 دوللارلىق ۋاقىتلىق چەك قىزغۇچ رەڭدە بولۇپ، چەتنىڭ قەغىزىگە يانتۇ شەكىلدە مىخ مەتبەدە بېسىلغان. ئۆلچىمى 74×144 مىللىمېتر. ئالدى - ئارقا تەرەپلىرىگە ئۇيغۇرچە، رۇسچە ئىككى خىل يېزىق قوللىنىلغان، بېسىلىشى ئاددىي بولۇپ، پەقەت تۆت بۇرجىكىدىلا ئاددىي گۈل نۇسخىسى بار. ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر توق قىزىل رەڭدە يېزىلغان. ئوتتۇرىسىغا «100» دەپ چوڭ يېزىلغان ، ئىككى يېنىغا ئەرەبچە رەقەم «100»، ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «يۈز»، سول تەرىپىنىڭ ئۈستىگە «دوللار» دەپ يېزىلغان. ئاستىغا رۇسچە «يۈز دوللار» دەپ، ئۇنىڭ تۆۋەن تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «مالىيە ھەم خەلق خوجىلىق نازارىتىنىڭ نازىرى» دەپ يېزىلغان، ئۇنىڭغا ئۇلاپلا سۇس سۆسۈنە رەڭدە «فاتىمخ» دەپ ئىمزا قويۇلغان. سول تەرىپىنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە «باش بوغالتىر» دەپ يېزىلىپ، ئۇلاپلا ئۇيغۇرچە ئىمزا قويۇلغان. پۇلنىڭ سول تەرىپىدە بىر پارچە بوش جاي بار. ئوڭ - سول تەرىپىنىڭ تۆۋەنكى بۇرجەكلىرىدىكى گۈل نۇسخىسىنىڭ ئۈستىگە «1945» دەپ يېزىلغان، تۆۋەن تەرىپىگە ئۇيغۇرچە ئۈچ قۇر خەت يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر قېنىق كۆك رەڭدە يېزىلغان، يۇقىرى قىسمىنىڭ مەزمۇنى ئوڭ تەرىپىدىكى بىلەن ئوخشاش. لېكىن سول تەرىپىدىكى بوش جايغا ئاي، يۇلتۇزلۇق قىزىل تامغا بېسىلغان، تامغىنىڭ دىئامېترى 28 مىللىمېتر . ئاي، يۇلتۇزنىڭ چۆرىسىدە ئىككى چەمبەر بولۇپ، ئىچكى چەمبەرگە روسچە، سىرتقى چەمبەرگە ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان. بۇ خەتلەر تۇتۇق بولغاچقا، ئوقۇغىلى بولمايدۇ. تۆۋەنكى يېرىمىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «دۆلەت بانكا مۇدىرى» دەپ يېزىلغان. سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە ئىمزا تامغىسى بېسىلغان. سول تەرىپىنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە «كاسسىر» دەپ يېزىلغان، ئۇلاپلا سۇس سۆسۈنە رەڭدە ئۇيغۇرچە ئىمزا تامغىسى بېسىلغان. تېگىگە ئۈچ قۇر روسچە خەت يېزىلغان. مەزمۇنى ئالدى تەرىپىدىكى ئۇيغۇرچىسى بىلەن ئوخشاش. ئاستىدىكى ئىككى بۇرجەككە ئېلىنغان گۈلنىڭ ئۈستىگىمۇ «1945» دەپ يېزىلغان.

• 642. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 300 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. چەتنىڭ ئاق قەغىزىگە ئويما مەتبەئەدە بېسىلغان. ئۆلچىمى 85×180 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى سۈرەت، خەتلەر قېنىق قىزىل رەڭدە، ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەت ، خەتلەر قېنىق كۆك رەڭدە بېسىلغان. سۈرەت ، خەتلەرنىڭ مەزمۇنى 100 دوللارلىق پۇلدىكى بىلەن ئاساسىي جەھەتتىن ئوخشاش. پەقەت قىممىتىگە «300» دەپ يېزىلغان. ئالدى - ئارقا تەرىپىنىڭ ئاستىغا ئۇيغۇرچە بىر قۇر، رۇسچە بىر قۇر خەت يېزىلغان. خەتلەرنىڭ مەزمۇنى 100 دوللارلىق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. ئالدى تەرىپىنىڭ سول تەرىپىدىكى بوش جايىغا دىئامېترى 29 مىللىمېترلىق ئاي، يۇلتۇزلۇق يېشىل تامغا بېسىلغان ھەمدە يىڭنە بىلەن «300» دېگەن سان چېكىلگەن. تۆۋەن تەرىپىدىكى ئىككى جايغا كىچىك يېشىل ئىمزا تامغىسى بېسىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ سول تەرىپىگە دىئامېترى 39 مىللىمېترلىق ئاي، يۇلتۇزلۇق يېشىل تامغا بېسىلغان، ئۇنىڭ ئاستىغا ئىككى يېشىل ئىمزا تامغىسى بېسىلغان. ئالدى - ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ - سول گىرۋىكىنىڭ ئوتتۇرىسىغا يانتۇ قىلىپ «1945» دەپ يېزىلغان.

• 643. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 1000 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. چەتنىڭ ئاق قەغىزىدە ئويما مەتبەئەدە بېسىلغان. ئۆلچىمى 102×200 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىدىكى خەتلەر توق قىزىل رەڭدە، ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر قېنىق كۆك رەڭدە يېزىلغان، خەتلەرنىڭ مەزمۇنى 300 دوللارلىق ۋاقىتلىق چەكتىكى بىلەن ئوخشاش. ئوتتۇرىسىغا ئەرەبچە رەقەم بىلەن «1000» دەپ، ئۇنىڭ ئوڭ - سول تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «بىر مىڭ دوللار» دەپ يېزىلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ تۆۋەن قىسمىغا ئىككى جايغا قويۇلغان ئىمزانىڭ ئالدىغا «دۆلەت بانكا مۇدىرى»، «باش كاسسىر» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە «مالىيە ھەم خەلق خوجىلىق نازارىتىنىڭ نازىرى» ۋە «باش بوغالتىر» دەپ يېزىلغان. ئىمزالار ئويما مەتبەئەدە چىقىرىلغان، ئايرىم تامغا قىلىپ بېسىلمىغان. ئالدى تەرىپىنىڭ سول چېتىدىكى بوش جايىغا ئاي، يۇلتۇزلۇق يېشىل تامغا بېسىلغان (دىئامېترى 29 مىللىمېتر)، ئارقا تەرىپىنىڭ سول چېتىگە چوڭ ئاي، يۇلتۇزلۇق يېشىل تامغا بېسىلغان، دىئامېترى 39 مىللىمېتر، لېكىن يىڭنە بىلەن سان چېكىلمىگەن، ئوڭ تەرىپىدىكى بوش جايغا تامغا بېسىلمىغان. ئالدى - ئارقا تەرەپلىرىنىڭ ئاستىغا بىر قۇر ئۇيغۇرچە، بىر قۇر رۇسچە خەت يېزىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ مەزمۇنى 100 دوللارلىق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. ئوڭ

ـ سول گىرۋىكىنىڭ ئوتتۇرىسىغا يانتۇ قىلىپ «1945» دەپ يېزىلغان.

• 644. تامغا بېسىلغان يۈز دوللارلىق ئۆلكە پۇلى. يېڭى ئۆلكە پۇلى بولۇپ، 1939- يىلى (مىنگونىڭ 28- يىلى) بېسىلىپ، 1943- يىلى تارقىتىلغان. ئارقا تەرىپىدە پېڭ جىبۇەنىنىڭ ئىمزاسى بار. ئۆلچىمى 76×160 مىللىمېتر، ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەتنىڭ سول يېنىغا ئاي، يۇلتۇزلۇق قىزىل تامغا بېسىلغان. 1945- يىلى گومىنداڭ ھۆكۈمرانلىقىدىكى يەتتە ۋىلايەتتە ئوبوروت قىلىنغان پۇللارنىڭ ئىچىدە مەزكۇر پۇل قىممىتى ئەڭ چوڭ پۇل ھېسابلىنىدۇ. پۇلنىڭ ئۈستىگە بېسىلغان يۇملاق تامغىنىڭ دىئامېترى 41 مىللىمېتر، تامغا ئوتتۇرىسىدا يېرىم ئاينىڭ سۈرىتى بىلەن بىر بەش يۇلتۇز بار. ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئىككى قۇر ئۇيغۇرچە خەت يېزىلغان، لېكىن تامغا ئېنىق بېسىلمىغاچقا خەتلەرنى پەرق ئەتكىلى بولمايدۇ. ئەڭ چېتىگە ئىككى قۇر سىزىق تارتىلغان.

• 645. تامغا بېسىلغان 50 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى. يېڭى ئۆلكە پۇلى بولۇپ، 1939- يىلى (مىنگونىڭ 28- يىلى) بېسىلىپ، 1943- يىلى تارقىتىلغان، ئارقا تەرىپىدە پېڭ جىبۇەنىنىڭ ئىمزاسى بار. ئۆلچىمى 66×157 مىللىمېتر. ئاي، يۇلتۇزلۇق قىزىل سۈرۈخ تامغا ئارقا تەرىپىدىكى سۈرەتنىڭ ئوڭ يېنىغا بېسىلغان.

• 646. تامغا بېسىلغان 50 دوللارلىق ئۆلكە پۇلى. بۇ قوشۇمچە سوقىچاق كۆك تامغا بېسىلغان يېڭى ئۆلكە پۇلى بولۇپ، 1939- يىلى (مىنگونىڭ 28- يىلى) بېسىلىپ، 1943- يىلى تارقىتىلغان. ئارقا تەرىپىدە پېڭ جىبۇەنىنىڭ ئىمزاسى بار. ئۆلچىمى 66×157 مىللىمېتر. كۆك تامغىدىكى خەتلەر تۇتۇق، پەرقلەندۈرگىلى بولمايدۇ. تامغا ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېسىلغان.

• 647. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 2000 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. 1947- يىلى شىنجاڭ تىجارەت بانكىسىنىڭ ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسى (ئىلى ناھىيىسىدە) بېسىپ تارقاتقان. ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىدە خەجلەنگەن، ئاق داۋلىن قەغىزىگە سىنكا مەتبەئەدە بېسىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 79×170 مىللىمېتر، ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىلى ئۇن زاۋۇتى بىلەن ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئۈستى تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئىككى مىڭ» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسىنىڭ ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ يېزىلغان، سول تەرىپىگە مانجۇچە «ئىككى مىڭ سوم»، ئوڭ تەرىپىگە موڭغۇلچە «ئىككى مىڭ سوم» دەپ يېزىلغان. تۆۋەن قىسمىنىڭ ئوڭ ـ سول تەرىپىگە تامغا ئورنىدا قىزىل رەڭدە ئۇيغۇرچە ئىمزا قويۇلغان، سول تەرىپىگە ئابدۇررەئۇف مەخسۇم دەپ يېزىلغان (ئىلى شۆبە بانكىسىنىڭ باشلىقى، بۇ ئىمزا ئالدى تەرىپىنىڭ ئوڭ ئاستى تەرىپىگىمۇ قويۇلغان). ئوڭ تەرىپىدىكىسى ئۆمەر بەك ھاجى دەپ يېزىلغان (ئۈچ ۋىلايەت ھۆكۈمىتىنىڭ باش خەزىنىچىسى، بۇ ئىمزا ئالدى تەرىپىنىڭ سول ئاستى تەرىپىگىمۇ قويۇلغان). ئىلاۋە: بۇ پۇلنىڭ ئالدى ـ ئارقا تەرەپلىرىدە پەقەت قىممەت سانلىرىلا كۆرسىتىلگەن، پۇل بىرلىكى كۆرسىتىلمىگەن. لېكىن ئەمەلىيەتتە «دوللار» بويىچە ھېسابلانغان. تۆۋەندىكى بىر قانچە خىل چەكنىڭ ئەھۋالىمۇ شۇنداق. ئۇنىڭدىن سىرت، ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىغا «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ...... » دەپ يېزىلغان. ئۇنىڭ ئالدىغا «شىنجاڭ» دېگەن سۆز يېزىلمىغان.

• 648. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 2500 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە خەجلەنگەن رايونى يۇقىرىدىكى 2000 دوللارلىق پۇل بىلەن ئوخشاش. ئۆلچىمى 75×149 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا مۈرىسىگە بىر تەخسە ئۈزۈم ئالغان بىر دېھقاننىڭ سۈرىتى بىلەن تۇرپاندىكى ئىمىن مۇنارىسى چۈشۈرۈلگەن. ئۈستى تەرىپىگە موڭغۇلچە «ئۆلكىلىك سودا ـ سانائەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق پۇلى» دېگەن خەت يېزىلغان. سول تەرىپىگە مانجۇچە «ئىككى مىڭ بەش يۈز دوللار» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە موڭغۇلچە «ئىككى مىڭ بەش يۈز دوللار» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا «2500» دېگەن سان يېزىلىپ، ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئىككى مىڭ» دەپ، سول تەرىپىگە «بەش يۈز» دەپ يېزىلغان. يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ يېزىلغان. تۆۋەن تەرىپىدىكى ئىمزالار يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش.

• 649. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 3000 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. ئۇنىڭ بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە ئوبوروت قىلىنغان رايونى 2000 دوللارلىق پۇل بىلەن ئوخشاش. ئۆلچىمى 79×175 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىلى بانكىسىنىڭ سۈرىتى ئېلىنغان، ئۈستىگە ئۇيغۇرچە «ئۈچ مىڭ» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ سول تەرىپىگە ئۈچ قاتار قىلىپ مانجۇچە «ئۈچ مىڭ دوللار» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە موڭغۇلچە «ئۈچ مىڭ دوللار» دەپ يېزىلغان. يۇقىرى تەرىپىگە ئۇيغۇرچە «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ يېزىلغان. ئالدى ـ ئارقا تەرىپىدىكى ئىمزالار 2000 دوللارلىق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 650. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 100 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. 1948- يىلى شىنجاڭ تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسى بېسىپ تارقاتقان. ئىلى، تارباغاتاي، ئالتاي ۋىلايەتلىرىدە خەجلەنگەن، ئاق داۋلىن قەغىزىگە سىنكا مەتبەئەدە بېسىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 73×125 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «يۈز» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىدىكى يۇملاق چەمبەر ئىچىگە «100» دېگەن رەقەم بىر ـ بىرىگە كىرىشتۈرۈپ يېزىلغان، ئەتراپىغا چۆرگىلىتىپ ئۇيغۇرچە، «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك

شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ، ئاستىغا ھىجرىيىنىڭ «1367» يىلى دەپ يېزىلغان (مىلادى 1947 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنىدىن 1948 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنىگىچە). سول يېنىغا مانجۇچە «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق پۇلى» دەپ، ئوڭ يېنىغا موڭغۇلچە «ئۆلكىلىك سودا ـ سانائەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق پۇلى» دەپ يېزىلغان.

• 651. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 300 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. ئارقا تەرىپى قىزىل. بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە خەجلەنگەن رايونى 100 دوللارلىق چەك بىلەن ئوخشاش. ئۆلچىمى 80×140 مىللىمېتىر. ئالدى تەرىپىنىڭ تۆت بۇرجىكىگە ئۇيغۇرچە «ئۈچ يۈز» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپى قىزىل رەڭدە بېسىلغان بولۇپ، ئوتتۇرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئۈچ يۈز» دەپ چوڭ يېزىلغان. ئۇنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە «ئۈچ يۈز دوللار» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە موڭغۇلچە «ئۈچ يۈز دوللار» دەپ، يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك» دەپ، تۆۋەن تەرىپىگە « شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ يېزىلغان.

• 652. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 300 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. يۇقىرىدىكى پۇلغا ئوخشايدىغان يېرى شۇكى، بۇ پۇلنىڭ ئارقا تەرىپى كۆك رەڭدە بېسىلغان.

• 653. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 500دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە ئوبوروت قىلىنغان رايونى 100 دوللارلىق پۇل بىلەن ئوخشاش. ئۆرە شەكىلدە ئىشلەنگەن. ئۆلچىمى 137×76 مىللىمېتىر. ئالدى تەرەپكە ئىككى ئاتلىق ساپاندا يەر ھەيدەۋاتقان دېھقاننىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئۈستۈنكى يېرىمىغا ئۇيغۇرچە «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ، ئاستىنقى يېرىمىغا ئۇيغۇرچە «بەش يۈز» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئۈستۈنكى يېرىمىغا بۇغداي ئورىۋاتقان دېھقانلارنىڭ، ئاستىنقى يېرىمىغا بۇغداي ئورۇۋاتقان ماشىنىنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئۈستۈنكى يېرىمىنىڭ سول تەرىپىگە موڭغۇلچە «بەش يۈز» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە مانجۇچە «بەش يۈز » دەپ يېزىلغان. ئاستىنقى يېرىمىدىكى «500» دېگەن رەقەمنىڭ ئۈستىگە ئەرەبچە «1367» دەپ يېزىلغان (مىلادى 1947 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 15- كۈنىدىن 1948 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 2 ـ كۈنىگىچە بولغان ۋاقىتقا توغرا كېلىدۇ).

• 654. ئۈچ ۋىلايەتنىڭ 1000 دوللارلىق ۋاقىتلىق چېكى. بېسىلغان ۋاقتى، ئورنى ۋە ئوبوروت قىلىنغان رايونى 100 دوللارلىق چەك بىلەن ئوخشاش. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 73×143 مىللىمېتىر. ئالدى تەرەپىنىڭ ئوڭ ـ سول تەرەپلىرىگە ئۇيغۇرچە «بىر مىڭ» دەپ، يۇقىرىسىغا ئۇيغۇرچە «ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق چېكى» دەپ يېزىلغان. ئوڭ تەرەپىنىڭ ئاستىغا ئەرەبچە «1367» دەپ يېزىلغان. ئارقا تەرىپىگە ئۈي ـ ئىمارەتنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. سۈرەتنىڭ سول تەرىپىگە مانجۇچە بەش قۇر قىلىپ، ئۆلكىلىك تىجارەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق پۇلى» دەپ، ئوڭ تەرىپىگە موڭغۇلچە بەش قۇر قىلىپ، «ئۆلكىلىك سودا- سانائەت بانكىسى ئىلى ۋىلايەتلىك شۆبىسىنىڭ ۋاقىتلىق پۇلى» دەپ يېزىلغان. مانجۇچە، موڭغۇلچە خەتلەرنىڭ لاتىنچە يېزىلىشى 100 دوللارلىق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. سول تەرەپتىكى گۈل نۇسخىسىنىڭ ئىچىگە مانجۇچە «مىڭ» دەپ، ئوڭ تەرەپتىكى گۈل نۇسخىسىنىڭ ئىچىگە موڭغۇلچە «مىڭ» دەپ يېزىلغان.

ئۈچ ۋىلايەتنىڭ ۋاقىتلىق چەكلىرى 1949- يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە ئۈچ ۋىلايەت چېگرىسى ئىچىدىلا خەجلەنگەن. ئۇ گومىنداڭ ھۆكۈمرانلىقىدىكى شىنجاڭنىڭ باشقا يەتتە ۋىلايىتىدە خەجلەنگەن كۈمۈش پۇل بىلەن ئۆزئارا ئالماشتۇرۇلمىغان ھەم بىر- بىرىگە سۇندۇرۇلمىغان. شىنجاڭ ئۆلكىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن، 1950- يىلى 2- ئايدا ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، كۈمۈش پۇل بىلەن ئۈچ ۋىلايەت ۋاقىتلىق چېكىنىڭ تۇراقلىق سېلىشتۇرما باھاسى بويىچە بىر دوللار كۈمۈش پۇلنىڭ 1.250 دوللار ئۈچ ۋىلايەت ۋاقىتلىق چېكىگە سۇندۇرۇلىدىغانلىقىنى، ئىككى خىل پۇلنى پۈتۈن ئۆلكە ئىچىدە تەڭ ئوبوروت قىلىشنى بەلگىلىگەن. كېيىن شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمىنى ئالدى بىلەن كۈمۈش پۇلغا بىرلىككە كەلتۈرۈش ئۈچۈن، ئۈچ ۋىلايەت ۋاقىتلىق چېكىنى يىغىۋېلىش، ئالماشتۇرماسلىق چارىسىنى قوللاندى. 1951- يىل 10- ئاينىڭ 1- كۈنى ئۇيغۇرچە خېتى بار خەلق پۇلى تارقىتىلغاندىن كېيىن، سېلىشتۇرما باھا بويىچە بىر دوللار كۈمۈش پۇلغا 350 يۈەن خەلق پۇلى تۆلەش ئارقىلىق، كۈمۈش پۇل يىغىۋېلىنغان. شۇنىڭدىن كېيىن شىنجاڭنىڭ پۇل تۈزۈمى پۈتۈن مەملىكەتنىڭ پۇل تۈزۈمى بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن.

قوشۇمچە

• 655. كۇشان پۇلى. دىئامېترى 27 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 3 مىللىمېتىر، شەكلى يۇمىلاق، تۆشۈكسىز. كىرورمن قەدىمكى شەھەر خارابىلىقىدىن تېپىلغان.

• 656. ۋىزانتىيە (شەرقىي رىم) ئالتۇن پۇلى. دىئامېترى 17 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 0.4 گىرام. 1976- يىلى تۇرپان قاراخوجىدىكى 105- نومۇرلۇق تاڭ دەۋرىنىڭ قەبرىستانلىقىدىن قېزىۋېلىنغان.

• 657. شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى(مىلادى 310 — 379- يىللار)، پىرسىيە (ئىران) ساسانىلار سۇلالىسىنىڭ پۇلى. دىئامېترى 29 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.2 گىرام. ئالدى تەرىپىگە پادىشاھنىڭ يېرىم گەۋدە سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. پادىشاھنىڭ ئىسمى شاپۇر، مۇقەددەس شاپۇر دەپمۇ ئاتالغان. ئارقا تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئاتەشپەرەسلەرنىڭ نەزىر- چىراق سۇپىسى، سۇپىنىڭ ئىككى يېنىغا كاھىننىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. سۇپىنىڭ يۇقىرىسىدا ئاتەشپەرەسلىك دىنىنىڭ خۇداسى ئۇماستىنىڭ يېرىم گەۋدە سۈرىتى بار.

• 658. شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى، دىئامېترى 25 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.26 گىرام.

• 659. شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى. دىئامېترى 22 — 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى، 4.25 گىرام.

• 660. شاپۇر II نىڭ كۈمۈش پۇلى. دىئامېترى 27 — 28 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.25 گىرام.

• 661. ئەردەشىر II نىڭ كۈمۈش پۇلى (مىلادى 379 — 383 يىللار)، پىرسىيە (ئىران) ساسانىلار سۇلالىسىنىڭ پۇلى. دىئامېترى 28 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.2 گىرام. ئالدى تەرىپىگە «ئۇماستقا چوقۇنغۇچى، مۇقەددەس ئەردەشىر، شاھىنشاھ» دەپ يېزىلغان، ئارقا تەرىپىگە ئاتەشپەرەسلەرنىڭ نەزىر- چىراق سۇپىسى چۈشۈرۈلگەن.

• 662. ئەردەشىر II نىڭ كۈمۈش پۇلى. دىئامېترى 28مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.2 گىرام. يېزىقلىرى 661- نومۇرلۇق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 663. ئەردەشىر II نىڭ كۈمۈش پۇلى ، دىئامېترى 28 — 31 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 4.3 گىرام. يېزىقلىرى 661- نومۇرلۇق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش.

• 664. ياپونىيىنىڭ كۇەنيۇڭ تۇڭباۋ پۇلى. ياپونىيە پادىشاھى كۇەنيۇگىنىڭ 2- يىلى(مىلادى 1625- يىلى، مىڭتيەنچىنىڭ 5- يىلى) قۇيۇلغان، تۈرى ناھايىتى كۆپ. مەزكۇر پۇل سېرىق مىستىن قۇيۇلغان، ئارقا تەرىپىدە خەت يوق. دىئامېترى 25 مىللىمېتىر. «قەدىمقى يارماق پۇللار ئۈستىدە مۇلاھىزە» دېگەن كىتابتا: «چىيەنلۇڭنىڭ 17- يىلى (مىلادى 1752- يىلى) 7- ئاينىڭ 16- كۈنى.....يەنە بەزى خەۋەرلەردە چاڭجياڭ، خۇەيخېنىڭ جەنۇبىدىكى گۇرۇچ، تۇز بازارلىرىدا (كۇەنيۇڭ پۇلى) ناھايىتى كۆپ خەجلىنىدىكەن. بىر سەر كۈمۈشكە تېگىشكەن ئۆلچەملىك پۇلنىڭ يېرىمىنى كۇەنيۇڭ پۇلى ئىگەللەيدىكەن ... دېيىلگەن». بۇ خىل پۇل ئاساسەن شىنجاڭنىڭ شىمالىدىكى ئۈرۈمچى ئەتراپىدىن تېپىلغان. شىنجاڭنىڭ شىمالىدا ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلى خەجلەنگەن. شۇ سەۋەبتىن كۇەنيۇڭ تۇڭباۋ پۇلىمۇ ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلىغا ئارىلىشىپ شىنجاڭغا كېلىپ قالغان.

• 665. ئاننام (ۋيېتنام) نىڭ جىڭشىڭ تۇڭباۋ پۇلى. ئاننامنىڭ كېيىنكى لى شيەنزۇڭ، جىڭ شىڭ يىللىرىدا (1740 — 1777- يىللىرى، چيەنلۇڭنىڭ 5- يىلىدىن 42- يىلىغىچە) قۇيۇلغان . تۈرى كۆپ، سېرىق مىستىن قۇيۇلغان، ئارقا تەرىپىدە خەت يوق. دىئامېترى 25 مىللىمېتىر، بۇ پۇل ئاساسەن شىنجاڭنىڭ شىمالىدىكى ئۈرۈمچى ئەتراپىدىن تېپىلغان. بۇ پۇلمۇ ئىچكىرىنىڭ يارماق پۇلىغا ئارىلىشىپ شىنجاڭغا كېلىپ قالغان بولۇشى مۇمكىن. بەزى ئېيتىلىشلاردا، چيەنلۇڭ دەۋرىدە بىر تۈركۈم ئاننامىلىقلار شىنجاڭنىڭ ئۈرۈمچى ئەتراپىغا كېلىپ ئولتۇراقلاشقان، بۇ پۇلنى بەلكىم ئاشۇ كۆچمەنلەر ئېلىپ كەلگەن بولۇشى مۇمكىن.

• 666. قوقان خانلىقىنىڭ ئالتۇن پۇلى. ھىجرىيىنىڭ 1274- يىلى (مىلادى 1857- يىلى) قوقاندا سوقۇلغان. دىئامېترى 23 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 3.1 گىرام. قىممىتى بىر تىللا. (ئىلاۋە: بىر تىللا 20 دانە 5 پۇڭلۇق تەڭگە پۇلغا ياكى بىر سەر ئاق كۈمۈشكە سۇندۇرۇلغان). ئالدى تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «خۇدا يارخان» دەپ، ئارقا تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «زەرب دارىسسەلتەنەتى قوقەند لەتىق 1274» (سەلتەنەتلىك قوقەندە قۇيۇلغان، ھىجرىيە 1274- يىل) دەپ يېزىلغان.

• 667. قوقان خانلىقىنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى. ھىجرىيە 1284- يىلى (مىلادى 1867- يىل) قوقاندا سوقۇلغان. دىئامېترى 15 مىللىمېتىر، قېلىنلىقى 1.6 مىللىمېتىر، ئېغىرلىقى 2.75 گىرام. قىممىتى بىر مىسقال. ئالدى تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «مۇھەممەت خۇدا يارخان، 84» (ھىجرىيە 1284- يىل) دەپ يېزىلغان . (ئىلاۋە: خۇدا يارخان شۇ چاغدىكى قوقان خانلىقىنىڭ خانى بولغان.) ئارقا تەرىپىگە چاغاتاي يېزىقىدا «زەرب قوقەند لەتىق، 1284» (قوقاندا نەپىس قۇيۇلغان، ھىجرىيە1284- يىل) دەپ يېزىلغان.

• 668. بۇخارا خانلىقىنىڭ كۈمۈش تەڭگىسى. مىلادى 1826 — 1867- يىللىرى بۇخارادا سوقۇلغان. بۇخارا خانى نەسرۇللا (مىلادى 1826- يىلىدىن 1860- يىلغىچە تەختتە ئولتۇرغان) بىلەن مۇزەففەرىددىن (مىلادى 1860- يىلدىن 1885- يىلغىچە تەختتە ئولتۇرغان) تارقاتقان. دىئامېترى 17 مىللىمېتىر.

قېلىنلىقى 1.3مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 3 گرام قىممىتى بىر مىسقال. ئالدى تەرىپىدىكى چاغاتاي يېزىقىدا يېزىلغان خەتلەر ئوچۇق ئەمەس، ئارقا تەرىپىگە يېزىلغان خەتلەرنىڭ «زەرب بۇخارا» (بۇخارادا ئىشلەنگەن) دېگەن بىر قىسمىنىلا ئوقۇغىلى بولىدۇ.

• 669. ئىسپانىيە پۇلى. بىر تەرەپ يۈزىدە چارلىز Ⅳ نىڭ باش سۈرىتى بار.

• 670. مېكسىكىنىڭ قوش سۈرەتلىك پۇلى.

• 671. چارروسىيىنىڭ بىر رۇبلىلىق قەغەز پۇلى. 1898- يىلى بېسىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 90 × 152 مىللىمېتر. يۇقىرى تەرىپىگە روسچە «دۆلەتنىڭ ئىناۋەتلىك بېلىتى» دەپ، ئوتتۇرىسىغا روسچە «بىر رۇبلى» دەپ يېزىلغان. مەزكۇر پۇل دۆلەت بانكىسىدىن ئالتۇن پۇلغا چەكلىمىسىز ئالماشتۇرۇپ بېرىلگەن 1) رۇبلى 15 \ 1 ئىمپېرىيە ئالتۇن پۇلغا باراۋەر قىلىنغان. ساپ ئالتۇن تەركىبىدە 17.424 دولان (بىر دولان 44.43 مىللى گرامغا باراۋەر). ئارقا تەرىپىنىڭ سول يېنىغا روسچە: «1. مەزكۇر پۇلنى ئالتۇن پۇلغا ئالماشتۇرۇشقا بولىدۇ. دۆلەت بارلىق بايلىقى بىلەن كېپىللىك قىلىدۇ. 2. بۇ پۇلنى پۈتكۈل ئىمپېرىيە دائىرىسى ئىچىدە خەجلەشكە بولىدۇ ، ئۇ ئالتۇن پۇل بىلەن ئوخشاش ئاقىدۇ . 3. ئەگەر ساختا پۇل ياسىغۇچىلار كۆرۈلسە، ئۇ بارلىق پۇقرالىق هوقۇقىدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ ھەمدە سۈرگۈن قىلىنىدۇ ۋە ئېغىر ئەمگەك بىلەن جازالىنىدۇ» دەپ يېزىلغان.

• 672. چارروسىيىنىڭ ئۈچ رۇبلىلىق قەغەز پۇلى. 1905- يىلى بېسىلغان. يانتۇ شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 98 × 153 مىللىمېتر. ئالدى- ئارقا تەرىپىدىكى روسچە خەتلەر 671- نومۇرلۇق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. پەقەت ئالدى تەرىپىگە «ئۈچ رۇبلى» دەپ يېزىلغان.

• 673. چارروسىيىنىڭ بەش رۇبلىلىق قەغەز پۇلى. 1909- يىلى بېسىلغان. ئۆرە شەكىللىدە ئىشلەنگەن ، ئۆلچىمى 157 × 98.5 مىللىمېتر. ئالدى - ئارقا تەرىپىدىكى رۇسچە خەتلەر 671- نومۇرلۇق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. پەقەت ئالدى تەرىپىگە «بەش رۇبلى» دەپ يېزىلغان.

• 674. چارروسىيىنىڭ ئون رۇبلىلىق قەغەز پۇلى. 1909- يىلى بېسىلغان. ئۆرە شەكىلدە ئىشلەنگەن، ئۆلچىمى 175 × 105 مىللىمېتر. ئالدى- ئارقا تەرىپىدىكى رۇسچە خەتلەر 671- نومۇرلۇق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. پەقەت ئالدى تەرىپىگە «ئون روبلى» دەپ يېزىلغان.

• 675. چارروسىيىنىڭ 500 رۇبلىلىق قەغەز پۇلى. 1912- يىلى بېسىلغان، يانتۇ شەكىللىك چوڭ تىپتىكى پۇل. ئۆلچىمى 127 × 273مىللىمېتر. نەپىس بېسىلغان. ئالدى تەرىپىنىڭ سول تەرىپىگە ۋە ئارقا تەرىپىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئىمپېراتور پېترنىڭ باش سۈرىتى يوشۇرۇن چۈشۈرۈلگەن. باشقا جايلىرىدا ئوخشاشلا يوشۇرۇن خەتلەر بار. ئالدى تەرىپىنىڭ ئوتتۇرىسىغا يېزىلغان رۇسچە خەتلەر 671- نومۇرلۇق پۇلدىكى بىلەن ئوخشاش. پەقەت «500 رۇبلى» دەپ يېزىلغان. سول يېنىدىكى رۇسچە خەتلەر 671- نومۇرلۇق پۇلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى خەتلەر بىلەن ئوخشاش.

• 676. چارروسىيىنىڭ 15 كوپېكلىق كۈمۈش پۇلى . 1915- يىلى بېسىلغان. دىئامېترى 20 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 1.2 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 3.3 گرام.

• 677. چارروسىيىنىڭ بەش كوپېكلىق مىس پۇلى . 1879- يىلى بېسىلغان. دىئامېترى 32 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 2.5 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 16.7 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرگە رۇسچە «روسىيە مىس پۇلى» دەپ يېزىلغان.

• 678. چارروسىيىنىڭ ئىككى كوپېكلىق مىس پۇلى. 1910- يىلى بېسىلغان. دىئامېترى 24مىللىمېتر، قېلىنلىقى 2 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 6.6 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرگە رۇسچە «روسىيە مىس پۇلى» دەپ يېزىلغان.

• 679. چارروسىيىنىڭ بىر كوپېكلىق مىس پۇلى. 1911- يىلى بېسىلغان، دىئامېترى 21 مىللىمېتر، قېلىنلىقى بىر مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 3.4 گرام. ئارقا تەرىپىدىكى سىرتقى چەمبەرگە رۇسچە «روسىيە مىس پۇلى» دەپ يېزىلغان.

• 680. چارروسىيىنىڭ ئون رۇبلىلىق ئالتۇن پۇلى. ئالدى تەرىپىگە چارروسىيىنىڭ گېربى— ئىككى باشلىق بۈركۈتنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئارقا تەرىپىگە نىكولاي Ⅱ نىڭ ياندىن ئېلىنغان سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. دىئامېترى 23 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 8.6 گرام، تەركىبى 90%.

• 681. چارروسىيىنىڭ بەش رۇبلىلىق ئالتۇن پۇلى. ئالدى- ئارقا تەرىپىدىكى خەت، سۈرەتلەر يۇقىرىدىكى پۇل بىلەن ئوخشاش. پەقەتلا «ئون رۇبلى»دىكى «ئون» «بەش»كە ئۆزگەرتىلگەن. دىئامېترى 19 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 4.3 گرام. تەركىبى 90%.

• 682. ھىندىستاننىڭ بىر سوۋرېن ئالتۇن پۇلى . ئارقا تەرىپىگە ئېدۋارد Ⅶ نىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن . 1909 - يىل باسمىسى . دىئامېترى 21.5 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 7.988 گرام (0.2354 ئۇنسىيە)، تەركىبى 91.7%. ئالدى تەرىپىگە قىلىچ تۇتقان چەۋەندازنىڭ ئالۋاستىنى چېپىۋاتقان سۈرىتى ، ئارقا تەرىپىگە ئەنگلىيە پادىشاھى ئېدۋارد Ⅶ نىڭ باش سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن . ئۇنىڭ چۆرىسىگە ئىنگلىزچە :Edwardvs "Ⅶ D:G: Britt: Omn: Rex F:D: Ind: Imp: " دېگەن خەتلەر يېزىلغان.

• 683. ھىندىستاننىڭ بىر سوۋرېن ئالتۇن پۇلى . ئارقا تەرىپىگە جورج Ⅴ نىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، 1930- يىلى بېسىلغان. دىئامېترى 21.5 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 7.988 گرام (0.2354 ئۇنسىيە)، تەركىبى 91.7%. ئالدى تەرىپىگە قىلىچ تۇتقان چەۋەندازنىڭ ئالۋاستىنى چېپىۋاتقان سۈرىتى، ئارقا تەرىپىگە ئەنگلىيە پادىشاھى جورج Ⅴ نىڭ ياندىن ئېلىنغان باش سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. چۆرىسىگە ئىنگلىزچە: — Geor"

givs VD. G. Britt:Omn:RexF. D. Ind:Imp:" دېگەن خەتلەر يېزىلغان.

. 684. ھىندىستاننىڭ كىچىك خىش ئالتۇنى، ئېغىرلىقى 2.057 ئۇنسىيە. ئالدى تەرىپىنىڭ يۇقىرى يېرىم قىسمىغا گۈمبەزلىك مەسچىت سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، تۆۋەنكى يېرىم قىسمىغا ئوردۇچە خەت يېزىلغان. ئارقا تەرىپىنىڭ يۇقىرى بېرىمىغا ئەركەك شىرنىڭ ئەگرى شەمشەر تۇتقان سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. تۆۋەن تەرىپىگە ئىنگلىزچە «ھەبىب بانكا چەكلىك شىركىتى، ئېغىرلىقى 5 ئالاس» دەپ يېزىلغان. ئىلاۋە: «ئالاس» ھىندىستاننىڭ ئالتۇن، كۈمۈش ئۆلچەم بىرلىكى (بىر ئالاس 0.4114 ئۇنسىيەگە باراۋەر). سول تەرەپنىڭ تۆۋەن بۇلۇڭىدا يۇملاق ماركا بولۇپ، ئۇنىڭغا يېزىلغان «BH»دېگەن ئىككى خەت بانكا نامىنىڭ قىسقارتىپ يېزىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

. 685. ھىندىستاننىڭ كىچىك كۈمۈش پۇلى. دىئامېترى 20 مىللىمېتر، قېلىنلىقى 1.4 مىللىمېتر، ئېغىرلىقى 4.2 گرام. ئالدى تەرىپىگە ئۈچ پىلنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. بۇ قەدىمقى ھىندىستاننىڭ توز سۇلالىسىنىڭ پادىشاھى ئايۇ (تەخمىنەن مىلادىدىن ئىلگىرىكى 273ــ 232- يىللىرى) چوڭ تاش تۈۋرۈككە ئويدۇرغان ھەيكەل، پۇلنىڭ چۆرىسىدە ھىندى يېزىقىدا يېزىلغان خەتلەر بار. ئارقا تەرىپىگە ياندىن ئېلىنغان ئادەمنىڭ باش سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن، ئۇنىڭ چۆرىسىگە ھىندى يېزىقىدىكى خەتلەر يېزىلغان.

. 686. ھىندىستاننىڭ ئىككى رۇپىيلىك قەغەز پۇلى. ئۆلچىمى 62 × 106 مىللىمېتر. ئالدى تەرىپىنىڭ يۇقىرىسىغا ئىنگلىزچە «ھىندىستان ئامانەت پۇل بانكىسى» دەپ، ئاستىغا ئۇنىڭ ھىندى يېزىقىدىكىسى يېزىلغان. تۆۋەن قىسمىغا ئىنگلىزچە ئۇششاق ھەرپ بىلەن «مەركىزىي ھۆكۈمەت كېپىللىك قىلىدۇ» دەپ، ئاستىغا ئۇنىڭ ھىندى يېزىقىدىكىسى يېزىلغان. ئوڭ يېنىغا ئۈچ شىرنىڭ سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. بۇ سۈرەت قەدىمكى ھىندىستان پادىشاھى ئايۇ (تەخمىنەن مىلادىدىن ئىلگىرىكى 273ــ 232- يىللىرى) چوڭ تاش تۈۋرۈككە ئويدۇرغان ھەيكەل. سول تەرەپتىكى ئاق جايغا ئۈچ شىرنىڭ يوشۇرۇن سۈرىتى چۈشۈرۈلگەن. ئۇنىڭ ئوڭ يېنىغا ئىنگلىزچە «بۇ پۇلنى ئېلىپ كەلگەن ئادەمگە جەمئىي ئىككى رۇپىيە بېرىلىدۇ» دېگەن خەتلەر يېزىلغان، ئوتتۇرىسىغا يوغان قىلىپ «2» يېزىلغان، ئۇنىڭ ئوڭ يېنىغا ئوخشاش مەزمۇندا ھىندى يېزىقىدىكى خەتلەر يېزىلغان.

圖　　表

CHARTS

新　疆　銅　錢

1760——

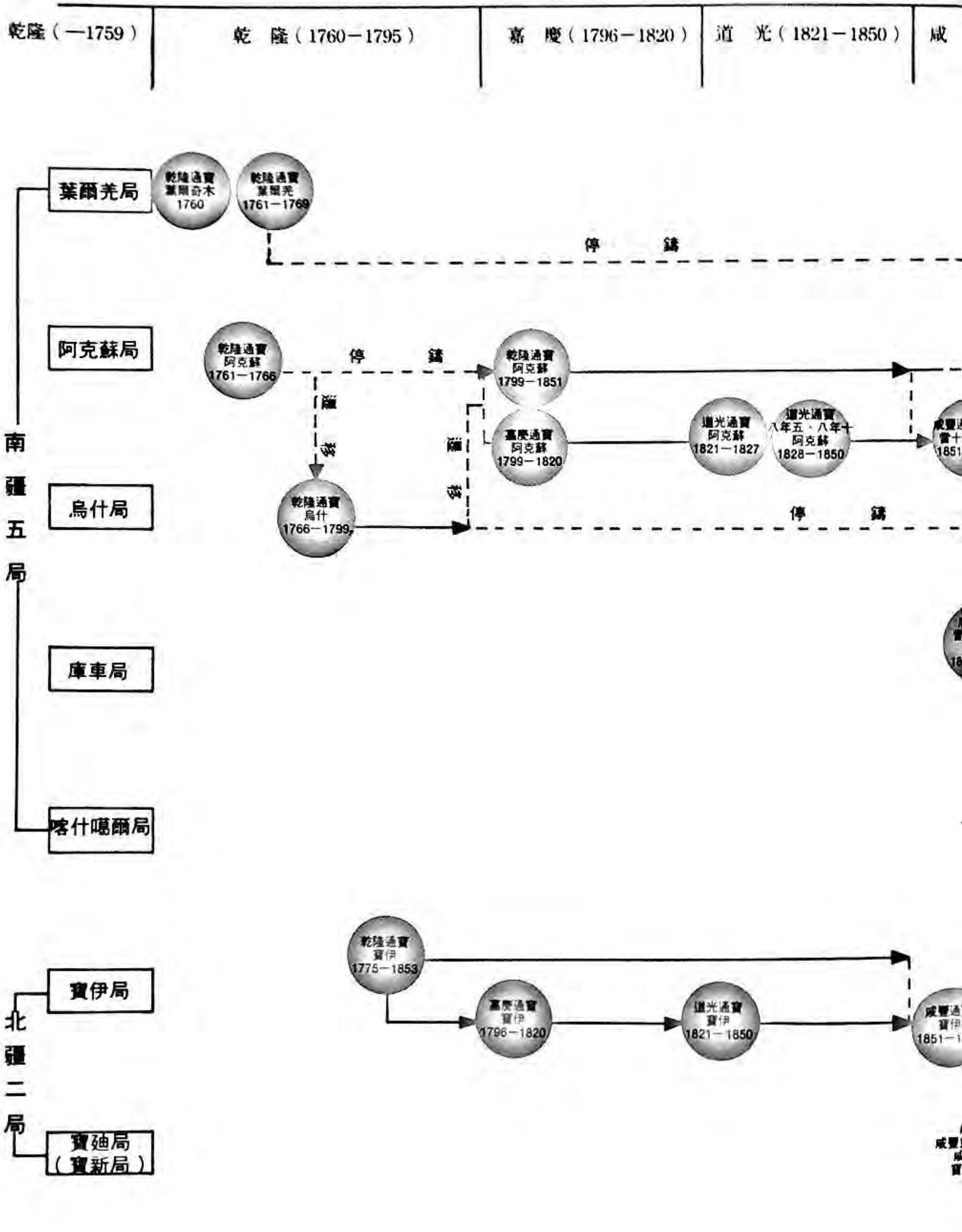

乾隆（—1759）
乾　隆（1760—1795）
嘉　慶（1796—1820）
道　光（1821—1850）
咸
南疆五局
葉爾羌局
乾隆通寶 葉爾奇木 1760
乾隆通寶 葉爾羌 1761—1769
停　鑄
阿克蘇局
乾隆通寶 阿克蘇 1761—1766
停　鑄
遷移
乾隆通寶 阿克蘇 1799—1851
嘉慶通寶 阿克蘇 1799—1820
遷移
道光通寶 阿克蘇 1821—1827
道光通寶 八年五、八年十 阿克蘇 1828—1850
烏什局
乾隆通寶 烏什 1766—1799
停　鑄
庫車局
喀什噶爾局
北疆二局
寶伊局
乾隆通寶 寶伊 1775—1853
嘉慶通寶 寶伊 1796—1820
道光通寶 寶伊 1821—1850
寶廸局（寶新局）

沿　革　表

1911

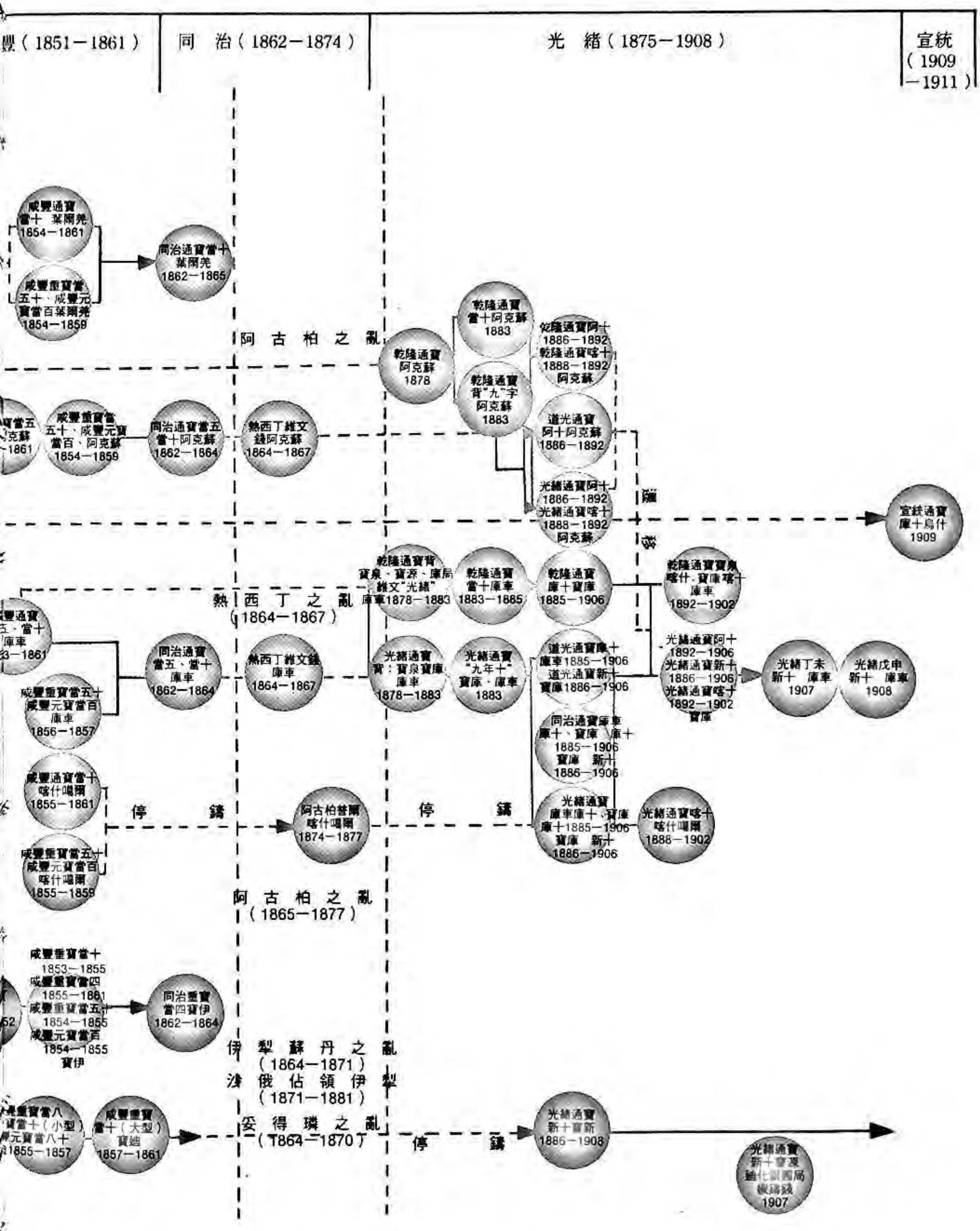

豐（1851－1861）
同　治（1862－1874）
光　緒（1875－1908）
宣統（1909－1911）
咸豐通寶當十 葉爾羌 1854－1861
咸豐重寶當五十、咸豐元寶當百葉爾羌 1854－1859
同治通寶當十葉爾羌 1862－1865
阿古柏之亂
乾隆通寶阿克蘇 1878
乾隆通寶當十阿克蘇 1883
乾隆通寶背"九"字阿克蘇 1883
咸豐重寶當五十、咸豐元寶當百、阿克蘇 1854－1859
同治通寶當五當十阿克蘇 1862－1864
熱西丁維文錢阿克蘇 1864－1867
道光通寶阿十阿克蘇 1886－1892
宣統通寶庫十烏什 1909
熱西丁之亂（1864－1867）
同治通寶當五、當十庫車 1862－1864
熱西丁維文錢庫車 1864－1867
光緒通寶背：寶泉寶庫庫車 1878－1883
光緒通寶"九年十"寶庫、庫車 1883
乾隆通寶庫十寶庫 1885－1906
乾隆通寶當十庫車 1883－1885
光緒丁未新十 庫車 1907
光緒戊申新十 庫車 1908
咸豐通寶當十喀什噶爾 1855－1861
咸豐重寶當五十咸豐元寶當百喀什噶爾 1855－1859
停鑄
阿古柏普爾喀什噶爾 1874－1877
光緒通寶喀十喀什噶爾 1888－1902
阿古柏之亂（1865－1877）
咸豐重寶當十 1853－1855
咸豐重寶當四 1855－1861
咸豐重寶當五十 1854－1855
咸豐元寶當百 1854－1855 寶伊
同治重寶當四寶伊 1862－1864
伊犁蘇丹之亂（1864－1871）
沙俄佔領伊犁（1871－1881）
妥得璘之亂（1864－1870）
咸豐重寶當十（大型）寶迪 1857－1861
光緒通寶新十寶新 1886－1908
光緒通寶新十寶源 廸化銀圓局機鑄錢 1907

新　疆　銀

1866—

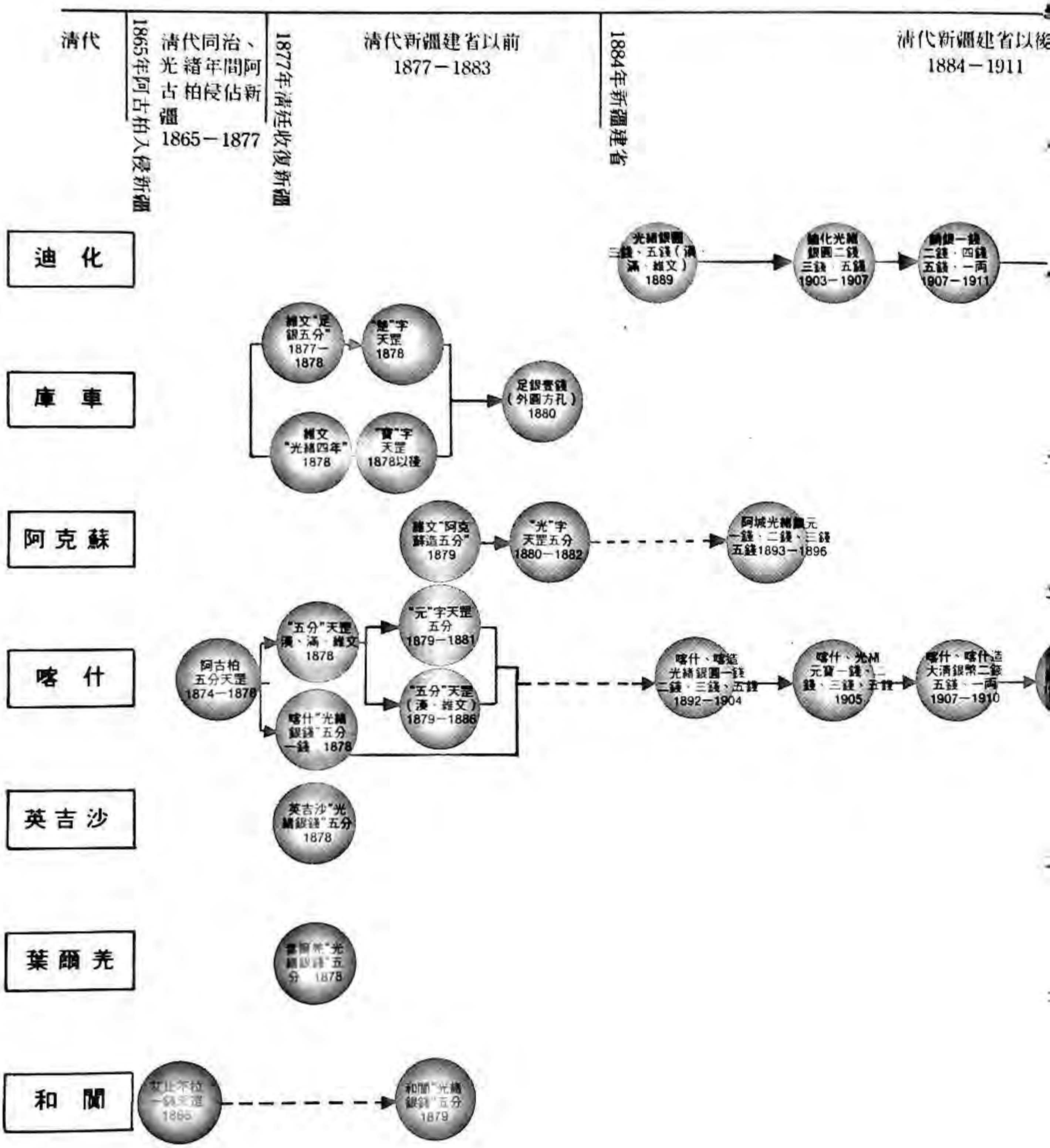
清代
1865年阿古柏入侵新疆
清代同治、光緒年間阿古柏侵佔新疆 1865－1877
1877年清廷收復新疆
清代新疆建省以前 1877－1883
1884年新疆建省
清代新疆建省以後 1884－1911
迪　化
庫　車
阿克蘇
喀　什
英吉沙
葉爾羌
和　闐
光緒銀圓 三錢、五錢（漢、滿、維文）1889
迪化光緒銀圓二錢 三錢、五錢 1903－1907
餉銀一錢 二錢、四錢 五錢、一两 1907－1911
維文"足銀五分" 1877－1878
"壁"字天罡 1878
維文 "光緒四年" 1878
"寶"字天罡 1878以後
足銀壹錢（外圓方孔）1880
維文"阿克蘇造五分" 1879
"光"字天罡五分 1880－1882
阿城光緒銀元 一錢、二錢、三錢 五錢1893－1896
阿古柏五分天罡 1874－1878
"五分"天罡 漢、滿、維文 1878
喀什"光緒銀錢"五分一錢 1878
"元"字天罡五分 1879－1881
"五分"天罡（漢、維文）1879－1886
喀什、喀造光緒銀圓一錢 二錢、三錢、五錢 1892－1904
喀什、光緒元寶一錢、二錢、三錢、五錢 1905
喀什、喀什造大清銀幣二錢 五錢、一两 1907－1910
英吉沙"光緒銀錢"五分 1878
和闐"光緒銀錢"五分 1879

幣 沿 革 表

—1949

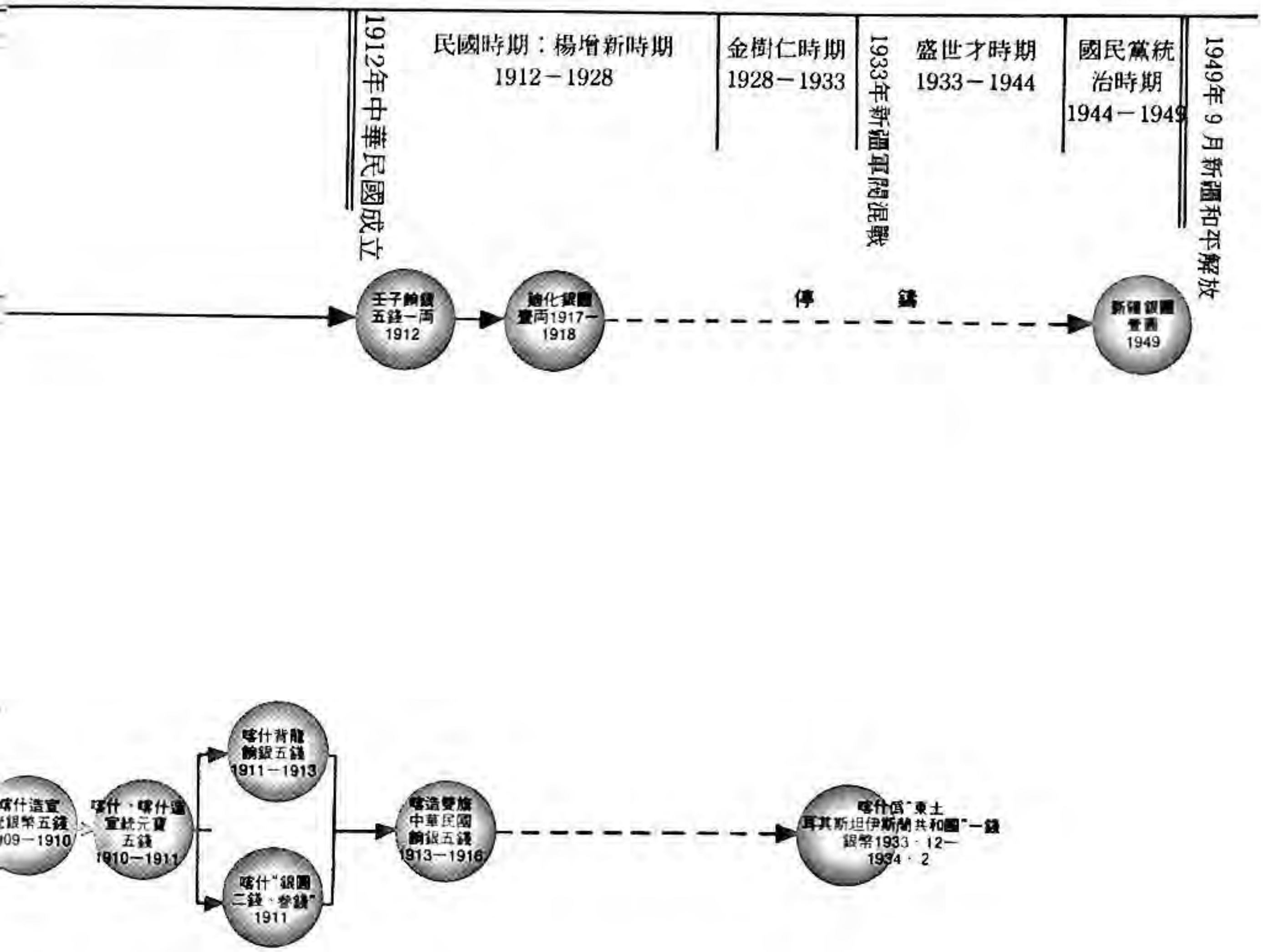

1912年中華民國成立
民國時期：楊增新時期
1912—1928
金樹仁時期
1928—1933
1933年新疆軍閥混戰
盛世才時期
1933—1944
國民黨統治時期
1944—1949
1949年9月新疆和平解放
壬子餉銀五錢一兩
1912
迪化銀圓壹兩1917—1918
停
鑄
新疆銀圓壹圓
1949
1910—1911
喀什背龍餉銀五錢
1911—1913
喀什"銀圓二錢、叁錢"
1911
喀造雙旗中華民國餉銀五錢
1913—1916
銀幣1933·12—
1934·2

新　　疆　　銅

1907

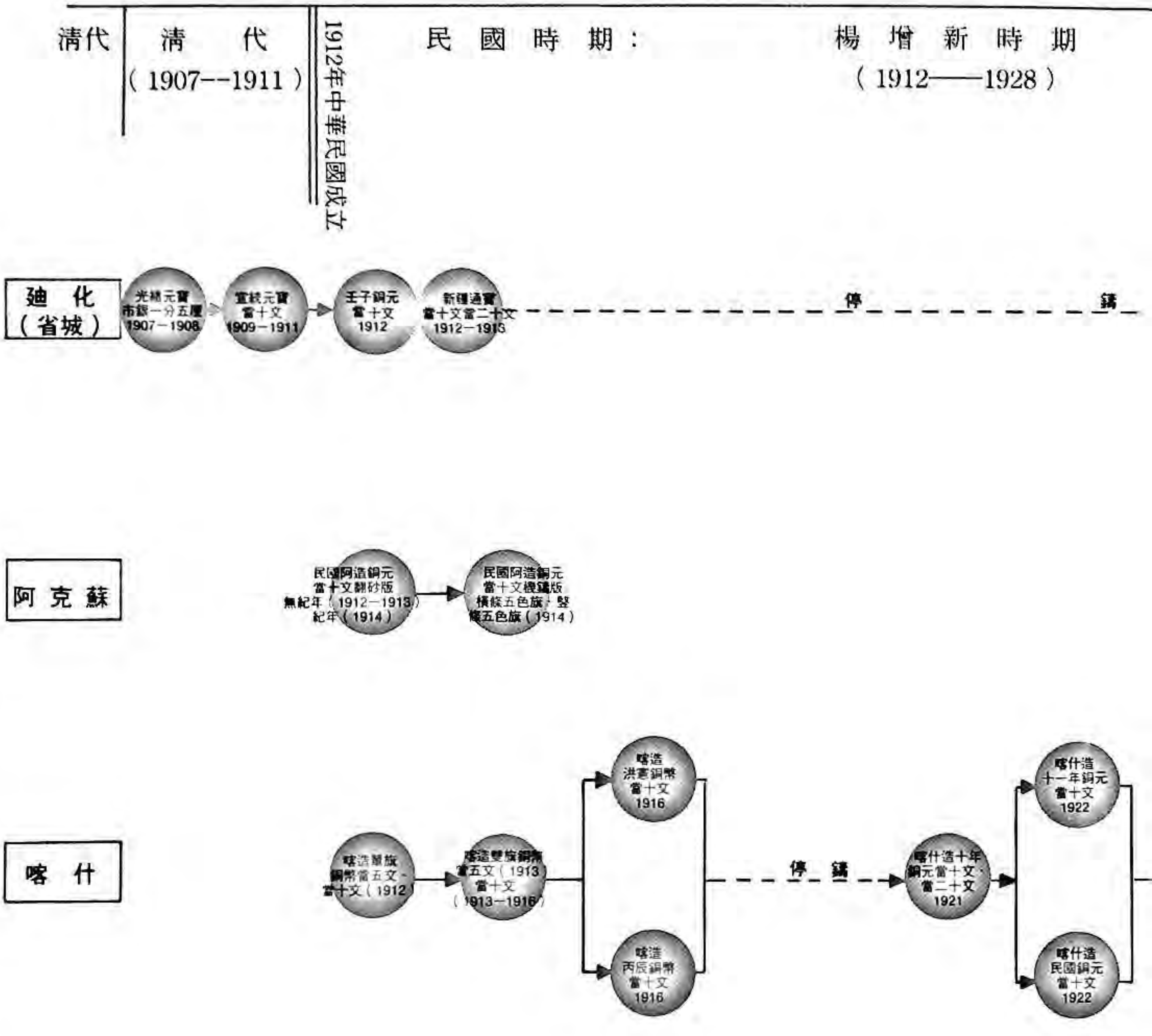

清代
清　　代
（1907--1911）
1912年中華民國成立
民　國　時　期：
楊　增　新　時　期
（1912——1928）
迪　化
（省城）
光緒元寶
市錢一分五厘
1907－1908
宣統元寶
當十文
1909－1911
壬子銅元
當十文
1912
新疆通寶
當十文當二十文
1912－1913
停
鑄
阿　克　蘇
民國阿造銅元
當十文翻砂版
無紀年（1912－1913）
紀年（1914）
民國阿造銅元
當十文機鑄版
橫條五色旗、豎
條五色旗（1914）
喀　什
喀造單旗
銅幣當五文、
當十文（1912）
喀造雙旗銅幣
當五文（1913）
當十文
（1913－1916）
喀造
洪憲銅幣
當十文
1916
喀造
丙辰銅幣
當十文
1916
停
鑄
喀什造十年
銅元當十文、
當二十文
1921
喀什造
十一年銅元
當十文
1922
喀什造
民國銅元
當十文
1922

元　沿　革　表

—1934

	金樹仁時期 （1928——1933）	盛世才時期 （1933——1944）

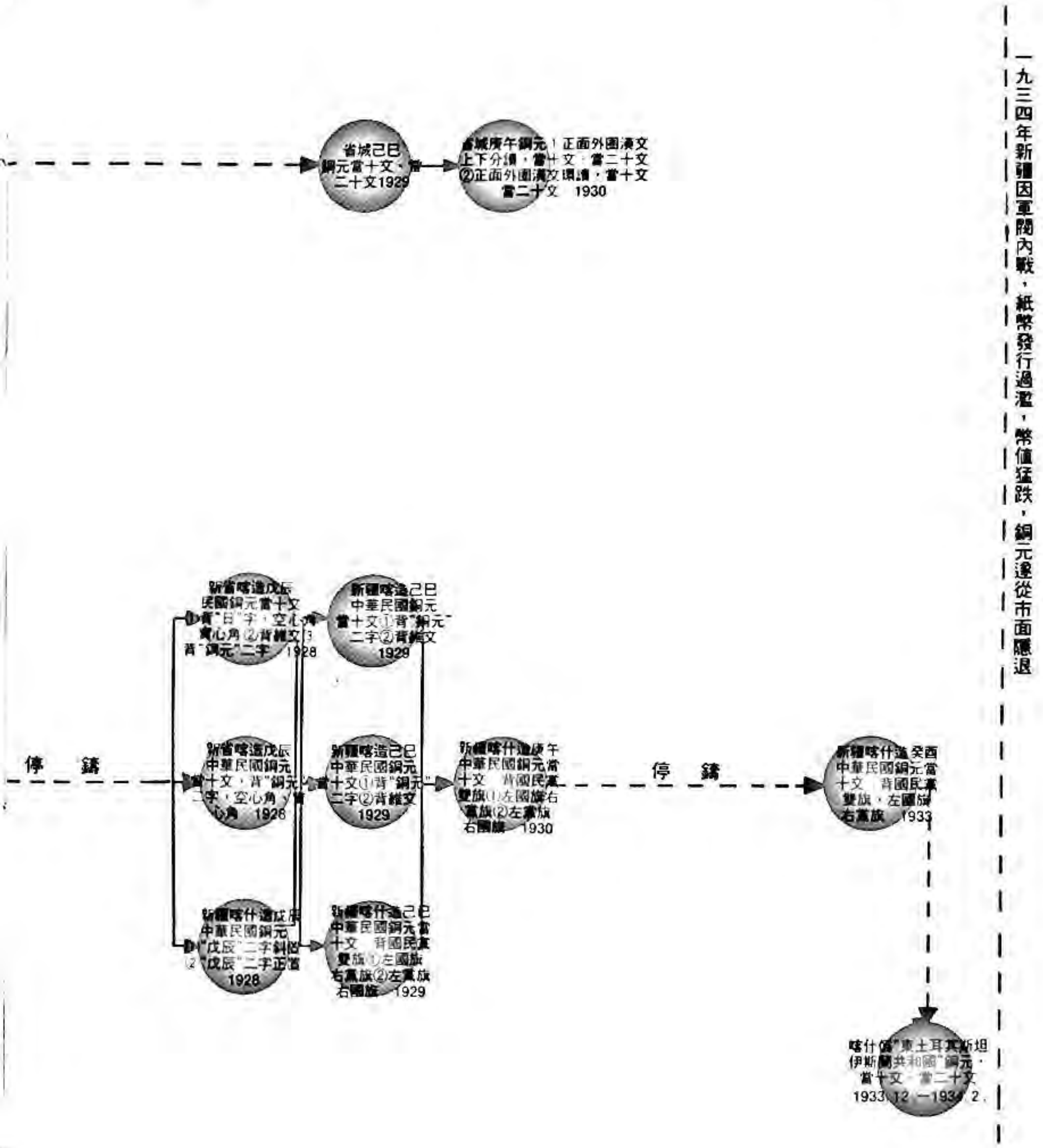

新　疆　紙　幣

1890—

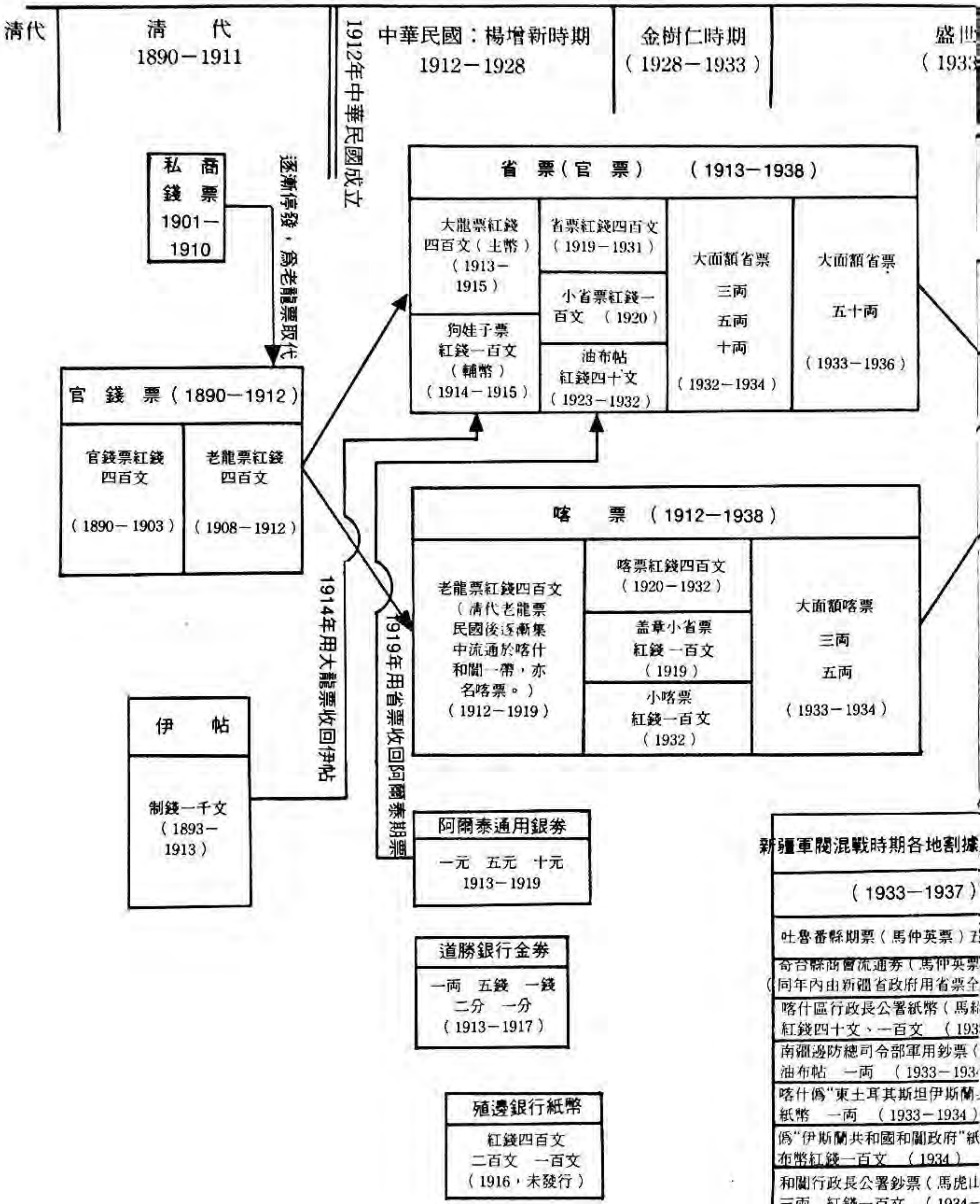
清代
清　代
1890－1911
1912年中華民國成立
中華民國：楊增新時期
1912－1928
金樹仁時期
（1928－1933）
盛世
（1933
私商錢票
1901－1910
逐漸停發，爲老龍票取代
官錢票（1890—1912）
官錢票紅錢四百文
（1890－1903）
老龍票紅錢四百文
（1908－1912）
省票（官票）（1913－1938）
大龍票紅錢四百文（土幣）
（1913－1915）
狗娃子票紅錢一百文
（輔幣）
（1914－1915）
省票紅錢四百文
（1919－1931）
小省票紅錢一百文（1920）
油布帖紅錢四十文
（1923－1932）
大面額省票
三兩
五兩
十兩
（1932－1934）
大面額省票
五十兩
（1933－1936）
喀票（1912－1938）
老龍票紅錢四百文
（清代老龍票民國後逐漸集中流通於喀什和闐一帶，亦名喀票。）
（1912－1919）
喀票紅錢四百文
（1920－1932）
蓋章小省票
紅錢一百文
（1919）
小喀票
紅錢一百文
（1932）
大面額喀票
三兩
五兩
（1933－1934）
1914年用大龍票收回伊帖
1919年用省票收回阿爾泰期票
伊　帖
制錢一千文
（1893－1913）
阿爾泰通用銀券
一元　五元　十元
1913－1919
道勝銀行金券
一兩　五錢　一錢
二分　一分
（1913－1917）
殖邊銀行紙幣
紅錢四百文
二百文　一百文
（1916，未發行）
新疆軍閥混戰時期各地割據
（1933—1937）
吐魯番縣期票（馬仲英票）
奇台縣商會流通券（馬仲英票
同年內由新疆省政府用省票全
喀什區行政長公署紙幣（馬
紅錢四十文、一百文　（193
南疆邊防總司令部軍用鈔票（
油布帖　一兩　（1933－193
喀什僞"東土耳其斯坦伊斯蘭
紙幣　一兩　（1933－1934）
僞"伊斯蘭共和國和闐政府"紙
布幣紅錢一百文　（1934）
和闐行政長公署鈔票（馬虎山
三兩　紅錢一百文　（1934－

幣　沿　革　表

—1949

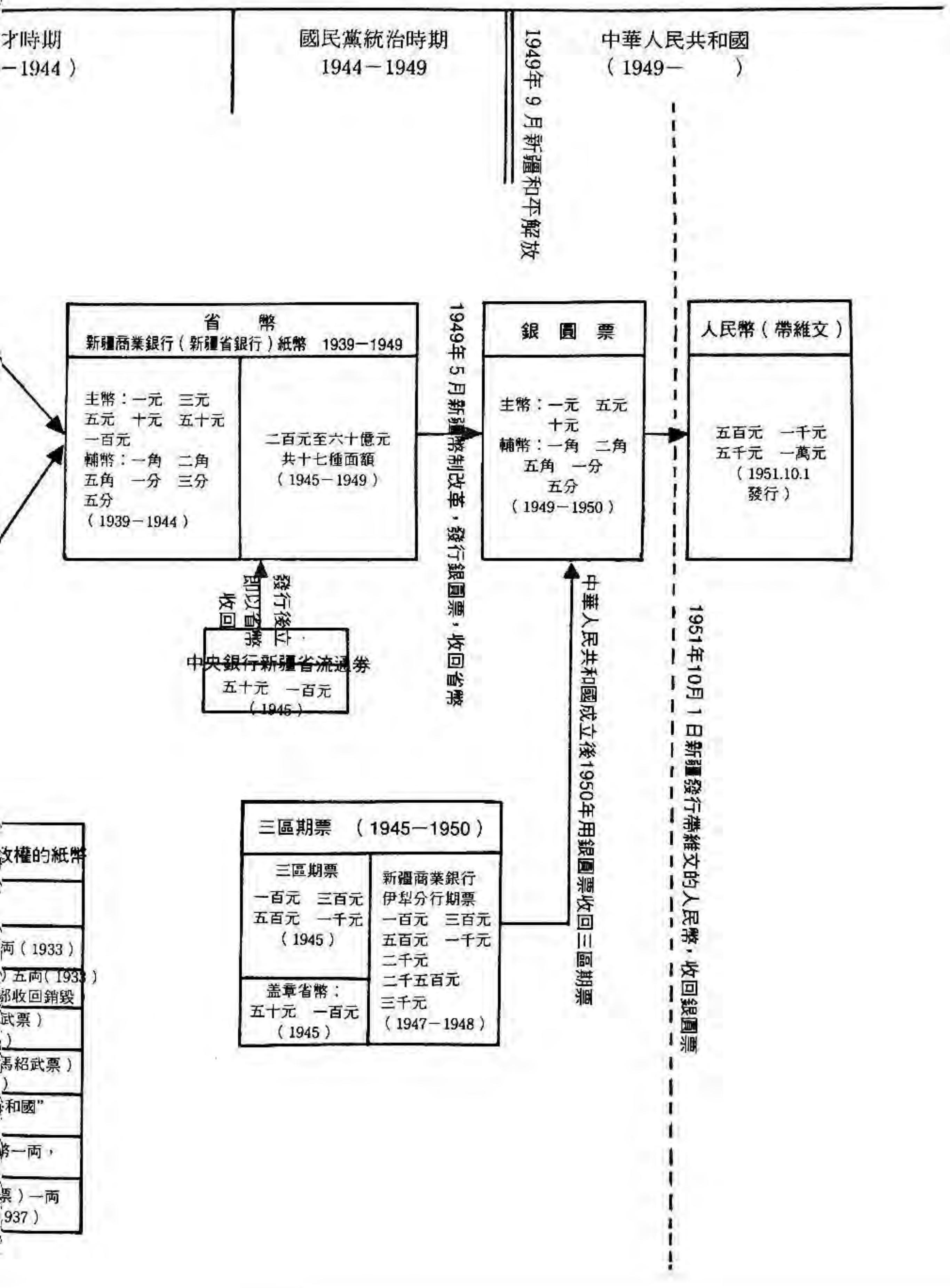

才時期
—1944）
國民黨統治時期
1944—1949
1949年9月新疆和平解放
中華人民共和國
（1949—　　）
省　幣
新疆商業銀行（新疆省銀行）紙幣　1939—1949
主幣：一元　三元
五元　十元　五十元
一百元
輔幣：一角　二角
五角　一分　三分
五分
（1939—1944）
二百元至六十億元
共十七種面額
（1945—1949）
發行後立
即以省幣
收回
中央銀行新疆省流通券
五十元　一百元
（1945）
1949年5月新疆幣制改革，發行銀圓票，收回省幣
銀　圓　票
主幣：一元　五元
十元
輔幣：一角　二角
五角　一分
五分
（1949—1950）
中華人民共和國成立後1950年用銀圓票收回三區期票
人民幣（帶維文）
五百元　一千元
五千元　一萬元
（1951.10.1
發行）
1951年10月1日新疆發行帶維文的人民幣，收回銀圓票
三區期票　（1945—1950）
三區期票
一百元　三百元
五百元　一千元
（1945）
蓋章省幣：
五十元　一百元
（1945）
新疆商業銀行
伊犁分行期票
一百元　三百元
五百元　一千元
二千元
二千五百元
三千元
（1947—1948）
政權的紙幣
兩（1933）
）五兩（1933）
部收回銷毀
武票）
）
馬紹武票）
）
和國”
幣一兩，
票）一兩
937）

編 後 記

這本《新疆錢幣》圖册是在中國錢幣學會指導下，在中國人民銀行新疆維吾爾自治區分行的直接領導下，由新疆錢幣學會組織編撰，並由新疆美術攝影出版社和香港文化教育出版社聯合出版的。它從1988年開始撰稿、編纂，其間數易其稿，方始脱稿付梓，編印成書，今天終於和廣大讀者見面了。

圖册主要由導言、彩色圖版和錢幣説明三部分組成，導言提綱挈領地介紹了新疆錢幣的歷史演變及與之相關的政治、經濟、文化背景；圖版以大量彩照、分上中下三編，將上起公元前206年、下迄公元1949年這二千餘年之間的新疆歷代錢幣，全面系統地展現於讀者面前；錢幣説明則從錢幣學的角度對列入本圖册的所有錢幣逐一作了簡明扼要的文字描述，既反映了我們的研究成果，也爲國内外錢幣研究者提供了資料。

本圖册的撰寫者是董慶煊、蔣其祥兩位專家，此書也是兩位專家近十年來辛勤研究的成果。書中的導言由二人合著。上編及上編的錢幣説明由蔣其祥先生編撰；中下編及中下編錢幣説明由董慶煊先生編撰。全書文字由董慶煊先生總纂而成。兩位專家爲此書付出了大量心血，做出了卓越貢獻。

在本書的編撰過程中，我們得到了各有關單位和有關專家、學者、錢幣收藏家和愛好者的大力支持和協助，在此謹致謝忱。

爲本圖册提供實物資料和多方面幫助的單位有：中國錢幣學會、中國人民銀行印製總公司、上海錢幣學會、旅順博物館、新疆維吾爾自治區文化廳文物處、新疆文物考古研究所、新疆維吾爾自治區博物館、新疆維吾爾自治區檔案館、吐魯番地區文管所、木壘縣民族博物館、博爾塔拉蒙古自治州博物館、庫車縣文管所、和田地區文管所、奇臺縣文管所、奇臺縣檔案館、阜康縣文管所、烏魯木齊市文管所等。

爲本圖册提供幫助和錢幣資料的專家、學者和錢幣愛好者有：紀大椿、王炳華、穆提義、郭平梁、薛宗正、許海生、王有德、昝玉林、庫爾班·外力、柴濟森、徐楓、傅棣馨、苗永海、謝宜斌、雷中屿、朱樹林、陳廣、宋志永、呂出、崔峯、蘇瑞平、丁偉年、陳源、馬述安、瑞紹慧、謝偉景、金寶源、祁小山、劉玉生、張永兵、李一新等。

爲了保證本書質量，我們特邀中國人民銀行印製總公司北京印鈔廠高級工藝美術設計師、攝影家賈鴻勳先生擔任全書的攝影及部分設計工作；同時特邀中國錢幣學會馬力平女士擔任本書的總體設計。兩位專家不辭辛勞、夜以繼日，爲提高本書質量竭盡了全力，我們不勝感謝。

新疆錢幣資源極其豐富，但錢幣研究畢竟起步較晚，水平有限，編輯出版這樣的大型圖册還是首次，書中疏漏、甚至錯誤之處在所難免，敬請海内外專家學者和廣大讀者批評指正。

《新疆錢幣》圖册編輯委員會

一九九一年七月

ئاخىرقى سۆز

« شىنجاڭ پۇللىرى » دېگەن بۇ رەسىملىك توپلام ، جۇڭگو پۇل ئىلمى جەمئىيىتىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ، جۇڭگو خەلق بانكىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسىنىڭ بىۋاستە رەھبەرلىكىدە ، شىنجاڭ پۇل ئىلمى جەمئىيىتىنىڭ كۈچ ئۇيۇشتۇرۇپ تۈزۈشى بىلەن ، شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى ۋە شياڭگاڭ مەدەنىيەت ـ مائارىپ نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى . بۇ كىتابنى يېزىش ۋە تۈزۈش ئىشى 1988 ـ يىلى باشلانغانىدى ، بىر قانچە قېتىم ئۆزگەرتىلىپ بېكىتىلگەندىن كېيىن ، بۈگۈن كەڭ كىتابخانلار بىلەن يۈز كۆرۈشتى .

بۇ توپلام كىرىش سۆز ، رەڭلىك سۈرەتلەر ۋە پۇللارغا ئىزاھاتتىن ئىبارەت ئۈچ قىسىمدىن تەركىب تاپقان . كىرىش سۆزدە شىنجاڭ پۇللىرىنىڭ تارىخىي ئۆزگىرىشى ۋە ئۇنىڭ سىياسىي ، ئىقتىسادىي ۋە مەدەنىي تارقاكۆرۈنۈشلىرى يىغىنچاق ۋە ئىخچام تونۇشتۇرۇلغان ؛ سۈرەتلەر قىسمىدا شىنجاڭنىڭ مىلادىدىن ئىلگىرى 206 ـ يىلدىن تارتىپ 1949 ـ يىلغىچە ئىككى مىڭ يىلدىن ئارتۇق داۋام قىلغان ھەرقايسى دەۋرلىرىدىكى پۇللار نۇرغۇنلىغان رەڭلىك سۈرەتلەر بىلەن ئۈچ قىسىمغا بۆلۈپ سىستېمىلىق كۆرسىتىلگەن ؛ پۇللارغا ئىزاھاتتا مۇشۇ توپلامدىكى پۇللارنىڭ ھەممىسىگە پۇل ئىلمى نۇقتىسىدىن قىسقىچە ئىزاھات بېرىلگەن بولۇپ ، بۇنىڭدا ھەم بىزنىڭ تەتقىقات نەتىجىمىز ئەكس ئەتتۈرۈلگەن ، ھەم مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى پۇل تەتقىقاتچىلىرىغا ماتېرىيال يەتكۈزۈپ بېرىلگەن .

بۇ توپلامنى دۆلەت چىڭشۈەن ، جاڭ چىشياڭ ئىككى مۇتەخەسسىس يازغان . بۇ كىتاب ئەينى ۋاقىتتا يەنە مۇشۇ ئىككى مۇتەخەسسىسنىڭ يېقىنقى ئون يىلدىن بۇيانقى جاپالىق تەتقىقاتىنىڭ نەتىجىسى . كىرىش سۆزنى مۇشۇ ئىككەيلەن بىرلىكتە يازغان . بىرىنچى قىسمى ۋە بىرىنچى قىسمىدىكى پۇللارغا بېرىلگەن ئىزاھاتنى جاڭ چىشياڭ ئەپەندى يازغان ؛ ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى قىسىملىرىنى ھەم بۇ قىسىملاردىكى پۇللارغا بېرىلگەن ئىزاھاتنى دۆلەت چىڭشۈەن ئەپەندى يازغان . پۈتۈن توپلامنىڭ يېزىق قىسمىنى دۆلەت چىڭشۈەن ئەپەندى كۆرۈپ چىققان . بۇ ئىككى مۇتەخەسسىس مۇشۇ كىتاب ئۈچۈن نۇرغۇن يۈرەك قېنىنى سەرپ قىلىپ ، زور تۆھپە قوشقان .

بۇ كىتابنى تۈزۈش جەريانىدا بىز مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك مۇتەخەسسىس ، ئالىم ، پۇل ساقلىغۇچىلار ۋە پۇل ساقلىغۇچى ھەۋەسكارلارنىڭ زور كۈچ بىلەن ياردەم قىلىشى ۋە ھەمكارلىشىشىغا ئېرىشتۇق ، بۇ يەردە ئۇلارغا رەھمەت ئېيتىمىز .

جۇڭگو پۇل ئىلمى جەمئىيىتى ، جۇڭگو خەلق بانكىسىنىڭ پۇل بېسىش باش شىركىتى ، شاڭخەي پۇل ئىلمى جەمىيىتى ، لۈيشۈن مۇزېيى ، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتىنىڭ مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى باشقارمىسى ، شىنجاڭ مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ئارخېئولوگىيە تەتقىقات ئورنى ، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مۇزېيى ، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئارخىپخانا ، تۇرپان ۋىلايەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇش ئورنى ، مورى ناھىيىلىك مىللىي مۇزېي ، بورتالا موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستلىق مۇزېي ، كۇچا ناھىيىلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇش ئورنى ، خوتەن ۋىلايەتلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇش ئورنى ، گۇچۇڭ ناھىيىلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇش ئورنى ، گۇچۇڭ ناھىيىلىك ئارخىپخانا ، فۇكاڭ ناھىيىلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇش ئورنى ، ئۈرۈمچى شەھەرلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى باشقۇرۇش ئورنى قاتارلىق ئورۇنلار بۇ توپلامنى ئەمەلىي ماتېرىيال بىلەن تەمىنلىدى ۋە كۆپ جەھەتتىن قوللىدى .

جى داچۈن ، ۋاڭ يىڭخۇا ، ئىبراھىم مۇتىئى ، گۇ پىڭلياڭ ، شۇ زۇگېن ، ، شۈي خېيشىڭ ، ۋاڭ يۇدې ، جەن يۈيلىن ، قۇربان ۋەلى ، چەي جىسىن ، شۈي فېڭ ، فۇ دىشىن ، مياۋ يۇڭخەي ،شېي بىبىن ، لەي جۇڭشۈن ، جۇ شۇلىن ، چېنگۇاڭ ، سۇڭ جىيۇڭ ، لۇي چۇ ، سۈي فېڭ ، سۇ رۇيپىڭ ، دىڭ ۋېيتيەن ، چېن يۇەن ، ما شۇتەن ، رۇي شياۋخۇي ، شېي ۋېيجاڭ ، جاڭ باۋيۇەن ، جى شياۋشەن ، ليۇ يۇيشېڭ ، جاڭ يۇگېڭ ، لى يىشىن قاتارلىق مۇتەخەسسىس ، ئالىملار ۋە پۇل ساقلىغۇچى ھەۋەسكارلار بۇ توپلامنى تۈزۈشكە ياردەم قىلدى ۋە بىزنى كونا پۇللار بىلەن تەمىنلىدى .

بۇ كىتابنىڭ سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ، جۇڭگو خەلق بانكىسى پۇل بېسىش باش شىركىتىنىڭ بېيجىڭ پۇل زاۋۇتىدىكى ئالىي ھۈنەر ـ سەنئەت لايىھىلىگۈچى ، ئۇستا سۈرەتچى جياخۇگشۈن ئەپەندىنى پۈتۈن توپلامدىكى پۇللارنى سۈرەتكە ئېلىش ۋە قىسمەن لايىھەلەش خىزمىتىگە ئالاھىدە تەكلىپ قىلدۇق : شۇنىڭ بىلەن بىللە جۇڭگو پۇل ئىلمى جەمئىيىتىدىكى ماليېڭ خانىمنى بۇ توپلامنىڭ ئومۇمىي لايىھەلەش ئىشىغا تەكلىپ قىلدۇق . بۇ ئىككى مۇتەخەسسىس جاپادىن قاچماي ، كېچە ـ كۈندۈزلەپ ئىشلەپ ، كىتابنىڭ سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن كۆپ كۈچ چىقاردى ، بىز ئۇلارغا كۆپ رەھمەت ئېيتىمىز .

شىنجاڭ پۇللىرىنىڭ مەنبەسى ئىنتايىن مول بولسىمۇ ، لېكىن بۇ پۇللارنى تەتقىق قىلىش ئىشى كېيىنرەك باشلاندى . سەۋىيىمىز چەكلىك بولغانلىقى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇنداق چوڭ ھەجىمدىكى رەسىملىك توپلامنى تۇنجى قېتىم ئىشلىگەنلىكىمىز ئۈچۈن ، كىتابتا چۈشۈپ قالغان ، ھەتتا خاتا بولۇپ كەتكەن جايلار بولۇشى مۇمكىن ، دۆلىتىمىز ئىچى ۋە سىرتىدىكى مۇتەخەسسىسلەر ، ئالىملار ۋە كەڭ كىتابخانلارنىڭ تەنقىد بېرىپ تۈزىتىشىنى قارشى ئالىمىز .

« شىنجاڭ پۇللىرى » رەسىملىك توپلىمىنى تۈزۈش ھەيئىتى .

1991 ـ يىلى 7 ـ ئاي

新 疆 錢 幣

編　輯：《新疆錢幣》圖册編輯委員會
出　版：新疆美術攝影出版社
（烏魯木齊市西紅路118號）
香港文化教育出版社
（香港北角覲殺街9-23號秀明中心24樓B座）
製　版：良友製版社
印　刷：隆泰印刷製本公司

850×1168毫米　大16開本　17.5印張
1991年8月第一版　1991年8月第一次印刷
印數：1～4,500册

ISBN 7-80547-037-5/J·26　定價 ¥:480

版權所有，不准翻印、轉載

شىنجاڭ پۇللىرى

تۈزگۈچى : «شىنجاڭ پۇللىرى» رەسىملىك توپلىمنى تۈزۈش ھەيئىتى
نەشر قىلغۇچى : شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت ـ فوتو سۈرەت نەشرىياتى
(ئۈرۈمچى شەھەرلىك شىخۇڭ يولى 118 ـ قورو)
شياڭگاڭ مەدەنىيەت ـ مائارىپ نەشرىياتى
(شياڭگاڭ بېيجياۋدىكى مۇشىڭ كوچىسى 3 ـ قورو زېيىڭ مەركىزى 502
ـــ 505 ـ ئىشخانا)
ياسىغۇچى : لياڭيۇ ياساش ئورنى
باسقۇچى : لىڭتەي بېسىش ـ كىتاب شىركىتى
چوڭ 16 فورماتلىق مىللىمېتر 850 × 1186
باسما تاۋاق 5.21
1993 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
1993 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 1 ———— 2000

ISBN 7—80547—194—0/J • 167
باھاسى : 180 يۇەن

بېسىش ھوقۇقى بىزدە ، كۆپەيتىپ ۋە كۆچۈرۈپ بېسىشقا بولمايدۇ.